

REGLEMENTERING VAN HET WELZIJN OP HET WERK

**Wet en codex over
het welzijn op het werk**

**Algemeen reglement voor
de arbeidsbescherming
(uittreksels)**

**Sociale
verkiezingen
2008**

**FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID,
ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG**

Het Hoofdbestuur van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

is gevestigd in de Ernest Blerotstraat 1 te 1070 Brussel

Tel.: 02 233 41 11 (algemeen oproepnummer)

Fax: 02 233 44 88 (algemeen faxnummer)

E-mail: fod@werk.belgie.be - <http://www.werk.belgie.be>

*De adressen van de regionale directies van de inspectiediensten
(Toezicht op de Sociale Wetten en Toezicht op het Welzijn op het Werk)
bevinden zich op pagina 3 van de omslag.*

OPDRACHTEN VAN DE FOD WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

- *De voorbereiding, de bevordering en de uitvoering van het beleid inzake collectieve arbeidsbetrekkingen, de begeleiding van het sociaal overleg, de preventie en de verzoening bij sociale conflicten;*
- *De voorbereiding, de bevordering en de uitvoering van het beleid inzake individuele arbeidsbetrekkingen;*
- *De voorbereiding, de bevordering en de uitvoering van het beleid inzake het welzijn op het werk;*
- *De voorbereiding, de bevordering en de uitvoering van het beleid inzake werkgelegenheid, regulering van de arbeidsmarkt en werkloosheidsverzekering;*
- *De voorbereiding, de bevordering en de uitvoering van het beleid inzake gelijkheid;*
- *Ervoor zorgen dat de uitvoering van de beleidslijnen inzake collectieve en individuele arbeidsbetrekkingen, welzijn, werkgelegenheid en gelijkheid worden nageleefd, en dit via de inspectiediensten die een raadgevende, preventieve en repressieve rol vervullen;*
- *Administratieve boetes opleggen, meer bepaald bij inbreuken op de reglementaire bepalingen die voortvloeien uit de beleidslijnen inzake collectieve en individuele arbeidsbetrekkingen, welzijn, werkgelegenheid en gelijkheid;*
- *De sensibilisering van de sociale en economische actoren inzake de humanisering van de arbeid;*
- *De uitdieping van het sociale Europa.*

Administraties van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

- Diensten van de voorzitter
- Stafdienst Budget en Beheerscontrole
- Stafdienst Personeel en Organisatie
- Stafdienst Informatie- en Communicatietechnologieën
- Algemene Directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen
- Algemene Directie Individuele Arbeidsbetrekkingen
- Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten
- Algemene Directie Humanisering van de Arbeid
- Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het Werk
- Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt

DE WET EN CODEX OVER HET WELZIJN OP HET WERK

en uittreksels uit het

**ALGEMEEN REGLEMENT VOOR
DE ARBEIDSBESCHERMING**

Januari 2008

**Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid,
Arbeid en Sociaal Overleg**

Deze brochure is gratis te verkrijgen:

- Telefonisch op het nummer 02 233 42 11
- Door rechtstreekse bestelling op de website van de FOD: <http://www.werk.belgie.be>
- Schriftelijk bij de:
Cel Publicaties van de
Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid,
Arbeid en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1 - 1070 BRUSSEL
Fax: 02 233 42 36
E-mail: publi@werk.belgie.be

Deze brochure is eveneens raadpleegbaar op de website van de FOD: <http://www.werk.belgie.be>

Cette brochure peut être également obtenue en français.

Gehele of gedeeltelijke verveelvoudiging van de teksten uit deze brochure mag alleen met bronvermelding.

MEDEDELING

Indien u een recht of een voordeel wil doen gelden dat in deze brochure vermeld staat, doet u er goed aan navraag te doen of deze brochure wel degelijk de laatste uitgave is. U kunt zich daarvoor wenden tot de Cel Publicaties van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

Deze vulgariserende brochure behandelt een reglementering die soms zeer complex is. Het is dan ook mogelijk dat een aantal specifieke gevallen niet aan bod komt. In geval van twijfel of voor bijkomende inlichtingen over de hier behandelde materies kunt u terecht bij de diensten en instellingen vermeld in het laatste deel van de brochure. Let op: op basis van deze brochure kan geen enkel recht geëist worden. De enige basis daarvoor wordt gevormd door de regelgevende teksten.

INLEIDING

Deze brochure heeft tot doel de tekst van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk alsook de verschillende koninklijke besluiten die hun grondslag vinden in deze wet, ter beschikking te stellen van een ruim publiek. Deze wet, die de wet van 10 juni 1952 betreffende de veiligheid en de gezondheid van de werknemers alsmede de salubriteit van de werkplaatsen heeft vervangen, ligt immers aan de basis van een nieuwe benadering van het preventiegebeuren in de ondernemingen wat tot gevolg heeft gehad dat gedurende de laatste jaren een aantal uitvoeringsbesluiten zijn tot stand gekomen die de in de onderneming bestaande structuren voor preventie en bescherming op het werk grondig hebben gewijzigd.

Daarnaast werd de bestaande reglementering die tot 1993 volledig vevat was in het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming sterk beïnvloed door de staats-hervorming en de omzetting van de Europese richtlijnen. De staats-hervorming heeft tot gevolg gehad dat de bepalingen van de titels I en IV van het ARAB en de meeste bepalingen van titel III van het ARAB die van toepassing waren op de gevaarlijke en ongezonde inrichtingen volledig werden uitgehold. De Europese richtlijnen hebben geleid tot een toevloed van nieuwe rechtsregels die nog moeilijk konden ingepast worden in het ARAB. Tenslotte kon ook vastgesteld worden dat bepaalde gedeelten van het ARAB volledig verouderd waren en niet meer beantwoordden aan de recente evoluties op technologisch en wetenschappelijk vlak. Het ARAB was dan ook aan een volledige herziening toe, wat geleid heeft tot de totstandkoming van de 'codex over het welzijn op het werk'.

Thans bestaat de reglementering bijgevolg uit twee luiken:

- *enerzijds een geheel van afzonderlijke koninklijke besluiten die samen de 'Codex over het welzijn op het werk' worden genoemd;*
- *anderzijds het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB)*

In deze brochure vindt men de gecoördineerde tekst terug van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk alsook de volledige tekst van alle koninklijke besluiten die de Codex over het Welzijn op het Werk vormen, bijgewerkt tot het Belgisch Staatsblad van 11 juli 2007 en de bepalingen van het ARAB die thans nog relevant zijn en vooral vervat liggen in titel II.

Bij wijze van inleiding wordt eerst nog even stilgestaan bij de overgang van het ARAB naar de codex over het welzijn op het werk die omwille van de omvang van de materie geleidelijk in drie fases tot stand komt:

- *het vaststellen van de structuur van de codex over het welzijn op het werk;*
- *het uitvaardigen van een reeks afzonderlijke besluiten die passen in deze nieuwe structuur;*
- *het coördineren van de verschillende in fase 2 uitgevaardigde besluiten.*

De structuur van de codex over het welzijn op het werk is gesteund op een aantal juridische beginselen en een aantal beginselen uit de techniek van de preventie. Hij werd vastgesteld met een Ministeriële omzendbrief van 28 september 1993 (B.S. van 5 oktober 1993) die aldus de eerste fase van de herziening van het ARAB afsloot.

Thans bevindt men zich in de tweede fase, die bestaat uit de uitvaardiging van een reeks koninklijke besluiten. Deze besluiten zijn vastgesteld volgens een wel bepaald stramien waarbij de volgende doelstellingen worden nagestreefd:

- *omzetten van de verschillende minimumvoorschriften van de Europese richtlijnen in Belgisch recht en deze minimumvoorschriften aanvullen met bepalingen van het ARAB die strenger zijn. Aldus worden de bepalingen van het ARAB geanalyseerd in het licht van de richtlijnen en worden:*
    - *bepalingen van het ARAB die minder streng zijn opgeheven;*
    - *bepalingen van het ARAB die gelijkwaardig zijn aan de bepalingen van de richtlijn opgeheven, indien de nieuwe voorschriften beter beantwoorden aan het te bereiken resultaat;*
    - *bepalingen van het ARAB die strenger zijn dan de richtlijn overgenomen in het besluit.*
  - *ongeacht het bestaan van een richtlijn, een geheel van bestaande bepalingen van het ARAB herwerken tot een beter geïntegreerd of leesbaar geheel, bv. de bepalingen betreffende temperatuur.*
  - *de bestaande reglementering aanpassen aan de nieuwe inzichten die gedurende de laatste jaren op het vlak van preventie en bescherming op het werk zijn ontstaan.*
- De overname van bepalingen van het ARAB (al dan niet in gewijzigde vorm) in een nieuw koninklijk besluit heeft de opheffing van de dienovereenkomstige bepalingen van het ARAB tot gevolg.*

Elk koninklijk besluit dat in deze tweede fase wordt uitgevaardigd, is gewoonlijk opgebouwd volgens een vast stramien dat uit de volgende zes delen bestaat:

- *een bepaling betreffende het toepassingsgebied;*

- bepalingen die de nieuwe reglementering vaststellen;
- bepalingen die gedeelten van het ARAB opheffen of wijzigen;
- een bepaling betreffende het toezicht;
- een aanduiding van de plaats van het besluit in de codex over het welzijn op het werk;
- een uitvoeringsbepaling.

De in fase 3 bedoelde coördinatie zal gebeuren door de uitvaardiging van één enkel nieuw koninklijk besluit dat alle in fase 2 uitgevaardigde besluiten vervangt en opheft en waarbij een uniforme nummering van artikel 1 tot artikel x wordt vastgesteld. Pas in deze fase zal men kunnen spreken van een echte codex over het welzijn op het werk, in de juridische betekenis en zal het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming ophouden te bestaan.

DE CODEX OVER HET WELZIJN OP HET WERK

De codex over het welzijn op het werk bevat de uitvoeringsmaatregelen die sinds 1993 worden uitgevaardigd. Daarbij werd eerst een structuur vastgesteld die geleidelijk aan wordt ingevuld.

We geven hieronder de structuur en de teksten zoals die momenteel feitelijk bestaan. U kunt eveneens onze website: www.werk.belgie.be raadplegen voor de geactualiseerde teksten.

De toelichtingen van de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid over deze wetgeving vindt men terug op deze website bij de voorstelling van de betreffende thema's inzake welzijn op het werk.

Structuur van de codex

Titel I: Algemene beginselen

Hoofdstuk I: Toepassingsgebied

Hoofdstuk II : Definities

Hoofdstuk III: Algemene principes betreffende het welzijnsbeleid.

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (B.S. 31 maart 1998)

Hoofdstuk IV: Maatregelen in verband met het gezondheidstoezicht op de werknemers

Koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16 juni 2003)

Hoofdstuk V: Maatregelen in verband met psychosociale belasting veroorzaakt door het werk

Koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de voorkoming van psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op het werk (B.S 6 juni 2007)

Titel II: Organisatorische structuren.

Hoofdstuk I: De Interne dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk.

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk (B.S. 31 maart 1998)

Hoofdstuk II : De Externe dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk.

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Externe diensten voor Preventie en Bescherming op het Werk (B.S. 31 maart 1998).

Hoofdstuk III : De diensten belast met technische controles.

Koninklijk besluit van 29 april 1999 betreffende de erkenning van de Externe Diensten voor technische controles op de werkplaats (B.S. 2 september 1999).

Hoofdstuk IV : De Comités voor Preventie en Bescherming op het Werk.

Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comités voor Preventie en Bescherming op het Werk (B.S. 10 juli 1999).

Hoofdstuk V: De Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk.

Koninklijk besluit van 27 oktober 2006 betreffende de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het Werk (B.S. 21 november 2006).

Hoofdstuk VI: Vorming en bijscholing van de preventieadviseurs

Koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de vorming en de bijscholing van de preventieadviseurs van de interne en externe diensten voor Preventie en Bescherming op het werk (B.S 11 juli 2007)

Koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor Preventie en Bescherming op het Werk (B.S 22 december 2003)

Titel III: Arbeidsplaatsen

Hoofdstuk I: Basiseisen

    Afdeling I.- Veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk

Koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk (B.S. 19 september 1997).

Afdeling II: Bescherming van de werknemers tegen tabaksrook

Koninklijk besluit van 19 januari 2005 betreffende de bescherming van de werknemers tegen tabaksrook (B.S 2 maart 2005,ed.1)

Hoofdstuk II: Nutsvoorzieningen.

Hoofdstuk III: Sociale voorzieningen

Hoofdstuk IV: Bijzondere arbeidsplaatsen

Afdeling IX: Opslagplaatsen voor ontvlabbare vloeistoffen.

Koninklijk besluit van 13 maart 1998 betreffende de opslag van zeer licht ontvlabbare, licht ontvlabbare, ontvlabbare en brandbare vloeistoffen (B.S. 15 mei 1998)

Afdeling X: Ruimten met risico's voor werknemers door een explosieve atmosfeer

Koninklijk besluit van 26 maart 2003 betreffende het welzijn van de werknemers die door explosieve atmosferen gevaar kunnen lopen (B.S. 5 mei 2003,ed.2)

Hoofdstuk V: Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

Koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen (B.S. 7 februari 2001)

Hoofdstuk VI: Werkzaamheden in een hyperbare omgeving

Koninklijk besluit van 23 december 2003 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij werkzaamheden in een hyperbare omgeving (B.S 26 januari 2004)

Titel IV: Omgevingsfactoren en fysieke agentia

Hoofdstuk I: Ventilatie van de werklokalen

Hoofdstuk II: Thermische omgeving

Hoofdstuk III: Geluidsomgeving

Koninklijk besluit van 16 januari 2006 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van lawaai op het werk (B.S 15 februari 2006)

Hoofdstuk IV: Trillingen

Koninklijk besluit van 7 juli 2005 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van mechanische trillingen op het werk (B.S 14 juli 2005)

Hoofdstuk V: Verlichting

Hoofdstuk VI: Niet -ioniserende straling

Hoofdstuk VII: Ioniserende straling

Koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling (B.S. 12 juli 1997)

Titel V: Chemische, kankerverwekkende, mutagene en biologische agentia

Hoofdstuk I: Chemische agentia

Koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van chemische agentia op het werk (B.S. 14 maart 2002)

Hoofdstuk II: Kankerverwekkende en mutagene agentia

Koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk (B.S. van 29 december 1993)

Hoofdstuk III: Biologische agentia

Koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij blootstelling aan biologische agentia op het werk (B.S. 1 oktober 1996)

Hoofdstuk IV: Bijzondere bepalingen betreffende asbest

Koninklijk besluit van 16 maart 2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest (B.S 23 maart 2006)

Titel VI: Arbeidsmiddelen

Hoofdstuk I: Algemene bepalingen

Koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen (B.S. 28 september 1993)

Hoofdstuk II.- Specifieke bepalingen

Afdeling I.- Beeldschermen

Koninklijk besluit van 27 augustus 1993 betreffende het werken met beeldschermapparatuur (B.S. 7 september 1993).

Afdeling II.- Mobiele arbeidsmiddelen.

Koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen (B.S. 4 juni 1999).

Afdeling III.- Arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten.

Koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten (B.S. 4 juni 1999)

Afdeling IV.- Werkzitplaatsen en rustzitplaatsen

Koninklijk besluit van 27 april 2004 betreffende de werksitplaatsen en rustzitplaatsen (B.S 24 juni 2004)

Afdeling V.- Arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte

Koninklijk besluit van 31 augustus 2005 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte (B.S 15 september 2005)

Titel VII: Individuele uitrusting

Hoofdstuk I: Werkkledij

Koninklijk besluit van 6 juli 2004 betreffende de werkkledij (B.S 3 augustus 2004)

Hoofdstuk II: Persoonlijke beschermingsmiddelen

Koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (B.S 14 juli 2005)

Titel VIII: Bijzondere werknemerscategorieën en werksituaties

Hoofdstuk I: Moederschapsbescherming

Koninklijk besluit van 2 mei 1995 inzake moederschapsbescherming (B.S. 18 mei 1995).

Hoofdstuk II: Jongeren op het werk.

Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk (B.S. van 3 juni 1999).

Hoofdstuk III: Stagiairs

Koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs (B.S 4 oktober 2004)

Hoofdstuk IV: Uitzendarbeid

Koninklijk besluit van 19 februari 1997 tot vaststelling van maatregelen betreffende de veiligheid en de gezondheid op het werk van uitzendkrachten (B.S. 18 december 1997).

Hoofdstuk V: Werknemers belast met het manueel hanteren van lasten.

Koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het manueel hanteren van lasten (B.S. 29 september 1993)

Hoofdstuk VI: (opgeheven door het koninklijk besluit van 17 mei 2007)Bijzondere maatregelen betreffende geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk

Hoofdstuk VII: Nachtarbeiders en werknemers in ploegendienst

Koninklijk besluit van 16 juli 2004 betreffende bepaalde aspecten van nacht-en ploegenarbeid die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (B.S 9 augustus 2004)

HET ALGEMEEN REGLEMENT VOOR DE ARBEIDSBESCHERMING (A.R.A.B.)

Onderstaand vindt u bepaalde nog relevante voorschriften van het A.R.A.B. Het A.R.A.B. is de bundeling van uitvoeringsbesluiten die tussen 1947 en 1993 tot stand zijn gekomen.

De geactualiseerde teksten van het A.R.A.B kunnen eveneens geraadpleegd worden op onze internetsite: www.werk.belgie.be

De toelichtingen van de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid over deze voorschriften vindt men op deze website bij de voorstelling van de betreffende thema's inzake het welzijn op het werk.

Structuur van een gedeelte van het ARAB

Titel Ibis .- Toepassingsgebied.

Titel II.- Algemene bepalingen betreffende de arbeidshygiëne alsmede de veiligheid en de gezondheid van de werknemers

Hoofdstuk I.- Bepalingen betreffende de veiligheid van de arbeiders.

Afdeling I.- Bescherming tegen aanraking met werktuigen en werktuigdelen.

Afdeling II.- Beveiliging tegen weggeslingerde brokken, scherven en andere kwetsende of schadelijke agentia.

Afdeling III.- Voorkoming van het vallen van werknemers en bescherming tegen vallende voorwerpen.

Afdeling IV.- Behandeling, vervoer en opslag van voorwerpen binnen de inrichting.

Afdeling IVbis.- Arbeidsplaatsen in open lucht.

Afdeling IVter.- Stabiliteit en stevigheid van gebouwen.

Afdeling V.- Voorzorgen tegen brandgevaar, ontploffingen en de toevallige ontsnapping van schadelijke of ontvlambare gassen.

Afdeling VI.- Werkzaamheden in de plaatsen waar gevaarlijke gassen kunnen voorhanden zijn.

Afdeling VII.- Voorzorgen te nemen gedurende de schafttijd.

Afdeling IX.- Afgezonderd tewerkgestelde werknemers.

Afdeling X.- Voorkomingsbeleid.

Hoofdstuk II. - Bepalingen betreffende de hygiëne op de arbeidsplekken.

Afdeling I .-Arbeidsklimaat.

Afdeling II.- Sanitaire voorzieningen.

Hoofdstuk III.- Bepalingen betreffende de gezondheid van de werknemers

Afdeling II.- Strijd tegen de hinder.

Onderafdeling I: Maatregelen ter voorkoming van de hinder

Afdeling III.- Aan de door ongeval of door ongesteldheid getroffen en te verlenen eerste hulp en dringende verzorging.

INHOUDSTAFEL

WET VAN 4 AUGUSTUS 1996 BETREFFENDE HET WELZIJN VAN DE WERKNEMERS BIJ DE UITVOERING VAN HUN WERK

Gecoördineerde wettekst 17

CODEX OVER HET WELZIJN OP HET WERK

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk 65

Koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers 78

Koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de voorkoming van psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk 114

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk 127

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het Werk 160

Koninklijk besluit van 29 april 1999 betreffende de erkenning van externe diensten voor technische controles op de werkplaats 179

Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comités voor Preventie en Bescherming op het werk 189

Koninklijk besluit van 27 oktober 2006 betreffende de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk 199

Koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de vorming en de bijscholing van de preventieadviseurs van de interne en externe diensten voor Preventie en Bescherming op het werk 211

Koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor Preventie en Bescherming op het Werk 222

Koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids-en gezondheids-signalering op het werk 228

Koninklijk besluit van 19 januari 2005 betreffende de bescherming van de werknemers tegen tabaksrook 247

Koninklijk besluit van 13 maart 1998 betreffende de opslag van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare, ontvlambare en brandbare vloeistoffen 249

Koninklijk besluit van 26 maart 2003 betreffende het welzijn van de werknemers die door explosieve atmosferen gevaar kunnen lopen 262

Koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen 270

Koninklijk besluit van 23 december 2003 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij werkzaamheden in een hyperbare omgeving	326
Koninklijk besluit van 16 januari 2006 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van lawaai op het werk	337
Koninklijk besluit van 7 juli 2005 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van mechanische trillingen op het werk . . .	345
Koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling	355
Koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van chemische agentia op het werk . . .	376
Koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk	422
Koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij blootstelling aan biologische agentia op het werk	436
Koninklijk besluit van 16 maart 2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest.	467
Koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen . .	490
Koninklijk besluit van 27 augustus 1993 betreffende het werken met beeldschermapparatuur	499
Koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen . .	505
Koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten	509
Koninklijk besluit van 27 april 2004 betreffende de werkszitplaatsen en rustzitplaatsen . .	514
Koninklijk besluit van 31 augustus 2005 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte	515
Koninklijk besluit van 6 juli 2004 betreffende de werkkledij	523
Koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen	525
Koninklijk besluit van 2 mei 1995 inzake moederschapsbescherming	541
Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk	548
Koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs. . . .	556
Koninklijk besluit van 19 februari 1997 tot vaststelling van maatregelen betreffende de veiligheid en de gezondheid op het werk van uitzendkrachten	561
Koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het manueel hanteren van lasten . .	565
Koninklijk besluit van 16 juli 2004 betreffende bepaalde aspecten van nacht-en ploegenarbeid die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk	568

ALGEMEEN REGLEMENT VOOR DE ARBEIDSBESCHERMING

TITEL Ibis: Toepassingsgebied 575

TITEL II: Algemene bepalingen betreffende de arbeidshygiëne
alsmede de veiligheid en de gezondheid van de arbeiders 577

Hoofdstuk I: Bepalingen betreffende de veiligheid van de arbeiders 577

Afdeling I: Bescherming tegen aanraking met werktuigen en
werktuigdelen 577

Afdeling II: Beveiliging tegen weggeslingerde brokken, scherven en
andere kwetsende of schadelijke agentia 577

Afdeling III: Voorkoming van het vallen van werknemers en
bescherming tegen vallende voorwerpen 578

Afdeling IV: Behandeling, vervoer en opslag van voorwerpen
binnen de inrichting 580

Afdeling IVbis: Arbeidsplaatsen in open lucht 584

Afdeling IVter: Stabiliteit en stevigheid van de gebouwen 584

Afdeling V: Voorzorgen tegen brandgevaar,ontploffingen en de
toevallige ontsnapping van schadelijke of ontvlambare gassen 584

Afdeling VI: Werkzaamheden in de plaatsen waar gevaarlijke gassen
kunnen voorhanden zijn 598

Afdeling VII: Voorzorgen te nemen gedurende de schafttijd 601

Afdeling IX: Afgezonderd tewerkgestelde werknemers 601

Afdeling X: Voorkomingsbeleid. 601

Hoofdstuk II: Bepalingen betreffende de hygiëne en de arbeidsplekken 604

Afdeling I: Arbeidsklimaat. 604

§1. Luchtverversing 604

§2. Verlichting 605

§3. Temperatuur 608

§4. Zindelijkheid 609

Afdeling II: Sanitaire voorzieningen 610

A. Kleedkamers en wasplaatsen. 611

B. Refters en verpozingslokalen 615

C. Toiletten 616

D. Dranken 618

E. Bijzondere bepalingen 618

F. Algemene bepalingen. 619

Hoofdstuk III:	Bepalingen betreffende de gezondheid van de werknemers	620
	Afdeling II: Strijd tegen de hinder	620
	Onderafdeling I: Maatregelen ter voorkoming van de hinder	620
	1. Strijd tegen het lawaai en de trillingen	621
	2. Strijd tegen de bezoedeling van de werkplaatsen	621
	2bis. Strijd tegen hinder te wijten aan omgevingstabaksrook	621
	3. Strijd tegen kankergevaar	621
	4. Strijd tegen de overmatige warmte, koude en vochtigheid	621
	5. Strijd tegen de risico's te wijten aan asbest	623
	6. Strijd tegen de risico's te wijten aan lood en zijn ionische bestanddelen	624
	7. Strijd tegen de risico's te wijten aan ioniserende straling	624
	Afdeling III: Aan de door ongeval of door ongesteldheid getroffen en te verlenen eerste hulp en dringende verzorging	624
	ALFABETISCHE TREFWOORDENLIJST	634

Wet

**van 4 augustus 1996
betreffende het welzijn
van de werknemers bij de
uitvoering van hun werk**

WET VAN 4 AUGUSTUS 1996 BETREFFENDE HET WELZIJN VAN DE WERKNEMERS BIJ DE UITVOERING VAN HUN WERK (B.S. 18.9.1996)

Gewijzigd bij:

- (1) wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling (BS 19.2.1998)
- (2) wet van 28 februari 1999 houdende sommige maatregelen inzake sociale verkiezingen (BS 18.3.1999)
- (3) wet van 5 maart 1999 met betrekking tot de sociale verkiezingen (BS 18.3.1999)
- (4) wet van 7 april 1999 betreffende de PWA-arbeidsovereenkomst (BS 20.4.1999)
- (5) wet van 11 juni 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (BS 22.6.2002)
- (6) wet van 17 juni 2002 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek naar aanleiding van de wet van 11 juni 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (BS 25.6.2002)
- (7) wet van 25 februari 2003 houdende maatregelen ter versterking van de preventie inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (BS 14.3.2003)
- (8) wet van 3 mei 2003 houdende diverse bepalingen betreffende de sociale verkiezingen (BS 16.5.2003 - Ed. 2)
- (9) programmawet van 27 december 2004, hoofdstuk VI, afdeling II (BS 31.12.2004 - Ed. 2)
- (10) wet van 9 maart 2005 tot wijziging van hoofdstuk V «Bijzondere bepalingen betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen» van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (BS 6.4.2005 - erratum: BS 13.5.2005)
- (11) wet van 11 juli 2006 tot wijziging van de wet van 26 juni 2002 betreffende de sluiting van de ondernemingen (B.S. 24.8.2006)
- (12) wet van 20 juli 2006 houdende diverse bepalingen, titel XIII, hoofdstuk VIII (BS 28.7.2006 - Ed. 2)
- (13) wet van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen (I), titel XIII, hoofdstuk VII (BS 28.12.2006 - Ed. 3; erratum: BS 12.2.2007)
- (14) wet van 10 januari 2007 tot wijziging van verschillende bepalingen betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk waaronder deze betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (BS 6.6.2007)
- (15) wet van 6 februari 2007 tot wijziging van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk wat de gerechtelijke procedures betreft (BS 6.6.2007)
- (16) wet van 3 juni 2007 houdende diverse arbeidsbepalingen, titel IX (B.S. 23.7.2007 - Ed. 1)

Omzetting in Belgisch recht van de kaderrichtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk.

Artikel 1.- Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK I. - TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Art. 2.- § 1. Deze wet is toepasselijk op de werkgevers en de werknemers.

Voor de toepassing van deze wet worden gelijkgesteld met:

1° werknemers:

- a) de personen die, anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst, arbeid verrichten onder het gezag van een ander persoon;
de personen die een beroepsopleiding volgen waarvan het studieprogramma voorziet in een vorm van arbeid die al dan niet in de opleidingsinstelling wordt verricht;
- c) de personen verbonden door een leerovereenkomst;
- d) de stagiairs;
- e) de leerlingen en studenten die een studierichting volgen waarvan het opleidingsprogramma voorziet in een vorm van arbeid die in de onderwijsinstelling wordt verricht;

2° werkgevers: de personen die de onder 1° genoemde personen tewerkstellen.

§ 2. De bepalingen van hoofdstuk V zijn bovendien van toepassing op de personen die betrokken zijn bij de werkzaamheden betreffende tijdelijke of mobiele bouwplaatsen.

§ 3. De Koning kan de bepalingen van deze wet en van haar uitvoeringsbesluiten geheel of gedeeltelijk toepasselijk verklaren op andere dan de bij § 1 bedoelde personen die zich op de bij deze wet en haar uitvoeringsbesluiten bedoelde arbeidsplaatsen bevinden.

[§ 4. Deze wet is niet van toepassing op de dienstboden en het andere huispersoneel en hun werkgevers met uitzondering van de afdelingen 1 en 3 van Hoofdstuk Vbis (5)]

Art. 3.- § 1. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

- 1° welzijn: het geheel van factoren betreffende de omstandigheden waarin arbeid wordt verricht zoals bedoeld in artikel 4, tweede lid;
- 2° Comité: Comité voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 3° Dienst: Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 4° Hoge Raad: Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 5° organisatie: de in § 2 bedoelde meest representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties;
- 6° de wet van 19 maart 1991: de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden;
- 7° opdrachtgever: iedere natuurlijke of rechtspersoon voor wiens rekening een bouwwerk wordt verwezenlijkt;
- 8° bouwdirectie belast met het ontwerp: iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor het ontwerp van het bouwwerk;
- 9° bouwdirectie belast met de uitvoering: iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor de uitvoering van het bouwwerk;
- 10° bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering: iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor het toezicht op de uitvoering van het bouwwerk;

- 11° aannemer: iedere natuurlijke of rechtspersoon die activiteiten verricht tijdens de uitvoeringsfase van de verwezenlijking van het bouwwerk ongeacht of hij werkgever of zelfstandige is of een werkgever die samen met zijn werknemers werkt op de bouwplaats;
- 12° coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk: iedere persoon die door de opdrachtgever of de bouwdirectie belast met het ontwerp belast is om zorg te dragen voor de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk;
- 13° coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk: iedere persoon die door de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met de uitvoering of de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, belast is om zorg te dragen voor de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk;
- 14° tijdelijke of mobiele bouwplaats: elke bouwplaats waar civieltechnische werken of bouwwerken worden uitgevoerd waarvan de lijst is vastgesteld door de Koning;
- 15° arbeidsplaats: elke plaats waar arbeid wordt verricht, ongeacht of deze zich binnen of buiten een inrichting bevindt en ongeacht of deze zich in een besloten of in een open ruimte bevindt;
- 16° zelfstandige: iedere natuurlijke persoon die een beroepsactiviteit uitoefent waarvoor hij niet verbonden is door een arbeidsovereenkomst of waarvoor zijn rechtspositie niet eenzijdig is geregeld door de overheid.

§ 2. Voor de toepassing van deze wet worden als [representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties (3)] beschouwd:

- 1° de interprofessionele organisaties van werkgevers en van werknemers, die voor het gehele land zijn opgericht en die in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigd zijn; de werknemersorganisaties moeten bovendien ten minste 50 000 leden tellen;
- 2° de professionele en interprofessionele organisaties die aangesloten zijn bij of deel uitmaken van een onder 1° genoemde interprofessionele organisatie.

Bovendien worden als representatieve werkgeversorganisaties beschouwd de organisaties die overeenkomstig de wetten betreffende de organisatie van de middenstand, gecoördineerd op 28 mei 1979, de middenstand vertegenwoordigen in de Nationale Arbeidsraad.

[Worden eveneens beschouwd als representatieve werkgeversorganisaties de organisaties die de niet-commerciële sector vertegenwoordigen tot wie de samenstelling van de Nationale Arbeidsraad werd uitgebreid krachtens artikel 2, § 2, derde lid van de organieke wet van 29 mei 1952 tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad. (1)]

HOOFDSTUK II. - ALGEMENE BEGINSELEN

Art. 4.- [§ 1. (4)] De Koning kan aan de werkgevers en de werknemers alle maatregelen opleggen die nodig zijn voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Het welzijn wordt nagestreefd door maatregelen die betrekking hebben op:

- 1° de arbeidsveiligheid;
- 2° de bescherming van de gezondheid van de werknemer op het werk;

- [3° de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder inzonderheid geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk; (14)]
- 4° de ergonomie;
- 5° de arbeidshygiëne;
- 6° de verfraaiing van de arbeidsplaatsen;
- 7° de maatregelen van de onderneming inzake leefmilieu, wat betreft hun invloed op de punten 1° tot 6°.
- 8° opgeheven (14)

De Koning kan bijzondere maatregelen vaststellen om rekening te houden met de specifieke toestand van inzonderheid de thuiswerkers, de kleine en middelgrote ondernemingen, de krijgsmacht, de politiediensten en de diensten voor burgerbescherming, met het oog op het bereiken van een gelijkwaardig beschermingsniveau.

[§ 2. Tijdens de periode gedurende welke een werknemer, die verbonden is door een PWA-arbeidsovereenkomst, werkt bij een gebruiker, is deze laatste, onder dezelfde voorwaarden als een werkgever, verantwoordelijk voor de toepassing van de bepalingen van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten die van toepassing zijn op de arbeidsplaats.

De Koning kan bepalen welke de verplichtingen zijn die respectievelijk aan de gebruiker en de werkgever worden opgelegd en kan de nadere regelen bepalen voor de toepassing van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten.

De bepalingen van hoofdstuk XI zijn eveneens van toepassing op de gebruiker. (4)]

Art. 5.- § 1. De werkgever treft de nodige maatregelen ter bevordering van het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Daartoe past hij de volgende algemene preventiebeginselen toe:

- a) risico's voorkomen;
- b) de evaluatie van risico's die niet kunnen worden voorkomen;
- c) de bestrijding van de risico's bij de bron;
- d) de vervanging van wat gevaarlijk is door dat wat niet gevaarlijk of minder gevaarlijk is;
- e) voorrang aan maatregelen inzake collectieve bescherming boven maatregelen inzake individuele bescherming;
- f) de aanpassing van het werk aan de mens, met name wat betreft de inrichting van de werkposten, en de keuze van de werkuitrusting en de werk- en productiemethoden, met name om monotone arbeid en tempogebonden arbeid draaglijker te maken en de gevolgen daarvan voor de gezondheid te beperken;
- g) zo veel mogelijk de risico's inperken, rekening houdend met de ontwikkelingen van de techniek;
- h) de risico's op een ernstig letsel inperken door het nemen van materiële maatregelen met voorrang op iedere andere maatregel;
- i) de planning van de preventie en de uitvoering van het beleid met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk met het oog op een systeembnadering waarin onder andere volgende elementen worden geïntegreerd: techniek, organisatie van het werk, arbeidsomstandigheden, sociale betrekkingen en omgevingsfactoren op het werk;

- j) de werknemer voorlichten over de aard van zijn werkzaamheden, de daaraan verbonden overblijvende risico's en de maatregelen die erop gericht zijn deze gevaren te voorkomen of te beperken:
  - 1° bij zijn indiensttreding;
  - 2° telkens wanneer dit in verband met de bescherming van het welzijn noodzakelijk is;
- k) het verschaffen van passende instructies aan de werknemers en het vaststellen van begeleidingsmaatregelen voor een redelijke garantie op de naleving van deze instructies.
- [l] het voorzien in of het zich vergewissen van het bestaan van de gepaste veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk, wanneer risico's niet kunnen worden voorkomen of niet voldoende kunnen worden beperkt door de collectieve technische beschermingsmiddelen of door maatregelen, methoden of handelwijzen in de sfeer van de werkorganisatie.(9)]

§ 2. De werkgever bepaalt:

- a) de middelen waarmee en de wijze waarop het in § 1 bedoelde beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk kan worden gevoerd;
- b) de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de personen belast met het toepassen van het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

De werkgever past zijn welzijnsbeleid aan in het licht van de opgedane ervaring, de ontwikkeling van de werkmethode of de arbeidsomstandigheden.

§ 3. De Koning kan de in § 1 bedoelde algemene preventiebeginselen nader omschrijven en nader uitwerken met toepassing van of ter voorkoming van specifieke risicosituaties.

Art. 6.- Iedere werknemer moet in zijn doen en laten op de arbeidsplaats, overeenkomstig zijn opleiding en de door de werkgever gegeven instructies, naar zijn beste vermogen zorg dragen voor zijn eigen veiligheid en gezondheid en deze van de andere betrokken personen.

Daartoe moeten de werknemers vooral, overeenkomstig hun opleiding en de door de werkgever gegeven instructies:

- 1° op de juiste wijze gebruik maken van machines, toestellen, gereedschappen, gevaarlijke stoffen, vervoermiddelen en andere middelen;
- 2° op de juiste wijze gebruik maken van de persoonlijke beschermingsmiddelen die hen ter beschikking zijn gesteld en die na gebruik weer opbergen;
- 3° de specifieke veiligheidsvoorzieningen van met name machines, toestellen, gereedschappen, installaties en gebouwen niet willekeurig uitschakelen, veranderen of verplaatsen en deze voorzieningen op de juiste manier gebruiken;
- 4° de werkgever en de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk onmiddellijk op de hoogte brengen van iedere werksituatie waarvan zij redelijkerwijs kunnen vermoeden dat deze een ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid en de gezondheid met zich brengt, alsmede van elk vastgesteld gebrek in de beschermingssystemen;
- 5° bijstand verlenen aan de werkgever en de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, zolang dat nodig is om hen in staat te stellen alle taken uit te voeren of aan alle verplichtingen te voldoen die met het oog op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk zijn opgelegd;
- 6° bijstand verlenen aan de werkgever en de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, zolang dat nodig is, opdat de werkgever ervoor kan zorgen dat het arbeidsmilieu en de arbeidsomstandigheden veilig zijn en geen risico's opleveren voor de veiligheid en de gezondheid binnen hun werkerrein;

[7° op positieve wijze bijdragen tot het preventiebeleid dat wordt tot stand gebracht in het kader van de bescherming van de werknemers tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, zich onthouden van iedere daad van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk en zich onthouden van elk wederrechtelijk gebruik van de klachtenprocedure. (5)]

De Koning kan de verplichtingen van de werknemers nader bepalen en verder uitwerken met toepassing van of ter voorkoming van specifieke risicosituaties.

[HOOFDSTUK IIBIS.- SPECIFIEKE BEPALINGEN BETREFFENDE ONDERNEMINGEN MET BEPAALDE RISICOVOLLE ACTIVITEITEN

Art. 6bis.- Elke werkgever is verplicht om voor in zijn bedrijf verrichte sloop- of verwijderingswerkzaamheden waarbij belangrijke hoeveelheden asbest kunnen vrijkomen, een beroep te doen op een daartoe erkende onderneming.

Elke werkgever, die sloop- of verwijderingswerkzaamheden uitvoert waarbij belangrijke hoeveelheden asbest kunnen vrijkomen, moet, met het oog op de bescherming van de werknemers waarop hij een beroep doet voor het uitvoeren van die werken, erkend worden.

De Koning bepaalt de voorwaarden waaronder en de nadere regels volgens welke de ondernemingen bedoeld in het eerste lid en de werkgevers bedoeld in het tweede lid kunnen erkend worden, wat de technische bekwaamheden waarover men moet beschikken betreft om de werken uit te voeren, de beschermingsmiddelen voor de werknemers, alsook hun vorming en informatie.

De Koning kan, bij besluit overlegd in Ministerraad, de in het eerste en tweede lid bedoelde verplichting uitbreiden tot die gevallen waar het niet correct uitvoeren van zeer gespecialiseerde werkzaamheden aanleiding kan geven tot een ernstig probleem voor de werknemers. (9)]

HOOFDSTUK III. - [BIJZONDERE BEPALINGEN BETREFFENDE TEWERKSTELLING OP EENZELFDE ARBEIDSPLAATS OF OP AANPALENDE OF NABURIGE ARBEIDSPLAATSEN (16)]

[**Art. 7.- § 1.** Verschillende ondernemingen of instellingen die bedrijvig zijn op eenzelfde arbeidsplaats waar werknemers werken, ongeacht of ze daar al dan niet zelf werknemers tewerkstellen, zijn ertoe gehouden:

1° samen te werken bij de uitvoering van de maatregelen met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;

- 2° rekening houdend met de aard van hun werkzaamheden, hun optreden te coördineren met het oog op de bescherming tegen en de preventie van risico's voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 3° elkaar wederzijds de nodige informatie te geven inzonderheid betreffende, naargelang het geval:
- a) de risico's voor het welzijn alsmede de preventiemaatregelen en -activiteiten, voor elk type werkpost en/of elke soort functie en/of elke activiteit voor zover deze informatie relevant is voor de samenwerking of coördinatie;
  - b) de maatregelen welke zijn genomen voor de eerste hulp, de brandbestrijding en de evacuatie van de werknemers en de aangeduide personen die belast zijn met het in praktijk brengen van deze maatregelen.

§ 2. Verschillende ondernemingen of instellingen die bedrijvig zijn op aanpalende of naburige arbeidsplaatsen, gelegen in eenzelfde onroerend goed met gemeenschappelijke uitrustingen, toegangs-, evacuatie- of reddingsvoorzieningen, werken samen en coördineren hun optreden met betrekking tot het gebruik en desgevallend het beheer van deze uitrustingen en voorzieningen die een invloed kunnen hebben op de veiligheid en de gezondheid van de werknemers die op deze arbeidsplaatsen werken.

§ 3. De Koning kan de wijze waarop de in § 1, 3°, bedoelde informatie wordt verstrekt, bepalen.

Hij kan eveneens de nadere regels bepalen voor de in §§ 1 en 2 bedoelde samenwerking en coördinatie.

§ 4. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing wanneer de bepalingen van hoofdstuk IV of V van toepassing zijn. (16)]

[HOOFDSTUK IV. - BIJZONDERE BEPALINGEN BETREFFENDE WERKZAAMHEDEN UITGEVOERD DOOR ONDERNEMINGEN VAN BUITENAF OF DOOR UITZENDKRACHTEN (9)]

[AFDELING 1.- WERKZAAMHEDEN VAN WERKGEVERS OF ZELFSTANDIGEN VAN BUITENAF

Art. 8.- § 1. De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op aannemers en onderaannemers die in de inrichting van een werkgever werkzaamheden uitvoeren, en op die werkgever zelf.

§ 2. Voor de toepassing van de bepalingen van deze afdeling wordt verstaan onder:

- 1° «inrichting»: de geografisch afgebakende plaats die deel uitmaakt van een onderneming of een instelling, en die onder de verantwoordelijkheid valt van een werkgever die er zelf werknemers tewerkstelt.

Worden met een inrichting gelijkgesteld, installaties die door een werkgever uitgebaut worden;

- 2° «aannemer»: een werkgever of zelfstandige van buitenaf die in de inrichting van een werkgever, voor diens rekening of met diens toestemming, werkzaamheden verricht conform een met deze laatste werkgever gesloten overeenkomst;
- 3° «onderaannemer»: een werkgever of zelfstandige van buitenaf die in het kader van de onder 2° bedoelde overeenkomst, werkzaamheden verricht in de inrichting van een werkgever op basis van een met een aannemer gesloten overeenkomst.

Voor de toepassing van de bepalingen van deze afdeling worden eveneens als onderaannemers beschouwd, werkgevers of zelfstandigen van buitenaf die in het kader van de onder vorig lid, 2° bedoelde overeenkomst, werkzaamheden verrichten in de inrichting van een werkgever op basis van een met een onderaannemer gesloten overeenkomst.

Art. 9.- § 1. De werkgever in wiens inrichting werkzaamheden worden uitgevoerd door aannemers en, in voorkomend geval, door onderaannemers, is ertoe gehouden:

- 1° de aannemers de nodige informatie te verstrekken ten behoeve van de werknemers van de aannemers en onderaannemers en ten behoeve van het overleg met betrekking tot de maatregelen bedoeld in 4°.

Deze informatie betreft inzonderheid:

- a) de risico's voor het welzijn van de werknemers alsmede de beschermings- en preventiemaatregelen en -activiteiten, zowel voor de inrichting in het algemeen als voor elk type werkpost en/of elke soort functie of activiteit voor zover deze informatie relevant is voor de samenwerking of coördinatie;
  - b) de maatregelen welke zijn genomen voor de eerste hulp, de brandbestrijding en de evacuatie van werknemers en de aangewezen werknemers die belast zijn met het in praktijk brengen van deze maatregelen;
- 2° zich ervan vergewissen dat de in 1° bedoelde werknemers de passende opleiding en instructies inherent aan zijn bedrijfsactiviteit hebben ontvangen;
  - 3° de gepaste maatregelen te treffen voor de organisatie van het aan zijn inrichting specifiek onthaal van de in 1° bedoelde werknemers en, in voorkomend geval, deze aan een lid van zijn hiërarchische lijn toe te vertrouwen;
  - 4° Het optreden van de aannemers en onderaannemers te coördineren en de samenwerking tussen deze aannemers en onderaannemers en zijn inrichting bij de uitvoering van de maatregelen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk te verzekeren;
  - 5° er zorg voor te dragen dat de aannemers hun verplichtingen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk die eigen zijn aan zijn inrichting, naleven.

§ 2. De werkgever in wiens inrichting werkzaamheden worden uitgevoerd door aannemers en, in voorkomend geval, door onderaannemers, is ertoe gehouden:

- 1° elke aannemer te weren waarvan hij kan weten of vaststelt dat deze de verplichtingen opgelegd door deze wet en haar uitvoeringsbesluiten met het oog op de bescherming van de werknemers niet naleeft;
- 2° met elke aannemer een overeenkomst te sluiten waarin inzonderheid volgende bedingen zijn opgenomen:
  - a) de aannemer verbindt er zich toe zijn verplichtingen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk die eigen zijn aan de inrichting waar hij werkzaamheden komt uitvoeren, na te leven en door zijn onderaannemers te doen naleven;

- b) indien de aannemer zijn onder a) bedoelde verplichtingen niet of gebrekkig naleeft, kan de werkgever in wiens inrichting de werkzaamheden worden uitgevoerd, zelf de nodige maatregelen treffen, in de bij de overeenkomst bepaalde gevallen, op kosten van de aannemer;
  - c) de aannemer die een beroep doet op (een) onderaannemer(s) voor het uitvoeren van werkzaamheden in de inrichting van een werkgever, verbindt er zich toe om in de overeenkomst(en) met deze onderaannemer(s) de bedingen op te nemen zoals bedoeld onder a) en b), wat inzonderheid inhoudt dat hijzelf, indien de onderaannemer zijn onder a) bedoelde verplichtingen niet of gebrekkig naleeft, de nodige maatregelen kan treffen, in de bij de overeenkomst bepaalde gevallen, op kosten van de onderaannemer;
- 3° zelf, na ingebrekestelling van de aannemer, onverwijld de nodige maatregelen in verband met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk eigen aan de inrichting te treffen, indien de aannemer deze maatregelen niet neemt of zijn verplichtingen gebrekkig naleeft.

Art. 10.- § 1. De aannemers en, in voorkomend geval, de onderaannemers die werkzaamheden komen uitvoeren in de inrichting van een werkgever, zijn ertoe gehouden:

- 1° hun verplichtingen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk die eigen zijn aan de inrichting waar zij werkzaamheden komen uitvoeren, na te leven en te doen naleven door hun onderaannemers;
- 2° de informatie, bedoeld in artikel 9, § 1, 1°, aan hun werknemers en onderaannemer(s) te verstrekken;
- 3° aan de werkgever bij wie zij werkzaamheden zullen uitvoeren de nodige informatie te verstrekken over de risico's eigen aan die werkzaamheden;
- 4° hun medewerking te verlenen aan de coördinatie en samenwerking bedoeld in artikel 9, § 1, 4°;

§ 2. De aannemers en, in voorkomend geval, de onderaannemers hebben ten aanzien van hun onderaannemers dezelfde verplichtingen als de werkgever in toepassing van artikel 9, § 2 heeft ten aanzien van de aannemers.

Art. 11.- In afwijking van de artikelen 9, § 2, 2°, b) en 10, § 2, kan een aannemer of, in voorkomend geval, een onderaannemer met de werkgever in wiens inrichting hij werkzaamheden komt uitvoeren overeenkomen dat deze laatste in naam en voor rekening van de aannemer of onderaannemer zorgt voor de naleving van de maatregelen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk eigen aan de inrichting.

Art. 12.- § 1. De Koning kan:

- 1° de verplichtingen van de artikelen 9 en 10 toepasselijk verklaren op de werkgever in wiens inrichting werkzaamheden worden uitgevoerd door werkgevers of zelfstandigen, zonder dat zij met eerstgenoemde werkgever een overeenkomst hebben gesloten en op die werkgevers of zelfstandigen, wanneer deze werkzaamheden worden uitgevoerd in gelijkaardige omstandigheden als deze bedoeld in de artikelen 9 en 10;
- 2° de wijze bepalen waarop de in de artikel 9, § 1, 1° en artikel 10, § 1, 2° en 3° bedoelde informatie wordt verstrekt;
- 3° de nadere regels betreffende de coördinatie en de samenwerking vaststellen;

- 4° bepalen welke verplichtingen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk eigen zijn aan de inrichting waarin de aannemers en, in voorkomend geval, onderaannemers werkzaamheden uitvoeren;
- 5° de verplichtingen van de werkgevers in wier inrichting aannemers en, in voorkomend geval, onderaannemers werkzaamheden uitvoeren en de verplichtingen van deze aannemers en onderaannemers nader bepalen.

§ 2. De Koning kan tevens bepalen onder welke voorwaarden en volgens welke nadere regels de in artikel 9, § 1, bedoelde werkgevers zelf de werknemers van de aannemers en onderaannemers informeren en opleiden.

§ 3. De wijze waarop de informatie wordt verstrekt bedoeld in § 1, 2°, de nadere regels bedoeld in § 1, 3°, of de voorwaarden bedoeld in § 2, kunnen worden vastgesteld, voor de werkgevers waarop de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités van toepassing is, bij een in een paritair comité of in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst die door de Koning algemeen bindend verklaard is, en voor de andere werkgevers bij een overeenkomst gesloten tussen de organisaties die betrokken werkgevers en werknemers vertegenwoordigen en de minister bevoegd inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

§ 4. De Koning neemt de in §§ 1 en 2 bedoelde besluiten, wanneer zij van toepassing kunnen zijn op zelfstandigen, na advies van de minister tot wiens bevoegdheid de middenstand behoort. (16)]

[AFDELING 2.- WERKZAAMHEDEN VAN DE UITZENDKRACHTEN BIJ GEBRUIKERS

Art. 12bis.- De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op de gebruiker en het uitzendbureau zoals bedoeld in de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers.

Art. 12ter.- Elke gebruiker van uitzendkrachten is ertoe gehouden de diensten te weigeren van het uitzendbureau waarvan hij kan weten dat het zijn verplichtingen opgelegd door deze wet en door de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers en hun respectievelijke uitvoeringsbesluiten ten aanzien van zijn uitzendkrachten niet naleeft.

De bepaling, als bedoeld in het eerste lid, doet geen afbreuk aan de verplichtingen die de gebruiker heeft ten aanzien van de uitzendkrachten krachtens deze wet en de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers en hun uitvoeringsbesluiten.

Art. 12quater.- Elk uitzendbureau is ertoe gehouden te weigeren zijn uitzendkrachten ter beschikking te stellen van de gebruiker van wie hij kan weten dat deze zijn verplichtingen opgelegd door deze wet en door de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers en hun uitvoeringsbesluiten, ten aanzien van zijn uitzendkrachten niet naleeft.

De bepaling, als bedoeld in het eerste lid, doet geen afbreuk aan de verplichtingen die het uitzendbureau heeft ten aanzien van de uitzendkrachten krachtens deze wet en de wet van 24

juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers en hun uitvoeringsbesluiten. (7)]

Art. 13.- [De bepalingen van hoofdstuk IV, Afdeling 1, zijn niet van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in hoofdstuk V. (7)]

HOOFDSTUK V. - BIJZONDERE BEPALINGEN BETREFFENDE TIJDELIJKE OF MOBIELE BOUWPLAATSEN

AFDELING 1. - INLEIDENDE BEPALINGEN

Art. 14.- Zijn betrokken bij de verplichtingen in verband met de werkzaamheden op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen:

- 1° de opdrachtgever;
- 2° de bouwdirectie belast met het ontwerp en de personen aan wie zij bepaalde opdrachten in onderaanneming heeft toevertrouwd;
- 3° de bouwdirectie belast met de uitvoering;
- 4° de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering en de personen aan wie zij bepaalde opdrachten in onderaanneming heeft toevertrouwd;
- 5° de aannemer;
- 6° de coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk;
- 7° de coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk;
- 8° de werknemer.

Wanneer de opdrachten van de bouwdirectie belast met het ontwerp of van de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering geheel of gedeeltelijk worden uitgeoefend door een architect, bedoeld bij de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect, is deze architect ertoe gehouden de verplichtingen die krachtens deze wet en zijn uitvoeringsbesluiten worden opgelegd aan deze bouwdirecties na te leven.

Art. 15.- De personen die met toepassing van dit hoofdstuk op enigerlei wijze betrokken zijn bij de verplichtingen in verband met werkzaamheden op een tijdelijke of mobiele bouwplaats passen de algemene preventiebeginselen bedoeld in artikel 5 toe.

AFDELING 2. - HET ONTWERP VAN HET BOUWWERK

Art. 16.- De opdrachtgever of de bouwdirectie belast met het ontwerp:

- 1° stelt een coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk aan voor een bouwplaats waarop verscheidene aannemers werkzaam zullen zijn;
- 2° ziet er op toe dat er voor de opening van de bouwplaats, een veiligheids- en gezondheidsplan wordt opgesteld.

Art. 17.- In de ontwerp-, studie- en uitwerkingsfasen van het ontwerp van het bouwwerk neemt de bouwdirectie belast met het ontwerp of zijn onderaannemer, en in voorkomend

geval, de opdrachtgever de algemene preventiebeginselen bedoeld in de artikelen 5 en 15 in acht bij de bouwkundige, technische of organisatorische keuzen, in verband met de planning van de verschillende werken of werkfasen die tegelijkertijd of na elkaar plaatsvinden evenals bij de raming van de duur van de verwezenlijking van deze verschillende werken of werkfasen.

Art. 18.- De coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk heeft inzonderheid als opdracht:

- 1° de uitvoering van de bepalingen van artikel 17 te coördineren;
- 2° een veiligheids- en gezondheidsplan op te stellen of te laten opstellen, waarin de op de betrokken bouwplaats toepasselijke regels worden vermeld, eventueel rekening houdend met de exploitatiewerkzaamheden op de bouwplaats en waarin voorts specifieke maatregelen voorkomen met betrekking tot de werkzaamheden die behoren tot de door de Koning bepaalde categorieën;
- 3° een dossier samen te stellen dat is aangepast aan de kenmerken van het bouwwerk en waarin de voor de veiligheid en de gezondheid nuttige gegevens worden vermeld, waarmee bij eventuele latere werkzaamheden rekening moet worden gehouden.

Art. 19.- § 1. De Koning bepaalt:

- 1° de voorwaarden en de nadere regels voor de toepassing van artikel 16;
- 2° in welke gevallen [(10)] een veiligheids- en gezondheidsplan wordt opgesteld evenals de inhoud ervan en de specifieke toepassingsmaatregelen;
- 3° in welke gevallen de verplichtingen bedoeld in de artikelen 16 en 17 rusten op de opdrachtgever en in welke gevallen zij rusten op de bouwdirectie belast met het ontwerp;
- 4° de voorwaarden waaraan de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk moeten voldoen om hun functie uit te oefenen, [met inbegrip van hun vorming en de voorwaarden en de nadere regels betreffende de organisatie en de eventuele erkenning van deze vorming,(9)] evenals hun bevoegdheden en de middelen waarover ze moeten kunnen beschikken;
- 5° de nadere verplichtingen in verband met de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk die voortvloeien uit de richtlijnen die door de Europese Unie zijn vastgesteld, van de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met het ontwerp en haar onderaannemer en de coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk.

[De Koning kan, bij het bepalen van de in het eerste lid bedoelde voorwaarden, gevallen, verplichtingen en nadere regelen, een onderscheid maken tussen de bouwwerken op grond van hun omvang, hun complexiteit of hun risicograad, met het oog op het bereiken van een gelijkwaardig beschermingsniveau van de werknemers. (10)]

§ 2. De besluiten bedoeld in dit artikel worden genomen na advies van de minister tot wiens bevoegdheid de middenstand behoort, wanneer zij betrekking hebben op het beroep en de verantwoordelijkheden van de architect.

AFDELING 3. - DE VERWEZENLIJING VAN HET BOUWWERK

Art. 20.- De opdrachtgever, de bouwdirectie belast met de uitvoering of de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering organiseert de coördinatie van de werkzaamheden van

de verschillende aannemers en, in voorkomend geval, van de andere betrokkenen, evenals de samenwerking tussen deze verschillende aannemers, en in voorkomend geval, van de andere betrokkenen met het oog op de veiligheid en gezondheid op de bouwplaats wanneer:

- 1° zij zich gelijktijdig op de bouwplaats bevinden;
- 2° zij elkaar op de bouwplaats opvolgen.

De aannemers en, in voorkomend geval, de andere betrokkenen zijn er toe gehouden hun medewerking te verlenen aan deze coördinatie en samenwerking.

Art. 21.- De opdrachtgever, de bouwdirectie belast met de uitvoering of de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering:

- 1° stelt een coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk aan, voor een bouwplaats waarop verscheidene aannemers werkzaam zullen zijn;
- 2° doet aan de door de Koning aangeduide overheid, voor de aanvang van de werkzaamheden, een voorafgaande kennisgeving voor de opening van de bouwplaats toekomen.

Art. 22.- De coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk heeft inzonderheid als opdracht:

- 1° de tenuitvoerlegging te coördineren van de algemene beginselen inzake preventie en veiligheid bij de technische of organisatorische keuzen met het oog op de planning van de verschillende werken of werkfasen die tegelijkertijd of na elkaar worden uitgevoerd evenals bij de raming van de duur van de uitvoering van deze verschillende werken of werkfasen;
- 2° de tenuitvoerlegging te coördineren van de relevante bepalingen om ervoor te zorgen dat de aannemers:
  - a) de algemene preventiebeginselen en de na te leven beginselen tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk bedoeld in de artikelen 4, 5 en 15 coherent toepassen;
  - b) het veiligheids- en gezondheidsplan bedoeld in artikel 16, 2° toepassen;
- 3° de eventuele aanpassingen aan te brengen in het veiligheids- en gezondheidsplan bedoeld in artikel 16, 2°, en het dossier bedoeld in artikel 18, 3° of deze te laten aanbrengen naargelang van de voortgang van de werken en de eventueel daarin aangebrachte wijzigingen;
- 4° de samenwerking en de coördinatie te organiseren van de aannemers, ook van die welke elkaar op de bouwplaats opvolgen, met het oog op de bescherming van de werknemers en de preventie van ongevallen en van beroepsmatige gezondheidsrisico's, alsmede de wederzijdse informatie;
- 5° de controle op de juiste toepassing van de werkprocedures te coördineren;
- 6° de nodige maatregelen te treffen opdat alleen bevoegde personen de bouwplaats kunnen betreden.

Art. 23.- De Koning bepaalt:

- 1° de voorwaarden en de nadere regelen voor de toepassing van de artikelen 20 en 21;
- 2° in welke gevallen de verplichtingen bedoeld in de artikelen 20 en 21 rusten op de opdrachtgever, in welke gevallen zij rusten op de bouwdirectie belast met de uitvoering van het bouwwerk en in welke gevallen ze rusten op de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering;
- 3° in welke gevallen [...](10) de voorafgaande kennisgeving bedoeld in artikel 21, 2°, moet gebeuren, evenals de inhoud ervan;

- 4° de voorwaarden waaraan de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk moeten voldoen om hun functie uit te oefenen, [met inbegrip van hun vorming en de voorwaarden en de nadere regels betreffende de organisatie en de eventuele erkenning van deze vorming,(9)] evenals hun bevoegdheden en de middelen waarover zij moeten kunnen beschikken;
- 5° de nadere verplichtingen in verband met de verwezenlijking van het bouwwerk die voortvloeien uit de richtlijnen die door de Europese Unie zijn vastgesteld van:
- a) de opdrachtgever;
  - b) de bouwdirectie belast met de uitvoering;
  - c) de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering;
  - d) de onderaannemers van de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering;
  - e) de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk;
  - f) de aannemers.

[De Koning kan, bij het bepalen van de in het eerste lid bedoelde voorwaarden, gevallen, verplichtingen en nadere regelen, een onderscheid maken tussen de bouwwerken op grond van hun omvang, hun complexiteit of hun risicograad, met het oog op het bereiken van een gelijkwaardig beschermingsniveau van de werknemers. (10)]

Art. 24.- De Koning stelt de veiligheids- en gezondheidsmaatregelen vast die moeten worden nageleefd door de aannemers die betrokken zijn bij de verwezenlijking van het bouwwerk.

Art. 25.- De bouwdirectie belast met de uitvoering is er toe gehouden alle maatregelen vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 23, 5° en 24 na te leven en te doen naleven door alle aannemers en onderaannemers die betrokken zijn bij de verwezenlijking van het bouwwerk.

Art. 26.- Elke aannemer is er toe gehouden alle maatregelen vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 23, 5° en 24 na te leven en te doen naleven door iedere persoon die in welk stadium ook als onderaannemer van hemzelf of van een andere onderaannemer is opgetreden evenals door iedere persoon die hem personeel ter beschikking stelt.

Art. 27.- Elke onderaannemer is er toe gehouden alle maatregelen vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 23, 5°, en 24 na te leven en te doen naleven door iedere persoon die in welk stadium ook als onderaannemer van hemzelf is opgetreden evenals door iedere persoon die hem personeel ter beschikking stelt.

Art. 28.- Indien de bouwdirectie belast met de uitvoering, de aannemer of de onderaannemer voor de uitvoering van bepaalde werkzaamheden een beroep doen op zelfstandigen, zien zij erop toe dat deze zelfstandigen alle maatregelen vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 23, 5° en 24 naleven.

De zelfstandigen zijn ertoe gehouden mee te werken aan de toepassing van de krachtens de artikelen 23, 5° en 24 vastgestelde maatregelen.

Art. 29.- Met het oog op de toepassing van de bepalingen van de artikelen 25, 26, 27 en 28 hebben, naargelang van het geval, de bouwdirectie belast met de uitvoering, de aannemer of de onderaannemer inzonderheid de volgende verplichtingen:

- 1° de aannemer, onderaannemer of zelfstandige te weren van wie zij kunnen weten dat hij de verplichtingen opgelegd door deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan niet naleeft;

- 2° met de aannemer, onderaannemer of zelfstandige een overeenkomst te sluiten waarin inzonderheid de volgende bedingen zijn opgenomen:
- a) de aannemer, de onderaannemer of de zelfstandige verbindt er zich toe zijn verplichtingen inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen na te leven;
  - b) indien de aannemer, de onderaannemer of de zelfstandige zijn onder a) bedoelde verplichtingen niet of gebrekkig nakomt, kan de bouwdirectie belast met de uitvoering of de aannemer zelf de nodige maatregelen inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen treffen, in de bij de overeenkomst bepaalde gevallen, op kosten van de persoon die in gebreke is gebleven;
- 3° ingeval de aannemer, de onderaannemer of de zelfstandige de verplichtingen inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen niet of gebrekkig naleeft, na ingebrekestelling van deze aannemer, onderaannemer of zelfstandige, zelf de nodige maatregelen te nemen.

Art. 30.- De bepalingen van de artikelen 25 tot 29 zijn niet van toepassing wanneer artikel 12 van de wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten of artikel 8 van de wet van 14 juli 1976 betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten van toepassing is.

Art. 31.- De werkgever is er toe gehouden alle maatregelen vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 23, 5° en 24 na te leven en te doen naleven door zijn werknemers.

Art. 32.- De Koning bepaalt vanaf welke omvang van de bouwplaats, een coördinatiestructuur op de bouwplaats wordt opgericht.

Hij bepaalt eveneens, rekening houdend met de omvang van de bouwplaats en de risicograad, de voorwaarden en de nadere regelen betreffende de instelling van deze coördinatiestructuur op de bouwplaats.

[HOOFDSTUK VBIS. - BIJZONDERE BEPALINGEN BETREFFENDE GEWELD, PESTERIJEN EN ONGEWENST SEKSUEEL GEDRAG OP HET WERK

AFDELING 1. - ALGEMENE BEPALING EN DEFINITIE

[**Art. 32bis.-** De werkgevers en de werknemers alsmede de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2, § 1, en de andere dan de bij artikel 2, § 1, bedoelde personen die in contact komen met de werknemers bij de uitvoering van hun werk, zijn ertoe gehouden zich te onthouden van iedere daad van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk.

De andere dan de bij artikel 2, § 1, bedoelde personen die in contact komen met de werknemers bij de uitvoering van hun werk passen met het oog op hun bescherming de bepalingen van de artikelen 32decies tot 32duodecies toe.

De Koning bepaalt de voorwaarden en de nadere regels betreffende de toepassing van dit hoofdstuk op de werknemers van de ondernemingen van buitenaf die voortdurend aanwezig zijn in de inrichting van de werkgever bij wie de werkzaamheden worden uitgevoerd. (14)]

Art. 32ter.- Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

- [1° geweld op het werk: elke feitelijkheid waarbij een werknemer of een andere persoon waarop dit hoofdstuk van toepassing is psychisch of fysiek wordt bedreigd of aangevalen bij de uitvoering van het werk; (14)]
- [2° pesterijen op het werk: meerdere gelijkaardige of uiteenlopende onrechtmatige gedragingen, buiten of binnen de onderneming of instelling, die plaats hebben gedurende een bepaalde tijd, die tot doel of gevolg hebben dat de persoonlijkheid, de waardigheid of de fysieke of psychische integriteit van een werknemer of een andere persoon waarop dit hoofdstuk van toepassing is bij de uitvoering van zijn werk wordt aangetast, dat zijn betrekking in gevaar wordt gebracht of dat een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd en die zich inzonderheid uiten in woorden, bedreigingen, handelingen, gebaren of eenzijdige geschriften. Deze gedragingen kunnen inzonderheid verband houden met godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd, seksuele geaardheid, geslacht, ras of etnische afstamming; (14)]
- [3° ongewenst seksueel gedrag op het werk: elke vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of lichamelijk gedrag met een seksuele connotatie dat als doel of gevolg heeft dat de waardigheid van een persoon wordt aangetast of een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd. (14)]

Alle functiebenamingen die gebruikt worden in dit hoofdstuk, zoals die van preventieadviseur of vertrouwenspersoon hebben zowel op vrouwen als op mannen betrekking.

[Voor zover de pesterijen verband houden met godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd, seksuele geaardheid, geslacht, ras of etnische afstamming zijn de bepalingen van dit hoofdstuk de omzetting in Belgisch recht van:

- 1° de richtlijn 2000/78/EG van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep;
- 2° de richtlijn 2000/43/EG van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming;
- 3° de richtlijn 76/207/EEG van 9 februari 1976 betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden, gewijzigd bij de richtlijn 2002/73 van 23 september 2002. (14)]

AFDELING 2. - PREVENTIEMAATREGELEN

Art. 32quater.- [§ 1. De werkgever bepaalt in toepassing van de algemene preventiebeginselen bedoeld in artikel 5 welke maatregelen moeten getroffen worden om geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk te voorkomen.

Hij stelt deze preventie maatregelen vast op grond van een risicoanalyse en rekening houdend met de aard van de activiteiten en de grootte van de onderneming.

De in het tweede lid bedoelde maatregelen zijn ten minste:

- 1° materiële en organisatorische maatregelen waardoor geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, kunnen worden voorkomen;

- 2° de procedures van toepassing, wanneer er een melding gebeurt van feiten en die inzonderheid betrekking hebben op:
  - a) het onthaal en de adviesverlening aan de personen die verklaren het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk;
  - b) de nadere regels volgens welke deze personen een beroep kunnen doen op de preventieadviseur en de vertrouwenspersoon, aangewezen voor de feiten van geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk;
  - c) de snelle en volledig onpartijdige interventie van de vertrouwenspersoon en de preventieadviseur;
  - d) de wedertewerkstelling van de werknemers die verklaard hebben het voorwerp te zijn geweest van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk en de begeleiding van deze personen naar aanleiding van hun wedertewerkstelling.
- 3° de specifieke maatregelen ter bescherming van de werknemers die bij de uitvoering van hun werk in contact komen met de andere dan de bij artikel 2, § 1 bedoelde personen die in contact komen met de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 4° de verplichtingen van de hiërarchische lijn in de voorkoming van feiten van geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- 5° de voorlichting en de opleiding van de werknemers;
- 6° de voorlichting van het comité.

De in het derde lid bedoelde maatregelen worden getroffen, na advies van het comité, met uitzondering van de maatregelen bedoeld in 2°, die worden vastgesteld na akkoord van het comité.

Indien geen akkoord wordt bereikt vraagt de werkgever, onder de voorwaarden en volgens de nadere regels bepaald door de Koning, het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar bedoeld in artikel 80.

Onverminderd de toepassing van de bepalingen tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel, kan de werkgever, indien ingevolge het in het vijfde lid bedoelde advies, nog geen akkoord wordt bereikt, de maatregelen treffen, voor zover ten minste twee derden van de leden-vertegenwoordigers van de personeelsleden binnen het comité hun akkoord geven. (14)]

§ 2. De Koning kan de voorwaarden en de nadere regels voor de toepassing van dit artikel vaststellen. Hij kan bovendien bijzondere maatregelen treffen om rekening te houden met specifieke of nieuwe risicosituaties of om rekening te houden met de specifieke toestand van de werknemer.

Voor de werkgevers op wie de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités van toepassing is, kunnen de in het eerste lid bedoelde voorwaarden, nadere regels en bijzondere maatregelen nochtans worden vastgesteld bij een in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst die algemeen verbindend is verklaard bij koninklijk besluit.

[**Art. 32quinquies.**- De werkgever waakt er over dat de werknemers die, bij de uitvoering van hun werk, het voorwerp zijn geweest van een daad van geweld, gepleegd door andere personen dan deze bedoeld in artikel 2, § 1, van de wet en die zich op de arbeidsplaats bevinden, een passende psychologische ondersteuning krijgen van gespecialiseerde diensten of instellingen.

Onverminderd de toepassing van andere wettelijke bepalingen, draagt de werkgever de kosten van de in het eerste lid bedoelde maatregel.

De Koning kan de grenzen bepalen waarbinnen de in het tweede lid bedoelde kosten ten laste zijn van de werkgever. (14)]

[Art. 32sexies.- § 1. De werkgever beslist, overeenkomstig de bepalingen vastgesteld in uitvoering van hoofdstuk VI, of de opdrachten die in dit hoofdstuk aan de preventieadviseur worden toegewezen zullen worden uitgevoerd door de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk of door een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk.

Indien hij de opdrachten toevertrouwt aan de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, wijst hij, na het voorafgaand akkoord van alle leden vertegenwoordigers van de personeelsleden binnen het comité, een preventieadviseur aan die gespecialiseerd is in de psychosociale aspecten van het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk.

Indien geen akkoord wordt bereikt, vraagt de werkgever, onder de voorwaarden en volgens de nadere regels bepaald door de Koning, het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar bedoeld in artikel 80.

Indien, ingevolge het in het derde lid bedoelde advies, nog steeds geen akkoord wordt bereikt of indien de werkgever minder dan 50 werknemers tewerkstelt, doet de werkgever een beroep op een preventieadviseur die gespecialiseerd is inzake de psychosociale aspecten van het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk die behoort tot een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk.

De werkgever die in zijn interne dienst voor preventie en bescherming op het werk beschikt over een preventieadviseur die gespecialiseerd is inzake de psychosociale aspecten van het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, mag aanvullend een beroep doen op een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk.

De preventieadviseur bedoeld in deze paragraaf mag niet tegelijkertijd de functie van preventieadviseur bevoegd voor de arbeidsgeneeskunde uitoefenen.

§ 2. De werkgever wijst, in voorkomend geval, één of meerdere vertrouwenspersonen aan, na het voorafgaand akkoord van alle leden vertegenwoordigers van de personeelsleden binnen het comité.

Hij verwijdt hen uit hun functie na voorafgaand akkoord van alle leden vertegenwoordigers van de personeelsleden binnen het comité.

Indien er geen akkoord wordt bereikt over de aanwijzing van de vertrouwenspersoon of de verwijdering uit zijn functie, vraagt de werkgever, onder de voorwaarden en de nadere regels bepaald door de Koning, het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar, vooraleer de beslissing te treffen. Indien hij het advies van deze ambtenaar niet volgt, deelt hij eveneens de redenen hiervoor mee aan het comité.

Indien de werkgever slechts een beroep doet op een preventieadviseur van een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk, moet de vertrouwenspersoon behoren tot het personeel van de werkgever, indien deze meer dan 20 werknemers tewerkstelt.

De vertrouwenspersonen oefenen hun functie volledig autonoom uit en mogen geen nadeel ondervinden van hun activiteiten als vertrouwenspersoon.

De vertrouwenspersoon mag niet tezelfdertijd de functie van preventieadviseur bevoegd voor de arbeidsgeneeskunde uitoefenen.

De Koning kan de voorwaarden en de nadere regels betreffende de rechtspositie van de vertrouwenspersoon vaststellen.

§ 3. De Koning bepaalt de opdrachten en de taken van de preventieadviseur en van de vertrouwenspersonen, alsmede de opleiding die nodig is voor de goede uitvoering van hun opdracht. (14)]

Art. 32septies.- Wanneer feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk ter kennis worden gebracht van de werkgever, moet hij de geschikte maatregelen nemen overeenkomstig dit hoofdstuk. Indien de feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk doorgaan na de inwerkingtreding van de maatregelen of indien de werkgever nalaat de nodige maatregelen te treffen, wendt de preventieadviseur zich, [na akkoord van de werknemer die de met redenen omklede klacht heeft ingediend (14)], tot de ambtenaren belast met het toezicht op deze wet.

[**Art. 32octies.-** In het arbeidsreglement worden ten minste de volgende elementen opgenomen:

- 1° de coördinaten van de preventieadviseur en, in voorkomend geval, deze van de vertrouwenspersoon;
- 2° de procedures bedoeld in artikel 32quater, § 1, derde lid, 2°. (14)]

AFDELING 3. - DE BESCHERMING [VAN DE WERKNEMERS, DE WERKGEVERS EN DE ANDERE PERSONEN DIE ZICH OP DE ARBEIDS- PLAATS BEVINDEN (14)] TEGEN GEWELD, PESTERIJEN EN ONGEWENST SEKSUEEL GEDRAG OP HET WERK

[**Art. 32nonies.-** De werknemer die meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk richt zich tot de preventieadviseur of de vertrouwenspersoon en kan bij deze personen een met redenen omklede klacht indienen volgens de voorwaarden en de nadere regels vastgesteld met toepassing van artikel 32quater, § 2.

De in het eerste lid bedoelde werknemer kan zich eveneens richten tot de met het toezicht belaste ambtenaar bedoeld in artikel 80, die, overeenkomstig de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie, onderzoekt of de werkgever de bepalingen van dit hoofdstuk alsook zijn uitvoeringsbesluiten naleeft. (14)]

[**Art. 32decies.- § 1.** Al wie een belang kan aantonen kan voor het bevoegde rechtscollege een vordering instellen om de naleving van de bepalingen van dit hoofdstuk af te dwingen en kan inzonderheid de toekenning van schadevergoeding vorderen.

Indien de arbeidsrechtbank vaststelt dat de werkgever een procedure voor de behandeling van een met redenen omklede klacht heeft opgesteld in uitvoering van deze wet en zijn uitvoeringsbesluiten en zij vaststelt dat deze procedure wettig kan worden toegepast, kan de rechtbank, wanneer de werknemer zich rechtstreeks tot haar richt, aan deze werknemer bevelen de

voornoemde procedure toe te passen. In dat geval wordt de behandeling van de zaak opgeschort tot deze procedure is beëindigd.

§ 2. Op verzoek van de persoon die verklaart het voorwerp te zijn van feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk of van de organisaties en instellingen bedoeld in artikel 32duodecies stelt de voorzitter van de arbeidsrechtbank het bestaan vast van deze feiten en beveelt hij de staking ervan, binnen de door hem vastgestelde termijn, zelfs indien deze feiten onder het strafrecht vallen.

De vordering bedoeld in het eerste lid wordt aanhangig gemaakt en behandeld zoals in kort geding. Zij wordt ingeleid bij verzoekschrift op tegenspraak.

Over de vordering wordt uitspraak gedaan niettegenstaande vervolging wegens dezelfde feiten voor enig strafgerecht.

Wanneer een vordering tot staking van bij de strafrechter aanhangig gemaakte feiten ingesteld is, wordt over de strafvervolging pas uitspraak gedaan nadat over de vordering tot staking een in kracht van gewijsde getreden beslissing gewezen is. Tijdens de opschorting is de verjaring van de strafvordering geschorst.

Binnen vijf dagen na de uitspraak van de beschikking zendt de griffier bij gewone brief een niet ondertekend afschrift van de beschikking aan elke partij en aan de arbeidsauditeur.

De voorzitter van de arbeidsrechtbank kan de opheffing van de staking bevelen zodra bewezen is dat een einde is gemaakt aan de feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk.

De voorzitter van de arbeidsrechtbank kan bevelen dat zijn beslissing of de samenvatting die hij opstelt wordt aangeplakt tijdens de door hem bepaalde termijn, in voorkomend geval zowel buiten als binnen de inrichtingen van de werkgever en dat zijn vonnis of de samenvatting die hij opstelt in kranten of op enige andere wijze wordt bekendgemaakt. Dit alles gebeurt op kosten van de dader. Deze maatregelen van openbaarmaking mogen evenwel slechts opgelegd worden indien zij er kunnen toe bijdragen dat de gewraakte daad of de uitwerking ervan ophouden.

§ 3. Aan de werkgever kunnen voorlopige maatregelen worden opgelegd die tot doel hebben de bepalingen van dit hoofdstuk en zijn uitvoeringsbesluiten te doen naleven.

De in het eerste lid bedoelde voorlopige maatregelen hebben inzonderheid betrekking op:

- 1° de toepassing van de preventie maatregelen;
- 2° maatregelen die er voor zorgen dat er daadwerkelijk een einde wordt gesteld aan de feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk.

De vordering betreffende de voorlopige maatregelen wordt ingeleid bij verzoekschrift op tegenspraak en gebracht voor de voorzitter van de arbeidsrechtbank opdat er over zou worden beslist in de vormen en binnen de termijnen van de rechtspleging in kort geding. (15)]

Art. 32undecies.- Wanneer een persoon die een belang kan aantonen voor het bevoegde rechtscollege feiten aanvoert die het bestaan van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk kunnen doen vermoeden, valt de bewijslast dat er zich geen geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben voorgedaan ten laste van de verweerder.

Het eerste lid is niet van toepassing op de strafrechtspleging en doet geen afbreuk aan andere gunstigere wetsbepalingen inzake bewijslast.

Art. 32duodecies.- Ter verdediging van de rechten van de personen op wie dit hoofdstuk van toepassing is, kunnen in alle geschillen waartoe de toepassing van dit hoofdstuk aanleiding zou kunnen geven, in rechte optreden:

- 1° de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties, zoals die bij artikel 3 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en paritaire comités zijn bepaald;
- 2° de representatieve vakorganisaties in de zin van artikel 7 van de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel;
- 3° de representatieve vakorganisaties in het aangewezen orgaan van vakbondsoverleg voor de administraties, diensten en instellingen waarop de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel niet van toepassing is;
- 4° de instellingen van openbaar nut en verenigingen zonder winstoogmerk bedoeld bij de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de verenigingen zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend, met ten minste drie jaar rechtspersoonlijkheid op de dag waarop de vordering wordt ingesteld, wanneer door de feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag afbreuk is gedaan aan hetgeen zij statutair nastreven.
- [5° het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, in de geschillen die betrekking hebben op de domeinen bedoeld in artikel 2, eerste lid, 1° en 2°, van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding;
- 6° het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, opgericht door de wet van 16 december 2002 in de geschillen die betrekking hebben op het geslacht. (14)]

[De bevoegdheid van de in het eerste lid bedoelde organisaties doet geen afbreuk aan het recht van de persoon die meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk om zelf op te treden of in het geding tussen te komen. (14)]

De in het eerste lid, bedoelde organisaties kunnen hun bevoegdheid evenwel enkel uitoefenen mits [de persoon die meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk (14)] ermee akkoord gaat.

Art. 32tredecies.- [§ 1. De werkgever mag, behalve om redenen die vreemd zijn aan de klacht, de rechtsvordering of de getuigenverklaring, de arbeidsverhouding van de volgende werknemers niet beëindigen, en hij mag evenmin de arbeidsvoorwaarden van die werknemers op ongerechtvaardigde wijze eenzijdig wijzigen:

- 1° de werknemer die op het vlak van de onderneming of instelling die hem tewerkstelt, overeenkomstig de vigerende procedures, een met redenen omklede klacht heeft ingediend;
- 2° de werknemer die een klacht heeft ingediend bij de met het toezicht belaste ambtenaar bedoeld in artikel 80;
- 3° de werknemer die een klacht heeft ingediend bij de politiediensten, een lid van het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter;

- 4° de werknemer die een rechtsvordering instelt of voor wie een rechtsvordering wordt ingesteld op grond van dit hoofdstuk;
- 5° de werknemer die optreedt als getuige doordat hij, in het kader van het onderzoek van de met redenen omklede klacht, in een ondertekend en gedateerd document de feiten die hij zelf heeft gezien of gehoord en die betrekking hebben op de toestand die het voorwerp is van de met redenen omklede klacht, ter kennis brengt van de preventieadviseur of doordat hij optreedt als getuige in rechte. (14)]

§ 2. De bewijslast van [de in § 1 bedoelde redenen en rechtvaardiging (14)] berust bij de werkgever, wanneer de werknemer wordt ontslagen of de arbeidsvoorwaarden eenzijdig worden gewijzigd binnen twaalf maanden volgend op het indienen van de klacht of het afleggen van de getuigenverklaring. Deze bewijslast berust eveneens bij de werkgever in geval van ontslag of eenzijdige wijziging van de arbeidsvoorwaarden nadat een rechtsvordering werd ingesteld, en dit tot drie maanden na het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis.

§ 3. Wanneer de werkgever de arbeidsverhouding beëindigt of de arbeidsvoorwaarden eenzijdig wijzigt in strijd met de bepalingen van § 1, kan de werknemer, of de werknemersorganisatie waarbij hij is aangesloten, verzoeken hem opnieuw in de onderneming of de instelling op te nemen onder de voorwaarden die bestonden voor de feiten die tot de klacht aanleiding hebben gegeven.

Het verzoek moet met een aangetekende brief gebeuren binnen dertig dagen volgend op de datum van de kennisgeving van de opzegging, van de beëindiging zonder opzegging of van de eenzijdige wijziging van de arbeidsvoorwaarden. De werkgever moet zich binnen dertig dagen volgend op de kennisgeving van de brief over het verzoek uitspreken.

De werkgever die de werknemer opnieuw in de onderneming of de instelling opneemt of hem zijn functie onder de voorwaarden die bestonden voor de feiten die tot de klacht aanleiding hebben gegeven laat uitoefenen, moet het wegens ontslag of wijziging van de arbeidsvoorwaarden gederfde loon betalen alsmede de werkgevers- en werknemersbijdragen op dat loon storten. (5)]

[§ 4. De werkgever moet in de volgende gevallen een vergoeding betalen aan de werknemer:

- 1° wanneer de werknemer na het in § 3, eerste lid bedoelde verzoek niet opnieuw wordt opgenomen of zijn functie niet kan uitoefenen onder de voorwaarden die bestonden voor de feiten die tot de klacht aanleiding hebben gegeven en de rechter geoordeeld heeft dat het ontslag of de eenzijdige wijziging van de arbeidsvoorwaarden indruist tegen de bepalingen van § 1;
- 2° wanneer de werknemer het in § 3, eerste lid bedoelde verzoek niet heeft ingediend en de rechter geoordeeld heeft dat het ontslag of de eenzijdige wijziging van de arbeidsvoorwaarden indruist tegen de bepalingen van § 1.

Deze vergoeding is, naar keuze van de werknemer, gelijk aan hetzij een forfaitair bedrag dat overeenstemt met het brutoloon voor zes maanden, hetzij aan de werkelijk door de werknemer geleden schade. In laatstgenoemd geval moet de werknemer de omvang van deze schade bewijzen. (14)]

[§ 5. opgeheven (14)]

[§ 6. Wanneer een procedure op grond van een met redenen omklede klacht wordt aangevat op het niveau van de onderneming of instelling stelt de preventieadviseur de werkgever

onmiddellijk op de hoogte van het feit dat de werknemer die de met redenen omklede klacht heeft ingediend of dat de werknemer die de getuigenverklaring heeft afgelegd de bescherming bedoeld in dit artikel geniet vanaf het ogenblik dat deze klacht werd ingediend of vanaf het ogenblik dat de getuigenverklaring werd afgelegd.

De getuige in rechte deelt zelf aan de werkgever mede dat de in dit artikel bedoelde bescherming op hem van toepassing is, vanaf het ogenblik van de oproeping of de dagvaarding om te getuigen in rechte. In de oproeping en de dagvaarding wordt vermeld dat het aan de werknemer toekomt zijn werkgever op de hoogte te brengen van deze bescherming.

In de andere gevallen dan deze bedoeld in het eerste en tweede lid, is de persoon die de klacht in ontvangst neemt er toe gehouden zo snel mogelijk de werkgever op de hoogte te brengen van het feit dat een klacht werd ingediend en dat de betrokken personen derhalve de bescherming bedoeld in dit artikel genieten vanaf het ogenblik waarop de klacht werd ingediend. (14)]

§ 7. opgeheven (14)

[AFDELING 4.- INFORMATIE EN TOEGANG TOT DOCUMENTEN

Art. 32quaterdecies.- De klager ontvangt een kopie van de met redenen omklede klacht.

In het kader van het onderzoek van de met redenen omklede klacht, ontvangen de aangeklaagde en de getuigen een kopie van hun verklaringen.

Art. 32quinquiesdecies.- De preventieadviseur en de vertrouwenspersonen zijn gehouden door het beroepsgeheim bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek.

In afwijking van deze verplichting:

- 1° delen de preventieadviseur en de vertrouwenspersoon aan de personen die deelnemen aan een verzoening, de informatie mee die naar hun mening pertinent is voor het goede verloop van deze verzoening;
- 2° is de preventieadviseur, in het kader van het onderzoek van de met redenen omklede klacht, er toe gehouden aan de aangeklaagde de feiten mee te delen die hem worden ten laste gelegd;
- 3° overhandigt de preventieadviseur aan de werkgever een geschreven advies over de resultaten van het onpartijdig onderzoek van de met redenen omklede klacht waarvan de inhoud wordt vastgesteld door de Koning;
- 4° bezorgt de preventieadviseur aan ieder die een belang kan aantonen een kopie van het document waarbij de werkgever op de hoogte werd gebracht van het feit dat een met redenen omklede klacht werd ingediend evenals van de vraag tot tussenkomst van de met het toezicht belaste ambtenaar bedoeld in artikel 32septies;
- 5° houdt de preventieadviseur het individueel klachtendossier, met uitzondering van de documenten die de verklaringen bevatten van de personen die werden gehoord door de bevoegde preventieadviseur, ter beschikking van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Art. 32sexiesdecies.- Wanneer de werkgever in toepassing van dit hoofdstuk overweegt maatregelen te nemen die de arbeidsvoorwaarden van de werknemer kunnen wijzigen of wanneer de werknemer overweegt een rechtsvordering in te stellen, bezorgt de werkgever aan deze werknemer enkel een afschrift van de volgende elementen van het advies van de preventieadviseur:

- a) de samenvatting van de feiten;
- b) de vaststelling of volgens de preventieadviseur de feiten al dan niet beschouwd kunnen worden als geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk en de verantwoording van deze vaststelling;
- c) het resultaat van de verzoeningspoging;
- d) de analyse van alle oorzaken van de feiten;
- e) de maatregelen die moeten getroffen worden om, in het individuele geval, een einde te stellen aan de feiten of de aanbevelingen aan de werkgever om passende individuele maatregelen te treffen in het kader van de voorkoming van psychosociale belasting.

Art. 32septiesdecies.- De betrokken persoon heeft, in afwijking van artikel 10 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, geen toegang tot de persoonsgegevens en de oorsprong van de gegevens die opgenomen zijn in de volgende documenten:

- 1° de notities die de preventieadviseur en de vertrouwenspersoon hebben gemaakt tijdens de gesprekken gevoerd buiten het onderzoek van een met redenen omklede klacht, onder voorbehoud van de toepassing van artikel 32quinquiesdecies, tweede lid, 1°;
- 2° de met redenen omklede klacht, onder voorbehoud van de toepassing van artikel 32quaterdecies, eerste lid en artikel 32quinquiesdecies, tweede lid, 2°;
- 3° de documenten die de verklaringen bevatten van de personen die, tijdens het onderzoek van de met redenen omklede klacht, werden gehoord door de preventieadviseur, onder voorbehoud van de toepassing van artikel 32quaterdecies, tweede lid;
- 4° het verslag van de preventieadviseur, onder voorbehoud van de toepassing van artikel 32sexiesdecies;
- 5° de bijzondere gegevens van persoonlijke aard vastgesteld door de preventieadviseur of de vertrouwenspersoon naar aanleiding van de stappen die zij hebben ondernomen en die uitsluitend aan hen zijn voorbehouden. (14)]

[**Art. 32octiesdecies.-** De griffier van de arbeidsrechtbank en deze van het arbeidshof, stellen de door de Koning aangeduide dienst, bij gewone brief, in kennis van de beslissingen die werden genomen krachtens artikel 578, 11° van het Gerechtelijk wetboek.

De griffiers van de correctionele rechtbank en deze van het hof van beroep stellen de door de Koning aangeduide dienst, bij gewone brief, in kennis van de beslissingen betreffende misdrijven die werden vastgesteld naar aanleiding van feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk.

De griffier van de Raad van State, afdeling administratie, stelt de door de Koning aangeduide dienst, bij gewone brief, in kennis van de arresten die betrekking hebben op zaken waarin middelen worden ingeroepen betreffende de toepassing van dit hoofdstuk. (14)]

HOOFDSTUK VI. - PREVENTIE- EN BESCHERMINGS- DIENSTEN

AFDELING 1. - ALGEMENE BEPALINGEN

Art. 33.- § 1. Elke werkgever is verplicht een Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk op te richten.

Daartoe beschikt iedere werkgever over tenminste één preventieadviseur.

In de ondernemingen met minder dan twintig werknemers mag de werkgever zelf de functie van preventieadviseur vervullen.

Deze dienst staat de werkgever en de werknemers bij in de toepassing van de in de artikelen 4 tot 32 bedoelde maatregelen, die betrekking hebben op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

§ 2. Indien de in § 1 bedoelde interne dienst niet alle opdrachten die hem krachtens deze wet en de uitvoeringsbesluiten zijn toevertrouwd zelf kan uitvoeren, moet de werkgever aanvullend een beroep doen op een erkende externe dienst voor preventie en bescherming op het werk.

§ 3. De Koning bepaalt de nadere regelen betreffende de werking, de vereiste bekwaamheden en de opdrachten van de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk.

AFDELING 2. - SPECIFIEKE BEPALINGEN BETREFFENDE DE INTERNE DIENST VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

Art. 34.- Voor de toepassing van deze afdeling worden de technische bedrijfseenheid en de juridische entiteit bepaald overeenkomstig de artikelen 49 en 50.

Art. 35.- § 1. Indien de juridische entiteit bestaat uit één technische bedrijfseenheid wordt één Dienst opgericht.

§ 2. Indien de juridische entiteit bestaat uit meerdere technische bedrijfseenheden die elk te weinig werknemers tewerkstellen om aparte Comités op te richten, wordt er één Dienst opgericht.

§ 3. Indien de juridische entiteit bestaat uit meerdere technische bedrijfseenheden en indien er meer dan één Comité moet worden opgericht, wordt er één Dienst opgericht met een afdeling voor elk onderdeel van de onderneming waarvoor een Comité moet opgericht worden.

§ 4. Indien de technische bedrijfseenheid gevormd wordt door meer dan één juridische entiteit, wordt er voor de technische bedrijfseenheid in haar geheel slechts één Dienst opgericht.

Art. 36.- § 1. In de overheidsdiensten die onderworpen zijn aan de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel wordt één Dienst opgericht voor elk gebied van een hoog overlegcomité.

Indien evenwel onder het gebied van één hoog overlegcomité verschillende ministeries of publiekrechtelijke rechtspersonen vallen, wordt voor elk ministerie of voor elke publiekrechtelijke rechtspersoon een Dienst opgericht.

Ingeval er ten minste vijftig personeelsleden tewerkgesteld zijn in de overheidsdiensten die het gebied van een basisoverlegcomité vormen, kan de in het eerste lid bedoelde dienst uit afdelingen bestaan per basisoverlegcomité.

§ 2. In de overheidsdiensten die niet onderworpen zijn aan de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel maar waarop wettelijke of reglementaire bepalingen van toepassing zijn die hun syndicaal statuut vaststellen en die in maatregelen betreffende overleg inzake veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen voorzien, wordt voor elke overheidsdienst één interne dienst opgericht.

Deze dienst kan bestaan uit afdelingen, wanneer meerdere organen zijn opgericht die bevoegd zijn voor overleg inzake veiligheid en gezondheid, op voorwaarde dat elk orgaan ten minste vijftig personen betreft.

§ 3. In afwijking van dit artikel, is artikel 35 van toepassing op de overheidsdiensten waarvan het personeel niet onderworpen is aan wettelijke of reglementaire bepalingen die hun syndicaal statuut vaststellen en die niet in maatregelen betreffende overleg inzake veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen voorzien.

Art. 37.- De Dienst telt één of meer preventieadviseurs. Is er in de Dienst meer dan één preventieadviseur, dan wordt één van hen belast met de leiding van de Dienst. Indien de Dienst uit afdelingen bestaat, overeenkomstig artikel 35, § 3, of artikel 36, § 1, derde lid, en § 2, tweede lid, dan wordt voor de Dienst als geheel en per afdeling minstens één preventieadviseur aangesteld. Is er in een afdeling meer dan één preventieadviseur dan wordt één van hen belast met de leiding van de afdeling.

[**Art. 38.- § 1.** De Koning kan de voorwaarden en de nadere regelen bepalen volgens welke een werkgever of een groep van werkgevers toegestaan kan worden een gemeenschappelijke Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk op te richten.

§ 2. De Koning kan een werkgever of een groep werkgevers machtigen een gemeenschappelijke Dienst op te richten. In voorkomend geval bepaalt Hij de bevoegdheid, de samenstelling en de werkwijze ervan. (1)]

Art. 39.- De Koning bepaalt de voorwaarden waaraan de personen die de functie van preventieadviseur uitoefenen, moeten voldoen.

De voorwaarden met betrekking tot de werkgevers die met toepassing van artikel 33, § 1, derde lid, zelf de functie van preventieadviseur vervullen, kunnen slechts worden vastgesteld, na advies van de minister tot wiens bevoegdheid de middenstand behoort.

[De Koning stelt de voorwaarden vast waaraan de vorming voor het uitoefenen van de functie van preventieadviseur moet beantwoorden, evenals de voorwaarden en de nadere regels betreffende de organisatie en de eventuele erkenning van de vorming. (9)]

AFDELING 3. - SPECIFIEKE BEPALINGEN BETREFFENDE DE EXTERNE DIENSTEN VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK EN HUN AFDELINGEN BELAST MET HET MEDISCH TOEZICHT VAN DE WERKNEMERS ALSOOK DE EXTERNE DIENSTEN VOOR TECHNISCHE CONTROLES OP DE WERKPLAATS

Art. 40.- § 1. Er worden externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk opgericht. Deze diensten beschikken over één of meerdere preventieadviseurs.

Binnen de externe diensten voor Preventie en Bescherming op het werk worden afzonderlijke afdelingen opgericht, die belast zijn met het medisch toezicht op de werknemers.

§ 2. Er worden eveneens externe Diensten voor technische controles op de werkplaats opgericht.

§ 3. De Koning bepaalt de voorwaarden waaronder en de nadere regelen volgens welke een externe Dienst zoals bedoeld in de §§ 1 en 2 kan worden erkend.

Hij stelt tevens de regelen betreffende zijn organisatie, zijn opdrachten en zijn juridisch statuut vast evenals deze betreffende de bekwaamheden van de preventieadviseurs.

[De Koning stelt de voorwaarden vast waaraan de vorming van de preventieadviseurs moet beantwoorden, evenals de voorwaarden en de nadere regels betreffende de organisatie en de eventuele erkenning van deze vorming.(9)]

De afdelingen belast met het medisch toezicht op de werknemers voeren een aparte boekhouding en maken verslagen op van hun activiteiten inzake medisch toezicht en hun preventie opdrachten, werken onder het gezag van een arbeidsgeneesheer-directeur en kunnen door de Gemeenschappen worden erkend.

AFDELING 4. - COÖRDINATIE IN HET KADER VAN DE DIENSTEN VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

Art. 41.- De Koning stelt de maatregelen vast om de samenwerking te bevorderen tussen:

- 1° de verschillende afdelingen waaruit de interne of de externe dienst bestaat;
- 2° de interne dienst en de externe dienst;
- 3° de externe diensten onderling.

In ieder geval moet deze samenwerking leiden tot een gezamenlijk optreden van de verschillende diensten dat erop gericht is in de ondernemingen de preventie te bevorderen.

AFDELING 5. - GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Art. 42.- De preventieadviseurs van een interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk behoren tot het personeel van de werkgever, behalve in het geval bedoeld in artikel 33, § 1, derde lid.

De externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk moet een contractuele relatie met de preventieadviseur waarop zij een beroep doet op zodanige wijze vaststellen dat zij voldoende garanties biedt om tot een duurzame samenwerking te komen tussen de werkgever en de preventieadviseur.

Art. 43.- De preventieadviseurs vervullen hun opdracht in volledige onafhankelijkheid ten opzichte van de werkgever en de werknemers.

Zij mogen geen nadeel ondervinden van hun activiteiten als preventieadviseur.

HOOFDSTUK VII. - DE HOGE RAAD VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

Art. 44.- Een Hoge Raad wordt opgericht bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

De Hoge Raad is samengesteld uit:

- 1° een voorzitter en een ondervoorzitter;
- 2° een gelijk aantal vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties. Hun aantal wordt vastgesteld door de Koning;
- 3° één of meer secretarissen.

Enkel de vertegenwoordigers van de werkgevers- en de werknemersorganisaties hebben stemrecht.

[De meest representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties zijn in de Hoge Raad vertegenwoordigd op dezelfde wijze als in de Nationale Arbeidsraad. (1)]

Onder de leden die de werkgeversorganisaties vertegenwoordigen, zijn de kleine ondernemingen alsmede de gezinsondernemingen vertegenwoordigd, op dezelfde wijze als in de Nationale Arbeidsraad.

De Koning bepaalt welke andere personen als permanente of tijdelijke deskundigen deelnemen aan de werkzaamheden van de Hoge Raad.

Art. 45.- § 1. De vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties, de secretarissen en de personen die als permanente deskundigen deelnemen aan de werkzaamheden van de Hoge Raad, worden benoemd door de Koning op de wijze die Hij bepaalt.

§ 2. De voorzitter moet:

- 1° Belg zijn;
- 2° ten minste 30 jaar oud zijn;
- 3° onafhankelijk staan tegenover de organisaties die in de Hoge Raad vertegenwoordigd zijn;
- 4° opgeheven (12)

Het mandaat van de voorzitter duurt zes jaar. Het kan hernieuwd worden.

De voorzitter en de ondervoorzitter worden benoemd door de Koning die hun statuut bepaalt.

Art. 46.- De Hoge Raad heeft als taak op eigen initiatief of op aanvraag advies te verstrekken over de in deze wet bedoelde maatregelen.

De bevoegdheden die krachtens deze wet in verband met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, zoals bepaald door artikel 4, aan de Hoge Raad zijn toegekend,

doen geen afbreuk aan de bevoegdheden van de Nationale Arbeidsraad in verband met de algemene arbeidsvoorwaarden.

Art. 47.- De Koning bepaalt alle andere voorwaarden en nadere regelen betreffende de oprichting, de samenstelling en de werking van de Hoge Raad

[**Art. 47bis.-** Binnen de Hoge Raad wordt een Commissie opgericht belast met de in het tweede lid bedoelde specifieke opdrachten in het kader van de toepassing van deze wet en van haar uitvoeringsbesluiten evenals in het kader van de toepassing van andere wetten en besluiten die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en die behoren tot de bevoegdheid van de minister bevoegd voor Arbeid.

De specifieke opdrachten bedoeld in het eerste lid zijn:

1. een advies geven voor wat betreft de erkenning van de diensten, de instellingen, de personen en de ondernemingen;
2. voorstellen formuleren betreffende de criteria voor de erkenningen bedoeld onder punt 1;
3. een advies geven over de jaarlijkse activiteitsrapporten van de diensten die belast zijn om mee te werken aan de uitvoering van het welzijnsbeleid dat door de ondernemingen wordt opgesteld;
4. een advies geven over de werking van de controlegeneeskunde;
5. een advies verlenen in het kader van de aanvragen voor een toelage tot ondersteuning van acties die betrekking hebben op de bevordering van de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden van oudere werknemers;
6. een advies verlenen met betrekking tot de toelage bestemd voor sociaal onderzoek en voor de vorming van de werknemersvertegenwoordigers in de onderneming.

De Koning kan bijkomende specifieke opdrachten toekennen aan de commissie.

Hij stelt alle andere voorwaarden en nadere regels betreffende de oprichting, de samenstelling en de werking van deze commissie vast. (9)]

HOOFDSTUK VIII. - HET COMITÉ VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

AFDELING 1. - TOEPASSINGSGBIED

Art. 48.- De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet toepasselijk op de inrichtingen en instellingen waarvan het personeel onderworpen is aan wettelijke of reglementaire bepalingen die hun syndicaal statuut vaststellen en die in maatregelen betreffende overleg inzake veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen voorzien.

AFDELING 2. - OPRICHTING

Art. 49.- Comités worden ingesteld in al de ondernemingen die gewoonlijk gemiddeld ten minste 50 werknemers tewerkstellen. In de mijnen, graverijen en ondergrondse groeven worden deze Comités ingesteld, zodra zij gewoonlijk gemiddeld 20 werknemers tewerkstellen.

Onverminderd de bepalingen van artikel 69, dient voor de toepassing van deze afdeling te worden verstaan onder:

- 1° onderneming: de technische bedrijfseenheid, bepaald [in het kader van deze wet (8)] op grond van de economische en sociale criteria; in geval van twijfel primeren de sociale criteria;
- [2° werknemers: de personen die tewerkgesteld zijn krachtens een arbeidsovereenkomst of leerovereenkomst; de Koning kan, in de gevallen die Hij bepaalt, bepaalde categorieën van personen die, zonder verbonden te zijn door een arbeids- of een leerovereenkomst, arbeidsprestaties leveren onder het gezag van een andere persoon, gelijkstellen met werknemers; de onderzoekers aangeworven door het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek alsmede door de Fondsen geassocieerd met het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, worden beschouwd als werknemers van de instelling waar zij hun onderzoeksopdracht uitoefenen. (8)]

De Koning schrijft een procedure voor die moet worden gevolgd om het begrip technische bedrijfseenheid paritair te bepalen.

[Om het aantal werknemers, bedoeld in deze afdeling, vast te stellen, kan de Koning bepaalde categorieën van werknemers die tijdelijk werknemers van de onderneming vervangen, uitsluiten. (3)]

Art. 50.- § 1. De onderneming is er ook toe verplicht een Comité op te richten wanneer ze als juridische entiteit ten minste 50 werknemers tewerkstelt, welke ook het aantal werknemers is tewerkgesteld in ieder van de zetels.

Voor de toepassing van het eerste lid worden in de mijnen, graverijen en ondergrondse groeven ten minste 20 werknemers in aanmerking genomen.

§ 2. De Koning kan alle maatregelen treffen om voor alle werknemers van de betrokken technische bedrijfseenheden de deelneming aan de verkiezingen en de werking van de Comités te waarborgen.

[§ 3. Meerdere juridische entiteiten worden vermoed, tot het tegendeel wordt bewezen, een technische bedrijfseenheid te vormen, indien het bewijs kan worden geleverd:

- (1) dat ofwel deze juridische entiteiten deel uitmaken van eenzelfde economische groep of beheerd worden door eenzelfde persoon of door personen die onderling een economische band hebben, ofwel dat deze juridische entiteiten éénzelfde activiteit hebben of activiteiten die op elkaar afgestemd zijn;
- (2) en dat er elementen bestaan die wijzen op een sociale samenhang tussen deze juridische entiteiten, zoals met name een gemeenschap van mensen verzameld in dezelfde gebouwen of in nabije gebouwen, een gemeenschappelijk personeelsbeheer, een gemeenschappelijk personeelsbeleid, een arbeidsreglement of collectieve arbeidsovereenkomsten die gemeenschappelijk zijn of die gelijkaardige bepalingen bevatten.

Wanneer het bewijs wordt geleverd van één van de voorwaarden bedoeld in (1) en het bewijs van bepaalde elementen bedoeld in (2), zullen de betrokken juridische entiteiten beschouwd worden als vormend een enkele technische bedrijfseenheid behalve indien de werkgever(s) het bewijs levert(en) dat het personeelsbeheer en -beleid geen sociale criteria aan het licht brengen, kenmerkend voor het bestaan van een technische bedrijfseenheid in de zin van artikel 49. (3)]

[Dat vermoeden mag geen weerslag hebben op de continuïteit, de werking en de bevoegdheidssfeer van de nu bestaande organen en mag enkel worden ingeroepen door de werknemers en de organisaties die hen vertegenwoordigen in de zin van artikel 3, § 2, eerste lid. (8)]

Art. 51.- De Koning kan, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de verplichting om een Comité op te richten uitbreiden tot de werkgevers die gewoonlijk gemiddeld minder dan 50 werknemers tewerkstellen. Hij bepaalt de bevoegdheid van voornoemde Comités en regelt er de werkingsmodaliteiten van.

[**Art. 51bis.-** De berekening van het gemiddeld aantal gewoonlijk tewerkgestelde werknemers, bedoeld in de artikelen 49,50 en 51, wordt uitgevoerd op basis van een door de Koning vastgestelde referentieperiode; in geval van overgang van onderneming krachtens overeenkomst, in de zin van afdeling 6 van dit hoofdstuk, tijdens deze referentieperiode, wordt er enkel rekening gehouden met het deel van de referentieperiode na de overgang krachtens overeenkomst. (3)]

Art. 52.- Wanneer in de onderneming geen Comité is opgericht, is de vakbondsafvaardiging ermee belast de opdrachten van de Comités uit te oefenen.

In dat geval genieten de leden van de vakbondsafvaardiging, onverminderd de bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomsten die voor hen gelden, dezelfde bescherming als de personeelsafgevaardigden in de Comités, zoals die wordt bepaald in de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden. Deze bescherming vangt aan op de datum van het begin van hun opdracht en eindigt op de datum waarop de bij de volgende verkiezingen verkozen kandidaten worden aangesteld als lid van het Comité.

Art. 53.- In de ondernemingen waar noch een Comité, noch een vakbondsafvaardiging bestaat, nemen de werknemers zelf rechtstreeks deel aan de behandeling van vraagstukken die betrekking hebben op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

De Koning bepaalt, bij een in Ministerraad overlegd besluit, op welke wijze deze deelneming gebeurt.

Art. 54.- De Koning kan aan een groep van werkgevers toestaan een gemeenschappelijk Comité op te richten. Hij bepaalt de bevoegdheid en regelt de werkingsmodaliteiten ervan.

Dat Comité is paritair samengesteld uit gewone en plaatsvervangende afgevaardigden, die de werkgevers en de werknemers, volgens de door de Koning bepaalde modaliteiten, vertegenwoordigen.

Art. 55.- In de ondernemingen waar een Comité moet worden opgericht of vernieuwd, kan de oprichting of de vernieuwing van het Comité worden opgeschort met de voorafgaande toestemming van de inspecteur-districtshoofd van de inspectie der sociale wetten binnen wiens ambtsgebied de onderneming gevestigd is:

- a) wanneer de onderneming besloten heeft al haar activiteiten definitief stop te zetten;
- b) bij de gedeeltelijke sluiting, door de stopzetting van één of meer activiteiten, voor zover het aantal tewerkgestelde werknemers lager wordt dan 50 of het door de Koning krachtens artikel 51 bepaalde aantal.

De inspecteur-districtshoofd vraagt de instemming van het Comité; zo dit nog niet is opgericht, vraagt hij de instemming van de werkgever en van de vakbondsafvaardiging.

Het uitstel mag in geen geval één jaar overschrijden. Het bestaande Comité blijft gedurende die periode fungeren.

De personeelsafgevaardigden en de kandidaten blijven gedurende dezelfde periode de bescherming genieten, verleend door voornoemde wet van 19 maart 1991.

De Koning stelt eventueel de datum van de verkiezingen vast.

AFDELING 3. - SAMENSTELLING

Art. 56.- De Comités zijn samengesteld uit:

1. het ondernemingshoofd en één of meerdere door hem, overeenkomstig de door de Koning vastgelegde bepalingen, aangewezen gewone en plaatsvervangende afgevaardigden, die bevoegd zijn om hem te vertegenwoordigen en te verbinden op grond van de leidinggevende functies die zij in de onderneming vervullen. Deze afgevaardigden[, met inbegrip van het ondernemingshoofd, (13)] mogen niet talrijker zijn dan de personeelsafgevaardigden.

De mandaten van de afgevaardigden van de werkgever gelden voor vier jaar, op voorwaarde dat zij de vermelde leidinggevende functies niet verliezen gedurende die periode; zij blijven in functie tot de datum van installatie van de kandidaten die bij de volgende verkiezingen door de werknemers worden verkozen;

[2. een aantal effectieve en plaatsvervangende afgevaardigden van het personeel. Het aantal effectieve afgevaardigden mag niet lager zijn dan twee en niet hoger dan vijftientig. Er zijn evenveel plaatsvervangende als effectieve afgevaardigden. (8)]

[**Art. 57.-** De preventieadviseur die deel uitmaakt van het personeel van de onderneming waar hij zijn functie uitoefent kan noch werkgevers-, noch personeelsafgevaardigde zijn. (3)]

[**Art. 58.-** De gewone en plaatsvervangende afgevaardigden worden bij geheime stemming verkozen op door de interprofessionele representatieve werknemersorganisaties bedoeld in artikel 3, § 2, 1°, voorgedragen kandidatenlijsten waarvan elke lijst niet meer kandidaten mag bevatten dan er gewone en plaatsvervangende mandaten te begeven zijn. (3)] [Deze organisaties zijn gerechtigd om een volmacht te geven voor de neerlegging van deze kandidatenlijsten. Ze mogen slechts een volmacht geven voor één enkele kandidatenlijst per werknemerscategorie waaraan één of meerdere mandaten werden toegekend. (8)]

De Koning bepaalt de voorwaarden van kiesrecht, alsmede de verkiezingsprocedure.

De verkiezingen voor de Comités worden om de vier jaar gehouden.

De Koning stelt de periode vast waarin die verkiezingen zullen plaats hebben, alsmede de verplichtingen van de werkgevers op dit vlak.

Wanneer een onderneming tussen twee van deze periodes het gemiddelde aantal tewerkgestelde werknemers bereikt, zoals bepaald bij artikel 49 of krachtens artikel 51, moeten de verkiezingen slechts worden gehouden in de loop van de eerstvolgende periode vastgesteld door de Koning en voor zover de onderneming op dat ogenblik nog steeds gemiddeld het vereiste aantal werknemers tewerkstelt.

Art. 59.- § 1. Om als personeelsafgevaardigde bij de Comités verkiesbaar te zijn, moeten de werknemers op de datum van de verkiezingen aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° ten minste 18 jaar oud zijn. De afgevaardigden van de jonge werknemers moeten evenwel ten minste 16 jaar oud zijn en mogen de leeftijd van 25 jaar niet hebben bereikt;
- 2° geen deel uitmaken van het leidinggevend personeel, noch de hoedanigheid hebben van preventieadviseur van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk. De Koning bepaalt wat onder leidinggevend personeel moet worden verstaan; (8)]
- 3° ofwel minstens zes maanden ononderbroken tewerkgesteld zijn in de juridische entiteit waar de onderneming toe behoort of in de technische bedrijfseenheid, gevormd door verschillende juridische entiteiten in de zin van artikel 50; ofwel tewerkgesteld geweest zijn in een juridische entiteit waartoe de onderneming behoort of in de technische bedrijfseenheid, gevormd door verschillende juridische entiteiten in de zin van artikel 50 in het jaar dat voorafgaat aan dit waarin de verkiezingen plaatsvinden, gedurende in totaal minstens negen maanden tijdens verscheidene periodes; voor de berekening van deze periode van negen maanden, wordt rekening gehouden met alle periodes gedurende welke de werknemer tewerkgesteld is geweest, hetzij krachtens een arbeids- of een leerovereenkomst, hetzij onder gelijkaardige voorwaarden als bedoeld in artikel 49, vierde lid;
- 4° opgeheven (13)

[Voor de berekening van de anciënniteit bedoeld in het eerste lid, 3°, wordt er rekening gehouden met de periodes gedurende welke de onderzoeker van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek of van de Fondsen geassocieerd met het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, zijn onderzoeksopdracht heeft uitgeoefend in de instelling, alsmede met de periodes gedurende welke een werknemer voor een beroepsopleiding in de onderneming geplaatst is door de gemeenschapsinstellingen bevoegd voor de beroepsopleiding. (8)]

De oorzaken van schorsing van de uitvoering van de overeenkomst hebben geen invloed op de anciënniteitsvoorwaarden.

§ 2. Het is verboden eenzelfde kandidatuur op meer dan één lijst voor te dragen.

§ 3. De werknemer die in strijd met de bepalingen van de wet van 19 maart 1991 werd ontslagen, mag als kandidaat worden voorgedragen.

§ 4. De werknemers die onderdanen zijn van een land dat geen lid is van de Europese Unie, moeten in België tewerkgesteld zijn overeenkomstig de wetgeving betreffende de tewerkstelling van vreemde werknemers.

Art. 60.- De Koning bepaalt welke termijn moet verlopen tussen de aanplakking van de datum van de verkiezing voor de personeelsafgevaardigden van de Comités en de datum waarop de kandidaturen moeten worden ingediend.

De prestaties van de getuigen die de kiesverrichtingen bijwonen, worden als effectief werk beschouwd en als dusdanig beloond.

Art. 61.- Het mandaat van de personeelsafgevaardigde neemt een einde:

- 1° in geval van niet-herkiezing als gewoon of plaatsvervangend lid, zodra het Comité is aangesteld;
- 2° indien de betrokkene geen deel meer uitmaakt van het personeel;

- 3° in geval van ontslagneming;
- 4° indien de betrokkene geen lid meer is van de werknemersorganisatie die de kandidatuur heeft voorgedragen;
- 5° in geval van intrekking van het mandaat wegens ernstige tekortkoming, uitgesproken door het bij artikel 79 bedoelde rechtscollege, op verzoek van de werknemersorganisatie die de kandidatuur heeft voorgedragen;
- 6° indien de betrokkene niet meer behoort tot de categorie van werknemers waartoe hij behoorde op het ogenblik van de verkiezingen, tenzij de organisatie die de kandidatuur heeft voorgedragen het behoud van het mandaat vraagt bij aangetekend schrijven gericht aan de werkgever;
- 7° zodra de betrokkene deel uitmaakt van het leidinggevend personeel;
- 8° in geval van overlijden.

De bepaling van het eerste lid, 6°, is evenwel niet toepasselijk op het lid dat de jonge werknemers vertegenwoordigt.

[**Art. 62.-** Het plaatsvervangend lid zal ter vervanging van het gewoon lid zetelen:

- 1° ingeval het gewoon lid verhinderd is;
- 2° indien het mandaat van het gewoon lid een einde neemt om één van de in artikel 61, eerste lid, 2° tot 8°, opgesomde redenen.

In deze gevallen voltooit het plaatsvervangend lid dit mandaat.

Indien een plaatsvervangend lid gewoon lid wordt of indien zijn mandaat een einde neemt, vervangt de niet-verkozen kandidaat van dezelfde categorie en van dezelfde lijst die het grootste aantal stemmen heeft behaald, deze in de hoedanigheid van plaatsvervangend lid en voltooit hij zijn mandaat. Deze bepaling is niet van toepassing op de kandidaten bedoeld in artikel 2, § 3, tweede lid, van de voornoemde wet van 19 maart 1991.

Indien er geen plaatsvervangende leden meer zijn en indien er geen niet-verkozen kandidaten als bedoeld in het vorig lid meer zijn, wordt een gewoon lid wiens mandaat een einde neemt om één van de in artikel 61, eerste lid, 2° tot 8°, opgesomde redenen, vervangen door de niet-verkozen kandidaat van dezelfde categorie en van dezelfde lijst die het grootste aantal stemmen heeft behaald, als bedoeld in artikel 2, § 3, tweede lid, van de voornoemde wet van 19 maart 1991. Deze kandidaat voleindigt het mandaat en valt onder de bepalingen van artikel 2, § 2, van de voornoemde wet van 19 maart 1991. (8)]

Art. 63.- Indien het aantal personeelsafgevaardigden lager is dan twee, wordt het Comité hernieuwd. De Koning stelt de bijzondere regels voor die verkiezingen vast.

Art. 64.- Het mandaat van de personeelsafgevaardigden of de hoedanigheid van kandidaat mogen geen aanleiding geven tot benadeling, noch tot bijzondere voordelen.

De personeelsafgevaardigden en de kandidaten genieten de normale promoties en voordelen van de werknemerscategorie waartoe ze behoren.

Deze bepalingen zijn ook toepasselijk op de leden van de vakbondsafvaardiging die met toepassing van artikel 52 belast is met het uitoefenen van de opdrachten van de Comités.

AFDELING 4. - BEVOEGDHEDEN

Art. 65.- Het Comité heeft hoofdzakelijk als opdracht alle middelen op te sporen en voor te stellen en actief bij te dragen tot alles wat wordt ondernomen om het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk te bevorderen. De Koning kan deze opdracht nader omschrijven en bijkomende opdrachten aan het Comité toevertrouwen, binnen het kader van de domeinen bedoeld in artikel 4.

AFDELING 5. - WERKING

Art. 66.- De prestaties van de leden van de Comités worden voor de bezoldiging gelijkgesteld met werkelijke arbeidstijd, zelfs indien zij buiten de arbeidsuren worden geleverd.

De bijkomende verplaatsingskosten van de personeelsafgevaardigden komen ten laste van de werkgever in de gevallen en onder de voorwaarden die door de Koning worden vastgesteld.

Art. 67.- De Comités kunnen andere personeelsleden horen in verband met de kwesties die zij onderzoeken.

De Koning bepaalt onder welke voorwaarden de leden van de Comités de aanwezigheid van deskundigen mogen vorderen. Hij bepaalt de schaal van hun vergoedingen, die ten laste van de werkgever komen.

Art. 68.- Elk Comité bepaalt in een huishoudelijk reglement zijn nadere werkingsmodaliteiten. De Koning bepaalt welke punten de huishoudelijke reglementen minstens moeten bevatten. De paritaire comités kunnen modelhuishoudelijke reglementen opstellen die door de Koning algemeen verbindend kunnen verklaard worden.

AFDELING 6. - OVERGANG VAN ONDERNEMING EN OVERNAME VAN ACTIVA

Art. 69.- Voor de toepassing van deze afdeling wordt verstaan onder:

- 1° onderneming: de juridische entiteit;
- 2° overname van activa: het vestigen van een zakelijk recht op het geheel of een deel van de activa van een failliete onderneming waarbij de hoofdactiviteit van de onderneming of van een afdeling ervan wordt voortgezet.

Art. 70.- Bij overgang krachtens overeenkomst van één of meer ondernemingen:

- blijven de bestaande Comités fungeren, zo de betrokken ondernemingen hun aard van technische bedrijfseenheid behouden;
- wordt, in de andere gevallen, tot de eerstkomende verkiezingen het Comité van de nieuwe onderneming gevormd door al de leden van de Comités die vroeger werden verkozen bij de betrokken ondernemingen, tenzij de partijen er anders over beslissen. Dit Comité fungeert voor het geheel van het personeel van de betrokken ondernemingen.

Art. 71.- Bij overgang krachtens overeenkomst van een gedeelte van een onderneming naar een andere onderneming die beide over een Comité beschikken:

- blijven de bestaande Comités fungeren indien de bestaande technische bedrijfseenheden ongewijzigd blijven;

- blijft, zo de aard van de technische bedrijfseenheden gewijzigd wordt, het bestaande Comité fungeren in de onderneming waarvan een gedeelte overgaat; de personeelsafgevaardigden van het Comité, tewerkgesteld in het gedeelte van de onderneming dat overgaat, worden toegevoegd aan het Comité van de onderneming waarnaar het bedoelde gedeelte is overgegaan.

Art. 72.- Bij overgang krachtens overeenkomst van een gedeelte van een onderneming met een Comité naar een onderneming zonder Comité:

- blijft het bestaande Comité fungeren, zo de aard van technische bedrijfseenheid behouden blijft;
- blijft, zo de aard van technische bedrijfseenheid gewijzigd wordt, het Comité van de onderneming waarvan een gedeelte is overgegaan, fungeren met de personeelsafgevaardigden die niet tewerkgesteld waren in het gedeelte van de onderneming dat is overgegaan;
- wordt bovendien, in de onderneming waarnaar een gedeelte van een andere onderneming is overgegaan, een Comité opgericht tot de eerstkomende verkiezingen bestaande uit de personeelsafgevaardigden tewerkgesteld in bedoeld gedeelte, tenzij de partijen een andere regeling treffen.

Art. 73.- Bij splitsing van een technische bedrijfseenheid in verschillende juridische entiteiten die geen wijziging meebrengt in de aard van de technische bedrijfseenheid, blijft het bestaande Comité tot de eerstkomende verkiezingen behouden. Ontstaan er verscheidene technische bedrijfseenheden dan blijft het Comité voor het geheel van de eenheden bestaan tot de eerstkomende verkiezingen, tenzij de partijen een andere regeling treffen.

Art. 74.- In alle gevallen van overgang van een onderneming of van een gedeelte ervan krachtens overeenkomst alsmede in geval van splitsing van een technische bedrijfseenheid in juridische entiteiten, blijven de leden die het personeel vertegenwoordigen en de kandidaten de beschermingsmaatregelen genieten bepaald in voornoemde wet van 19 maart 1991.

Art. 75.- Indien de overgang krachtens overeenkomst, de splitsing of een andere wijziging van de technische bedrijfseenheden plaatsvindt nadat de bepaling van de technische bedrijfseenheden definitief is geworden en voor de dag van de verkiezingen, wordt met de overgang, de splitsing of de wijzigingen van de technische bedrijfseenheden slechts rekening gehouden vanaf de aanstelling van het Comité. De regels bepaald in de artikelen 70 tot 74 zijn in dat geval van toepassing.

Art. 76.- In geval van overname van activa van een failliete onderneming:

- 1° blijft een comité behouden tot de eerstkomende verkiezingen indien de technische bedrijfseenheid of de technische bedrijfseenheden waaruit de onderneming bestaat, de aard behouden die ze hadden voor het faillissement zonder in een andere onderneming opgenomen te worden; het comité is uitsluitend samengesteld uit een aantal effectieve personeelsafgevaardigden, evenredig met het aantal in de nieuwe onderneming tewerkgestelde werknemers volgens de door de Koning bepaalde regelen; de personeelsafgevaardigden worden onder de gewone of plaatsvervangende afgevaardigden die werden overgenomen, of onder de niet-verkozen kandidaat-personeelsafgevaardigden voor de laatste verkiezingen van het comité die werden overgenomen, aangewezen door de werknemersorganisaties die de bij de vorige verkiezingen verkozen afgevaardigden hebben

voorgedragen; dit comité fungeert voor het geheel van het personeel van de overgenomen onderneming;

- 2° blijft een comité behouden tot de eerstkomende verkiezingen indien de technische bedrijfseenheid of de technische bedrijfseenheden waaruit de onderneming bestaat, in een andere onderneming of technische bedrijfseenheid ervan worden opgenomen en indien de onderneming of de technische bedrijfseenheid waarin ze worden opgenomen, niet over een dergelijk comité beschikt; het comité is uitsluitend samengesteld uit een aantal effectieve personeelsafgevaardigden, evenredig met het aantal overgenomen werknemers volgens de door de Koning bepaalde regelen; de personeelsafgevaardigden worden onder de gewone of plaatsvervangende afgevaardigden die werden overgenomen, of onder de niet-verkozen kandidaat-personeelsafgevaardigden voor de laatste verkiezingen van het comité die werden overgenomen, aangewezen door de werknemersorganisaties die de bij de vorige verkiezingen verkozen afgevaardigden hebben voorgedragen; dit comité fungeert voor het deel van de overgenomen onderneming.

De werknemersorganisaties die de bij de vorige verkiezingen verkozen afgevaardigden hebben voorgedragen, kunnen met de nieuwe werkgever een ander geldig akkoord sluiten tot de eerstkomende verkiezingen.

HOOFDSTUK IX. - AAN DE ORGANEN GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Art. 77.- Alle bevelen, raadgevingen en opvoedende aanbevelingen vanwege de in de hoofdstukken VI tot VIII bedoelde organen die schriftelijk door middel van aanplakbiljetten of individuele nota's aan de werknemers gegeven worden, zullen op zulke wijze gesteld zijn dat zij door alle werknemers begrepen worden.

Art. 78.- De Koning kan alle maatregelen treffen om, zowel op het nationale als op het plaatselijke en op het professionele vlak, de werkzaamheden van de in de hoofdstukken VI tot VIII bedoelde organen te coördineren en te bevorderen.

Hij kan gewestelijke comités oprichten in de mijnen, graverijen en ondergrondse groeven.

HOOFDSTUK X. - BEROEP BIJ DE ARBEIDSRECHTBANKEN

[**Art. 79.- § 1** [Onverminderd de bepalingen van artikel 32duodecies, kunnen de werkgevers, de werknemers en de representatieve werknemersorganisaties bij de arbeidsgerechten een vordering instellen tot beslechting van alle geschillen in verband met deze wet en haar uitvoeringsbesluiten. (6)]

[De representatieve werknemersorganisaties mogen zich voor de arbeidsgerechten laten vertegenwoordigen door een afgevaardigde, houder van een geschreven volmacht. Deze mag namens de organisatie waartoe hij behoort alle handelingen verrichten die bij deze vertegen-

woordiging behoren, een verzoekschrift indienen, pleiten en alle mededelingen ontvangen betreffende de rechtsingang, de behandeling en de berechting van het geschil. (15)]

§ 2. [Wanneer de in § 1 bedoelde vorderingen betrekking hebben op geschillen betreffende de toepassing van hoofdstuk VIII gelden de volgende procedureregels: (15)]

- 1° de vorderingen worden ingeleid bij verzoekschrift, verzonden bij aangetekende brief aan of neergelegd bij de griffie van het bevoegd gerecht;
- 2° de termijnen om de vorderingen in te stellen zijn onderworpen aan de bepalingen van de artikelen 52 en 53 van het Gerechtelijk Wetboek; de dag van verzending van een ter post aangetekende brief of van de neerlegging van het verzoekschrift ter griffie moet uiterlijk met de laatste dag van deze termijnen samenvallen;
- 3° de eisende partij is ertoe gehouden, in limine litis, bij de griffie van het arbeidsgerecht waarbij de zaak aanhangig is, de identiteit en het volledig adres van de betrokken partijen neer te leggen; onder volledig adres wordt verstaan, de woonplaats of de voornaamste verblijfplaats of de gewone plaats van tewerkstelling;
- 4° het arbeidsgerecht waarbij de zaak aanhangig is doet uitspraak zonder voorafgaande verzoening, na de betrokken partijen te hebben gehoord of behoorlijk te hebben opgeroepen;
- 5° de vonnissen en arresten worden bij gerechtsbrief ter kennis gebracht aan de werkgever, aan de betrokken werknemers, aan de betrokken representatieve werknemersorganisaties alsmede aan de personen uitdrukkelijk bepaald door deze wet;
- 6° opgeheven (15)

Voor de toepassing van het eerste lid moet onder betrokken partij worden verstaan, elke persoon of representatieve werknemersorganisatie die in het kader van de procedure in het geding wordt betrokken.

§ 3. De Koning kan bepalen binnen welke termijn de in §1 bedoelde vorderingen moeten worden ingesteld. Hij kan eveneens bepalen of er hoger beroep of verzet kan worden aangekend en binnen welke termijn, en binnen welke termijn de arbeidsgerechten uitspraak doen. (2)]

HOOFDSTUK XI. - TOEZICHT EN STRAFBEPALINGEN

Art. 80.- Onverminderd de bevoegdheden van de officieren van gerechtelijke politie, houden de door de Koning aangewezen ambtenaren toezicht op de naleving van deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

Deze ambtenaren oefenen dit toezicht uit overeenkomstig de bepalingen van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie.

Art. 81.- Onverminderd de bepalingen van de artikelen 82 tot 87 worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met geldboete van 50 tot 1 000 [EUR (5)] of met één van die straffen alleen:

- 1° de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden, die de bepalingen van deze wet of van de uitvoeringsbesluiten ervan hebben overtreden;
- 2° de personen die niet behoren tot het personeel van de werkgever die de opdrachten die hen in toepassing van deze wet worden toevertrouwd uitoefenen in strijd met de bepalingen van

deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan of die deze opdrachten niet uitvoeren volgens de voorwaarden en nadere regels bepaald door deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

Art. 82.- Met geldboete van 100 [EUR (5)], vermenigvuldigd met het aantal in de onderneming tewerkgestelde werknemers, zonder dat die boete 100 000 [EUR (5)] mag te boven gaan, worden gestraft de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden die:

- 1° in de onderneming geen Dienst of Comité oprichten, met toepassing van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 2° de werking ervan verhinderen zoals bepaald in deze wet, in de uitvoeringsbesluiten en in de door de Koning algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomsten;
- 3° de uitoefening van hun opdrachten belemmeren, inzonderheid door de bij deze wet, haar uitvoeringsbesluiten of de door de Koning algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomsten voorgeschreven inlichtingen niet of niet volgens de gestelde regelen te verstrekken of de voorgeschreven raadplegingen niet volgens de gestelde regelen te houden;
- 4° de uitoefening belemmeren van het mandaat van de personeelsafgevaardigden in de Comités zoals bepaald door deze wet, haar uitvoeringsbesluiten en de door de Koning algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomsten;
- 5° de uitoefening belemmeren van het mandaat van de vakbondsafvaardiging belast met de opdrachten van de Comités.

Art. 83.- Met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met geldboete van 50 tot 1 000 [EUR (5)] of met één van die straffen alleen worden gestraft de ondernemer, zijn lasthebbers of aangestelden die [artikel 7, §§ 1 en 2, (16)] en de uitvoeringsbesluiten ervan hebben overtreden.

[**Art. 84.-** Met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met een geldboete van 50 tot 2.000 EUR of met één van die straffen alleen worden gestraft:

- 1° de werkgever in wiens inrichting aannemers en, in voorkomend geval, onderaannemers werkzaamheden komen uitvoeren, zijn lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van artikel 9, § 1 en de uitvoeringsbesluiten ervan hebben overtreden;
- 2° de aannemers en onderaannemers, hun lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van artikel 10, § 1 en de uitvoeringsbesluiten ervan hebben overtreden. (16)]

[**Art. 85.-** Met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met een geldboete van 50 tot 1.000 EUR of met één van die straffen alleen worden gestraft:

- 1° de werkgever in wiens inrichting aannemers en, in voorkomend geval, onderaannemers werkzaamheden komen uitvoeren, zijn lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van artikel 9, § 2 en de uitvoeringsbesluiten ervan hebben overtreden;
- 2° de aannemers en onderaannemers, hun lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van artikel 10, § 2 en de uitvoeringsbesluiten ervan hebben overtreden;
- 3° de gebruiker, zijn lasthebbers of aangestelden, die de bepalingen van artikel 12ter hebben overtreden en het uitzendbureau, zijn lasthebbers of aangestelden, die de bepalingen van artikel 12quater hebben overtreden. (16)]

Art. 86.- Met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met geldboete van 50 tot 1 000 [EUR (5)] of met één van die straffen alleen worden gestraft:

- 1° de opdrachtgever of de bouwdirectie belast met het ontwerp, hun lasthebbers of aangestelden die de krachtens de artikelen 15 tot 17 en 19 van deze wet en hun uitvoeringsbesluiten vastgestelde verplichtingen hebben overtreden;
- 2° de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met het ontwerp, hun lasthebbers of aangestelden die geen of onvoldoende toezicht hebben gehouden op de door de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk na te leven verplichtingen.
- [3° de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerking van het ontwerp van het bouwwerk ongeacht of zij werkgever of zelfstandige zijn en, wanneer zij werknemer zijn, hun werkgevers, wanneer deze coördinatoren de opdrachten die hen in toepassing van deze wet worden toevertrouwd uitoefenen in strijd met de bepalingen van deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan of die deze opdrachten niet uitoefenen volgens de voorwaarden en de nadere regels bepaald door deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan. (9)]

Art. 87.- Met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met geldboete van 50 tot 2 000 [EUR (5)] of met één van die straffen alleen worden gestraft:

- 1° de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met de uitvoering of de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, hun lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van de artikelen 15, 20, 21 en 23 en hun uitvoeringsbesluiten hebben overtreden;
- 2° de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met de uitvoering of de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, hun lasthebbers of aangestelden die geen of onvoldoende toezicht hebben gehouden op de door de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk na te leven verplichtingen;
- 3° de aannemers, hun lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van de artikelen 15, 20, tweede lid, 23 en 24 en hun uitvoeringsbesluiten hebben overtreden;
- 4° de werkgevers, hun lasthebbers of aangestelden die de bepaling van artikel 31 en zijn uitvoeringsbesluiten hebben overtreden;
- 5° de bouwdirectie belast met de uitvoering, haar lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van de artikelen 25, 28, eerste lid, en 29 en hun uitvoeringsbesluiten hebben overtreden;
- 6° de aannemer, zijn lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van de artikelen 26, 28, eerste lid, en 29 en hun uitvoeringsbesluiten hebben overtreden;
- 7° de onderaannemer, zijn lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van de artikelen 27, 28, eerste lid, en 29 en hun uitvoeringsbesluiten hebben overtreden.
- [8° de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk ongeacht of zij werkgever of zelfstandige zijn en, wanneer zij werknemer zijn, hun werkgevers, wanneer deze coördinatoren de opdrachten die hen in toepassing van deze wet worden toevertrouwd uitoefenen in strijd met de bepalingen van deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan of die deze opdrachten niet uitoefenen volgens de voorwaarden en de nadere regels bepaald door deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan. (9)]

Art. 88.- Met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met geldboete van 26 tot 500 [EUR (5)] of met één van die straffen alleen wordt gestraft de zelfstandige die de bepalingen van de [het artikel 28, tweede lid (16)], heeft overtreden.

[**Art. 88bis.-** Onverminderd het bepaalde in de artikelen 269 tot 272 van het Strafwetboek worden gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en met een geldboete van 26 tot 500 EUR of met één van die straffen alleen de personen die binnen de door het

bevoegde rechtscollege krachtens artikel 32decies, vastgestelde termijn geen einde hebben gemaakt aan het geweld, pesterijen of ongewenst sexueel gedrag op het werk. (5)]

Art. 89.- Onverminderd het bepaalde in de artikelen 269 en 271 tot 274 van het Strafwetboek, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van 50 tot 1 000 [EUR (5)] of met één van die straffen alleen al wie het krachtens deze wet en haar uitvoeringsbesluiten geregelde toezicht verhindert.

Art. 90.- In geval van herhaling binnen drie jaar te rekenen van de vroegere veroordeling, wordt de straf verdubbeld.

Art. 91.- De werkgever is burgerlijk aansprakelijk voor de betaling van de boeten waartoe zijn lasthebbers of aangestelden zijn veroordeeld.

Art. 92.- Voor de berekening van de verjaringstermijn worden als voortdurende misdrijven beschouwd de in de artikelen 81 tot 89 vermelde misdrijven.

[**Art. 93.- § 1.** Alle bepalingen van boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII, zijn toepasselijk op de bij deze wet bepaalde misdrijven.

§ 2. Artikel 85 van voormeld wetboek is toepasselijk op de in deze wet bepaalde misdrijven zonder dat het bedrag van de geldboete lager mag zijn dan 40 % van de bij deze wet bepaalde minimumbedragen. (1)]

Art. 94.- De strafvordering wegens overtreding van de bepalingen van deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan verjaart door verloop van vijf jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan.

[HOOFDSTUK XIBIS.- MAATREGELEN OM DE HERHALING VAN ERNSTIGE ONGEVALLEN TE VOORKOMEN

AFDELING 1.- DEFINITIE

Art. 94bis.- Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

1° ernstig arbeidsongeval: een ongeval dat zich op de arbeidsplaats zelf voordoet en dat wegens zijn ernst een grondig specifiek onderzoek vereist met het oog op het treffen van preventiemaatregelen die herhaling ervan moeten vermijden.

De Koning bepaalt de criteria op basis waaraan het arbeidsongeval als ernstig arbeidsongeval wordt beschouwd; (9)]

2° deskundige: een deskundige inzake het onderzoek van ernstige arbeidsongevallen die is opgenomen in een lijst samengesteld door de administratie waarvan de als in artikel 80 bedoelde toezichthoudende ambtenaren die de arbeidsveiligheid onder hun bevoegdheid hebben, deel uitmaken.

[AFDELING 2.- ONDERZOEK EN VERSLAGGEVING VAN DE ERNSTIGE ARBEIDSONGEVALLEN -

Aanstelling van een deskundige. (9)]

[**Art. 94ter.- § 1.** Na elk ernstig arbeidsongeval draagt de werkgever van het slachtoffer er zorg voor dat het ongeval onmiddellijk door zijn bevoegde preventiedienst onderzocht wordt

en bezorgt hij binnen de tien dagen volgend op het ongeval een omstandig verslag aan de in vorig artikel bedoelde ambtenaren.

§ 2. Na elk ernstig arbeidsongeval met een werknemer op een arbeidsplaats waar de bepalingen van de hoofdstukken IV of V van toepassing zijn, werken, naargelang het geval, de bij het ongeval betrokken werkgevers, gebruikers, uitzendbureau's, bouwdirecties belast met de uitvoering, aannemers, onderaannemers en zelfstandigen samen, om er voor te zorgen dat het ongeval onmiddellijk door één of meer bevoegde preventiediensten onderzocht wordt en dat, binnen de tien dagen volgend op het ongeval, een omstandig verslag aan alle hierboven bedoelde betrokken personen en aan de in vorig artikel bedoelde ambtenaren bezorgd wordt.

De praktische afspraken betreffende deze samenwerking, de bevoegde preventiediensten die de mogelijke ernstige ongevallen zullen onderzoeken en de regeling van de eventuele kosten die uit deze onderzoeken kunnen voortvloeien, worden daartoe in specifieke bedingen opgenomen in:

- 1° de overeenkomst bedoeld in [het artikel 9, § 2, 2°, (16)] op initiatief van de werkgever in wiens inrichting werknemers van ondernemingen van buitenaf of zelfstandigen werkzaamheden komen uitvoeren;
- 2° onverminderd artikel 19 van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers, de overeenkomst gesloten tussen gebruiker en uitzendbureau, op initiatief van dit laatste, overeenkomstig de nadere regels te bepalen door de Koning;
- 3° de overeenkomst bedoeld in artikel 29, 2°, op initiatief van, naargelang het geval, de bouwdirectie belast met de uitvoering, de aannemer of de onderaannemer.

§ 3. De in vorig artikel bedoelde ambtenaren kunnen ook een voorlopig verslag binnen dezelfde termijn aanvaarden.

§ 4. Onverminderd de bepalingen van artikel 80, kunnen deze ambtenaren, in geval van afwezigheid van een omstandig of voorlopig verslag binnen de tien dagen, een deskundige aanstellen.

De Koning kan andere gevallen bepalen, waarin deze ambtenaren een deskundige kunnen aanstellen. (9)]

AFDELING 3.- DE DESKUNDIGE

Art. 94^{quater}.- De deskundige heeft de volgende opdrachten:

- 1° de oorzaken en de omstandigheden van het ernstig arbeidsongeval te onderzoeken en de gepaste aanbevelingen te formuleren om de herhaling van het ongeval te voorkomen;
- 2° de elementen van het onderzoek, de vastgestelde oorzaken en de geformuleerde aanbevelingen op te nemen in een schriftelijke verslag;
- 3° het in 2° bedoelde verslag mee te delen aan elk van de volgende personen:
  - a) aan de ambtenaren bedoeld in artikel 94bis;
  - [b)aan, naargelang het geval, de werkgever bedoeld in artikel 94ter, § 1, of de betrokken personen bedoeld in artikel 94ter, § 2; (9)]
  - c) al naargelang het geval, aan de [verzekeringsondernemingen (9)] of de instelling, bedoeld in artikel 94quinquies, § 2.

AFDELING 4.- HONORARIUM VAN DE DESKUNDIGE

Art. 94quinquies.- § 1. De deskundige ontvangt voor de prestaties geleverd in uitoefening van zijn opdrachten een honorarium.

[In de omstandigheden bedoeld in artikel 94ter, § 2, eerste lid, wordt het honorarium in deel-honoraria gesplitst, overeenkomstig de regeling bedoeld in artikel 94ter, § 2, tweede lid. (9)]

[§ 2. Het in § 1 bedoelde honorarium is verschuldigd door de verzekeringsondernemingen inzake arbeidsongevallen bij wie, naargelang het geval, de in artikel 94ter, § 1, bedoelde werkgever, of de in artikel 94ter, § 2, bedoelde personen zijn aangesloten voor de verzekering van hun werknemers.

In de omstandigheden bedoeld in artikel 94ter, § 2, eerste lid, worden de deelhonoraria betaald door de respectievelijke verzekeringsondernemingen, overeenkomstig de regeling bedoeld in artikel 94ter, § 2, tweede lid.

Bij ontstentenis van de in vorig lid bedoelde regeling, is het totale bedrag van het honorarium verschuldigd door de verzekeringsonderneming bij welke de persoon aangesloten is, belast met het opnemen van het overeenstemmende bedingen in de overeenkomst bedoeld in artikel 94ter, § 2, tweede lid.

Bij ontstentenis van één of meer van de in het eerste lid bedoelde verzekeringsondernemingen, is het honorarium of, bij toepassing van § 1, tweede lid, een deel ervan, verschuldigd door de instelling die, in geval van arbeidsongeval, instaat voor de vergoeding van de werknemers van de in artikel 94ter, § 1, bedoelde werkgever, of de in artikel 94ter, § 2, bedoelde personen.

Het honorarium is aan de deskundige of aan zijn werkgever verschuldigd op voorlegging van een schuldvordering die de prestaties van de deskundige gedetailleerd weergeeft.

Bij toepassing van § 1, tweede lid, worden eventueel deelschuldvorderingen voorgelegd waarvan het bedrag berekend is op basis van de regeling bedoeld in artikel 94ter, § 2, tweede lid. (9)]

AFDELING 5.- TERUGVORDERING VAN HET BEDRAG VAN HET HONORARIUM VAN DE DESKUNDIGE

[**Art. 94sexies.-** De verzekeringsondernemingen of de instelling die het honorarium of een deel ervan voor de prestaties van de deskundige hebben betaald, kunnen het bedrag terugvorderen van de in artikel 94ter, § 1, bedoelde werkgever, of de in artikel 94ter, § 2, bedoelde personen. (9)]

[AFDELING 6. - ALGEMEENHEDEN

Art. 94septies.- § 1. Teneinde toe te laten dat, al naargelang het geval, de preventieadviseurs van de preventiediensten bedoeld in artikel 94ter, §§ 1 en 2, het ernstig arbeidsongeval onderzoeken, of de deskundige zijn opdrachten bedoeld in artikel 94quater vervult, zijn de in artikel 94ter, § 1, bedoelde werkgever, of de in artikel 94ter, § 2, bedoelde personen ertoe gehouden om met deze preventieadviseurs of deze deskundige samen te werken.

De in artikel 94ter, § 1, bedoelde werkgever, of de in artikel 94ter, § 2, bedoelde personen werken eveneens samen met de comités voor preventie en bescherming op het werk van de andere bij het ernstig arbeidsongeval betrokken werkgevers.

De Koning kan de voorwaarden en de nadere regelen in verband met deze samenwerking nader bepalen.

§ 2. Teneinde een onmiddellijke herhaling van een zelfde of een gelijkaardig ernstig arbeidsongeval te voorkomen, worden bewarende maatregelen genomen door of onder het toezicht van, al naargelang het geval:

- 1° de werkgever die een beroep doet op ondernemingen van buitenaf, in het kader van werkzaamheden bedoeld in hoofdstuk IV, afdeling 1;
- 2° de gebruiker, in het kader van werkzaamheden bedoeld in hoofdstuk IV, afdeling 2;
- 3° de bouwdirectie belast met de uitvoering, in het kader van werkzaamheden op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in hoofdstuk V;
- 4° door de werkgever van het slachtoffer in de andere gevallen.

Onder bewarende maatregelen worden de preventiemaatregelen verstaan die worden voorgesteld door de preventieadviseurs bedoeld in § 1 of ten minste evenwaardige maatregelen en, indien dergelijke maatregelen nog niet zijn voorgesteld, elke voor de hand liggende maatregel die één of meerdere rechtstreekse oorzaken van eenzelfde of gelijkaardig ongeval kan wegmenen. (9)]

Art. 94octies.- De Koning bepaalt:

- 1° de voorwaarden waaraan de deskundigen moeten voldoen om hun functie te kunnen uitoefenen en opgenomen te worden in de lijst als bedoeld in artikel 94bis, 2°;
- 2° de nadere regelen voor de aanstelling van de deskundigen, bedoeld in artikel 94ter;
- 3° de nadere regelen in verband met de opdrachten van de deskundigen, bedoeld in artikel 94quater;
- 4° het bedrag van het honorarium als bedoeld in artikel 94quinquies, § 1;
- 5° de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van dit hoofdstuk. (7)]
- [6° de criteria waaraan het verslag, bedoeld in artikel 94ter, §§ 1 en 2, eerste lid, moet voldoen om als omstandig te worden beschouwd, alsook de wijze waarop het aan de in artikel 92bis, 2°, bedoelde ambtenaren wordt bezorgd;
- 7° de voorwaarden waaronder de in artikel 92bis, 2°, bedoelde ambtenaren een voorlopig verslag kunnen aanvaarden, zoals bepaald in artikel 94ter, § 3. (9)]

[AFDELING 7. - AANGIFTE VAN ERNSTIGE ARBEIDSONGEVALLEN

Art. 94nonies.- Elk ernstig arbeidsongeval dat aan de door de Koning vastgestelde criteria voldoet, moet onmiddellijk bij de in artikel 94bis, 2°, bedoelde ambtenaren worden aangegeven door de werkgever van het slachtoffer.

De Koning stelt eveneens de wijze vast waarop de in vorig lid bedoelde aangifte moet gebeuren. (9)]

HOOFDSTUK XII. - SLOTBEPALINGEN

Art. 95.- De Koning neemt de in deze wet bedoelde maatregelen na het inwinnen van het advies van de in artikel 44 bedoelde Hoge Raad, behalve de maatregelen bedoeld in de artikelen 49, 50, 51, 53, 56, 58 tot 60, 62, 63, 65, tweede lid, 66 en 76. Deze maatregelen neemt hij na het inwinnen van het advies van de Nationale Arbeidsraad.

De Hoge Raad geeft zijn advies binnen zes maanden nadat hem dit gevraagd is. In spoedeisende gevallen kan de minister die het advies vraagt, deze termijn beperken tot twee maanden. Zodra deze termijnen verstreken zijn, mag er aan voorbijgegaan worden.

De Nationale Arbeidsraad geeft zijn advies binnen twee maanden nadat hem dit gevraagd is. Na het verstrijken van deze termijn mag er aan voorbijgegaan worden.

Art. 96.- wijzigings- en opheffingsbepaling

Art. 97.- De bepalingen van de artikelen 15 tot 19 zijn voor de eerste maal van toepassing op de ontwerpen van bouwwerken waarvan de uitwerking een aanvang neemt na de inwerkingtreding van hoofdstuk V zoals bepaald door de Koning.

De Koning stelt bijzondere regelen vast voor de toepassing van de bepalingen van de artikelen 15 en 20 tot 31 op de bouwwerken waarvan de verwezenlijking een aanvang heeft genomen voor de inwerkingtreding van hoofdstuk V, zoals bepaald door de Koning.

Art. 98. opheffingsbepalingen

Art. 99.- De bepalingen van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming en van de besluiten genomen ter uitvoering van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen evenals van de besluiten genomen ter uitvoering van de wetten op de mijnen, groeven en graverijen, gecoördineerd op 15 september 1919, blijven van kracht totdat zij uitdrukkelijk worden opgeheven of totdat hun geldigheidsdatum verstrijkt.

Art. 100.- De Koning kan de bestaande wetsbepalingen wijzigen om ze aan te passen aan de bepalingen van deze wet.

Art. 101.- Deze wet treedt in werking op de eerste dag van de eerste maand na die waarin zij is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering van hoofdstuk V dat in werking treedt op de datum bepaald door de Koning en met uitzondering van hoofdstuk VI dat in werking treedt op de eerste dag van de [negentiende maand (1)] na die waarin deze wet is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

CODEX

**over het welzijn
op het werk**

TITEL I: ALGEMENE BEGINSELEN

HOOFDSTUK III: ALGEMENE PRINCIPES BETREFFENDE HET WELZIJSBELEID

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (B.S. 31.3.1998)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comités voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 10.7.1999)
- (2) koninklijk besluit van 11 juli 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesteringen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (B.S. 18.7.2002)
- (3) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (4) koninklijk besluit van 24 februari 2005 houdende diverse bepalingen ter bestrijding van de ernstige arbeidsongevallen en vereenvoudiging van de arbeidsongevallenaangiften (B.S. 14.3.2005)
- (5) koninklijk besluit van 25 april 2007 betreffende het onthaal en de begeleiding van werknemers met betrekking tot de bescherming van het welzijn bij de uitvoering van hun werk (B.S. 10.5.2007)
- (6) koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de voorkoming van psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesteringen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (B.S. 6.6.2007)

Omzetting in Belgisch recht van de kaderrichtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk.

AFDELING I.- TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° ARAB: het Algemeen Reglement voor arbeidsbescherming
- 3° de Minister: de Minister van Tewerkstelling en Arbeid;
- 4° Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging, de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet;

5° preventie: het geheel van bepalingen of maatregelen die worden genomen of vastgesteld in alle stadia van de activiteit van de onderneming of instelling, en op alle niveaus, ten einde beroepsrisico's te voorkomen of te verminderen.

AFDELING II.- HET DYNAMISCH RISICOBEEHERSINGSSYSTEEM

Art. 3.- Elke werkgever is verantwoordelijk voor de structurele planmatige aanpak van preventie, overeenkomstig artikel 5, § 1, tweede lid, i) van de wet, door middel van een dynamisch risicobeheersingsstelsel zoals beschreven in onderhavige afdeling.

De bepalingen van dit besluit doen geen afbreuk aan de specifieke verplichtingen die aan de werkgever worden opgelegd in toepassing van het A.R.A.B. en in toepassing van andere besluiten vastgesteld in uitvoering van de wet.

Art. 4.- Het dynamisch risicobeheersingsstelsel is gesteund op de algemene preventiebeginselen bedoeld in artikel 5, § 1, tweede lid van de wet en heeft betrekking op de volgende domeinen:

- 1° de arbeidsveiligheid;
- 2° de bescherming van de gezondheid van de werknemer op het werk;
- [3° de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder inzonderheid geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk; (KB 17.5.2007)]
- 4° de ergonomie;
- 5° de arbeidshygiëne;
- 6° de verfraaiing van de arbeidsplaatsen;
- 7° de maatregelen van de onderneming inzake leefmilieu, wat betreft hun invloed op de punten 1° tot 6°.

Dit stelsel houdt rekening met de wisselwerking die er tussen de in het tweede lid bedoelde domeinen bestaat of kan bestaan.

Art. 5.- Het dynamisch risicobeheersingsstelsel heeft tot doel de planning van de preventie en de uitvoering van het beleid met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk mogelijk te maken.

Om dit doel te verwezenlijken bestaat het stelsel steeds uit de volgende elementen:

- 1° de uitwerking van het beleid waarbij de werkgever inzonderheid de doelstellingen bepaalt evenals de middelen om deze doelstellingen te realiseren;
- 2° de programmatie van het beleid waarbij inzonderheid de toe te passen methodes en de opdrachten, verplichtingen en middelen van alle betrokken personen worden bepaald;
- 3° de uitvoering van het beleid waarbij inzonderheid de verantwoordelijkheden van alle betrokken personen worden bepaald;
- 4° de evaluatie van het beleid waarbij inzonderheid de criteria worden vastgesteld om het beleid te evalueren.

De werkgever past dit stelsel aan telkens dit noodzakelijk is ingevolge gewijzigde omstandigheden.

Art. 6.- Bij de uitwerking, programmatie, uitvoering en evaluatie van het dynamisch risicobeheersingsstelsel houdt de werkgever rekening met de aard van de activiteiten en de speci-

fieke risico's eigen aan die activiteiten evenals met de specifieke risico's die eigen zijn aan bepaalde groepen werknemers.

Art. 7.- De werkgever ontwikkelt in zijn dynamisch risicobeheersingsysteem een strategie in verband met het verrichten van een risicoanalyse op basis waarvan preventiemaatregelen worden vastgesteld, rekening houdend met de bepalingen van de artikelen 8 en 9.

Art. 8.- De risicoanalyse gebeurt op het niveau van de organisatie in haar geheel, op het niveau van elke groep van werkposten of functies en op het niveau van het individu.

Zij bestaat achtereenvolgens uit:

- 1° het identificeren van gevaren voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° het vaststellen en nader bepalen van risico's voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 3° het evalueren van risico's voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 9.- De preventiemaatregelen die genomen moeten worden op basis van de in artikel 8 bedoelde risicoanalyse worden vastgesteld op het niveau van de organisatie in haar geheel, op het niveau van elke groep van werkposten of functies en op het niveau van het individu, rekening houdend met de volgende volgorde:

- 1° preventiemaatregelen die tot doel hebben risico's te voorkomen;
- 2° preventiemaatregelen die tot doel hebben schade te voorkomen;
- 3° preventiemaatregelen die tot doel hebben de schade te beperken.

De werkgever onderzoekt voor elke groep van preventiemaatregelen welke hun invloed is op het risico en of zij zelf geen risico's inhouden, zodat ofwel een andere groep van preventiemaatregelen moet worden toegepast ofwel bijkomende preventiemaatregelen van een andere groep moeten worden genomen.

De preventiemaatregelen hebben inzonderheid betrekking op:

- 1° de organisatie van de onderneming of instelling met inbegrip van de gebruikte werk- en productiemethoden;
- 2° de inrichting van de arbeidsplaats;
- 3° de conceptie en aanpassing van de werkpost;
- 4° de keuze en het gebruik van arbeidsmiddelen en van chemische stoffen of preparaten;
- 5° de bescherming tegen de risico's voortvloeiende uit chemische, biologische en fysische agentia;
- 6° de keuze en het gebruik van collectieve en persoonlijke beschermingsmiddelen en van werkkledij;
- 7° de toepassing van een aangepaste veiligheids- en gezondheidssignalering;
- 8° het gezondheidstoezicht met inbegrip van de medische onderzoeken;
- [9° psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder inzonderheid geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op het werk; (KB 17.5.2007)]
- 10° de bekwaamheid, de vorming en de informatie van alle werknemers, met inbegrip van aangepaste instructies;
- 11° de coördinatie op de arbeidsplaats;

1° de noodprocedures, met inbegrip van de maatregelen in geval van situaties van ernstig en onmiddellijk gevaar en met betrekking tot de eerste hulp, de brandbestrijding en de evacuatie van de werknemers.

Art. 10.- § 1. De werkgever stelt in overleg met de leden van de hiërarchische lijn en de Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk een globaal preventieplan op voor een termijn van vijf jaar waarin de te ontwikkelen en toe te passen preventieactiviteiten worden geprogrammeerd, rekening houdend met de grootte van de onderneming en de aard van de risico's verbonden aan de activiteiten van de onderneming.

Dit globaal preventieplan wordt ter schrift gesteld en omvat inzonderheid:

- 1° de resultaten van de identificatie van de gevaren en het vaststellen, nader bepalen en evalueren van de risico's;
- 2° de vast te stellen preventiemaatregelen;
- 3° de te bereiken prioritaire doelstellingen;
- 4° de activiteiten die moeten worden verricht en de opdrachten die moeten worden uitgevoerd om deze doelstellingen te bereiken;
- 5° de organisatorische, materiële en financiële middelen die moeten worden aangewend;
- 6° de opdrachten, verplichtingen en middelen van alle betrokken personen;
- 7° de wijze waarop het globaal preventieplan wordt aangepast aan gewijzigde omstandigheden;
- 8° de criteria voor de evaluatie van het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

§ 2. De Minister stelt ten behoeve van de werkgevers die behoren tot de groep D bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk één of meerdere modellen van een globaal preventieplan op.

De Minister kan, na advies van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk, ook modellen van een globaal preventieplan vaststellen voor bepaalde sectoren

Art. 11.- De werkgever stelt in overleg met de leden van de hiërarchische lijn en de Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, een jaarlijks actieplan op ter bevordering van het welzijn op het werk, tijdens het volgende dienstjaar.

Dit jaarlijks actieplan is gesteund op het globaal preventieplan, wordt ter schrift gesteld en bepaalt:

- 1° de prioritaire doelstellingen in het kader van het preventiebeleid van het volgend dienstjaar;
- 2° de middelen en methoden om deze doelstellingen te bereiken;
- 3° de opdrachten, verplichtingen en middelen van alle betrokken personen;
- 4° de aanpassingen die moeten aangebracht worden aan het globaal preventieplan ingevolge:
  - a) gewijzigde omstandigheden;
  - b) de ongevallen, en incidenten die zich in de onderneming of instelling hebben voorgedaan;
  - c) het jaarverslag van de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk van het voorbije burgerlijk jaar;
  - d) de adviezen van het Comité tijdens het voorbije burgerlijk jaar.

Art. 12.- De werkgever betreft de leden van de hiërarchische lijn en de Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk bij de uitwerking, programmering, uitvoering en evaluatie van het dynamisch risicobeheersingsysteem, het schriftelijk globaal preventieplan en het schriftelijk jaarlijks actieplan.

Hij raadpleegt tevens het Comité.

De werkgever legt het schriftelijk vastgelegde globaal preventieplan bij elke wijziging of aanpassing vooraf ter advies voor aan het comité.

De werkgever legt het ontwerp van jaarlijks actieplan voor advies voor aan het comité uiterlijk de eerste dag van de tweede maand voorafgaand aan het begin van het dienstjaar waarop het betrekking heeft.

Het jaarlijks actieplan mag niet in uitvoering worden gebracht voordat het Comité zijn advies heeft verstrekt of, zo niet, vóór het begin van het dienstjaar waarop het slaat.

Art. 13.- De leden van de hiërarchische lijn voeren elk binnen hun bevoegdheid en op hun niveau het beleid van de werkgever met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk uit.

Hiertoe hebben zij inzonderheid de volgende taken:

- 1° voorstellen en adviezen formuleren aan de werkgever in het kader van het dynamisch risicobeheersingsysteem;
- 2° ongevallen en incidenten die zich op de arbeidsplaats hebben voorgedaan onderzoeken en maatregelen voorstellen om dergelijke ongevallen en incidenten te voorkomen;
- 3° een effectieve controle uitoefenen op de arbeidsmiddelen, de collectieve en persoonlijke beschermingsmiddelen en de gebruikte stoffen en preparaten teneinde onregelmatigheden vast te stellen en maatregelen te nemen om hieraan een einde te maken;
- 4° tijdig het advies inwinnen van de Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 5° controleren of de verdeling van de taken op een zodanige wijze geschiedt dat de verschillende taken worden uitgevoerd door de werknemers die de daartoe vereiste bekwaamheid hebben en de vereiste opleiding en instructies hebben ontvangen;
- 6° waken over de naleving van de instructies die in toepassing van de wetgeving inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk moeten worden verstrekt;
- 7° zich ervan vergewissen dat de werknemers de inlichtingen die zij gekregen hebben in toepassing van de wetgeving inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk goed begrijpen en in praktijk brengen;
- [8° het onthaal van elke beginnende werknemer organiseren en een ervaren werknemer aanduiden die ermee belast is deze te begeleiden. Het door de werkgever aangeduid lid van de hiërarchische lijn, belast met het verzekeren van het onthaal, tekent onder zijn naam een document waaruit blijkt dat in het kader van zijn taken bedoeld onder 6° en 7° de nodige inlichtingen en instructies werden verstrekt met betrekking tot het welzijn op het werk. (KB 25.4.2007)]

Art. 14.- De werkgever evalueert regelmatig in overleg met de leden van de hiërarchische lijn en de Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk het dynamisch risicobeheersingsysteem.

Hij houdt hierbij inzonderheid rekening met:

- 1° de jaarverslagen van de Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk;

- 2° de adviezen van het Comité en in voorkomend geval, deze van de met het toezicht belaste ambtenaar;
- 3° de gewijzigde omstandigheden die een aanpassing van de strategie in verband met het verrichten van een risicoanalyse op basis waarvan preventiemaatregelen worden vastgesteld noodzakelijk maken;
- [4° de ongevallen, incidenten en feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk die zich in de onderneming of instelling hebben voorgedaan. (KB 11.7.2002)]

Rekening houdend met deze evaluatie stelt de werkgever ten minste éénmaal om de vijf jaar een nieuw globaal preventieplan op volgens de bepalingen van artikel 10.

Art. 15.- De verplichtingen opgelegd aan de leden van de hiërarchische lijn en de werknemers doen geen afbreuk aan het beginsel van de verantwoordelijkheid van de werkgever.

Art. 16.- De maatregelen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk mogen in geen geval financiële lasten voor de werknemers met zich brengen.

De wijze waarop de financiële lasten worden gedragen ten aanzien van de personen bedoeld in artikel 2, § 1, tweede lid, b) en e) van de wet worden bepaald door Ons.

AFDELING III.- [VERPLICHTINGEN VAN DE WERKGEVER INZAKE ONTHAAL, BEGELEIDING, INFORMATIE EN FORMING VAN DE WERKNEMERS (KB 25.4.2007)]

[Art. 16bis.- De werkgever neemt de gepaste maatregelen voor de organisatie van het onthaal van elke werknemer en vertrouwt die organisatie in voorkomend geval toe aan een lid van de hiërarchische lijn.

In geval de werkgever zelf instaat voor de organisatie van het onthaal, tekent hijzelf het document als bedoeld in artikel 13, tweede lid, 8°.

De werkgever of, in voorkomend geval, een lid van de hiërarchische lijn neemt eveneens de gepaste maatregelen om een ervaren werknemer aan te duiden om de werknemer te begeleiden. De werkgever kan eventueel zelf die begeleiding op zich nemen. (KB 25.4.2007)]

Art. 17.- De werkgever geeft aan de leden van de hiërarchische lijn en aan de werknemers alle informatie in verband met de risico's en de preventiemaatregelen die van toepassing zijn op het niveau van de organisatie in zijn geheel, op het niveau van elke groep van werkposten of functies en op de individuele werkpost of functie die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taak of die zij nodig hebben voor de bescherming van hun veiligheid en gezondheid en deze van de andere werknemers.

Hij geeft hen eveneens de nodige informatie betreffende de noodprocedures en inzonderheid met betrekking tot de maatregelen die moeten genomen worden in geval van ernstig en onmiddellijk gevaar, en met betrekking tot de eerste hulp, de brandbestrijding en de evacuatie van de werknemers.

Art. 18.- De werkgever stelt voor de hiërarchische lijn en voor de werknemers een programma op tot vorming inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, rekening houdend met de gegevens van het globaal preventieplan.

Dit programma evenals de inhoud van de vorming zelf houden rekening met de instructies die krachtens de reglementering moeten worden opgesteld.

Art. 19.- Wanneer de werkgever een werknemer met de uitvoering van een taak belast neemt hij de bekwaamheid van de betrokken werknemer op het gebied van veiligheid en gezondheid in aanmerking.

Art. 20.- De werkgever neemt de nodige maatregelen opdat alleen werknemers die passende instructies hebben gekregen, toegang hebben tot de zones met ernstige en specifieke gevaren.

Art. 21.- De werkgever zorgt ervoor dat iedere werknemer een voldoende en aangepaste vorming in verband met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk ontvangt die speciaal gericht is op zijn werkpost of functie.

Deze vorming wordt inzonderheid gegeven:

- 1° bij indienstneming;
- 2° bij een overplaatsing of verandering van functie;
- 3° bij de invoering van een nieuw arbeidsmiddel of verandering van een arbeidsmiddel;
- 4° bij de invoering van een nieuw technologie.

Deze vorming wordt aangepast aan de ontwikkeling van de risico's en aan het ontstaan van nieuwe risico's en wordt indien nodig, op gezette tijden herhaald.

De kosten van de vorming mogen niet ten laste zijn van de werknemers. Zij wordt gegeven tijdens de werktijd.

AFDELING IV.- MAATREGELEN BIJ NOODSITUATIES EN IN GEVAL VAN ERNSTIG EN ONMIDDELIJK GEVAAR

Art. 22.- De werkgever stelt een intern noodplan op dat van toepassing is voor de bescherming van de werknemers wanneer dit nodig is naar aanleiding van de vaststellingen gedaan ingevolge de risicoanalyse.

Dit plan is gesteund op procedures die aangepast zijn aan gevaarlijke situaties en mogelijke ongevallen of incidenten die eigen zijn aan de onderneming of instelling [evenals aan de gevallen van geweld van externe oorsprong. (KB 11.7.2002)]

Deze procedures hebben betrekking op:

- 1° de informatie en de instructies betreffende de maatregelen in geval van nood;
- 2° het alarm- en communicatiesysteem;
- 3° de veiligheidsoefeningen;
- 4° de handelingen te stellen bij evacuatie en eerste hulp;
- 5° de middelen voor de eerste verzorging.

Art. 23.- De werkgever stelt alle werknemers die blootgesteld zijn of kunnen worden aan een ernstig en onmiddellijk gevaar zo spoedig mogelijk in kennis van dat gevaar en van de getroffen of te treffen beschermingsmaatregelen.

Hij neemt maatregelen en geeft instructies aan de werknemers ten einde hen toe te staan, in geval van een niet te vermijden, ernstig en onmiddellijk gevaar, hun activiteit stop te zetten of zich in veiligheid te stellen door de arbeidsplaats onmiddellijk te verlaten.

Hij onthoudt zich ervan behalve in uitzonderlijke, naar behoren gemotiveerde gevallen, de werknemers te verzoeken hun werk te hervatten in een werksituatie waarin nog een ernstig en onmiddellijk gevaar bestaat.

Art. 24.- De werkgever zorgt ervoor dat elke werknemer, wanneer een ernstig en onmiddellijk gevaar voor zijn eigen veiligheid of die van anderen dreigt en het onmogelijk is contact op te nemen met het bevoegde lid van de hiërarchische lijn of de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk en rekening houdend met zijn technische kennis en middelen, de nodige passende maatregelen kan nemen om de gevolgen van een dergelijk gevaar te voorkomen.

Zijn optreden mag dan voor hem geen enkel nadeel met zich brengen, tenzij hij ondoordacht heeft gehandeld of een zware fout heeft begaan.

Art. 25.- Een werknemer die, in geval van een niet te vermijden, ernstig en onmiddellijk gevaar, zijn werkpost of een gevaarlijke zone verlaat, mag daar geen nadeel van ondervinden en moet worden beschermd tegen alle ongerechtvaardigde nadelige gevolgen daarvan.

Hij stelt onmiddellijk het bevoegde lid van de hiërarchische lijn en de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk hiervan in kennis.

[AFDELING V. - MAATREGELEN IN GEVAL VAN ARBEIDSONGEVAL

Onderafdeling 1. - Maatregelen in geval van ernstig arbeidsongeval

Art. 26.- § 1. Onverminderd het toepassingsgebied gedefinieerd in artikel 1, waarin zijn begrepen de werkgevers bedoeld in artikel 94ter, § 1, van de wet, zijn de bepalingen van deze onderafdeling eveneens van toepassing op de personen bedoeld in artikel 94ter, § 2, van de wet.

§ 2. De persoon of de personen op wie de verplichtingen, bedoeld in artikel 94ter, §§ 1 en 2 van de wet, rusten, brengen met toepassing van die wetsbepalingen, de dienst voor preventie en bescherming op het werk van wie zij zich de medewerking hebben verzekerd voor het onderzoek van arbeidsongevallen op de arbeidsplaats met vier of meer dagen arbeidsongeschiktheid, op de hoogte van het ernstig arbeidsongeval en dragen er zorg voor dat deze dienst het ongeval onmiddellijk onderzoekt, de oorzaken ervan vaststelt, preventiemaatregelen voorstelt om herhaling ervan te voorkomen en hen hierover een verslag bezorgt.

Dit verslag bevat ten minste de volgende elementen:

- 1° de identificatie van de slachtoffers en hun werkgevers;
- 2° de gedetailleerde beschrijving van de plaats van het ongeval;
- 3° de gedetailleerde omschrijving van de omstandigheden van het ongeval, inclusief beeldmateriaal;
- 4° de vastgestelde primaire, secundaire, tertiaire en eventuele verdere oorzaken. In deze wordt verstaan onder:
  - a) primaire oorzaken: de materiële feiten die het ongeval mogelijk hebben gemaakt, inzonderheid een ontbrekend of niet correct gebruikt collectief of persoonlijk beschermingsmiddel, een ontbrekende of kortgesloten beveiliging van een machine;
  - b) secundaire oorzaken: oorzaken van organisatorische aard, waardoor de primaire oorzaken zijn ontstaan, inzonderheid een niet uitgevoerde risico-evaluatie, een ontbre-

kende instructie, een gebrekkig toezicht op de naleving van instructies, een niet correct functionerende interne dienst voor preventie of bescherming op het werk;

- c) tertiaire oorzaken: materiële of organisatorische oorzaken die zich bij derden situeren, inzonderheid een ontwerp- of fabricagefout aan een van buitenaf betrokken machine, een niet correct advies geformuleerd door een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk of door een externe dienst voor technische controles op de arbeidsplaats;
- 5° aanbevelingen om herhaling van het ongeval te vermijden;
- 6° de identificatie van de in het eerste lid bedoelde personen en van de diensten voor preventie en bescherming op het werk die in de totstandkoming van het verslag hebben bijgedragen;
- 7° de identificatie van de personen die het verslag hebben opgesteld;
- 8° de identificatie van de personen aan wie een afschrift van het verslag is toegezonden.

De in het eerste lid bedoelde persoon of personen, aan wie het overeenkomstig het verslag toekomt om aan de geformuleerde aanbevelingen gevolg te geven, vullen dit verslag aan met de volgende elementen:

- 1° de inhoud van hun respectievelijke beslissing in verband met de maatregelen die elkeen zal treffen om herhaling van het ongeval te vermijden, geselecteerd op grond van de aanbevelingen geformuleerd door de dienst of de diensten voor preventie en bescherming op het werk en desgevallend, van het advies van de respectievelijke Comités, of, na overleg met de respectievelijke diensten en desgevallend, Comités, de alternatieve maatregelen die ten minste hetzelfde resultaat garanderen;
- 2° een actieplan, bevattende de termijnen binnen welke de maatregelen toegepast zullen zijn en de verantwoording van deze termijnen;
- 3° het advies van de respectievelijke Comités over de oorzaken die aan de basis liggen van het ernstig arbeidsongeval en over de maatregelen die zijn voorgesteld om herhaling ervan te vermijden.

Het geheel van de elementen opgesomd in het tweede en het derde lid vormen het omstandig verslag bedoeld in artikel 94ter, §§ 1 en 2, van de wet.

Het omstandig verslag wordt aan de met het toezicht op het welzijn op het werk belaste ambtenaar bezorgd op papier of via een technologisch geschikt middel en wordt door de in het eerste lid bedoelde persoon of personen eigenhandig ondertekend.

§ 3. Indien omwille van materiële feiten het niet mogelijk is om overeenkomstig artikel 94ter, §§ 1 en 2, van de wet een omstandig verslag binnen tien dagen aan de met het toezicht op het welzijn op het werk belaste ambtenaar te bezorgen, kan deze laatste een binnen dezelfde termijn en op dezelfde wijze bezorgd voorlopig verslag aanvaarden dat ten minste de volgende elementen bevat:

- 1° de elementen opgesomd in § 2, tweede lid, 1° en 2°;
- 2° een eerste omschrijving van de omstandigheden van het ongeval;
- 3° de vastgestelde primaire oorzaken;
- 4° een gedetailleerd overzicht van de nog uit te voeren onderzoeken met vermelding van de materiële feiten waardoor geen omstandig verslag kan worden bezorgd;
- 5° de bevindingen van de afvaardiging van het Comité die zich na het ernstig arbeidsongeval onmiddellijk ter plaatse heeft gegeven;

6° de adviezen van de respectievelijke Comités die reeds zouden zijn vastgelegd in goedgekeurde notulen op het ogenblik van het bezorgen van het voorlopig verslag aan de ambtenaar.

In dit geval stelt de in het eerste lid bedoelde ambtenaar de termijn vast binnen welke hem de complementaire elementen moeten worden bezorgd.

§ 4. Als een ernstig arbeidsongeval in de zin van artikel 94bis, 1° van de wet wordt beschouwd:

- 1° een arbeidsongeval dat aanleiding heeft gegeven tot de dood;
- 2° een arbeidsongeval waarvan het gebeuren in direct verband staat met een gebeurtenis die afwijkt van de normale uitvoering van het werk en die voorkomt op de lijst opgenomen als bijlage I van dit besluit, of met het voorwerp dat bij het ongeval betrokken is en dat voorkomt op de lijst opgenomen als bijlage II van dit besluit, en dat aanleiding heeft gegeven tot:
  - a) hetzij een blijvend letsel;
  - b) hetzij een tijdelijk letsel dat voorkomt op de lijst opgenomen als bijlage III van dit besluit.

Art. 27.- De ernstige arbeidsongevallen die overeenkomstig artikel 94nonies van de wet door de werkgever van het slachtoffer onmiddellijk bij de met het toezicht op het welzijn op het werk belaste ambtenaren moeten worden aangegeven, zijn deze bedoeld in artikel 26, § 4, 1° en 2°, a).

De kennisgeving gebeurt aan de hand van een technologisch geschikt middel met vermelding van de naam en het adres van de werkgever van het slachtoffer, de naam van het slachtoffer, de datum en de plaats van het ongeval en zijn vermoedelijke gevolgen en met een korte beschrijving van de omstandigheden.

Onderafdeling 2. - Maatregelen te nemen bij alle arbeidsongevallen

Art. 28.- De werkgever zorgt ervoor dat de dienst voor preventie en bescherming op het werk die met deze opdracht is belast voor elk ongeval dat ten minste vier dagen arbeidsongeschiktheid heeft veroorzaakt, een arbeidsongevallensteekkaart opstelt.

Het formulier voor de aangifte van een arbeidsongeval met toepassing van de arbeidsongevalwet van 10 april 1971 of met toepassing van de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector, mag de arbeidsongevallensteekkaart vervangen, op voorwaarde dat de gegevens nodig om de steekkaart op te stellen, op het aangifteformulier worden ingevuld.

Bij de toepassing van vorig lid, beperkt de in het eerste lid bedoelde dienst zich tot het invullen van de gegevens waarvoor hij bevoegd is.

In de gevallen waarin de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk die de arbeidsongevallensteekkaart heeft opgesteld of het formulier voor de aangifte van het arbeidsongeval heeft ingevuld, niet met het medisch toezicht op zijn werknemers belast is, stuurt de werkgever een kopie of een afdruk van de steekkaart of de aangifte naar de afdeling belast met het medisch toezicht van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk waarbij hij aangesloten is.

De werkgever bewaart de arbeidsongevallensteekkaarten of kopieën of afdrukken van de formulieren waarmee de arbeidsongevallen zijn aangegeven, ten minste tien jaar.

Wanneer de onderneming of instelling uit verscheidene exploitatiezetels bestaat, worden de in vorig lid bedoelde steekkaarten, kopieën of afdrukken bijgehouden in de exploitatiezetel waarop ze betrekking hebben.

Deze steekkaarten, kopieën of afdrukken worden ter beschikking gehouden van de met het toezicht op het welzijn op het werk belaste ambtenaren. (KB 24.2.2005]

AFDELING VI. - VERPLICHTINGEN VAN DE WERKGEVER IN VERBAND MET BEPAALEN DOCUMENTEN

Art. 29.- *opgeheven (KB 3.5.1999)*

Art. 30.- De werkgever stuurt aan de met het toezicht belaste ambtenaar een volledig jaarverslag over de werking van de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk in twee exemplaren en uiterlijk binnen drie maanden na het afgelopen burgerlijk jaar waarop het betrekking heeft.

[BIJLAGE I

Lijst van de afwijkende gebeurtenissen bedoeld in artikel 26, § 4, 2°

(de afwijkende gebeurtenissen zijn gedefinieerd en gecodeerd overeenkomstig het Europees registratiesysteem voor oorzaken en omstandigheden van arbeidsongevallen in Europa - zie ook tabel A van de bijlage IV van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk)

- afwijkende gebeurtenis als gevolg van een elektrische storing, explosie, brand (codes 10 tot 19);
- afwijkende gebeurtenis door overlopen, kantelen, lekken, leeglopen, verdampen, vrijkomen (codes 20 tot 29);
- breken, barsten, glijden, vallen, instorten van het betrokken voorwerp (codes 30 tot 39);
- verlies van controle over een machine, vervoer- of transportmiddel, handgereedschap, voorwerp (codes 40 tot 44);
- vallen van personen van hoogte (code 51);
- gegrepen of meegesleept worden door een voorwerp of de vaart daarvan (code 63).

(KB 24.2.2005)]

[BIJLAGE II

Lijst van de betrokken voorwerpen bedoeld in artikel 26, § 4, 2°

(de afwijkende gebeurtenissen zijn gedefinieerd en gecodeerd overeenkomstig het Europees registratiesysteem voor oorzaken en omstandigheden van arbeidsongevallen in Europa - zie ook tabel B van de bijlage IV van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk)

- steigers of bovengrondse constructies (codes 02.00 tot 02.99);
- graafwerken, sleuven, putten, onderaardse gangen, tunnels of ondergrondse wateromgeving bedoeld door de codes 03.01, 03.02 en 03.03);
- installaties (codes 04.00 tot 04.99);
- machines of toestellen (codes 05.00 tot 05.99, 07.00 tot 07.99 en 09.00 tot 10.99);
- systemen voor gesloten of open transport en opslag (codes 11.00 tot 11.99, 14.10 en 14.11);
- voertuigen voor transport over land (codes 12.00 tot 12.99);
- chemische stoffen, explosieven, radioactieve stoffen, biologische stoffen (codes 15.00 tot 15.99, 19.02 en 19.03);
- veiligheidssystemen en veiligheidsuitrusting (codes 16.00 tot 16.99);
- wapens (code 17.05);
- dieren, micro-organismen, virussen (codes 18.03, 18.04 en 18.05). (KB 24.2.2005)]

Lijst van letsels bedoeld in artikel 26, § 4, 2°, b)

(de letsels zijn gedefinieerd en gecodeerd overeenkomstig het Europees registratiesysteem voor oorzaken en omstandigheden van arbeidsongevallen in Europa en aangevuld met Belgische codes, aangeduid met * na de code - zie ook tabel E van de bijlage IV van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, zoals gewijzigd met ingang op 1 januari 2006)

- vleeswonden met verlies van weefsel die aanleiding geven tot een meerdaagse arbeidsongeschiktheid (code 013*);
- botbreuken (codes 020 tot 029);
- traumatische amputaties (verlies van ledematen - code 040);
- afzettingen (code 041*);
- schuddingen en inwendige letsels die in afwezigheid van behandeling levensbedreigend kunnen zijn (code 053*);
- schadelijke effecten van elektriciteit die aanleiding geven tot meerdaagse arbeidsongeschiktheid (code 054*);
- brandwonden die aanleiding geven tot meerdaagse arbeidsongeschiktheid of chemische of inwendige verbrandingen of bevrozingen (codes 060 tot 069);
- acute vergiftigingen (codes 071 en 079);
- verstikkingen en verdrinkingen (codes 081 tot 089);
- effecten van straling (niet thermische) die aanleiding geven tot meerdaagse arbeidsongeschiktheid (code 102). (KB 24.2.2005)]

HOOFDSTUK IV: MAATREGELEN IN VERBAND MET HET GEZONDHEIDSTOEZICHT OP DE WERKNEMERS

Koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 4 juli 2004 (B.S. 3.8.2004)
- (2) koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs (B.S. 4.10.2004)
- (3) koninklijk besluit van 27 december 2004 (B.S. 24.1.2005)

AFDELING 1. - TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers evenals op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit wordt verstaan onder:

1° veiligheidsfunctie:

elke werkpost waar gebruik wordt gemaakt van arbeidsmiddelen, waar motorvoertuigen, kranen, rolbruggen, hijstoestellen van welke aard ook, of machines die gevaarlijke installaties of toestellen in werking zetten, bestuurd worden of nog waar dienstwapens worden gedragen, voor zover het gebruik van die arbeidsmiddelen, het besturen van die werktuigen en installaties of het dragen van die wapens de veiligheid en gezondheid van andere werknemers van de onderneming of van ondernemingen van buitenaf, in gevaar kan brengen;

2° functie met verhoogde waakzaamheid:

elke werkpost die bestaat uit het permanent toezicht op de werking van een installatie en waar een gebrek aan waakzaamheid tijdens de uitvoering van het toezicht, de veiligheid en gezondheid van andere werknemers van de onderneming of van ondernemingen van buitenaf in gevaar kan brengen;

3° activiteit met welbepaald risico:

elke activiteit of werkpost waarvoor uit de resultaten van de risicoanalyse het bestaan blijkt van:

- a) een identificeerbaar risico voor de gezondheid van de werknemer, te wijten aan de blootstelling aan een fysisch agens, een biologisch of chemisch agens;
- b) een verband tussen de blootstelling aan een belasting van ergonomische aard of die verbonden is aan de zwaarte van het werk of aan monotoon en tempogebonden werk en een identificeerbaar risico op een fysieke of mentale werkbelasting voor de werknemer;
- c) een verband tussen de activiteit en een identificeerbaar risico voor psychosociale belasting van de werknemer;

4° activiteit verbonden aan voedingswaren:

elke activiteit die een behandeling of een onmiddellijk contact inhoudt met voedingswaren of -stoffen die zijn bestemd voor consumptie ter plaatse of voor verkoop en die kunnen worden besmet of bezoedeld;

- 5° risicoanalyse:
de risicoanalyse bedoeld in artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 6° risico:
de waarschijnlijkheid dat de mogelijke schade van een werkpost of activiteit zich voordoet, in de gebruiks- of blootstellingomstandigheden bij de bezetting van die werkpost of bij de uitoefening van die activiteit;
- 7° werkpost:
de plek waar men werkt, het toestel of het geheel van uitrustingen waarmee men werkt, evenals de onmiddellijke werkomgeving;
- 8° Comité:
het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 9° het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn:
het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 10° de wet:
de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

AFDELING 2.- DOELSTELLINGEN

Art. 3.- Het gezondheidstoezicht op de werknemers heeft tot doel de gezondheid van de werknemers te bevorderen en te behouden door risico's te voorkomen. Dit gebeurt door het stellen van preventieve handelingen, waardoor de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer in staat is om:

- a) de tewerkstellingskansen te bevorderen voor iedereen, inzonderheid door aan de werkgever aangepaste werkmethodes voor te stellen, het voorstellen van aanpassingen van de werkpost en het zoeken naar aangepast werk, ook voor werknemers met een beperkte arbeidsgeschiktheid;
- b) zo vroeg mogelijk beroepsziekten en arbeidsgebonden aandoeningen op te sporen;
- c) de werknemers te informeren en te adviseren over de aandoeningen en gebreken waardoor zij eventueel zijn getroffen;
- d) mee te werken aan het opsporen en het onderzoek van de risicofactoren voor beroepsziekten en arbeidsgebonden aandoeningen;
- e) te vermijden dat werknemers worden tewerkgesteld aan taken waarvan zij, wegens hun gezondheidstoestand normaal de risico's niet kunnen dragen;
- f) te vermijden dat personen tot het werk worden toegelaten die getroffen zijn door ernstige besmettelijke aandoeningen of die een gevaar voor de veiligheid betekenen van de andere werknemers;
- g) de beslissing inzake de arbeidsgeschiktheid van een werknemer op het ogenblik van het medisch onderzoek te staven, door rekening te houden met:
  - 1° de veiligheidsfunctie of functie met verhoogde waakzaamheid die hij daadwerkelijk uitoefent of zal uitoefenen, en die de gezondheid en veiligheid van andere werknemers in gevaar kan brengen;

- 2° de activiteit met welbepaald risico die zijn gezondheid aantast of kan aantasten;
- 3° de activiteit verbonden met voedingswaren.

AFDELING 3.- VERPLICHTINGEN VAN DE WERKGEVER IN VERBAND MET DE TOEPASSING EN DE UITVOERING VAN HET GEZONDHEIDSTOEZICHT

Art. 4.- § 1. De werkgever neemt de nodige maatregelen opdat de werknemers die een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid, een activiteit met welbepaald risico, of een activiteit verbonden met voedingswaren uitoefenen, verplicht onder gezondheidstoezicht staan, en opdat de uitvoering van dit gezondheidstoezicht verloopt overeenkomstig de voorschriften van dit besluit.

§ 2. Het gezondheidstoezicht van werknemers is niet verplicht wanneer uit resultaten van de risicoanalyse die uitgevoerd is in samenwerking met de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en die aan het voorafgaand advies van het Comité werd voorgelegd, blijkt dat dit niet nodig is.

§ 3. Over de betwistingen die kunnen voortvloeien uit de toepassing van de bepalingen bedoeld in § 1 en § 2 zal beslist worden door de geneesheer-arbeidsinspecteur van de medische arbeidsinspectie.

Art. 5.- § 1. De werkgever neemt de nodige maatregelen opdat elke werknemer die dit wenst op gezette tijden van een gezondheidstoezicht kan genieten betreffende de risico's voor zijn veiligheid en gezondheid op het werk.

Dit gezondheidstoezicht wordt uitgeoefend voor een door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer bepaalde periode, overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.

§ 2. De werkgever neemt de nodige maatregelen om de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer onmiddellijk te verwittigen opdat elke werknemer die klaagt over ongemakken die kunnen worden toegeschreven aan zijn arbeidsomstandigheden, onverwijld wordt onderzocht.

[**§ 3.** De werkgever neemt de nodige maatregelen om de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer in kennis te stellen van elke arbeidsongeschiktheid van vier weken of meer, vastgesteld voor een werknemer die onderworpen is aan het verplicht gezondheidstoezicht. (KB 4.7.2004)]

Art. 6.- § 1. Op basis van de resultaten van de permanente risicoanalyse maakt de werkgever in functie van het totaal aantal tewerkgestelde werknemers volgende lijsten op en houdt deze bij:

- 1° een lijst met de veiligheidsfuncties, functies met verhoogde waakzaamheid en activiteiten met welbepaald risico en activiteiten verbonden aan voedingswaren;
- 2° een naamlijst met de werknemers die verplicht aan het gezondheidstoezicht onderworpen zijn, met naast de naam van elke werknemer de aard van de effectief uitgeoefende veiligheidsfunctie, functie met verhoogde waakzaamheid of activiteit met welbepaald risico of activiteit verbonden aan voedingswaren;
- 3° een naamlijst met de werknemers die onderworpen zijn aan de verplichte inentingen of tuberculinetests;
- 4° een nominatieve lijst van de werknemers bedoeld in artikel 5, § 1.

Bovendien duidt hij voor elke activiteit met een welbepaald risico bedoeld in het eerste lid, 1° de aard van de fysische, chemische of biologische agentia, of het soort fysieke of mentale werkbelasting, of het soort psychosociale belasting veroorzaakt door het werk aan.

§ 2. De in § 1, 2° en 3° bedoelde naamlijsten vermelden bovendien voor elke werknemer:

- 1) naam en voornaam;
- 2) geslacht;
- 3) geboortedatum;
- 4) datum van de laatste verplichte gezondheidsbeoordeling.

Deze lijsten worden naamlijsten van het gezondheidstoezicht genoemd en worden bij het jaarlijks actieplan gevoegd.

Art. 7.- § 1. De werkgever bezorgt de betrokken preventieadviseur-arbeidsgeneesheer jaarlijks de in artikel 6, § 1, 1° bedoelde lijst.

Laatstgenoemde onderzoekt deze lijsten en bezorgt de werkgever een advies, onder de vorm van een schriftelijk verslag, opgemaakt op grond van de resultaten van de permanente risico-analyse en alle gegevens die hij nuttig acht. De werkgever voegt deze lijsten jaarlijks toe aan het jaarlijks actieplan en raadpleegt het Comité overeenkomstig de termijn vastgesteld in artikel 12 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn.

§ 2. De werkgever mag geen enkele werknemer schrappen die op de nominatieve lijst van het gezondheidstoezicht bedoeld in artikel 6, § 1, 2°, is ingeschreven, noch enige wijziging aan deze lijst aanbrengen, behalve als hij het akkoord bekomen heeft van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en het Comité.

Ingeval van onenigheid vraagt de werkgever de tussenkomst van de geneesheer-inspecteur van de Medische Arbeidsinspectie die beslist om deze lijst al dan niet te wijzigen.

Art. 8.- § 1. Na eensluitend advies van het Comité, bezorgt de werkgever de betrokken preventieadviseur-arbeidsgeneesheer minstens één maal per jaar een afschrift van de eventueel aangepaste lijsten, bedoeld in artikel 6, § 1.

§ 2. Deze lijsten moeten de betrokken preventieadviseur-arbeidsgeneesheer in staat stellen de werknemers via de werkgever op te roepen om zich op de voorziene datum aan te bieden voor de periodieke gezondheidsbeoordeling of de nieuwe inentingen of tuberculinetests waaraan ze zich moeten onderwerpen en na te gaan of alle werknemers die aan het gezondheidstoezicht onderworpen zijn dit daadwerkelijk tijdig hebben ondergaan. Waar nodig herinnert hij de werkgever hieraan.

Art. 9.- De in artikel 6, § 1 bedoelde lijsten kunnen te allen tijde ter plaatse bij de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk geraadpleegd worden door het Comité. De met het toezicht belaste ambtenaren kunnen eisen dat hun de nodige afschriften of uittreksels voor de uitvoering van hun opdracht worden overhandigd.

De werkgever bewaart deze lijsten evenals de lijsten die werden opgesteld vóór de inwerking-treding van dit besluit, gedurende ten minste vijf jaar vanaf de datum waarop deze lijsten werden opgesteld en zij mogen zowel op papier als op elektronische gegevensdrager worden bewaard.

Art. 10.- De werkgever brengt de werknemers die aan het gezondheidstoezicht onderworpen worden vooraf op de hoogte van het doel en de aard van de preventieve medische onderzoeken, inentingen en tuberculinetests die zij moeten ondergaan, alsook van de procedure die zij moeten volgen om deze te ondergaan.

Art. 11.- De werkgever overhandigt iedere kandidaat of werknemer die onderworpen is aan een preventief medisch onderzoek dat geen periodieke gezondheidsbeoordeling is een formulier “verzoek om gezondheidstoezicht over de werknemers”. Dit formulier is bestemd voor de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer. Het beantwoordt aan het model dat gaat als bijlage I bij dit besluit. Het wordt naar behoren door de werkgever aangevuld met de vereiste inlichtingen en wordt in het gezondheidsdossier bewaard.

De werkgever die aangesloten is bij een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk, neemt contact op met de afdeling belast met medisch toezicht, om de datum vast te leggen waarop de werknemer het preventief medisch onderzoek zal moeten ondergaan. Hij deelt deze datum mee aan de werknemer.

Art. 12.- § 1. De werknemers worden tijdens de werkuren onderworpen aan de medische onderzoeken, de inenting en de tuberculinetests evenals aan de geneeskundige verstrekkingen bedoeld in artikel 15, § 1, tweede lid. De hieraan bestede tijd wordt als arbeidstijd bezoldigd en de verplaatsingskosten zijn ten laste van de werkgever.

§ 2. De preventieve handelingen die door de preventieadviseurs-arbeidsgeneesheren krachtens de bepalingen van dit besluit worden verricht, en de geneeskundige verstrekkingen, bedoeld in artikel 15, § 1, tweede lid, mogen voor de werknemers geen enkele uitgave meebrengen.

[**§ 3.** Onder voorbehoud van de bepalingen betreffende de voorafgaande gezondheidsbeoordeling, de gezondheidsbeoordeling van een definitief arbeidsongeschikte werknemer met het oog op zijn reïntegratie en het bezoek voorafgaand aan de werkhervatting, is elk verzoek om gezondheidstoezicht of elke oproeping van een werknemer om te verschijnen voor een afdeling of een departement belast met het medisch toezicht, hetzij buiten zijn gewone werkuren, hetzij tijdens de schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst, hetzij in de loop van de periode van vrijstelling van arbeid, absoluut nietig en heeft zij de absolute nietigheid van de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer tot gevolg. (KB 4.7.2004)]

§ 4. De Minister van Werkgelegenheid kan voor bepaalde categorieën van werkgevers afwijken van de verbodsbepaling betreffende de werkuren vermeld in § 3 op grond van de aard van het uitgevoerde werk of indien objectieve en technische redenen de toepassing van de voormelde bepaling onmogelijk maken, na hiertoe voorafgaand het advies van het bevoegde paritair comité te hebben ingewonnen.

Art. 13.- De werknemers die zich onttrekken aan de preventieve medische onderzoeken waaraan zij zich krachtens de bepalingen van dit besluit moeten onderwerpen, alsook de werknemers die aan de verplichte inenting en tuberculinetests zijn onderworpen maar niet beschikken over een geldig bewijs of over een geldige kaart, opgesteld overeenkomstig bijlage V bij het koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk en ondertekend door een arts, mogen door de werkgevers niet aan het werk worden gesteld of gehouden.

Art. 14.- Tijdens de procedure van werving en selectie en tijdens de duur van de tewerkstelling mogen de werkgevers geen andere tests of medische onderzoeken laten uitvoeren dan deze die de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer krachtens dit besluit mag uitvoeren, inzonderheid met een ander doel dan het staven van de beslissing dat de kandidaat of werknemer die onderworpen is aan de verplichte beoordeling van de gezondheid geschikt is in functie van de kenmerken van de betrokken werkpost of activiteit met welbepaald risico.

AFDELING 4.- DE PREVENTIEVE HANDELINGEN EN DE SPECIFIEKE VERPLICHTINGEN VAN DE PREVENTIEADVISEUR-ARBEIDSGENEESHEER

Art. 15.- § 1. De preventieve handelingen die moeten uitgevoerd worden omvatten de preventieve medische onderzoeken, het samenstellen van een geneeskundig dossier en de inenting en tuberculinetests.

In afwijking van het eerste lid mogen de afdelingen of departementen belast met het medisch toezicht van de interne of externe diensten eveneens geneeskundige verstrekkingen uitvoeren met toepassing van andere wetten en besluiten dan de wet en de uitvoeringsbesluiten ervan, doch enkel voor de werknemers van de werkgevers die bij hen aangesloten zijn. De bepalingen van afdeling 6 zijn van toepassing op deze verstrekkingen.

§ 2. De preventieve handelingen mogen slechts worden toegepast om de doelstellingen, bedoeld in artikel 3 te bereiken.

Art. 16.- De preventieve medische onderzoeken omvatten:

1. de voorafgaande gezondheidsbeoordeling;
2. de periodieke gezondheidsbeoordeling;
3. het onderzoek bij werkhervatting.

In voorkomend geval, omvatten zij eveneens:

1. de spontane raadpleging;
2. het voortgezet gezondheidstoezicht;
3. de gezondheidsbeoordeling van een definitief arbeidsongeschikte werknemer met het oog op zijn reïntegratie;
4. de uitbreiding van het gezondheidstoezicht.

Art. 17.- Om zijn beslissing aangaande de huidige gezondheidstoestand van iedere te onderzoeken kandidaat of werknemer te staven, brengt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de resultaten van zijn preventief medisch onderzoek in verband met de resultaten van de geactualiseerde risicoanalyse van de veiligheidsfunctie, functie met verhoogde waakzaamheid of activiteit met welbepaald risico, of de activiteit verbonden aan voedingswaren, die de kandidaat of werknemer uitoefent of daadwerkelijk zal uitoefenen.

Art. 18.- § 1. De preventieve medische onderzoeken, de inenting en tuberculinetests worden persoonlijk uitgevoerd door dezelfde preventieadviseur-arbeidsgeneesheer als deze die meewerkt aan de uitvoering van de opdrachten in verband met de risicoanalyse. Deze preventieadviseur-arbeidsgeneesheer kan zich laten bijstaan door verpleegkundig personeel of door personeel met een passende opleiding.

§ 2. Indien de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer een beroep doet op bevoegde medewerkers voor het uitvoeren van de gerichte onderzoeken of tests, het biologisch toezicht en de radiografische onderzoeken bedoeld in artikel 28, zorgt hij ervoor dat de geneesheren, medische instellingen of medische laboratoria, die hem desgevallend door de werkgever of de bestuursraad van de externe dienst en met zijn goedkeuring werden aangewezen, hem tijdig hun onderzoeksresultaten bezorgen.

Art. 19.- § 1. Wanneer een preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van een interne dienst voor preventie en bescherming op het werk zijn functie onderbreekt om reden van verlof, ziekte, ongeval of om enige andere oorzaak, en wanneer daardoor het departement belast met het

medisch toezicht van de interne dienst zijn verplichtingen onmogelijk kan nakomen, zodanig dat de in dit besluit opgelegde preventieve handelingen niet meer kunnen worden uitgevoerd binnen de voorziene termijnen, dient de werkgever een tijdelijke vervanger voor die geneesheer aan te stellen.

§ 2. Voor zover de omstandigheden het vereisen, bezit de vervangende arts minstens dezelfde bijzondere kwalificaties als deze van de arts die hij vervangt. Evenwel dient hij steeds te beantwoorden aan de voorschriften van artikel 25, derde lid van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk.

§ 3. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer doet het nodige om aan de werkgever de artsen aan te wijzen die hem kunnen vervangen. Hij houdt hierbij rekening met de bovenvermelde voorwaarden. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer stelt de volledige gegevens van deze artsen ter beschikking van de werkgever.

Art. 20.- § 1. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer brengt uit eigen beweging de betrokken kandidaat of werknemer op de hoogte van de afwijkingen, opgespoord tijdens de preventieve medische onderzoeken die op hem betrekking hebben.

Ter gelegenheid van die onderzoeken geeft de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer aan de kandidaat of de werknemer de nodige raadgevingen verantwoord door zijn gezondheidstoestand.

§ 2. Hij verzoekt de werknemer, bij wie hij een aantasting van zijn gezondheid vaststelt, zijn behandelend arts te raadplegen. Mits de werknemer hiermee instemt, verschafft hij de behandelende arts alle nuttige informatie.

Wanneer het hem lijkt dat die aantasting beroepsgebonden is, wendt hij één van de maatregelen bedoeld in artikel 34 aan en vult hij een aangifte van beroepsziekte in overeenkomstig artikel 94.

§ 3. Zonodig deelt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer aan de werknemer mee welke sociale diensten of instellingen hem de gewenste hulp of bijstand kunnen verlenen.

Art. 21.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer neemt deel aan de vergaderingen van het Comité van de betrokken onderneming overeenkomstig de bepalingen van artikel 25 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comité's voor preventie en bescherming op het werk.

Art. 22.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer heeft bij de uitvoering van zijn functie de vrije toegang tot de ondernemingen en de instellingen.

Hij dient toegang te krijgen tot alle arbeidsplaatsen.

Art. 23.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer gaat in geen geval na of de afwezigheid van de werknemers om gezondheidsredenen gegrond is. Om beter de doeltreffendheid van het preventieprogramma te kunnen inschatten, beroepsziekten op te sporen, risico's te identificeren en de mindervalide of gehandicapte werknemer, met het oog op herinschakeling in het arbeidsproces, werk te geven dat overeenstemt met zijn toestand, mag hij nochtans telkens hij het nuttig acht, bij de behandelende arts informeren naar de omstandigheden die de oorzaak kunnen zijn van die afwezigheid en naar de evolutie van zijn gezondheidstoestand.

Art. 24.- Onder voorbehoud van de bepalingen van afdeling 8 betreffende de aangifte van beroepsziekten, zijn, wat betreft de inhoud van het gezondheidsdossier, de preventieadviseurs-arbeidsgeneesheren en de personen die hen bijstaan strikt gebonden door het beroepsgeheim.

Art. 25.- Elke klacht over beroepsfouten die de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer worden verweten wordt meegedeeld aan de betrokken geneesheer-directeur van de medische Arbeidsinspectie, die wanneer na onderzoek waaruit blijkt dat de klacht gegrond is, de Orde der Geneesheren ervan in kennis stelt.

AFDELING 5.- DE VERSCHILLENDE VORMEN VAN GEZONDHEIDSBEOORDELING

Onderafdeling 1.- Voorafgaande gezondheidsbeoordeling

Art. 26.- De werkgever onderwerpt de volgende werknemers aan een voorafgaande gezondheidsbeoordeling:

- 1° de werknemers die in dienst genomen worden om te worden tewerkgesteld in een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid, een activiteit met welbepaald risico of een activiteit verbonden aan voedingswaren;
- 2° de werknemers die in dienst zijn en aan wie een andere functie wordt toegewezen in de onderneming of inrichting, waardoor zij worden tewerkgesteld in een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid of een activiteit met welbepaald risico, of een activiteit verbonden aan voedingswaren, waarin zij voorheen niet waren tewerkgesteld of waardoor zij voor het eerst in dergelijke functie of aan dergelijke activiteit worden tewerkgesteld.

Art. 27.- Bij de voorafgaande gezondheidsbeoordeling neemt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zijn beslissing betreffende de geschiktheid van de werknemer, en deelt hij zee mee aan de werknemer en de werkgever, op één van de volgende ogenblikken:

- 1° in het geval bedoeld in artikel 26, 1°, vooraleer de werknemer effectief tewerkgesteld wordt in de desbetreffende functie of aan de desbetreffende activiteit;
- 2° in het geval bedoeld in artikel 26, 2°, vooraleer de wijziging van de functie of activiteit wordt doorgevoerd en voor zover deze wijziging effectief gebeurt, onder voorbehoud van de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

In afwijking van het eerste lid, 1° mag de voorafgaande gezondheidsbeoordeling en de betekening van de beslissing ook gebeuren:

- 1° hetzij tijdens de periode van het proefbeding, voor zover deze niet de periode van één maand overschrijdt, en tijdens dewelke niet eenzijdig een einde kan worden gemaakt aan de arbeidsovereenkomst, tenzij wegens dringende reden, overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten;
- 2° hetzij vooraleer de arbeidsovereenkomst gesloten wordt, voor zover deze gezondheidsbeoordeling de laatste stap is in de procedure van werving en selectie en de arbeidsovereenkomst, onder voorbehoud van de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, effectief tot stand komt.

Art. 28.- § 1. De voorafgaande gezondheidsbeoordeling bevat minstens volgende handelingen:

- 1° het uitvoeren en het optekenen van de beroepsanamnese en de medische voorgeschiedenis van de werknemer;
- 2° een klinisch onderzoek van de algemene gezondheidstoestand en relevante biometrische onderzoeken;
- 3° de opsporing van afwijkingen en contra-indicaties om de werkpost in te nemen of de activiteit daadwerkelijk uit te oefenen.

§ 2. Deze beoordeling wordt aangevuld met de volgende bijkomende handelingen indien specifieke reglementaire bepalingen, genomen in uitvoering van de wet, zulks vaststellen:

- 1° een gericht onderzoek of gerichte functionele tests toegespitst op het of de betrokken fysiologische systemen die moeten onderzocht worden omwille van de aard van de blootstelling of de vereisten van de uit te voeren activiteiten. De gekozen onderzoekstechnieken beantwoorden aan de beroepsnormen die hun veiligheid waarborgen;
- 2° een biologisch toezicht waarbij betrouwbare en specifiek gevalideerde indicatoren gebruikt worden die specifiek zijn voor het chemisch agens en zijn metaboliëten of voor het biologisch agens;
- 3° een test naar vroegtijdige en omkeerbare effecten ten gevolge van de blootstelling, bedoeld om het risico op te sporen;
- 4° een radiografisch onderzoek van de borstorganen indien dit vooraf gerechtvaardigd werd volgens de principes, bepaald in artikel 51 van het koninklijk besluit van 20 juli 2001 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen.

Art. 29.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer mag de in artikel 26 bedoelde kandidaten en werknemers vrijstellen van alle of een deel van de handelingen die deel uitmaken van de voorafgaande gezondheidsbeoordeling indien zij deze onlangs hebben ondergaan, mits:

- 1° hij in kennis wordt gesteld van het resultaat van deze handelingen;
- 2° de tijdsperiode die verstreken is sinds de uitvoering van die handelingen niet groter is dan het tijdsverloop tussen de periodieke gezondheidsbeoordelingen die worden voorzien voor de werknemers die een gelijkaardige werkpost bezetten of een gelijkaardige activiteit met welbepaald risico uitoefenen en onderworpen zijn aan het gezondheidstoezicht.

Onderafdeling 2.- Periodieke gezondheidsbeoordeling

Art. 30.- De werkgever is gehouden de werknemers, die een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid, een activiteit met welbepaald risico op een activiteit verbonden aan voedingswaren uitoefenen, aan een periodieke gezondheidsbeoordeling te onderwerpen.

Art. 31.- De periodieke gezondheidsbeoordeling omvat de handelingen, voorgeschreven in artikel 28, § 1 en § 2.

Art. 32.- Op initiatief van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer kan het soort bijkomende handelingen bedoeld in artikel 28, § 2, vervangen worden door andere type handelingen waarvan het resultaat dezelfde waarborgen inzake validiteit en betrouwbaarheid biedt.

In dat geval kiest de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer voor handelingen die de lichamelijke integriteit van de werknemer het meest respecteren en zijn veiligheid waarborgen.

De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer licht het Comité vervolgens in over het type uitgevoerde handelingen.

Art. 33.- § 1. Deze periodieke gezondheidsbeoordeling wordt eenmaal per jaar uitgevoerd, tenzij wanneer andere bijzondere besluiten, genomen in uitvoering van de wet, een andere periodiciteit voorzien.

§ 2. Indien de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer dit noodzakelijk acht, kan hij een kortere tussentijd vastleggen wegens de aard van de werkpost of activiteit of de gezondheidstoestand van de werknemer, of omdat de werknemer behoort tot een bijzonder gevoelige risicogroep, of wegens incidenten of ongevallen die zich hebben voorgedaan en die de duur en intensiteit van de blootstelling kunnen wijzigen.

De uitgevoerde handelingen tussen twee periodieke beoordelingen in, zijn de bijkomende handelingen bedoeld bij artikel 28, § 2. Wanneer deze de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer tot de mening brengen dat het niet aangewezen is een werknemer op zijn werkpost te houden of zijn activiteit verder te laten uitoefenen, worden deze handelingen aangevuld met een algemeen klinisch onderzoek, vooraleer de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer een beslissing ten aanzien van deze werknemer neemt.

§ 3. Wanneer de resultaten van de gezondheidsbeoordeling van de werknemers wijzen op een onzekerheid betreffende het effectief bestaan van het risico kan de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer voorstellen de tussentijd van de periodieke gezondheidsbeoordeling met één jaar te verlengen. Een gepast systeem voor toezicht op de blootstelling van de werknemers wordt binnen de tussentijd ingesteld en jaarlijks geëvalueerd. Dit systeem bevat de bijkomende handelingen bedoeld in artikel 28, § 2, 2° en 3°.

§ 4. De voorgestelde ingekorte of verlengde tussentijd en de resultaten van het gepaste systeem voor toezicht, bedoeld in § 3, worden voor voorafgaandelijk advies voorgelegd aan het Comité en meegedeeld aan de geneesheer-arbeidsinspecteur van de medische Arbeidsinspectie.

§ 5. Zo hij het nodig acht, kan de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie, de door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer voorgestelde tussentijd wijzigen of voor sommige werknemers een nieuwe tussentijd voor de periodieke gezondheidsbeoordeling vaststellen.

§ 6. De werknemer die getroffen is door een beroepsgebonden aandoening waarvan de diagnose aan de hand van de in artikel 28 bepaalde handelingen niet voldoende kan worden gesteld, wordt onderworpen aan elk bijkomend onderzoek dat door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer of de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie als noodzakelijk wordt aangezien.

Art. 34.- § 1. Op grond van de resultaten van de periodieke gezondheidsbeoordeling, en wanneer de gezondheidstoestand van de werknemer dit vereist, stelt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer aan de werkgever alle gepaste individuele en collectieve preventie- of beschermingsmaatregelen voor.

§ 2. Die maatregelen kunnen er in bestaan:

- 1° de duur, intensiteit of frequentie van de blootstelling aan dergelijke agentia of belasting te verminderen;
- 2° een herinrichting of aanpassing van de werkpost of activiteit en/of de werkmethodes en/of de arbeidsomstandigheden voor te stellen;

- 3° vorming of informatie te verstrekken over de algemene preventie- en beschermingsmaatregelen die moeten toegepast worden;
- 4° de gezondheid te beoordelen van alle werknemers die een analoge blootstelling hebben ondergaan of die werden tewerkgesteld aan gelijkaardige activiteiten;
- 5° de risicoanalyse opnieuw uit te voeren met betrekking tot de specifieke risico's van de werkpost of activiteit, inzonderheid bij toepassing van een nieuwe techniek, het gebruik van een nieuw product of de verhoging van het werkritme;
- 6° de betrokken werknemer niet meer bloot te stellen aan een agens of belasting bedoeld in artikel 2, 3° of de werknemer tijdelijk over te plaatsen van zijn werkpost of de uitgeoefende activiteit.

De maatregelen betreffende elke individuele werknemer worden genomen overeenkomstig de bepalingen van afdeling 6 die de beslissingen van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer regelen.

De collectieve maatregelen die genomen zijn worden ter kennis gebracht van het Comité.

Onderafdeling 3.- Onderzoek bij werkhervatting

Art. 35.- Na minstens vier weken afwezigheid wegens om het even welke ziekte, aandoening of ongeval of wegens bevalling, worden de werkne(e)m(st)ers tewerkgesteld aan een veiligheidsfunctie, functie met verhoogde waakzaamheid, een activiteit met welbepaald risico, of een activiteit verbonden aan voedingswaren, verplicht aan een onderzoek bij werkhervatting onderworpen.

Wanneer de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer het nodig oordeelt wegens de aard van de ziekte, de aandoening of het ongeval, kan dit onderzoek plaats vinden na een afwezigheid van kortere duur.

Dit onderzoek gebeurt ten vroegste op de dag waarop het werk of de dienst wordt hernomen en ten laatste op de achtste werkdag daarna.

Art. 36.- Het onderzoek bij werkhervatting moet de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer in staat stellen na te gaan of de werknemer nog steeds geschikt is voor de werkpost die hij voordien bezette of de activiteit die hij voordien uitoefende, en in geval van ongeschiktheid, de in artikel 34 bedoelde gepaste preventie- of beschermingsmaatregelen te nemen.

[**Art. 36bis.- § 1.** De werkgever informeert alle werknemers die onderworpen zijn aan het verplicht gezondheidstoezicht, over hun recht om te genieten van een bezoek voorafgaand aan de werkhervatting in geval van arbeidsongeschiktheid van vier weken of meer, met het oog op een eventuele aanpassing van hun werkpost, alsook over de te vervullen voorwaarden die opgesomd zijn in § 2, 1° en 2°.

§ 2. In geval van arbeidsongeschiktheid van vier weken of meer, kan de werknemer die onderworpen is aan het verplicht gezondheidstoezicht, een bezoek voorafgaand aan de werkhervatting vragen wanneer de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- 1° de werknemer neemt zelf het initiatief om voor deze mogelijkheid in aanmerking te komen door een geschreven aanvraag aan de werkgever te richten;
- 2° de werknemer geeft zijn akkoord opdat de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, die werd verwittigd door de werkgever, het medisch dossier van de werknemer bij de behandelende geneesheer kan raadplegen en kan overleggen met deze laatste.

§ 3. Vanaf het ogenblik dat de werkgever een aanvraag van een werknemer ontvangt zoals bedoeld in § 2, 1°, verwittigt hij de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer opdat de werknemer uitgenodigd wordt op het bezoek voorafgaand aan de werkhervatting dat moet plaatsvinden binnen een termijn van acht dagen volgend op de ontvangst van de aanvraag.

§ 4. Het bezoek voorafgaand aan de werkhervatting zoals bedoeld in § 1 moet de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer in staat stellen om, op basis van de gezondheidstoestand van de werknemer en het onderzoek van zijn werkpost, aan de werkgever aangepaste maatregelen voor te stellen die inzonderheid bestaan uit een aanpassing van de post of de arbeidsomstandigheden teneinde de belasting verbonden aan deze post te verminderen zodat de werkgever een aangepast werk kan geven aan de werknemer vanaf de werkhervatting.

§ 5. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer onderzoekt de werkpost van de werknemer zo spoedig mogelijk met het oog op het onderzoek van de mogelijkheden tot aanpassing van deze post.

§ 6. In afwijking van de bepalingen betreffende het formulier voor de gezondheidsbeoordeling, formuleert de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zijn voorstellen betreffende de aanpassingen van de werkpost of van de arbeidsomstandigheden, door enkel rubriek F van het formulier voor de gezondheidsbeoordeling te vervolledigen.

§ 7. De werkgever neemt de verplaatsingskosten van de werknemer voor het bezoek voorafgaand aan de werkhervatting voor zijn rekening. (KB 4.7.2004)]

Onderafdeling 4.- Spontane raadpleging

Art. 37.- Elke werknemer, al dan niet onderworpen aan het gezondheidstoezicht, heeft het recht zonder verwijl de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer te raadplegen voor gezondheidsklachten die hij wijt aan het feit dat onvoldoende preventiemaatregelen werden genomen, zoals bedoeld in artikel 9 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn. Deze gezondheidsbeoordeling wordt, in voorkomend geval, bekrachtigd door een beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer waaraan alle voorwaarden betreffende de uitvoering van het gezondheidstoezicht verbonden zijn.

Onderafdeling 5.- Voortgezet gezondheidstoezicht

Art. 38.- § 1. De werkgever neemt de nodige maatregelen opdat de werknemers die blootgesteld werden aan biologische, fysische of chemische agentia, in de gevallen bedoeld bij de bijzondere besluiten genomen in uitvoering van de wet, na het einde van de blootstelling kunnen blijven genieten van een toezicht op hun gezondheidstoestand.

§ 2. Dit toezicht bevat alle gerichte functionele onderzoeken en tests die nodig zijn gelet op de gezondheidstoestand van de werknemer en de omstandigheden waaronder hij werd blootgesteld.

§ 3. Indien de betrokken werknemer deel uitmaakt van het personeel van de onderneming waar hij werd blootgesteld, vallen de kosten van het voortgezet gezondheidstoezicht ten laste van de werkgever.

§ 4. Indien de betrokken werknemer niet langer deel uitmaakt van het personeel van de onderneming waar hij werd blootgesteld, kan het voortgezet gezondheidstoezicht verzekerd worden

door het Fonds voor beroepsziekten onder de voorwaarden en volgens de nadere regels zoals bepaald bij de wetten betreffende de schadeloosstelling voor en de voorkoming van beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970.

De werkgever meldt het Fonds zonder verwijl welke werknemers recht hebben op een voortgezet gezondheidstoezicht.

§ 5. Zo hij het nodig acht, kan de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie het voortgezet gezondheidstoezicht opleggen.

Onderafdeling 6.- De gezondheidsbeoordeling van een definitief arbeidsongeschikte werknemer met het oog op zijn reïntegratie

Art. 39.- Wanneer de door de werknemer aangeduide behandelende geneesheer, de werknemer definitief ongeschikt verklaart om het overeen gekomen werk uit te voeren wegens ziekte of ongeval, geniet deze werknemer het recht van een procedure voor reïntegratie, ongeacht of hij al dan niet onderworpen is aan het medisch gezondheidstoezicht.

Met dit doel dient de werknemer zijn vraag om integratie bij de werkgever in door middel van een aangetekende brief, met toevoeging van het attest van zijn behandelend geneesheer.

Art. 40.- De werkgever overhandigt, van zodra hij de vraag van de werknemer heeft ontvangen, aan deze werknemer een formulier: “verzoek om gezondheidstoezicht over de werknemers” bedoeld in artikel 11.

Dit formulier is bestemd voor de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer die de werknemer onderzoekt en zijn advies geeft of zijn beslissing neemt volgens dezelfde voorwaarden en regels als deze bedoeld in afdeling 6.

Art. 41.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer vermeldt in rubriek C van het formulier voor de gezondheidsbeoordeling bedoeld bij artikel 48:

- ofwel dat de werknemer voldoende geschikt is om het overeengekomen werk verder te zetten;
- ofwel dat de werknemer het overeengekomen werk kan uitoefenen, mits enkele aanpassingen die hij vaststelt;
- ofwel dat de werknemer voldoende geschikt is om een andere functie uit te oefenen, in voorkomend geval mits uitvoering van de nodige aanpassingen en in de voorwaarden die hij vastlegt;
- ofwel dat de werknemer definitief ongeschikt is.

Wanneer de werkgever oordeelt dat het noch objectief, noch technisch mogelijk is een aangepast of een ander werk te geven, of dat dit niet kan worden geëist om gegronde redenen, licht hij de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer hiervan in.

Onderafdeling 7.- Uitbreiding van het gezondheidstoezicht

Art. 42.- Op initiatief van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, de werkgever of de vertegenwoordigers van de werknemers, op advies van het Comité, en op basis van de resultaten van de risicoanalyse, kan het gezondheidstoezicht uitgebreid worden tot alle werknemers die werken in de onmiddellijke omgeving van de werkpost van een werknemer die onderworpen

is aan het verplicht gezondheidstoezicht. De preventieve handelingen voor deze werknemers zijn gelijkaardig aan deze die worden gesteld bij de onderworpen werknemer.

Art. 43.- De kenmerken en de gevolgen van de uitbreiding van het gezondheidstoezicht bedoeld bij artikel 42 worden vastgelegd door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en worden meegegeeld aan de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie. Deze laatste kan eveneens eender welke nieuwe gezondheidsbeoordeling opleggen die hij nodig acht.

Onderafdeling 8.- Bijzondere bepalingen voor bepaalde categorieën werknemers

Art. 44.- Deze afdeling is van toepassing op:

- 1° de mindervalide werknemers die de werkgever moet in dienst nemen overeenkomstig artikel 21, § 1, van de wet van 16 april 1963 betreffende de sociale reclassering van de minder-validen;
- 2° de jongeren op het werk zoals bedoeld in artikel 12, van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk, vervangen door het koninklijk besluit van 3 mei 2003;
- 3° de werkneemsters tijdens de zwangerschap of de lactatie zoals bedoeld in artikel 1 van het koninklijk besluit van 2 mei 1995 betreffende de moederschapbescherming
- 4° de stagiairs, de leerlingen en de studenten zoals bedoeld in artikel 2, § 1, tweede lid, 1°, d) en e), van de wet;
- 5° de uitzendkrachten zoals bedoeld in artikel 1 van het koninklijk besluit van 19 februari 1997 tot vaststelling van maatregelen betreffende de veiligheid en de gezondheid op het werk van uitzendkrachten;
- 6° de PWA'ers zoals bedoeld in artikel 4, § 2, van de wet.

Art. 45.- De werkgever treft de nodige maatregelen opdat de in artikel 44 bedoelde werknemers onderworpen worden aan een gepast gezondheidstoezicht.

De voorwaarden tot uitoefening van dit gezondheidstoezicht zijn vastgelegd in specifieke koninklijke besluiten die betrekking hebben op de bijzondere categorieën werknemers bedoeld in artikel 44.

Art. 46.- Voornoemd gepast gezondheidstoezicht wordt ingesteld om rekening te houden met de specifieke eigenschappen van de werknemers of de aard van de arbeidsrelatie bedoeld in artikel 44, die tot gevolg hebben dat zij beschouwd worden als werknemers met bijzonder risico wegens hun grotere kwetsbaarheid of gevoeligheid, gebrek aan ervaring, verschillende ontwikkeling, en voor wie bijzondere maatregelen inzake bescherming en toezicht op de gezondheid moeten worden getroffen.

Art. 47.- De werkgever mag de werknemers die behoren tot één van de categorieën bedoeld in artikel 44 noch weigeren in dienst te nemen, noch ontslaan louter en alleen om het feit dat zij behoren tot één van die categorieën.

AFDELING 6.- DE BESLISSING VAN DE PREVENTIEADVISEUR-ARBEIDSGENEESHEER BETREFFENDE DE BEOORDELING VAN DE GEZONDHEID

Onderafdeling 1.- Formulier voor de gezondheidsbeoordeling

Art. 48.- Het formulier voor de gezondheidsbeoordeling, waarvan het model opgenomen is als bijlage II, eerste deel, is het document waarmee de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zijn beslissing na elk preventief medisch onderzoek meedeelt.

De tekst van de artikelen 64 tot 69, die in het tweede deel van bijlage II is opgenomen, moet worden vermeld op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling.

Zodra hij beschikt over alle beoordelingselementen, en meer bepaald de resultaten van de handelingen bedoeld in artikel 28, en nadat de maatregelen bedoeld in de artikelen 55 tot 58 werden getroffen, vult de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer dit document in drie exemplaren in.

De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zendt een exemplaar van dit document in een gesloten enveloppe naar de werkgever en een ander naar de werknemer, of bezorgt hen dit persoonlijk. Hij voegt het derde exemplaar in het gezondheidsdossier van de werknemer, overeenkomstig artikel 81.

Het formulier voor de gezondheidsbeoordeling mag geen enkele aanwijzing over de diagnose bevatten, noch enige andere formulering die de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer in het gedrang zou kunnen brengen.

Elke beperking inzake de arbeidsgeschiktheid vermeld op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling gaat vergezeld met preventieve maatregelen zoals bedoeld in artikel 34.

Art. 49.- Indien het gaat om een voorafgaande gezondheidsbeoordeling van een kandidaat of een werknemer, vermeldt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling dat de kandidaat of de werknemer ofwel voldoende arbeidsgeschikt is, ofwel definitief of voor een periode die hij bepaalt ongeschikt is.

De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer motiveert elke verklaring tot arbeidsongeschiktheid die resulteert uit een voorafgaande gezondheidsbeoordeling. Om de gezondheidstoestand van de kandidaat of van de werknemer beter aan te passen aan en af te stemmen op een andere mogelijkheid van tewerkstelling, kan, op hun verzoek, de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de gegevens die deze beslissing tot arbeidsongeschiktheid staven naar de door de werknemer of door de kandidaat aangeduide behandelende arts zenden.

Art. 50.- Indien het gaat om een voorafgaande gezondheidsbeoordeling, een periodieke gezondheidsbeoordeling of een onderzoek bij werkhervatting van een werknemer die een controle- of veiligheidsfunctie bekleedt ofwel belast is met een activiteit met een welbepaald risico verbonden aan de blootstelling aan ioniserende straling, vermeldt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling dat de werknemer ofwel in voldoende mate arbeidsgeschikt is, ofwel definitief of voor een periode die hij bepaalt ongeschikt is en dat het verboden is hem op de bewuste werkpost of activiteit aan het werk te stellen of te houden. In dat geval geeft hij de raad hem tewerk te stellen op een werkpost of activiteit waarvan hij de tewerkstellingsvoorwaarden bepaalt in rubriek F ofwel vermeldt hij dat de werknemer met ziekteverlof moet worden gestuurd.

Art. 51.- Indien het om het even welk ander preventief medisch onderzoek betreft, vermeldt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling dat de werknemer:

- ofwel in voldoende mate arbeidsgeschikt is;
- ofwel dat het aangeraden is dat de werknemer definitief of voor een periode die hij bepaalt zou worden overgeplaatst naar een andere werkpost of activiteit waarvan hij de tewerkstellingsvoorwaarden bepaalt in rubriek F;
- ofwel dat de werknemer met ziekteverlof moet worden gestuurd;
- ofwel dat de werknemer definitief arbeidsongeschikt is.

Art. 52.- Indien het gaat om een onderzoek van een werkneemster tijdens de zwangerschap of de lactatie, vermeldt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling dat de werkneemster:

- ofwel voldoende geschikt is om haar activiteit zonder meer voort te zetten, of om haar activiteit voort te zetten onder de door hem bepaalde voorwaarden, of om de voorgestelde, nieuwe activiteit te verrichten voor een door hem bepaalde duur;
- ofwel ongeschikt is om haar activiteit voort te zetten voor een door hem bepaalde duur of om de voorgestelde nieuwe activiteit te verrichten voor een door hem bepaalde duur en aldus verwijderd dient te worden;
- ofwel met ziekteverlof moet worden gestuurd wegens een aandoening die geen verband houdt met de zwangerschap of de lactatie.

[**Art. 53.-** Indien het gaat om een medisch onderzoek van een jongere op het werk zoals bedoeld in artikel 12 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk, of van een stagiaire onderworpen aan een type van gezondheids-toezicht zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs, vermeldt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling ofwel dat de jongere of de stagiair voldoende geschikt is, ofwel dat de jongere of de stagiair geschikt is voor een betrekking waarvan hij de tewerkstellingsvoorwaarden bepaalt. (KB 21.9.2004)]

Art. 54.- De werkgever rangschikt de formulieren voor de gezondheidsbeoordeling per werknemer. Zolang deze in de onderneming tewerkgesteld is, houdt de werkgever minstens de formulieren van de drie laatste jaren bij alsook alle formulieren waarop aanbevelingen vermeld staan.

Hij houdt ze op elk ogenblik ter beschikking van de geneesheren-arbeidsinspecteurs en van de sociale controleurs van de medische Arbeidsinspectie.

Onderafdeling 2.- Vóór elke beslissing te nemen maatregelen

Art. 55.- Vooraleer een tijdelijke of definitieve werkverandering van een werknemer voor te stellen of een beslissing tot arbeidsongeschiktheid te nemen, voert de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer gepaste bijkomende onderzoeken uit, die ten laste vallen van de werkgever, inzonderheid wanneer de werknemer een aandoening heeft waarvan vermoed wordt dat ze beroepsgebonden is en waarvan de diagnose niet afdoende kon worden gesteld met de middelen bepaald voor de periodieke gezondheidsbeoordeling. Daarnaast doet de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer navraag naar de sociale toestand van de werknemer, maakt hij een nieuwe risicoanalyse en onderzoekt hij ter plaatse welke maatregelen en aanpassingen het

mogelijk zouden maken om de werknemer zijn werkpost of activiteit te laten behouden, rekening houdend met zijn mogelijkheden. De werknemer kan zich daarbij laten bijstaan door een werknemersafgevaardigde van het Comité of bij ontstentenis door een syndicale vertegenwoordiger van zijn keuze.

Art. 56.- Wanneer de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer oordeelt dat de werknemer zijn werkpost kan behouden of zijn activiteiten kan voortzetten, vermeldt hij op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling, in rubriek F, welke maatregelen moeten worden genomen om zo snel mogelijk de risicofactoren tot een minimum te beperken door, overeenkomstig de risicoanalyse, de beschermings- en preventiemaatregelen toe te passen.

Art. 57.- De werkgever, de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, en in voorkomend geval andere preventieadviseurs de werknemer en de afgevaardigden van het personeel in het Comité, of bij ontstentenis van het Comité, de door de werknemer gekozen vertegenwoordigers van de vakbond, plegen voorafgaandelijk overleg over de mogelijkheden voor ander werk en de maatregelen voor aanpassing van de werkposten.

Art. 58.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer brengt de werknemer op de hoogte van zijn recht om een beroep te doen op de overleg- en beroepsprocedures bedoeld in dit besluit.

Onderafdeling 3.- Overlegprocedure

Art. 59.- Behalve in het geval van de voorafgaande gezondheidsbeoordeling bedoeld in artikel 27, kan de werknemer onder de hierna vermelde voorwaarden een beroep doen op de hieronder beschreven overlegprocedure, indien de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer oordeelt dat een definitieve of tijdelijke werkverandering noodzakelijk is, omdat een aanpassing van de veiligheidsfunctie of controlefunctie of van de activiteit met welbepaald risico technisch of objectief niet mogelijk is of om gegronde redenen redelijkerwijze niet kan worden geëist.

Art. 60.- § 1. Alvorens het formulier voor de gezondheidsbeoordeling in te vullen, brengt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de werknemer schriftelijk op de hoogte van zijn voorstel tot definitieve werkverandering door de werknemer ofwel een document af te leveren dat hij tekent voor ontvangst, ofwel door hem een aangetekende brief met ontvangstmelding te sturen.

§ 2. De werknemer beschikt over een termijn van vijf werkdagen die volgen op de ontvangstmelding om al dan niet zijn akkoord te geven.

§ 3. Indien de werknemer niet akkoord gaat, wijst hij aan de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer een behandelend arts naar eigen keuze aan. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer deelt die arts zijn met redenen omklede beslissing mede. De twee artsen trachten tot een gemeenschappelijke beslissing te komen. Elk van hen mag om bijkomende onderzoeken of raadplegingen verzoeken die hij onontbeerlijk acht. Enkel de door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer gevraagde bijkomende onderzoeken of raadplegingen zijn ten laste van de werkgever.

Art. 61.- Wanneer het overleg de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer schorst, wacht deze tot die procedure beëindigd is om het formulier voor de gezondheidsbeoordeling in te vullen.

Art. 62.- § 1. Indien het gaat over een medisch onderzoek van een werknemer die belast is met een veiligheids- of controlefunctie, of met een activiteit met een risico op blootstelling aan ioniserende straling of van een werkneemster tijdens de zwangerschap of de lactatie, die is tewerkgesteld op een werkpost waarvan de beoordeling wijst op een activiteit met een specifiek risico, of nog wanneer de werknemer getroffen is door een ernstige besmettelijke ziekte, dan schorst het overleg de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer niet.

§ 2. In die gevallen vult de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer een eerste formulier voor de gezondheidsbeoordeling in op het ogenblik dat hij de werknemer op de hoogte brengt van zijn beslissing om een definitieve werkverandering voor te stellen. In rubriek G tekent hij aan dat de werknemer, indien hij niet akkoord gaat, kan gebruik maken van de in artikel 60 bedoelde overlegprocedure. In rubriek F vermeldt hij dat hij aanbeveelt de werknemer te werk te stellen op een werkpost of aan een activiteit waarvan hij de tewerkstellingsvoorwaarden bepaalt.

§ 3. Na afloop van de overlegprocedure vult hij een nieuw formulier voor de gezondheidsbeoordeling in.

Art. 63.- Wanneer de twee artsen er niet in slagen een gemeenschappelijke beslissing te nemen, of wanneer de overlegprocedure niet is kunnen eindigen binnen een termijn van 14 werkdagen, handhaaft de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zijn eigen beslissing op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling. Hij vermeldt in rubriek G dat de arts van de werknemer een andere mening toegedaan is of dat de procedure niet is kunnen eindigen binnen de gestelde termijn, en in rubriek F dat de definitieve werkverandering noodzakelijk is en dat hij aanbeveelt om de werknemer te werk te stellen op een werkpost of aan een activiteit waarvan hij de tewerkstellingsvoorwaarden bepaalt.

Onderafdeling 4.- Beroepsprocedure

Art. 64.- Behalve in het geval van de voorafgaande gezondheidsbeoordeling bedoeld in artikel 27, kan door de werknemer, die al dan niet gebruik heeft gemaakt van de overlegprocedure bedoeld in artikel 60, beroep ingesteld worden tegen de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer waarbij de geschiktheid in verband met het uitgevoerde werk wordt beperkt of waarbij hij ongeschikt wordt bevonden om het uitgevoerde werk verder te zetten. Hij gebruikt hiertoe het formulier waarvan het model is opgenomen in bijlage II, derde deel.

Art. 65.- Dit beroep is geldig ingesteld op voorwaarde dat het bij aangetekende brief wordt toegezonden aan de bevoegde geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie binnen de zeven werkdagen na de verzendingsdatum of overhandiging van het formulier voor de gezondheidsbeoordeling aan de werknemer.

Art. 66.- De geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie roept de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en de behandelende arts van de werknemer schriftelijk samen voor de beroepsprocedure waarvan hij de datum en de plaats bepaalt en hij vraagt hen de relevante documenten mee te brengen in verband met de gezondheidstoestand van de werknemer. Hij roept ook de werknemer op om, in voorkomend geval, te worden gehoord en onderzocht.

Art. 67.- De behandeling van het beroep heeft uiterlijk plaats binnen eenentwintig werkdagen na de ontvangstdatum van het beroep van de werknemer. In het geval van een schorsing van

de uitvoering van de arbeidsovereenkomst van de werknemer wegens ziekteverlof, kan die termijn worden verlengd tot eenendertig werkdagen.

Art. 68.- § 1. Indien een arts tijdens de beroepsprocedure een deskundig onderzoek vraagt, mag de termijn voor het nemen van de beslissing de termijn van eenendertig werkdagen vanaf de dag waarop het beroep behandeld werd niet overschrijden.

Tijdens de definitieve zitting nemen de drie artsen een beslissing bij meerderheid van stemmen.

Indien de door de werknemer aangeduide behandelende arts of de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer afwezig is en in geval er geen akkoord wordt bereikt onder de aanwezige artsen, neemt de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie zelf de beslissing.

§ 2. De medische beslissing wordt door de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie opgetekend in een verslag dat door de aanwezige artsen wordt ondertekend en in het gezondheidsdossier van de werknemer wordt bewaard.

Een afschrift van het verslag van de beslissing wordt door de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie onmiddellijk aan de werkgever en aan de werknemer bezorgd.

Art. 69.- Het beroep schorst de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer. Dit geldt niet voor het medisch onderzoek van een werknemer met een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid, of een activiteit die een risico op blootstelling aan ioniserende stralingen inhoudt of van een werkneemster tijdens de zwangerschap of lactatie die op een werkpost is tewerkgesteld waarvan de beoordeling uitwijst dat deze een activiteit met een specifiek risico betreft.

Onderafdeling 5.- Tussentijdse tewerkstelling tijdens de overleg- en beroepsprocedures

Art. 70.- § 1. De werkgever tracht, overeenkomstig de aanbevelingen van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, zo snel mogelijk elke werknemer, voor wie op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling aanbevelingen in die zin zijn aangetekend, te werk te stellen op een andere werkpost of aan een andere activiteit waarvan hij de tewerkstellingsvoorwaarden bepaalt.

De werkgever die in de onmogelijkheid verkeert om een andere werkpost of activiteit aan te bieden zoals bedoeld in het eerste lid, moet dit aan de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie kunnen verantwoorden.

§ 2. De werknemer die in beroep gaat, mag, tot de dag van de definitieve beslissing, geen enkele vorm van loonverlies lijden. Tijdens die periode neemt hij elk werk aan dat naar het oordeel van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer bij zijn gezondheidstoestand past.

§ 3. Zolang er geen definitieve beslissing omtrent de arbeidsgeschiktheid van de werknemer genomen is, is de definitieve arbeidsongeschiktheid niet bewezen.

Onderafdeling 6.- Gevolgen van de definitieve beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

Art. 71.- § 1. Het is verboden een werknemer te werk te stellen of te blijven tewerkstellen aan een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid of aan activiteiten, waaraan een risico voor blootstelling aan ioniserende stralingen is verbonden wanneer hij door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer hiervoor ongeschikt werd verklaard.

§ 2. Het is verboden werknemers, die door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer hiervoor ongeschikt werden verklaard, aan het werk te stellen of te houden op werkposten waarvan de beoordeling heeft aangetoond dat er een bijzonder risico bestaat voor zwangere werknemers en werknemers die borstvoeding geven en waarvoor een aanpassing technisch of objectief niet mogelijk is of om gegronde redenen redelijkerwijze niet kan worden geëist.

Art. 72.- Onder voorbehoud van de toepassing van artikel 71, is de werkgever ertoe gehouden de werknemer die definitief ongeschikt is verklaard door een definitieve beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, aan het werk te houden overeenkomstig de aanbevelingen van deze laatste, door hem ander werk te geven, tenzij wanneer dat noch technisch noch objectief mogelijk is of wanneer dat om gegronde redenen redelijkerwijze niet kan worden geëist.

Art. 73.- De werknemer met een ernstige besmettelijke ziekte, die verplicht is om ziekteverlof te nemen dat aanbevolen werd door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op het formulier voor de gezondheidsbeoordeling, is er toe gehouden zonder verwijl zijn behandelende arts te raadplegen met wie de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer contact zal genomen hebben.

In dit geval zijn de bepalingen met betrekking tot het onderzoek bij werkherleving bedoeld in onderafdeling 3 van afdeling 5 op deze werknemer van toepassing.

AFDELING 7.- ALGEMENE BEPALINGEN BETREFFENDE DE INENTINGEN EN TUBERCULINETESTS

Art. 74.- Indien uit de beoordeling van de risico's verbonden aan de blootstelling aan biologische agentia op het werk blijkt dat de werknemers worden blootgesteld of kunnen blootgesteld worden aan biologische agentia waarvoor een inenting verplicht is, moet de werkgever de werknemers die nog niet immuun zijn doen inenten of indien het gaat om biologische agentia waarvoor er een doeltreffend vaccin beschikbaar is, moet de werkgever de werknemers in de mogelijkheid stellen zich te laten inenten, wanneer zij nog niet immuun zijn.

Art. 75.- De werkgever informeert de werknemers op het ogenblik van de indienstneming en voorafgaand aan de blootstelling aan biologische agentia hetzij over de verplichting ingeënt te zijn hetzij over het feit dat een doeltreffend vaccin beschikbaar is. Deze werknemers worden eveneens geïnformeerd over de voor- en nadelen van zowel de inenting zelf als de afwezigheid van inenting.

Art. 76.- De inenting kan in geen enkel geval de toepassing van collectieve en individuele preventiemaatregelen vervangen.

Art. 77.- De inenting, herinentingen en tuberculinetests worden hetzij door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer hetzij door een andere door de betrokken werknemer gekozen arts uitgevoerd.

Art. 78.- De bijzondere bepalingen betreffende de inenting en de tuberculinetests zijn vastgesteld in afdeling X van het koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij blootstelling aan biologische agentia op het werk.

AFDELING 8.- HET GEZONDHEIDSDOSSIER

Onderafdeling 1.- Doelstellingen

Art. 79.- § 1. Het gezondheidsdossier van de werknemer bestaat uit de opslag van alle relevante informatie betreffende de werknemer die de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer in staat stelt het gezondheidstoezicht uit te voeren en de doeltreffendheid te meten van de preventie- en beschermingsmaatregelen die in de onderneming individueel en collectief worden toegepast.

§ 2. De verwerking van de medische persoonsgegevens en van de blootstellinggegevens voor wetenschappelijk onderzoek, epidemiologische registratie, onderwijs en voortgezette vorming moet gebeuren met eerbiediging van de voorwaarden en de nadere regels bedoeld in de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Art. 80.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer staat in voor de samenstelling en het bijhouden van het gezondheidsdossier voor elke werknemer die hij moet onderzoeken.

De afdeling of het departement belast met het medisch toezicht bepaalt de procedureregels betreffende de samenstelling en het bijhouden van het gezondheidsdossier, overeenkomstig de bepalingen van deze afdeling.

Deze procedures maken deel uit van het kwaliteitshandboek van de afdeling belast met het medisch toezicht.

Onderafdeling 2.- Inhoud

Art. 81.- § 1. Het gezondheidsdossier omvat een geheel van gestructureerde en duidelijk geordende gegevens en een aantal documenten. Het bestaat uit vier verschillende delen:

- a) de sociaal-administratieve gegevens betreffende de identificatie van de werknemer en zijn werkgever;
- b) de beroepsanamnese en de objectieve medische persoonsgegevens, bedoeld in artikel 82 die zijn vastgesteld aan de hand van de verplichte handelingen verricht tijdens de preventieve medische onderzoeken. Deze persoonsgegevens houden verband met de werkpost of de activiteit van de werknemer;
- c) de specifieke gegevens van persoonlijke aard vastgesteld door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer tijdens de preventieve medische onderzoeken en die aan laatstgenoemde arts zijn voorbehouden;
- d) de blootstellinggegevens, bedoeld in artikel 83, van elke werknemer die is tewerkgesteld op een werkpost of aan een activiteit waarbij hij blootstaat aan biologische, fysische of chemische agentia.

§ 2. Het gezondheidsdossier bevat geen informatie over de medewerking aan programma's inzake volksgezondheid die geen verband houden met het beroep.

Art. 82.- De objectieve medische persoonsgegevens, bedoeld in het artikel 81, § 1, b) bevatten:

- 1° het in artikel 11 bedoelde “Verzoek om gezondheidstoezicht over de werknemers”;
- 2° de datum en de aard van het soort uitgevoerd preventief medisch onderzoek en de resultaten van de handelingen uitgevoerd volgens en bepaald in afdeling 4;
- 3° de resultaten van de gerichte onderzoeken of van de gerichte functionele tests met hun datum;
- 4° de resultaten van het biologisch toezicht met hun datum;
- 5° de radiografieën en de verslagen van de radiologische onderzoeken;
- 6° alle andere documenten of gegevens met betrekking tot de gerichte onderzoeken die de betrokken werknemer heeft ondergaan en die door externe artsen of diensten zijn verricht. Al die documenten zijn gedateerd en vermelden de identiteitsgegevens van de werknemer;
- 7° het in artikel 48 bedoelde formulier voor de gezondheidsbeoordeling;
- 8° de datum en de aard van de inentingen en hernieuwde inentingen, de uitslagen van de tuberculinetests, de inentingskaarten en desgevallend de nauwkeurig omschreven redenen van medische aard van het bestaan van contra-indicaties;
- 9° alle nuttige aanwijzingen met betrekking tot het voortgezet gezondheidstoezicht dat eventueel wordt uitgeoefend in toepassing van artikel 38;
- 10° alle andere medische of medisch-sociale documenten die de preventieadviseur-arbeidsgeenesheer nuttig acht om bij het dossier te voegen, meer bepaald de uitwisseling van informatie met de door de werknemer gekozen arts;
- 11° een afschrift van de in artikel 95 bedoelde aangifte van beroepsziekte;
- 12° een afschrift van de arbeidsongevallensteekkaart die de werkgever, in toepassing van artikel 27 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, stuurt naar de afdeling of het departement belast met het medisch toezicht.

Art. 83.- De in artikel 81, § 1, d) bedoelde blootstellinggegevens van de betrokken werknemer bevatten:

- 1° de lijst van de chemische stoffen geïdentificeerd aan de hand van hun CAS-, EINECS-, of ELINCS- nummer, of aan de hand van alle andere informatie die een nauwkeurige identificatie mogelijk maakt;
- 2° de kwalitatieve, kwantitatieve en representatieve gegevens in verband met de aard, de intensiteit, de duur en de frequentie van de blootstelling van de werknemer aan chemische of fysische agentia;
- 3° de datum en het blootstellingsniveau in geval de grenswaarden worden overschreden;
- 4° de lijst van de biologische agentia en van de eventuele incidenten of ongevallen.

Onderafdeling 3.- Wijze van bewaren

Art. 84.- Het gezondheidsdossier wordt al naargelang het geval bijgehouden binnen de afdeling of het departement belast met het medisch toezicht of op het gewestelijk centrum voor onderzoek van de externe dienst.

Alleen de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, verantwoordelijk voor de afdeling of voor het departement van het medisch toezicht, en die er de beheerder van is, is belast met de bewaring ervan en is er exclusief verantwoordelijk voor en hij alleen kan een of meerdere leden van het personeel die hem bijstaan en die onderworpen zijn aan het beroepsgeheim aanduiden om er uitsluitend toegang toe te hebben.

In afwijking van het eerste lid, mag voor de werkgevers van groepen A en B, zoals bepaald in artikel 3 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor preventie en bescherming op het Werk, waar de aanwezigheid van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer permanent is, het gezondheidsdossier bijgehouden worden in de onderneming.

Art. 85.- § 1. Het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht bewaart het dossier van de werknemer die geen deel meer uitmaakt van het personeel dat onderworpen is aan het gezondheidstoezicht in goede staat, volledig en goed gerangschikt in zijn archieven en onder voorwaarden die het medisch geheim waarborgen, behalve indien hij het overeenkomstig artikel 88 doorstuurt aan een ander departement of een andere afdeling belast met het medisch toezicht. Dit dossier bevat de gegevens bedoeld in artikel 81, § 1, a), b) en d).

§ 2. Het dossier wordt daar, ten minste vijftien jaar na het vertrek van de werknemer bewaard. Eens die tijd verstreken mag de afdeling of het departement belast met het medisch toezicht het dossier vernietigen, of het aan de door de werknemer aangewezen arts bezorgen, indien deze werknemer dit bijtijds gevraagd heeft na op de hoogte te zijn gebracht van deze mogelijkheid.

§ 3. Nochtans, wanneer het dossier in de gevallen bepaald door de specifieke bepalingen van de besluiten vastgesteld in uitvoering van de wet, langer dan vijftien jaar moet worden bewaard, bewaart de afdeling of het departement belast met het medisch toezicht het in het archief vanaf de dag dat de werknemer geen deel meer uitmaakt van het aan het gezondheidstoezicht onderworpen personeel.

Na verloop van deze termijn wordt het dossier noch vernietigd, noch overhandigd aan de werknemer of aan om het even welke instelling, maar wordt het gestuurd naar de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg - Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde.

Art. 86.- Geen enkele afdeling of geen enkel departement belast met het medisch toezicht mag worden opgeheven indien de geneesheer belast met het beheer ervan, niet ten minste drie maanden vooraf de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg - Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde, hiervan op de hoogte heeft gesteld zodat deze administratie in de mogelijkheid wordt gesteld om bijtijds te beslissen welke maatregelen er moeten genomen worden met betrekking tot de bestemming die moet gegeven worden aan de gezondheidsdossiers die zich in deze afdeling of in dit departement bevinden.

Art. 87.- De vernietiging en de overdracht van de gezondheidsdossiers, evenals het uitlenen en het verstrekken van kopies van de documenten die ze bevatten, zoals bepaald in deze afdeling, gebeurt onder voorwaarden die het medisch geheim volledig waarborgen.

Onderafdeling 4.- Overdracht en bewegingen

Art. 88.- § 1. Het gezondheidsdossier van een werknemer die van werkgever verandert en dat de gegevens bedoeld in artikel 81, § 1, a), b) en d) bevat, moet volledig bewaard worden op de zetel van het huidige departement of de huidige afdeling belast met het medisch toezicht dat het gezondheidstoezicht op de werknemer heeft uitgeoefend.

§ 2. Om te vermijden dat aan een kandidaat of een werknemer geneeskundige handelingen worden opgelegd die hij onlangs reeds heeft gekregen en wanneer een gezondheidsdossier op naam van deze persoon reeds bestaat in een andere onderneming, dan verzoekt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer indien hij dit nuttig acht in toepassing van artikel 29, 1° dat het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van deze andere onderneming hem de objectieve medische persoonsgegevens over die persoon zou opsturen evenals de blootstellinggegevens bedoeld in artikel 83, indien het een werknemer betreft die aan ioniserende stralen werd blootgesteld en het opnieuw zal worden.

§ 3. Het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht, dat verkiest het gedeelte met de objectieve medische persoonsgegevens niet over te dragen, leent de bedoelde stukken uit aan de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer of bezorgt hem onverwijld een eensluitend afschrift van de documenten die deze laatste heeft gevraagd. Van radiografieën wordt evenwel steeds het origineel aan deze arts voorgelegd.

De afdeling of het departement belast met het medisch toezicht die afschriften aflevert moet hierop de vermelding “voor eensluitend afschrift van het oorspronkelijk document” aanbrenge-

§ 4. Bij elk overgedragen dossier of dossiergedeelte wordt een volledige inventaris gevoegd van de documenten die het bevat.

Elke afdeling of elk departement belast met het medisch toezicht registreert de bewegingen van de dossiers en de delen van dossiers door voor elk dossier of deel van een dossier dat verzonden of ontvangen wordt, de naam en voornaam van de betrokken werknemer te vermelden evenals het adres van de afdeling of het departement belast met het medisch toezicht dat er al naargelang het geval de bestemming of de afzender van is.

Alle voornoemde bewegingen van dossiers of dossiergedeelten gebeuren onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van de in artikel 84 vermelde personen.

Art. 89.- De dossiers en documenten worden in een gesloten enveloppe en ten persoonlijke titel naar de afdelingen of departementen belast met het medisch toezicht of naar de behandelende artsen van de werknemers gestuurd. De verzending wordt verzekerd door en onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer verantwoordelijk voor het beheer van het dossier, of van het onder het beroepsgeheim vallende personeelslid dat hem bijstaat. De dossiers en documenten worden met de post of langs eender welke andere weg, die tenminste dezelfde waarborgen biedt tegen verlies of beschadiging, aan de bestemmingen bezorgd.

Art. 90.- Het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht dat kiest voor de elektronische overdracht van het dossier of de gedeelten ervan moet de principes en waarborgen van authenticiteit, betrouwbaarheid en vertrouwelijkheid toepassen.

De overdracht van de medische gegevens gebeurt onder de verantwoordelijkheid van de geneesheer die de leiding heeft over het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht en die, aan de hand van bewezen doeltreffende methodes, instaat voor de bescherming en de beveiliging van die gegevens op gebied van toegang, gebruik en overdracht.

De maatregelen die hiervoor worden genomen, worden vastgelegd in gedetailleerde instructies die zijn opgenomen in een intern reglement waarvan de toepassing en het toezicht worden toevertrouwd aan de geneesheer die de leiding heeft over het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht.

Onderafdeling 5.- Toegang

Art. 91.- § 1. Op verzoek van of met akkoord van de betrokken werknemer, mag de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de arts die deze werknemer behandelt contacteren en hem documenten uit het gezondheidsdossier dat de gegevens bevat bedoeld in artikel 81, § 1, a), b) en d) lenen of hem er een afschrift van bezorgen.

§ 2. De werknemer heeft het recht kennis te nemen van alle medische persoonsgegevens en van de blootstellinggegevens uit zijn gezondheidsdossier. Het verzoek om kennisneming evenals de aanvragen tot verbetering of schrapping van objectieve medische persoonsgegevens die deel uitmaken van het dossier, gebeuren door tussenkomst van een arts die hiervoor door de werknemer wordt aangeduid.

§ 3. Onder voorbehoud van de bepalingen van § 1 en § 2, en van de artikelen 84 en 88, worden alle nodige maatregelen genomen opdat niemand kan kennis nemen van het gezondheidsdossier.

Onderafdeling 6.- Geautomatiseerde verwerking

Art. 92.- De gegevens uit het gezondheidsdossier kunnen automatisch of manueel worden verwerkt overeenkomstig de bepalingen van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonlijke gegevens en de bepalingen van deze afdeling.

Art. 93.- Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 16, § 1 van de in artikel 92 bedoelde wet, is de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, die de leiding heeft over de afdeling of het departement belast met het medisch toezicht, de verantwoordelijke voor de verwerking indien het gezondheidsdossier automatisch wordt verwerkt. In die hoedanigheid zorgt hij ervoor dat een beschrijvende staat van het elektronisch bestand wordt opgemaakt die de volgende gegevens vermeldt:

- 1° de wijze waarop de structuur van het dossier wordt beschreven;
- 2° de wijze waarop de verschillende gegevenscategorieën van het dossier in rubrieken worden onderverdeeld;
- 3° de toegepaste coderingssystemen;
- 4° de maatregelen en de hoedanigheid van de personen die de continuïteit en de veiligheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verzekeren;

5° de hoedanigheid van de personen die de verschillende gegevenscategorieën mogen raadplegen en verwerken.

AFDELING 9.- AANGIFTE VAN DE BEROEPSZIEKTEN

Art. 94.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer die één van de hierna opgesomde gevallen vaststelt, of ervan op de hoogte wordt gesteld door een andere arts, doet hiervan aangifte bij de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie en bij de geneesheer-adviseur van het Fonds voor beroepsziekten:

- 1° de gevallen van beroepsziekten op de lijst van deze ziekten opgemaakt in toepassing van artikel 30 van de wetten betreffende de schadeloosstelling voor en de voorkoming van beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970;
- 2° de gevallen die niet voorkomen op bovenvermelde lijst maar wel op de Europese lijst van beroepsziekten en op de aanvullende lijst van ziekten welke vermoedelijk door beroepsuitoefening veroorzaakt worden, die zouden moeten aangegeven worden en [die worden vermeld in de bijlagen I en II van de Aanbeveling 2003/670/EG van de Commissie van 19 september 2003 betreffende de Europese lijst van beroepsziekten (3)]waarvan de opname in bijlage I van de Europese lijst in de toekomst kan overwogen worden;
- 3° de gevallen van andere ziekten waarvan vaststaat dat ze hun oorsprong in het beroep vinden of waarvoor de arts die ze heeft vastgesteld een gelijkaardige oorsprong bevestigt of vermoedt;
- 4° de gevallen van voorbeschiktheid voor één van de hierboven vermelde beroepsziekten of van de eerste symptomen hiervan, telkens dit een invloed kan hebben op de vastheid van betrekking of het loon van de betrokken werknemer.

De lijsten bedoeld in het eerste lid, 2° zijn ter informatie opgenomen in de bijlage III bij dit besluit.

Art. 95.- § 1. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer doet de aangifte zo snel mogelijk en aan de hand van een formulier dat overeenstemt met het model in de bijlage IV bij dit besluit.

Hij vult het formulier in drievoud in, zendt een exemplaar naar de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie, een tweede naar de geneesheer-adviseur van het Fonds voor beroepsziekten en voegt een derde bij het gezondheidsdossier van de betrokkene.

De verzending gebeurt in een gesloten enveloppe.

§ 2. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer kan de aangifteformulieren op aanvraag gratis bekomen bij de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg - Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde of bij het Fonds voor beroepsziekten.

§ 3. Indien de werknemer waarvoor door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer aangifte werd gedaan wegens beroepsziekte of een andere ziekte waarvan de oorsprong in het beroep kan worden aangetoond, voldoet aan de vereiste voorwaarden om in aanmerking te komen voor de wetgeving betreffende de vergoeding van schade wegens beroepsziekte, brengt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer deze werknemer hiervan op de hoogte en verstrekt hij hem alle attesten die nodig zijn om zijn dossier betreffende die aanvraag tot vergoeding samen te stellen.

AFDELING 10.- MENINGSVERSCHILLEN

Art. 96.- Behalve in het geval van de beroepsprocedure bedoeld in de artikelen 64 tot 69 worden alle meningsverschillen of alle moeilijkheden die kunnen voortvloeien uit de bepalingen van dit besluit behandeld door de geneesheren-arbeidsinspecteurs van de Medische Arbeidsinspectie.

**MODEL VAN HET IN ARTIKEL 11 VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN
28 MEI 2003 BETREFFENDE HET GEZONDHEIDSTOEZICHT OP DE
WERKNEMERS BEDOELDE “VERZOEK OM GEZONDHEIDSTOEZICHT
OVER DE WERKNEMERS”**

Verzoek om gezondheidstoezicht over de werknemers

De ondergetekende werkgever (naam, voornaam en adres van de werkgever, natuurlijke persoon of rechtsvorm, naam en zetel van de onderneming of instelling)

.....
verzoekt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

de heer/mevrouw (naam, voornaam van de te onderzoeken persoon) .....

geboren op .....

en wonende te .....

aan de door het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers voorgeschreven gezondheidsbeoordeling te onderwerpen en tot die beoordeling over te gaan, rekeninghoudend met onderstaande aanwijzingen:

Werkpost of activiteit(*) die zal uitgeoefend worden:

die effectief wordt uitgeoefend:

Aard van de gezondheidsbeoordeling: (*)

1. gezondheidsbeoordeling voorafgaand aan de tewerkstelling: (°)

aan een veiligheidsfunctie

aan een functie met verhoogde waakzaamheid

aan een activiteit met welbepaald risico: aard van de activiteit .....

aan een activiteit verbonden aan voedingswaren

voor een mindervalide

voor een jongere op het werk voor de allereerste tewerkstelling

2. beoordeling van de gezondheid vóór de verandering van tewerkstelling (°)

aan een veiligheidsfunctie

aan een functie met verhoogde waakzaamheid

aan een activiteit met welbepaald risico: aard van de activiteit .....

aan een activiteit verbonden aan voedingswaren

3. onderzoek bij werkhervatting

4. onderzoek in het kader van de moederschapbescherming (°)

zwangere/zogende/bevallen (*) werknemster

die een werkpost bekleedt waarvan de beoordeling wijst op een activiteit met een welbepaald risico

(aard: .....

die een werkpost bekleedt waarvan de beoordeling wijst op verboden blootstelling

(aard: .....

die nachtarbeid moet verrichten (werkrooster: .....

die om een raadpleging verzoekt

die het werk hervat

5. spontane raadpleging

6. gezondheidsbeoordeling in het kader van een wedertewerkstellingsprocedure (definitieve arbeidsongeschiktheid)

Datum en handtekening van de werkgever of zijn afgevaardigde,

.....

(*) De onnodige vermeldingen schrappen.

(°) Het vak ad hoc aankruisen

BIJLAGE II - 1ste deel

MODEL VAN "FORMULIER VOOR DE GEZONDHEIDSBEOORDELING"

Formulier voor de gezondheidsbeoordeling bedoeld in artikel 48 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers

Naam, voornaam en adres van de onderzochte werknemer:

Naam, voornaam en adres van de werkgever:

Geboortedatum:

Voorgestelde of beklede werkpost (*) vanaf.....

sinds.....

Voorgestelde of beklede risico-activiteit verbonden aan voedingswaren (*) vanaf .....

sinds .....

A. Indien het een voorafgaande gezondheidsbeoordeling betreft

De ondergetekende preventieadviseur-arbeidsgeneesheer verklaart dat de bovengenoemde persoon (°)

voldoende geschikt is voor de werkpost of activiteit (*)

ongeschikt is (*) definitief (*)

voor een duur van (*)

voor de bovengenoemde werkpost of activiteit

B. Indien het een onderzoek betreft van een werknemer die belast is met een veiligheidsfunctie of met een activiteit die een risico voor blootstelling aan ioniserende straling met zich brengt (1) (2)

De ondergetekende preventieadviseur-arbeidsgeneesheer verklaart dat de bovengenoemde persoon (°)

voldoende geschikt is voor de voornoemde werkpost of activiteit (*)

ongeschikt is definitief (*)

voor een periode van (*)

voor de voormelde werkpost of activiteit, dat het verboden is hem op deze werkpost of activiteit te werk te stellen (*), of te behouden (*) en beveelt aan om hem op een werkpost of aan een activiteit te werk te stellen die beantwoordt aan de in F vermelde aanbevelingen.

met ziekteverlof moet worden gezonden

C. Indien het enig ander onderzoek betreft

De ondergetekende preventieadviseur-arbeidsgeneesheer verklaart dat de bovengenoemde persoon (°)

voldoende geschikt is voor de werkpost of activiteit

aanbeveelt dat voornoemde persoon overgeplaatst wordt:

definitief (*) naar een werkpost of activiteit die beantwoordt aan de hierna in F vermelde aanbevelingen.

voor een periode van (*)

met ziekteverlof moet worden gezonden

definitief ongeschikt is

D. Indien het een onderzoek betreft van een werknemster tijdens de zwangerschap of de borstvoeding

De ondergetekende preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

1° verklaart dat bovengenoemde werknemster (°)

voldoende geschikt is om:

haar activiteiten voort te zetten

haar activiteiten onder de in 2° vermelde voorwaarden voort te zetten voor een duur van...

de voorgestelde, nieuwe activiteit te verrichten voor een duur van ...

ongeschikt is om:

haar activiteiten voort te zetten voor een duur van...

de voorgestelde, nieuwe activiteit te verrichten voor een duur van ... en verwijderd moet worden.

met ziekteverlof moet worden gezonden om een andere reden

2° doet de volgende voorstellen betreffende de aanpassing van de arbeidsomstandigheden, de aanpassing van de risico-gebonden werktijden, de omstandigheden waarin werk overdag kan worden verricht en de te nemen preventiemaatregelen ten opzichte van werknemers tijdens de zwangerschap en de borstvoeding.

- E. Indien het een onderzoek betreft van een jongere op het werk voor zijn allereerste tewerkstelling, verklaart de ondergetekende preventieadviseur-arbeidsgeneesheer dat de bovengenoemde persoon: (*)
- voldoende geschikt is
  - geschikt is voor een tewerkstelling op een werkpost of aan een activiteit die beantwoordt aan de voorwaarden voor tewerkstelling bedoeld onder F
- F. Aanbevelingen en voorstellen van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer in verband met de tewerkstellingsvoorwaarden, de aanpassingen en preventie maatregelen met betrekking tot de werkpost of activiteit.

G. Overleg.

Geldigheidsduur:

- 6 maanden (*)
- 1 jaar (*)
- 3 jaar (*)
- 5 jaar (*)

Datum van het medisch onderzoek:

Datum van de mededeling van de kaart - aan de werkgever:

- aan de werknemer:

Stempel van de dienst voor preventie en bescherming op het werk:

Naam en voornaam van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer:

Handtekening

(*) De overbodige vermeldingen doorhalen.

(*) Het vak ad hoc aankruisen

Op de versozijde: beroepsprocedure.

- (1) Voorafgaande gezondheidsbeoordeling, periodieke gezondheidsbeoordeling, onderzoek bij werkhervatting.
- (2) Indien een in deze rubriek bedoelde werknemer verlangt gebruik te maken van de overlegprocedure wordt na afloop van die procedure een nieuw formulier opgesteld. De datum waarop dit formulier wordt opgestuurd of afgegeven geldt als aanvangsdatum van de in het tweede deel van deze bijlage uiteengezette beroepsprocedure.

BIJLAGE II - 2de deel

UITTREKSEL UIT HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 28 MEI 2003 BETREFFENDE HET GEZONDHEIDSTOEZICHT OP DE WERKNEMERS

Art. 64.- Behalve in het geval van de voorafgaande gezondheidsbeoordeling bedoeld in artikel 27, kan door de werknemer, die al dan niet gebruik heeft gemaakt van de overlegprocedure bedoeld in artikel 60, beroep ingesteld worden tegen de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer waarbij de geschiktheid in verband met het uitgevoerde werk wordt beperkt of waarbij hij ongeschikt wordt bevonden om het uitgevoerde werk verder te zetten. Hij gebruikt hiertoe het formulier waarvan het model is opgenomen in bijlage II, derde deel.

Art. 65.- Dit beroep is geldig ingesteld op voorwaarde dat het bij aangetekende brief wordt toegezonden aan de bevoegde geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische arbeidsinspectie binnen de zeven werkdagen na de verzendingsdatum of overhandiging van het formulier voor de gezondheidsbeoordeling aan de werknemer.

Art. 66.- De geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie roept de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en de behandelende arts van de werknemers schriftelijk samen voor de beroepsprocedure waarvan hij de datum en de plaats bepaalt en hij vraagt hen de relevante documenten mee te brengen in verband met de gezondheidstoestand van de werknemer. Hij roept ook de werknemer op, om in voorkomend geval, te worden gehoord en onderzocht.

Art. 67.- De behandeling van het beroep heeft uiterlijk plaats binnen eenentwintig werkdagen na de ontvangstdatum van het beroep van de werknemer. In het geval van een schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst van de werknemer wegens ziekteverlof, kan die termijn worden verlengd tot eenendertig werkdagen.

Art. 68.- § 1. Indien een arts tijdens de beroepsprocedure een deskundig onderzoek vraagt, mag de termijn voor het nemen van de beslissing de termijn van eenendertig werkdagen vanaf de dag waarop het beroep behandeld werd niet overschrijden.

Tijdens de definitieve zitting nemen de drie artsen een beslissing bij meerderheid van stemmen.

Indien de door de werknemer aangeduide behandelende arts of de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer afwezig zijn en in geval er geen akkoord wordt bereikt onder de aanwezige artsen, neemt de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische arbeidsinspectie zelf de beslissing.

§ 2. De medische beslissing wordt door de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie opgetekend in een verslag dat door de aanwezige artsen wordt ondertekend en in het gezondheidsdossier van de werknemer wordt bewaard.

Een afschrift van het verslag van de beslissing wordt door de geneesheer-arbeidsinspecteur van de Medische Arbeidsinspectie onmiddellijk aan de werkgever en aan de werknemer bezorgd.

Art. 69.- Het beroep schorst de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer. Dit geldt niet voor het medisch onderzoek van een werknemer met een veiligheidsfunctie, een functie met verhoogde waakzaamheid, of een activiteit die een risico op blootstelling aan ioniserende stralingen inhoudt of van een werknemster tijdens de zwangerschap of borstvoeding die op een werkpost is tewerkgesteld waarvan de beoordeling uitwijst dat deze een activiteit met een specifiek risico betreft.

Formulier van beroep.

Het beroep tegen de beslissing van de adviseur-arbeidsgeneesheer kan ingediend worden op bijgaand formulier, volledig ingevuld, gedateerd en ondertekend door de werknemer. Dit formulier moet aangetekend opgestuurd worden aan de geneesheer-arbeidsinspecteur waarvan het adres hierna wordt vermeld.

Adres van de geneesheer-arbeidsinspecteur (1):

– Iste Directie van de Medische inspectie: Theaterbuilding, Italiëlei 124 – bus 80, 2000 Antwerpen

– IIde Directie van de Medische inspectie: Belliardstraat 51, 1040 Brussel

– Vde Directie van de Medische inspectie: St. Lievenslaan 33 B (4de verdieping), 9000 Gent

Adres van de Externe dienst voor preventie en bescherming op het Werk (2):

(1) De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer is ertoe gehouden de overbodige adressen te schrappen.

(2) De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer is ertoe gehouden te vervolledigen in voorkomend geval.

FORMULIER VAN BEROEP

Aangetekend

Datum

Aan de geneesheer-arbeidsinspecteur
Medische inspectie.....
.....

BETREFT: Beroep tegen de beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

Dienst voor preventie en bescherming op het werk:

.....
.....
.....

Werkgever: .....

.....
.....

Ter attentie van de geneesheer-arbeidsinspecteur,

Na kennis te hebben genomen van de mij betekende beslissing d.d..... van de aan bovengenoemde dienst voor preventie en bescherming verbonden preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, deel ik u mede dat ik beroep aanteken tegen die beslissing.

Ik heb dokter....., te..... verzocht u de medische conclusies toe te sturen die hij oordeelt te moeten formuleren over mijn zaak.

Handtekening,

Naam:

Voornaam:

Persoonlijk adres:

BIJLAGE III

EUROPESE LIJST VAN BEROEPSZIEKTEN

(Artikel 94 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers)

Deel I. Europese lijst van beroepsziekten

1. Door de volgende chemische agentia veroorzaakte ziekten

- 100 Acrylnitril
- 101 Arseen en arseenverbindingen
- 102 Beryllium en berylliumverbindingen
- 103.01 Koolstofmonoxide
- 103.02 Fosgeen
- 104.01 Blauwzuur
- 104.02 Cyaniden en verbindingen daarvan
- 104.03 Isocyanaten
- 105 Cadmium en cadmiumverbindingen
- 106 Chroom en chroomverbindingen
- 107 Kwik en kwikverbindingen
- 108 Mangaan en mangaanverbindingen
- 109.01 Salpeterzuur
- 109.02 Stikstofoxiden
- 109.03 Ammoniak
- 110 Nikkel en nikkelverbindingen
- 111 Fosfor en fosforverbindingen
- 112 Lood en loodverbindingen
- 113.01 Zwaveloxiden
- 113.02 Zwavelzuur
- 113.03 Koolstofdioxide
- 114 Vanadium en vanadiumverbindingen
- 115.01 Chloor
- 115.02 Broom
- 115.04 Jood
- 115.05 Fluor en fluorverbindingen
- 116 Alifatische en alicyclische koolwaterstoffen uit petroleumether en benzine
- 117 Gehalogeneerde derivaten van alifatische en alicyclische koolwaterstoffen
- 118 Butyl-, methyl- en isopropylalcohol
- 119 Ethyleenglycol, diethyleenglycol, 1,4-butaandiol en nitroderivaten van glycolen en glycerol
- 120 Methyl ether, ethylether, isopropylether, vinylether, dichloorisopropylether, guaiacolmethylether en ethyleenglycol-monoethylether
- 121 Aceton, chlooraceton, broomaceton, hexafluoraceton, methylethylketon, methyl-n-butylketon, methylisobutylketon, diacetonalcohol, mesityloxyde en 2-methylcyclohexanon
- 122 Organofosforesters
- 123 Organische zuren
- 124 Formaldehyde
- 125 Alifatische nitroderivaten
- 126.01 Benzeen en homologen daarvan (benzeenhomologen worden aangeduid met de formule C_nH_{2n-6})
- 126.02 Naftalenen en homologen daarvan (naftaleenhomologen worden aangeduid met de formule C_nH_{2n-10})
- 126.03 Vinylbenzeen en divinylbenzeen
- 127 Halogeenderivaten van aromatische koolwaterstoffen
- 128.01 Fenolen en homologen en halogeenderivaten daarvan
- 128.02 Naftolen en homologen en halogeenderivaten daarvan
- 128.03 Halogeenderivaten van alkylaryloxiden
- 128.04 Halogeenderivaten van alkylarylsulfiden
- 128.05 Benzochinonen
- 129.01 Aromatische aminen en aromatische hydrazinen en halogeene-, fenol-, nitroso-, nitro- en sulfonderivaten daarvan
- 129.02 Alifatische aminen en halogeenderivaten daarvan
- 130.01 Nitroderivaten van aromatische koolwaterstoffen
- 130.02 Nitroderivaten van fenolen en homologen
- 131 Antimoon en antimoonderivaten
- 132 Salpeterzure esters
- 133 Waterstofsulfide
- 135 Door niet onder andere posten opgenomen organische oplosmiddelen veroorzaakte encefalopathieën
- 136 Door niet onder andere posten opgenomen organische oplosmiddelen veroorzaakte polyneuropathieën

2. Door niet onder andere posten opgenomen stoffen en agentia veroorzaakte huidziekten

- 201 Huidziekten en huidkanker, veroorzaakt door:
  - 201.01 Roet
  - 201.02 Teer
  - 201.03 Bitumen
  - 201.04 Pek
  - 201.05 Antraceen en antraceenverbindingen
  - 201.06 Minerale oliën en vetten

- 201.07 Ruwe paraffine
 201.08 Carbazool en carbazoolverbindingen
 201.09 Bijproducten van de steenkooldistillatie
 202 Dermatites en dermatosen, veroorzaakt in het werkmilieu door wetenschappelijk erkende allergenen of irriterende stoffen die niet onder andere posten zijn opgenomen
3. *Door het inademen van niet onder andere posten opgenomen stoffen en agentia veroorzaakte ziekten*
 301 Ziekten van het ademhalingsstelsel en kanker
 301.11 Silicose
 301.12 Silicose gepaard met longtuberculose
 301.21 Asbestose
 301.22 Mesotheliom, veroorzaakt door de inademing van asbeststof
 301.31 Pneumoconiosen, veroorzaakt door stof van silicaten
 302 Complicatie van asbestose door bronchuscarcinoom
 303 Bronchopulmonale aandoeningen, veroorzaakt door stof van gesinterde metalen
 304.01 Extrinsieke allergische alveolitis
 304.02 Longaandoeningen, veroorzaakt door de inademing van stof en vezels van katoen, vlas, hennep, jute, sisal en bagasse
 304.04 Aandoeningen van de ademhalingswegen, veroorzaakt door de inademing van stof van kobalt, tin, barium en grafiet
 304.05 Siderose
 305.01 Door houtstof veroorzaakte kanker van de bovenste ademhalingswegen
 304.06 Allergisch astma, veroorzaakt door de inademing van als zodanig erkende en aan het soort werk inherente allergenen
 304.07 Allegische rinitis, veroorzaakt door de inademing van als zodanig erkende en aan het soort werk inherente allergenen
 306 Fibrotische aandoeningen van de pleura, met longfunctiestoornissen, veroorzaakt door asbest
 307 Chronische obstructieve bronchitis of emfyseem bij mijnwerkers
 308 Longkanker, veroorzaakt door de inademing van asbeststof
 309 Bronchopulmonale aandoeningen ten gevolge van stof of rook van aluminium of verbindingen daarvan
 310 Bronchopulmonale aandoeningen, veroorzaakt door stof van thomasslakken
4. *Infectie- en parasitaire ziekten*
 401 Infectie- en parasitaire ziekten die door dieren of dierlijke resten op mensen worden overgebracht
 402 Tetanus
 403 Brucellose
 404 Virushepatitis
 405 Tuberculose
 406 Amoebiasis
 407 Andere door het werk veroorzaakte infectieziekten van het personeel dat zich bezighoudt met preventie, gezondheidszorg, hulp aan huis en andere soortgelijke werkzaamheden waarvoor een bewezen infectierisico bestaat
5. *Door de volgende fysische agentia veroorzaakte beroepsziekten*
 502.01 Staar, veroorzaakt door thermische straling
 502.02 Conjunctivale aandoeningen als gevolg van de blootstelling aan ultraviolette straling
 503 Hardhorendheid of doofheid ten gevolge van lawaai
 504 Caissonziekte
 505.01 Osteoarticulaire aandoeningen van de handen en polsen ten gevolge van mechanische trillingen
 505.02 Angioneurotische aandoeningen veroorzaakt door mechanische trillingen
 506.10 Ontsteking van de periarticulaire slijmbeurzen als gevolg van druk
 506.11 Bursitis pre- en infrapatellaris
 506.12 Bursitis olecrani
 506.13 Bursitis van de schouder
 506.21 Ontstekingen door overbelasting van peesscheden
 506.22 Ontstekingen door overbelasting van het weefsel van peesscheden
 506.23 Ontstekingen door overbelasting van de inplantingen van spieren en pezen
 506.30 Meniscuslaesies als gevolg van langdurig werken in geknieelde of gehurkte houding
 504.40 Zenuwverlamming door druk
 506.45 Carpale-tunnelsyndroom
 507 Nystagmus van mijnwerkers
 508 Ziekten veroorzaakt door ioniserende straling

Deel II. Aanvullende lijst van ziekten die vermoedelijk door de beroepsuitoefening veroorzaakt worden, gemeld zouden moeten worden en in de toekomst in bijlage I van de Europese lijst opgenomen zouden kunnen worden

- 2.1. *Door de volgende chemische agentia veroorzaakte ziekten*
 2.101 Ozon
 2.102 Andere dan de in rubriek 1.116 van bijlage I bedoelde alifatische koolwaterstoffen
 2.103 Bifenyl
 2.104 Decaline
 2.105 Aromatische zuren - aromatische anhydriden en halogeenderivaten daarvan

- 2.106 Difenyloxide
- 2.107 Tetrahydrofuran
- 2.108 Thiofeen
- 2.109 Methacrylnitril Acetonitril
- 2.111 Thioalcoholen
- 2.112 Mercaptanen en thio-ethers
- 2.113 Thallium en thalliumverbindingen
- 2.114 Niet onder rubriek 1.118 van bijlage I bedoelde alcoholen en halogeenderivaten daarvan
- 2.115 Niet onder rubriek 1.119 van bijlage I bedoelde glycolen en halogeenderivaten daarvan
- 2.116 Niet onder rubriek 1.120 van bijlage I bedoelde ethers en halogeenderivaten daarvan
- 2.117 Niet onder rubriek 1.121 van bijlage I bedoelde ketonen en halogeenderivaten daarvan
- 2.118 Niet onder rubriek 1.122 van bijlage I bedoelde esters en halogeenderivaten daarvan
- 2.119 Furfural
- 2.120 Thiofenolen en homologe verbindingen en halogeenderivaten daarvan
- 2.121 Zilver
- 2.122 Seleen
- 2.123 Koper
- 2.124 Zink
- 2.125 Magnesium
- 2.126 Platina
- 2.127 Tantaal
- 2.128 Titaan
- 2.129 Terpenen
- 2.130 Boranen
- 2.140 Door inademing van parelmoerstof veroorzaakte ziekten
- 2.141 Door hormonale stoffen veroorzaakte ziekten
- 2.150 Cariës van de tanden ten gevolge van werkzaamheden in de chocolade-, suiker- en meelindustrie
- 2.160 Siliciumdioxide
- 2.170 Niet onder andere posten opgenomen polycyclische aromatische koolwaterstoffen
- 2.190 Dimethylformamide

2.2. Door niet onder andere posten opgenomen stoffen en agentia veroorzaakte huidziekten

- 2.201 Niet in bijlage I erkende allergische en ortho-ergische dermatites en dermatosen

2.3. Door het inademen van niet onder andere posten opgenomen stoffen veroorzaakte ziekten

- 2.301 Aan niet in de Europese lijst opgenomen metalen te wijten longfibrosen
- 2.303 Bronchopulmonale aandoeningen en kanker ten gevolge van blootstelling aan:
  - * roet
  - * teer
  - * bitumen
  - * pek
  - * antraceen en verbindingen daarvan
  - * minerale oliën en vetten
- 2.304 Bronchopulmonale aandoeningen ten gevolge van minerale kunstvezels
- 2.305 Bronchopulmonale aandoeningen ten gevolge van synthetische vezels
- 2.307 Aandoeningen van de ademhalingswegen, in het bijzonder astma, veroorzaakt door niet in bijlage I opgenomen irriterende stoffen
- 2.308 Kanker van het strottenhoofd, veroorzaakt door de inademing van asbeststof

2.4. Niet in bijlage I opgenomen infectie- en parasitaire ziekten

- 2.401 Parasitaire ziekten
- 2.402 Tropische ziekten

2.5. Door fysische agentia veroorzaakte ziekten

- 2.501 Afscheuring door overbelasting van de doornuitsteeksels
- 2.502 Discopathie van de dorsolumbale wervelkolom als gevolg van herhaalde verticale lichaamstrillingen
- 2.503 Noduli van de stembanden door intensief beroepsmatig stemgebruik (3)

AANGIFTE VAN BEROEPSZIEKTEN

(Toepassing van artikel 61 van de gecoördineerde wetten betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, van artikel 95 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers en van artikel 64ter van het A.R.H.G. der arbeiders in de mijnen, ondergrondse groeven en graverijen)

1. WERKNEMER ARBEIDER BEDIENDE
- 1.1. Naam..... Voornamen..... Jongemeisjesnaam.....
 1.2. Geboortedatum..... Nationaliteit.....
 1.3. Adres: Gemeente Postnummer Straat Nr.
 (1) .....
2. WERKGEVER
- 2.1. Naam of handelsnaam .....
- 2.2. Adres: Gemeente Postnummer Straat Nr.
 .....
3. SOORT ZIEKTE
- 3.1. Beroepsziekte voorkomend op de lijst van de ziekten opgemaakt in uitvoering van artikel 30 van de gecoördineerde wetten betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten
- 3.2. Ziekte die niet voorkomt op de onder 3.1 vermelde lijst maar wel op de Europese lijst der beroepsziekten of op de toegevoegde indicatieve lijst
- 3.3. Andere ziekte waarvan de beroepsoorsprong vastgesteld is of vermoed wordt
 .....
- 3.4. Geval van vatbaarheid voor een van de hierboven vermelde beroepsziekten of constataatie van de eerste symptomen ervan. Deze vaststelling kan de vastheid van betrekking of het loon van de betrokken werknemer beïnvloeden
- 3.5. Symptomen of biologische verschijnselen .....
4. AARD VAN HET BEROEPSRISICO
- 4.1. Beschrijving van het werk dat de betrokkene verricht .....
- 4.2. Opgave van de ziekteverwekkende stoffen of agentia .....
5. GEVOLGEN VAN DE ZIEKTE
- 5.1. De werknemer heeft het werk gestaakt op ..... (3)
- 5.2. De werknemer heeft het werk niet gestaakt
- 5.3. De werknemer werd verplaatst in het bedrijf
- 5.4. Andere gevolgen voor de werknemer .....
6. VERZEKERINGSINSTELLING Z.I.V.
- 6.1. Benaming..... (of vignet van de mutualiteit) (4)
- 6.2. Adres: Gemeente Postnummer Straat Nr.
 .....
7. PREVENTIEADVISEUR-ARBEIDSGENEESHEER DIE DEZE AANGIFTE DOET
- 7.1. Naam .....
- 7.2. Adres: Gemeente..... Postnummer..... Straat..... Nr.....
- 7.3. Telefoonnummer.....
- 7.4. Datum .....
- 7.5. Handtekening geneesheer.....

(1) Zo mogelijk fotokopie van de identiteitskaart of uittreksel uit het bevolkingsregister bijvoegen bij het exemplaar dat bestemd is voor de geneesheer-adviseur van het Fonds voor de beroepsziekten.

(2) Code of benaming van de ziekte volgens de lijst voorkomend op de formulierenmap medegedeeld aan de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

(3) Zo mogelijk de datum van werkhervatting vermelden.

(4) Enkel te kleven op het exemplaar bestemd voor de geneesheer-adviseur van het Fonds voor beroepsziekten.

HOOFDSTUK V: MAATREGELEN IN VERBAND MET PSYCHOSOCIALE BELASTING VEROORZAAKT DOOR HET WERK

Koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de voorkoming van psycho-sociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (B.S. 6.6.2007)

AFDELING I. - TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers alsmede op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2, § 1 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° het comité: het comité voor preventie en bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet;
- 3° de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk: elke belasting van psychosociale aard die haar oorsprong vindt in de uitvoering van het werk of die voorkomt naar aanleiding van de uitvoering van het werk, die schadelijke gevolgen heeft voor de lichamelijke of psychische gezondheid van de persoon;
- 4° de bevoegde preventieadviseur: de natuurlijke persoon die verbonden is hetzij aan een interne dienst hetzij aan een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk en die beantwoordt aan de voorwaarden bedoeld in afdeling III;
- 5° de vertrouwenspersoon: de persoon bedoeld in en aangewezen overeenkomstig artikel 32sexies, § 2 van de wet;
- 6° andere personen op de arbeidsplaatsen: iedere andere persoon dan deze bedoeld bij artikel 2, § 1 van de wet die in contact treedt met de werknemers bij de uitvoering van hun werk, inzonderheid klanten, leveranciers, dienstverleners, leerlingen en studenten en personen die uitkeringen genieten.

AFDELING II.- ALGEMENE BEGINSELEN BETREFFENDE DE PREVENTIE VAN PSYCHOSOCIALE BELASTING VEROORZAAKT DOOR HET WERK

Art. 3.- Binnen het kader van het dynamisch risicobeheersingssysteem identificeert de werkgever de situaties die aanleiding kunnen geven tot het ontstaan van psychosociale belasting en bepaalt hij en evalueert hij de risico's.

Bij de uitvoering van deze risicoanalyse houdt de werkgever inzonderheid rekening met de situaties waarin er stress, conflicten, geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk aanwezig zijn.

Deze risicoanalyse wordt opgesteld in samenwerking met de bevoegde preventieadviseur en houdt rekening met de arbeidsinhoud, de arbeidsvoorwaarden, de arbeidsomstandigheden en

de arbeidsverhoudingen en stelt de werkgever in staat om passende preventie maatregelen te treffen met het oog op het voorkomen van de psychosociale belasting.

Art. 4.- In toepassing van artikel 3, verricht de werkgever, wiens werknemers bij de uitvoering van hun werk in contact komen met andere personen op de arbeidsplaats, in samenwerking met de bevoegde preventieadviseur, een risicoanalyse van de vormen van psychosociale belasting veroorzaakt door deze andere personen.

De werkgever bepaalt op grond van de risicoanalyse bedoeld in het eerste lid welke preventie maatregelen moeten getroffen worden.

Art. 5.- De werkgever voert bovendien, in samenwerking met de bevoegde preventieadviseur, een analyse uit van de incidenten op het vlak van psychosociale belasting, die zich bij herhaling voordoen of waarover de preventieadviseur een advies heeft gegeven.

Onverminderd de bepalingen van de artikelen 21 tot 31 bepaalt de werkgever, op grond van deze risicoanalyse, welke preventie maatregelen zullen getroffen worden om de psychosociale belasting te voorkomen of te beheersen.

Art. 6.- De werkgever deelt aan het comité de resultaten mee van de risicoanalyse bedoeld in artikel 3 en 4 en vraagt het advies van het comité over de preventie maatregelen.

De werkgever deelt aan het comité uitsluitend anonieme en collectieve gegevens mee betreffende de resultaten van de risicoanalyse bedoeld in artikel 5 en vraagt het advies van het comité over de preventie maatregelen.

Art. 7.- De resultaten van de risicoanalyse en de preventie maatregelen bedoeld in artikel 6 worden opgenomen in een specifiek luik van het globaal preventieplan en, in voorkomend geval, in het jaarlijks actieplan bedoeld in de artikelen 10 en 11 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 8.- Met het oog op het opstellen van het jaarverslag bedoeld in artikel 7, § 1, 2°, b, van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, delen de bevoegde preventieadviseur en de vertrouwenspersoon aan de preventieadviseur van de interne dienst de pertinente gegevens mede die hem moeten toelaten het jaarverslag aan te vullen.

AFDELING III. - SPECIFIEKE VOORWAARDEN INZAKE DE TOEGANG TOT DE FUNCTIE VAN PREVENTIEADVISEUR DIE GESPECIALISEERD IS IN DE PSYCHOSOCIALE ASPECTEN VAN HET WERK

Art. 9.- De preventieadviseurs van de interne en de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk die belast zijn met opdrachten en taken inzake psychosociale belasting veroorzaakt door het werk moeten beantwoorden aan de voorwaarden vastgesteld in artikel 22, eerste lid, 5° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk.

Art. 10.- De personen die vóór de datum van inwerkingtreding van dit besluit in de interne dienst werden aangeduid in toepassing van de artikelen 16, tweede lid en 17 van het koninklijk besluit van 11 juli 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst

seksueel gedrag op het werk, mogen de functie van bevoegde preventieadviseur blijven uitoefenen, onder de voorwaarden vastgesteld in die artikelen.

AFDELING IV. - SPECIFIEKE BEPALINGEN BETREFFENDE GEWELD, PESTERIJEN EN ONGEWENST SEKSUEEL GEDRAG OP HET WERK

Onderafdeling I. - Specifieke bepalingen betreffende de preventie van geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk

Art. 11.- Bij de toepassing van de bepalingen van deze afdeling doet de werkgever een beroep op de bevoegde preventieadviseur die werd aangewezen overeenkomstig artikel 32sexies van de wet.

De bepalingen van deze onderafdeling doen geen afbreuk aan de verplichting voor de werkgever om de bepalingen van afdeling II toe te passen.

Art. 12.- Met het oog op de risicoanalyse bedoeld in artikel 4 neemt de werkgever waarvan de werknemers in contact komen met andere personen op de arbeidsplaats kennis van de verklaringen van de werknemers die opgenomen zijn in een register.

Dit register wordt bijgehouden door de vertrouwenspersoon of de bevoegde preventieadviseur of door de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk indien de bevoegde preventieadviseur deel uitmaakt van een externe dienst en er geen enkele vertrouwenspersoon werd aangewezen.

Deze verklaringen omvatten een beschrijving van de feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk die werden veroorzaakt door andere personen op de arbeidsplaats en waarvan de werknemer meent het voorwerp te zijn geweest, evenals de data van die feiten. Ze vermeldt de identiteit van de werknemer niet.

Alleen de werkgever, de bevoegde preventieadviseur en de vertrouwenspersoon hebben toegang tot dit register.

Het wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaar.

De werkgever bewaart de verklaringen inzake de feiten die in het register zijn opgenomen, gedurende vijf jaren, te rekenen vanaf de dag dat de werknemer deze verklaringen heeft laten optekenen.

Art. 13.- Met toepassing van artikel 5 voert de werkgever een risicoanalyse uit van alle feiten die het voorwerp zijn geweest van een met redenen omklede klacht.

Art. 14.- De werkgever bepaalt overeenkomstig artikel 32quater van de wet welke preventiemaatregelen dienen getroffen te worden, duidt overeenkomstig artikel 32sexies, § 1 van de wet een bevoegde preventieadviseur aan en duidt eventueel één of meerdere vertrouwenspersonen aan en verwijdert hen uit hun functie overeenkomstig artikel 32sexies, § 2 van de wet.

Wanneer er binnen het comité geen akkoord wordt bereikt in het kader van de procedure bedoeld in artikel 32quater, § 1 van de wet of wanneer het akkoord van alle leden-vertegenwoordigers van de personeelsleden binnen het comité, zoals bedoeld in artikel 32sexies, § 1 en § 2 van de wet niet bereikt wordt, vraagt de werkgever het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

De ambtenaar hoort de betrokken partijen en poogt de standpunten met elkaar te verzoenen. Indien geen verzoening wordt bereikt, verstrekt deze ambtenaar een advies waarvan per aangetekend schrijven kennis wordt gegeven aan de werkgever. De werkgever stelt, al naargelang het geval, het comité of de leden vertegenwoordigers van de personeelsleden in het comité in kennis van het advies van deze ambtenaar binnen een termijn van dertig dagen vanaf de kennisgeving.

Art. 15.- § 1. Onverminderd de toepassing van de bepalingen van de artikelen 17 tot 21 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, neemt de werkgever de nodige maatregelen opdat de werknemers, de leden van de hiërarchische lijn en de leden van het comité over alle nuttige informatie beschikken betreffende:

- 1° de resultaten van de risicoanalyse bedoeld in de artikelen 3 en 4 en de collectieve en anonieme gegevens bedoeld in artikel 6;
- 2° de toepasselijke preventiemaatregelen;
- 3° de procedures die van toepassing zijn wanneer een werknemer meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- 4° het recht voor de werknemer om een verklaring te doen acteren in het register bedoeld in artikel 12;
- 5° de diensten of instellingen waarop een beroep wordt gedaan in toepassing van artikel 32quinquies van de wet;
- 6° de verplichting om zich te onthouden van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk.

§ 2. Bovendien zorgt de werkgever er voor dat de werknemers, de leden van de hiërarchische lijn en de leden van het comité de nodige opleiding ontvangen opdat zij de preventiemaatregelen, de procedures en de rechten en plichten waarover zij informatie ontvangen in toepassing van § 1, 2°, 3°, 4° en 6° adequaat kunnen toepassen.

Onderafdeling II. - Statuut van de vertrouwenspersoon

Art. 16. - De werkgever zorgt er voor dat de vertrouwenspersoon zijn opdrachten te allen tijde volledig en doeltreffend kan vervullen.

Hiertoe:

- 1° hangt de vertrouwenspersoon die behoort tot het personeel van de werkgever, wanneer hij handelt in het kader van zijn functie als vertrouwenspersoon, functioneel af van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk en heeft hij rechtstreeks toegang tot de persoon belast met het dagelijks beheer van de onderneming of instelling;
- 2° beschikt hij over de nodige tijd voor de uitoefening van zijn opdrachten;
- 3° beschikt hij over een passend lokaal om zijn opdrachten op volledig vertrouwelijke wijze te kunnen uitoefenen;
- 4° heeft hij het recht en de plicht met de bevoegde preventieadviseur alle contacten te onderhouden die nuttig zijn voor het vervullen van zijn opdracht;
- 5° beschikt hij over de bekwaamheid op het vlak van de vaardigheden en de kennis die nodig zijn voor het vervullen van zijn opdrachten zoals bedoeld in bijlage I bij dit besluit en beschikt hij dus over de mogelijkheid om vormingen te volgen om ze te verwerven en te verbeteren.

De kosten verbonden aan de opleidingen bedoeld in het tweede lid, 5° evenals de verplaatsingskosten zijn ten laste van de werkgever. De aan deze opleidingen bestede tijd wordt als arbeidstijd bezoldigd.

Bovendien treft de werkgever de nodige maatregelen opdat geen enkele persoon op welke wijze ook rechtstreeks of onrechtstreeks druk uitoefent op de vertrouwenspersoon bij de uitoefening van zijn functie en inzonderheid wat betreft de druk met het oog op het bekomen van informatie die verband houdt of kan houden met de uitoefening van deze functie.

Art. 17.- De personen, die vóór de datum van inwerkingtreding van dit besluit in toepassing van het koninklijk besluit van 11 juli 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk werden aangewezen als vertrouwenspersoon en die reeds een opleiding hebben gevolgd mogen de functie van vertrouwenspersoon verder blijven uitoefenen zelfs indien deze opleiding niet beantwoordt aan alle voorwaarden vermeld in bijlage I.

Onderafdeling III. - Specifieke verplichtingen van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

Art. 18.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer die bij gelegenheid van om het even welk medisch onderzoek betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers vaststelt dat de gezondheidstoestand van een werknemer is aangetast en die vermoedt dat dit het gevolg kan zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk:

- 1° informeert de werknemer over de mogelijkheid zich te wenden tot de bevoegde preventieadviseur of vertrouwenspersoon;
- 2° kan de bevoegde preventieadviseur zelf informeren, indien hij oordeelt dat de werknemer niet in staat is zich zelf tot deze adviseur te wenden en onder voorbehoud van het akkoord van die werknemer.

Onderafdeling IV. - Taken van de preventieadviseur en de vertrouwenspersoon

Art. 19.- § 1. De bevoegde preventieadviseur en, in voorkomend geval, de vertrouwenspersoon staan, binnen de hierna bepaalde grenzen, de werkgever, de leden van de hiërarchische lijn en de werknemers bij voor de toepassing van de maatregelen bedoeld door de wet en dit besluit.

De bevoegde preventieadviseur en de vertrouwenspersonen plegen regelmatig overleg.

§ 2. De bevoegde preventieadviseur is belast met de volgende taken:

- 1° hij werkt mee aan de risicoanalyse bedoeld in de artikelen 3 tot 5 en 12 en 13;
- 2° hij geeft raad en biedt opvang aan de personen die verklaren het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk en, in voorkomend geval, neemt hij op informele wijze deel aan het zoeken van een oplossing;
- 3° hij ontvangt de met redenen omklede klachten van de personen die verklaren het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk, hij ontvangt de getuigenverklaringen en brengt de werkgever op de hoogte van het feit dat deze personen, waarvan hij de identiteit meedeelt, de bescherming genieten bedoeld in artikel 32tredecies van de wet;

- 4° hij onderzoekt de met redenen omklede klachten en stelt aan de werkgever passende maatregelen voor;
- 5° indien nodig, onderneemt hij de nuttige stappen bedoeld in artikel 32septies van de wet;
- 6° hij brengt een advies uit over de keuze van de diensten of instellingen bedoeld in artikel 32quinquies van de wet;
- 7° wanneer een met redenen omklede klacht werd ingediend, stelt hij het individueel klachtendossier bedoeld in artikel 20 samen en houdt het bij;
- 8° hij verstrekt aan de preventieadviseur van de interne dienst de gegevens die pertinent zijn voor het opstellen van het jaarverslag bedoeld in artikel 8.

§ 3. De vertrouwenspersoon is belast met de volgende taken:

- 1° in het kader van de risicoanalyse:
  - a) neemt hij deel aan de uitwerking van de procedures die moeten gevolgd worden door de werknemer die verklaart het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk;
  - b) deelt hij aan de bevoegde preventieadviseur de gegevens mede van de door hem behandelde incidenten die zich bij herhaling voordoen en die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de analyse bedoeld in artikel 5;
- 2° hij geeft raad en biedt opvang aan de personen die verklaren het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk en, in voorkomend geval, neemt hij op informele wijze deel aan het zoeken van een oplossing;
- 3° hij ontvangt de met redenen omklede klachten van de personen die verklaren het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk en zendt ze door naar de bevoegde preventieadviseur;
- 4° hij verstrekt aan de preventieadviseur van de interne dienst de gegevens die pertinent zijn voor het opstellen van het jaarverslag bedoeld in artikel 8.

Art. 20.- Het individueel klachtendossier omvat:

- 1° het document dat de met redenen omklede klacht omvat;
- 2° het document waarbij de werkgever wordt op de hoogte gebracht van het feit dat een met redenen omklede klacht werd ingediend;
- 3° in voorkomend geval, het document dat het resultaat van de verzoeningspoging bevat;
- 4° in voorkomend geval, het document betreffende de verlenging van de termijn om een advies te verstrekken aan de werkgever bedoeld in artikel 28, zesde lid;
- 5° het voor de werkgever bestemde advies van de bevoegde preventieadviseur zoals bedoeld in artikel 28, vierde lid;
- 6° in voorkomend geval, de vraag tot tussenkomst van de met het toezicht belaste ambtenaar;
- 7° de documenten die de verklaringen bevatten van de personen die werden gehoord door de bevoegde preventieadviseur.

De specifieke gegevens van persoonlijke aard die de bevoegde preventieadviseur heeft vastgesteld bij de door hem ondernomen stappen en die uitsluitend aan hem zijn voorbehouden mogen niet voorkomen in het individueel klachtendossier.

Het individueel klachtendossier wordt bijgehouden door de bevoegde preventieadviseur en valt uitsluitend onder zijn verantwoordelijkheid.

Het individueel klachtendossier dat de gegevens bedoeld in het eerste lid, 1° tot 6° bevat wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Onderafdeling V. - Interne procedure

Art. 21.- Wanneer een werknemer meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk kan hij een beroep doen op een procedure die intern is aan de onderneming of instelling, volgens de hierna nader bepaalde regels.

Art. 22.- Wanneer er een vertrouwenspersoon werd aangewezen, wendt de werknemer die meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk zich tot deze persoon, tenzij hij verkiest zich rechtstreeks te wenden tot de bevoegde preventieadviseur.

Art. 23.- De vertrouwenspersoon hoort de werknemer die zich tot hem wendt binnen een termijn van acht kalenderdagen na het eerste contact en informeert hem over de mogelijkheid om op informele wijze een oplossing te bekomen via een interventie bij een lid van de hiërarchische lijn of via een verzoening met de aangeklaagde.

De vertrouwenspersoon handelt enkel met het akkoord van de werknemer.

Het verzoeningsproces vereist het akkoord van de partijen.

Indien de werknemer niet wenst dat er op informele wijze gezocht wordt naar een oplossing, indien de werknemer aan deze procedure een einde wil stellen, indien de verzoening of interventie niet leidt tot een oplossing of indien de feiten hierna blijven bestaan, kan de werknemer die verklaart het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk een met redenen omklede klacht indienen bij de vertrouwenspersoon, overeenkomstig artikel 25.

Art. 24.- Indien er geen vertrouwenspersoon werd aangewezen, wendt de werknemer die meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk zich tot de bevoegde preventieadviseur die handelt overeenkomstig artikel 23.

Art. 25.- De werknemer kan enkel een met redenen omklede klacht indienen bij de vertrouwenspersoon of de bevoegde preventieadviseur, indien hij voorafgaand aan de indiening van de met redenen omklede klacht een persoonlijk onderhoud heeft gehad met ten minste een van deze personen.

De vertrouwenspersoon of de bevoegde preventieadviseur bij wie de met redenen omklede klacht zal ingediend worden evenals de werknemer die de met redenen omklede klacht wil indienen zorgen er voor dat het persoonlijk onderhoud plaats vindt binnen een termijn van acht kalenderdagen vanaf het ogenblik dat de werknemer zijn wil uitdrukt om een met redenen omklede klacht in te dienen.

Al naargelang het geval, ondertekent de vertrouwenspersoon of de preventieadviseur een kopie van de met redenen omklede klacht en overhandigt haar aan de werknemer. Deze kopie, die geldt als ontvangstbewijs, vermeldt dat het persoonlijk onderhoud heeft plaats gevonden.

Wanneer de vertrouwenspersoon de met redenen omklede klacht in ontvangst neemt, stuurt hij haar onmiddellijk door naar de bevoegde preventieadviseur.

Van zodra de preventieadviseur een met redenen omklede klacht heeft ontvangen, brengt hij de werkgever onmiddellijk op de hoogte van het feit dat de werknemer die een met redenen omklede klacht heeft ingediend de bescherming geniet bedoeld in artikel 32redecies van de wet en deelt hij aan de werkgever diens identiteit mee.

Art. 26.- De werknemers moeten de vertrouwenspersoon of de bevoegde preventieadviseur kunnen raadplegen tijdens de werkuren.

Indien de gewone arbeidstijdsregeling die van toepassing is bij de werkgever het onmogelijk maakt dat de werknemer de vertrouwenspersoon of de bevoegde preventieadviseur kan raadplegen tijdens de werkuren, mag deze raadpleging ook buiten deze werkuren gebeuren, indien hierover een collectieve arbeidsovereenkomst werd gesloten.

In beide gevallen wordt de tijd besteed aan de raadpleging van de vertrouwenspersoon of de preventieadviseur beschouwd als arbeidstijd en zijn de verplaatsingskosten ten laste van de werkgever.

Art. 27.- De met redenen omklede klacht is een door de werknemer ondertekend en gedateerd document dat, naast het verzoek aan de werkgever om passende maatregelen te treffen om een einde te stellen aan de feiten, de volgende gegevens bevat:

- 1° de nauwkeurige omschrijving van de feiten die volgens de werknemer constitutief zijn voor geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- 2° het ogenblik en de plaats waarop elk van deze feiten zich hebben voorgedaan;
- 3° de identiteit van de aangeklaagde.

Art. 28.- De bevoegde preventieadviseur deelt zo snel mogelijk aan de aangeklaagde de feiten mee die hem worden ten laste gelegd, hoort de personen, getuigen en anderen, die hij nuttig oordeelt en onderzoekt de met redenen omklede klacht op volledig onpartijdige wijze.

De aangeklaagde en de getuigen ontvangen een kopie van hun verklaring.

De preventieadviseur brengt onmiddellijk de werkgever op de hoogte van het feit dat de werknemer die een getuigenverklaring heeft afgelegd in de zin van artikel 32redecies, § 1, 5° van de wet de bescherming geniet bedoeld in dat artikel en deelt aan de werkgever diens identiteit mee.

Hij overhandigt een geschreven advies aan de werkgever dat de volgende elementen bevat:

- 1° de samenvatting van de feiten;
- 2° in voorkomend geval, het resultaat van de verzoeningspoging;
- 3° voor zover de vastgestelde gegevens van de zaak het toelaten, een gemotiveerd advies over de vraag of deze feiten al dan niet kunnen beschouwd worden als geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk of als feiten van een andere aard die een psychosociale belasting ingevolge het werk veroorzaken;
- 4° de analyse van de primaire, secundaire en tertiaire oorzaken van de feiten;
- 5° de maatregelen die moeten worden getroffen om, in het individuele geval, een einde te stellen aan de feiten;
- 6° de andere toe te passen preventie maatregelen.

Dit advies wordt aan de werkgever verstrekt binnen een termijn van drie maanden vanaf de indiening van de met redenen omklede klacht.

Deze termijn kan meermaals worden verlengd met een termijn van drie maanden, voor zover de preventieadviseur dit telkens kan rechtvaardigen en de redenen hiervoor schriftelijk meedeelt aan de werkgever en aan de werknemer die de met redenen omklede klacht heeft ingediend.

In elk geval wordt het advies ten laatste twaalf maanden na de indiening van de met redenen omklede klacht verstrekt.

Art. 29.- De werkgever informeert de klager en de aangeklaagde over de individuele maatregelen die hij overweegt te nemen.

Indien deze maatregelen de arbeidsvoorwaarden van de werknemer kunnen wijzigen, deelt de werkgever een afschrift van het advies van de preventieadviseur bedoeld in artikel 28 met uitzondering van de voorstellen betreffende de collectieve preventiemaatregelen mee aan de werknemer en hoort hij deze werknemer die zich kan laten bijstaan tijdens dit onderhoud.

Art. 30.- De werkgever deelt aan de werknemer die overweegt een rechtsvordering in te stellen een afschrift mee van het advies van de preventieadviseur bedoeld in artikel 28 met uitzondering van de voorstellen betreffende de collectieve preventiemaatregelen.

Art. 31.- De werknemer van een onderneming van buitenaf die meent het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk vanwege een werknemer van de werkgever in wiens inrichting hij permanent werkzaamheden uitvoert kan een beroep doen op de interne procedure van de werkgever bij wie de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Wanneer er individuele preventiemaatregelen moeten getroffen worden ten aanzien van een werknemer van een onderneming van buitenaf, legt de werkgever in wiens inrichting permanent werkzaamheden worden uitgevoerd de nuttige contacten met de werkgever van de onderneming van buitenaf, opdat deze maatregelen daadwerkelijk zouden kunnen getroffen worden.

AFDELING V. - SLOTBEPALINGEN

Art. 32.- De Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg wordt aangeduid om de beslissingen van de rechtsmachten inzake geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, zoals voorzien in artikel 32octiesdecies van de wet, in ontvangst te nemen.

Art. 33.- De bepalingen van de artikelen 1 tot 32 van dit besluit en zijn bijlage I vormen titel I, hoofdstuk V van de Codex over het welzijn op het werk met de volgende opschriften:

1° “Titel I. - Algemene beginselen”

2° “Hoofdstuk V. - Maatregelen in verband met psychosociale belasting veroorzaakt door het werk”

Art. 34 tot 36.- wijzigings- en opheffingsbepalingen

Art. 37.- (wijzigingsbepaling) In bijlage III Jaarverslag van de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk bedoeld in artikel 7, § 1, 2°, b, bij het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, vervan-

gen bij het koninklijk besluit van 29 januari 2007, wordt een punt VIIbis ingevoegd, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage II bij dit besluit.

Art. 38.- (opheffingsbepaling) Het koninklijk besluit van 11 juli 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk wordt opgeheven.

(overgangsbepaling) De bepalingen van het voornoemde koninklijk besluit van 11 juli 2002 blijven evenwel van toepassing op alle klachten die werden ingediend voor de datum van inwerkingtreding van dit besluit en waarover de preventieadviseur nog geen advies heeft meegedeeld aan de werkgever of waarvoor de werkgever nog geen individuele maatregelen heeft getroffen.

Art. 39.- Onze Minister van Werk is belast met de uitvoering van dit besluit.

BIJLAGE I

Bekwaamheden en kennis van de vertrouwenspersoon bedoeld in artikel 16

De bekwaamheid op het vlak van de vaardigheden bedoeld in artikel 16, tweede lid, 5° heeft inzonderheid betrekking op:

- 1) de basisvaardigheden inzake de methodologie voor psychosociale interventies en het oplossen van problemen in organisaties;
- 2) de analyse van conflictuele toestanden en de beheersing ervan volgens de interindividuele, de groeps- en de organisatorische dimensies;
- 3) de technieken voor hulpverlenende gesprekken en adviesverlening en inzonderheid de beheersing van emoties, actief luisteren en doeltreffende communicatie.

De kennis bedoeld in artikel 16, tweede lid, 5° heeft inzonderheid betrekking op:

- 1) het welzijnsbeleid, inzonderheid de personen die hierbij betrokken zijn en hun opdrachten, het dynamisch risicobeheersingssysteem;
- 2) de opdrachten van deze personen in het specifieke kader van de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- 3) de interne en externe maatregelen die werden vastgesteld ten voordele van de personen die verklaren het voorwerp te zijn van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- 4) de definitie van de fenomenen van geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- 5) elementen van de sociale psychologie van organisaties en instellingen en inzonderheid de structuren, de processen en de veranderingen;
- 6) elementen van psychosociale deontologie;
- 7) rapporteringstechnieken.

Invoeging van een punt VIIbis in bijlage III “Jaarverslag van de interne Dienst voor Preventie en bescherming op het werk bedoeld in artikel 7, § 1, 2°, b)” bij het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk

VIIbis. Inlichtingen betreffende de preventie van de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk.

1. Collectieve preventiemaatregelen die werden genomen om de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk te voorkomen:
  - A. Algemeen.
  - B. Specifiek betreffende de bescherming van de werknemers ten opzichte van andere personen op de arbeidsplaats.
2. Incidenten van psychosociale aard die zich bij herhaling hebben voorgedaan:
  - 2.1. Aantal.
  - 2.2. Aard.
  - 2.3. Statuut van de betrokken personen;
3. Incidenten van psychosociale aard die rechtstreeks werden gemeld aan de preventieadviseur of vertrouwenspersoon:
  - 3.1. informele interventies:
    - a. aantal interventies door de vertrouwenspersoon;
    - b. aantal interventies door de preventieadviseur;
    - c. betrokken partijen;
      - c.1. aantal volgens persoon die de interventie vraagt;
        - c.1.1. werkgever;
        - c.1.2. werknemer;
        - c.1.3. lid van de hiërarchische lijn;
      - c.2. aantal volgens aangeklaagde;
        - c.2.1. Werkgever;
        - c.2.2. werknemer;
        - c.2.3. lid van de hiërarchische lijn;
        - c.2.4. andere personen op de arbeidsplaats;
    - d. Aantal volgens de aard van de interventie;
      - d.1. onthaal, advies;
      - d.2. interventie;
      - d.3. bemiddeling;
      - d.4. andere;
  - 3.2. formele interventies;
    - a. totaal aantal met redenen omklede klachten;
    - b. totaal aantal met redenen omklede klachten ingediend na een informele interventie;
    - c. betrokken partijen;
      - c.1. aantal volgens klager;
        - c.1.1. werkgever;
        - c.1.2. werknemer;
        - c.1.3. lid van de hiërarchische lijn;

- c.2. aantal volgens aangeklaagde;
    - c.2.1. werkgever;
    - c.2.2. werknemer
    - c.2.3. lid van de hiërarchische lijn
    - c.2.4. andere personen op de arbeidsplaats
  - d. aantal feiten volgens hun aard
    - d.1. geweld;
    - d.2. pesterijen;
    - d.3. ongewenst seksueel gedrag;
    - d.4. andere.
  - e. Aantal maatregelen
    - e.1. individuele maatregelen;
    - e.2. collectieve maatregelen;
    - e.3. geen maatregelen;
    - e.4. interventie door de algemene directie toezicht welzijn op het werk.
4. Register van feiten bedoeld in artikel 12 van het koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de voorkoming van psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk.
- a. Aantal geregistreerde feiten;
  - b. Aantal volgens de aard van de feiten;
    - b.1. lichamenlijk geweld;
    - b.2. psychisch geweld;
    - b.3. pesterijen;
    - b.4. ongewenst seksueel gedrag;
    - b.5. andere.

TITEL II: ORGANISATORISCHE STRUCTUREN

HOOFDSTUK I: DE INTERNE DIENST VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor preventie en bescherming op het Werk (B.S. 31.3.1998; Errata: B.S. 11.6.1998)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comités voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 10.7.1999)
- (2) koninklijk besluit van 20 februari 2002 tot wijziging van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk wat betreft de verplichte forfaitaire minimumbijdragen uit hoofde van de prestaties van de preventieadviseurs van die diensten, en wat betreft de erkenning van die diensten, en tot wijziging van verscheidene reglementaire bepalingen (B.S. 8.3.2002)
- (3) koninklijk besluit van 11 juli 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (B.S. 18.7.2002)
- (4) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (5) koninklijk besluit van 8 juli 2004 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake het opmaken van de arbeidsongevallensteekkaarten (B.S. 18.8.2004, ed. 3)
- (6) koninklijk besluit van 24 februari 2005 houdende diverse bepalingen ter bestrijding van de ernstige arbeidsongevallen en vereenvoudiging van de arbeidsongevallenaangiften (B.S. 14.3.2005)
- (7) koninklijk besluit van 30 september 2005 tot wijziging van het koninklijk besluit van 24 februari 2005 houdende diverse bepalingen ter bestrijding van de ernstige arbeidsongevallen en vereenvoudiging van de arbeidsongevallenaangiften (B.S. 25.10.2005)
- (8) koninklijk besluit van 29 januari 2007 tot invoeging van bijlagen I, II, III en IV (B.S. 13.2.2007)
- (9) koninklijk besluit van 9 april 2007 houdende wijziging van bijlage IV (B.S. 18.6.2007, Ed. 2) [treedt in werking op 1 januari 2008]
- (10) koninklijk besluit van 25 april 2007 betreffende het onthaal en de begeleiding van werknemers met betrekking tot de bescherming van het welzijn bij de uitvoering van hun werk (B.S. 10.5.2007)
- (11) koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de voorkoming van psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (B.S. 6.6.2007)
- (12) koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de vorming en de bijscholing van de preventieadviseurs van de interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 11.7.2007)

AFDELING I. - INLEIDENDE BEPALINGEN

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° interne dienst: interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 3° externe dienst: externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk.
- 4° preventieadviseur van de interne dienst: elke natuurlijke persoon verbonden aan een interne dienst en belast met de opdrachten bedoeld in afdeling II, met uitsluiting van het administratief en medisch hulp personeel (paramedisch personeel) en van de deskundigen met vaardigheden bedoeld in [artikel 14, derde lid, 3° en 4° (3: KB 11.7.2002)];
- 5° Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers, overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet.
- 6° ARAB: het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming.

Art. 3.- § 1. Voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit worden de werkgevers in vier groepen ingedeeld.

De groep A bevat de werkgevers die meer dan 1.000 werknemers tewerkstellen.

Dit aantal werknemers wordt verminderd tot:

- 1° 500 voor de werkgevers van wie de onderneming behoort tot:
  - a) de industrie voor winning, reiniging en distributie van water;
  - b) de metaalverwerkende industrie, en de fijnmechanische en optische industrie, met uitzondering van de ondernemingen bedoeld in 2°, f), g), h) en i)
  - c) de andere be- en verwerkende industrieën, met uitzondering van de ondernemingen bedoeld in 2°, j)
- 2° 200 voor de werkgevers van wie de onderneming behoort tot:
  - a) de industrie voor productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en warmwater;
  - b) de industrie voor vervaardiging en eerste verwerking van metalen;
  - c) de industrie voor vaardiging van steen, cement, betonwaren, aardewerk, glas en dergelijke;
  - d) de chemische industrie, met uitzondering van de ondernemingen bedoeld in 3°, d) e) en f);
  - e) de kunstmatige en synthetische continugaren- en vezelindustrie;
  - f) de industrie voor vervaardiging van producten uit metaal;
  - g) de machinebouwnijverheid;
  - h) de industrie van de automobielbouw en de fabrieken van auto-onderdelen;
  - i) de overige transportmiddelenfabrieken;
  - j) de houtindustrie en de fabrieken van houten meubelen;
  - k) de bouwnijverheid;
- 3° 50 voor de werkgevers van wie de onderneming behoort tot:
  - a) de industrie voor winning en vervaardiging van splijt- en kweekstoffen;
  - b) de cokesovenbedrijven;
  - c) de aardolie-industrie;
  - d) de chemische grondstoffenfabrieken;

- e) de petro- en carbochemische industrie;
- f) de industrie voor de vervaardiging van andere chemische producten met voornamelijk industriële of agrarische toepassing.

De groep B omvat de werkgevers:

- 1° die tussen 200 en 1.000 werknemers tewerkstellen en die niet opgenomen zijn in groep A;
- 2° die tussen 100 en 200 werknemers tewerkstellen en van wie de onderneming behoort tot de bedrijfstakken bedoeld bij het derde lid, 1°;
- 3° die tussen 50 en 200 werknemers tewerkstellen en van wie de onderneming behoort tot de bedrijfstakken bedoeld bij het derde lid, 2°;
- 4° die tussen 20 en 50 werknemers tewerkstellen en van wie de onderneming behoort tot de bedrijfstakken bedoeld bij het derde lid 3°.

De groep C omvat de werkgevers die minder dan 200 werknemers tewerkstellen en die niet zijn opgenomen in de groep A en B;

De groep D omvat de werkgevers die minder dan 20 werknemers tewerkstellen en waar de werkgever zelf de functie van preventieadviseur vervult.

Indien een technische bedrijfseenheid, bedoeld in artikel 35, § 3 van de wet moet worden ingedeeld in één van de groepen bedoeld in § 1 wordt de activiteit van de technische bedrijfseenheid in aanmerking genomen.

§ 2. Het aantal werknemers wordt berekend door het aantal kalenderdagen waarop elke werknemer, gedurende een periode van de vier trimesters die elk trimester voorafgaan, ingeschreven is in het personeelsregister waarvan het bijhouden wordt opgelegd door het koninklijk besluit nr. 5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten, of in elk ander document dat hiertoe bijgehouden wordt indien de werkgever aan de bepalingen van genoemd koninklijk besluit niet onderworpen is, te delen door driehonderd vijftig.

Wanneer het werkelijke uurrooster van een werknemer niet de drievierde bereikt van het uurrooster dat het zijne zou zijn geweest indien hij voltijds tewerkgesteld was, wordt het aantal kalenderdagen waarop hij in het personeelsregister werd ingeschreven tijdens de in het eerste lid bedoelde periode gedeeld door twee.

Het aantal gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2, § 1, tweede lid, 1°, b) tot e) van de wet wordt berekend door het aantal uren waarop zij arbeid, stage of een vorm van arbeid verrichten tijdens een periode van vier trimesters die elk trimester voorafgaan, te delen door duizend zeventig.

AFDELING II. - DE OPDRACHTEN VAN DE INTERNE DIENST

Art. 4.- De interne dienst staat de werkgever, de leden van de hiërarchische lijn en de werknemers bij voor de toepassing van de wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en alle andere preventiemaatregelen en -activiteiten.

De interne dienst mag eveneens de opdrachten inzake gezondheidstoezicht bedoeld in artikel 6 uitoefenen, indien hij beantwoordt aan de voorwaarden opgelegd door artikel 13 § 2.

De interne dienst werkt samen met de externe dienst, telkens wanneer op die dienst een beroep wordt gedaan.

De bepalingen van dit besluit doen geen afbreuk aan de mogelijkheid voor de werkgever om voor specifieke problemen die rijzen in verband met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en die een bijzondere deskundigheid vergen die niet verplicht aanwezig is in de externe dienst, een beroep te doen op andere diensten of instellingen die gespecialiseerd zijn of bijzonder bevoegd zijn op de domeinen bedoeld in artikel 4 van de wet en op het vlak van de mindervalide werknemers.

[De werkgever doet een beroep op de in het vierde lid bedoelde diensten of instellingen met de medewerking van de interne of externe dienst en na advies van het comité.

De mogelijkheid om beroep te doen op de bovenvermelde diensten of instellingen, moeten beschreven zijn in het jaarlijks actieplan bedoeld in artikel 11 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (2: KB 20.2.2002)]

Art. 5.- De interne dienst heeft als opdracht de werkgever, de leden van de hiërarchische lijn en de werknemers bij te staan in de uitwerking, programmatie, uitvoering en evaluatie van het beleid bepaald door het dynamisch risicobeheersingssysteem bedoeld in het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

In het kader van dit dynamisch risicobeheersingssysteem heeft de interne dienst volgende opdrachten:

- 1° in verband met de risicoanalyse:
  - a) medewerken aan de identificatie van de gevaren;
  - b) advies verlenen over de resultaten die voortvloeien uit het vaststellen en nader bepalen van de risico's, en maatregelen voorstellen teneinde over een permanente risicoanalyse te beschikken;
  - c) advies verlenen en voorstellen formuleren voor de opstelling, uitvoering en bijsturing van het globaal preventieplan en het jaaractieplan;
- 2° deelnemen aan de studie van de factoren die van invloed zijn op het ontstaan van ongevalen of incidenten en aan de studie van de oorzaken van doorslaggevende aard van elk ongeval dat een arbeidsongeschiktheid tot gevolg heeft gehad;
- 3° deelnemen aan de analyse van de oorzaken van beroepsziekten;
- 4° bijdragen tot en meewerken aan het onderzoek van de werkdruk, de aanpassing van de techniek en de arbeidsomstandigheden aan de menselijke fysiologie evenals de voorkoming van overmatige professionele fysieke en mentale vermoeidheid en deelnemen aan de analyse van de oorzaken van aandoeningen te wijten aan de werkdruk en andere psycho-sociale factoren verbonden aan de arbeid;
- 5° advies verlenen over de organisatie van de arbeidsplaats, de werkpost, de omgevingsfactoren en fysische, chemische, carcinogene en biologische agentia, de arbeidsmiddelen en de individuele uitrusting;
- 6° advies verlenen over de hygiëne op de arbeidsplaats inzonderheid wat de keukens, refters, kleedkamers, sanitaire installaties, werk- en rustzitplaatsen en andere bijzondere sociale voorzieningen eigen aan de onderneming betreft die bestemd zijn voor de werknemers;
- 7° advies verlenen over het opstellen van instructies betreffende:

- a) het gebruik van arbeidsmiddelen;
  - b) het gebruik van chemische en carcinogene stoffen en preparaten en biologische agentia;
  - c) het gebruik van collectieve en persoonlijke beschermingsmiddelen;
  - d) de voorkoming van brand;
  - e) de toe te passen procedures in geval van ernstig en onmiddellijk gevaar;
- 8° advies verlenen over de vorming van de werknemers:
- a) bij indienstneming;
  - b) bij een overplaatsing of verandering van functie;
  - c) bij invoering van een nieuw arbeidsmiddel of verandering van arbeidsmiddel;
  - d) bij invoering van een nieuwe technologie.
- 9° voorstellen doen voor het onthaal, [de begeleiding (10: KB 25.4.2007)], de informatie, de vorming en de sensibilisering van de werknemers inzake de maatregelen in verband met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk van toepassing in de onderneming of instelling en medewerken aan de maatregelen en de uitwerking van propagandamiddelen die in dat verband worden vastgesteld door het Comité;
- 10° aan de werkgever en aan het Comité advies verstrekken over ieder ontwerp, maatregel of middel waarvan de werkgever de toepassing overweegt en die rechtstreeks of onrechtstreeks, onmiddellijk of op termijn, gevolgen kunnen hebben voor het welzijn van de werknemers;
- 11° deelnemen aan de coördinatie, de samenwerking en de informatie inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, wat betreft de ondernemingen van buitenaf en zelfstandigen en meewerken aan de coördinatie, de samenwerking en de informatie inzake veiligheid en gezondheid wat betreft de ondernemingen en instellingen die aanwezig zijn op eenzelfde arbeidsplaats of wat betreft de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen;
- 12° ter beschikking staan van de werkgever, de leden van de hiërarchische lijn en de werknemers voor alle vragen die rijzen in verband met de toepassing van de wet en haar uitvoeringsbesluiten en deze, in voorkomend geval, voorleggen voor advies aan de externe dienst;
- 13° meewerken aan de uitwerking van de interne noodprocedures en de toepassing van de maatregelen te nemen ingeval van ernstig en onmiddellijk gevaar;
- 14° meewerken aan de organisatie van de eerste hulp en dringende verzorging van werknemers die slachtoffer zijn van een ongeval of getroffen worden door ziekte;
- 15° het verzekeren van het secretariaat van het comité;
- 16° alle andere opdrachten verrichten die worden opgelegd door de wet en de uitvoeringsbesluiten.

Art. 6.- Naast de samenwerking voor het uitvoeren van de opdrachten bedoeld in artikel 5 zijn de volgende opdrachten voorbehouden aan de preventieadviseurs, die beantwoorden aan de vereisten bepaald bij artikel 22, 2° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, die behoren tot het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht:

- 1° het onderzoeken van de wisselwerking tussen de mens en de arbeid en hierdoor bijdragen tot een betere afstemming van de mens op zijn taak enerzijds en de aanpassing van het werk aan de mens anderzijds;
- 2° het gezondheidstoezicht op de werknemers verzekeren inzonderheid om:

- a) te vermijden dat werknemers worden tewerkgesteld aan taken waarvan zij, wegens hun gezondheidstoestand normaal de risico's niet kunnen dragen en te vermijden dat personen tot het werk worden toegelaten die getroffen zijn door ernstige besmettelijke aandoeningen of die een gevaar voor de veiligheid inhouden van de andere werknemers;
  - b) de tewerkstellingskansen te bevorderen voor iedereen, onder meer door het voorstellen van aangepaste werkmethodes, het voorstellen van aanpassingen van de werkpost en het zoeken naar aangepast werk, ook voor personen met een beperkte arbeidsgeschiktheid;
  - c) zo vroeg mogelijk beroepsziekten en de aandoeningen gebonden aan de arbeid op te sporen, de werknemers te informeren en te adviseren over de aandoeningen en gebreken waardoor zij zijn getroffen en mee te werken aan het opsporen en de studie van de risicofactoren die van invloed zijn op beroepsziekten en aandoeningen gebonden aan de uitvoering van het werk;
- 3° toezicht houden op de organisatie van de eerste hulp en dringende verzorging van de werknemers die het slachtoffer zijn van een ongeval of getroffen worden door ziekte.

Art. 7.- § 1. Om deze opdrachten te vervullen zijn de preventieadviseurs ertoe gehouden ten minste de volgende taken uit te oefenen:

- 1° In het kader van de permanente risicoanalyse en het opstellen en het bijsturen van het globaal preventieplan en het jaaractieplan:
- a) verrichten van veelvuldige en systematische onderzoeken op de arbeidsplaats, hetzij op eigen initiatief, hetzij op vraag van de werkgever, hetzij binnen de kortst mogelijke tijd na een aanvraag van de werknemers of hun vertegenwoordigers;
  - b) op eigen initiatief, op vraag van de werkgever of op vraag van de betrokken werknemers de werkposten te onderzoeken telkens wanneer een werknemer die op die werkpost wordt tewerkgesteld wordt blootgesteld aan de verhoging van de risico's of nieuwe risico's;
  - c) ten minste één maal per jaar een grondig onderzoek verrichten van de arbeidsplaatsen en van de werkposten;
  - d) onderzoeken doen naar aanleiding van arbeidsongevallen en incidenten die zich op de arbeidsplaats hebben voorgedaan;
  - e) de nuttige, de nodige en pertinente onderzoeken en opsporingen verrichten voor de verbetering van het welzijn van de werknemers;
  - f) zelf analyses of controles uitvoeren of doen uitvoeren onder de voorwaarden bepaald door de wet en de uitvoeringsbesluiten;
  - g) kennis nemen van de fabricageprocédés, werkmethodes en arbeidsprocessen en ze ter plaatse onderzoeken en maatregelen voorstellen om de risico's te verhelpen die eruit voortvloeien;
  - h) de nodige documentatie bijhouden waarvan de inhoud bepaald is in bijlage I;
  - i) in geval van dringende noodzakelijkheid en de onmogelijkheid om op de directie beroep te doen, zelf de nodige maatregelen treffen om de oorzaken van het gevaar of hinder te verhelpen.
  - [j) de taken die de werkgever hen geeft in toepassing van artikel 26 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, teneinde de herhaling van ernstige arbeidsongevallen te vermijden. (6: KB 24.2.2005)]
- 2° In het kader van het beheer en de werking van de dienst te zorgen voor:

- a) het opstellen bij de werkgevers van de groepen A,B en C van de maandverslagen en bij de werkgevers die minder dan 50 werknemers tewerkstellen en die niet behoren tot groep B van de driemaandelijke verslagen waarvan de inhoud is bepaald in bijlage II bij dit besluit;
- b) het opstellen van het jaarverslag waarvan de inhoud is bepaald in bijlage III bij dit besluit;
- [c) het opstellen van de arbeidsongevallensteekkaart waarvan de inhoud is bepaald in bijlage IV bij dit besluit of het invullen van het formulier voor de aangifte van het arbeidsongeval, overeenkomstig artikel 28 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk; (6: KB 24.2.2005)]
- 3° de documenten op te stellen, aan te vullen of te viseren in het kader van de keuze, de aankoop, het gebruik en het onderhoud van arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen.
- 4° de kennisgevingen die in toepassing van de wet en zijn uitvoeringsbesluiten aan de overheid moeten worden verricht bij te houden.
- 5° taken in het kader van het secretariaatswerk van het Comité te verrichten zoals bepaald in de reglementering die de werking van het Comité vaststelt.
- [6° bijhouden van het document bedoeld in artikel 13, tweede lid, 8°, van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (10: KB 25.4.2007)]

§ 2. In het kader van de opdrachten inzake gezondheidstoezicht bepaald in artikel 6 zijn volgende taken voorbehouden aan de afdeling belast met het medisch toezicht:

- a) ervoor zorgen dat de werknemers die het slachtoffer zijn van een ongeval of getroffen worden door ziekte, de eerste hulp en de dringende verzorging krijgen, tenzij andere medische diensten opgericht in toepassing van de wet van 10 april 1971 op de arbeidsongevallen hiermee belast zijn;
- b) de aangifte doen van beroepsziekten.

Art. 8.- Onverminderd de bepalingen van de artikelen 9 tot 12 worden de opdrachten en taken bedoeld in de artikelen 5 tot 7 uitgeoefend door de interne dienst of de externe dienst.

Onverminderd de bepaling van artikel 11, kunnen alle opdrachten en taken bedoeld in het eerste lid worden uitgeoefend door de interne dienst, indien deze over de vereiste bekwaamheid beschikt.

De werkgever moet het in het vierde lid bedoelde identificatiedocument, hetzij apart, hetzij als deel van het jaarverslag van de dienst, hetzij als een bijlage bij de overeenkomst met de externe dienst ter beschikking houden van de met toezicht belast ambtenaar.

Dit document vermeldt:

- 1° de identificatie van de werkgever;
- 2° de opdrachten die door de interne dienst worden verricht, eventueel middels een verwijzing naar de desbetreffende bepalingen van dit besluit;
- 3° de samenstelling van de interne dienst, het aantal preventieadviseurs, hun kwalificaties en hun prestatieduur;
- 4° de vaardigheden die vertegenwoordigd zijn in de interne dienst, zodat de opdrachten volledig en doeltreffend kunnen worden vervuld;

- 5° de administratieve, technische en financiële middelen waarover de interne dienst beschikt;
- 6° de adviezen van het Comité;
- 7° wanneer het gaat om de opdracht inzake gezondheidstoezicht, een kopie van de erkenning verleend door de bevoegde Gemeenschap.

Art. 9.- Bij de werkgevers van groep A en B worden de volgende opdrachten en taken steeds vervuld door de interne dienst:

- 1° de opdrachten van artikel 5, eerste lid en tweede lid, 1°, 4°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11°, 12°, 13°, 14° en 15°;
- 2° de taken opgesomd in artikel 7, § 1, 1°, a) b) c) e) f) g) h) i), 2°, 3°, 4°, 5°;
- 3° de opdrachten en taken bedoeld in artikel 12 indien beroep gedaan wordt op een externe dienst.

Art. 10.- Bij de werkgevers van de groep C wordt de interne dienst steeds belast met de opdracht bedoeld in artikel 5, tweede lid 6°, 12° en 15° en de taken bedoeld in artikel 7 § 1, 1°, a) c) h) i), 2°, 3°, 4° en 5° evenals met de opdrachten en taken bedoeld in artikel 12 indien beroep gedaan wordt op een externe dienst.

Art. 11.- § 1. De werkgevers waarvan de interne dienst geen departement heeft die belast is met het medisch toezicht, dat beantwoordt aan de bepalingen van artikel 13, § 2, zijn steeds verplicht een beroep te doen op een externe dienst.

De externe dienst verricht in dat geval steeds de volgende opdrachten en taken:

- 1° de opdrachten bedoeld in artikel 6;
- 2° de taken bedoeld in artikel 7, § 2b).

§ 2. Bij de werkgevers van de groep C waarbij de interne dienst geen preventieadviseur heeft die met vrucht een aanvullende vorming niveau I of II heeft beëindigd zoals bepaald in artikel 22 worden de volgende opdrachten en taken steeds verricht door een externe dienst:

- 1° de opdrachten bedoeld in artikel 5 eerste en tweede lid, 1°;
- 2° verrichten van onderzoeken op de arbeidsplaats na een arbeidsongeval op de arbeidsplaats met [vier (6: KB 24.2.2005)]of meer dagen arbeidsongeschiktheid.
- [3° de opdrachten en taken die de werkgever hen geeft in toepassing van artikel 26 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, teneinde de herhaling van ernstige arbeidsongevallen te vermijden. (6: KB 24.2.2005)]

§ 3. Bij de werkgevers van groep D worden de opdrachten en taken bedoeld in § 2 steeds verricht door een externe dienst.

Art. 12.- Onverminderd de bepalingen van de artikelen 9 tot 11, is de interne dienst telkens wanneer een beroep gedaan wordt op een externe dienst steeds belast met de volgende opdrachten:

- 1° de samenwerking met de externe dienst organiseren;
- 2° de coördinatie verzekeren met de externe dienst door aan deze externe dienst alle nuttige informatie te verstrekken die zij nodig heeft voor het vervullen van haar opdrachten;
- 3° in het kader van de risicoanalyse samenwerken met de externe dienst, door de preventieadviseur van de externe dienst te vergezellen bij onderzoeken op de arbeidsplaats en

hem bij te staan bij het onderzoeken van de oorzaken van arbeidsongevallen en beroepsziekten en bij het opstellen van inventarissen;

- 4° medewerken met de externe dienst in het kader van de implementatie van de preventie maatregelen die op basis van de risicoanalyse zijn vastgesteld inzonderheid door advies te verstrekken in verband met de maatregelen inzake propaganda en inzake het onthaal, de informatie, de vorming en sensibilisering van de werknemers en inzake het opstellen van de instructies ten behoeve van de werknemers;
- 5° het medewerken aan de uitwerking van de procedures te volgen bij ernstig en onmiddellijk gevaar, de organisatie van de eerste hulp en de dringende verzorging.

AFDELING III.- DE ORGANISATIE EN WERKING VAN DE INTERNE DIENST

Art. 13.- § 1. De interne dienst bestaat al dan niet uit afdelingen overeenkomstig artikel 35 en 36 van de wet.

§ 2. De werkgever die ervoor kiest dat de opdrachten bedoeld in artikel 6 worden uitgeoefend door de interne dienst, richt binnen de interne dienst een departement op belast met het medisch toezicht, dat erkend kan worden door de Gemeenschappen.

Het departement dat belast is met het medisch toezicht wordt geleid door een preventieadviseur die beantwoordt aan de vereisten bepaald bij artikel 22, 2° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor Preventie en Bescherming op het werk.

Het personeel dat deel uitmaakt van dit departement oefent zijn opdrachten uit onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van deze preventieadviseur.

De samenstelling van dit departement en de prestatieduur van de leden ervan zijn conform aan de bepalingen van de artikelen 25, 26 en 27 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor Preventie en Bescherming op het werk.

§ 3. Mogen belast worden met de opdrachten van een departement belast met het medisch toezicht:

- 1° de arbeidsgeneeskundige dienst van de Staat;
- 2° de medische dienst van de Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen;
- 3° de medische dienst van de krijgsmacht.

In elk geval moeten deze diensten voldoen aan de volgende voorwaarden:

- 1° ze kunnen de door de bepalingen van dit besluit opgelegde verplichtingen vervullen, zowel wat betreft de uitvoering van de taken die hierin zijn voorgeschreven als wat betreft de titels en wetenschappelijke kwalificaties die de preventieadviseurs aan wie die taken worden toevertrouwd, moeten bezitten;
- 2° de structuur van de diensten is zodanig dat zijn onafhankelijkheid wordt gewaarborgd alsook die van de preventieadviseurs;
- 3° het medisch dossier maakt wat de arbeidsgeneeskunde betreft, het voorwerp uit van een afzonderlijke behandeling.

Art. 14.- Onverminderd de bepalingen betreffende het departement belast met het medisch toezicht, is de interne dienst dermate samengesteld dat zijn opdrachten kunnen worden vervuld op grond van het principe van multidisciplinariteit.

Het principe van de multidisciplinariteit wordt bereikt door het gecoördineerd optreden van preventieadviseurs en deskundigen die beschikken over verschillende vaardigheden die bijdragen tot de bevordering van het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Deze vaardigheden hebben inzonderheid betrekking op:

- 1° de arbeidsveiligheid;
- 2° de arbeidsgeneeskunde;
- 3° de ergonomie;
- 4° de bedrijfshygiëne;
- 5° de psychosociale aspecten van de arbeid [waaronder geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op het werk (3: KB 11.7.2002)].

De werkgever bepaalt, rekening houdend met het globaal preventieplan en, na voorafgaand advies van het Comité, welke vaardigheden in zijn onderneming of instelling aanwezig moeten zijn en voor welke vaardigheden hij een beroep doet op een externe dienst.

[De werkgever geeft gevolg aan dit advies overeenkomstig artikel 19 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de comités voor preventie en bescherming op het werk. (1: KB 3.5.1999)]

In elk geval mogen de vaardigheden inzake arbeidsveiligheid en deze inzake arbeidsgeneeskunde nooit door één en dezelfde persoon beoefend worden.

De werkgever die over één van de vaardigheden bedoeld in [het tweede lid, 3° en 4° (3: KB 11.7.2002)] moet beschikken, in toepassing van het globaal preventieplan, kan hiervoor ook een beroep doen op andere personen in zijn onderneming of instelling die niet behoren tot de interne dienst, voor zover deze personen over de deskundigheid beschikken bedoeld in [artikel 22, 3° en 4° (3: KB 11.7.2002)] van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk en voor zover deze personen kunnen beschikken over de nodige tijd en middelen.

Art. 15.- Wanneer een interne dienst bestaat uit meerdere afdelingen in de zin van artikel 35 en 36 van de wet of wanneer een departement belast met het medisch toezicht is opgericht bepaalt de werkgever, na voorafgaand advies van het comité welke de verhouding is tussen, in voorkomend geval de afdelingen, het departement en de centrale dienst en door wie en op welke wijze de leiding van de dienst en, in voorkomend geval, elke afdeling wordt verzekerd.

De leiding van de dienst of de afdeling wordt verzekerd door:

- 1° ofwel een preventieadviseur die met vrucht een erkende cursus van het eerste niveau heeft beëindigd, wanneer de werkgever of de technische eenheid behoort tot de groep A;
- 2° ofwel een preventieadviseur die met vrucht een erkende cursus van ten minste het tweede niveau heeft beëindigd, wanneer de werkgever of de technische eenheid behoort tot de groep B;
- 3° ofwel de preventieadviseur belast met de leiding van het departement belast met het medisch toezicht.

Wanneer de preventieadviseur belast met de leiding van het departement belast met het medisch toezicht, de leiding van de interne dienst of de afdeling waarneemt moet de interne

dienst of de afdeling al naargelang de werkgever of de technische bedrijfseenheid behoort tot groep A of B eveneens beschikken over een preventieadviseur die voldoet aan de voorwaarden bepaald in het tweede lid, 1° en 2°.

Art. 16.- De preventieadviseur belast met de leiding van de dienst hangt rechtstreeks af van de persoon belast met het dagelijks beheer van de onderneming of instelling en heeft rechtstreeks toegang tot de persoon of personen belast met het dagelijks beheer van de technische bedrijfseenheid of bedrijfseenheden.

De preventieadviseur belast met de leiding van een afdeling hangt rechtstreeks af van de persoon belast met het dagelijks beheer van de technische bedrijfseenheid waarvoor de afdeling werd opgericht en heeft rechtstreeks toegang tot de persoon belast met het dagelijks beheer van de onderneming of instelling.

De preventieadviseur belast met de leiding van het departement, belast met het medisch toezicht bedoeld in artikel 13, § 2 heeft eveneens rechtstreeks toegang tot de personen belast met het dagelijks beheer bedoeld in het eerste lid.

Art. 17.- § 1. De werkgever bepaalt, na voorafgaand advies van het comité:

- 1° de wijze van samenstelling van de interne dienst;
- 2° de technische en wetenschappelijke middelen, de lokalen en de financiële middelen, evenals het administratief personeel dat ter beschikking van de interne dienst wordt gesteld;

[De werkgever geeft gevolg aan dit advies overeenkomstig artikel 19 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de comités voor preventie en bescherming op het werk. (1: KB 3.5.1999)]

§ 2. De werkgever bepaalt, na voorafgaand akkoord van het Comité, de minimumduur van de prestaties van de preventieadviseurs dermate dat de aan de interne dienst toegewezen opdrachten te allen tijde volledig en doeltreffend worden vervuld.

Op verzoek van elke belanghebbende partij kan de minimumduur van de prestaties worden gewijzigd, volgens dezelfde procedure.

Door duur van de prestaties moet worden begrepen de tijd die minimaal moet besteed worden om de opdrachten en activiteiten toegekend aan de preventieadviseurs te kunnen vervullen.

Art. 18.- Opdat de preventieadviseurs hun opdrachten en activiteiten doeltreffend zouden kunnen vervullen:

- 1° stelt de werkgever hen in kennis van de fabricageprocédés, de werktechnieken, de werken produktiemethodes evenals de stoffen en producten die in de onderneming worden aangewend of die men zich voorneemt in de onderneming aan te wenden;
- 2° licht de werkgever hen in en raadpleegt hij hen over de wijzigingen die worden aangebracht aan de fabricageprocédés, de werktechnieken of installaties indien zij bestaande risico's kunnen verergeren of er nieuwe kunnen doen ontstaan, evenals wanneer nieuwe producten worden gebruikt of gefabriceerd;
- 3° geven de werkgever, de leden van de hiërarchische lijn en de werknemers hen alle informatie die zij vragen om hen in de mogelijkheid te stellen de opdrachten van de interne dienst te vervullen;

- 4° brengt de werkgever de preventieadviseur belast met de leiding van de dienst of van de afdeling op de hoogte van alle activiteiten die op de arbeidsplaats worden uitgevoerd door de tussenkomst van ondernemingen van buitenaf, zelfstandigen of uitzendkrachten;
- 5° deelt de werkgever aan de preventieadviseur belast met de leiding van de dienst de lijst van de werknemers mede, met de gegevens nodig voor de uitoefening van zijn opdrachten.

AFDELING IV.- STATUUT VAN DE PREVENTIEADVISEURS VAN EEN INTERNE DIENST

Art. 19.- De preventieadviseurs zijn verbonden met de werkgever door middel van een arbeidsovereenkomst of door middel van een statuut waarbij hun rechtspositie eenzijdig is geregeld door de overheid.

Zij worden tewerkgesteld in de onderneming of instelling waarvoor de interne dienst is opgericht.

De preventieadviseurs van een afdeling zijn werkzaam in de technische bedrijfseenheid waarvoor de afdeling is opgericht.

Art. 20.- § 1. De werkgever duidt de preventieadviseurs of hun tijdelijke plaatsvervaarders aan, vervangt hen of verwijdert hen uit hun functie, na voorafgaand akkoord van het Comité.

Wanneer het de preventieadviseur betreft, die belast is met de leiding van een interne dienst die uit verschillende afdelingen bestaat en de preventieadviseurs die hem bijstaan, is het voorafgaand akkoord vereist van alle Comités.

Wanneer het een preventieadviseur betreft die werkzaam is in een interne dienst, die niet uit afdelingen bestaat, is het voorafgaand akkoord vereist van het Comité.

Wanneer het de preventieadviseur betreft die werkzaam is in een afdeling, is het voorafgaand akkoord vereist van het Comité dat bevoegd is voor de technische bedrijfseenheid waarvoor de afdeling werd opgericht.

§ 2. In geval geen akkoord bereikt wordt binnen één Comité of meerdere Comités, vraagt de werkgever het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Deze ambtenaar hoort de betrokken partijen en poogt de standpunten met elkaar te verzoenen.

Indien geen verzoening wordt bereikt, verstrekt de met het toezicht belaste ambtenaar een advies waarvan per aangetekend schrijven kennis wordt gegeven aan de werkgever.

De werkgever stelt het Comité in kennis van het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar binnen een termijn van dertig dagen na de kennisgeving, vooraleer hij de beslissing neemt.

De kennisgeving wordt geacht ontvangen te zijn de derde werkdag na de afgifte van de brief per post.

§ 3. De bepalingen van § 1 en § 2 zijn, wat de aanduiding betreft, niet van toepassing op de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en hun adjuncten.

ten die volgens de bepalingen van artikel 833.2.1. van het ARAB aangeduid waren op het ogenblik van de inwerkingtreding van dit besluit, evenals op de arbeidsgeneesheren die volgens de bepalingen van artikel 112 van het ARAB aangeduid waren, op het ogenblik van de inwerkingtreding van dit besluit en die de functie van preventieadviseur blijven uitoefenen en voor zover zij die functie in dezelfde onderneming, instelling of technische bedrijfseenheid blijven uitoefenen.

Art. 21.- De preventieadviseurs bezitten een voldoende kennis van de wetgeving inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk van toepassing in de onderneming of instelling waarin zij hun opdracht vervullen, en hebben de nodige technische en wetenschappelijke kennis om de activiteiten bedoeld in afdeling II te kunnen vervullen.

[Deze kennis heeft inzonderheid betrekking op:

1° de technieken in verband met risicoanalyse;

2° de coördinatie van preventieactiviteiten:

- in de interne dienst;
- tussen de interne en externe dienst;
- met de werkgevers en werknemers van ondernemingen van buitenaf die in de eigen onderneming werkzaamheden uitvoeren;

3° de maatregelen in verband met de hygiëne op de arbeidsplaatsen;

4° de organisatie van de eerste hulp en dringende verzorging van slachtoffers van een ongeval of een plotse ziekte en de maatregelen te nemen in geval van een ernstig en onmiddellijk gevaar;

5° de opdrachten van de preventieadviseurs bedoeld in het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de comités voor preventie en bescherming op het werk;

6° de verslaggeving. (12: KB 17.5.2007)]

[**Art. 22.- § 1.** Bij de werkgevers van groep A en B dient een preventieadviseur met vrucht de aanvullende vorming te hebben gevolgd bepaald in het koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de vorming en de bijscholing van de preventieadviseurs van de interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk.

Bij de werkgevers die behoren tot de groep A moeten de preventieadviseurs die de opdrachten bedoeld in artikel 5 vervullen het bewijs leveren dat zij met vrucht een erkende cursus van ten minste het tweede niveau hebben beëindigd en moet de preventieadviseur die de opdrachten bedoeld in artikel 5 vervult en belast is met de leiding van de dienst het bewijs leveren dat hij met vrucht een erkende cursus van het eerste niveau heeft beëindigd en ten minste twee jaar ervaring heeft als preventieadviseur in een interne dienst voor preventie en bescherming op het werk.

Bij de technische bedrijfseenheden die behoren tot de groep A, moeten de preventieadviseurs die de opdrachten bedoeld in artikel 5 vervullen het bewijs leveren dat zij met vrucht een erkende cursus van ten minste het tweede niveau hebben beëindigd en moet de preventieadviseur die de opdrachten bedoeld in artikel 5 vervult en die belast is met de leiding van de afdeling het bewijs leveren dat hij met vrucht een erkende cursus van het eerste niveau heeft beëindigd en ten minste twee jaar ervaring heeft als preventieadviseur in een interne dienst voor preventie en bescherming op het werk.

Bij de werkgevers die behoren tot de groep B, moet de preventieadviseur die de opdrachten bedoeld in artikel 5 vervult en die belast is met de leiding van de dienst het bewijs leveren dat hij met vrucht een erkende cursus van ten minste het tweede niveau heeft beëindigd.

Bij de technische bedrijfseenheden die behoren tot de groep B moet de preventieadviseur die de opdrachten bedoeld in artikel 5 vervult en die belast is met de leiding van de afdeling het bewijs leveren dat hij met vrucht een erkende cursus van ten minste het tweede niveau heeft beëindigd.

Personen die in het bezit zijn van een diploma, getuigschrift of andere titel waaruit blijkt dat zij de vereiste kwalificatie bezitten om in een lidstaat van de Europese Unie de functie van preventieadviseur te mogen uitoefenen, kunnen, naargelang van het niveau van deze kwalificatie, bij werkgevers van groep A of B, de functie van preventieadviseur uitoefenen, op voorwaarde dat zij kunnen aantonen dat zij bij een inrichter de vakken van de multidisciplinaire basismodule en de specialisatiemodule gevolgd hebben, die betrekking hebben op de juridische en sociale aspecten van deze functie in België. (12: KB 17.5.2007)]

§ 2. In afwijking van § 1, volstaat het dat de preventieadviseur die de opdrachten bedoeld in artikel 6 vervult, het bewijs levert dat hij beantwoordt aan de vereisten gesteld in artikel 22, 2° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, zelfs wanneer hij belast wordt met de leiding van de interne dienst of een afdeling.

Art. 23.- De preventieadviseurs hebben het recht en de plicht zich te vervolmaken.

Daarom geeft de werkgever hen de toelating alle nuttige contacten te onderhouden met universitaire centra en andere gespecialiseerde instanties die in staat zijn hen de gewenste middelen tot vervolmaking, het gewenste onderwijs en de gewenste medewerking te bezorgen.

Art. 24.- De aan vormingsactiviteiten bestede tijd wordt als normale werktijd beschouwd en de daarbij horende kosten worden vergoed.

Art. 25.- In toepassing van artikel 43 van de wet vervullen de preventieadviseurs hun opdrachten in volledige onafhankelijkheid ten overstaan van de werkgever en de werknemers.

De meningsverschillen betreffende de werkelijkheid van deze onafhankelijkheid worden op verzoek van de preventieadviseur, de werkgever of de werknemers voorgelegd aan het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Art. 26.- De preventieadviseurs hebben het recht en de plicht alle contacten die nodig zijn voor de uitvoering van hun opdrachten te onderhouden met de externe dienst, de externe diensten voor technische controles op de werkplaats en alle andere diensten of instellingen die gespecialiseerd zijn of bijzonder bevoegd zijn op het gebied van arbeidsveiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie, leefmilieu en psychosociale belasting veroorzaakt door het werk of op het gebied van de mindervaliden, onder dezelfde voorwaarden als deze bepaald in artikel 4, vierde lid.

Art. 27.- De verhouding tussen, de afdelingen, het departement en de centrale dienst, evenals de wijze waarop de leiding van de dienst en in voorkomend geval, van elke afdeling wordt verzekerd, wordt vastgesteld uiterlijk op 1 januari 2000, voor zover deze vaststelling op de datum van inwerkingtreding van dit besluit niet is gebeurd.

BIJLAGE I

Inhoud van de documentatie bedoeld in artikel 7, § 1, 1° h)

1. De wetten, besluiten en overeenkomsten betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, van toepassing in de onderneming of inrichting.
2. De akten en documenten bij diezelfde wetten, besluiten en overeenkomsten opgelegd.
3. Elk ander document in de onderneming of inrichting opgesteld om het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk evenals de interne en externe milieuzorg te verzekeren.
4. De inventaris van de toestellen en machines die door de erkende organismen moeten gecontroleerd worden krachtens de reglementaire bepalingen.
5. De lijst en de lokalisatie van de in de onderneming of inrichting gebruikte gevaarlijke stoffen en preparaten.
6. De lijst en gegevens van de in de onderneming of inrichting aanwezige emissiepunten met betrekking tot lucht- en waterverontreiniging. (8: KB 29.1.2007)]

BIJLAGE II

Inhoud van de maand- of driemaandelijke verslagen bedoeld in artikel 7, § 1, 2°a)

1. Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk:
  - 1.1. overzicht van de activiteiten;
  - 1.2. relaties met de externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk;
    - 1.2.1. voorstellen;
    - 1.2.2. vragen;
    - 1.2.3. opmerkingen.
2. Opzoekingen in verband met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.
3. Opgespoorde risico's.
4. Synthese van de arbeidsongevallen:
  - 4.1. analyse van de arbeidsongevallensteekkaarten en de verslagen;
  - 4.2. plaats van de ongevallen;
  - 4.3. oorzaken en preventiemaatregelen;
  - 4.4. evolutie van de frequentie en de ernst van de ongevallen.
  - 4.5. de plaats, de oorzaken en de preventiemaatregelen, voor de arbeidsongevallen overkomen aan werknemers die geen werknemer zijn van de werkgever, maar ten opzichte van wie deze laatste de hoedanigheid had van:
    - 1° hetzij, werkgever in wiens inrichting deze werknemers als werknemer van ondernemingen van buitenaf werkzaamheden kwamen uitvoeren;
    - 2° hetzij, gebruiker;
    - 3° hetzij, bouwdirectie belast met de uitvoering voor wie deze werknemers als werknemer van aannemers of onderaannemers van deze bouwdirectie werkzaamheden uitvoerden.
5. Getroffen preventiemaatregelen.
  - 6.1. Opties voor het verwezenlijken van het jaarlijks actieplan;
  - 6.2. Realisaties in het kader van het jaarlijks actieplan.

7. Commentaar over de wijzigingen aangebracht in de volgende documenten:
  - 7.1. het organigram;
  - 7.2. de exploitatievergunning en de opgelegde exploitatievoorwaarden;
  - 7.3. de verslagen van de afvaardiging van het Comité belast met het opzoeken van de oorzaken van een ongeval, een incident of een ernstige vergiftiging;
  - 7.4. de attesten, processen-verbaal en verslagen afgeleverd door de erkende organismen;
  - 7.5. de suggesties van de bevoegde brandweerdienst. (8: KB 29.1.2007)]

BIJLAGE III

Jaarverslag van de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk bedoeld in artikel 7, § 1, 2°, b)

I. Inlichtingen betreffende de onderneming

1. Benaming en volledig adres van de onderneming (+ telefoonnummer).
2. Doel van de onderneming en nummer van het paritair comité waarvan het grootste deel van het personeel afhangt.
3. Gemiddelde getalsterkte van het personeel, onderverdeeld volgens leeftijdsgroep (-dan 21 jaar, 21 jaar en meer), categorie werknemers (arbeider-bediende) en geslacht. Het betreft het rekenkundig gemiddelde van het effectief op het einde van elk van de vier trimesters.
4. Samenstelling van de interne Dienst en inzonderheid, naam en hoedanigheid van de preventieadviseurs.
  - 5.1. Samenstelling van het Comité of van de Ondernemingsraad indien deze de bevoegdheden van het Comité waarneemt. Naam en hoedanigheid van de voorzitter en van de leden.
  - 5.2. Aantal vergaderingen van het Comité.
- 6.1. Naam en adres van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van het departement van de interne Dienst of van het departement van de externe Dienst belast is met het toezicht op de onderneming.
- 6.2. Naam van de geneesheer of van de hoofdgeneesheer aan de onderneming verbonden om de dringende zorgen te verzekeren aan de arbeidsslachtoffers.
- 6.3. Naam van de verpleger(s) en verpleegster(s) die aan de onderneming verbonden zijn.
- 6.4. Naam van de hulpverlener(s); benaming en adres van het erkend organisme dat het diploma of het certificaat heeft afgeleverd.
- 6.5. Benaming en adres van de kliniek of van de hospitaaldienst die overeenkomstig de bepalingen van de arbeidsongevallenwet is aangewezen.

II. Inlichtingen betreffende de overkomen ongevallen op de plaats van het werk

1. Aantal uren blootstelling van het risico tijdens het dienstjaar, dit wil zeggen het totaal arbeidsuren gedurende het jaar gepresteerd, overuren inbegrepen. Onderverdeling volgens categorie werknemers (arbeider-bediende).
2. Aantal ongevallen. Onderverdeling volgens categorie van ernst (dood, blijvende ongeschiktheid, tijdelijke ongeschiktheid), leeftijdsgroep (minder dan 21 jaar en meer dan 21 jaar), categorie werknemers en geslacht.
3. Jaarlijkse graden van frequentie van het beschouwde jaar en van de twee voorgaande jaren.

De graden van frequentie Fg is de verhouding van het totaal aantal ongevallen die de dood of een volledige ongeschiktheid van ten minste een dag, de dag van het ongeval niet meegerekend, voor gevolg hadden, welke tijdens de beschouwde periode werden opgetekend, vermenigvuldigd met 1.000.000, tot het aantal uren blootstelling aan het risico, hetgeen uitgedrukt wordt door de formule:

$$Fg = \frac{\text{aantal ongevallen} \times 1.000.000}{\text{aantal uren blootstelling aan het risico}}$$

4. Duur van de werkelijke en forfaitaire ongeschiktheden ingevolge die ongevallen.

4.1. Werkelijke ongeschiktheden:

4.1.1. Aantal werkelijk verloren kalenderdagen (onderverdeling volgens tijdelijke ongeschiktheid, blijvende ongeschiktheid, door en categorie werknemers) op basis van het totaal der individuele ongevallensteekkaarten of aangiften van ongevallen die ten minste één dag arbeidsongeschiktheid hebben veroorzaakt.

4.1.2. Werkelijke graden van ernst van de ongevallen voor het beschouwde jaar en voor de twee voorgaande jaren. De werkelijke graad van ernst (werkelijke Eg) is de verhouding van het aantal werkelijk verloren kalenderdagen ingevolge arbeidsongevallen, vermenigvuldigd met 1.000, tot het aantal uren blootstelling aan het risico, hetgeen uitgedrukt wordt door de formule:

$$\text{Werkelijke Eg} = \frac{\text{aantal werkelijke verloren kalenderdagen} \times 1.000}{\text{aantal uren blootstelling aan het risico}}$$

4.2. Forfaitaire ongeschiktheden:

4.2.1. Aantal dagen forfaitaire ongeschiktheid (onderverdeling volgens blijvende ongeschiktheid, dood en categorie werknemers) vastgesteld volgens het totaal van de individuele ongevallensteekkaarten of aangiften van ongevallen die ten minste één dag arbeidsongeschiktheid hebben veroorzaakt.

4.2.2. Globale graden van ernst van de ongevallen voor het beschouwde jaar en voor de twee voorgaande jaren. De globale graad van ernst (globale Eg) is de verhouding van het aantal werkelijk verloren kalenderdagen, vermeerderd met het aantal dagen forfaitaire werkongeschiktheid, vermenigvuldigd met 1.000, tot het aantal uren blootstelling aan het risico, hetgeen uitgedrukt wordt door de formule:

$$\text{Globale Eg} = \frac{\text{aantal werkelijke verloren kalenderdagen} + \text{aantal dagen forfaitaire werkongeschiktheid} \times 1.000}{\text{aantal uren blootstelling aan het risico}}$$

III. Inlichtingen betreffende de ongevallen op de weg naar en van het werk

IV. Inlichtingen betreffende de veiligheid

1. Maatregelen genomen om de veiligheid te verzekeren.
2. Voorstellen om de veiligheid te verzekeren die aan het Comité werden voorgelegd, met de vermelding van de gevolgen die eraan gegeven werden.
- 3.1. Aantal verplichte bezoeken welke door het of de organismen die erkend werden voor de controles opgelegd bij de reglementering werden afgelegd, met de onderverdeling volgens de aard van de toestellen of installaties die onderzocht werden.
- 3.2. Naam en adres van de organismen.

V. Inlichtingen betreffende de gezondheid van de werknemers

Als bijlage het verslag van het departement van de interne Dienst of de afdeling van de externe Dienst belast met het medisch toezicht.

Bij ontstentenis van dat verslag de volgende inlichtingen verschaffen:

1. Aantal verplichte onderzoeken bij indienstneming.
2. Aantal periodieke onderzoeken:
  - 2.1. van personen minder dan 21 jaar oud - onderscheid tussen degenen van minder dan 18 jaar - en degenen van 18 tot 21 jaar;
  - 2.2. tot opsporing van de beroepsziekten met onderscheid volgens de categorie van de schadelijke agentia opgenomen in bijlage II, van titel II, hoofdstuk III, afdeling I van het ARAB;
  - 2.3. van personen met een veiligheidsfunctie;
  - 2.4. van mindervaliden;
  - 2.5. van personen die moeten worden ingeënt tegen tuberculose;
  - 2.6. van personen die rechtstreeks in aanraking komen met voedingswaren of -stoffen.
3. Aantal onderzoeken bij werkhervatting.
4. Aantal spontane raadplegingen.
5. Aantal en aard van de inentingen.

VI. Inlichtingen met betrekking tot de hygiëne van de arbeid en van de werkplaatsen

1. Maatregelen getroffen tot bevordering van de hygiëne van de arbeid en van de werkplaatsen.
  - 1.1. aantal mededelingen gericht tot de werknemers met het doel hen in te lichten over de ernst van het gevaar dat de gevaarlijke stoffen en preparaten waarmee de betrokkenen in aanraking komen kunnen veroorzaken.
  - 1.2. Aantal tot de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer gerichte vragen om onderzoek van arbeidsposten, ingeval van ontstaan en wijziging van risico's.
  - 1.3. Aantal raadplegingen van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer door de werkgever gevraagd in verband met projecten die de gezondheid van het personeel kunnen beïnvloeden.
  - 1.4. Aantal schriftelijke adviezen door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer gegeven in het raam van de maatregelen ter bestrijding van de arbeidshinder.
  - 1.5. Aantal analyses of controlemaatregelen verricht met het oog op het bepalen van het belang van de factoren die de arbeid hinderen.
  - 1.6. Aantal bezoeken aan de werkplaatsen verricht door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.
2. Suggesties op het stuk van arbeidssalubriteit en -hygiëne voorgelegd aan het Comité met opgave van het gevolg dat eraan werd gegeven naar gelang zij uitgaan van:
  - 2.1. de werkgever;
  - 2.2. de vertegenwoordiger van de werknemers;
  - 2.3. de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.
3. Aantal klachten geformuleerd door het personeel en onderzocht door het Comité betreffende:
  - 3.1. de salubriteit van de arbeidslokalen;
  - 3.2. de collectieve beschermingsmiddelen;
  - 3.3. de individuele beschermingsmiddelen;
  - 3.4. het in toepassing brengen van maatregelen ter bestrijding van de arbeidshinder;

- 3.5. de manier waarop het departement van de interne Dienst of de afdeling van de externe Dienst belast met het medisch toezicht werkt;
  - 3.6. de manier waarop de in toepassing van de arbeidsongevallenwet opgerichte medische, verplegende of farmaceutische dienst werkt.
4. Bestaan van de asbestinventaris.

VII. Inlichtingen betreffende de verfraaiing van de werkplaatsen

1. Maatregelen genomen met het oog op de verfraaiing der werkplaatsen.
2. Voorstellen betreffende de verfraaiing die aan het Comité voorgelegd werden met de vermelding van de gevolgen die eraan gegeven werden.

[VIIbis. Inlichtingen betreffende de preventie van de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk

1. Collectieve preventiemaatregelen die werden genomen om de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk te voorkomen:
  - A. Algemeen.
  - B. Specifiek betreffende de bescherming van de werknemers ten opzichte van andere personen op de arbeidsplaats.
2. Incidenten van psychosociale aard die zich bij herhaling hebben voorgedaan:
  - 2.1. Aantal.
  - 2.2. Aard.
  - 2.3. Statuut van de betrokken personen.
3. Incidenten van psychosociale aard die rechtstreeks werden gemeld aan de preventieadviseur of vertrouwenspersoon:
  - 3.1. informele interventies:
    - a. aantal interventies door de vertrouwenspersoon;
    - b. aantal interventies door de preventieadviseur;
    - c. betrokken partijen:
      - c.1. aantal volgens persoon die de interventie vraagt:
        - c.1.1. werkgever;
        - c.1.2. werknemer;
        - c.1.3. lid van de hiërarchische lijn;
      - c.2. aantal volgens aangeklaagde:
        - c.2.1. werkgever;
        - c.2.2. werknemer;
        - c.2.3. lid van de hiërarchische lijn;
        - c.2.4. andere personen op de arbeidsplaats;
      - d. aantal volgens de aard van de interventie:
        - d.1. onthaal, advies;
        - d.2. interventie;
        - d.3. bemiddeling;
        - d.4. andere;
  - 3.2. formele interventies:
    - a. totaal aantal met redenen omklede klachten;
    - b. totaal aantal met redenen omklede klachten ingediend na een informele interventie;
    - c. betrokken partijen:
      - c.1. aantal volgens klager:

- c.1.1. werkgever;
      - c.1.2. werknemer;
      - c.1.3. lid van de hiërarchische lijn;
    - c.2. aantal volgens aangeklaagde:
      - c.2.1. werkgever;
      - c.2.2. werknemer;
      - c.2.3. lid van de hiërarchische lijn;
      - c.2.4. andere personen op de arbeidsplaats;
  - d. aantal feiten volgens hun aard:
    - d.1. geweld;
    - d.2. pesterijen;
    - d.3. ongewenst seksueel gedrag;
    - d.4. andere;
  - e. aantal maatregelen:
    - e.1. individuele maatregelen;
    - e.2. collectieve maatregelen;
    - e.3. geen maatregelen;
    - e.4. interventie door de algemene directie toezicht welzijn op het werk.
4. Register van feiten bedoeld in artikel 12 van het koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de voorkoming van psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk.
- a. Aantal geregistreerde feiten.
  - b. Aantal volgens de aard van de feiten:
    - b.1. lichamenlijk geweld;
    - b.2. psychisch geweld;
    - b.3. pesterijen;
    - b.4. ongewenst seksueel gedrag;
    - b.5. andere. (11: KB 17.5.2007)]

VIII. Aangewende vormings-, voorlichtings- en propagandamiddelen

IX. Verspreiding van de documenten en inlichtingen voor het personeel

X. Een opsomming van de voornaamste thema's van het jaarlijks actieplan voor het dienstjaar dat volgt op het jaar waarop het jaarverslag betrekking heeft en desgevallend de uitvoeringstermijnen wanneer dit dienstjaar wordt overschreden. (8: KB 29.1.2007)]

Inhoud van de arbeidsongevallensteekkaart bedoeld in artikel 7, § 1, 2° c)

I. Inlichtingen betreffende de steekkaart

1. Jaar.
2. Chronologisch nummer van de steekkaart in het jaar.

II. Inlichtingen betreffende de werkgever

1. Naam, voornamen, volledig adres van de werkgever (postnummer, gemeente, straat en nummer) en inschrijvingsnummer bij de R.S.Z.
2. Doel van de onderneming.
3. Afdeling, bouwplaats en postnummer.
4. Aantal bedienden en aantal werklieden.
5. Arbeidsdagen gepresteerd door geheel het personeel sedert het begin van het jaar tot het einde van de maand die het ongeval voorafgaat.

III. Inlichtingen betreffende het slachtoffer

1. Naam, voornamen en woonplaats van het slachtoffer (postnummer, gemeente, straat en nummer).
2. Nummer op het personeelsregister.
3. Beroepscategorie.
4. Geslacht.
5. Nationaliteit.
6. Geboortedatum.
7. Burgerlijke stand.
8. Anciënniteit in de beroepscategorie.
9. Gewoon beroep in de onderneming.
10. Werkplaats, bouwplaats, afdeling, dienst, departement of afdeling waar het slachtoffer gewoonlijk zijn functie uitoefent.
11. Anciënniteit in de onderneming en in de exploitatiezetel.
12. Anciënniteit in het gewone beroep.

IV. Inlichtingen betreffende het ongeval

1. Plaats van het ongeval - postcode.
2. Datum, dag, uur.
3. Naam, adres van de getuigen.
4. Omstandig verslag van het ongeval.
5. Tewerkstelling van het slachtoffer op het ogenblik van het ongeval. Aanduiden of het om het gewone beroep gaat.
Zoniet, het uitgeoefende beroep aanduiden.
6. Aard van het ongeval.
Arbeidsongeval of ongeval op de weg naar en van het werk.
7. Classificatie van het ongeval.
7.1. Vorm van het ongeval.
7.2. Materiële agens.
8. Getroffen preventiemaatregelen om de herhaling van een dergelijk ongeval te vermijden.

V. Inlichtingen betreffende de verwondingen

1. Gevolgen van het ongeval:
  - 1.1. voorziene tijdelijke arbeidsongeschiktheid
  - 1.2. voorziene bestendige arbeidsongeschiktheid.

2. Classificatie van de verwondingen.

2.1. Aard.

2.2. Plaats.

Door het KB van 9 april 2007 worden vanaf 1 januari 2008 de bovenstaande velden I tot V als volgt vervangen:

I. Inlichtingen betreffende de steekkaart

1. Jaar.

2. Chronologisch nummer van de steekkaart in het jaar.

II. Inlichtingen betreffende de werkgever

1. Naam, voornamen, volledig adres van de werkgever (postnummer, gemeente, straat en nummer), ondernemingsnummer en voor werkgevers met meerdere vestigingen, de aanvulling met vestigingseenheidsnummer.

2. Doel van de onderneming.

III. Inlichtingen betreffende het slachtoffer

1. Naam, voornamen en woonplaats van het slachtoffer (postnummer, gemeente, straat en nummer).

2. Nummer op het personeelsregister.

3. Beroeps categorie.

4. Geslacht.

5. Nationaliteit.

6. Geboortedatum.

7. Burgerlijke stand.

8. Gewoon beroep in de onderneming.

9. Soort werkpost.

- de gebruikelijke arbeidsplaats
- de occasionele of mobiele arbeidsplaats
- andere arbeidsplaats

10. Datum van indiensttreding.

11. Anciënniteit van het beroep in de onderneming.

12. Uurrooster van het slachtoffer op dag van het ongeval.

IV. Inlichtingen betreffende het ongeval

1. Plaats van het ongeval

- op de zetel van de onderneming (adres preciseren - zie veld II.1)
- op de openbare weg - verkeersongeval? Ja - Neen
- op een andere plaats (adres preciseren)
- indien tijdelijke of mobiele bouwplaats, nummer van aangifte van bouwplaats te preciseren

2. Waar (omgeving of soort plaats) bevond de getroffene zich toen het ongeval zich voordeed (bijvoorbeeld: onderhoudsruimte, bouwplaats van een tunnel, locatie voor veeteelt, kantoor, school, warenhuis, ziekenhuis, parkeerplaats, sporthal, op het dak van een hotel, particuliere woning, riool, tuin, autoweg, aan boord van een aangemeerd schip, onder water, enz.)?

3. Datum, dag, uur.

4. Naam, adres van de getuigen.

5. Omstandig verslag van het ongeval.
6. Aard van het ongeval.
Arbeidsongeval of ongeval op de weg naar en van het werk.
7. Classificatie van het ongeval.
  - 7.1. Vorm van het ongeval.
  - 7.2. Bepaal de algemene activiteit (soort werk) of de taak (in de ruime zin) die de getroffene aan het verrichten was toen het ongeval zich voordeed (bijvoorbeeld: verwerking van producten, opslag, grondverzet, nieuwbouw of sloop van een bouwwerk, werk in de landbouw of bosbouw, werk met levende dieren, verzorging, bijstand aan een persoon of aan personen, opleiding, kantoorwerk, inkoop, verkoop, kunst, of de nevenactiviteiten van deze verschillende werkzaamheden, zoals installatie, losmaken, onderhoud, reparatie, schoonmaken, enz.).
  - 7.3. Bepaal de specifieke activiteit die de getroffene aan het verrichten was toen het ongeval zich voordeed (bijvoorbeeld: vullen van de machine, werken met handgereedschap, besturen van een transportmiddel, grijpen, optillen, een voorwerp rollen, een last dragen, een doos sluiten, een ladder opgaan, lopen, gaan zitten, enz.) EN de daarbij betrokken voorwerpen (bijvoorbeeld: gereedschap, machine, uitrusting, materialen, voorwerpen, instrumenten, stoffen, enz.).
8. Getroffen preventiemaatregelen om de herhaling van een dergelijk ongeval te vermijden.
9. Welke beschermingsmiddelen droeg de getroffene op het ogenblik van het ongeval?

V. Inlichtingen betreffende de verwondingen

1. Gevolgen van het ongeval:
  - 1.1. geen tijdelijke arbeidsongeschiktheid en geen prothesen te voorzien
  - 1.2. geen tijdelijke arbeidsongeschiktheid, wel prothesen te voorzien
  - 1.3. tijdelijke arbeidsongeschiktheid
  - 1.4. blijvende arbeidsongeschiktheid te voorzien
  - 1.5. overlijden, datum van overlijden
2. Classificatie van de verwondingen.
  - 2.1. Aard.
  - 2.2. Plaats.
  - 2.3. Hoe is de getroffene (fysiek of psychisch) gewond geraakt? Beschrijf in dalende volgorde van belangrijkheid alle verschillende contacten die de verwondingen hebben veroorzaakt (bijvoorbeeld: contact met elektrische stroom, een warmtebron of gevaarlijke stoffen, verdrinking, bedolven worden, door iets ingesloten worden (gas, vloeistof, vaste materie), verplettering tegen een voorwerp of stoot door een voorwerp, botsing, contact met snijdende of puntige voorwerpen, beknelling of verplettering in, onder of tussen iets, problemen met het bewegingsapparaat, psychische shock, verwonding door dier of mens, enz.) EN de daarbij betrokken voorwerpen (bijvoorbeeld: gereedschap, machine, uitrusting, materialen, voorwerpen, instrumenten, stoffen, enz.). (9: KB 9.4.2007)]

De steekkaart wordt opgesteld rekening houdend met de aanduidingen die voorkomen op de tabellen A, B, C, D, E, F.

De vermeldingen in die tabellen opgenomen moeten voluit op de steekkaart worden overgeschreven.

Tabel A. - De afwijkende gebeurtenis

De afwijkende gebeurtenis waarvan het letsel het directe gevolg is, vermelden. Van een hele reeks opeenvolgende oorzaken wordt alleen die aangegeven, welke onmiddellijk aan het ongeval vooraf ging die in de tijd het dichtst staat bij het contact en de verwonding. Ingeval verschillende oorzaken zich gelijktijdig hebben voorgedaan, zal enkel die oorzaak behouden blijven, die het meest doorslaggevend of het meest kenschetsend lijkt.

Code	Omschrijving
00	Geen informatie
10	Afwijkende gebeurtenis als gevolg van een elektrische storing, explosie, brand - niet gespecificeerd
11	Elektrische storing door een defect in de installatie - met indirect contact als gevolg
12	Elektrische storing - met direct contact als gevolg
13	Explosie
14	Brand, vuurzee
19	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 10, hierboven niet vermeld
20	Afwijkende gebeurtenis door overlopen, kantelen, lekken, leeglopen, verdampen, vrijkomen - niet gespecificeerd
21	In vaste toestand - overlopen, kantelen
22	In vloeibare toestand - lekken, sijpelen, leeglopen, spatten, sproeien
23	In gasvormige toestand - verdampen, aerosolvorming, gasvorming
24	In poedervorm - rookontwikkeling, stof, deeltjes
29	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 20, hierboven niet vermeld
30	Breken, barsten, glijden, vallen, instorten van het betrokken voorwerp - niet gespecificeerd
31	Breken van materiaal, op de voegen of verbindingen
32	Breken, barsten, waarbij scherven/spanen ontstaan (hout, glas, metaal, steen, kunststof, overige)
33	Glijden, vallen, instorten van het betrokken voorwerp - hoger gelegen (op het slachtoffer vallend)
34	Glijden, vallen, instorten van het betrokken voorwerp - lager gelegen (het slachtoffer meeslepend)
35	Glijden, vallen, instorten van het betrokken voorwerp - op gelijke hoogte gelegen
39	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 30, hierboven niet vermeld
40	Verlies van controle (geheel of gedeeltelijk) over een machine, vervoer- of transportmiddel, handgereedschap, voorwerp, dier - niet gespecificeerd
41	Verlies van controle (geheel of gedeeltelijk) - over een machine (inclusief onbedoeld starten) en over het met de machine bewerkte materiaal
42	Verlies van controle (geheel of gedeeltelijk) - over een vervoer- of transportmiddel (al dan niet gemotoriseerd)
43	Verlies van controle (geheel of gedeeltelijk) - over een handgereedschap (al dan niet gemotoriseerd) en over het met het gereedschap bewerkte materiaal
44	Verlies van controle (geheel of gedeeltelijk) - over een voorwerp (dat wordt gedragen, verplaatst, gehanteerd, enz.)
45	Verlies van controle (geheel of gedeeltelijk) - over een dier
49	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 40, hierboven niet vermeld
50	Uitglijden of struikelen met val, vallen van personen - niet gespecificeerd
51	Vallen van personen - van hoogte
52	Uitglijden of struikelen met val, vallen van personen - op dezelfde hoogte
59	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 50, hierboven niet vermeld
60	Bewegen van het lichaam zonder fysieke belasting (doorgaans leidend tot uitwendig letsel) - niet gespecificeerd
61	Op een snijdend voorwerp stappen
62	Knielen, gaan zitten, tegen iets leunen
63	Door een voorwerp of de vaart daarvan gegrepen of meegesleept worden
64	Ongecoördineerde, onbeheerste of verkeerde bewegingen
69	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 60, hierboven niet vermeld
70	Bewegen van het lichaam met of zonder fysieke belasting (doorgaans leidend tot inwendig letsel) - niet gespecificeerd
71	Optillen, dragen, opstaan
72	Duwen, trekken
73	Neerzetten, bukken
74	Buigen, draaien, zich omdraaien
75	Zwaarbeladen lopen, misstap of uitglijden zonder vallen
79	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 70, hierboven niet vermeld

80	Verrassing, schrik, geweldpleging, agressie, bedreiging, aanwezig zijn - niet gespecificeerd
81	Verrassing, schrik
82	Geweldpleging, agressie, bedreiging tussen personeelsleden van de werkgever
83	Geweldpleging, agressie, bedreiging door buitenstaanders jegens de slachtoffers in het kader van hun beroepsuitoefening (bankoverval, buschauffeurs, enz.)
84	Aangevallen, omvergelopen worden - door een dier
85	Aanwezig zijn van het slachtoffer of van een ander waardoor gevaar voor de persoon zelf en eventueel ook voor anderen ontstaat
89	Overige afwijkende gebeurtenissen, behorend tot groep 80, hierboven niet vermeld
99	Overige afwijkende gebeurtenissen, niet in deze lijst vermeld

Tabel B. - Bij de afwijkende gebeurtenis betrokken voorwerp

Voor de classificatie van het bij de afwijkende gebeurtenis betrokken voorwerp zal alleen het betrokken voorwerp, dat verband houdt met de (laatste) afwijkende gebeurtenis, in aanmerking worden genomen. Indien verscheidene bij de (laatste) afwijkende gebeurtenis betrokken voorwerpen kunnen worden ingeroepen, telt alleen het betrokken voorwerp dat in de tijd als laatste komt (het dichtste, in de tijd, bij het letsel).

Code	Omschrijving
00.00	Geen betrokken voorwerp of geen informatie
00.01	Geen betrokken voorwerp
00.02	Geen informatie
00.99	Overige situaties, behorend tot groep 00, maar hierboven niet vermeld
01.00	Gebouwen, constructies, oppervlakken - gelijkvloers (binnen of buiten, vast of verplaatsbaar, tijdelijk of permanent) - niet gespecificeerd
01.01	Onderdelen van gebouwen, constructies - deuren, muren, wanden,... en obstakels die als zodanig bedoeld zijn (ramen, schuiframen,...)
01.02	Oppervlakken of loopruimten gelijkvloers - vloeren (binnen of buiten, landbouwgrond, sportterreinen, gladde vloeren, vloeren met obstakels, planken met spijkers,...)
01.03	Oppervlakken of loopruimten gelijkvloers - drijvend
01.99	Overige gebouwen, constructies, oppervlakken - gelijkvloers, behorend tot groep 01, maar hierboven niet vermeld
02.00	Gebouwen, constructies, oppervlakken - in de hoogte (binnen of buiten) - niet gespecificeerd
02.01	Bovengrondse delen van gebouwen - vast (daken, terrassen, openingen, trappen, kades)
02.02	Constructies, oppervlakken in de hoogte - vast (loopbruggen, vaste ladders, pylonen)
02.03	Constructies, oppervlakken in de hoogte - beweegbaar (rolsteigers, verplaatsbare ladders, werkbakken, hefplatformen)
02.04	Constructies, oppervlakken in de hoogte - tijdelijk (tijdelijke stellingen, harnasgordels en vanglijnen)
02.05	Constructies, oppervlakken in de hoogte - drijvend (boorplatformen, steigers op lichters)
02.99	Overige gebouwen, constructies, oppervlakken - in de hoogte, behorend tot groep 02, maar hierboven niet vermeld
03.00	Gebouwen, constructies, oppervlakken - ondergronds (binnen of buiten) - niet gespecificeerd
03.01	Graafwerkzaamheden, geulen, putten, kuilen, steile hellingen, werkkuilen
03.02	Onderaardse gangen, tunnels
03.03	Onderwateromgeving
03.99	Overige gebouwen, constructies, oppervlakken - ondergronds, behorend tot groep 03, maar hierboven niet vermeld
04.00	Distributiesystemen voor materialen, aanvoer, leidingen - niet gespecificeerd
04.01	Distributiesystemen voor materialen, aanvoer, leidingen - vast - voor gassen, vloeistoffen, vaste stoffen, incl. laadtrechters
04.02	Distributiesystemen voor materialen, aanvoer, leidingen - verplaatsbaar
04.03	Rioleringen, drainage
04.99	Overige distributiesystemen voor materialen, toevoer, leidingen, behorend tot groep 04, maar hierboven niet vermeld
05.00	Motoren, systemen voor transmissie en opslag van energie - niet gespecificeerd
05.01	Motoren, generatoren (thermische, elektrische of stralingsenergie), incl. compressors, pompen
05.02	Systemen voor transmissie en opslag van energie (mechanisch, pneumatisch, hydraulisch, elektrisch, incl. batterijen en accu's)
05.99	Overige systemen voor transmissie en opslag van energie, behorend tot groep 05, maar hierboven niet vermeld
06.00	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - niet gespecificeerd
06.01	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor zagen
06.02	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor snijden, snoeien (incl. scharen, kniptangen, snoeischaren)

06.03	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor slijpen, steken, beitelen, snoeien, maaien
06.04	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor krabben, polijsten, schuren
06.05	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor boren, draaien, schroeven
06.06	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor spijkeren, klinken, nieten
06.07	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor naaien, breien
06.08	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor lassen, lijmen
06.09	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor extractie van materialen en grondbewerking (incl. landbouwwerktuigen)
06.10	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor poetsen, smeren, wassen, schoonmaken
06.11	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor schilderen
06.12	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor vasthouden, grijpen
06.13	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor keukenwerkzaamheden (uitgezonderd messen)
06.14	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor medische en chirurgische doeleinden - prikkend, snijdend
06.15	Handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor medische en chirurgische doeleinden - overige, niet snijdend
06.99	Overig handgereedschap - niet gemotoriseerd - voor overige werkzaamheden, behorend tot groep 06, maar hierboven niet vermeld
07.00	Mechanisch gereedschap met de hand bediend - niet gespecificeerd
07.01	Mechanisch handgereedschap - voor zagen
07.02	Mechanisch handgereedschap - voor snijden, snoeien (incl. scharen, kniptangen, snoeischaren)
07.03	Mechanisch handgereedschap - voor slijpen, steken, beitelen (grootte hagen zie 09.02), snoeien, maaien
07.04	Mechanisch handgereedschap - voor krabben, polijsten, schuren (incl. doorslijpmachine)
07.05	Mechanisch handgereedschap - voor boren, draaien, schroeven
07.06	Mechanisch handgereedschap - voor spijkeren, klinken, nieten
07.07	Mechanisch handgereedschap - voor naaien, breien
07.08	Mechanisch handgereedschap - voor lassen, lijmen
07.09	Mechanisch handgereedschap - voor extractie van materialen en grondbewerking (incl. landbouwmachines, betonbrekers)
07.10	Mechanisch handgereedschap - voor poetsen, smeren, wassen, schoonmaken (incl. stofzuiger, hogedrukreiniger)
07.11	Mechanisch handgereedschap - voor schilderen
07.12	Mechanisch handgereedschap - voor vasthouden, grijpen
07.13	Mechanisch handgereedschap - voor keukenwerkzaamheden (uitgezonderd messen)
07.14	Mechanisch handgereedschap - voor verwarmen (incl. droger, verfafbrander, strijkijzer)
07.15	Mechanisch handgereedschap - voor medische en chirurgische doeleinden - prikkend, snijdend
07.16	Mechanisch handgereedschap - voor medische en chirurgische doeleinden - overige, niet snijdend
07.17	Pneumatische spuitwerktuigen (zonder het werktuig nauwkeurig weer te geven)
07.99	Met de hand bediend mechanisch gereedschap, voor overige werkzaamheden, behorend tot groep 07, maar hierboven niet vermeld
08.00	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - niet gespecificeerd
08.01	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor zagen
08.02	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor snijden, afsnijden (incl. scharen, kniptangen, snoeischaren)
08.03	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor slijpen, steken, beitelen, snoeien, maaien
08.04	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor krabben, polijsten, schuren
08.05	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor boren, draaien, schroeven
08.06	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor spijkeren, klinken, nieten
08.07	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor naaien, breien
08.08	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor lassen, lijmen
08.09	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor extractie van materialen en grondbewerking (incl. landbouwmachines)
08.10	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor poetsen, smeren, wassen, schoonmaken
08.11	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor schilderen
08.12	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor vasthouden, grijpen
08.13	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor keukenwerkzaamheden (uitgezonderd messen)
08.14	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor medische en chirurgische doeleinden - prikkend, snijdend
08.15	Handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor medische en chirurgische doeleinden - overige, niet snijdend
08.99	Overig handgereedschap - zonder aanduiding over aandrijving - voor overige werkzaamheden, behorend tot groep 08, maar hierboven niet vermeld
09.00	Machines en uitrusting - draagbaar of verplaatsbaar - niet gespecificeerd
09.01	Draagbare of verplaatsbare machines - voor opgravingen en grondbewerking - mijnbouw, steen/zandgroeven en machines voor de bouw, openbare werken

09.02	Draagbare of verplaatsbare machines - voor grondbewerking, landbouw
09.03	Draagbare of verplaatsbare machines (niet voor grondbewerking) - voor bouwplaatsen
09.04	Verplaatsbare vloerreinigingsmachines
09.99	Overige draagbare of verplaatsbare machines, behorend tot groep 09, maar hierboven niet vermeld
10.00	Machines en uitrusting - vast gemonteerd - niet gespecificeerd
10.01	Vast gemonteerde machines voor opgravingen en grondwerkzaamheden
10.02	Machines voor het voorbereiden van materialen, breken, vermalen, filteren, scheiden, mengen, kneden
10.03	Machines voor het verwerken van materialen - chemische procédés (reactoren, fermentoren)
10.04	Machines voor het verwerken van materialen - warmteprocédés (oven, drooginstallaties, droogruimtes)
10.05	Machines voor het verwerken van materialen - koudeprocédés (koudeopwekking)
10.06	Machines voor het verwerken van materialen - andere procédés
10.07	Machines voor vormen - persen, pletten
10.08	Machines voor vormen - kalanderen, lamineren, machines met rollen (incl. voor papierfabricage)
10.09	Machines voor vormen - door injectie, extrusie, inblazing, spinnen, afgieten, smelten
10.10	Bewerkingsmachines - voor schaven, frezen, vlaklijpen, slijpen, polijsten, draaien, boren
10.11	Bewerkingsmachines - voor zagen
10.12	Bewerkingsmachines - voor snijden, spijten, snoeien (incl. decoupeerpers, schaar, snijmachine, snijbrander)
10.13	Machines voor oppervlaktbewerking - schoonmaken, wassen, drogen, schilderen, drukken
10.14	Machines voor oppervlaktbewerking - galvaniseren, elektrolytische oppervlakbehandeling
10.15	Machines voor assembleren (lassen, lijmen, spijkieren, schroeven, klinken, spinnen, kabeldraaien, naaien, nieten)
10.16	Machines voor conditioneren, verpakken (vullen, etiketteren, sluiten, enz.)
10.17	Overige machines voor specifieke industriële doeleinden (machines voor controle, testen, diverse machines)
10.18	Speciale machines voor landbouw, veeteelt, niet behorend tot de hierboven genoemde machines
10.99	Overige machines en uitrusting - vast gemonteerd - behorend tot groep 10, maar hierboven niet vermeld
11.00	Systemen voor gesloten of open transport en opslag - niet gespecificeerd
11.01	Vaste transportbanden, materialen en systemen voor ononderbroken transport - loopbanden, roltrappen, kabelbanen, rolbanden,...
11.02	Vracht- en personenliften, hefinstallaties - goederenlift, hijssemmer, krik
11.03	Vaste of verplaatsbare kranen, op voertuigen gemonteerd, loopkranen, hefmaterieel voor hangende lasten
11.04	Verplaatsbare transportsystemen, transportwagentjes (al dan niet gemotoriseerd) - kruiwagens, paletwagentje, enz.
11.05	Installaties voor heffen, vastmaken, grijpen en diverse transportmiddelen (incl. stroppen, haken, takels, enz.)
11.06	Systemen voor opslag, verpakking, containers, (silo's, reservoirs, tanks, bassins) - vast gemonteerd
11.07	Systemen voor opslag, transport, containers, laadbakken - verplaatsbaar
11.08	Hulpmiddelen voor opslag, stellingen, palletstellingen, palletten
11.09	Diverse verpakkingen, klein en middelgroot, verplaatsbaar (diverse bakken en vaten, flessen, kisten, gasflessen, brandblussers, enz.)
11.99	Overige systemen voor gesloten of open transport en opslag, overige, behorend tot groep 11, maar hierboven niet vermeld
12.00	Voertuigen voor transport over land - niet gespecificeerd
12.01	Zware voertuigen - vrachtwagens (goederenvervoer), bussen en touringcars (personenvervoer)
12.02	Lichte voertuigen - vracht- of personenvervoer
12.03	Voertuigen - met twee of drie wielen, al dan niet gemotoriseerd
12.04	Overige vervoermiddelen over land: ski's, rolschaatsen,...
12.99	Overige voertuigen voor transport over land, behorend tot groep 12, maar hierboven niet vermeld
13.00	Overige transportvoertuigen - niet gespecificeerd
13.01	Voertuigen - op rails, incl. hangende monorail: vrachtvervoer
13.02	Voertuigen - op rails, incl. hangende monorail: personenvervoer
13.03	Vaartuigen: vrachtvervoer
13.04	Vaartuigen: personenvervoer
13.05	Vaartuigen: visserij
13.06	Luchtvoertuigen: vrachtvervoer
13.07	Luchtvoertuigen: personenvervoer
13.99	Overige transportvoertuigen, behorend tot groep 13, maar hierboven niet vermeld
14.00	Materialen, voorwerpen, producten, onderdelen van machines, breukmateriaal, stof - niet gespecificeerd
14.01	Bouwmateriaal - groot en klein: prefab-elementen, bekistingsonderdelen, balken, bakstenen, dakpannen, enz.
14.02	Bouwmateriaal of onderdelen van machines, voertuigen: chassis, kettingkast, kruk, wiel, enz.
14.03	Bewerkte stukken of elementen, machinewerktuigen (incl. deeltjes en splinters afkomstig van deze voorwerpen)
14.04	Assemblage-elementen: schroeven, spijkers, bouten, enz.

14.05	Deeltjes, stof, scherven, stukjes, spatten, splinters en andere breukdeeltjes
14.06	Landbouwproducten - (incl. graankorrels, stro, overige landbouwproducties)
14.07	Producten - voor de landbouw, veeteelt (incl. meststoffen, veevoeder)
14.08	Opgeslagen producten - incl. voorwerpen en verpakkingen in opslag
14.09	Opgeslagen producten - in rollen, klossen
14.10	Lasten - d.m.v. mechanisch transportmiddel verplaatst
14.11	Lasten - hangend aan hefinstallaties, kraan
14.12	Lasten - met de hand gebruiken
14.99	Overige materialen, voorwerpen, producten, onderdelen van machines, behorend tot groep 14, maar hierboven niet vermeld
15.00	Chemische stoffen, explosieven, radioactieve stoffen, biologische stoffen - niet gespecificeerd
15.01	Bijtende, corrosieve stoffen (vast, vloeibaar of gasvormig)
15.02	Schadelijke, giftige stoffen (vast, vloeibaar of gasvormig)
15.03	Ontvlambare stoffen (vast, vloeibaar of gasvormig)
15.04	Explosieven, reactieve stoffen (vast, vloeibaar of gasvormig)
15.05	Gassen, dampen zonder specifieke uitwerking (biologisch inert, verstikkend)
15.06	Radioactieve stoffen
15.07	Biologische stoffen
15.08	Stoffen, materialen zonder specifieke risico's (water, inerte materialen, enz.)
15.99	Overige chemische stoffen, explosieven, radioactieve stoffen, biologische stoffen, behorend tot groep 15, maar hierboven niet vermeld
16.00	Veiligheidssystemen en veiligheidsuitrusting - niet gespecificeerd
16.01	Veiligheidssystemen - op machines
16.02	Persoonlijke beschermingssystemen
16.03	Systemen en uitrusting voor hulpverlening
16.99	Overige veiligheidssystemen en veiligheidsuitrusting, behorend tot groep 16, maar hierboven niet vermeld
17.00	Kantooruitrusting en persoonlijke uitrusting, sportuitrusting, wapens, huishoudelijke apparaten - niet gespecificeerd
17.01	Meubilair
17.02	Apparatuur - informatica, bureautica, reprografie, communicatie
17.03	Benodigdheden - voor onderwijs, schrijven, tekenen (schrijfmachine, frankeermachine, vergrotingsapparaat, prikklok)
17.04	Artikelen en uitrusting voor sport en spel
17.05	Wapens
17.06	Persoonlijke bezittingen, kleding
17.07	Muziekinstrumenten
17.08	Huishoudelijke apparaten, gebruiksartikelen, voorwerpen, linnengoed (voor professioneel gebruik)
17.99	Overige kantooruitrusting en persoonlijke uitrusting, sportuitrusting, wapens, behorend tot groep 17, maar hierboven niet vermeld
18.00	Levende organismen en mensen - niet gespecificeerd
18.01	Bomen, planten, kweekproducten
18.02	Dieren - huisdieren, vee
18.03	Dieren - wilde dieren, insecten, slangen
18.04	Micro-organismen
18.05	Virussen
18.06	Mensen
18.99	Overige levende organismen, behorend tot groep 18, maar hierboven niet vermeld
19.00	Bulkafval - niet gespecificeerd
19.01	Bulkafval - stoffen, producten, materialen, voorwerpen
19.02	Bulkafval - chemische stoffen
19.03	Bulkafval - biologische, plantaardige, dierlijke stoffen
19.99	Overig bulkafval, behorend tot groep 19, maar hierboven niet vermeld
20.00	Fysische verschijnselen en natuurlijke elementen - niet gespecificeerd
20.01	Fysische verschijnselen - lawaai, natuurlijke straling, licht, lichtboog, overdruk, onderdruk, druk
20.02	Natuurlijke en atmosferische elementen (incl. watervlaktes, modder, regen, hagel, sneeuw, ijzel, windstoot, enz.)
20.03	Natuurrampen (overstroming, vulkanisme, aardbeving, vloedgolf, vuur, brand, enz.)
20.99	Overige fysische verschijnselen en natuurlijke elementen, behorend tot groep 20, maar hierboven niet vermeld
99.00	Overige betrokken voorwerpen die niet in deze lijst vermeld worden

Tabel C.- Getroffen preventiemaatregelen om de herhaling van een dergelijk ongeval te beletten

Betrokken gebieden.

1. Geen.
2. Individuele factor.
  - 2.1. Arbeidspost.
  - 2.2. Aanleren.
  - 2.3. Herziening van de bevelen.
  - 2.4. Toezicht op de arbeidsmethoden.
  - 2.5. Fysische of psychische aanpassing aan de arbeidspost.
  - 2.6. Andere maatregelen.
3. Materiële factor.
  - 3.1. Inspectie.
  - 3.2. Onderhoud.
  - 3.3. Materieel.
  - 3.4. Persoonlijke of collectieve beschermingsmiddelen.
  - 3.5. Leefmilieu, omgevingsfactoren.
  - 3.6. Andere maatregelen.

Tabel D. - Gevolgen van het ongeval

1. Voorziene tijdelijke ongeschiktheid. Aantal kalenderdagen ongeschiktheid tussen de datum van het ongeval en de vermoedelijke datum van de werkherneming.
2. Voorziene bestendige ongeschiktheid (overlijden - bestendige ongeschiktheid). Deze wordt berekend op basis van 7500 verloren dagen voor een overlijden of een on-geschiktheid van 100 pct.

In geval van gedeeltelijke ongeschiktheid wordt de forfaitaire ongeschiktheid berekend volgens de beschikbare inlichtingen op het ogenblik waarop deze steekkaart wordt opgesteld, en namelijk op grond van de geneeskundige bepaling van de bestendige werkongeschiktheid, en bij ontstentenis, volgens de aanduidingen van onderstaande tabel:

1. Dood.....	7.500
2. Volledige blijvende ongeschiktheid	7.500
3. Verlies van een arm boven de elleboog	5.450
4. Verlies van een arm aan of onder de elleboog.....	4.900
5. Verlies van de hand.....	4.450
6. Verlies van een duim.....	1.700
7. Verlies van een vinger.....	825
8. Verlies van twee vingers	1.875
9. Verlies van drie vingers.....	2.700
10. Verlies van vier vingers.....	3.200
11. Verlies van een duim en een vinger	2.475
12. Verlies van een duim en twee vingers	3.100
13. Verlies van een duim en drie vingers.....	3.850
14. Verlies van een duim en vier vingers.....	4.050
15. Verlies van een been boven de knie.....	6.000
16. Verlies van een been aan of onder de knie	4.875
17. Verlies van een voet	3.750

18.	Verlies van een grote teen of meerdere tenen.....	500
19.	Verlies van het gezicht van een oog.....	2.800
20.	Verlies van het gezicht van twee ogen.....	7.500
21.	Verlies van het gehoor van een oor.....	1.500
22.	Verlies van het gehoor van twee oren.....	6.000

Tabel E. - Soort letsel

Deze lijst wordt gebruikt om de letsels in te delen veroorzaakt door arbeidsongevallen of ongevallen op de weg van en naar het werk, met uitsluiting in het bijzonder, van de beroepsziekten.

Algemeen coderingsprincipe: Ingeval van multiple letsels die bij één ongeval zijn opgelopen waarbij een van de letsels duidelijk ernstiger is dan het (de) andere, moet dit ongeval worden gerangschikt in de groep die beantwoordt aan de aard van het duidelijk ernstigste letsel. Alleen in gevallen waarin het slachtoffer twee of meer soorten letsel heeft opgelopen en een daarvan niet als ernstiger dan het (de) andere kan worden beschouwd, moet code 120 multiple letsels worden gebruikt.

Code	Omschrijving
000	Onbekend letsel: Informatie ontbreekt
010	Wonden en oppervlakkige letsels
011	Oppervlakkige letsels Omvat de kneuzingen, builen, hematomen, schaafwonden, schrammen, blaren, beten van niet-giftige insecten, oppervlakkige wonden Omvat ook de hoofdhuidwonden en oppervlakkige letsels en vreemde voorwerpen die het oog, oor, enz. binnendringen Omvat niet de beten van giftige dieren (code 071)
012	Open wonden Omvat de scheurwonden, open wonden, snijwonden, kneuzingen met wonden, verlies van nagels; wonden met letsel aan spieren, pezen en zenuwen Omvat niet de traumatische amputaties, verwijdering van de oogbol; avulsie van het oog (code 040); gecompliceerde botbreuken (code 022); verbrandingen met open wonden (code 061); oppervlakkige letsels (code 011)
013	Vleeswonden met verlies van weefsel
019	Andere soorten wonden en oppervlakkige letsels
020	Botbreuken
021	Gesloten botbreuken Omvat de enkelvoudige botbreuken; botbreuken met letsels aan gewrichten (ontwrichtingen enz.); botbreuken met inwendige letsels of zenuwletsels
022	Open botbreuken Omvat de botbreuken met letsels aan weke delen van het lichaam (gecompliceerde botbreuken)
029	Andere soorten botbreuken
030	Ontwrichtingen, verstuikingen en verrekkingen Omvat alle acute problemen met de skeletmusculatuur als gevolg van overbelasting van spieren, pezen, banden en gewrichten
031	Ontwrichtingen Omvat de subluxaties en verschuiving van beendereinden bij de gewrichten Omvat niet de verschoven botbreuk (code 021)
032	Verstuikingen en verrekkingen Omvat de overbelastingen die leiden tot breuken en scheuren van spieren, pezen, banden (en gewrichten), alsmede hernia's als gevolg van overbelasting Omvat niet de verschuivingen van beendereinden bij de gewrichten die moeten worden gecodeerd onder 031; indien deze gepaard gaan met een open wond, moeten ze onder 012 worden gecodeerd
039	Andere soorten ontwrichtingen, verstuikingen en verrekkingen
040	Traumatische amputaties (verlies van ledematen) Omvat de amputaties en kneuzingen, verwijdering van de oogbol, inclusief traumatische avulsie van het oog en verlies van oor/oren
041	Afzettingen

050	Schuddingen en inwendige letsels Omvat alle inwendige letsels zonder botbreuken, met andere woorden alle inwendige kneuzingen, bloedingen, scheurwonden, hersenletsels en scheuring van inwendige organen Omvat niet de open wonden (code 012) en letsels die gepaard gaan met botbreuk (codes in groep 020)
051	Schuddingen Omvat de intracraniale letsels
052	Inwendige letsels Omvat de letsels van organen in borstkas en buik en van bekkenorganen
053	Schuddingen en inwendige letsels die in afwezigheid van behandeling levensbedreigend kunnen zijn
054	Schadelijke effecten van elektriciteit
059	Andere soorten schuddingen en inwendige letsels
060	Verbrandingen, brandplekken (door kokende vloeistof) en bevrozing
061	Brandplekken (thermische - door kokende vloeistof) en verbrandingen Omvat de verbrandingen door hete voorwerpen of open vuur; brandplekken door kokende vloeistof; wrijvingsschroei-plekken; stralingsverbrandingen (infrarood); zonnebrand; effecten van bliksem; verbrandingen ten gevolge van elektrische stroom, verbrandingen met open word Omvat niet de stralingseffecten, behalve verbrandingen (code 102)
062	Chemische verbrandingen (corrosie) Omvat de chemische verbrandingen (alleen uitwendige verbrandingen) Omvat niet de verbrandingen als gevolg van het inslikken van een corrosieve of bijtende stof (code 071)
063	Bevrozing Omvat de effecten van temperatuurdaling (bevrozing); gedeeltelijke diktehuivervlies, bevrozing met afgestorven weefsel (necrose) Omvat niet de abnormaal lage lichaamstemperatuur (hypothermie) en andere effecten van overmatige koude (code 103)
069	Andere soorten verbrandingen, brandplekken door kokende vloeistof en bevrozing
070	Vergiftigingen en infecties
071	Acute vergiftigingen Omvat de acute effecten van injectie, ingestie en absorptie of inhalatie van toxische, corrosieve of bijtende stoffen; beten van giftige dieren; verstikking door koolmonoxide of andere toxische gassen Omvat niet de uitwendige chemische verbrandingen (code 062); anafylactische shock (code 119)
072	Acute infecties Omvat de infecties door virus, bacterie en andere infectieuze stoffen
079	Andere soorten vergiftigingen en infecties
080	Verdrinking en verstikking
081	Verstikking Omvat de verstikking door samendrukking, afsnoering of wurging; omvat ook verstikking door het ontbreken of reduceren van zuurstof in de omgevingslucht en verstikking door vreemde voorwerpen in de luchtwegen Omvat niet de verstikking door koolmonoxide of andere toxische gassen (code 071)
082	Verdrinking en niet dodelijke onderdompeling Omvat niet de verstikking zoals gedefinieerd in 081; bedolven onder materialen of andere niet-vloeibare massa's (bvb. sneeuw, aarde enz.)
089	Andere soorten verdrinking en verstikking
090	Effecten van lawaai, trillingen en druk
091	Acuut gehoorverlies Omvat het partieel of totaal gehoorverlies
092	Effecten van druk Omvat de effecten van lucht- en waterdruk (barotrauma)
099	Andere effecten van lawaai, trillingen en druk Omvat de geluidstrauma's, vibratiesyndroom, enz.
100	Effecten van extreme temperaturen, licht en straling
101	Hitte en zonnesteken Omvat de effecten van overmatige natuurlijke hitte en zonnestraling (hitteslagen, zonnesteken) of door de mens veroorzaakte hitte Omvat niet de shock veroorzaakt door bliksem (code 112); zonnebrand (code 061)
102	Effecten van straling (niet-thermische) Omvat de effecten van röntgenstralen, radioactieve stoffen, ultraviolette stralen, ioniserende straling, lassersogen
103	Effecten van temperatuurdaling Omvat de accidentele hypothermie en andere effecten van temperatuurdaling Omvat niet de bevrozing (code 063)
109	Andere effecten van extreme temperaturen, licht en straling
110	Shocks

111	Shocks na agressie en bedreigingen Omvat de shocks na agressie en bedreigingen door personen, shock na bankoverval, agressie door klanten; "sociale conflicten" Omvat niet de anafylactische shock (code 119); shock na traumatische letsels (code 112)
112	Traumatische shocks Omvat de elektroshock, shock veroorzaakt door bliksem, onmiddellijke of latere shock ten gevolge van letsel Omvat niet anafylactische shock (code 119); agressie en bedreigingen door personen (code 111); gevallen zonder directe lichamelijke letsels
119	Andere soorten shocks Omvat de agressies door dieren zonder direct lichamenlijk letsel; natuurrampen en andere gebeurtenissen die niet direct door mensen zijn veroorzaakt en het slachtoffer geen direct lichamenlijk letsel berokkenen; anafylactische shock
120	Multipel letsels Deze groep is beperkt tot gevallen waar het slachtoffer twee of meer even ernstige soorten letsels heeft opgelopen
999	Andere, niet onder andere punten opgenomen gespecificeerde letsels Deze groep dient alleen voor de indeling van letsels die niet onder andere punten zijn opgenomen: zenuw- en rugmergletsel; letsel aan bloedvaten; vreemde voorwerpen die via een natuurlijke opening binnendringen, enz.

Tabel F. - Verwond deel van het lichaam

De groepen betreffende de verschillende plaatsen moeten enkel gebruikt worden voor de rangschikking der gevallen, waarin het slachtoffer diverse letsels opliep op diverse plaatsen, waarvan klaarblijkelijk geen enkel erger is dan de andere.

Zo het ongeval verschillende letsels veroorzaakt op diverse plaatsen en één hiervan duidelijk erger is dan de overige, dan wordt dat ongeval ondergebracht in de groep, die overeenstemt met de plaats van het zwaarste.

Code	Omschrijving
00	Verwond deel van het lichaam niet gespecificeerd
10	Hoofd, niet nader gespecificeerd
11	Hoofd (caput), hersenen en hersenzenuwen en -bloedvaten
12	Aangezicht
13	Oog/ogen
14	Oor/oren
15	Tanden
18	Hoofd, diverse plaatsen gewond
19	Hoofd, andere hierboven niet genoemde delen
20	Hals, inclusief ruggengraat en halswervels
21	Hals, inclusief ruggengraat en halswervels
29	Hals, andere hierboven niet genoemde delen
30	Rug, inclusief ruggengraat en rugwervels
31	Rug, inclusief ruggengraat en rugwervels
39	Rug, andere hierboven niet genoemde delen
40	Romp en organen, niet nader gespecificeerd
41	Borstkas, ribben met gewrichten en schouderbladen
42	Borststreek met organen
43	Bekken en buik met organen
48	Romp, diverse plaatsen gewond
49	Romp, andere hierboven niet genoemde delen
50	Bovenste ledematen, niet nader gespecificeerd
51	Schouder en schoudergewrichten
52	Arm, inclusief elleboog
53	Hand
54	Vinger(s)
55	Pols
58	Bovenste ledematen, diverse plaatsen gewond
59	Bovenste ledematen, andere hierboven niet genoemde delen
60	Onderste ledematen, niet nader gespecificeerd

61	Heup en heupgewricht
62	Been, inclusief knie
63	Enkel
64	Voet
65	Teen/tenen
68	Onderste ledematen, diverse plaatsen gewond
69	Onderste ledematen, andere hierboven niet genoemde delen
70	Gehele lichaam en diverse plaatsen, niet nader gespecificeerd
71	Gehele lichaam (systemische gevolgen)
78	Diverse plaatsen van het lichaam gewond
99	Andere hierboven niet genoemde delen van het lichaam verwond (8: KB 29.1.2007)

HOOFDSTUK II: DE EXTERNE DIENST VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 31.3.1998)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 20 februari 2002 tot wijziging van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 wat betreft de verplichte forfaitaire minimumbijdragen uit hoofde van de prestaties van de preventieadviseurs van die diensten, en wat betreft de erkenning van die diensten, en tot wijziging van verscheidene reglementaire bepalingen (B.S. 8.3.2002)
- (2) koninklijk besluit van 11 juli 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (B.S. 18.7.2002)
- (3) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (4) koninklijk besluit van 31 maart 2003 (B.S. 9.4.2003)
- (5) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)
- (6) koninklijk besluit van 2 december 2003 (B.S. 8.1.2004)
- (7) koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 22.12.2003)
- (8) koninklijk besluit van 17 februari 2006 betreffende de afschaffing, voor bepaalde documenten, van het vereiste van eensluidend verklaring (B.S. 16.3.2006)
- (9) koninklijk besluit van 23 oktober 2006 tot aanpassing van verschillende koninklijke besluiten naar aanleiding van de herstructurering van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (B.S. 21.11.2006)
- (10) koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de vorming en de bijscholing van de preventieadviseurs van de interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 11.7.2007)

AFDELING I - ALGEMENE BEPALINGEN BETREFFENDE DE EXTERNE DIENST

Artikel 1.- Voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° de externe dienst: de externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 3° de preventieadviseur van de externe dienst: de natuurlijke persoon verbonden aan een externe dienst die belast wordt met de opdrachten bedoeld in afdeling II van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk en die gespecialiseerd is in één van de disciplines bedoeld in artikel 21 en voldoet aan de voorwaarden van artikel 22;

- 4° het Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet;
- 5° De Minister: De Minister van Tewerkstelling en Arbeid;
- 6° ARAB: het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming.
- [7° het koninklijk besluit betreffende de interne dienst: het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)]

[**Art. 2.-** Telkens de werkgever beroep doet of beroep moet doen op een externe dienst om de opdrachten uit te voeren bedoeld in de afdeling II van het koninklijk besluit betreffende de interne dienst doet hij beroep op één enkele externe dienst.

De externe dienst voert de in het eerste lid bedoelde opdrachten uit, werkt samen met de interne dienst en staat ter beschikking van de werkgever, van de leden van de hiërarchische lijn en van de werknemers, inzonderheid door hen alle nuttige informatie en adviezen te verstrekken.

In afwijking van het eerste lid moet de werkgever beroep doen op een tweede externe dienst wanneer een technische bedrijfseenheid gelegen is op het grondgebied van een Gemeenschap waarvoor de eerste dienst niet over de erkenning beschikt, bedoeld in artikel 40, § 3, derde lid van de wet.

In afwijking van het eerste lid en onverminderd de mogelijkheid waarin artikel 4, vierde lid van het koninklijk besluit betreffende de interne dienst voor de werkgever voorziet, mag deze een beroep doen op een tweede externe dienst wanneer de technische bedrijfseenheid op voortdurende wijze beroep moet doen op bijzondere bekwaamheden en op technische middelen die nodig zijn voor de uitvoering van voornoemde opdrachten en die niet aanwezig zijn in de eerste externe dienst. (1)]

[In afwijking van het eerste lid, kan de werkgever een beroep doen op een andere externe dienst voor elke technische bedrijfseenheid die opgericht is. In elke technische bedrijfseenheid voert een enkele externe dienst het geheel van de in het eerste lid bedoelde opdrachten uit. (6)]

Art. 3.- [De werkgever die op eigen initiatief, of op vraag van het comité, beslist om ofwel een beroep te doen op meer dan één externe dienst, ofwel om de opdrachten van de interne dienst toe te vertrouwen aan de externe dienst, ofwel om de interne dienst de opdrachten te laten uitvoeren die hij had toevertrouwd aan een externe dienst, ofwel om te veranderen van externe dienst, vraagt het voorafgaand advies van het of van de bevoegde comités. (6)]

Indien geen overeenstemming wordt bereikt, vraagt de werkgever het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Deze ambtenaar hoort de betrokken partijen en poogt de standpunten te verzoenen.

Indien geen verzoening wordt bereikt, verstrekt de met het toezicht belaste ambtenaar een advies waarvan per aangetekend schrijven kennis wordt gegeven aan de werkgever.

De werkgever stelt het comité in kennis van het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar binnen een termijn van dertig dagen na de kennisgeving, vooraleer hij de beslissing neemt.

De kennisgeving wordt geacht ontvangen te zijn de derde werkdag na de afgifte van de brief per post.

AFDELING II. - OPRICHTING VAN DE EXTERNE DIENST EN ALGEMENE PRINCIPES BETREFFENDE HET BEHEER

Art. 4.- Een externe dienst kan worden opgericht door

- 1° werkgevers;
- 2° de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de openbare instellingen, de provincies en de gemeenten.

Hij wordt opgericht, ofwel voor het volledige Belgische grondgebied, ofwel voor een gebied waarvoor één of meerdere gemeenschappen bevoegd zijn, ofwel voor een te bepalen gebied, ofwel voor een bepaalde activiteitensector of voor verschillende activiteitensectoren binnen een bepaald gebied

De territoriale of sectoriële bevoegdheid van de externe dienst wordt uitsluitend bepaald door de erkenning bedoeld in [artikel 40, § 3, eerste lid (1)] van de wet, met inbegrip van de afdeling belast met het medisch toezicht.

Art. 5.- De externe dienst wordt opgericht volgens Belgisch recht onder de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk.

In afwijking van het eerste lid, kan de Minister, na advies van de [Vaste Operationele Commissie (9)] bedoeld in artikel 44, de instellingen van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de openbare instellingen, de provincies en de gemeenten die niet zijn opgericht onder de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk eveneens erkennen.

Art. 6.- De rechtspersoon heeft uitsluitend als maatschappelijk doel:

- 1° het beheer van de externe dienst.
- 2° het vervullen van de opdrachten van een externe dienst en andere preventieactiviteiten die er onmiddellijk verband mee houden, zoals bepaald door de wet en zijn uitvoeringsbesluiten.

De externe dienst is er altijd ertoe gehouden een overeenkomst met een werkgever te sluiten, voor zover deze werkgever er zich toe verbindt de bepalingen van de wet en zijn uitvoeringsbesluiten en deze van de overeenkomst na te leven.

De afdelingen waaruit de externe dienst bestaat mogen geen eigen rechtspersoonlijkheid hebben.

Art. 7.- [§ 1. (4) De externe dienst mag geen enkel rechtstreeks of onrechtstreeks belang hebben in de ondernemingen of instellingen waarin hij zijn opdrachten moet vervullen.

[§ 2. De externe dienst voldoet aan de volgende voorwaarden:

- 1° de externe dienst oefent zijn opdrachten uit volgens de principes van integrale kwaliteitszorg;
- 2° bij de aanvang van zijn activiteiten dient hij te beschikken over een beleidsverklaring inzake integrale kwaliteitszorg. (4)]

[§ 3. De externe dienst past een kwaliteitssysteem toe dat gecertificeerd is volgens de norm NBN EN ISO 9001 (2) en levert hiervan het bewijs.

De externe dienst die op 31 december 2002 erkend was en waarvan de erkenning nadien hernieuwd wordt, moet het in vorig lid bedoelde bewijs uiterlijk op 31 december 2006 kunnen voorleggen en moet, in afwachting, na een termijn van vier jaar van activiteiten een document kunnen voorleggen waaruit blijkt dat hij de principes van integrale kwaliteitszorg toepast.

De externe dienst waarvan de eerste erkenning na 1 januari 2003 ingaat, moet het in het eerste lid bedoelde bewijs uiterlijk binnen een termijn van twee jaar van activiteiten kunnen voorleggen.

Het in het eerste lid bedoelde bewijs wordt geleverd door een certificaat voor het uitvoeren van de opdrachten bedoeld in de afdeling 2 van het koninklijk besluit betreffende de interne dienst, uitgereikt door een certificatie-instelling die specifiek voor het uitvoeren van de certificatie van deze kwaliteitssystemen geaccrediteerd is door het Belgisch Accreditatiesysteem, overeenkomstig de wet van 20 juli 1990 betreffende de accreditatie van certificatie- en keuringsinstellingen alsmede van beproevingslaboratoria, of door een gelijkwaardige accreditatie-instelling opgericht binnen de Europese Economische Ruimte.

De externe dienst mag geen gebruik maken van de eventuele mogelijkheid voorzien door de norm NBN EN ISO 9001 om bepaalde van zijn eisen niet toe te passen. (4)]

Art. 8.- De externe dienst beschikt over de nodige materiële, technische, wetenschappelijke en financiële middelen om te allen tijde zijn opdrachten volledig en doeltreffend te kunnen vervullen.

Deze middelen worden door de raad van bestuur vastgesteld, rekening houdend met de te verrichten opdrachten, de aard van de risico's en de grootte van de ondernemingen of instellingen die op de externe dienst een beroep doen en de principes van integrale kwaliteitszorg [of het kwaliteitssysteem (4)] bedoeld in artikel 7.

Art. 9.- De externe dienst voert een boekhouding overeenkomstig de bepalingen van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen en zijn uitvoeringsbesluiten en inzonderheid rekening houdend met de bepalingen van het koninklijk besluit van 23 januari 1992 op de boekhouding, de jaarrekening en de begroting van de interbedrijfs-geneeskundige diensten, met inbegrip van de opdrachten van de bedrijfsrevisor.

Art. 10.- Elke externe dienst stelt een tariefregeling vast voor de opdrachten die zij zal vervullen.

Deze tariefregeling wordt medegedeeld aan de Minister.

[Deze tariefregeling houdt rekening met de verplichte forfaitaire minimumbijdragen uit hoofde van de prestaties van de preventieadviseurs vastgesteld in afdeling IIbis. (1)]

[**Art. 11.-** Geen enkele vorm van korting, ristorno, terugbetaling of andere commerciële praktijk die tot doel heeft of als gevolg heeft het bedrag van de verplichte forfaitaire minimumbijdragen bedoeld in afdeling IIbis te verlagen, mag door de externe dienst worden toegepast of voorgesteld aan de werkgever en deze laatste mag dit noch vragen noch aanvaarden, zelfs niet wanneer de overeenkomst werd gesloten ingevolge een overheidsopdracht. (1)]

Art. 12.- De werkingsopbrengsten van de externe dienst worden aangewend om de dienst in staat te stellen zijn opdrachten te vervullen die hem zijn toevertrouwd in toepassing van de wet en zijn uitvoeringsbesluiten.

Wat overblijft moet uitsluitend worden besteed aan:

- 1° het verrichten van wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° het uitwerken van specifieke actieprogramma's met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk in de ondernemingen of instellingen of voor een bepaalde sector.

Art.13.- De externe dienst sluit met de werkgever die op zijn diensten een beroep doet een schriftelijke overeenkomst waarin inzonderheid de volgende bedingen zijn opgenomen:

- 1° de opdracht of de opdrachten die aan de externe dienst worden toevertrouwd;
- 2° de aard, de omvang en de minimumduur van de prestaties die aan de werkgever zullen worden geleverd om elk van de overeengekomen opdrachten te vervullen;
- 3° de middelen die de werkgever ter beschikking stelt van de externe dienst onder de vorm van lokalen en uitrusting in zijn onderneming of instelling;
- 4° de wijze waarop samengewerkt wordt met de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 5° de betrekkingen met het Comité;
- 6° de wijze waarop de overeenkomst wordt beëindigd.

De overeenkomst wordt gesloten voor een onbepaalde tijd. Zij wordt beëindigd:

- 1° ambtshalve, wanneer de externe dienst niet meer erkend is
- 2° door opzegging door één van de partijen, met naleving van een opzeggingstermijn van één jaar die aanvangt op 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin de kennisgeving van de opzegging gebeurt.

De overeenkomst wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaar.

De externe dienst is ertoe gehouden de opdrachten die het voorwerp zijn van de overeenkomst zelf uit te voeren.

[AFDELING IIBIS. - VERPLICHTE FORFAITAIRE MINIMUMBIJDRAGEN UIT HOOFDE VAN DE PRESTATIES VAN DE PREVENTIEADVISEURS VAN DE EXTERNE DIENSTEN

Art. 13bis.- Deze afdeling is van toepassing op de werkgevers en de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet, alsook op de externe diensten waarop zij een beroep doen bij toepassing van artikel 8 en 11 van het koninklijk besluit betreffende de interne dienst.

Art. 13ter.- De werkgever is aan de dienst een forfaitaire bijdrage verschuldigd die de algemene minimumprestaties dekt die moeten worden geleverd om:

- 1° de opdrachten en taken uit te voeren bedoeld in de artikelen 5 tot 7 van het koninklijk besluit betreffende de interne dienst die met toepassing van de artikelen 8 en 11 van hetzelfde besluit worden uitgevoerd door de externe dienst en die beschreven zijn in de overeenkomst gesloten met toepassing van artikel 13, eerste lid, 1° en 2°;
- 2° de adviezen te verstrekken bedoeld in artikel 31bis van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de comités voor preventie en bescherming op het werk.

3° [de opdrachten en taken in verband met de preventie en bescherming tegen geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op het werk, die aan de preventieadviseur zijn toegewezen in toepassing van hoofdstuk Vbis van de wet. (2)]

Art. 13quater.- § 1. De forfaitaire bijdrage bedoeld in artikel 13ter is een jaarlijkse minimumbijdrage en bedraagt:

1° 13,58 euro per werknemer voor wie de risicoanalyse heeft aangetoond dat medisch toezicht overbodig is;

2° 95,09 euro per werknemer die onderworpen is aan verplicht medisch toezicht.

§ 2. In de totale forfaitaire bijdrage zijn de eventuele verplaatsingskosten van de preventieadviseurs en van de personen die hen bijstaan, niet inbegrepen.

Art. 13quinquies.- De andere prestaties die een werkgever toevertrouwt aan een externe dienst, inzonderheid studies, onderzoek, metingen en controles die worden uitgevoerd in het kader van de opdrachten van risicobeheer en die deel uitmaken van de analyse- of expertisemethoden, worden beschouwd als aanvullende prestaties bij de algemene prestaties en worden afzonderlijk aangerekend aan ten minste 81,51 euro per uur.

Art. 13sexies.- De kosten van de analyses, radiologische onderzoeken, functionele of andere gerichte tests die worden uitgevoerd in het kader van medisch toezicht, worden vastgesteld conform de erelonen die zijn opgenomen in de nomenclatuur van de gezondheidsprestaties, die is opgesteld in uitvoering van artikel 35 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994.

Art. 13septies.- In afwijking van artikel 13quater, § 1, 1°, zijn werkgevers die in totaal minder dan twintig werknemers in dienst hebben en voor wie de risicoanalyse heeft aangetoond dat een medisch toezicht niet nodig is, aan de dienst een éénmalige forfaitaire minimum bijdrage verschuldigd die:

1° 81,51 euro bedraagt voor het geheel van de onderneming indien het aantal werknemers gelijk is aan negen of minder;

2° 163,02 euro bedraagt voor het geheel van de onderneming indien het aantal werknemers hoger is dan negen.

Art. 13octies.- § 1. Het aantal werknemers dat in aanmerking moet worden genomen voor de berekening van de forfaitaire minimumbijdragen bedoeld in artikel 13quater, § 1, 1°, alsook in artikel 13septies, stemt overeen met het gemiddelde aantal werknemers die vermeld staan op de vier driemaandelijks aangiften bij de RSZ van het afgelopen burgerlijk jaar.

§ 2. Het aantal werknemers dat in aanmerking moet worden genomen voor de berekening van de forfaitaire minimumbijdrage bedoeld in artikel 13quater, § 1, 2° stemt overeen met het aantal werknemers ingeschreven op de in [de artikelen 6, § 1 en 7, § 1 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (5)] bedoelde nominatieve lijsten.

Art. 13nonies.- Wanneer in de uitvoeringsbepalingen van de wet een niet-jaarlijkse periodiciteit van de periodieke gezondheidsevaluatie voor een werknemer is voorzien, dan is de werkgever de dienst een jaarlijkse forfaitaire bijdrage verschuldigd die equivalent is aan het bedrag van 95,09 euro gedeeld door het aantal jaren tussen elk periodiek geneeskundig onderzoek.

Art. 13decies.- De forfaitaire minimum bijdragen worden gekoppeld aan het indexcijfer van de consumptieprijzen overeenkomstig de beginselen bepaald door de artikelen 2, 4, 5 en 6, 1° van de wet van 1 maart 1977 houdende inrichting van een stelsel waarbij sommige uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk worden gekoppeld.

Artikel 4 van dezelfde wet, aangevuld bij artikel 18, § 2 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van het concurrentievermogen, voorziet dat enkel de gezuiverde gezondheidsindex in aanmerking mag genomen worden voor de sociale prestaties.

De basisspilindex bedraagt 107,30.

Art. 13undecies.- De diensten ontvangen de bijdragen overeenkomstig de met de werkgever gesloten overeenkomst voor zover de hieronder vastgestelde betalingstermijnen niet zijn overschreden:

- 1° het bedrag van de éénmalige forfaitaire minimum bijdrage bedoeld in artikel 13septies wordt betaald uiterlijk dertig dagen volgend op de datum van de met de werkgever gesloten overeenkomst of uiterlijk op 31 januari van het lopende jaar voor een werkgever die reeds door een overeenkomst is gebonden;
- 2° de forfaitaire minimum bijdragen bedoeld in artikel 13quater, worden per provisioneel vierde gestort uiterlijk dertig dagen na het verstrijken van elk kalenderkwartaal; de eerste storting die in het lopende jaar wordt verricht, mag evenwel niet lager zijn dan de éénmalige forfaitaire minimum bijdrage bedoeld in artikel 13septies;
- 3° de rekeningen die betrekking hebben op de voor een kalenderjaar verschuldigde globale bedragen worden uiterlijk eind februari volgend op dat jaar vereffend.

Art. 13duodecies.- Alle geschillen die kunnen voortvloeien uit de toepassing van de bepalingen van deze afdeling, moeten worden voorgelegd aan de Medische arbeidsinspectie. (1)]

AFDELING III. - DE ORGANISATIE VAN DE EXTERNE DIENST

Art. 14.- Binnen de externe dienst wordt een advies-comité opgericht dat paritair is samengesteld uit leden die de werkgevers die de vereniging vormen vertegenwoordigen en uit leden die de werknemers van de werkgevers waarmee een overeenkomst werd gesloten vertegenwoordigen.

De leden die de werknemers vertegenwoordigen worden aangeduid door de werknemersorganisaties die vertegenwoordigd zijn in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk.

Deze leden worden aangeduid voor een termijn van vier jaar en zijn herbenoembaar.

Hun aantal mag niet lager zijn dan drie en niet hoger dan vijf.

Het aantal leden dat de werkgevers vertegenwoordigt mag niet hoger zijn dan het aantal van de leden die de werknemers vertegenwoordigen.

Eén van de leden van het adviescomité is er de voorzitter van.

Voor elk lid van het adviescomité wordt een plaatsvervanger aangeduid die het werkend lid vervangt wanneer dit verhinderd is.

In geval van onenigheid omtrent de aanduiding van de leden die de werkgevers vertegenwoordigen of van de leden die de werknemers vertegenwoordigen, beslist de [Vaste Operationele Commissie (9)] bedoeld in artikel 44.

[Het adviescomité stelt een huishoudelijk reglement op waarin ten minste de nadere regelen zijn opgenomen betreffende het vereiste aanwezigheidsquorum om rechtsgeldig te kunnen vergaderen evenals de wijze waarop wordt vastgesteld dat een akkoord werd bereikt. (1)]

Art. 15.- Onverminderd de bepalingen van de artikelen 18, 20 en 24, is het adviescomité in verband met de organisatie en het beheer van de externe dienst, bevoegd voor de volgende domeinen:

- 1° de jaarrekeningen en de begroting van de externe dienst;
- 2° de toepassing van de principes van integrale kwaliteitszorg [en het kwaliteitssysteem bedoeld in artikel 7, § 3, eerste lid (4)];
- 3° de samenstelling van de afdelingen in verhouding tot het aantal preventieadviseurs en hun deskundigheid;
- 4° de verdeling van de taken tussen de preventieadviseurs en de personen die hen bijstaan;
- 5° de minimale prestaties die moeten worden uitgeoefend bij de werkgevers met wie de overeenkomst is gesloten, in functie van de kenmerken van deze werkgevers;
- 6° de aanduiding, de vervanging of de verwijdering van de preventieadviseurs en de personen die hen bijstaan;
- 7° de aanwending van de inkomsten van de externe dienst;
- 8° de trimestriële opvolging van de activiteiten van de externe dienst met inbegrip van de prestaties;
- 9° de jaarlijkse activiteitenverslagen van de externe dienst;
- 10° [de hernieuwing (1)] van de erkenning van de externe dienst.

Het adviescomité geeft een advies over de domeinen bedoeld in het eerste lid, 1° en 7° tot 10°.

Het geeft een voorafgaand akkoord over de criteria van intern beleid inzake de domeinen bedoeld in het eerste lid, 2° tot 6°.

[De raad van bestuur vraagt, in geval geen akkoord wordt bereikt, het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Deze ambtenaar hoort de betrokken partijen en poogt de standpunten te verzoenen.

Indien geen verzoening wordt bereikt, verstrekt de met het toezicht belaste ambtenaar een advies waarvan per aangetekend schrijven kennis wordt gegeven aan de raad van bestuur.

De kennisgeving wordt geacht ontvangen te zijn de derde werkdag na de afgifte van de brief ter post.

De raad van bestuur stelt het adviescomité in kennis van het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar binnen een termijn van dertig dagen na de ontvangst van de kennisgeving, vooraleer hij de beslissing neemt. (1)]

Art. 16.- Om de opdrachten bedoeld in artikel 15 te vervullen, vergadert het adviescomité driemaandelijks.

Ten minste één maand voor de datum van elk van die vergaderingen, zendt de persoon belast met de leiding van de dienst aan de leden een verslag betreffende de afgelopen periode en dat

betrekking heeft op de activiteiten van de dienst en in voorkomend geval, op alle vraagstukken met betrekking tot de organisatie en het beheer van de dienst, evenals de toestand van het personeel.

De persoon belast met de leiding van de dienst stelt zelf dit verslag voor. Hij wordt bijgestaan door de preventieadviseurs die de afdelingen van de dienst leiden.

Dit verslag stemt overeen met het model vastgesteld door de Minister.

Op het einde van elk dienstjaar legt de voorzitter van de raad van bestuur de jaarrekeningen van de dienst, waaraan het schriftelijk verslag van de bedrijfsrevisor is gevoegd, voor aan het adviescomité.

De raad van bestuur evenals de persoon belast met de leiding van de dienst houden een geheel van informatie en documenten ter beschikking van de leden van het adviescomité, waarvan de aard en de inhoud worden bepaald door de Minister.

De met het toezicht belaste ambtenaren worden tijdig op de hoogte gebracht door de voorzitter van de raad van bestuur van de datum, het uur en de plaats van de vergaderingen van het adviescomité.

Zij kunnen ambtshalve deelnemen aan deze vergaderingen en er gehoord worden op hun vraag.

Alle informatie die zij in het kader van hun opdrachten wensen te ontvangen, wordt hen verstrekt.

Art. 17.- Binnen de externe dienst wordt een persoon aangeduid die belast is met de leiding en het beheer van de dienst en die de eind- verantwoordelijkheid voor deze leiding en dat beheer draagt.

Deze persoon moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° het bewijs leveren dat hij deskundig is op één van de gebieden bedoeld in artikel 21, door de voorwaarden bedoeld in artikel 22 na te leven; (1)
- 2° beschikken over een aangepaste wetenschappelijke en beroepservaring om de externe dienst met de nodige deskundigheid te kunnen leiden;
- 3° met de externe dienst verbonden zijn door middel van een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd;
- 4° een voltijdse activiteit uitoefenen binnen de externe dienst;

[De voorwaarde bedoeld in het tweede lid, 1° is niet van toepassing op de persoon, belast met de leiding of met het beheer van de externe dienst die deze functie sedert drie jaar uitoefent op 1 januari 2002 onder voorbehoud van een voorafgaandelijk akkoord van het Adviescomité, ten laatste bekomen op 1 januari 2003. Deze persoon dient houder te zijn van een universitair einddiploma of van een einddiploma van hoger onderwijs van universitair niveau. (1)]

Art. 18.- De persoon belast met de leiding van de externe dienst heeft inzonderheid de volgende opdrachten:

- 1° de activiteiten van de verschillende afdelingen waaruit de externe dienst bestaat coördineren;
- 2° er over waken dat de opdrachten van de externe dienst die bij een werkgever worden uitgevoerd, worden verricht in samenwerking met de interne dienst van de werkgever;

- 3° zorgen voor de uitwerking en waken over de toepassing van de principes van integrale kwaliteitszorg [of van het kwaliteitssysteem (4)] van toepassing in de externe dienst;
- 4° een jaarverslag over de werking van de externe dienst opstellen;
- 5° op schriftelijke wijze een preventieadviseur aanduiden die:
  - a) in overleg met de interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk de lijst opstelt van de aanvullende opdrachten en taken die door de externe dienst moeten of zullen worden verricht overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 8 tot 10 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk;
  - b) de overeenkomst voorbereidt die met de werkgever, overeenkomstig artikel 13, zal worden gesloten.
- 6° voorstellen doen aan de raad van bestuur wat de materiële, technische en wetenschappelijke middelen betreft, die nodig zijn voor het vervullen van de opdrachten van de externe dienst;

De persoon belast met de leiding van de externe dienst is uitsluitend tegenover de raad van bestuur verantwoordelijk voor zijn activiteiten in verband met de leiding van de dienst verschuldigd.

Art. 19.- § 1. De externe dienst bestaat uit twee afdelingen, namelijk een afdeling belast met risicobeheersing die multidisciplinair is samengesteld en een afdeling belast met het medisch toezicht.

§ 2. De externe dienst is samengesteld uit preventieadviseurs die kunnen bijgestaan worden door verpleegkundigen die houder zijn van een grauaatsdiploma, door sociaal assistenten of door personen die met vrucht een erkende cursus van aanvullende vorming van ten minste het tweede niveau hebben beëindigd.

Deze personen die de externe dienst aanvullen oefenen hun activiteiten uit onder de verantwoordelijkheid van de preventieadviseurs die zij bijstaan.

[In toepassing van artikel 18, 5°, a) wordt een eerste bezoek aan de arbeidsplaatsen bij alle werkgevers uitgevoerd door een preventieadviseur bedoeld in artikel 22.

Bij de werkgevers waar geen enkele werknemer onderworpen is aan het verplicht medisch toezicht en bij werkgevers waar de werknemers onderworpen zijn aan een niet-jaarlijks medisch toezicht, wordt het volgende bezoek aan de arbeidsplaatsen om de drie jaar uitgevoerd door een persoon die de preventieadviseur bijstaat en die met succes een erkende aanvullende vorming van ten minste niveau twee gevolgd heeft.

Bij de werkgevers waar de werknemers een veiligheidspost waarnemen of blootstaan aan een fysieke, mentale of psychosociale belasting, wordt het jaarlijks bezoek aan de arbeidsplaatsen uitgevoerd door een persoon die de preventieadviseur bijstaat bedoeld in het voorgaande lid of wordt het bezoek om de twee jaar uitgevoerd door een preventieadviseur bedoeld in artikel 22 in het kader van de permanente risicoanalyse.

Bij de werkgevers waar de werknemers blootstaan aan fysische, chemische of biologische agentia, die verantwoordelijk zijn voor beroepsziekten of aandoeningen die hun oorsprong vinden in het beroep, wordt een jaarlijks bezoek aan de arbeidsplaatsen uitgevoerd door een preventieadviseur bedoeld in het voorgaande lid. (1)]

§ 3. De persoon belast met de leiding van een afdeling draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de activiteiten van de afdeling.

Art. 20.- De afdeling belast met risicobeheersing wordt geleid door een ingenieur die met vrucht een erkende cursus van aanvullende vorming van het eerste niveau heeft beëindigd en die:

- 1° hetzij academisch gevormd is;
- 2° hetzij industrieel ingenieur is en die het bewijs levert van een nuttige beroepservaring van tien jaar in verband met de preventie en bescherming op het werk.

[De preventieadviseur belast met het beheer van deze afdeling is uitsluitend tegenover de met de leiding van de dienst belaste persoon verantwoording verschuldigd voor zijn werkzaamheden in verband met de leiding, het beheer en de organisatie van de afdeling. (1)]

De personen die deel uitmaken van deze afdeling oefenen hun functies uit onder de verantwoordelijkheid van deze preventieadviseur.

Art. 21.- De afdeling belast met risicobeheersing bestaat uit preventieadviseurs die deskundig zijn op het gebied van:

- 1° de arbeidsveiligheid;
- 2° de arbeidsgeneeskunde;
- 3° de ergonomie;
- 4° de bedrijfshygiëne;
- 5° de psycho-sociale aspecten van de arbeid [waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk (2)].

[**Art. 22.-** Een preventieadviseur is deskundig op één van de in artikel 21 bedoelde gebieden, indien hij aan de volgende voorwaarden voldoet:

- 1° wat de arbeidsveiligheid betreft, academisch gevormd ingenieur of industrieel ingenieur zijn, en het bewijs leveren dat hij met vrucht een aanvullende vorming van het eerste niveau heeft beëindigd, bepaald in het koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de vorming en de bijscholing van de preventieadviseurs van de interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk; (10)]
- 2° wat de arbeidsgeneeskunde betreft, de houder van een diploma van arts die bovendien:
  - ofwel houder is van een diploma dat toelaat de arbeidsgeneeskunde te beoefenen;
  - ofwel houder is van een titel van specialist in de arbeidsgeneeskunde;
  - ofwel, geslaagd is in de theoretische vorming voor het behalen van de titel van specialist in de arbeidsgeneeskunde, waarin de kennis vereist in de multidisciplinaire basisvorming is begrepen, en die titel behaalt ten laatste binnen de drie jaar die er op volgen;
- 3° wat betreft de ergonomie, de houder van een einddiploma van een universiteit of van een einddiploma van hoger onderwijs op universitair niveau, waarvan het curriculum een belangrijk aandeel hetzij antropometrie, biomechanica en bewegingsleer, hetzij anatomie en inspanningsfysiologie, hetzij psychologie in de domeinen van arbeid en organisatie bevat, en die het bewijs levert met vrucht een multidisciplinaire basisvorming en een module specialisatie ergonomie te hebben beëindigd bedoeld bij het koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk en die bovendien vijf jaar ervaring bewijst op het vlak van ergonomie;

- 4° wat betreft de arbeidshygiëne, de houder van een einddiploma van een universiteit of van een einddiploma van hoger onderwijs op universitair niveau waarvan het curriculum een belangrijk aandeel van de wetenschappen scheikunde, fysica en biologie bevat en die het bewijs levert met vrucht een multidisciplinaire basisvorming en een module specialisatie arbeidshygiëne te hebben beëindigd, bedoeld bij het koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, en die bovendien vijf jaar ervaring bewijst op het vlak van arbeidshygiëne;
- 5° wat betreft de psycho-sociale aspecten van de arbeid, de houder van een einddiploma van een universiteit of van een einddiploma van hoger onderwijs op universitair niveau waarvan het curriculum een belangrijk aandeel psychologie en sociologie omvat en met daarenboven reeds een eerste specialisatie in de domeinen van arbeid en organisatie en die het bewijs levert met vrucht een multidisciplinaire basisvorming en een module specialisatie psycho-sociale aspecten van het werk waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk te hebben beëindigd, bedoeld bij het koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, en die bovendien vijf jaar ervaring bewijst op het vlak van de psycho-sociale aspecten van de arbeid.

De in het eerste lid, 3°, 4° en 5° bedoelde personen die met vrucht de specialisatiemodules hebben beëindigd, kunnen hun activiteiten uitoefenen onder de verantwoordelijkheid van een preventieadviseur van de desbetreffende discipline, teneinde de vereiste beroepservaring te verwerven.

De personen die in toepassing van de bepalingen van kracht voor de inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk de functie van preventieadviseur deskundig op gebied van ergonomie, arbeidshygiëne en psycho-sociale aspecten van de arbeid uitoefenden in een erkende externe dienst, mogen deze functie blijven vervullen op voorwaarde dat zij zich er toe verbinden om de specialisatiemodules, bedoeld in het eerste lid, 3°, 4° en 5° met vrucht te beëindigen binnen de vier jaar na de inwerkingtreding van dit besluit.

Evenwel, mogen de in het derde lid bedoelde personen die beschikken over één van de einddiploma's bedoeld in het eerste lid, 3°, 4° en 5°, de functie blijven vervullen, zonder de voormelde specialisatiemodules te volgen, indien zij op de datum van inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk met vrucht een aanvullende vorming van het eerste niveau hebben beëindigd of deze vorming hebben aangevat en op voorwaarde dat zij het bewijs leveren dat zij gedurende ten minste duizend uren per jaar de desbetreffende discipline beoefenen. (7)]

Art. 23.- Bij de uitoefening van eenzelfde opdracht inzake risicobeheersing mag één enkele preventieadviseur terzelfdertijd niet meer dan twee disciplines vertegenwoordigen.

In elk geval mag de discipline inzake arbeidsveiligheid en deze inzake arbeidsgeneeskunde nooit door één en dezelfde persoon beoefend worden.

[**Art. 24.-** De afdeling belast met het medisch toezicht wordt geleid door een preventieadviseur-arbeidsgeneesheer die beantwoordt aan de voorwaarden bedoeld in artikel 22, eerste lid, 2°.

Deze preventieadviseur-arbeidsgeneesheer is uitsluitend tegenover de met de leiding van de dienst belaste persoon verantwoording verschuldigd voor zijn werkzaamheden in verband met de leiding, het beheer en de organisatie van de afdeling.

Op deze preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zijn de bijzondere regels bepaald in [de artikelen 18, 19, 23 en 25 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheids-toezicht op de werknemers (5)] van toepassing. (1)]

[**Art. 25.-** De afdeling belast met het medisch toezicht bestaat uit preventieadviseurs-arbeidsgeneesheren die bijgestaan worden door verplegend personeel en administratief personeel.

De personen die deel uitmaken van deze afdeling oefenen hun functies uit onder de verantwoordelijkheid van de in artikel 24, eerste lid bedoelde preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

Op de preventieadviseurs-arbeidsgeneesheren zijn de bijzondere regels bepaald in [de artikelen 18, 19, 23 en 25 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheids-toezicht op de werknemers (5)] van toepassing.

Tijdens de opdrachten die bij de werkgevers worden uitgevoerd in het kader van het medisch toezicht, wordt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer uitsluitend bijgestaan door personeel dat deel uitmaakt van de afdeling belast met het medisch toezicht.

Voor specifieke prestaties van medische aard opgelegd door de wet en haar uitvoeringsbesluiten moet de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer beroep doen op specifiek gekwalificeerd personeel zoals bepaald in deze besluiten. Dit personeel behoort al dan niet tot de afdeling belast met het medisch toezicht. (1)]

Art. 26.- [§ 1. (1) Onverminderd de bepalingen van de artikelen 19 § 2 en 21 wordt het aantal en de deskundigheid van de preventie-adviseurs belast met risicobeheersing, en de preventieadviseurs-arbeidsgeneesheren evenals het [verplegend (1)] en administratief personeel die moeten verbonden worden aan de externe dienst bepaald, rekening houdend met de eisen die gesteld worden aan de prestaties te verrichten bij elke werkgever die een overeenkomst gesloten heeft met de externe dienst en rekening houdend met het feit dat hun opdrachten te allen tijde volledig en efficiënt moeten worden vervuld.

[§ 2. Het minimum aantal preventieadviseurs wordt berekend volgens de volgende verdeling van hun prestaties:

- 1° voor de prestaties van een preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, gemiddeld:
  - a) een uur per werknemer die verplicht onderworpen is aan medisch toezicht;
  - b) twintig minuten per jongere op het werk bedoeld in artikel 12 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van jongeren op het werk;
  - c) twintig minuten per werknemer die blootstaat aan arbeidsdruk, conform de bepalingen van Titel VIII van de Codex over het welzijn op het werk.
- 2° voor de prestaties van de preventieadviseurs die belast zijn met risicobeheer, gemiddeld tien minuten per werknemer geteld onder de personeelsleden.

§ 3. De uren die gepresteerd worden door de preventieadviseurs-arbeidsgeneesheren voor de werknemers die onderworpen zijn aan het medisch toezicht, worden, als volgt verdeeld:

- 1° vijfenveertig minuten, per werknemer, worden gewijd aan de opdrachten bedoeld in artikel 6 van het koninklijk besluit betreffende de interne dienst;
- 2° vijftien minuten, per werknemer, worden gewijd aan de uitvoering van de opdrachten bedoeld in artikel 5 van het koninklijk besluit betreffende de interne dienst, in samenwerking met de preventieadviseurs van andere disciplines en die deel uitmaken van de afdeling risicobeheer. (1)]

Art. 27.- Onder prestaties van een preventie-adviseur, wordt verstaan het geheel van activiteiten die deze preventie-adviseur moet verrichten teneinde de activiteiten toegewezen aan de externe dienst te allen tijde volledig en doeltreffend te kunnen verwezenlijken.

De verplaatsingen die de preventieadviseurs moeten doen om zich naar de verschillende werkgevers die aangesloten zijn bij de externe dienst te begeven, behoren niet tot deze prestaties.

Deze prestaties houden bovendien rekening met de tijd die wordt besteed aan studies en onderzoek dat nodig is om deze opdrachten integraal en gewetensvol te vervullen.

Art. 28.- De externe dienst is dermate georganiseerd dat bij eenzelfde werkgever, de verschillende opdrachten van die dienst, steeds worden vervuld door dezelfde ploeg van preventieadviseurs.

De naam van de preventieadviseur of van de preventieadviseurs wordt medegedeeld door de werkgever aan het Comité.

Art. 29.- De externe dienst stelt voor elke interventie uitgevoerd in het kader van haar overeenkomst op algemene wijze een verslag op dat de volgende gegevens bevat:

- 1° de aanduiding van de werkgever bij wie de interventie gebeurt;
- 2° de naam van de preventieadviseur of preventieadviseurs die de interventie hebben verricht evenals hun kwalificatie;
- 3° de verwijzing naar het kwaliteitshandboek van zodra het bestaat;
- 4° de datum van de interventie;
- 5° een beschrijving van de interventie met in voorkomend geval, de aanduiding van de reglementaire bepaling die ze oplegt;
- 6° de adviezen en besluiten.

Al naar gelang het geval wordt het verslag aangevuld met de eisen opgelegd door de specifieke methodes die bij de interventie werden gebruikt.

Art. 30.- Dit verslag is bestemd voor de werkgever die een beroep doet op de externe dienst en wordt bijgehouden door de interne dienst.

Het wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaren en wordt ter informatie voorgelegd aan het comité.

Art. 31.- De externe dienst stelt een jaarverslag op waarvan de inhoud wordt bepaald door de Minister.

Dit jaarverslag wordt voorgelegd aan de raad van bestuur van de vereniging, het adviescomité en [de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde (1)] en wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaar.

AFDELING IV. - HET STATUUT VAN DE PREVENTIEADVISEURS

Art. 32.- De Raad van bestuur van de externe dienst duidt de preventieadviseurs of hun tijdelijke plaatsvervangers aan, vervangt hen of verwijdt hen uit hun functie na voorafgaand akkoord van de leden die de werkgevers en de leden die de werknemers vertegenwoordigen in het adviescomité.

[De raad van bestuur vraagt, indien geen akkoord wordt bereikt, het advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

De procedure bedoeld in artikel 15, vijfde tot achtste lid is van toepassing. (1)]

[**Art. 33.-** Bij toepassing van artikel 43 van de wet, vervullen de preventieadviseurs hun opdrachten in volledige onafhankelijkheid ten overstaan van de werkgevers en de werknemers bij wie zij hun opdrachten uitvoeren evenals ten overstaan van de raad van bestuur.

De meningsverschillen betreffende de werkelijkheid van de onafhankelijkheid en betreffende de bekwaamheid van de preventieadviseurs worden op verzoek van één van de betrokken partijen onderzocht door de met het toezicht belaste ambtenaar.

Deze ambtenaar hoort de betrokken partijen en poogt de standpunten te verzoenen.

Indien geen verzoening wordt bereikt, verstrekt hij een advies waarvan per aangetekend schrijven kennis wordt gegeven aan de betrokken partijen, de raad van bestuur en het adviescomité.

De kennisgeving wordt geacht ontvangen te zijn de derde werkdag na de afgifte van de brief ter post. (1)]

Art. 34.- [De werkgever verzoekt de raad van bestuur de preventieadviseur te vervangen, wanneer deze preventieadviseur die bij deze werkgever opdrachten uitvoert overeenkomstig artikel 28 niet langer het vertrouwen geniet van de werknemers en indien het geheel van de leden die de werknemers in het Comité vertegenwoordigen hierom verzoekt.

De raad van bestuur vervangt de preventieadviseur en licht het Adviescomité en de werkgever hierover in. (1)]

Art. 35.- De preventieadviseurs worden betaald door de raad van bestuur van de externe dienst.

AFDELING V. - DE ERKENNING VAN DE EXTERNE DIENST

Art. 36.- De aanvraag tot erkenning of tot vernieuwing van de erkenning, wordt gericht tot de Minister.

Deze aanvraag is vergezeld van [de volgende inlichtingen en documenten (1)]:

- 1° een kopie van de statuten van de externe dienst;
- 2° een organigram betreffende de structuur van de dienst en de lijst van personen werkzaam in de dienst;
- 3° een kopie van de erkenning verleend door de Gemeenschappen aan de afdeling belast met het medisch toezicht;
- 4° naam en voornaam van de persoon belast met de leiding van de dienst, zijn kwalificaties en beroepservaring;

- 5° naam en voornaam van de preventieadviseur belast met de leiding van de afdeling belast met risicobeheersing en zijn kwalificaties;
- 6° naam en voornaam van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer belast met de leiding van de afdeling belast met het medisch toezicht en zijn kwalificaties;
- 7° naam en voornaam van de preventieadviseurs bedoeld in artikel 22, evenals hun kwalificaties en, in voorkomend geval, hun beroepservaring;
- 8° de verklaring waarbij de externe dienst zich ertoe verbindt de principes van integrale kwaliteitszorg toe te passen [of een afschrift van het certificaat bedoeld in artikel 7, § 3, vierde lid (4)]; [in geval van gegronde twijfel over de waarachtigheid van de voorgelegde of opgestuurde kopie van dit laatste document dient de in artikel 508, §§ 2 en 3, van de programmawet van 22 december 2003 voorziene procedure te worden nageleefd; (8)]
- 9° een inventaris van de materiële middelen.

[De Minister of de met het toezicht belaste ambtenaar kan alle andere inlichtingen of documenten vragen die hij nodig acht. (1)]

[**Art. 37.-** De erkenningsaanvraag wordt onderzocht door de met het toezicht belaste ambtenaar op basis van de stukken van het dossier, in voorkomend geval, aangevuld met de informatie en documenten verstrekt in toepassing van artikel 36, derde lid.

Zodra het dossier volledig is, verricht hij een onderzoek ter plaatse en stelt een verslag op.

Het dossier en het verslag worden voorgelegd aan de [Vaste Operationele Commissie (9)] die binnen drie maanden na de overzending van die documenten een advies aan de Minister bezorgt. (1)]

[**Art. 38.-** De Minister neemt de beslissing waarbij de erkenning al dan niet wordt toegekend.

De beslissing wordt bij aangetekend schrijven ter kennis gebracht van de aanvrager.

De [Vaste Operationele Commissie (9)] wordt ingelicht over de beslissing van de Minister. (1)]

[**Art. 39.- § 1.** De eerste erkenning van een externe dienst wordt verleend voor een termijn van vijf jaar.

Uiterlijk één jaar voor het verstrijken van die termijn vraagt de externe dienst de hernieuwing van de erkenning aan bij de Minister.

De aanvraag is vergezeld van de volgende documenten en inlichtingen:

- 1° de wijzigingen aangebracht in de bij artikel 36, tweede lid bedoelde documenten en inlichtingen;
- 2° een financieel verslag over de werking van de dienst tijdens de eerste drie jaar;
- 3° een verslag over de organisatie en de werking van de dienst en over de opdrachten verricht tijdens de eerste drie jaar;
- 4° een kwaliteitshandboek [of een afschrift van het certificaat bedoeld in artikel 7, § 3, vierde lid (4)]. [In geval van gegronde twijfel over de waarachtigheid van de voorgelegde of opgestuurde kopie van dit laatste document dient de in artikel 508, §§ 2 en 3, van de programmawet van 22 december 2003 voorziene procedure te worden nageleefd. (8)]

§ 2. De aanvraag wordt onderzocht door de met het toezicht belaste ambtenaar op basis van de stukken van het dossier, in voorkomend geval, aangevuld met de informatie en de documenten verstrekt in toepassing van artikel 36, derde lid.

Indien de dienst de door voornoemde ambtenaar overeenkomstig artikel 36, derde lid gevraagde inlichtingen of documenten niet verstrekt binnen twee maanden vanaf de datum van die vraag, wordt de hernieuwing van de erkenning ambtshalve geweigerd. Deze beslissing wordt door de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde bij ter post aangetekend schrijven ter kennis gebracht van de externe dienst.

Zodra het dossier volledig is, verricht de met het toezicht belaste ambtenaar een onderzoek ter plaatse en stelt een verslag op.

§ 3. Het dossier en het verslag worden voorgelegd aan de [Vaste Operationele Commissie (9)] die binnen drie maanden na de overzending van die documenten een advies aan de Minister bezorgt.

De Minister beslist de erkenning al dan niet te hernieuwen.

De beslissing wordt bij aangetekend schrijven ter kennis gebracht aan de externe dienst.

De hernieuwing van de erkenning wordt toegekend voor een termijn van vijf jaar.

De [Vaste Operationele Commissie (9)] wordt ingelicht over de beslissing van de Minister. (1)]

[Art. 40.- § 1. De bij de ministeriële besluiten van 5 januari 2000 en 1 februari 2000 erkende externe diensten moeten vóór 31 december 2001 een aanvraag tot hernieuwing van de erkenning indienen.

De aanvraag is vergezeld van de volgende documenten en inlichtingen:

- 1° de wijzigingen aangebracht in de bij artikel 36, tweede lid bedoelde documenten en inlichtingen;
- 2° de documenten die het bewijs leveren dat de externe dienst voldoet aan de specifieke bepalingen opgelegd door het ministerieel besluit waarbij de erkenning werd verleend;
- 3° een financieel verslag met betrekking tot het eerste werkingsjaar van de dienst;
- 4° een verslag over de organisatie en de werking van de dienst en over de opdrachten die in de loop van het eerste jaar vervuld werden.

§ 2. De aanvraag wordt onderzocht door de met het toezicht belaste ambtenaar op basis van de stukken van het dossier, in voorkomend geval, aangevuld met de informatie en documenten verstrekt in toepassing van artikel 36, derde lid.

Indien de dienst de door voornoemde ambtenaar overeenkomstig artikel 36, derde lid, gevraagde inlichtingen of documenten niet verstrekt binnen twee maanden vanaf de datum van die vraag, wordt de hernieuwing van de erkenning ambtshalve geweigerd. Deze beslissing wordt door de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde bij ter post aangetekend schrijven ter kennis gebracht van de externe dienst.

Zodra het dossier volledig is, verricht de met het toezicht belaste ambtenaar een onderzoek ter plaatse en stelt een verslag op.

In voorkomend geval vervolledigt hij het verslag met het advies of de adviezen uitgebracht in het kader van de tussenkomsten inzake verzoening, uitgevoerd in toepassing van de artikelen 15, vierde lid en 33.

§ 3. Het dossier en het verslag worden voorgelegd aan de [Vaste Operationele Commissie (9)] die binnen drie maanden na de verzending van die documenten een advies aan de Minister bezorgt.

De Minister beslist de erkenning al dan niet te hernieuwen.

De beslissing wordt bij aangetekend schrijven ter kennis gebracht aan de externe dienst.

De hernieuwing van de erkenning wordt toegekend voor een termijn van vijf jaar.

De [Vaste Operationele Commissie (9)] wordt ingelicht over de beslissing van de Minister. (1)]

[Art. 41.- Elke aanvraag tot verdere hernieuwing van een erkenning wordt onderzocht en toegekend overeenkomstig de bepalingen van artikel 39, met dien verstande dat het financieel verslag, het verslag over de werking en de organisatie van de dienst en over de door de dienst vermelde opdrachten, bedoeld in artikel 39 § 1, derde lid, 2° en 3° betrekking hebben op de laatste vijf jaren.

Alle kennisgevingen die gebeuren in toepassing van de bepalingen van deze afdeling worden geacht ontvangen te zijn de derde werkdag na de afgifte ter post van het aangetekend schrijven. (1)]

[Art. 42.- De erkende externe diensten zijn ertoe gehouden, op eigen initiatief, de volgende inlichtingen en documenten te verstrekken aan de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde:

- 1° elke wijziging van hun statuten;
  - 2° elke wijziging in de organisatie, de beschikbare middelen en het kwaliteitsbeleid dat van aard is de naleving van de voorwaarden van dit besluit te beïnvloeden;
  - 3° elke indienstneming of vervanging van een preventieadviseur al dan niet belast met de leiding van een dienst of een afdeling;
  - 4° de in artikel 10 bedoelde tariefregeling;
  - 5° het in artikel 31 bedoelde jaarverslag;
  - 6° de begroting evenals de in artikel 16, vijfde lid bedoelde jaarrekeningen.
- [7° elke intrekking of verval van het in artikel 7, § 3, vierde lid, bedoelde certificaat. (4)]

De in het eerste lid, 5° en 6° bedoelde documenten moeten uiterlijk op 30 juni van het daaropvolgende jaar worden overgezonden.

Deze documenten worden ter beschikking gehouden van de [Vaste Operationele Commissie (9)]. (1)]

[Art. 43.- De erkende externe diensten zijn ertoe gehouden, op verzoek van de met het toezicht belaste ambtenaar, alle documenten of inlichtingen te verstrekken die betrekking hebben op hun activiteiten of werking of die noodzakelijk zijn voor het toezicht op de naleving van dit besluit. (1)]

[Indien de met het toezicht belaste ambtenaren vaststellen dat de externe dienst niet meer voldoet aan de bepalingen van dit besluit, kunnen zij een termijn vast stellen binnen welke de

externe dienst zich in regel moet stellen. Wanneer de externe dienst houder is van het certificaat bedoeld in artikel 7, § 3, vierde lid, stelt de Administratie van de arbeidshygiëne en - geneeskunde de certificatie-instelling, die het kwaliteitssysteem van de externe dienst gecertificeerd heeft, in kennis van al de vaststellingen die relevant zijn voor de certificatie.

Wanneer de externe dienst zich niet in regel heeft gesteld na verloop van de in vorig lid bedoelde termijn of wanneer de Administratie van de arbeidshygiëne en - geneeskunde vaststelt dat het in artikel 7, § 3, vierde lid, bedoelde certificaat door de certificatie-instelling ingetrokken, niet hernieuwd of niet uitgereikt is, kan de Minister, op voorstel van deze administratie, de erkenning schorsen of intrekken.

De beslissingen genomen in uitvoering van het tweede en derde lid worden, met opgave van de redenen, aan de betrokken externe dienst betekend bij een ter post aangetekende brief. De [Vaste Operationele Commissie (9)] wordt eveneens van deze beslissingen op de hoogte gesteld.

De certificatie-instelling van de betrokken externe dienst wordt op de hoogte gesteld van de beslissingen genomen in uitvoering van het derde lid. (4)]

Art. 44.- [De Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (9)] heeft als opdracht:

- 1° advies te verstrekken over de aanvragen tot erkenning, de aanvragen tot hernieuwing van de erkenning, de aanvragen tot uitbreiding van de territoriale bevoegdheid en de aanvragen tot uitbreiding van de sectoriële bevoegdheid (1)];
- 2° adviezen en voorstellen te formuleren over de erkenningsvoorwaarden, inzonderheid wat de principes van integrale kwaliteitszorg betreft;
- 3° de jaarverslagen en financiële verslagen die door de externe dienst worden opgesteld onderzoeken.

HOOFDSTUK III: DE DIENSTEN BELAST MET TECHNISCHE CONTROLES

Koninklijk besluit van 29 april 1999 betreffende de erkenning van externe diensten voor technische controles op de werkplaats (B.S. 2.9.1999)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (2) koninklijk besluit van 10 augustus 2005 tot wijziging van artikel 275 van het Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties, van artikel 261 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming en van artikel 23 van het koninklijk besluit van 29 april 1999 betreffende de erkenning van externe diensten voor technische controles op de werkplaats (B.S. 24.8.2005)
- (3) koninklijk besluit van 17 februari 2006 betreffende de afschaffing, voor bepaalde documenten, van het vereiste van eensluidend verklaring (B.S. 16.3.2006)
- (4) koninklijk besluit van 23 oktober 2006 tot aanpassing van verschillende koninklijke besluiten naar aanleiding van de herstructurering van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (B.S. 21.11.2006)

AFDELING I- DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de externe diensten voor technische controles op de werkplaats.

Deze technische controles hebben inzonderheid betrekking op de onderzoeken en controles die in toepassing van de wettelijke en reglementaire bepalingen worden uitgevoerd met betrekking tot inzonderheid machines, installaties, arbeidsmiddelen en beschermingsmiddelen, met het oog op het vaststellen van eventuele gebreken die een invloed hebben op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° de Minister: Onze Minister tot wiens bevoegdheid de arbeid behoort;
- 2° de Ambtenaar-generaal: de Directeur-generaal van de Administratie van de arbeidsveiligheid of zijn afgevaardigde;
- 3° de Administratie: de administratie van de arbeidsveiligheid;
- 4° externe dienst voor technische controles op de werkplaats: een instelling bedoeld in artikel 40, § 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 3.- § 1. De externe diensten voor technische controles op de werkplaats worden erkend overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.

§ 2. Enkel de externe diensten voor technische controles op de werkplaats erkend volgens de bepalingen van dit besluit mogen de benaming: “Externe dienst voor technische controles op de werkplaats erkend door het Federaal Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid” dragen.

§ 3. Enkel keuringsinstellingen geaccrediteerd volgens de van toepassing zijnde normen van de reeks NBN-EN 45.000 kunnen erkend worden als externe dienst voor technische controles op de werkplaats.

AFDELING II.- ERKENNINGSVOORWAARDEN

Art. 4.- § 1. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats wordt opgericht volgens Belgisch recht onder de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk.

§ 2. De rechtspersoon heeft als maatschappelijk doel:

- 1° het beheer van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats;
- 2° het vervullen van de opdrachten van een externe dienst voor technische controles op de werkplaats, zoals bepaald door de wet en zijn uitvoeringsbesluiten.

De rechtspersoon kan geen externe dienst voor preventie en bescherming op het werk zijn, bedoeld in het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk.

De rechtspersoon kan technische onderzoeken of controles uitvoeren die niet in toepassing van wettelijke of reglementaire bepalingen door een externe dienst voor technische controles op de werkplaats moeten uitgevoerd worden, op voorwaarde dat haar onafhankelijkheid niet in het gedrang komt.

§ 3. In afwijking van §1, kan de Minister, na gunstig advies van [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)], de instellingen van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de openbare instellingen, de provincies en de gemeenten of andere instellingen die niet zijn opgericht onder de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk erkennen. De Minister kan het bekomen van deze afwijking afhankelijk maken van bijzondere voorwaarden.

§ 4. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats voert een boekhouding overeenkomstig de bepalingen van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen en zijn uitvoeringsbesluiten.

Art. 5.- Binnen de externe dienst voor technische controles op de werkplaats wordt een persoon aangeduid die belast is met de leiding en het beheer van de werkzaamheden waarvoor de externe dienst voor technische controles op de werkplaats werd erkend en die de totale verantwoordelijkheid van de uitvoering van deze werkzaamheden op zich neemt.

Deze persoon, hierna directeur genoemd, moet aan volgende voorwaarden voldoen:

- 1° houder zijn van een diploma van burgerlijk ingenieur.
Deze voorwaarde wordt niet vereist wanneer de directeur houder is van een diploma van industrieel ingenieur en ten minste tien jaar beroepservaring heeft;
- 2° beschikken over een aangepaste wetenschappelijke en beroepservaring om de externe dienst voor technische controles op de werkplaats met de nodige deskundigheid te kunnen leiden;
- 3° met de externe dienst voor technische controles op de werkplaats verbonden zijn door middel van een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur;
- 4° een voltijdse activiteit uitoefenen binnen de externe dienst voor technische controles op de werkplaats.

Art. 6.- § 1. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats, de directeur en het technisch personeel mogen niet de ontwerper, de fabrikant, de leverancier, de installateur of de gebruiker zijn van de machines, installaties, arbeidsmiddelen en beschermingsmiddelen, die zij controleren, noch de gemachtigde van een der genoemde personen. Zij mogen noch rechtstreeks, noch als gemachtigden van de betrokken partijen optreden bij het ontwerpen, de bouw, de verkoop of het onderhoud van deze machines, installaties, arbeidsmiddelen en beschermingsmiddelen. Een eventuele uitwisseling van technische informatie tussen de fabrikant en de externe dienst voor technische controles op de werkplaats wordt door deze bepaling niet uitgesloten.

§ 2. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats dient de controles uit te voeren met de grootste mate van beroepsintegriteit en technische bekwaamheid; het personeel van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats dient vrij te zijn van elke pressie en beïnvloeding, met name van financiële aard, die de beoordeling of de uitslagen van de controles kan beïnvloeden, inzonderheid van personen of groepen van personen die bij de resultaten van hun controle belang hebben.

§ 3. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats dient te beschikken over het nodige personeel en moet de nodige middelen bezitten om de met de uitvoering van de controles verbonden technische en administratieve taken op passende wijze te vervullen; tevens dient de externe dienst voor technische controles op de werkplaats toegang te hebben tot het nodige materieel om in voorkomend geval bijzondere controles te kunnen uitvoeren.

§ 4. Het technisch personeel dient:

- 1° een goede technische en beroepsopleiding te hebben genoten;
- 2° in de externe dienst voor technische controles op de werkplaats een goede vorming en regelmatig bijscholing te ontvangen;
- 3° een behoorlijke kennis te bezitten van de voorschriften betreffende de controles die zij verrichten en voldoende ervaring met deze controles te bezitten;
- 4° de vereiste bekwaamheid te bezitten om op grond van de verrichte controles verklaringen, processen-verbaal en rapporten op te stellen;
- 5° met de externe dienst voor technische controles op de werkplaats verbonden zijn door middel van een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur.

§ 5. De verklaringen, processen-verbaal en rapporten waarvan het opstellen wordt opgelegd door de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en door haar uitvoeringsbesluiten moeten door de directeur of namens de directeur ondertekend zijn.

§ 6. De onafhankelijkheid van het personeel dient te zijn gewaarborgd. Zijn bezoldiging mag niet afhangen van het aantal controles dat het verricht, noch van de uitslagen van deze controles.

§ 7. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats dient voor zichzelf en voor zijn personeel een verzekering tegen burgerlijke aansprakelijkheid te sluiten tenzij deze burgerlijke aansprakelijkheid door de Staat wordt gedekt.

§ 8. Het personeel van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats is gebonden aan het beroepsgeheim ten aanzien van alles wat het bij de uitoefening van zijn taak in

het kader van dit besluit ter kennis is gekomen, behalve tegenover de met het toezicht belaste ambtenaren.

Art. 7.- § 1. Om een erkenning te bekommen voor het uitvoeren van de controles bedoeld in artikel 1, moet de externe dienst voor technische controles op de werkplaats het bewijs leveren dat hij beantwoordt aan de eisen gesteld in de van toepassing zijnde normen van de reeks NBN-EN-45.000.

Het in het eerste lid bedoelde bewijs wordt geleverd door een Beltestaccreditering certificaat of een door deze laatste uitgereikt gelijkwaardig attest.

§ 2. De externe diensten voor technische controles op de werkplaats die voor het eerst een erkenning aanvragen of de reeds in toepassing van dit besluit erkende externe diensten voor technische controles op de werkplaats die een uitbreiding van het toepassingsgebied van hun erkenning vragen, mogen een aanvraag indienen voor het bekomen van een voorlopige erkenning zonder te beschikken over een accreditering bedoeld in § 1 mits het volgen van de bijzondere procedure, bedoeld in artikel 21.

Art. 8.- De externe dienst voor technische controles op de werkplaats moet bovendien over een voldoende technische bekwaamheid beschikken op het vlak van het specifieke domein waarvoor het zijn erkenning aanvraagt.

Art. 9.- De externe diensten voor technische controles op de werkplaats zijn ertoe gehouden vrije toegang te verlenen tot hun lokalen aan de ambtenaren van de Administratie welke door de Ambtenaar-generaal werden belast met een onderzoek of een audit om te controleren of de werking van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats in overeenstemming is met de bepalingen van dit besluit en om te controleren of de erkenningsvoorwaarden nageleefd zijn. Zij zijn ertoe gehouden alle documenten en gegevens welke nodig zijn voor het uitvoeren van de opdracht van deze ambtenaren ter beschikking te stellen.

AFDELING III.- WERKINGSCRITEIA

Art. 10.- Om zijn taak naar behoren te kunnen uitvoeren beschikt de externe dienst voor technische controles op de werkplaats over de nodige apparatuur, alsook over de nodige literatuur en documentatie, bijgewerkt en aangepast aan de evolutie van wetenschap en techniek.

Art. 11.- De externe dienst voor technische controles op de werkplaats stelt van elke controle een verslag op, dat de volgende gegevens bevat:

- 1° een omschrijving van de controle met een verwijzing naar de reglementaire bepaling die deze controle oplegt;
- 2° de identificatie van de werkgever voor wie de controle werd uitgevoerd;
- 3° de naam van het personeelslid dat de controle heeft uitgevoerd;
- 4° een identificatienummer;
- 5° de datum van de controle.

De Minister kan het model vaststellen waaraan een verslag moet beantwoorden.

Art. 12.- In elk verslag wordt duidelijk vermeld welke de conclusies van de controle zijn en welke maatregelen het bedrijf eventueel moet uitvoeren. Tevens wordt in het verslag vermeld voor welke datum de volgende controle moet plaatsvinden.

Art. 13.- Indien een werkgever voor een controle beroep doet op een externe dienst voor technische controles op de werkplaats en deze laatste de controle niet kan uitvoeren voor het ogenblik vastgesteld krachtens de wettelijke bepalingen, deelt de dienst dit mede aan de werkgever binnen een termijn van tien dagen die voorafgaat aan de laatste dag waarop de controle normaal had moeten worden uitgevoerd. De werkgever deelt dit feit onverwijld mede aan het comité voor preventie en bescherming op het werk.

Art. 14.- § 1. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats moet de controles waarvoor hij erkend is zelf uitvoeren. Uitbesteding is slechts toegelaten in uitzonderlijke gevallen of voor het uitvoeren van deeltaken van controles die een bijzondere vaardigheid vereisen.

§ 2. Bij de aanvraag tot erkenning deelt de externe dienst voor technische controles op de werkplaats uitdrukkelijk mee welke deeltaken van controles worden uitbesteed. De identiteit en de kwalificaties van de onderaannemers en de modaliteiten van de contracten van onderaanneming worden meegedeeld bij de aanvraag tot erkenning.

§ 3. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats brengt de werkgever op de hoogte van elke uitbesteding. De uitbesteding moet voor de werkgever aanvaardbaar zijn.

Art. 15.- De externe diensten voor technische controles op de werkplaats zijn ertoe gehouden de schriftelijke instructies na te leven welke hun door de Ambtenaar-generaal worden gegeven voor het uitvoeren van de keuringen waarvoor ze erkend zijn.

Art. 16.- De erkende externe diensten voor technische controles op de werkplaats zijn ertoe gehouden aan de Administratie de volgende inlichtingen te verstrekken:

- 1° elke wijziging van de statuten van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats;
- 2° elke organisatorische of technische wijziging die van aard is de naleving van de erkenningsvoorwaarden te beïnvloeden;
- 3° elke vervanging van de directeur;
- 4° de lijst van de technische personeelsleden met aanduiding van hun kwalificatie alsook elke wijziging van deze lijst;
- 5° een beknopt driemaandelijks verslag betreffende de in het kader van hun erkenning uitgevoerde controles;
- 6° een jaarlijks gedetailleerd verslag omvattende een financieel verslag en een verslag van de activiteiten van het voorbije jaar;
- 7° elke intrekking of wijziging van de onder artikel 7, § 1 bedoelde accreditatie;
- 8° elke aanvraag tot uitbreiding van de in artikel 7, § 1, bedoelde accreditatie;
- 9° elke wijziging betreffende de onderaanneming bedoeld in artikel 14 en elke occasionele onderaanneming.

Art. 17.- De externe diensten voor technische controles op de werkplaats zijn ertoe gehouden, op aanvraag van de Ambtenaar-generaal, iedere informatie te verstrekken die betrekking heeft op de activiteiten en de werking van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats of die van belang is voor het toezicht op de naleving van de bepalingen van dit besluit en van de andere reglementaire bepalingen in toepassing waarvan zij erkend zijn, inzonderheid informatie over de tijd die de controles in beslag hebben genomen.

AFDELING IV.- ERKENNINGSPROCEDURE

Art. 18.- § 1. De aanvraag tot erkenning of tot hernieuwing van de erkenning wordt gericht aan de Ambtenaar-generaal.

§ 2. De erkenningsaanvraag vermeldt duidelijk op welke controles zij betrekking heeft.

§ 3. Bij de aanvraag dienen de volgende stukken gevoegd:

- 1° het afschrift van het diploma van de directeur; [in geval van gegronde twijfel over de waarachtigheid van de voorgelegde of opgestuurde kopie van dit document dient de in artikel 508, §§ 2 en 3, van de programmawet van 22 december 2003 voorziene procedure te worden nageleefd; (KB 17.2.2006)]
- 2° een recent bewijs van goed gedrag en zeden van de directeur;
- 3° het curriculum vitae van de directeur;
- 4° het afschrift van de statuten van het organisme;
- 5° het afschrift van het bewijs van de accreditatie, bedoeld in artikel 7 § 1; [in geval van gegronde twijfel over de waarachtigheid van de voorgelegde of opgestuurde kopie van dit document dient de in artikel 508, §§ 2 en 3, van de programmawet van 22 december 2003 voorziene procedure te worden nageleefd; (KB 17.2.2006)]
- 6° een verklaring dat de burgerlijke aansprakelijkheid van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats zal worden gedekt door een verzekeringcontract;
- 7° een verklaring waarbij de externe dienst voor technische controles op de werkplaats de verbintenis aangaat de bepalingen van dit besluit na te leven.

In voorkomend geval worden bij de aanvraag eveneens de inlichtingen bedoeld in artikel 14 gevoegd.

Art. 19.- De erkenningsaanvraag wordt onderzocht door de Administratie. Dit onderzoek is gesteund op de bij het aanvraagdossier gevoegde stukken alsook op elk nodig geacht onderzoek ter plaatse.

De externe dienst voor technische controles op de werkplaats wordt vermoed te beschikken over een voldoende technische bekwaamheid op het gebied waarop de aanvraag betrekking heeft, indien de in artikel 7 vermelde accreditatie expliciet verwijst naar het overeenstemmend toepassingsgebied vermeld in de aanvraag of indien uit het voorwerp van deze accreditatie duidelijk blijkt, dat de accreditatie dit toepassingsgebied dekt.

Art. 20.- § 1. De Administratie brengt binnen de zestig dagen na de vaststelling van de volledigheid van het dossier advies uit over de aanvraag bij de Minister.

De Minister neemt een beslissing waarbij de erkenning al dan niet wordt verleend.

§ 2. Wanneer de Minister een erkenning verleent, verwittigt de Administratie de externe dienst voor controles op de werkplaats met een ter post aangetekende brief.

De Administratie brengt eveneens [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)] op de hoogte van de erkenning.

§ 3. Wanneer de Minister beslist de erkenning niet of slechts gedeeltelijk te verlenen, wordt dit door de Administratie bij een ter post aangetekende brief meegedeeld aan de externe dienst

voor technische controles op de werkplaats. De ter post aangetekende brief wordt geacht ontvangen te zijn op de derde werkdag na de afgifte van de brief ter post.

De Administratie brengt eveneens [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)] op de hoogte van de beslissing van de Minister.

De externe dienst voor technische controles op de werkplaats beschikt over dertig dagen te rekenen vanaf de ontvangst van de brief om aan de Administratie zijn bezwaren mee te delen.

De Administratie maakt het dossier binnen de zestig dagen na ontvangst van de bezwaren over aan [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)], die bij de Minister advies uitbrengt over de aanvraag.

De Minister neemt een beslissing. Deze beslissing wordt aan de externe dienst voor controles op de werkplaats meegedeeld bij een ter post aangetekende brief.

Art. 21.- De externe diensten voor technische controles op de werkplaats bedoeld in artikel 7, § 2 mogen de hierna vermelde bijzondere erkenningsprocedure volgen:

- 1° De aanvraag tot erkenning wordt gericht aan de Minister;
- 2° De erkenningsaanvraag vermeldt duidelijk op welke controles zij betrekking heeft;
- 3° Bij de aanvraag dienen de in artikel 18 § 3 vermelde stukken gevoegd, met uitzondering van deze over de accreditatie, alsook een verklaring waarbij hij de verbintenis aangaat de bepalingen betreffende de werkingscriteria na te leven, artikel 16, 7° en 8° uitgezonderd;
- 4° De aanvragen worden onderzocht door de Administratie op basis van de bij de aanvraag gevoegde stukken alsook op basis van elk nodig geacht onderzoek.

Om te oordelen of de externe dienst voor technische controles op de werkplaats over personeel beschikt met een voldoende technische bekwaamheid in het gebied waarop de aanvraag betrekking heeft, kan de Administratie audits laten uitvoeren door eigen deskundigen.

- De Ambtenaar-generaal kan eveneens van de aanvrager eisen dat de resultaten van een pre-audit, uitgevoerd door een accreditatie-instelling, worden voorgelegd.
- 5° De Administratie brengt verslag uit bij [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)]. Deze Commissie onderzoekt de aanvraag en brengt advies uit bij de Minister. De Minister neemt een beslissing waarbij de erkenning al dan niet wordt verleend. Deze beslissing wordt bij een ter post aangetekende brief en met opgave van de redenen medegedeeld aan de externe dienst voor technische controles op de werkplaats;
- 6° De aldus verleende erkenning blijft geldig voor een periode van drie jaar. Zes maanden vóór het verstrijken van die periode moet een erkenningsaanvraag gebeuren overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 18, 19 en 20.

Art. 22.- § 1. Het feit dat een instelling aan de erkenningsvoorwaarden beantwoordt, brengt geen verplichting mee deze dienst te erkennen als externe dienst voor technische controles op de werkplaats.

§ 2. Het aantal externe diensten voor technische controles op de werkplaats kan beperkt worden rekening houdend ondermeer met de behoeften van de markt, met de zorg de onderaan-

neming op een zo laag mogelijk peil te houden en met de noodzaak te beschikken over externe diensten voor technische controles op de werkplaats waarvan het volume van de activiteiten voldoende is om een optimale ontwikkeling van de verworven ervaring en van de uitrusting toe te laten. Over deze aangelegenheden wordt regelmatig [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)] geraadpleegd.

Art. 23.- Voor de controles van elektrische installaties gelden de bepalingen van [dit besluit (KB 10/8/2005)] niet, wanneer het Algemeen reglement op de elektrische installaties een andere erkenningsprocedure voorziet.

AFDELING V.- [DE VASTE OPERATIONELE COMMISSIE (KB 10/8/2005)]

Art. 24.- § 1. opgeheven bij KB 23.10.2006

§ 2. [De Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)] heeft als opdracht:

- 1° advies te geven over het erkennen van externe diensten voor technische controles op de werkplaats in toepassing van artikel 21 van dit besluit;
- 2° advies te verlenen bij beroepen van externe diensten voor technische controles op de werkplaats waarvan de erkenningsaanvraag werd geweigerd of gedeeltelijk geweigerd overeenkomstig artikel 20 en bij beroepen tegen de beslissingen bedoeld in de artikelen 29, 30, 31 en 32;
- 3° advies te verlenen in aangelegenheden bedoeld in artikel 22 § 2;
- 4° de werking van de externe dienst voor technische controles op de werkplaats te evalueren.

Art. 25 tot 28.- opgeheven bij KB 23.10.2006

AFDELING VI.- TOEZICHT EN SANCTIES

Art. 29.- Indien de met het toezicht belaste ambtenaren vaststellen dat de externe dienst voor technische controles op de werkplaats niet meer voldoet aan een van de bepalingen van de artikelen 4, 5 en 6 betreffende de erkenningsvoorwaarden of indien zij vaststellen dat de externe dienst voor technische controles op de werkplaats niet voldoet aan de verplichtingen die voortvloeien uit de werkingscriteria, kunnen zij een termijn vaststellen binnen welke de externe dienst voor technische controles op de werkplaats zich in regel moet stellen. De Ambtenaar-generaal brengt de accrediteringsinstantie van de betrokken externe dienst voor technische controles op de werkplaats op de hoogte van al de punten die relevant zijn voor de accreditatie.

Art. 30.- § 1. Op voorstel van de Ambtenaar-generaal kan de Minister de erkenning schorsen of intrekken indien de externe dienst voor technische controles op de werkplaats zich niet in regel heeft gesteld na verloop van de in artikel 29 bedoelde termijn.

§ 2. Indien gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf de erkenning uit het jaarlijks activiteitenverslag bedoeld in artikel 16 blijkt dat de externe dienst voor technische controles op de werkplaats geen enkele activiteit heeft uitgeoefend in het domein waarop zijn erkenning betrekking heeft of dat deze activiteit verwaarloosbaar is, vervalt de erkenning ambtshalve.

Art. 31.- De erkenning vervalt ambtshalve indien de in artikel 7 bedoelde accreditatie door de accrediteringsinstantie werd ingetrokken of niet werd hernieuwd. De intrekking van de erkenning treedt in voege wanneer, na verloop van de procedure die volgt uit het bij de accreditatie-instelling eventueel ingediend beroep, deze instelling de intrekking of niet hernieuwing van de accreditatie bevestigt.

Art. 32.- De erkenning vervalt ambtshalve, indien de externe dienst voor technische controles op de werkplaats weigert de bepalingen van artikel 17 na te leven.

Art. 33.- § 1. De beslissingen genomen in uitvoering van de bepalingen van de artikelen 29 en 30, § 1 worden, met opgave van de redenen, aan de betrokken externe dienst voor technische controles op de werkplaats medegedeeld bij een ter post aangetekende brief.

Indien de beslissing de schorsing of de intrekking van de erkenning als gevolg heeft, treedt zij in werking drie maanden na de datum van ontvangst van de beslissing.

De accrediteringsinstantie van de betrokken externe dienst voor technische controles op de werkplaats en [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)] worden op de hoogte gebracht van deze beslissingen.

§ 2. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats beschikt over dertig dagen te rekenen vanaf de ontvangst van de brief om zijn bezwaren kenbaar te maken bij de Minister. Dit beroep is schorsend.

§ 3. De bezwaren worden onderzocht door [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (KB 23.10.2006)], die advies verstrekt aan de Minister.

De beslissing tot schorsing of intrekking wordt door de Minister bevestigd of vernietigd en bij een ter post aangetekende brief en met opgave van de redenen aan de externe dienst voor technische controles op de werkplaats overgemaakt.

In geval van bevestiging treedt de schorsing of intrekking in werking drie maanden na de datum van de beslissing tot bevestiging.

§ 4. De bij dit artikel bedoelde aangetekende brieven worden geacht ontvangen te zijn de derde werkdag na de afgifte van de brief ter post.

AFDELING VII.- SLOTBEPALINGEN

Art. 34.- § 1 De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de erkenningen die worden verleend na de inwerkingtreding van dit besluit.

§ 2. De erkenningen door de Minister verleend, in toepassing van de voorschriften van Hoofdstuk I van Titel V van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming blijven gelden, rekening houdend met de bepalingen van § 3 en op voorwaarde dat de betrokken organismen de bepalingen betreffende de werkingscriteria van dit besluit, met uitzondering van deze betreffende de accreditatie, naleven.

§ 3. De in § 2 bedoelde erkenningen vervallen automatisch drie jaar na de inwerkingtreding van dit besluit. Binnen die termijn moeten de betrokken diensten een erkenningsaanvraag indienen overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.

Art. 35.- opgeheven bij KB 28/8/2002

Art 36.- opheffingsbepaling

Art. 37.- bepaling tot invoeging in de codex over het welzijn op het werk

Art. 38.- Dit besluit treedt in werking drie maanden na zijn publicatie in het Belgisch Staatsblad.

HOOFDSTUK IV: DE COMITÉS VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comités voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 10.7.1999)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 10 augustus 2001 tot wijziging van het KB van 3.5.1999 (B.S. 22.9.2001)
- (2) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)

AFDELING I.- DEFINITIES

Artikel 1.- Voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° Interne dienst: de Interne Dienst voor preventie en bescherming op het werk;
- 2° Externe dienst: de Externe dienst voor preventie en bescherming op het werk;
- 3° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;

Voor de toepassing van de afdelingen II en III wordt onder comité verstaan: het comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging, en, bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging, de werknemers zelf, overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet.

Voor de toepassing van de afdelingen IV en V wordt onder comité verstaan: het comité voor Preventie en Bescherming op het werk.

[Voor de toepassing van afdeling Vbis wordt onder rechtstreekse participatie verstaan: de rechtstreekse participatie van de werknemers zelf, overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet. (1)]

AFDELING II.- OPDRACHTEN VAN HET COMITÉ

Art. 2.- In toepassing van artikel 65 van de wet heeft het comité inzonderheid als opdracht adviezen uit te brengen en voorstellen te formuleren omtrent het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, omtrent het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan opgesteld door de werkgever, de wijzigingen, de uitvoering en de resultaten ervan.

Het comité wordt tevens betrokken bij het beheer en de werkzaamheden van het departement belast met het medisch toezicht van de interne dienst door ten minste twee maal per jaar, met een tijdsverloop van maximaal zes maanden hieraan aandacht te besteden op grond van een verslag dat hiertoe door de preventieadviseur belast met het medisch toezicht wordt opgesteld.

Art. 3.- Het comité brengt een voorafgaand advies uit over:

- 1° alle voorstellen, maatregelen en toe te passen middelen, die rechtstreeks of onrechtstreeks, meteen of na verloop van tijd, gevolgen kunnen hebben voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° de planning en invoering van nieuwe technologieën, wat betreft de gevolgen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers, verbonden aan de keuzen inzake uitrusting, de arbeidsomstandigheden en de invloed op de omgevingsfactoren op het werk, met uitzondering van die gevolgen, waarop een collectieve arbeidsovereenkomst van toepassing is, die in gelijkaardige waarborgen voorziet;
- 3° de keuze of de vervanging van een externe dienst voor technische controles op de werkplaats en andere instellingen en deskundigen;
- 4° de keuze of de verandering van de diensten waarop een beroep wordt gedaan in toepassing van de arbeidsongevallenwetten;
- 5° elke maatregel die overwogen wordt om de technieken en de arbeidsvoorwaarden aan de mens aan te passen en om de beroepsvermoeidheid te voorkomen;
- 6° de specifieke maatregelen voor de inrichting van de arbeidsplaats teneinde, in voorkomend geval, rekening te houden met de tewerkgestelde mindervalide werknemers;
- 7° de keuze, de aankoop, het onderhoud en het gebruik van arbeidsmiddelen en persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen.

Art. 4.- Het comité geeft zijn voorafgaand akkoord in de gevallen bepaald door de verschillende wetten en uitvoeringsbesluiten ervan.

Art. 5.- Het comité is er mee belast in de hem eigen domeinen de propagandamiddelen en de maatregelen in verband met het onthaal van de werknemers, de informatie en de opleiding op het vlak van de preventie en bescherming op het werk uit te werken en in toepassing te brengen.

Art. 6.- Het comité stimuleert de activiteiten van de interne dienst en volgt de werking van de interne dienst op.

Art. 7.- Het comité onderzoekt de door de werknemers geuite klachten met betrekking tot het welzijn op het werk, evenals de klachten die betrekking hebben op de manier waarop de diensten, waarop in toepassing van de arbeidsongevallenwetten een beroep wordt gedaan, hun opdracht vervullen.

Art. 8.- Het comité werkt voorstellen uit om de arbeidsplaats en de omgeving ervan te verfraaien.

Art. 9.- Het comité verleent, op vraag van de met het toezicht belaste ambtenaren, zijn medewerking aan deze ambtenaren.

Art. 10.- Het comité draagt bij tot de toepassing van het dynamisch risicobeheersingsstelsel door sommige van zijn leden werkgevers en werknemers af te vaardigen om samen met de bevoegde preventieadviseur en het bevoegde lid van de hiërarchische lijn, periodiek en ten minste één maal per jaar een grondig onderzoek in te stellen op al de arbeidsplaatsen waarvoor het comité bevoegd is.

Art. 11.- Het comité wijst een afvaardiging aan die zich onmiddellijk ter plaatse begeeft, wanneer er ernstige risico's zijn, waarbij de schade dreigend is en telkens er een ernstig onge-

val of incident gebeurd is, of wanneer ten minste een derde van de werknemersafvaardiging in het comité er om verzoekt.

Art. 12.- Het comité wijst een afvaardiging aan om de met het toezicht belaste ambtenaren te woord te staan bij hun toezichtsbezoeken.

Art. 13. - Het comité vervult bovendien alle andere opdrachten die door specifieke bepalingen aan hem worden toevertrouwd.

AFDELING III.- VERPLICHTINGEN VAN DE WERKGEVER

Art. 14.- De werkgever is er toe gehouden het comité alle nodige informatie te verstrekken opdat het met volkomen kennis van zaken advies zou kunnen uitbrengen.

Hij stelt een documentatie samen betreffende de vraagstukken inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, het intern en extern milieu, waarvan de inhoud is bepaald in bijlage I van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk, en houdt deze ter beschikking van het comité.

Daartoe moeten de leden van het comité op de hoogte worden gebracht en kennis kunnen krijgen van alle al dan niet door de arbeids- of milieureglementering opgelegde inlichtingen, verslagen, adviezen en documenten die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, het intern of extern milieu.

Dit geldt inzonderheid voor de inlichtingen, verslagen, adviezen en documenten die de eigen onderneming in toepassing van de milieureglementering aan de overheid dient te verschaffen of ter inzage dient te houden.

Dit geldt eveneens voor de inlichtingen, verslagen, adviezen en documenten die derde ondernemingen ter gelegenheid van hun aanvraag voor een vergunning openbaar dienen te maken, indien en voor zover de werkgever ten opzichte van die documenten een inzage-recht kan doen gelden.

Dit geldt bovendien voor de wijzigingen aangebracht aan de fabricageprocédés, de werkmethodes of de installaties als ze de bestaande risico's voor het welzijn van de werknemers, het intern of het extern milieu kunnen verzwaren of er nieuwe kunnen vormen, evenals bij de aanwending of fabricage van nieuwe producten

Bovendien houdt de werkgever de bestelbon, de leveringsdocumenten en het indienststellingsverslag die betrekking hebben op de keuze, de aankoop en het gebruik van arbeidsmiddelen en persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen ter inzage van het comité en legt hij regelmatig een verslag of overzicht ter bespreking voor aan het comité.

Art. 15.- De werkgever verstrekt aan het comité alle nodige informatie betreffende de risico's voor de veiligheid en de gezondheid, alsmede de beschermings- en preventie maatregelen, zowel voor de organisatie in haar geheel als op het niveau van elke groep van werkposten of functies evenals alle nodige informatie betreffende de maatregelen genomen met betrekking tot de eerste hulp, de brandbestrijding en de evacuatie van werknemers.

De werkgever verstrekt bovendien alle nodige informatie betreffende de evaluatie van de risico's en de beschermende maatregelen, in het kader van het dynamisch risicobeheersingssysteem en het globaal preventieplan

Art. 16.- De werkgever verzorgt jaarlijks op een vergadering van het comité een omstandige toelichting met betrekking tot het door de onderneming gevoerde milieubeleid.

Hij bezorgt aan het comité tevens de toelichtingen waarnaar een lid van het comité met betrekking tot externe milieuaangelegenheden zou hebben gevraagd.

Art. 17.- De werkgever geeft aan de leden van het comité dat de werknemers vertegenwoordigen de mogelijkheid om met hemzelf, of zijn afgevaardigden alsmede met de leden van de hiërarchische lijn, de preventieadviseurs en de betrokken werknemers alle contacten te hebben die nodig zijn voor de uitvoering van hun opdracht.

Art. 18.- De werkgever deelt zijn standpunt of, in voorkomend geval, dat van de interne of externe dienst, de externe dienst voor technische controles op de werkplaats of andere betrokken instellingen en deskundigen, mede aan het comité omtrent de adviezen van het comité inzake de door de werknemers geuite klachten betreffende het welzijn op het werk en inzake de manier waarop de diensten waarop in toepassing van de arbeidsongevallenwetten een beroep wordt gedaan, hun opdracht vervullen.

Art. 19.- De werkgever geeft zo vlug mogelijk een conform gevolg aan de met algemene stemmen uitgebrachte adviezen van het comité met betrekking tot ernstige risico's voor het welzijn van de werknemers waarbij de schade dreigend is en geeft er een passend gevolg aan in geval van uiteenlopende adviezen.

Hij geeft gevolg aan al de andere adviezen binnen de door het comité gestelde termijn of, indien geen termijn is bepaald, uiterlijk binnen de zes maanden.

De werkgever die niet overeenkomstig de adviezen heeft gehandeld, er geen gevolg aan heeft gegeven of gekozen heeft onder de uiteenlopende adviezen, deelt de redenen hiervan mede aan het comité.

Hij verklaart tevens de maatregelen die in gewettigd dringend geval werden genomen zonder het comité vooraf te raadplegen of te informeren.

Art. 20.- De werkgever stelt de nodige middelen ter beschikking van de leden van het comité, waardoor zij de vastgestelde gevaren of risico's kunnen signaleren aan het rechtstreeks bevoegde lid van de hiërarchische lijn.

In het kader van de informatieverplichting stelt hij tevens een uithangbord of een ander geschikt communicatiemiddel waarmee alle werknemers kunnen worden bereikt, ter beschikking van het comité.

AFDELING IV.- DE WERKING VAN HET COMITÉ

Art. 21.- De werkgever zorgt ervoor dat het comité ten minste één maal per maand vergadert, evenals wanneer ten minste een derde van de personeelsafvaardiging in het comité er om verzoekt.

De werkgever zorgt er tevens voor dat het comité ten minste twee maal per jaar met een tussentijd van maximaal zes maanden vergadert over de zaken die betrekking hebben op het medisch toezicht, wanneer er een departement belast met het medisch toezicht is opgericht bij de interne dienst

Het comité vergadert op de zetel van de technische bedrijfseenheid.

Art. 22.- De werkgever of zijn afgevaardigde aan wie hij zijn bevoegdheden overdraagt, neemt het voorzitterschap op zich.

Hij stelt de agenda op en vermeldt er elk punt op dat ten minste tien dagen voor de vergadering door een lid van het comité werd voorgesteld.

Hij laat de notulen van de vorige vergadering goedkeuren.

Art. 23.- Het secretariaat van het comité wordt verzekerd door de interne dienst, wanneer bij de werkgever één comité moet opgericht worden.

Wanneer een werkgever meerder technische bedrijfseenheden heeft waarvoor een comité moet opgericht worden, wordt het secretariaat van het comité verzekerd door de afdeling van de interne dienst die is opgericht voor de technische bedrijfseenheid waarvoor het desbetreffende comité is opgericht.

Art. 24.- Het secretariaat is belast met de volgende taken:

- 1° elk gewoon lid van het comité ten minste acht dagen voor de vergadering schriftelijk uitnodigen
- 2° elk gewoon lid ten minste vijftien dagen voor de vergadering van de maand februari het jaarverslag van de interne dienst toesturen, onverminderd de verplichting om binnen de dertig dagen na het opstellen ervan een afschrift van het jaarverslag toe te zenden aan de gewone en plaatsvervangende leden van het comité;
- 3° elk gewoon lid tenminste een maand voordat de vergadering over de zaken in verband met het medisch toezicht plaats heeft het verslag toesturen dat in dit verband is opgesteld door de preventieadviseur belast met het medisch toezicht
- 4° de datum en de agenda van de vergadering meedelen aan de preventieadviseur van de externe dienst die krachtens artikel 18 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, is aangeduid;
- 5° op verschillende in het oog vallende en toegankelijke plaatsen, acht dagen voor de vergadering van het comité een bericht aanplakken dat de datum en de agenda van de vergadering mededeelt of dit bericht kenbaar maken aan alle werknemers via andere gelijkwaardige communicatiekanalen;
- 6° de notulen van de vergadering opstellen en ze ten minste acht dagen voor de volgende vergadering bezorgen aan de gewone en plaatsvervangende leden evenals aan de preventieadviseurs van de interne dienst en de preventieadviseur van de externe dienst die krachtens artikel 18 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk is aangeduid;

- 7° binnen de acht dagen na de vergadering, de conclusies en de genomen beslissingen op dezelfde plaats aanplakken of ze kenbaar maken aan alle werknemers via andere gelijkwaardige communicatiekanalen.
- 8° de inhoud van het jaarlijks actieplan, het jaarverslag van de interne dienst, de aan de adviezen van het comité gegeven gevolgen en elke informatie die het comité in het bijzonder wil kenbaar maken op dezelfde plaatsen aanplakken of al deze informatie kenbaar maken aan alle werknemers via andere gelijkwaardige communicatiekanalen;
- 9° binnen dertig dagen vanaf het tijdstip opgelegd voor het opstellen ervan, een afschrift van de maandverslagen toezenden aan de gewone en plaatsvervangende leden van het comité;
- 10° binnen dertig dagen vanaf het tijdstip opgelegd voor het opstellen ervan, een afschrift van de maand- en jaarverslagen toezenden aan de gewone en de plaatsvervangende leden van de ondernemingsraad en de syndicale afvaardiging, indien deze instellingen bestaan.

De convocatie bedoeld in het eerste lid, 1° vermeldt de plaats, de datum, het uur en de agenda en wordt vergezeld van het maandverslag van de interne dienst en van alle nodige inlichtingen met betrekking tot die agenda.

De volgende taken moeten, in elk geval, verzekerd worden door de preventieadviseur die belast is met de leiding van de interne dienst of, in voorkomend geval, de preventieadviseur die belast is met de leiding van de afdeling:

- 1° de adviezen van het comité opstellen;
- 2° er voor zorgen dat de notulen van de vergaderingen worden opgesteld;
- 3° de vergaderingen bijwonen en er de nodige toelichtingen verstrekken;
- 4° er voor zorgen dat de in het eerste lid bedoelde taken worden uitgevoerd.

Art. 25.- Nemen eveneens deel aan de vergaderingen van het comité, met raadgevende stem:

- 1° de preventieadviseur belast met het medisch toezicht, dat deel uitmaakt van de interne dienst;
- 2° de preventieadviseur belast met de leiding van de interne dienst, wanneer de dienst uit verschillende afdelingen bestaat telkens wanneer zijn aanwezigheid vereist is ingevolge de verhouding die is vastgesteld tussen de centrale dienst en de afdelingen in toepassing van artikel 15, eerste lid van het Koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk;
- 3° de andere preventieadviseurs van de interne dienst dan deze bedoeld in 1° en 2°, en de preventieadviseurs van de externe dienst, telkens wanneer er op de agenda een punt staat dat behoort tot hun bijzondere bevoegdheid en inzonderheid bij de bespreking van het globaal preventieplan, het jaarlijks actieplan en het medisch jaarverslag;
- 4° de afgevaardigden-werklieden bij het toezicht op de graverijen en de groeven, wat de groeven in de open lucht en hun aanhorigheden betreft.

Het secretariaat stelt deze personen in kennis van de datum en de agenda van de vergadering.

Art. 26.- De leden vertegenwoordigers van de werknemers in het comité mogen zich, met de instemming van de werkgever, laten bijstaan door een deskundige van hun keuze.

Met het oog op de voorbereiding van de vergaderingen kunnen zij zich, met het stilzwijgende akkoord van de werkgever, laten bijstaan door een bestendige afgevaardigde van hun vakvereniging.

Zij mogen steeds beroep doen op de met het toezicht belaste ambtenaar.

Art. 27.- Het comité verstrekt binnen de kortst mogelijke termijn zijn advies omtrent elke aangelegenheid waarover het verplicht geraadpleegd wordt door de werkgever, evenals, in voorkomend geval, over de informatie die het ontvangt.

De adviezen die niet met algemene stemmen worden uitgebracht vermelden de andersluidende.

Het advies omtrent het jaarlijks actieplan wordt in elk geval verstrekt voor de datum waarop dit plan moet in werking treden.

Art. 28.- De met het toezicht belaste ambtenaar mag ambtshalve het comité convoceren en het voorzitterschap van de vergadering op zich nemen.

Art. 29.- De leden van het comité mogen zowel de globale als de individuele informatie waarover zij beschikken ingevolge de functies of mandaten die zij vervullen, niet aan anderen mededelen of openbaar maken, indien dit de belangen van de werkgever of van de werknemers schaadt.

De bepaling van het eerste lid heeft niet tot doel de normale betrekkingen tussen de vakverenigingen en de afgevaardigden in het comité te belemmeren en doet geen afbreuk aan hun recht om zich tot de werkgever te wenden in geval een geschil rijst in het comité.

Art. 30.- De leden, vertegenwoordigers van de werknemers in het comité, hebben het recht op een passende opleiding.

Zij mag niet te hunnen laste komen en wordt gegeven tijdens de werktijd of overeenkomstig de desbetreffende collectieve arbeidsovereenkomsten of wettelijke regelingen.

AFDELING V.- HET HUISHOUELIJK REGLEMENT

Art. 31.- Onverminderd de bepalingen van afdeling III, bevat het huishoudelijk reglement ten minste de volgende punten:

- 1° de nadere regels betreffende de plaats en het tijdstip van de vergaderingen;
- 2° de naam en voornaam van de gewone en plaatsvervangende leden die de werkgever vertegenwoordigen en de naam en voornaam van de gewone en plaatsvervangende leden die de werknemers vertegenwoordigen;
- 3° de naam en voornaam van de voorzitter en, in voorkomend geval, van zijn plaatsvervanger;
- 4° de nadere regels betreffende de taak van de voorzitter en de wijze waarop hij zich kan laten vervangen;
- 5° de wijze waarop een punt kan worden ingeschreven op de agenda;
- 6° de wijze waarop de leden worden opgeroepen voor de vergadering;
- 7° de nadere regels betreffende het verloop van de vergaderingen;
- 8° de nadere regels betreffende het vereiste aanwezigheidsquorum om rechtsgeldig te kunnen vergaderen en de wijze waarop wordt vastgesteld dat er een akkoord is;

- 9° de wijze waarop inzage wordt verleend in de verslagen, adviezen en alle andere documenten die door de werkgever moeten worden ter beschikking gehouden van het comité;
- 10° de wijze van bewaring en de termijn van bewaring van het archief van het comité en de nadere regels betreffende de inzage ervan door de leden van het comité;
- 11° de nadere regels betreffende de aanduiding van de afvaardigingen bedoeld in de artikelen 10 tot 12 en de samenstelling van die afvaardigingen;
- 12° de aard van de middelen, inzonderheid onder de vorm van een notitieboekje of een gelijkwaardig rapporteringmiddel die in toepassing van artikel 20 ter beschikking worden gesteld van de leden van het comité;
- 13° De nadere regels betreffende de contacten bedoeld in artikel 17;
- 14° de nadere regels betreffende de voorbereidende vergaderingen en betreffende bijkomende vergaderingen.
- 15° de wijze waarop, in voorkomend geval, deskundigen worden uitgenodigd;
- 16° de wijze waarop het personeel wordt geïnformeerd over de agendapunten en de beslissingen van het comité;
- 17° de procedure tot wijziging van het reglement.

[AFDELING VBIS.- RECHTSTREEKSE PARTICIPATIE

Art. 31bis.- § 1. De werkgever raadpleegt zelf rechtstreeks zijn werknemers betreffende elk vraagstuk dat betrekking heeft op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk waarvoor hun rechtstreekse participatie vereist is.

§ 2. Onverminderd de bepalingen van artikel 20, stelt de werkgever, in het kader van de rechtstreekse participatie bedoeld in § 1, de volgende middelen ter beschikking van zijn werknemers:

- 1° een register waarin de werknemers volledig discreet hun voorstellen, opmerkingen of advies kunnen optekenen;
- 2° een uithangbord waarop berichten kunnen aangebracht worden of een ander geschikt communicatiemiddel waarmee alle werknemers kunnen bereikt worden, zoals elektronische post.

Deze middelen bevinden zich permanent op een voor de werknemers gemakkelijk toegankelijke plaats.

Alle in dit artikel bepaalde kennisgevingen en mededelingen gebeuren door middel van het communicatiemiddel bedoeld in het eerste lid, 2°.

De bovengenoemde communicatiemiddelen vermelden op permanente wijze de naam, het adres, het telefoonnummer, het faxnummer alsook het elektronisch adres van de Externe Dienst voor preventie en bescherming op het werk en van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen van deze afdeling.

§ 3. Na raadpleging, van zijn interne of externe dienst overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor preventie en bescherming op het Werk, brengt de werkgever zijn voorstel ter kennis van zijn werknemers, tezelfdertijd als het advies van de geraadpleegde dienst.

Gedurende een termijn van vijftien dagen te rekenen van de dag van de kennisgeving, hebben de werknemers de vrije keuze hun opmerkingen of adviezen, hetzij, in het register in te schrijven

ven, hetzij, deze mede te delen, in de gevallen waar de werkgever zelf de functie van preventieadviseur vervult, aan de externe dienst, en in de andere gevallen, aan de interne dienst.

Ten laatste vijftien dagen na te zijn gecontacteerd door de betrokken werknemers, deelt de externe dienst, of respectievelijk, de interne dienst, op een adequate wijze en met inachtnaam van de anonimiteit van de betrokken werknemers, de opmerkingen of adviezen van deze laatsten tezelfdertijd met hun eigen advies hierover mee aan de werkgever.

In de gevallen waar hij door de betrokken werknemers is gecontacteerd, kan de externe dienst, met het oog op de adequate formulering van hun opmerkingen of adviezen, zo nodig verduidelijking vanwege deze werknemers vragen.

Indien in het register geen opmerking of advies van de werknemers voorkomen en er geen opmerking of advies van de werknemers door toedoen van de externe, of respectievelijk, interne dienst aan de werkgever zijn medegedeeld, geldt dit als instemming met het voorstel van de werkgever.

De werkgever stelt de werknemers in kennis van zijn beslissing.

Indien de werkgever niet overeenkomstig de opmerkingen of de adviezen heeft gehandeld, er geen gevolg aan heeft gegeven of gekozen heeft onder de uiteenlopende adviezen, deelt hij de redenen hiervan mee aan zijn werknemers.

Art. 31ter.- § 1. De werkgever stelt de middelen, bedoeld in artikel 31bis, § 2, ter beschikking van zijn werknemers in het kader van hun recht om voorstellen te doen betreffende vraagstukken die betrekking hebben op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Alle in dit artikel bepaalde kennisgevingen en mededelingen gebeuren door middel van het communicatiemiddel bedoeld in artikel 31bis, § 2, eerste lid, 2°.

§ 2. De werknemers hebben evenwel de vrije keuze hun opmerkingen of adviezen, hetzij, in het register in te schrijven, hetzij, deze mede te delen, in de gevallen waar de werkgever zelf de functie van preventieadviseur vervult, aan de externe dienst, en in de andere gevallen, aan de interne dienst.

Ten laatste vijftien dagen na te zijn gecontacteerd door de betrokken werknemers, deelt de externe dienst, of respectievelijk, de interne dienst, op een adequate wijze en met inachtnaam van de anonimiteit van de betrokken werknemers, de opmerkingen of adviezen van deze laatsten tezelfdertijd met hun eigen advies hierover mee aan de werkgever.

In de gevallen waar hij door de betrokken werknemers is gecontacteerd, kan de externe dienst, met het oog op de adequate formulering van hun opmerkingen of adviezen, zo nodig verduidelijking vanwege deze werknemers vragen.

Indien voorstellen in het register voorkomen, vraagt de werkgever, vooraleer hij eventueel de beslissing neemt om er geen gunstig gevolg aan te geven, hierover het advies van zijn interne of externe dienst, overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor preventie en bescherming op het Werk.

De werkgever stelt de werknemers in kennis van het advies van zijn interne dienst of in voorkomend geval van zijn externe dienst, en van zijn beslissing.

Indien de werkgever niet overeenkomstig de voorstellen van de werknemers of de adviezen die daarop betrekking hebben heeft gehandeld, er geen gevolg aan heeft gegeven of gekozen heeft onder de uiteenlopende adviezen, deelt hij de redenen hiervan mee aan zijn werknemers.

Art. 31quater.- De werknemers die in toepassing van deze afdeling voorstellen, opmerkingen of adviezen formuleren, mogen daar geen nadeel van ondervinden. (1)]

HOOFDSTUK V: DE HOGE RAAD VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK

Koninklijk besluit van 27 oktober 2006 betreffende de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (B.S. 21.11.2006; erratum: B.S. 20.12.2006, Ed. 2)

AFDELING I.- DEFINITIES

Artikel 1.- Voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° De wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° de Hoge Raad: de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 3° de Minister: de Minister tot wiens bevoegdheid het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk behoort;
- 4° de Federale Overheidsdienst: de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg;
- 5° de Algemene Directie: de Algemene Directie van de humanisering van de arbeid van de Federale Overheidsdienst.

AFDELING II.- DE ORGANEN VAN DE HOGE RAAD

Art. 2.- De Hoge Raad wordt bij de uitoefening van zijn opdrachten bijgestaan door de volgende organen die binnen de Hoge Raad worden opgericht:

- 1° een uitvoerend Bureau;
- 2° vaste commissies;
- 3° commissies ad hoc;
- 4° een secretariaat.

AFDELING III.- OPDRACHTEN EN SAMENSTELLING VAN DE HOGE RAAD EN BENOEMING VAN HAAR LEDEN

Art. 3.- § 1. De Hoge Raad is belast met het verstrekken van de adviezen bedoeld in artikel 46 van de wet.

Hij onderzoekt bovendien alle problemen die betrekking hebben op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk zoals bepaald in artikel 4, § 1, tweede lid van de wet en doet terzake voorstellen aan de Minister, wat het algemeen beleid betreft.

§ 2. De Hoge Raad brengt advies uit over de jaarverslagen die door de Algemene directie Toezicht op het Welzijn op het werk van de Federale Overheidsdienst en door de Algemene Directie, worden opgesteld.

§ 3. Hij brengt advies uit over de verslagen die door de overheid worden opgesteld ten behoeve van de Commissie van de Europese Unie en die betrekking hebben op de praktische tenuitvoerlegging van de richtlijnen die in het kader van de Europese Unie met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk zijn uitgevaardigd en wordt

geïnformeerd over de werkzaamheden van de Europese Unie met betrekking tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

§ 4. De Hoge Raad wordt, via de vaste operationele commissie opgericht in toepassing van artikel 47bis van de wet belast met de in dat artikel bedoelde opdrachten, inzonderheid het verstrekken van advies en het doen van voorstellen in het kader van de toepassing van de wet en haar uitvoeringsbesluiten evenals in het kader van de toepassing van andere wetten en besluiten die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en die behoren tot de bevoegdheid van de Minister.

§ 5. De Hoge Raad stelt een jaarverslag over zijn werkzaamheden op.

Art. 4.- Overeenkomstig artikel 44 van de wet is de Hoge Raad samengesteld uit:

- 1° een voorzitter en een ondervoorzitter;
- 2° twaalf gewone leden en twaalf plaatsvervangende leden die de meest representatieve werkgeversorganisaties vertegenwoordigen;
- 3° twaalf gewone leden en twaalf plaatsvervangende leden die de meest representatieve werknemersorganisaties vertegenwoordigen.
- 4° de directeur-generaal van de Algemene Directie die zich kan laten bijstaan of vertegenwoordigen door maximaal twee medewerkers en die als permanente deskundige deelneemt aan de werkzaamheden van de Hoge Raad;
- 5° de directeur-generaal van de Algemene Directie van het Toezicht op het Welzijn op het werk van de Federale Overheidsdienst die zich kan laten bijstaan of vertegenwoordigen door maximaal twee medewerkers en die als permanente deskundige deelneemt aan de werkzaamheden van de Hoge Raad.

Art. 5.- Om gewoon of plaatsvervangend lid te kunnen zijn van de Hoge Raad moet iedere kandidaat:

- 1° Belg zijn of burger van de Europese Unie;
- 2° de burgerlijke en politieke rechten genieten.

Art. 6.- Het mandaat van gewoon lid en van plaatsvervangend lid dat de werkgevers- of de werknemersorganisaties vertegenwoordigt, is onverenigbaar met de uitoefening van de functie van preventieadviseur.

Art. 7.- De gewone leden die de werkgeversorganisaties, vertegenwoordigd in de schoot van de Nationale Arbeidsraad, vertegenwoordigen, worden gekozen uit de kandidaten, op een dubbele lijst voorgedragen door die organisaties.

De gewone leden die de werknemersorganisaties, vertegenwoordigd in de schoot van de Nationale Arbeidsraad, vertegenwoordigen worden gekozen uit de kandidaten op een dubbele lijst voorgedragen door die organisaties.

Deze voordrachten gebeuren door de in het eerste en tweede lid bedoelde organisaties, binnen een termijn van één maand, nadat zij hiertoe door de Minister zijn verzocht.

De voordracht en de benoeming van de plaatsvervangende leden geschieden op dezelfde wijze als voor de gewone leden.

Bij de voordracht van de leden passen de organisaties de wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid toe.

Art. 8.- Wanneer in de vervanging van een gewoon of plaatsvervangend lid moet worden voorzien, verzoekt de Minister, al naargelang het geval, de werkgeversorganisaties of de werknemersorganisaties, vertegenwoordigd in de Nationale Arbeidsraad, hem binnen één maand een dubbele lijst van kandidaten te bezorgen.

Wanneer het mandaat evenwel beëindigd wordt omdat de organisatie die het lid heeft voorgedragen om zijn vervanging verzoekt of omdat het betrokken lid geen lid meer is van de organisatie die hem heeft voorgedragen, meldt die organisatie deze toestand onverwijld aan het secretariaat en bezorgt die organisatie op eigen initiatief aan de Minister een dubbele lijst van kandidaten uiterlijk binnen een termijn van één maand, na de beëindiging van het mandaat.

Indien de bepaling van het tweede lid niet wordt nageleefd, blijft het mandaat van het aldaar genoemde lid dat moet vervangen worden vacant.

De personen die benoemd worden ter vervanging van een lid van de Hoge Raad beëindigen het mandaat van hun voorganger.

Art. 9.- De leden die de kleine en de middelgrote ondernemingen vertegenwoordigen in de Hoge Raad, worden aangeduid en vervangen op dezelfde wijze als hun vertegenwoordigers in de Nationale Arbeidsraad.

De leden die de meest representatieve werkgeversorganisaties van de niet-commerciële sector vertegenwoordigen worden betrokken bij de werkzaamheden van de Hoge Raad, overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 7 april 1995 tot vaststelling van de nadere regelen van de uitbreiding van de samenstelling van de Nationale Arbeidsraad tot de meest representatieve werkgeversorganisaties die de niet-commerciële sector vertegenwoordigen.

De bepalingen van het tweede lid zijn, onder dezelfde voorwaarden van het voornoemde koninklijk besluit van 7 april 1995 eveneens van toepassing op de leden die de meest representatieve werknemersorganisaties vertegenwoordigen.

Art. 10.- § 1. De vertegenwoordigers van de verenigingen die actief zijn op het vlak van één of meerdere domeinen betreffende het welzijn op het werk, kunnen, op voorstel van de Hoge Raad, in de hoedanigheid van buitengewone leden, deelnemen aan de werkzaamheden van de Hoge Raad.

In dat geval worden deze buitengewone leden benoemd door de Minister.

§ 2. Nemen eveneens deel aan de werkzaamheden van de Hoge Raad, in de hoedanigheid van permanente deskundigen:

- 1° de leidend ambtenaar van het Fonds voor Arbeidsongevallen;
- 2° de leidend ambtenaar van het Fonds voor Beroepsziekten.

De in het eerste lid bedoelde ambtenaren worden voorgedragen door de Minister waaronder ze ressorteren.

Art. 11.- De Hoge Raad kan, onder de voorwaarden en volgens de nadere regels bepaald in het huishoudelijk reglement, een beroep doen op personen die gespecialiseerd zijn in of bijzonder bevoegd zijn voor het bestudeerde onderwerp, en die al dan niet behoren tot de vaste commissie van deskundigen bedoeld in artikel 19.

De in het eerste lid bedoelde personen nemen als tijdelijke deskundigen deel aan de werkzaamheden van de Hoge Raad.

Art. 12.- Het secretariaat van de Hoge Raad wordt waargenomen door de ambtenaar die belast is met de leiding van de afdeling sociaal overleg over het welzijn op het werk van de Algemene Directie. Hij wordt bijgestaan door zijn directe medewerkers.

Art. 13.- § 1. De gewone en plaatsvervangende leden worden benoemd voor zes jaar. Hun mandaat is hernieuwbaar.

§ 2. Ieder plaatsvervangend lid wordt tot de vergaderingen van de Hoge Raad uitgenodigd en mag deze bijwonen. Hij is niet stemgerechtigd, tenzij hij een gewoon lid vervangt.

Ieder gewoon lid dat verhinderd is een vergadering bij te wonen duidt zelf zijn vervanger aan onder de plaatsvervangende leden. De Voorzitter wordt hiervan op de hoogte gebracht.

Een plaatsvervangend lid mag tegelijkertijd niet meer dan één gewoon lid vervangen.

§ 3. Het mandaat van de in § 1 bedoelde personen eindigt:

1° wanneer de duur van het mandaat verstreken is;

2° in geval van ontslagneming;

3° wanneer de organisaties die hen hebben voorgedragen om hun vervanging verzoeken;

4° wanneer zij niet langer deel uitmaken van de organisaties die hen hebben voorgedragen;

5° in geval van overlijden.

AFDELING IV.- WERKINGSREGELS

Art. 14.- Alleen de gewone leden en de plaatsvervangende leden van de Hoge Raad, opgeroepen om in hun plaats te zetelen, hebben een beslissende stem.

Art. 15.- De Hoge Raad beraadslaagt en beslist slechts geldig als ten minste de helft van de gewone of plaatsvervangende leden die de werkgevers vertegenwoordigen en ten minste de helft van de gewone of plaatsvervangende leden die de werknemers vertegenwoordigen aanwezig zijn of geldig vertegenwoordigd zijn volgens de regels bepaald in het huishoudelijk reglement.

Na een tweede bijeenroeping beraadslaagt en beslist de Hoge Raad evenwel geldig, ongeacht het aantal aanwezige leden, met beslissende stem.

Hij beraadslaagt en beslist slechts over de inhoud van de vraagstukken, de redactionele opmerkingen worden schriftelijk aan het secretariaat gestuurd voor de beraadslaging.

De door de leden ingediende voorstellen worden duidelijk en precies opgesteld, zijn gemotiveerd en worden voor de beraadslaging schriftelijk ingediend.

Art. 16.- De Hoge Raad stelt zijn huishoudelijk reglement op dat wordt goedgekeurd door de Minister.

AFDELING V.- HET UITVOEREND BUREAU

Art. 17.- Binnen de Hoge Raad wordt een uitvoerend Bureau opgericht dat tot taak heeft de werkzaamheden van de Hoge Raad te regelen inzonderheid door:

- 1° de agenda van de vergaderingen van de Hoge Raad vast te stellen;
- 2° de bespreking van de aan de Hoge Raad voor te leggen onderwerpen en ontwerpen van adviezen voor te bereiden;
- 3° de procedures van onderzoek vast te stellen, inzonderheid door het oprichten van commissies ad hoc en het preciseren van het mandaat van deze commissies;
- 4° er voor te zorgen dat de beslissingen van de Hoge Raad worden uitgevoerd;
- 5° het in overweging nemen, het verwerpen of het terugzenden voor aanvullende inlichtingen van de voorstellen voorgelegd door de leden van de Hoge Raad of, in voorkomend geval, door de vaste commissies of de commissies ad hoc.

Art. 18.- Het uitvoerend Bureau wordt door de Hoge Raad gekozen onder zijn leden.

Het omvat:

- 1° vier leden uit de gewone leden van de Hoge Raad gekozen door het geheel van de gewone leden die de werkgevers vertegenwoordigen;
- 2° vier leden uit de gewone leden van de Hoge Raad gekozen door het geheel van de gewone leden die de werknemers vertegenwoordigen;
- 3° de ambtenaren en hun medewerkers bedoeld in artikel 4, 4° en 5°.

De voorzitter van de Hoge Raad neemt het voorzitterschap waar.

De secretaris van de Hoge Raad maakt van rechtswege deel uit van het uitvoerend Bureau.

AFDELING VI.- DE VASTE COMMISSIES

Onderafdeling I.- De vaste Commissie van deskundigen

Art. 19.- Binnen de Hoge Raad wordt een vaste Commissie van deskundigen opgericht die bestaat uit personen die beroepshalve of ingevolge hun activiteiten in academische inrichtingen bijzonder bevoegd zijn inzake één of meerdere domeinen die behoren tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 20.- Deze vaste commissie heeft als opdracht om, op verzoek van de Minister of op verzoek van de Hoge Raad of van zijn uitvoerend Bureau elk probleem te bestuderen dat betrekking heeft op het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk zoals bepaald in artikel 4, § 1, tweede lid van de wet, verslag uit te brengen over de huidige stand van zaken op het vlak van de wetenschappelijke en praktische kennis in dit verband en eventueel terzake voorstellen te formuleren.

De Hoge Raad bepaalt in haar huishoudelijk reglement onder welke voorwaarden en volgens welke nadere regels aan deze vaste commissie een onderzoek, een verslag of voorstellen worden gevraagd.

Art. 21.- Deze vaste commissie bestaat uit ten minste 12 en maximum 24 leden die representatief zijn voor de verschillende domeinen die behoren tot het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

De twee ambtenaren en hun medewerkers bedoeld in artikel 4, 4° en 5° en de ambtenaren bedoeld in artikel 10, § 2 maken ambtshalve deel uit van de vaste commissie

De Minister bepaalt op voorstel van de Hoge Raad het effectief aantal leden van de vaste Commissie.

De leden van de vaste Commissie worden benoemd door de Minister.

De Minister deelt zijn voornemen om de leden van de vaste commissie te benoemen mee aan het uitvoerend Bureau van de Hoge Raad dat over een termijn van veertien dagen beschikt om zijn opmerkingen betreffende dit voornemen mede te delen. Na het verstrijken van deze termijn mag de Minister overgaan tot benoeming.

Hun mandaat duurt zes jaar en is hernieuwbaar.

Het mandaat van de leden van de commissie eindigt:

- 1° wanneer de duur van het mandaat verstreken is;
- 2° in geval van ontslagneming;
- 3° in geval van overlijden;
- 4° wanneer de Hoge Raad om hun vervanging verzoekt, volgens de regels vastgesteld in het huishoudelijk reglement.

Er wordt, overeenkomstig de bepalingen van het vierde en vijfde lid onverwijld in de vervanging voorzien van de leden waarvan het mandaat beëindigd is.

Art. 22.- De voorzitter van de Hoge Raad neemt het voorzitterschap van deze vaste commissie waar.

De leden van deze vaste commissie kiezen in hun midden een ondervoorzitter die de voorzitter vervangt wanneer deze verhinderd is.

Art. 23.- De leden van het secretariaat van de Hoge Raad nemen het secretariaat van deze vaste commissie waar.

Art. 24.- Op voorstel van de vaste commissie worden de regels betreffende haar werking opgenomen in het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad.

Het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad kan bovendien voorzien in de oprichting van subcommissies per domein dat behoort tot het welzijn op het werk.

Onderafdeling II.- De vaste Commissie sensibilisatie en communicatie

Art. 25.- § 1. Binnen de Hoge Raad wordt een vaste Commissie sensibilisatie en communicatie opgericht.

Deze vaste commissie bestaat ambtshalve uit:

- 1° de leden van het uitvoerend Bureau van de Hoge Raad;
- 2° de ambtenaren en hun medewerkers bedoeld in artikel 4, 4° en 5°;
- 3° de ambtenaar belast met de leiding van de afdeling promotie van de Algemene directie;
- 4° de ambtenaar belast met de leiding van de Directie van het onderzoek over de verbetering van de arbeidsomstandigheden van de Algemene directie.

Wanneer deze commissie de opdrachten uitvoert bedoeld in artikel 26, 1° en 2°, bestaat zij eveneens uit de secretarissen van de provinciale comités voor de bevordering van de arbeid of, in geval van verhindering, hun adjuncten.

Wanneer deze commissie de opdrachten uitvoert bedoeld in artikel 26, 6°:

- 1° bestaat zij, wat de leden van het uitvoerend Bureau betreft, uitsluitend uit de leden die de meest representatieve werknemersorganisaties vertegenwoordigen;
- 2° bestaat zij, onverminderd de toepassing van het tweede lid, 2° tot 4°, bovendien uit:
  - a) de ambtenaar belast met de leiding van de Algemene directie van het Toezicht op de Sociale Wetten van de Federale overheidsdienst, of zijn vertegenwoordiger;
  - b) twee deskundige ambtenaren van de Algemene directie, aangewezen door de directeur-generaal.

§ 2. Deze vaste commissie kan, onder de voorwaarden en volgens de nadere regels bepaald in het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad, een beroep doen op personen die gespecialiseerd zijn in of bijzonder bevoegd zijn voor het bestudeerde onderwerp en die al dan niet behoren tot de vaste commissie van deskundigen bedoeld in artikel 19.

De in het eerste lid bedoelde personen nemen als tijdelijke deskundigen deel aan de werkzaamheden van de vaste commissie.

§ 3. Indien de in § 1, tweede lid, 1° bedoelde leden verhinderd zijn, voorzien zij zelf in hun vervanging door een ander lid van de Hoge Raad dat behoort tot de organisatie die zij vertegenwoordigen of door een lid van hun organisatie dat bijzonder bevoegd is voor de materie en voorkomt op een lijst die door het uitvoerend Bureau daartoe opgemaakt werd, volgens de regels bepaald in het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad.

Zij bezorgen aan hun vervangers de nodige documenten.

Art. 26.- Deze commissie heeft als opdracht:

- 1° de acties te evalueren inzake communicatie met betrekking tot welzijn op het werk die in het afgelopen kalenderjaar werden uitgevoerd, inzonderheid deze die uitgingen van de afdeling promotie over het welzijn op het werk van de Algemene Directie;
- 2° adviezen te verstrekken en voorstellen te doen betreffende de communicatie inzake welzijn op het werk in het algemeen en betreffende het actieplan dat inzake communicatie voor het volgend kalenderjaar wordt opgesteld door de afdeling promotie over het welzijn op het werk in het bijzonder;
- 3° adviezen te verstrekken en voorstellen te doen betreffende het onderzoek met betrekking tot welzijn op het werk in het algemeen en betreffende het actieplan voor onderzoek opgesteld door de Algemene Directie voor het volgend kalenderjaar in het bijzonder;
- 4° het uitgevoerde onderzoek te evalueren en inzonderheid de uitvoering van het actieplan voor onderzoek van de Algemene directie van het afgelopen kalenderjaar;
- 5° de functie uit te oefenen van het vast bureau van het Belgisch steunpunt van het Europees Agentschap voor de veiligheid en gezondheid op het werk;
- 6° het uitbrengen van de adviezen bedoeld in artikel 6 van het koninklijk besluit van 20 november 1990 betreffende de toelage voor sociaal onderzoek en voor vorming van de werknemersvertegenwoordigers in de onderneming.

Art. 27.- § 1. De Directeur-generaal van de Algemene Directie neemt het voorzitterschap van deze commissie waar.

In afwijking van het eerste lid, neemt de ambtenaar belast met de leiding van het Belgisch steunpunt van het Europees Agentschap voor de veiligheid en gezondheid, het voorzitterschap waar, wanneer deze commissie de opdrachten uitvoert bedoeld in artikel 26, 5°.

§ 2. In geval van verhindering van de personen bedoeld in § 1, wordt de functie van voorzitter uitgeoefend door de ambtenaar belast met de leiding van de afdeling promotie over het welzijn op het werk van de Algemene Directie.

Art. 28.- De leden van het secretariaat van de Hoge Raad nemen het secretariaat van deze vaste commissie waar.

Zij worden hierin bijgestaan door ambtenaren die behoren tot de afdeling promotie over het welzijn op het werk van de Algemene Directie.

Art. 29.- De werkingsregels bedoeld in afdeling IV zijn van toepassing op deze vaste commissie, tenzij op voorstel van de vaste commissie hiervan afgeweken wordt in het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad.

Deze vaste commissie brengt één maal per jaar verslag uit over haar activiteiten aan de Hoge Raad.

Onderafdeling III.- De vaste operationele Commissie

Art. 30.- Binnen de Hoge Raad wordt een vaste operationele commissie opgericht.

Deze vaste Commissie oefent, overeenkomstig artikel 47bis van de wet, de opdrachten uit bedoeld in:

- 1° artikel 44 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk;
- 2° artikel 24 van het koninklijk besluit van 29 april 1999 betreffende de erkenning van de externe diensten voor technische controles op de werkplaats;
- 3° het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming opgelegd aan de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en aan hun adjuncten;
- 4° artikel 58, § 6 van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen;
- 5° artikel 4 van de wet van 13 juni 1999 betreffende de controlegeneeskunde;
- 6° de artikelen 3, 15 en 21 van het koninklijk besluit van 1 juli 2006 tot bevordering van de arbeidsmogelijkheden, de kwaliteit van de arbeidsvoorwaarden of de organisatie van de arbeid van oudere werknemers in het kader van het ervaringsfonds;
- 7° de andere door Ons vastgestelde besluiten.

Art. 31.- § 1. Deze vaste commissie bestaat ambtshalve uit:

- 1° de leden van het uitvoerend Bureau van de Hoge Raad;
- 2° de voorzitter, de ondervoorzitters bedoeld in artikel 32 en de directeur-generaal van de Algemene Directie Toezicht op het welzijn op het werk of zijn vertegenwoordiger;
- 3° naar gelang het geval, deskundigen die bevoegd zijn op het vlak van de opdrachten bedoeld in artikel 30 en die door het uitvoerend Bureau worden aangewezen.

Overeenkomstig de regels bepaald in het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad stelt zijn uitvoerend Bureau per opdracht een lijst op van de deskundigen die werden aangewezen om deel te nemen aan de werkzaamheden van de vaste commissie en die zes jaar geldig blijft.

§ 2. De voorzitter en de leden mogen zich bovendien laten bijstaan door tijdelijke deskundigen naar hun keuze.

§ 3. Indien de in § 1, eerste lid, 1° bedoelde leden verhinderd zijn, voorzien zij zelf in hun vervanging door een ander lid van de Hoge Raad dat behoort tot de organisatie die zij vertegenwoordigen of door een lid van hun organisatie dat bijzonder bevoegd is voor de materie en voorkomt op een lijst die door het uitvoerend Bureau daartoe opgemaakt werd, volgens de regels bepaald in het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad.

Zij bezorgen aan hun vervangers de nodige documenten.

Art. 32.- De directeur-generaal van de algemene directie neemt het voorzitterschap waar.

Hij duidt twee ondervoorzitters aan die gekozen worden uit de ambtenaren die de titel dragen van adviseur of adviseur-generaal en behoren tot het personeel van de algemene directie.

Art. 33.- De leden van het secretariaat van de Hoge Raad nemen het secretariaat van deze vaste commissie waar.

Zij worden hierin, indien nodig, bijgestaan door andere ambtenaren die behoren tot de Algemene Directie.

Art. 34.- § 1. De vaste operationele commissie beraadslaagt en beslist slechts rechtsgeldig indien ten minste twee van de leden die de werkgevers vertegenwoordigen en twee van de leden die de werknemers vertegenwoordigen aanwezig zijn.

Indien, na een eerste bijeenroeping, het vereiste aantal leden niet aanwezig is, kan zij echter, na een tweede bijeenroeping, over dezelfde agendapunten geldig beraadslagen en beslissen, ongeacht het aantal aanwezige leden.

§ 2. De voorzitter of in geval van verhindering de door hem aangewezen ondervoorzitter bedoeld in artikel 32, tweede lid, en de gewone leden bedoeld in artikel 31, § 1, eerste lid, 1° zijn stemgerechtigd.

Het plaatsvervangend lid is stemgerechtigd, indien hij een gewoon lid vervangt dat verhinderd is.

De deskundigen hebben raadgevende stem.

§ 3. Een advies wordt aangenomen bij gewone meerderheid van stemmen van de aanwezige stemgerechtigde leden.

In geval van staking van stemmen, is de stem van de voorzitter doorslaggevend.

§ 4. In afwijking van dit artikel kunnen de besluiten bedoeld in artikel 30 in specifieke werkingsregels voorzien.

Art. 35.- De vaste commissie stelt een huishoudelijk reglement op dat wordt goedgekeurd door de Minister.

Onderafdeling IV.- De andere vaste commissies

Art. 36.- De Minister kan, op verzoek van de Hoge Raad, eveneens andere vaste commissies oprichten die bevoegd zijn voor een bepaalde bedrijfstak of een welbepaald onderwerp.

Bij de oprichting van een vaste commissie voor een bepaalde bedrijfstak worden de leden en de deskundigen bij voorkeur gekozen uit organisaties die representatief zijn voor deze bedrijfstak.

De Minister bepaalt, na advies van de Hoge Raad, de opdracht van de in dit artikel bedoelde vaste commissies en de samenstelling ervan.

De regels betreffende de werking worden bepaald in het huishoudelijk reglement van de Hoge Raad, op voorstel van de betrokken commissie.

AFDELING VII.- DE COMMISSIES AD HOC

Art. 37.- Het uitvoerend Bureau kan voor een bepaalde duur commissies ad hoc oprichten die belast worden met het onderzoek van bijzondere vraagstukken inzonderheid ter voorbereiding van adviezen die door de Hoge Raad zullen worden verstrekt.

Art. 38.- De samenstelling van de Commissies ad hoc wordt bepaald volgens de regels vastgesteld in het huishoudelijk reglement. Zij bestaan ten minste uit:

- 1° vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties, die lid zijn van de Raad;
- 2° ambtenaren van de voor het bestudeerd onderwerp bevoegde administraties;
- 3° in voorkomend geval, uit deskundigen die al dan niet behoren tot de vaste commissie van deskundigen, op vraag van het uitvoerend Bureau.

Art. 39.- Zij worden voorgezeten door de voorzitter of in geval van verhindering door de secretaris van de Hoge Raad.

Art. 40.- Hun secretariaat wordt waargenomen door één van de ambtenaren, bedoeld in artikel 43, die deel uitmaken van het secretariaat van de Hoge Raad en die de ambtenaar belast met de leiding van het secretariaat aanduidt.

Art. 41.- Het uitvoerend Bureau deelt aan de Hoge Raad mede dat een Commissie ad hoc werd opgericht, evenals zijn samenstelling en zijn opdracht.

AFDELING VIII.- HET SECRETARIAAT

Art. 42.- Het secretariaat van de Hoge Raad is belast met het verlenen van de nodige wetenschappelijke, technische, juridische en logistieke ondersteuning aan de Hoge Raad en zijn organen.

Het staat in voor het goede verloop van de vergaderingen van de Hoge Raad en zijn organen door het opstellen van de agenda's, de notulen van de vergaderingen en de adviezen en het verzenden ervan, en het bewaart de archieven.

Het doet opzoeken omtrent de onderwerpen die behandeld worden door de Hoge Raad en zijn organen en verstrekt hen op hun verzoek de nodige inlichtingen.

Op vraag van de voorzitter stelt het voorbereidende documenten op voor bespreking in de vergaderingen van de Hoge Raad en zijn organen.

Het stelt de ontwerpadviezen op voor de Hoge Raad en zijn organen op basis van de gevoerde besprekingen en de schriftelijke opmerkingen en voorstellen van de leden, ambtenaren en deskundigen.

Het advies geeft duidelijk de gemeenschappelijke standpunten weer en vermeldt de inhoud van de verdeelde standpunten. De standpunten van de leden die de meest representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties van de niet-commerciële sector vertegenwoordigen, kunnen, op hun verzoek, als bijlage bij het advies worden gevoegd. Het verslag van de vergadering van de Hoge Raad vermeldt afzonderlijk de standpunten van de leden die niet in het advies weerhouden zijn.

Het bereidt het jaarverslag over de werkzaamheden van de Hoge Raad voor.

Het stelt eveneens de begroting op die nodig is opdat het zijn ondersteuningsfunctie ten opzichte van de Hoge Raad zou kunnen vervullen en de kosten bedoeld in artikel 46 kunnen worden betaald.

Art. 43.- Het secretariaat is gehecht aan de Algemene Directie. Het is samengesteld uit:

- 1° Een adviseur-generaal belast met de leiding van de afdeling sociaal overleg over het welzijn op het werk van de Algemene directie;
- 2° een academisch gevormd ingenieur;
- 3° een arts;
- 4° twee doctors of licentiaten in de rechten;
- 5° vier personen die houder zijn van een universitair diploma of van een diploma van hoger onderwijs van het lange type met volledig leerplan of die opgenomen zijn in het hoogste niveau van de administratie.

AFDELING IX.- HET STATUUT VAN DE VOORZITTER EN DE ONDERVOORZITTER

Art. 44.- De voorzitter van de Hoge Raad wordt benoemd op voordracht van de Minister.

Art. 45.- Binnen de vijf maanden wordt in de vervanging voorzien van de voorzitter, waarvan het mandaat een einde heeft genomen, voor de normale datum van beëindiging ervan. In dat geval voltooit de nieuwe voorzitter het mandaat.

Art. 46.- § 1. Een forfaitaire vergoeding wegens representatiekosten kan worden toegekend aan de Voorzitter.

Het bedrag en de toekenningsmodaliteiten van deze vergoeding worden door Ons bepaald.

§ 2. Artikel 16 van het koninklijk besluit van 18 januari 1965 houdende algemene reiskosten is van toepassing op de Voorzitter.

Art. 47.- De Voorzitter heeft de volgende opdrachten:

- 1° hij zorgt voor de samenroeping en de goede werking van de Hoge Raad;
- 2° hij zit de vergaderingen van de Hoge Raad, het uitvoerend Bureau, de vaste commissie van deskundigen en de commissies ad hoc voor en zorgt voor het goede verloop ervan;

- 3° hij legt de ontwerpen van adviezen en voorstellen voor aan de Hoge Raad en zorgt ervoor dat de adviezen worden verstrekt binnen de bij de wet voorgeschreven termijnen;
- 4° hij legt het jaarlijks activiteitenverslag voor aan de Hoge Raad.

Art. 48.- Het ondervoorzitterschap van de Hoge Raad wordt waargenomen door de directeur-generaal van de algemene directie of de directeur-generaal van de Algemene directie van het toezicht op het welzijn op het werk van de Federale Overheidsdienst.

De in het eerste lid bedoelde personen vervullen de opdrachten van de voorzitter wanneer deze verhinderd is, volgens de volgorde bepaald in het huishoudelijke reglement.

AFDELING X.- PLAATS IN DE CODEX

Art. 49.- De bepalingen van de artikelen 1 tot 48 vormen titel II, hoofdstuk V van de Codex over het welzijn op het werk met de volgende opschriften:

- 1° “titel II - organisatorische structuren”;
- 2° “Hoofdstuk V.- Hoge Raad voor preventie en bescherming op het werk.”

AFDELING XI.- SLOTBEPALINGEN

Art. 50.- De bepalingen van de artikelen 832, tweede tot vijfde lid en 841 tot 842octies van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, blijven van toepassing op de bedrijfscomités, de comités van de industriegebieden en de arrondissementscomités die zijn opgericht en werken op 20 juli 1999 totdat deze comités zijn omgevormd tot een vaste commissie als bedoeld in artikel 36.

Art. 51.- Het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het Werk wordt opgeheven.

De bepalingen van het in het eerste lid bedoelde koninklijk besluit blijven evenwel gelden tot de Hoge Raad met toepassing van het onderhavige besluit is samengesteld.

Art. 52.- Onze Minister van Werk is belast met de uitvoering van dit besluit.

HOOFDSTUK VI : VORMING EN BIJSCHOLING VAN DE PREVENTIEADVISEURS

Koninklijk besluit van 17 mei 2007 betreffende de vorming en de bijscholing van de preventieadviseurs van de interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 11.7.2007)

AFDELING I. - DEFINITIES

Artikel 1.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° de Minister: de Minister die het welzijn op het werk in zijn bevoegdheid heeft;
- 2° de directeur-generaal HUA: de directeur-generaal van de Algemene directie Humanisering van de arbeid of zijn afgevaardigde;
- 3° de directeur-generaal TWW: de directeur-generaal van de Algemene directie Toezicht op het Welzijn op het Werk;
- 4° de AD HUA: de Algemene directie Humanisering van de arbeid van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg;
- 5° de AD TWW: de Algemene directie Toezicht op het Welzijn op het Werk van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg;
- 6° inrichter: de instelling die de aanvullende vorming organiseert;
- 7° interne dienst: de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk.
- 8° externe dienst: de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk;
- 9° welzijnswet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

AFDELING II. - AANVULLENDE VORMING

Onderafdeling I.- Toepassingsgebied en algemene bepalingen

Art. 2.- Deze afdeling is van toepassing op:

- 1° de aanvullende vorming van het eerste en het tweede niveau, die in toepassing van artikel 22 § 1 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, wordt opgelegd aan de preventieadviseurs, aan te duiden door werkgevers van de groepen A en B;
- 2° de aanvullende vorming die, in toepassing van artikel 22 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, wordt opgelegd aan de preventieadviseurs deskundig op gebied van arbeidsveiligheid en die behoren tot de externe diensten.

Art. 3.- De aanvullende vormen zijn modulair opgebouwd en omvatten een multidisciplinaire basismodule en een specialisatiemodule van het eerste of het tweede niveau.

De inhoud van de in het eerste lid bedoelde modules is vastgesteld in bijlage II.

Onderafdeling II. - Toelatingsvoorwaarden

Art. 4.- § 1. Worden toegelaten tot de aanvullende vorming van het eerste niveau de kandidaten die: houder zijn van een bachelordiploma van een universiteit of van een bachelordiploma van hoger onderwijs op universitair niveau.

§ 2. Worden toegelaten tot de aanvullende vorming van het tweede niveau de kandidaten die houder zijn van een getuigschrift van hoger secundair onderwijs of hogere secundaire leerangenen.

§ 3. Kandidaten die houder zijn van een getuigschrift van aanvullende vorming van het tweede niveau en een praktische ervaring bezitten van minstens vijf jaar als preventieadviseur kunnen toegelaten worden tot de specialisatiemodule van het eerste niveau om een aanvullende vorming van het eerste niveau te verwerven.

De praktische ervaring wordt geattesteerd door de AD TWW.

De bepaling van het eerste lid betreffende de praktische ervaring is niet van toepassing op de kandidaten waarvan de werkgever overgaat van groep C of B naar groep A. De kandidaten moeten in dit geval het eerste niveau verwerven binnen de vier jaar na de overgang.

Onderafdeling III.- Programma, organisatie en evaluatie van de modules

Art. 5.- De cursusmodules zijn zo opgevat en gestructureerd dat de kandidaat voor een functie van preventieadviseur op het einde van de cursussen de kennis en de vaardigheden heeft verworven, opgesomd in de bijlage II bij dit besluit.

Art. 6.- De cursusmodules moeten voldoende gericht zijn op de praktijk en doorweven zijn van de principes van de welzijnswet.

De cursisten moeten voldoende in contact komen met de sociale partners en andere actoren binnen het bedrijf.

Art. 7.- Het lesrooster van de multidisciplinaire basismodule beslaat ten minste 120 uren.

Het lesrooster van de specialisatiemodule van het eerste niveau beslaat ten minste 280 uren.

Het lesrooster van de specialisatiemodule van het tweede niveau beslaat ten minste 90 uren, gespreid over maximum één jaar.

Art. 8.- De organisatie van de cursusmodules wordt overgelaten aan het vrij initiatief van de inrichters voor zover de bepalingen van deze afdeling en de criteria van de bijlagen van dit besluit worden nageleefd.

Een inrichter mag slechts cursussen aanvullende vorming organiseren die de multidisciplinaire basisvorming en één of beide specialisatiecursussen omvatten.

De organisatie en de omkadering van de specialisatiemodule van het eerste niveau moeten van universitair niveau zijn.

Art. 9.- De lesgevers moeten voldoende voeling hebben met de praktijk. Er wordt voor de praktijkgerichte onderdelen van de cursus zo veel mogelijk beroep gedaan op mensen uit de praktijk, in het bijzonder preventieadviseurs van interne en externe diensten, arbeidsgenees-

heren, vertegenwoordigers van de sociale partners, externe diensten voor technische controles op de werkplaats, bevoegde ambtenaren.

Art. 10.- De aanvullende vormingen worden afgesloten met een grondige evaluatie van de cursisten.

Deze evaluatie omvat:

- 1° het testen van de kennis en het inzicht in de leerstof;
- 2° het opstellen en de verdediging van een eindwerk waarmee de cursist aantoont de opgedane kennis en vaardigheden in de praktijk te kunnen toepassen.

De evaluatie dient in zijn geheel representatief te zijn voor het testen van de kennis en de vaardigheden die krachtens bijlage II van toepassing zijn op de module waarvoor de proef wordt afgelegd.

De inrichters kunnen cursisten vrijstellen van de vakken waarover zij reeds een examen of een proef hebben afgelegd in het kader van een vorming op universitair niveau.

De verdediging van het eindwerk gebeurt voor een multidisciplinaire jury.

De bevoegde ambtenaren van de AD TWW worden hierover tijdig ingelicht en worden hiervoor uitgenodigd.

Art. 11.- Elke inrichter richt een stuurgroep op. De stuurgroep is samengesteld uit:

- 1° een vertegenwoordiger van de inrichter;
- 2° minstens één vertegenwoordiger van een andere inrichter die onafhankelijk is ten opzichte van de betrokken inrichter;
- 3° minstens twee vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties;
- 4° minstens twee vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties;
- 5° minstens één vertegenwoordiger van de preventieadviseurs;
- 6° minstens één vertegenwoordiger aangeduid door de cursisten.

De directeur-generaal TWW of zijn afgevaardigde woont de vergaderingen van de stuurgroep bij als waarnemer.

Art. 12.- De stuurgroep heeft als opdracht:

- 1° aanbevelingen te doen aan de inrichter met betrekking tot de toepassing van de bepalingen van dit besluit en de wijze waarop de doelstellingen van dit besluit kunnen worden bereikt;
- 2° het in artikel 14 bedoelde verslag te evalueren.

De stuurgroep stelt van haar activiteiten een verslag op. Een afschrift van dit verslag wordt gestuurd naar de inrichter, de directeur-generaal TWW en de commissie, bedoeld in artikel 20.

Art. 13.- De stuurgroep vergadert telkens de inrichter een in artikel 14 bedoeld verslag heeft opgesteld en minstens eenmaal per jaar.

Art. 14.- De inrichters bezorgen, telkens een vormingscyclus is beëindigd, aan de in artikel 11 bedoelde stuurgroep, aan de AD HUA en aan de AD TWW een verslag.

Dit verslag vermeldt de volgende gegevens:

- 1° wijzigingen in het programma en de organisatie van de cursussen;
- 2° de aangewende methoden;

- 3° de namen en referenties van de lesgevers;
- 4° de voorzieningen voor de cursisten;
- 5° de evaluatie door de cursisten van de cursus en van de lesgevers;
- 6° de cursisten (naam, adres en eventueel bedrijf) die met vrucht de vormingscyclus beëindigd hebben.

Het verslag wordt opgesteld ten laatste drie maand na het beëindigen van de vormingscyclus.

Onderafdeling IV.- Erkenning van de vorming

Art. 15.- De aanvraag tot erkenning van een aanvullende vorming wordt ingediend bij de AD HUA en bevat de inlichtingen bepaald in bijlage I.

Zij dient te gebeuren ten minste zes maanden voor de start van de cyclus waarvoor de erkenning wordt gevraagd.

Art. 16.- De AD HUA onderzoekt de aanvraag.

Zij gaat inzonderheid na of de inrichter voldoet aan de voorwaarden inzake het programma, de organisatie en de evaluatie van de aanvullende vorming en of de inhoud van de modules beantwoordt aan de criteria vastgesteld in bijlage II.

In het kader van haar onderzoek kan de AD HUA alle andere inlichtingen of documenten vragen die zij nodig acht.

De AD HUA legt de aanvraag samen met haar advies voor aan de commissie, bedoeld in artikel 20.

De commissie onderzoekt de overeenstemming van de cursussen met de bepalingen van dit besluit.

De commissie kan de inrichters van de cursussen oproepen en horen.

De AD HUA maakt haar advies en dat van de commissie over aan de Minister.

Art. 17.- De Minister neemt een beslissing waarbij de erkenning al dan niet wordt verleend.

Art. 18.- De erkenning geldt voor een duur van hoogstens vijf jaar. Zij kan evenwel door de Minister worden ingetrokken of geschorst wanneer de modules niet meer beantwoorden aan de bepalingen van dit besluit. Vooraleer zijn beslissing tot intrekking of schorsing te nemen, wint de Minister het advies in van de administratie en van de commissie.

Art. 19.- Onverminderd de overige bepalingen van deze afdeling zijn de inrichters van aanvullende vormen van het eerste niveau vrijgesteld van de bepalingen betreffende het oprichten van een stuurgroep en betreffende de erkenning, op voorwaarde dat:

1. zij onderworpen zijn aan een systeem van kwaliteitsbewaking, opgericht door inrichtingen van het zelfde niveau als het hunne;
2. zij aan de AD HUA de inlichtingen bedoeld in bijlage I overmaken, alsmede de inlichtingen betreffende het systeem van kwaliteitsbewaking waaraan zij zich onderwerpen;
3. zij het verslag bedoeld in artikel 14 aan de AD HUA en de AD TWW overmaken.

Onderafdeling V. - De commissie belast met de erkenning van de cursussen aanvullende vorming

Art. 20.- De commissie belast met de erkenning van de cursussen aanvullende vorming is de vaste operationele commissie van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk, bedoeld in artikel 30 van het koninklijk besluit van 27 oktober 2006 betreffende de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk.

Deze commissie heeft als opdracht:

1. het uitbrengen van advies, bedoeld in artikel 16;
2. het uitbrengen van advies over het intrekken of schorsen van de erkenning overeenkomstig artikel 18;
3. het opstellen van leidraden voor de opbouw van de cursusprogramma's overeenkomstig bijlage II van dit besluit en het aanpassen ervan aan nieuwe evoluties met betrekking tot de verschillende modules;
4. de evaluatie van de verslagen van de stuurgroepen bedoeld in artikel 12, tweede lid.

Art. 21.- De commissie is samengesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 31 van het koninklijk besluit van 27 oktober 2006 betreffende de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk.

AFDELING III. - BASISKENNIS VAN DE PREVENTIEADVISEUR VAN DE INTERNE DIENST

Art. 22.- De bepalingen van deze afdeling hebben betrekking op de basiskennis die, in toepassing van artikel 21 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, wordt vereist van de preventieadviseurs.

Art. 23.- De preventieadviseurs die een basiscursus hebben gevolgd bij een instelling die voorkomt op een door de Minister bekend te maken lijst van cursussen, worden geacht te hebben voldaan aan de vereiste van de basiskennis bedoeld in artikel 21 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk.

Art. 24.- Om op de in artikel 23 bedoelde lijst te kunnen worden opgenomen, moeten de instellingen die de basiscursus verstrekken met het oog op het verwerven van de basiskennis bedoeld in artikel 21 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° de inhoud van de cursus moet beantwoorden aan de bepalingen van artikel 21 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk;
- 2° beschikken over en zich ertoe verbinden alleen een beroep te zullen doen op lesgevers die praktijkervaring hebben in de onderwezen materies;
- 3° zich ertoe verbinden dat de basiscursus minimum 40 uren bestrijkt;
- 4° over de gepaste middelen beschikken, inzonderheid leslokalen en lesmateriaal;
- 5° zich ertoe verbinden aan de cursisten die de cursus hebben gevolgd, een getuigschrift van deelname af te leveren.

Art. 25.- De aanvragen om opgenomen te worden op de lijst bedoeld in artikel 23, worden ingediend bij de AD HUA.

Deze aanvragen dienen de volgende gegevens te bevatten:

1° benaming, statuut en adres van de instelling;

2° een schriftelijke verklaring waarbij de instelling de verbintenis aangaat de bepalingen van artikel 24 na te leven.

Art. 26.- Indien na controle door de AD TWW en nadat de instelling in de gelegenheid is gesteld zich te verklaren, blijkt dat deze niet meer voldoet aan de voorwaarden gesteld in artikel 24, wordt zij van de in artikel 23 bedoelde lijst geschrapt.

AFDELING IV. - BIJSCHOLING

Art. 27.- De bepalingen van deze afdeling hebben betrekking op de bijscholing die in toepassing van artikel 23 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, kadert in het recht en de plicht van de preventieadviseurs om zich te vervolmaken.

Art. 28.- De bijscholing wordt jaarlijks georganiseerd en heeft betrekking op belangrijke wijzigingen of nieuwe bepalingen inzake de wetgeving over het welzijn op het werk, alsook op de vooruitgang van wetenschap en techniek in dit domein.

De bijscholing wordt georganiseerd onder de vorm van studiedagen of seminars.

Art. 29.- De organisatie van de bijscholing wordt overgelaten aan het vrij initiatief van de inrichters.

AFDELING V. - WIJZIGINGSBEPALINGEN

Art. 30 tot 32.- wijzigingsbepalingen

AFDELING VI. - OVERGANGSBEPALINGEN EN SLOTBEPALINGEN

Art. 33.- § 1. De bepalingen van afdeling II van dit besluit zijn van toepassing op de erkenningen die worden verleend na de inwerkingtreding van dit besluit.

§ 2. De erkenningen door de Minister verleend, in toepassing van de voorschriften van het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming, opgelegd aan de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en hun adjuncten, blijven gelden voor de duur waarvoor deze erkenningen werden toegekend.

Alle binnen de duur van deze erkenningen gestarte of lopende lessenreeksen blijven geldig tot het aflopen van de betrokken lessenreeks.

Art. 34.- opheffingsbepaling

Art. 35.- De bepalingen van de artikelen 1 tot 29 van dit besluit vormen titel II, hoofdstuk VI van de Codex over het welzijn op het werk met het volgend opschrift: "Titel II; Hoofdstuk VI: vorming en bijscholing van de preventieadviseurs".

Art. 36.- Onze Minister van Werk is belast met de uitvoering van dit besluit.

AANVRAAG TOT ERKENNING VAN EEN MODULE AANVULLENDE VORMING

1. Identiteit van de inrichter:

- de benaming van de instelling;
- adresgegevens (maatschappelijke zetel, telefoonnummer, fax, e-mail...);
- de persoon die de inrichting vertegenwoordigt en die namens de inrichting de aanvraag doet (identiteit, woonplaats, hoedanigheid);
- eventuele website.

2. Voorstelling van de instelling:

- welke cursus(sen) worden ingericht;
- beknopte omschrijving;
- middelen waarover de inrichting beschikt (lokalen, materiaal, enz...);
- worden er bijkomende toelatingscriteria gehanteerd: ja of neen zo ja: welke?
- benaming van het afgeleverde attest bij het beëindigen van de cursus.

3. Samenstelling van de stuurgroep:

Naam, functie, beroep, instantie of organisatie die het lid vertegenwoordigt.

4. Lijst van de lesgevers:

Naam, functie, beroep en het vakgebied waarvoor zij zullen optreden, ondervinding met betrekking tot de functie van preventieadviseur en het vakgebied.

5. Een logisch en coherent programma van de cursusmodule met het oog op het verwerven van de kennis en vaardigheden opgesomd in bijlage II:

Per cursusvak dienen volgende gegevens verstrekt:

- korte inhoud en beoogd doel;
- naam van de lesgever;
- aantal uren met verdeling over het theoretische en het praktische gedeelte;
- wijze van organisatie van het praktische deel (seminarie, bedrijfsbezoek, stage in onderneming, enz..).

6. Organisatie:

- aantal jaren waarover de cursussen gespreid zijn;
- verdeling van het theoretische en het praktische deel;
- wijze waarop de stuurgroep betrokken wordt bij de beoordeling van de cursus;
- wijze waarop de cursisten betrokken worden bij de evaluatie van de cursus.

7. Evaluatie:

- wijze van testen van de verworven kennis en vaardigheden (multiple choice systeem, schriftelijk, mondeling, groepsdiscussie, presentatie, aan het einde van elk module, aan het einde van de cursus, voor een jury, enz.);
- uiterlijke datum voor het indienen en verdedigen van het eindwerk (mag 12 maanden na het einde van de theoretische cursus niet overschrijden);
- samenstelling van de jury ('s).

8. Inschrijvingsgeld.

BIJLAGE II

A. MULTIDISCIPLINAIRE BASISVORMING

A. VEREISTE VAARDIGHEDEN

1. Bekwaam zijn om in teamverband mee te werken aan een gezamenlijke interdisciplinaire en coherente benadering van het beheersen van de risico's voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn
2. Bekwaam zijn om leiding te geven, te communiceren, coachen, onderhandelen en overtuigen
3. Bekwaam zijn om op een wetenschappelijk verantwoorde wijze informatie te verzamelen en te verwerken
4. Bekwaam zijn om anderen, wat ook hun niveau is, te kunnen vormen om hun eigen welzijn te integreren
5. Bekwaam zijn om de opgedane kennis en vaardigheden in praktijksituaties toe te passen

B. VEREISTE KENNIS

1 - INLEIDING

1. kennis van primaire, secundaire en tertiaire preventie
2. kennis van eerste, tweede en derde lijnsinterventie
3. kennis van methodes voor opsporing, analyse, diagnose,...
4. kennis i.v.m. multidisciplinariteit - interdisciplinariteit
5. kennis van het algemene wettelijk kader m.b.t. welzijn op het werk

2 - BASIS PRINCIPES

1. basiskennis van humane en sociale aspecten, organisatie van het werk, employability, organisatie en communicatieculturen
2. basiskennis van menselijke anatomie, fysiologie en psychologie
3. basiskennis van de juridische aspecten i.v.m. welzijn op het werk
4. basiskennis van de economische aspecten i.v.m. welzijn op het werk
5. kennis van de taken, verantwoordelijkheden, statuut, beroepsethiek, en deontologie van de verschillende actoren in het preventiebeleid: werkgever, hiërarchische lijn, werknemers, preventieadviseurs
6. basiskennis van andere aspecten die een invloed hebben op het welzijn van de werknemers: milieu,...

3 - OPSPOREN VAN DE RISICO'S

1. kennis van de globale en participatieve benadering van het werksysteem
2. kennis van risicoanalysetechnieken en basiskennis i.v.m. epidemiologie
3. kennis van arbeidsanalyse en studie van de werkomstandigheden
4. kennis van arbeidsongevallen en beroepsziekten
5. kennis van gegevensverzameling (klachten, afwezigheid, stress, geweld...) en gegevensverwerking (statistiek, epidemiologie)

4 - INLEIDING TOT DE ANALYSE EN PREVENTIEPRINCIPES VAN DE SPECIFIEKE PREVENTIEDISCIPLINES

1. basiskennis van arbeidshygiëne
2. basiskennis van arbeidsgeneeskunde
3. basiskennis van omgevingsrisico's

4. basiskennis van chemische, biologische en fysische agentia: belasting, comfort, PBM,...
5. basiskennis van fysieke en mentale belasting
6. basiskennis van werkplekinrichting, antropometrie, ergonomie,...
7. basiskennis van psychosociale belasting en beroepsstress
8. basiskennis van arbeidsmiddelen
9. basiskennis van brandpreventie en elektrische risico's

5 - PREVENTIE EN WELZIJSBELEID

1. kennis van de structuren in het preventiebeleid: interne en externe preventiedienst, comité PBW, externe dienst voor technische controle op de werkplaats
2. kennis van het dynamisch risicobeheersingssysteem, globaal preventieplan, jaarlijks actieplan,...
3. kennis van vorming en van informatie aan werknemers en hiërarchische lijn
4. kennis van de organisatie van de eerste hulp en dringende verzorging van slachtoffers van een ongeval of een plotse ziekte en van de maatregelen te nemen in geval van een ernstig en onmiddellijk gevaar
5. kennis van de coördinatie van de preventieactiviteiten
6. basiskennis van communicatie-, consultatie-, overleg-, informatie-, motivatie- en animatietechnieken
7. kennis van vergaderings- en rapporteringstechnieken
8. kennis van samenwerkingsmogelijkheden met en informatievoorziening door organisaties en instellingen: inspectiediensten, adviseurs, arbeidsongevallenverzekeraars, wetenschappelijke instellingen, werknemers- en werkgeversorganisaties,...

B. MULTIDISCIPLINAIRE SPECIALISATIE “NIVEAU I”

VEREISTE VAARDIGHEDEN

1. Bekwaam zijn om de gevaren en risicofactoren op te sporen die bedoeld worden in artikel 5 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, zoals die in ondernemingen van groep A aanwezig kunnen zijn, deze risico's te analyseren en te evalueren en de noodzakelijke maatregelen voor te stellen om ze uit te schakelen of zoveel mogelijk te verminderen
2. Bekwaam zijn om arbeidsongevallen te analyseren en de oorzaken te achterhalen teneinde de krachtlijnen van het welzijnsbeleid te ontwikkelen en een doeltreffend en efficiënt dynamisch risicobeheerssysteem te kunnen voorstellen
3. Bekwaam zijn om de evolutie te kunnen volgen van het veiligheidsniveau van installaties gedurende hun levensloop, en bijgevolg bekwaam zijn om een analyse te kunnen uitvoeren van gelijk welke bestaande installatie
4. Bekwaam zijn om de elementen van welzijn op het werk te integreren in kwaliteitszorgsystemen en andere managementsystemen van het bedrijf
5. Bekwaam zijn om het technisch en administratief beheer van het welzijnsbeleid te kunnen ontwikkelen en organiseren, in het bijzonder m.b.t. Comité voor Preventie en Bescherming

VEREISTE KENNIS (INCLUSIEF WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING)

1. Algemene kennis van arbeidshygiëne, ergonomie en psychosociale aspecten van het werk
2. Kennis van strategieën voor risico-evaluatie en -beheer
3. Kennis van toepasselijke reglementering, wetgeving en veiligheidsnormen
4. Kennis van de logistieke aspecten van het welzijnsbeleid: beheer van de preventiedienst, aankoop, indienststelling,...
5. Kennis van strategieën i.v.m. opleiding, informatie en communicatie
6. Kennis van veiligheids- en gezondheidsmanagementsystemen en basiskennis van kwaliteitszorg
7. Basiskennis van internationaal en Europees welzijnsbeleid

SPECIFIEKE DOMEINEN

1. Kennis van specifieke risicoanalysetechnieken
2. Kennis van mechanische risico's, machinerichtlijn, nieuwe technologieën
3. Kennis van elektrische risico's
4. Kennis van chemische agentia (opslag, transport, behandeling, etikettering, afval)
5. Kennis van fysische agentia (geluid, trillingen, warmte/koude,...)
6. Kennis van zware risico's, noodplanning
7. Kennis van veiligheid in de procesindustrie
8. Kennis van brandpreventie, explosiegevaar
9. Kennis van veiligheid bij bouwwerken, werven, tijdelijke of mobiele bouwplaatsen
10. Kennis van de veiligheid van gebouwen (security)

G. MULTIDISCIPLINAIRE SPECIALISATIE “NIVEAU II”

VEREISTE VAARDIGHEDEN

1. Bekwaam zijn om de gevaren en risicofactoren op te sporen die bedoeld worden in artikel 5 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, zoals die in ondernemingen van groep B aanwezig kunnen zijn, deze risico's te analyseren en te evalueren en de noodzakelijke maatregelen voor te stellen om ze uit te schakelen of zoveel mogelijk te verminderen
2. Bekwaam zijn om arbeidsongevallen te analyseren en de oorzaken te achterhalen teneinde de krachtlijnen van het welzijnsbeleid te ontwikkelen en een doeltreffend en efficiënt dynamisch risicobeheerssysteem te kunnen voorstellen
3. Bekwaam zijn om de evolutie te kunnen volgen van het veiligheidsniveau van installaties gedurende hun levensloop, en bijgevolg bekwaam zijn om een analyse te kunnen uitvoeren van gelijk welke bestaande installatie
4. Bekwaam zijn om het technisch en administratief beheer van het welzijnsbeleid te kunnen ontwikkelen en organiseren, in het bijzonder m.b.t. Comité voor Preventie en Bescherming

VEREISTE KENNIS

1. Algemene kennis van arbeidshygiëne, ergonomie en psychosociale aspecten van het werk
2. Kennis van strategieën voor risico-evaluatie en -beheer

3. Kennis van toepasselijke reglementering, wetgeving en veiligheidsnormen
4. Kennis van de logistieke aspecten van het welzijnsbeleid: beheer van de preventiedienst, aankoop, indienststelling,...
5. Kennis van strategieën i.v.m. opleiding, informatie en communicatie
6. Basiskennis van veiligheids- en gezondheidsmanagementsystemen en van kwaliteitszorg

SPECIFIEKE DOMEINEN

1. Kennis van mechanische risico's, machinerichtlijn, nieuwe technologieën
2. Kennis van elektrische risico's
3. Kennis van gevaarlijke stoffen (opslag, transport, behandeling, etikettering, afval)
4. Basiskennis van zware risico's, noodplanning
5. Basiskennis van veiligheid in de procesindustrie
6. Kennis van brandpreventie, explosiegevaar
7. Kennis van veiligheid bij bouwwerken - werven
8. Kennis i.v.m. tijdelijke of mobiele bouwplaatsen
9. Basiskennis van de veiligheid van gebouwen (security)

Koninklijk besluit van 5 december 2003 betreffende de deskundigheden van de preventieadviseurs van de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk (B.S. 22.12.2003)

Artikel 1.- Voor de toepassing van dit besluit wordt onder vorming verstaan: het verwerven van de kennis en de bekwaamheden om als deskundige te kunnen worden beschouwd op één van de gebieden bedoeld in artikel 21, 3°, 4° en 5° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk.

Art. 2.- De personen die de functie van preventieadviseur deskundig op het vlak van ergonomie, bedrijfshygiëne en psychosociale aspecten veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, als bedoeld in artikel 22, eerste lid, 3°, 4° en 5° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk wensen uit te oefenen, moeten de volgende vormingen met vrucht hebben beëindigd:

- 1° wat de ergonomie betreft, de multidisciplinaire basisvorming aangevuld met de specialisatiemodule ergonomie;
- 2° wat de arbeidshygiëne betreft, de multidisciplinaire basisvorming aangevuld met de specialisatiemodule arbeidshygiëne;
- 3° wat de psychosociale aspecten veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk betreft, de multidisciplinaire basisvorming aangevuld met de specialisatiemodule psychosociale aspecten veroorzaakt door het werk, waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk.

De inhoud van de multidisciplinaire basisvorming, is vastgesteld in bijlage I van dit besluit.

De inhoud van de specialisatiemodules, is vastgesteld in bijlage II van dit besluit.

Art. 3.- De multidisciplinaire basisvorming, waarvan de duur niet minder dan 120 uur mag bedragen, gespreid over één jaar, wordt gevolgd bij de inrichters van cursussen van aanvullende vorming voor preventieadviseurs, bedoeld bij het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming, opgelegd aan de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en hun adjuncten.

De specialisatiemodules ergonomie, arbeidshygiëne en psychosociale aspecten van de arbeid waaronder geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, waarvan de duur niet minder dan 280 uur mag bedragen, gespreid over één of twee jaren wordt gevolgd bij de universiteiten of de hogescholen.

MULTIDISCIPLINAIRE BASISVORMING**A. VEREISTE BEKWAAMHEDEN**

1. Bekwaam zijn om in teamverband mee te werken aan een gezamenlijke interdisciplinaire en coherente benadering van het beheersen van de risico's voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn.
2. Bekwaam zijn om leiding te geven, te communiceren, coachen, onderhandelen en overtuigen.
3. Bekwaam zijn om op een wetenschappelijk verantwoorde wijze informatie te verzamelen en te verwerken.
4. Bekwaam zijn om anderen, wat ook hun niveau is, te kunnen vormen om hun eigen welzijn te integreren.
5. Bekwaam zijn om de opgedane kennis en vaardigheden in praktijksituaties toe te passen.

B. VEREISTE KENNIS**1 - INLEIDING**

1. Kennis van primaire, secundaire en tertiaire preventie.
2. Kennis van eerste, tweede en derde lijnsinterventie.
3. Kennis van methodes voor opsporing, analyse, diagnose,...
4. Kennis i.v.m. multidisciplinariteit - interdisciplinariteit.
5. Kennis van het algemene wettelijk kader m.b.t. welzijn op het werk.

2 - BASISPRINCIPES

1. Basiskennis van humane en sociale aspecten, organisatie van het werk, employability, organisatie en communicatieculturen.
2. Basiskennis van menselijke anatomie, fysiologie en psychologie.
3. Basiskennis van de juridische aspecten i.v.m. welzijn op het werk.
4. Basiskennis van de economische aspecten i.v.m. welzijn op het werk.
5. Kennis van de taken, verantwoordelijkheden, statuut, beroepsethiek, en deontologie van de verschillende actoren in het preventiebeleid: werkgever, hiërarchische lijn, werknemers, preventieadviseurs.
6. Basiskennis van andere aspecten die een invloed hebben op het welzijn van de werknemers: milieu,...

3 - OPSPOREN VAN DE RISICO'S

1. Kennis van de globale en participatieve benadering van het werksysteem.
2. Kennis van risicoanalysetechnieken en basiskennis i.v.m. epidemiologie.
3. Kennis van arbeidsanalyse en studie van de werkomstandigheden.
4. Kennis van arbeidsongevallen en beroepsziekten.
5. Kennis van gegevensverzameling (klachten, afwezigheid, stress, geweld...) en gegevensverwerking (statistiek, epidemiologie).

4 - INLEIDING TOT DE ANALYSE EN PREVENTIEPRINCIPES VAN DE SPECIFIEKE PREVENTIEDISCIPLINES

1. Basiskennis van arbeidshygiëne.
2. Basiskennis van arbeidsgeneeskunde.
3. Basiskennis van omgevingsrisico's.

4. Basiskennis van chemische, biologische en fysieke agentia: belasting, comfort, PBM,...
5. Basiskennis van fysieke en mentale belasting.
6. Basiskennis van werkplekinrichting, antropometrie, ergonomie,...
7. Basiskennis van psychosociale belasting en beroepsstress.
8. Basiskennis van arbeidsmiddelen.
9. Basiskennis van brandpreventie en elektrische risico's.

5 - PREVENTIE EN WELZIJSBELEID

1. Kennis van de structuren in het preventiebeleid: interne en externe preventiedienst, comité PBW, externe dienst voor technische controle op de werkplaats.
2. Kennis van het dynamisch risicobeheersingsysteem, globaal preventieplan, jaarlijks actieplan,...
3. Kennis van vorming van en informatie aan werknemers en hiërarchische lijn.
4. Kennis van de organisatie van de eerste hulp en dringende verzorging van slachtoffers van een ongeval of een plotse ziekte.
5. Kennis van de maatregelen te nemen in geval van een ernstig en onmiddellijk gevaar.
6. Kennis van de coördinatie van de preventieactiviteiten.
7. Basiskennis van communicatie-, consultatie-, overleg-, informatie-, motivatie- en animatietechnieken.
8. Kennis van vergaderings- en rapporteringstechnieken.
9. Kennis van samenwerkingsmogelijkheden met en informatievoorziening door organisaties en instellingen: inspectiediensten, adviseurs, arbeidsongevallenverzekeraars, wetenschappelijke instellingen, werknemers- en werkgeversorganisaties,...

A) MODULE SPECIALISATIE ERGONOMIE**VEREISTE BEKWAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN ERGONOMIE**

1. Bekwaam zijn om een enquête te leiden over en een analyse te maken van de verschillende aanvragen om de optimale aanpassing van het werk, de uitrusting en het milieu aan de menselijke capaciteiten te verzekeren.
2. Bekwaam zijn om een ergonomische studie van de arbeidsomstandigheden te initiëren en uit te voeren en de verzamelde gegevens te analyseren.
3. Bekwaam zijn om aanbevelingen te geven en te verantwoorden om ergonomische werkposten te realiseren (of te verbeteren), bruikbaar door de ontwerpers, ingenieurs, het technische kader,...
4. Bekwaam zijn om een ergonomisch project te volgen en tot een goed einde te brengen.

VEREISTE KENNIS

1. Kennis van de strategie voor de beoordeling en het beheer van de risico's.
2. Kennis van de wetgeving, reglementering, ergonomische normen.
3. Kennis van criteria voor ontwerp.
4. Kennis van de invloed op de gezondheid, het welzijn en de prestaties.
5. Kennis van de arbeidsanalyse en -onderzoeksmethodologie.
6. Kennis van het ontwerp van arbeidsstelsels en werkposten.

SPECIFIEKE DOMEINEN

Kennis van:

Fysische arbeidsbelasting	Onder andere: ontwerp van arbeidsposten en interface, antropometrie, aanpassing aan de inspanningen, biomechanica, gebaren en houdingen,...
Fysische belasting van de arbeidspost	Onder andere: aanpassing van de fysische invloeden aan de mens (lawaaï, warmte, zicht, trillingen, niet-ioniserende straling,...), diagnosemethodes en preventie criteria voor de hiermee verband houdende hinder.
Mentale arbeidsbelasting	Onder andere: aandacht, waakzaamheid, informatieverwerking,... analyse van de menselijke vergissing, informatie en communicatietechnologieën, software ergonomie,...

B) MODULE SPECIALISATIE ARBEIDSHYGIENE**VEREISTE BEKWAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN ARBEIDSHYGIENE**

1. Bekwaam zijn om chemische, fysische en biologische risicofactoren te herkennen en documenteren.
2. Bekwaam zijn een beoordeling te initiëren en uit te voeren. Indien nodig metingen uitvoeren van de omstandigheden van de blootstelling aan deze risicofactoren.
3. Bekwaam zijn om aanbevelingen te geven en te verantwoorden om arbeidsgebonden risico's te vermijden, te elimineren, te verminderen of te bewaken.
4. Bekwaam zijn om een bestek op te stellen voor externe laboratoria.

VEREISTE KENNIS

1. Kennis van de strategie voor de beoordeling en het beheer van de risico's.
2. Kennis van de toepasselijke wetgeving, reglementering, normen, criteria, codes van goede praktijk.
3. Kennis van de effecten op de gezondheid en het welzijn.
4. Kennis van de methodologie voor onderzoek en preventie.

5. Kennis van de hiërarchie van preventieve maatregelen: vervanging, verwijdering, vermindering van de sterkte van de bron, ventilatie, plaatselijke afzuiging,...

SPECIFIEKE DOMEINEN

Kennis van:

Chemische agentia	Onder andere: toxicologie, principes van toxicokinetiek en biomonitoring, veiligheid in de scheikundige industrie, voorkomen van ongevallen, (brand, ontploffing,...) en beroepsziekten.
Fysische agentia	Onder andere: geluid en trillingen, klimaat, niet-ioniserende stralingen, ioniserende stralingen, verlichting, elektromagnetische velden, druk: belasting en comfort
Biologische agentia	Onder andere: infecties en allergieën, bacteriën (endotoxines), virussen, schimmels, enz. en hun bijproducten
Metingen	Onder andere: meettechnieken, epidemiologische statistieken toegepast op metingen

C) MODULE SPECIALISATIE PSYCHOSOCIALE ASPECTEN VAN HET WERK EN VAN GEWELD, PESTERIJEN EN ONGEWENST SEKSUEEL GEDRAG OP HET WERK

VEREISTE BEKWAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN PSYCHOSOCIALE ASPECTEN

1. Bekwaam zijn om te detecteren, analyseren, evalueren, raad te geven en oplossingen voor te stellen op het vlak van de psychosociale aspecten.
2. Bekwaam zijn om niet alleen te kunnen werken in het perspectief van gedragsveranderingen maar evenzeer van organisatie- en cultuurverandering en structurele maatregelen.
3. Bekwaam zijn om alle betrokkenen te motiveren en te overtuigen om actief mee te werken aan structurele oplossingen.

VEREISTE KENNIS

1. Kennis van de strategie voor de beoordeling en het beheer van de risico's.
2. Kennis van de toepasselijke wetgeving, reglementering, normen, en codes van goede praktijk.
3. Kennis van de psychologische en sociale determinanten van menselijk gedrag en van veiligheid, gezondheid en welzijn.
4. Kennis van de onderzoeksmethoden en technieken van enquêtering, organisatie- en cultuuronderzoek en de verwerking van de gegevens die daaruit resulteren.
5. Kennis van de mogelijkheden om de kwaliteit van de arbeid te bevorderen.
6. Kennis van de organisatieontwikkeling en veranderingsstrategieën in verband met de psychosociale problematiek.
7. Kennis van de methoden, vaardigheden en houdingen voor een procesmatige en participatieve benadering van de problematiek.
8. Kennis van de beïnvloedingsstrategieën, vaardigheden en houdingen om veranderingen te kunnen implementeren.

SPECIFIEKE DOMEINEN

Kennis van:

Stress	Onder andere: kwaliteit van de arbeid in relatie tot de inhoud, arbeidsvoorwaarden, contacten en arbeidsomgeving, stressmodellen, samenwerking met gespecialiseerde centra
Geweld, pesterijen, en ongewenst seksueel gedrag op het werk	Onder andere: gezagsrelaties, klachtenbehandeling, technieken voor persoonlijk onderhoud met slachtoffer/dader, opvang, hulp en opvolging van slachtoffers/daders, aan en af te raden therapeutische handelingen, trauma, vertrouwenspersoon, sanctiebeleid, samenwerking met gespecialiseerde centra
Arbeidsorganisatie	Onder andere: tijdsbeheer, beheer van planning, werkorganisatievormen en hun specifieke risico's, managementsystemen

TITEL III: ARBEIDSPLAATSEN

HOOFDSTUK I: BASISEISEN

AFDELING I - VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSSIGNALERING OP HET WERK

Koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheids-signalering op het werk (B.S. 19.9.1997)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)

Omzetting in Belgisch recht van de negende bijzondere richtlijn 92/58/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften voor de veiligheids- en/of gezondheidssignalering op het werk

Artikel 1.- §1. De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de werkgevers, de werknemers en de personen, zoals bepaald in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

§2. Het is niet van toepassing op:

- 1° de signalering voorgeschreven voor het op de markt brengen van gevaarlijke stoffen en preparaten, producten en uitrusting;
- 2° de signalering gebruikt voor het weg- en spoorwegverkeer, de binnen- en zeescheepvaart en het luchtverkeer.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° “veiligheids- of gezondheidssignalering”: een signalering die, toegepast op een bepaald object, een bepaalde activiteit, een bepaalde situatie of een bepaalde handelswijze, door middel van - al naar gelang van het geval - een bord, een kleur, een lichtsignaal, een akoestisch signaal, een mondelinge mededeling of een hand- of armsein, een aanwijzing of een voorschrift verstrekt met betrekking tot de veiligheid of de gezondheid op het werk;
- 2° “verbodssignaal”: een signaal dat een handelswijze, waardoor gevaar zou kunnen worden gelopen of gevaar zou kunnen ontstaan, verbiedt;
- 3° “waarschuwingssignaal”: een signaal dat voor een risico of een gevaar waarschuwt;
- 4° “gebodssignaal”: een signaal dat een bepaalde handelswijze voorschrijft;
- 5° “reddings- of hulpsignaal”: een signaal dat aanwijzingen geeft met betrekking tot nooduitgangen of hulp- of reddingsmiddelen;
- 6° “aanwijzingssignaal”: een signaal dat andere aanwijzingen geeft dan die bedoeld onder 2° tot 5°;
- 7° “bord”: een signaal dat door de combinatie van een geometrische vorm, kleuren en een symbool of een pictogram een bepaalde aanwijzing verstrekt en waarvan de zichtbaarheid van het bord wordt gegarandeerd door een voldoende sterke verlichting;
- 8° “aanvullend bord”: een bord dat samen met een onder 7° genoemd bord wordt gebruikt en dat aanvullende aanwijzingen verstrekt;

- 9° “veiligheidskleur”: een kleur waaraan een bepaalde betekenis is toegekend;
- 10° “symbool of pictogram”: een afbeelding die een situatie beschrijft of een bepaalde handswijze voorschrijft en die wordt aangebracht op een bord of een verlicht oppervlak;
- 11° “lichtsignaal”: een signaal, uitgezonden door een inrichting bestaande uit doorzichtig of doorschijnend materiaal dat van binnen uit of van achteren wordt verlicht, zodat een lichtgevend oppervlak wordt waargenomen;
- 12° “akoestisch signaal”: een gecodeerd geluidssignaal, uitgezonden en verspreid door een daartoe ontworpen inrichting, zonder gebruikmaking van de menselijke stem of van spraaksynthese;
- 13° “mondelijke mededeling”: een overeengekomen mondelinge boodschap, met gebruikmaking van de menselijke stem of van spraaksynthese;
- 14° “hand- of armsein”: een beweging of stand van de armen of handen in gecodeerde vorm, bedoeld om aanwijzingen te geven aan personen die handelingen verrichten waarbij risico of gevaar voor werknemers bestaat;
- 15° “A.R.A.B.”: het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de besluiten van de Regent van 11 februari 1946 en 27 september 1947;
- 16° “etikettering”: de etikettering zoals omschreven in artikel 723 bis van het A.R.A.B., het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu en het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan.

Art. 3.- Onverminderd de bepalingen van artikel 28 ter van het A.R.A.B. neemt de werkgever de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de werknemers, wat de veiligheids- of gezondheidssignalering op het werk betreft, een passende opleiding krijgen, inzonderheid in de vorm van nauwkeurige instructies.

De in vorig lid bedoelde opleiding heeft in het bijzonder betrekking op de betekenis van de signalering, inzonderheid wanneer daarbij woorden worden gebruikt, en op de te volgen algemene en specifieke handswijzen.

Art. 4.- Onverminderd de bepalingen van artikel 28 quater van het A.R.A.B. zorgt de werkgever ervoor dat de werknemers geïnformeerd worden over alle, betreffende de veiligheids- of gezondheidssignalering op het werk, te nemen maatregelen.

Art. 5.- De veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk mag alleen gebruikt worden voor het overbrengen van boodschappen of informatie, bedoeld in dit besluit.

Art. 6. §1.- Uitgezonderd in de omstandigheden bedoeld in §3, wordt de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk op de volgende wijzen uitgevoerd:

1° op permanente wijze:

- a. de signalering met betrekking tot een verbod, een waarschuwing en een gebod, alsmede de signalering met betrekking tot de lokalisatie en de identificatie van reddings- of hulpmiddelen, door middel van borden die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen I, II en VI van dit besluit;
- b. de signalering voor de lokalisatie en identificatie van het materieel en de uitrusting voor brandbestrijding, door middel van borden of de veiligheidskleur die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen I, II en IV van dit besluit;

- c. de signalering op recipiënten en leidingen, overeenkomstig de voorschriften van artikel 10 en van de bijlagen I en III van dit besluit;
  - d. de signalering van het gevaar door stoten tegen obstakels, door vallende voorwerpen of voor vallen van personen, door middel van banden of borden die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen I, II en V van dit besluit;
  - e. de markering van verkeerswegen overeenkomstig de voorschriften van de bijlagen I en V van dit besluit;
- 2° op occasionele wijze:
- a. de signalering van gevaarlijke gebeurtenissen, de oproep van personen voor een specifieke actie, alsmede de dringende evacuatie van personen, door middel van een lichtsignaal, een akoestisch signaal of een mondelinge mededeling die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen I, VI, VII en VIII van dit besluit en rekening houdend met de mogelijkheden tot vrije keuze bedoeld in artikel 8 en tot gelijktijdig gebruik bedoeld in artikel 9;
  - b. het leiden van personen, die handelingen verrichten waarbij een risico of een gevaar bestaat, door middel van hand- of armseinen of mondelinge mededelingen die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen I, VIII en IX van dit besluit;

§2.- In afwijking van de bepalingen van §1 kan de Minister van Tewerkstelling en Arbeid aan werkgevers of categorieën van werkgevers de toestemming verlenen de maatregelen met betrekking tot de bijlagen VI, VII, VIII, punt 2, en IX, punt 3, van dit besluit, te vervangen door alternatieve maatregelen die hetzelfde beschermingsniveau garanderen.

De in het eerste lid bedoelde toestemming wordt verleend op advies van de Administratie van de arbeidsveiligheid of van de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde, alnaar gelang de maatregelen betrekking hebben op de veiligheid, respectievelijk de gezondheid, op het werk.

De aanvraag is vergezeld van een voorstel van alternatieve maatregelen en van het advies van het of de betrokken Comités voor Preventie en Bescherming op het werk of, bij ontstentenis ervan, van de betrokken vakbondsafvaardigingen.

§3.- De signalering die van toepassing is op het weg- en spoorwegverkeer, de binnen- en zeescheepvaart en het luchtverkeer moet, indien daar reden toe is en onverminderd de bepalingen met betrekking tot de bijlage V, voor dat verkeer worden gebruikt binnen de ondernemingen of inrichtingen.

Art. 7.- De veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk moet doeltreffend zijn.

Daartoe eerbiedigt de werkgever de algemene principes, opgesomd in de bijlage I, punt 3, van dit besluit.

Art. 8.- Bij gelijke doeltreffendheid bestaat een vrije keuze tussen:

- 1° een band of een bord voor het signaleren van risico's van struikelen, of vallen door hoogteverschil;
- 2° de lichtsignalen, de akoestische signalen of de mondelinge mededeling;
- 3° het hand- of armsein of de mondelinge mededeling.

Art. 9.- De volgende signalen kunnen gelijktijdig gebruikt worden:

- 1° het lichtsignaal en het akoestisch signaal;

- 2° het lichtsignaal en de mondelinge mededeling;
- 3° het hand- of armsein en de mondelinge mededeling.

Art. 10.- Recipiënten die gebruikt worden bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen of preparaten bedoeld in artikel 723 bis van het A.R.A.B., het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu en het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, en recipiënten gebruikt voor de opslag van dergelijke gevaarlijke stoffen of preparaten alsmede zichtbare leidingen die dergelijke gevaarlijke stoffen of preparaten bevatten of waardoor deze gevaarlijke stoffen of preparaten worden getransporteerd, moeten voorzien zijn van de voorgeschreven etikettering, zoals gedefinieerd in artikel 2, 16°.

De bepalingen van het eerste lid zijn niet van toepassing op recipiënten die kortstondig bij werkzaamheden gebruikt worden of op recipiënten met een vaak wisselende inhoud, mits er toereikende alternatieve maatregelen worden genomen, inzonderheid op het gebied van voorlichting en opleiding van de werknemers, die hetzelfde beschermingsniveau garanderen.

De etikettering kan:

- 1° worden vervangen door waarschuwborden voorzien in de bijlage II van dit besluit, met hetzelfde pictogram of symbool;
- 2° worden aangevuld met extra informatie zoals de naam of de formule van de stof of van het gevaarlijke preparaat, en met bijzonderheden over het risico;
- 3° voor het transport van recipiënten op de arbeidsplaats, worden aangevuld met of vervangen door borden die op het niveau van de Europese Ruimte van toepassing zijn voor het transport van gevaarlijke stoffen of preparaten.

Art. 11.- Plaatsen, lokalen of afgesloten ruimten die worden gebruikt voor de opslag van aanzienlijke hoeveelheden gevaarlijke stoffen of preparaten, moeten worden aangeduid door de passende waarschuwborden bedoeld in bijlage II, punt 3, 2°, van dit besluit, of worden voorzien van een signalering overeenkomstig artikel 10, tenzij, rekening houdend met bijlage II, punt 1, 4°, wat de afmetingen betreft, de etikettering van de afzonderlijke verpakkingen of recipiënten daartoe volstaat.

De in het eerste lid bedoelde borden of etikettering moeten, al naar gelang het geval, bij de opslagruimte of op de toegangsdeur tot de opslagruimte worden geplaatst.

BIJLAGE I

ALGEMENE PRINCIPES INZAKE DE VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSSIGNALERING OP HET WERK

1. Doel van de veiligheids- en gezondheidssignalering is, op een snelle en gemakkelijk te begrijpen wijze de aandacht te vestigen op objecten, activiteiten en situaties, die bepaalde gevaren kunnen veroorzaken.
2. De aanwijzingen in onderstaande tabel gelden voor alle signaleringen met een veiligheidskleur:

KLEUR	BETEKENIS OF DOEL	AANWIJZINGEN EN TOELICHTINGEN
Rood	Verbodssignaal Gevaar - alarm Brandbestrijdingsmateriaal en brandweeruitrusting	Gevaarlijke houding Stop, stilstand, noodschakelaars Evacuatielocalisatie en lokalisatie
Geel of oranje-geel	Waarschuwingssignaal	Pas op, wees voorzichtig Verificatie
Blauw	Gebodssignaal	Handelwijze of specifieke actie Verplichting tot het dragen van de persoonlijke beschermingsuitrusting.
Groen	Reddingssignaal, eerste hulp-sigitaal Veilige situatie	Deuren, uitgangen, wegen, materiaalposten, lokalen. Terugkeer naar de normale situatie

3. De doeltreffendheid van een signalering mag niet in het gedrang worden gebracht door:
  - 1° de aanwezigheid van een andere signalering of van een andere emissiebron van hetzelfde type die de zicht- of hoorbaarheid verstoren. Dit houdt ondermeer in dat:
    - a. vermeden wordt teveel borden dicht bij elkaar te plaatsen;
    - b. niet terzelfder tijd twee lichtsignalen worden gebruikt die met elkaar kunnen worden verward;
    - c. geen lichtsignaal wordt gebruikt in de nabijheid van een andere, weinig verschillende lichtbron;
    - d. niet terzelfdertijd twee geluidssignalen worden gebruikt;
    - e. geen geluidssignaal wordt gebruikt als het omgevingslawaai te sterk is;
  - 2° een slecht ontwerp, een ontoereikend aantal, een slechte plaatsing, een slechte staat of een slechte werking van de signaleringsmiddelen of -voorzieningen. Dit houdt ondermeer in dat:
    - a. de signaleringsmiddelen en -voorzieningen, al naar gelang van het geval, geregeld moeten worden schoongemaakt, onderhouden, geverifieerd en gerepareerd, zo nodig vervangen, met het oog op het behoud van hun intrinsieke en/of functionele kwaliteiten;
    - b. het aantal signaleringsmiddelen of -voorzieningen dat moet worden aangebracht, en de plaats ervan afhankelijk zijn van de grootte van de risico's of gevaren of van de te beveiligen zone;
    - c. bij signaleringen die een energiebron behoeven, in een noodinstallatie voorzien moet zijn voor het geval dat deze energiebron zou uitvallen, behalve indien het risico ophoudt te bestaan bij het uitvallen van de energie;
    - d. een licht- of geluidssignaal bij inwerkingstelling het begin van een gevergd actie aangeeft en dat de duur ervan even lang moet zijn als de actie het vereist;
    - e. de licht- en geluidssignalen na ieder gebruik onmiddellijk opnieuw ingeschakeld moeten worden;
    - f. de licht- en geluidssignalen vóór de ingebruikneming op hun goede werking en reële doeltreffendheid moeten worden gecontroleerd. Die controle moet nadien voldoende vaak worden herhaald;

- g. indien de betrokken werknemers een beperkt gehoor- of gezichtsvermogen hebben, onder meer door het dragen van individuele beschermende uitrusting, adequate aanvullende maatregelen of vervangingsmaatregelen dienen te worden genomen.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

BIJLAGE II

VOORSCHRIFTEN BETREFFENDE DE SIGNALERINGSBORDEN

1. ALGEMENE INTRINSIEKE KENMERKEN:

- 1° De pictogrammen moeten zo eenvoudig mogelijk zijn en de voor het begrip overbodige details dienen te worden weggelaten.
- 2° De specifieke borden in punt 3 moeten voor de aldaar omschreven verboden handelingen, gevaren, verplichtingen of andere informatie, gebruikt worden. De gebruikte pictogrammen mogen licht afwijken van of meer gedetailleerd zijn dan de voorstellingen in punt 3. De betekenis ervan dient evenwel dezelfde te zijn en verschillen of aanpassingen mogen de betekenis niet onduidelijk maken.
- 3° De borden moeten gemaakt zijn van materiaal met een zo groot mogelijke schokvastheid en weerbestendigheid.
- 4° De borden moeten dusdanige afmetingen en kleur- en lichttechnische eigenschappen bezitten dat zij goed zichtbaar en gemakkelijk te begrijpen zijn.

2. GEBRUIKSOMSTANDIGHEDEN:

- 1° De borden worden in beginsel, rekening houdend met eventuele obstakels, op passende hoogte en op een passende plaats ten opzichte van het gezichtsveld geïnstalleerd, hetzij bij de toegang tot een zone waar een algemeen risico bestaat hetzij in de onmiddellijke nabijheid van een bepaald risico of het te signaleren object, en wel op een goed verlichte en gemakkelijk toegankelijke en zichtbare plaats.
Bij slechte natuurlijke verlichtingsomstandigheden dienen fluorescerende kleuren, reflecterende materialen of kunstlicht te worden gebruikt.
- 2° Een bord moet worden verwijderd zodra de situatie die de aanwezigheid ervan rechtvaardigt, niet meer bestaat.

3. TE GEBRUIKEN BORDEN:

1° Verbodsborden:

a. Intrinsieke kenmerken:

- rond;
- zwart pictogram op witte achtergrond, rode rand en balk (die van links naar rechts over het pictogram loopt onder een hoek van 45° ten opzichte van de horizontale lijn) (de rode kleur moet ten minste 35 % van het oppervlak van het bord beslaan);

b. Specifieke borden:

Verboden te roken

Vuur, open vlam en roken verboden

Verboden voor voetgangers

Verboden met water te blussen

Geen drinkwater

Geen doorgang voor onbevoegden

Verboden voor transportvoertuigen

Niet aanraken

2° Waarschuwbord:

a. Intrinsieke kenmerken:

- driehoekig;
- zwart pictogram op gele achtergrond, zwarte rand (de gele kleur moet ten minste 50 % van het oppervlak van het bord beslaan);

b. Specifieke borden:

Ontvlambare stoffen of hoge temperatuur (1)

Explosieve stoffen

Giftige stoffen

Bijtende stoffen

Radioactieve stoffen

Hangende lasten

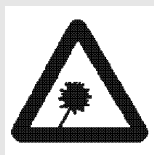
Transportvoertuigen

Gevaar voor elektrische spanning

Gevaar

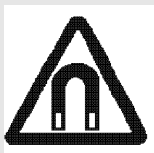
Laserstraal

Oxiderende stoffen

Niet - ioniserende straling

Belangrijk magnetisch veld

Struikelen

Vallen door hoogteverschil

Biologisch gevaar (2)

Lage temperatuur

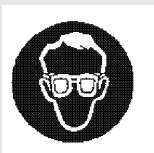
Schadelijke of irriterende stoffen (3)

3° Gebodsborden:

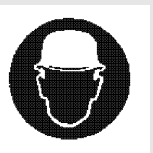
a. Intrinsieke kenmerken:

- rond;
- wit pictogram op blauwe achtergrond (de blauwe kleur moet ten minste 50 % van het oppervlak van het bord beslaan);

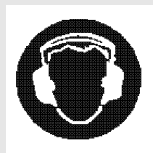
b. Specifieke borden:

Oogbescherming verplicht

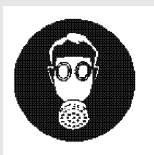

Veiligheidshelm verplicht

Gehoorscherming verplicht

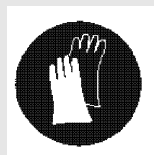
- (1) En l'absence d'un panneau spécifique pour haute température (p. 157).
- (2) Pictogramme prévu par l'arrêté royal du 4 août 1996 concernant la protection des travailleurs contre les risques liés à des agents biologiques au travail (p. 158).
- (3) Le fond de ce panneau peut être exceptionnellement de couleur orangée si cette couleur se justifie par rapport à un panneau similaire existant concernant la circulation routière (p 158).

Adembescherming
verplicht

Veiligheidsschoenen
verplicht

Veiligheidshandschoenen
verplicht

Veiligheidspak
verplicht

Gelaatsbescherming
verplicht

Individueel veiligheidsharnas
verplicht

Verplichte oversteekplaats
(voor voetgangers)

Algemeen gebod
(eventueel samen met een ander bord)

4° Reddingsborden:

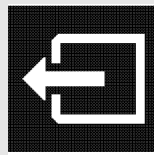
a. Intrinsieke kenmerken:

- rechthoekig of vierkant;
- wit pictogram op groene achtergrond (de groene kleur moet ten minste 50 % van het bord beslaan);

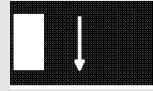
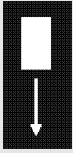
b. Specifieke borden:

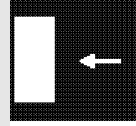
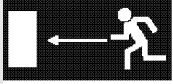
Plaats of richting van een uitgang die gewoonlijk door de in de inrichting aanwezige personen gebruikt wordt; dit pictogram mag slechts gebruikt worden voor uitgangen die ook aan de eisen voor nooduitgangen voldoen (te plaatsen boven, of boven een doorgang naar, een uitgang)

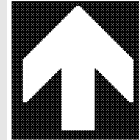
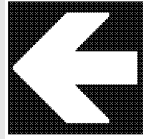
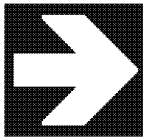
Richting van een uitgang (naar links) die gewoonlijk door de in de inrichting aanwezige personen gebruikt wordt; dit pictogram mag slechts gebruikt worden voor uitgangen die ook aan de eisen voor nooduitgangen voldoen (een symmetrisch pictogram wordt gebruikt voor een uitgang naar rechts; dit bord mag eveneens geheld worden)

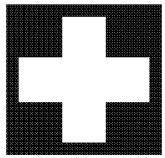
Plaats of richting van een nooduitgang
(te plaatsen boven, of boven een doorgang naar, een nooduitgang)

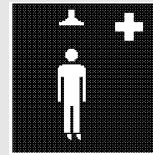
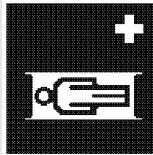
Richting van een nooduitgang (naar links)
(een symmetrisch pictogram wordt gebruikt voor een nooduitgang naar rechts; dit bord mag eveneens geheld worden)

Te volgen richting
(wordt samen met één van de onderstaande borden gebruikt)

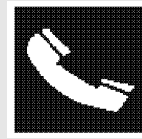
Eerste hulp
Veiligheidsdouche

Draagberrie

Ogen spoelen

Telefoon voor redding en eerste hulp

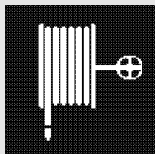

5° Borden in verband met het brandbestrijdingsmaterieel:

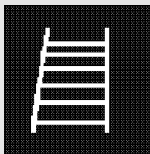
a. Intrinsieke kenmerken:

- rechthoekig of vierkant;
- wit pictogram op rode achtergrond (de rode kleur moet ten minste 50 % van het oppervlak van het bord beslaan);

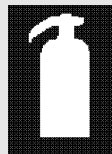
b. Specifieke borden:

Brandslang

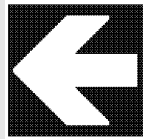
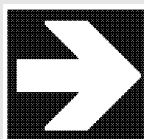
Ladder

Blusapparaat

Telefoon voor Brandbestrijding

Te volgen richting
(wordt samen met één van de bovenstaande borden gebruikt)

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

BIJLAGE III

VOORSCHRIFTEN INZAKE SIGNALERING OP RECIPIENTEN EN LEIDINGEN

1. De signalering op de recipiënten en de leidingen moet op de volgende wijze worden aangebracht:
  - op de zichtbare zijde(n);
  - in de vorm van hard materiaal, zelfklevend materiaal of verf.
2. De intrinsieke kenmerken bedoeld in de bijlage II, punt 1, 3°, en de gebruiksomstandigheden, bedoeld in de bijlage II, punt 2, betreffende de signaleringsborden, zijn, als daar reden toe is, van toepassing op de etikettering bedoeld in de artikelen 10 en 11.
3. De op leidingen gebruikte etikettering moet, onverminderd artikel 10 en de punten 1 en 2, zichtbaar en voldoende herhaald worden aangebracht in de nabijheid van de meest gevaarlijke plaatsen, zoals kleppen en aansluitingspunten.
4. De voorraden van een aantal gevaarlijke stoffen of preparaten, bedoeld in artikel 10, kunnen worden aangeduid door het waarschuwingsbord "gevaar", geplaatst overeenkomstig de bepalingen van artikel 11, tweede lid.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

BIJLAGE IV

VOORSCHRIFTEN INZAKE DE IDENTIFICATIE EN LOKALISATIE VAN HET BRANDBESTRIJDINGS- MATERIEEL

1. Het brandbestrijdingsmaterieel moet geïdentificeerd worden door het kleuren van het materieel en door middel van een lokalisatiebord en/of het kleuren van de plaatsen of de toegangen tot de plaatsen waar het brandbestrijdingsmaterieel zich bevindt.
2. De identificatiekleur van het brandbestrijdingsmaterieel is rood.
Met het oog op een gemakkelijke identificatie moet het rode oppervlak groot genoeg zijn.
3. De in de bijlage II, punt 3, 5°, bedoelde borden moeten worden gebruikt al naar gelang van de plaats waar dit materiaal zich bevindt.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

BIJLAGE V

VOORSCHRIFTEN INZAKE DE SIGNALERING VAN OBSTAKELS EN GEVAARLIJKE PLAATSEN EN DE MARKERING VAN VERKEERSWEGEN

1. SIGNALERING VAN OBSTAKELS EN GEVAARLIJKE PLAATSEN:

- 1° De signalering van gevaar door stoten tegen obstakels, door vallende voorwerpen of personen, geschiedt door middel van geel, afgewisseld met zwart, of rood, afgewisseld met wit, binnen de bebouwde zones van de onderneming waartoe de werknemers in het kader van hun werk toegang hebben.
- 2° De afmetingen van de signalering dienen rekening te houden met de afmetingen van het gesignaleerde obstakel of de gesignaleerde gevaarlijke plaats.
- 3° De gele en zwarte of rode en witte banden moeten onder een hoek van circa 45° worden aangebracht en ongeveer dezelfde afmetingen hebben.
- 4° Voorbeeld:

2. MARKERING VAN VERKEERSWEGEN:

- 1° De verkeerswegen voor voertuigen dienen duidelijk door middel van doorlopende strepen met een goed zichtbare kleur - bij voorkeur wit of geel, doch afhankelijk van de kleur van de grond - te worden aangegeven.
- 2° Bij het aanbrengen van de strepen moet rekening worden gehouden met de nodige veiligheidsafstanden tussen de voertuigen die er kunnen rijden en elk voorwerp dat zich in de nabijheid kan bevinden alsook tussen de voetgangers en de voertuigen.
- 3° In de bebouwde zones moeten de zich buiten bevindende permanente wegen niet worden gemarkeerd, voor zover zij voorzien zijn van passende hekken of een passende bestrating.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

BIJLAGE VI

VOORSCHRIFTEN INZAKE DE LICHTSIGNALEN

1. INTRINSIEKE KENMERKEN:

- 1° Rekening houdend met de gebruiksomstandigheden moet het door een signaal uitgezonden licht een aan de omgeving aangepast lichtcontrast veroorzaken dat niet tot verblinding mag leiden maar voldoende zichtbaar moet zijn.
- 2° Het lichtoppervlak dat een signaal uitzendt, moet uniform van kleur zijn of een pictogram op een bepaalde achtergrond bevatten.
- 3° De uniforme kleur moet beantwoorden aan de tabel inzake de betekenis van de kleuren, opgenomen in bijlage I, punt 2.

4° Wanneer het signaal een pictogram bevat, moet dit voldoen aan alle op signaleringsborden van toepassing zijnde regels, als nader omschreven in bijlage II.

2. BIJZONDERE GEBRUIKSREGELS:

1° Wanneer een voorziening een continu en intermitterend signaal kan uitzenden, moet het intermitterende signaal worden gebruikt om ten opzichte van het continue signaal aan te geven dat het gaat om een situatie die een groter gevaar inhoudt of waarbij de gewenste of verplichte interventie of actie met grotere spoed moet worden uitgevoerd.

De duur van elke flits en de frequentie van de flitsen van een intermitterend lichtsignaal moeten zodanig zijn geregeld:

- dat een goede perceptie van de boodschap wordt gegarandeerd en
- dat wordt vermeden dat er verwarring ontstaat tussen verschillende lichtsignalen, respectievelijk tussen een intermitterend en een continu lichtsignaal.

2° Wanneer een intermitterend lichtsignaal wordt gebruikt in plaats of ter aanvulling van een geluidssignaal, moet de code van het signaal identiek zijn.

3° Een voorziening om een lichtsignaal uit te zenden in geval van groot gevaar, moet speciaal bewaakt worden of uitgerust zijn met een reservelamp, die, bij defect van de in gebruik zijnde lamp, automatisch haar functie overneemt.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

BIJLAGE VII

VOORSCHRIFTEN INZAKE DE AKOESTISCHE SIGNALEN.

1. INTRINSIEKE KENMERKEN:

1° Een akoestisch signaal moet:

- a. een geluidsniveau hebben dat duidelijk hoger is dan het niveau van het omgevingslawaai, zodat het goed hoorbaar is, doch niet te luid of pijnlijk voor de oren;
- b. gemakkelijk herkenbaar zijn, ondermeer rekening houdend met de duur van de impulsen en met het interval tussen impulsen en groepen van impulsen, en gemakkelijk te onderscheiden zijn van een ander geluidssignaal en andere omgevingsgeluiden.

2° Wanneer een voorziening een akoestisch signaal met variabele en vaste frequentie kan uitzenden, moet de variabele frequentie worden gebruikt om ten opzichte van de vaste frequentie aan te geven dat het gaat om een situatie die een groter gevaar inhoudt of waarbij de gewenste of verplichte interventie of actie met grotere spoed moet worden uitgevoerd.

2. TE GEBRUIKEN CODE:

Het geluid van een ontruimingssignaal moet continu zijn.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

**VOORSCHRIFTEN
INZAKE DE MONDELINGE MEDEDELING****1. INTRINSIEKE KENMERKEN:**

- 1° De mondelinge mededeling vindt plaats tussen een spreker of zender en één of meer toehoorders, en wel in de vorm van korte teksten, woordgroepen en/of afzonderlijke woorden, eventueel gecodeerd.
- 2° De mondelinge boodschappen moeten zo kort, eenvoudig en duidelijk mogelijk zijn; de taalvaardigheid van de spreker en het gehoorvermogen van de toehoorder(s) moeten voldoende zijn om een ondubbelzinnige communicatie tot stand te brengen.
- 3° De mondelinge medewerking is direct (gebruik van de menselijke stem) of indirect (menselijke stem of spraaksynthese, verspreid door een gepast middel).

2. BIJZONDERE GEBRUIKSGEGEL:

- 1° De betrokken personen moeten de gebruikte taal goed kennen, zodat zij de mondelinge boodschap correct kunnen uitspreken en begrijpen en zich al naar gelang van de boodschap op passende wijze kunnen gedragen op het vlak van de veiligheid of de gezondheid.
- 2° Wanneer een mondelinge mededeling wordt gebruikt in plaats of ter complementering van hand- of armseinen, moeten, als er geen codes worden gebruikt, woorden worden gezegd zoals bijvoorbeeld:
  - start: om het begin van een commando aan te duiden;
  - stop: om een beweging te onderbreken of te beëindigen;
  - einde: om de werkzaamheden stop te zetten;
  - hijsen: om een last te doen ophijsen;
  - vieren: om een last te doen dalen;
  - vooruit/achteruit/naar rechts/naar links: de betekenis van deze bewegingen dient in voorkomend geval gecoördineerd te worden met de dienovereenkomstige hand- of armseinen;
  - gevaar: om een noodstop af te dwingen;
  - snel: om uit veiligheidsoverwegingen een beweging te versnellen.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

BIJLAGE IX

VOORSCHRIFTEN INZAKE DE HAND- EN ARMSEINEN.

1. INTRINSIEKE KENMERKEN:

Een hand- en armsein moet precies en eenvoudig zijn, uit een breed gebaar bestaan; gemakkelijk te geven en te begrijpen zijn en goed van een ander hand- of armsein kunnen worden onderscheiden.

Het gelijktijdig gebruik van beide armen dient symmetrisch te verlopen en mag slechts één enkel signaal weergeven.

Mits zij een ten minste gelijkwaardige betekenis en begrijpelijkheid hebben en beantwoorden aan de hierboven genoemde kenmerken, mogen de gebruikte hand- en armseinen licht afwijken van of meer gedetailleerd zijn dan de in punt 3 opgenomen voorstellingen.

2. BIJZONDERE GEBRUIKSREGELS:

- 1° De persoon die seinen geeft, genaamd seingever, geeft met behulp van hand- en armseinen besturingsinstructies door aan de ontvanger van de seinen, genaamd bestuurder.
- 2° De seingever moet de gehele besturingsoperatie kunnen zien, zonder daarbij door de handeling gehinderd te worden.
- 3° De seingever moet zijn aandacht uitsluitend wijden aan het geven van de besturingsinstructies en de veiligheid van de werknemers die zich in de nabijheid bevinden.
- 4° Wanneer niet aan de in punt 2, 2°, genoemde voorwaarden kan worden voldaan, dienen één of meer bijkomende seingeverers te worden ingeschakeld.
- 5° De bestuurder moet de in uitvoering zijnde transportbeweging stopzetten om nieuwe instructies te vragen, wanneer hij de ontvangen orders niet met de nodige veiligheids garanties kan uitvoeren.
- 6° Maatregelen ter ondersteuning van de hand- en armseinen:
  - a. De seingever moet gemakkelijk door de bestuurder kunnen worden herkend.
  - b. De seingever dient één of meer geëigende herkenningstekens te dragen, bijvoorbeeld, jas, helm, ondermouwen, armbanden, bats (seinschijf).
  - c. Deze herkenningstekens dienen een heldere, bij voorkeur voor alle tekens gelijke kleur te hebben, die uitsluitend door de seingever mag worden gebruikt.

3. TE GEBRUIKEN GECODEERDE GEBAREN:

Inleidende opmerking:

De hierna aangegeven gecodeerde gebaren doen geen afbreuk aan het gebruik van andere, op het niveau van de Europese ruimte van toepassing zijnde, codes, met name in bepaalde activiteitssectoren, waarmee dezelfde handelingen worden aangeduid.

Betekenis	Beschrijving	Illustratie
A. Algemene gebaren.		
BEGIN Pas op ! Begin van commando	Beide armen zijn horizontaal gestrekt met de handpalmen naar voren.	
STOP Onderbreking Einde van de beweging	De rechterarm is opgeheven en de rechterhandpalm naar voren gehouden.	
EINDE Einde van de werkzaamheden.	Beide handen zijn ter hoogte van de borst samengevoegd.	
B. Verticale bewegingen.		
HIJSEN	Met de opgeheven rechterarm en naar voren gebrachte rechterhandpalm wordt traag een cirkelbeweging gemaakt.	
VIEREN	Met de naar beneden gerichte rechterarm en naar binnen gehouden rechterhandpalm wordt traag een cirkelbeweging gemaakt.	
VERTICALE AFSTAND	De afstand wordt met de handen aangegeven.	
C. Horizontale bewegingen.		
VOORUIT	Beide armen worden gebogen, beide handpalmen worden naar binnen gehouden en met de voorarmen worden trage bewegingen naar het lichaam toe gemaakt.	
ACHTERUIT	Beide armen worden gebogen, beide handpalmen worden naar buiten gehouden, met de voorarmen worden trage bewegingen van het lichaam af gemaakt.	
NAAR RECHTS ten opzichte van de signaalgever	Met de ongeveer horizontaal gestrekte rechterarm en de naar beneden gehouden rechterhandpalm worden trage richtingaanwijzende bewegingen gemaakt.	
NAAR LINKS ten opzichte van de signaalgever	Met de ongeveer horizontaal gestrekte linkerarm en de naar beneden gehouden linkerhandpalm worden trage richtingaanwijzende bewegingen gemaakt.	

HORIZONTALE AFSTAND	De afstand wordt met de handen aangegeven.	
D. Gevaar.		
GEVAAR Noodstop	Beide armen opgeheven, handpalmen naar voren.	
SNELLE BEWEGING	De gecodeerde, bevelende gebaren ter aangeving van de bewegingen worden zeer snel uitgevoerd.	
TRAGE BEWEGING	De gecodeerde, bevelende gebaren ter aangeving van de bewegingen worden zeer langzaam uitgevoerd.	

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 17 juni 1997.

AFDELING II: BESCHERMING VAN DE WERKNEMERS TEGEN TABAKSROOK

Koninklijk besluit van 19 januari 2005 betreffende de bescherming van de werknemers tegen tabaksrook (B.S. 2.3.2005, ed. 1)

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2, § 1, 1°, a) tot d) en 2°, van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Dit besluit is niet van toepassing op:

- 1° alle gesloten plaatsen waar voedingsmiddelen en/of dranken ter consumptie aangeboden worden en waar het toegelaten is te roken, met toepassing van de artikelen 2, §2, en 3, §1 van het koninklijk besluit van 15 mei 1990 tot het verbieden van het roken in bepaalde openbare plaatsen;
- 2° de als private vertrekken te beschouwen gesloten plaatsen van alle instellingen van maatschappelijke dienstverlening en van de gevangenissen, waar de bewoners en niet-bewoners mogen roken onder de voorwaarden die er voor hen zijn vastgelegd;
- 3° privé-woningen, behalve de ruimten die exclusief bestemd zijn voor professioneel gebruik en waar werknemers worden tewerkgesteld.

Art. 3.- Voor de toepassing van dit besluit, wordt verstaan onder:

- 1° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° werkruimte:
  - a) elke arbeidsplaats, ongeacht of deze zich binnen of buiten een onderneming of inrichting bevindt en ongeacht of deze zich in een gesloten of in een open ruimte bevindt, met uitzondering van de ruimte in open lucht;
  - b) en elke open of gesloten ruimte binnenin de onderneming of inrichting waar de werknemer toegang tot heeft;
- 3° sociale voorzieningen: de sanitaire voorzieningen, de refter en de lokalen bestemd voor rust of eerste hulp;
- 4° rookkamer: lokaal waar gerookt mag worden en dat uitsluitend daartoe bestemd is;
- 5° het Comité: het Comité voor preventie en bescherming op het werk of, bij ontstentenis hiervan, de syndicale afvaardiging of, bij ontstentenis hiervan, de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet.

Art. 4.- Elke werknemer heeft het recht te beschikken over werkruimten en sociale voorzieningen, vrij van tabaksrook.

Art. 5.- § 1. De werkgever verbiedt het roken in de werkruimten en de sociale voorzieningen, evenals in het vervoermiddel dat voor gemeenschappelijk vervoer van en naar het werk door hem ter beschikking wordt gesteld van het personeel.

§ 2. In afwijking van het verbod bedoeld in § 1, bestaat de mogelijkheid te voorzien in een rookkamer binnen de onderneming, na voorafgaand advies van het Comité.

Deze rookkamer wordt afdoende verlucht.

De regeling van de toegang tot deze kamer tijdens de werkuren wordt vastgelegd, na voorafgaand advies van het Comité.

Deze regeling mag geen ongelijke behandeling van de werknemers veroorzaken.

Art. 6.- De werkgever neemt de nodige maatregelen teneinde erover te waken dat derden die zich in de onderneming bevinden, geïnformeerd worden omtrent de maatregelen die hij toepast overeenkomstig dit besluit.

Art. 7.- § 1. Tot de datum van inwerkingtreding van de artikelen 4, 5 en 6 van dit besluit, voert de werkgever, in het kader van het dynamisch risicobeheersingsstelsel, een algemeen beleid in om het gebruik van tabak in de werkruimten en de sociale voorzieningen in te perken.

§ 2. Het algemeen beleid bedoeld in § 1:

- 1° legt de maatregelen alsook de toepassingsregels vast nodig om het tabaksgebruik in de werkruimten en de sociale voorzieningen in te perken en neemt, zo nodig, de bijkomende materiële maatregelen om hinder te wijten aan omgevingstabaksrook uit te schakelen;
- 2° wordt ter kennis gebracht van alle werknemers.

Art. 8.- opheffingsbepaling

Art. 9.- bepaling tot invoeging in de codex over het welzijn op het werk

Art. 10.- Dit besluit treedt in werking de eerste dag van de maand volgend op die gedurende welke het in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt, met uitzondering van de artikelen 4, 5 en 6 die in werking treden op 1 januari 2006.

HOOFDSTUK IV: BIJZONDERE ARBEIDSPLAATSEN

AFDELING IX: OPSLAGPLAATSEN VOOR ONTVLAMBARE VLOEISTOFFEN

Koninklijk besluit van 13 maart 1998 betreffende de opslag van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare, ontvlambare en brandbare vloeistoffen (B.S. 15.5.1998)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)

Onderafdeling 1.- Algemene bepalingen

Artikel 1.- De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de werkgevers en werknemers, zoals bepaald bij artikel 28 van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de besluiten van de Regent van 11 februari 1946 en 27 september 1947.

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de opslagplaatsen van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare, ontvlambare en brandbare vloeistoffen.

Dit besluit is niet van toepassing:

- 1° op transportvoertuigen;
- 2° op fabricagetoestellen waarin de producten een bewerking moeten ondergaan en de pompen en buffervaten, gekoppeld aan de productie;
- 3° op hoeveelheden kleiner dan:
  - a) 50 liter zeer licht ontvlambare en licht ontvlambare vloeistoffen;
  - b) 500 liter ontvlambare vloeistoffen;
  - c) 3000 liter brandbare vloeistoffen;
- 4° op voedingshouders van voertuigen en motoren met inwendige verbranding;
- 5° op vloeibaar gemaakte ontvlambare gassen;
- 6° op verdeeltoestellen, zoals benzine- en dieselpompen voor autobrandstof.

Art. 3.- § 1. Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° Opslag: het bewaren van vloeistoffen in recipiënten in een hoeveelheid die het dagverbruik (24 uur) overschrijdt.
- 2° Opslagplaatsen: de ruimten of plaatsen in gebouwen of in open lucht bestemd om de in dit besluit bedoelde vloeistoffen in vaste of verplaatsbare recipiënten op te slaan.
- 3° Zeer licht ontvlambare vloeistoffen: vloeibare stoffen en preparaten waarvan het vlam-punt lager is dan 0°C en het kookpunt gelijk aan of lager dan 35°C.
- 4° Licht ontvlambare vloeistoffen: vloeibare stoffen en preparaten waarvan het vlam-punt lager is dan 21°C.
- 5° Ontvlambare vloeistoffen: vloeibare stoffen en preparaten waarvan het vlam-punt lager is dan of gelijk is aan 55°C, maar minstens 21°C.
- 6° Brandbare vloeistoffen: vloeibare stoffen en preparaten waarvan het vlam-punt lager is dan of gelijk is aan 100°C en hoger is dan 55°C.
- 7° Verplaatsbare recipiënten: alle niet vast opgestelde recipiënten (bussen, flessen, jerrycans, vaten, laadketel,.....) die geen integraal deel uitmaken van het productieproces.

- 8° Deskundige: hetzij een al dan niet tot de onderneming behorende natuurlijke persoon, hetzij, een rechtspersoon, die beschikt over de vereiste kennis en de nodige ervaring omtrent de bouw, de beveiliging, het onderhoud en de controle van reservoirs, tanks, leidingen en toebehoren.
- 9° Gesloten opslagplaats: ruimte die voor meer dan drie vierden van de omtrek gesloten is en voorzien van een dak.
- 10° Open opslagplaats: ruimte in open lucht, die voor maximum drie vierden van de omtrek is gesloten, eventueel voorzien van een dak.
- 11° Veiligheidskast: kast in onbrandbaar materiaal bestemd voor de opslag van vloeistoffen bedoeld in 3° tot 6°.
- 12° Ondergrondse inkuiping: ondergrondse constructie die geen deel uitmaakt van een gebouw en die begrensd is door een vloer, wanden en eventueel een dakplaat in metselwerk of beton, waarin reservoirs zijn geplaatst.
- 13° Vergunde reservoirs en vergunde tanks: reservoirs en tanks die op de datum van inwerkingtreding van dit besluit vergund zijn in toepassing van de bepalingen betreffende de politie van de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke inrichtingen, bedoeld in artikel 6, §1, II, 3° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.
- 14° Tanks: Vast opgestelde bovengrondse reservoirs.

§ 2. De vlampunten bedoeld in §1, 3° tot 6°, worden bepaald volgens de normen NBN T52-900, NBN T52-110 en NBN T52-075.

Art. 4.- De kortstondige opslag samenhangend met het vervoer over de weg, per spoor, over binnenwateren of zeewateren of door de lucht, met inbegrip van laden en lossen en de overbrenging naar of van een andere tak van vervoer in havens, op kaden of in spoorwegemplacements is niet onderworpen aan de voorschriften van dit besluit.

Wanneer de in dit besluit bedoelde vloeistoffen echter worden opgeslagen in opslagplaatsen die gelegen zijn in havens, langs kaden of spoorwegemplacements en die bestemd zijn om regelmatig dergelijke vloeistoffen kortstondig op te slaan, dan zijn deze opslagplaatsen onderworpen aan de voorschriften van dit besluit.

Art. 5.- De kennis en ervaring van de in artikel 3, §1, 8° bedoelde deskundige moeten ten allen tijde aan de met het toezicht belaste ambtenaar kunnen aangetoond worden.

Art. 6.- Onze Minister van Tewerkstelling en Arbeid kan in uitzonderlijke omstandigheden, gewettigd door de aard van de opslag, technische noodzaak, of in geval van onvoorziene omstandigheden of ten gevolge van de evolutie van de techniek afwijkingen verlenen van de technische voorschriften van dit besluit.

Deze afwijkingen die het voorwerp uitmaken van een gemotiveerd besluit, worden verleend op verslag van de Administratie van de arbeidsveiligheid.

Het ministerieel besluit vermeldt de voorwaarden waaronder de afwijking wordt verleend.

Onderafdeling 2.- Opslag in verplaatsbare recipiënten.

Art. 7.- Het opslaan van zeer licht ontvlambare, van licht ontvlambare en ontvlambare vloeistoffen in verplaatsbare recipiënten mag enkel geschieden op plaatsen daartoe bestemd, te weten:

- 1° in open opslagplaatsen;
- 2° in gesloten opslagplaatsen;
- 3° in veiligheidskasten.

Het is verboden deze opslagplaatsen aan te leggen in kelderverdiepingen.

Art. 8.- Een veiligheidskast is uitgerust met een opvangbak voor eventuele lekvloeistof en deuren die ingeval van brand zelfsluitend zijn.

De opvangkuip moet bovendien beantwoorden aan de bepalingen van bijlage I, punt 1.1., bij dit besluit.

Art. 9.- § 1. De lokalen bestemd voor de opslag van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare of ontvlambare vloeistoffen moeten beantwoorden aan de bepalingen van artikel 52 van het ARAB en aan de voorschriften bedoeld in §2.

§ 2. De deuren van de opslagplaatsen gaan naar buiten open.

Indien dit om bedrijfstechnische redenen vereist is mogen de deuren in afwijking van artikel 52 van het ARAB tijdelijk geopend blijven.

In geval van brand moeten de deuren automatisch sluiten.

Art. 10.- De vloer van de open en gesloten opslagplaatsen en de bodem van de veiligheidskasten moeten kuipvormig uitgevoerd worden en geconstrueerd uit onbrandbare materialen.

De inkuiping moet ondoordringbaar zijn en bestand tegen de erin opgeslagen vloeistoffen.

De inkuiping moet conform zijn aan de bepalingen van bijlage I punt 1 van dit besluit.

Art. 11.- In de opslagplaatsen mogen alleen elektrische verlichtingsmiddelen gebruikt worden.

De elektrische installaties beantwoorden aan de voorschriften van het ARAB of van het Algemeen Reglement op de elektrische installaties, hierna AREI genoemd, en inzonderheid aan deze die handelen over explosieve atmosferen.

Art. 12.- Alle opslagplaatsen moeten op afdoende wijze, hetzij natuurlijk, hetzij kunstmatig geventileerd worden.

Art. 13.- De zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare en ontvlambare vloeistoffen moeten in gesloten recipiënten bewaard worden.

Zij moeten bovendien tegen de nadelige gevolgen van de inwerking van zonnestralen of van de straling van gelijk welke warmtebron beschermd worden.

Art. 14.- De recipiënten moeten met de nodige voorzichtigheid behandeld worden.

Art. 15.- De opslag van verplaatsbare recipiënten van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare en ontvlambare vloeistoffen moet eveneens voldoen aan de bepalingen van bijlage I van dit besluit.

Onderafdeling 3.- Vast opgestelde reservoirs - Algemene bepalingen voor alle vast opgestelde reservoirs

Art. 16.- De reservoirs worden gebouwd, getest en geplaatst volgens een norm, een code van goede praktijk of bij ontstentenis daarvan volgens de regels van goed vakmanschap, aanvaard door een deskundige, zodanig dat ze alle waarborgen bieden inzake, sterkte, stabiliteit en dichtheid.

De deskundige vergewist zich van de correcte keuze en de volledige toepassing van de normen, codes en regels van goed vakmanschap.

Art. 17.- De reservoirs moeten uitgerust zijn met een doeltreffend beveiligingssysteem tegen over- en onderdruk.

Art. 18.- Het ventilatiesysteem voor reservoirs van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare en ontvlambare vloeistoffen moet afgesloten worden met een toestel dat vlamdoorgang belet.

Het eventueel opvangen van de uittredende gassen geschiedt via een procédé dat de veiligheid waarborgt.

Art. 19.- De ontluchtingspijpen van de reservoirs moeten uitmonden in de vrije lucht op een voldoende hoogte en derwijze dat het uittredend gas de naburige lokalen niet kan binnendringen. De bepalingen van bijlage II punt 2 en bijlage III punt 2 van dit besluit zijn eveneens van toepassing.

Art. 20.- De reservoirs worden beschermd tegen corrosie, hetzij door ze te vervaardigen uit corrosiebestendig materiaal, hetzij door het aanbrengen van een corrosiebestendige bekleding, hetzij door een kathodische bescherming.

De keuze van de bescherming houdt rekening met de opstelling van de houder en desgevallend met de aard van de bodem.

Art. 21.- De reservoirs en bijhorende buizen en toebehoren moeten op equipotentiaal gebracht worden. Metalen reservoirs moeten geaard worden.

Wanneer een houder voorzien is van een kathodische bescherming, is hij elektrisch geïsoleerd van het bovengrondse deel van de installatie. De bovengrondse vulleidingen worden in dat geval stroomopwaarts van deze isolatie geaard.

Art. 22.- Tijdens het vullen en ledigen moeten maatregelen genomen worden om gevaarlijke elektrostatische ladingen te voorkomen.

Art. 23.- De reservoirs worden getest volgens de code gekozen voor het ontwerp.

Ze ondergaan periodiek een dichtheidsproef volgens de voorschriften van de gebruikte code.

De deskundige vergewist zich van de correcte en volledige toepassing van de regels van de gebruikte testmethode.

Art. 24.- De aansluitingen om de reservoirs te vullen moeten gemakkelijk bereikbaar zijn.

Art. 25.- Bij de vulopening of op een andere voor de informatieverstrekking evenwaardige plaats moet een plaat aangebracht worden die volgende aanduidingen draagt:

- 1° het nummer van het reservoir;
- 2° de naam van de opgeslagen vloeistof;
- 3° de gevarensymbolen;
- 4° het inhoudsvermogen van het reservoir.

Art. 26.- Het is verboden een bepaald reservoir met andere vloeistoffen te vullen, dan deze waarvoor hij werd ontworpen, tenzij na onderzoek bewezen is dat deze hiervoor geschikt is.

Dit onderzoek dient te gebeuren door een deskundige.

Art. 27. - Indien de noodzaak bestaat voertuigen te laten rijden over een plaats waar zich bedolven reservoirs bevinden of over een plaats waar zich een ondergrondse inkuiping bevindt, moet deze plaats afgesloten worden met een stevige en onontbrandbare vloer die genoeg mechanische weerstand biedt om te vermijden dat de reservoirs door de voertuigen beschadigd worden.

Onderafdeling 4.- Rechtstreeks in de grond bedolven reservoirs

Art. 28.- De rechtstreekse plaatsing in de grond is enkel toegelaten voor dubbelwandige metalen reservoirs en reservoirs in gewapende thermohardende kunststof of in roestvrij staal.

Art. 29.- De reservoirs dienen stevig door beugels te worden bevestigd aan een onvervormbare fundering waarvan het gewicht zwaar genoeg is om te beletten dat de ledige reservoirs bij overstroming zouden opgelicht worden.

Art. 30.- De reservoirs worden geplaatst in zand, aarde of een ander aangepast materiaal dat inert is tegenover het reservoir, zijn bekleding en inhoud en dat ook de bekleding niet mechanisch mag beschadigen.

De reservoirs worden bedekt met een voldoende dikke laag zand, aarde of een ander aangepast materiaal.

Art. 31.- De bepalingen van bijlage II bij dit besluit zijn eveneens van toepassing.

Onderafdeling 5.- Reservoirs geplaatst in ondergrondse inkuiping

Art. 32.- De ondergrondse inkuiping wordt gebouwd in onbrandbare materialen.

Ze moet stevig zijn en waterdicht.

De wanden van de inkuiping mogen niet raken aan gemeenschapsmuren.

Art. 33.- De reservoirs mogen in geen geval ontfluchten in de ondergrondse inkuiping.

Art. 34.- Indien de ondergrondse inkuiping wordt opgevuld met zand, aarde of een ander materiaal moet dit inert zijn tegenover het reservoir, zijn bekleding, de ingehouden vloeistof en het materiaal van de ondergrondse inkuiping.

Art. 35.- Vanuit het laagste punt van de inkuiping moeten de nodige voorzieningen aangebracht worden om de eventuele lekken op te sporen en eventuele lekvloeistof en het hemelwater te verwijderen.

Art. 36.- Het is verboden aan de ondergrondse inkuiping een andere bestemming te geven dan die voor opslagruimte van het reservoir.

Art. 37.- Enkel de leidingen vereist voor de exploitatie van de erin geplaatste reservoirs mogen doorheen de wanden van de ondergrondse inkuiping gevoerd worden.

Art. 38.- Wanneer de reservoirs een inhoud hebben die groter is dan 2.000 liter, dan dient tussen de wanden van de reservoirs alsook tussen de reservoirs onderling en die van de ondergrondse inkuiping een vrije ruimte te bestaan om het onderzoek van de reservoirs mogelijk te maken.

Art. 39.- De bepalingen van bijlage III van dit besluit zijn eveneens van toepassing.

Onderafdeling 6.- Opslag in tanks

Art. 40.- De tanks moeten op een fundering rusten met een voldoende stabiliteit, om te beletten dat de belasting ongelijke inzakkingen mocht veroorzaken waardoor een gevaar voor omvallen of breuk zou kunnen ontstaan.

Art. 41.- Rondom de tanks wordt een vloestofdichte dam in beton, metselwerk, aarde of een ander onbrandbaar materiaal aangelegd. De aldus bekomen inkuiping heeft een inhoudsvermogen overeenkomstig de bepalingen van bijlage IV van dit besluit.

In afwijking van het eerste lid is geen inkuiping vereist voor dubbelmanteltanks, geplaatst op een vloestofdichte bodem onder de voorwaarden bepaald in bijlage IV.

Art. 42.- Het doorvoeren van buizen door de inkuiping is slechts toegelaten indien de dichtheid van de inkuiping verzekerd blijft.

Art. 43.- De inkuipingen moeten voorzien zijn van reddingsladders of onbrandbare trappen, zo geplaatst dat een persoon die vlucht, snel een reddingsladder of een trap kan bereiken.

Art. 44.- Tussen de tanks onderling of de tank en de dam moet een vrije ruimte bestaan om het onderzoek van de tank mogelijk te maken.

Art. 45.- De bepalingen van bijlage IV bij dit besluit zijn eveneens van toepassing.

Onderafdeling 7.- Beproevingen

Art. 46.- De verplichte beproevingen en dichtheidsonderzoeken bedoeld in dit besluit en zijn bijlagen worden uitgevoerd door een deskundige.

De werkgever houdt de verslagen van deze beproevingen en onderzoeken ter beschikking van de met het toezicht belaste ambtenaren.

Onderafdeling 8.- Brandbeveiliging

Art. 47.- De bepalingen van de artikelen 50 tot 57 zijn van toepassing onverminderd de bepalingen van artikel 52 van het ARAB.

Art. 48.- In de opslagplaatsen is het verboden vuur te maken, eender welke vlam binnen te brengen of te roken.

Dit verbod wordt aangeduid door het pictogram overeenkomstig de reglementaire bepalingen betreffende de veiligheids- en de gezondheidssignalering.

Het verbod moet worden aangebracht bij de ingang van de betrokken opslagplaats of bij de ingang van de zone indien in deze zone een totaal rook- en vuurverbod geldt.

Art. 49.- Het werken met vuur of open vlam in de opslagplaatsen is onderworpen aan een voorafgaandelijke geschreven machtiging die wordt verleend door de werkgever of zijn aangeselde.

Art. 50.- De toestellen die inzonderheid bestemd zijn voor het behandelen, peilen, overtappen moeten bestand zijn tegen de vloeistoffen waarmee ze in contact komen. Ze dienen beveiligd te zijn tegen elektrostatische opladingen die tot gevaarlijke ontladingen kunnen aanleiding geven.

Art. 51.- In de installaties voor de opslag van bedoelde vloeistoffen in niet verplaatsbare reservoirs moet een voorziening aangebracht worden om bij brand de aanvoer te onderbreken. Indien dit manueel moet gebeuren, moet dit geschieden van op een veilige plaats.

Art. 52.- De keuze en de opstellingsplaats van de elektrische apparaten dient te beantwoorden aan de voorschriften van het ARAB of het AREI, inzonderheid aan deze die handelen over explosieve atmosferen.

Art. 53.- Het vullen en ledigen van vaste reservoirs mag enkel geschieden met behulp van aangepaste verbindingen die op stevige wijze aan het reservoir bevestigd zijn.

Art. 54.- De werknemers mogen geen schoeisel dragen dat vonkvorming kan veroorzaken.

Art. 55.- In de gesloten opslagplaatsen worden enkel verwarmingstoestellen aangewend, die geen gevaar opleveren voor de ontsteking van de opgeslagen vloeistoffen.

Onderafdeling 9.- Behandeling van de vloeistoffen

Art. 56.- De vloeistoffen bedoeld in artikel 2 worden behandeld op een wijze om alle risico's op incidenten en ongevallen te voorkomen.

Hiertoe worden inzonderheid de maatregelen bedoeld in de artikelen 59 en 60 genomen.

Art. 57.- Bij reservoirs gevuld met zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare en ontvlambare vloeistoffen:

- 1° mogen alleen pompen gebruikt worden of inerte gassen als drukkingsmiddel;
- 2° dienen de nodige maatregelen getroffen te worden opdat de maximaal toelaatbare druk niet zou overschreden worden.

Art. 58.- Bij het behandelen van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare, ontvlambare en brandbare vloeistoffen zullen alle maatregelen genomen worden om morsen te voorkomen.

De nodige middelen moeten aanwezig zijn om toevallige lekvloeistof onmiddellijk en efficiënt op te ruimen.

Onderafdeling 10.- Betreden van ondergrondse reservoirs en tanks voor het uitvoeren van onderzoeken, werken en herstellingen

Art. 59.- Vooraleer een ondergronds reservoir of een tank te betreden dient een geschreven machtiging van de werkgever of van zijn aangestelde verkregen te worden.

Hiertoe worden inzonderheid de volgende maatregelen getroffen:

- 1° alle ontvlambare dampen moeten verwijderd worden, evenals de bezinkingen die na het ledigen overblijven;
- 2° onverminderd de bepalingen van artikel 53 van het ARAB is het betreden van een reservoir of tank zonder ademhalingstoestel enkel toegelaten indien uit metingen blijkt dat er voldoende zuurstof aanwezig is;
- 3° de grenswaarden voor blootstelling bedoeld in de bijlagen van artikel 103 sexies van het ARAB mogen niet overschreden worden;
- 4° gedurende het ganse verblijf in het reservoir of in de tank moeten deze metingen op regelmatige tijdstippen herhaald worden;
- 5° indien het noodzakelijk is de reservoirs of tanks te betreden vooraleer de dampen van de opgeslagen vloeistoffen en de bezinkingen die aanleiding kunnen geven tot die dampen volkomen verwijderd werden, moeten de werknemers een ademhalingstoestel dragen dat aangepast is aan de omstandigheden en beantwoordt aan de voorschriften van het koninklijk besluit van 31 december 1992 tot uitvoering van de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1989 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen, hierna koninklijk besluit betreffende de P.B.M. genoemd;
- 6° Personen die een reservoir of tank betreden zullen een gordel met schouderbanden dragen, die verbonden is met een veiligheidskoord, die tot buiten leidt en vastgehouden wordt door personen die speciaal belast zijn met het toezicht en met de eventuele reddingswerken of dragen een uitrusting die equivalente veiligheidswaarborgen biedt en beantwoordt aan de voorschriften van het koninklijk besluit betreffende de P.B.M.;
- 7° de personen die belast zijn met de eventuele reddingswerken moeten in hun nabijheid het daartoe benodigde materieel hebben, inzonderheid ladders en touwen, alsmede ademhalingstoestellen die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn en van het type “met toevoer van vrije lucht”, van het type “met toevoer van perslucht” of van het “onafhankelijk” type zijn, zoals bepaald in het koninklijk besluit betreffende de P.B.M.

Art. 60.- Onverminderd de voorschriften van artikel 61 is het uitvoeren van werken of herstellingen aan ondergrondse reservoirs of aan tanks inzonderheid aan de volgende maatregelen onderworpen:

- 1° vooraleer aan een tank of een reservoir werken of herstellingen worden uitgevoerd, worden ze gereinigd volgens een reinigingsmethode die op gebied van brand- en explosiebeveiliging voldoende waarborgen biedt.
- 2° de werken of herstellingen dienen in een procedure te worden vastgelegd welke gevisieerd moet worden door het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen of één van zijn adjuncten.
- 3° tijdens de werken of herstellingen zal in het reservoir of de tank een permanente verluchting verzekerd worden.

Onderafdeling 11.- Herstelling van verplaatsbare recipiënten

Art. 61.- De herstellingswerkplaats voor verplaatsbare recipiënten is afgescheiden van de opslagplaats hetzij door middel van wanden uit onbrandbare materialen, metselwerk of beton hetzij door een veiligheidsafstand om een eventuele brandoverslag te vermijden.

De herstellingswerkplaats moet voldoen aan de voorschriften van het ARAB of het AREI, in het bijzonder de artikels die handelen over explosieve atmosferen.

In deze werkplaats mogen geen zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare of ontvlambare vloeistoffen worden opgeslagen.

Art. 62.- Vooraleer de herstelling aan te vatten, moeten de resten van de bedoelde vloeistoffen en dampen verwijderd worden.

Te dien einde dienen de recipiënten gereinigd te worden volgens een methode die de nodige waarborgen biedt opdat alle zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare, ontvlambare of brandbare vloeistoffen en dampen verwijderd zijn.

De recipiënten moeten tijdens gans de duur van de herstellingen open blijven.

Onderafdeling 12.- Signalisatie en toezicht

Art. 63.- Een signalisatie die het gebruik van vuur of open vlam en roken verbiedt overeenkomstig de reglementaire bepalingen betreffende de veiligheids- en de gezondheidssignalering op het werk, wordt op de deuren van de lokalen en op de reservoirs aangebracht waarin de bedoelde vloeistoffen aanwezig zijn. Deze bepaling is niet van toepassing indien er voor het geheel van de installaties een vuur- en/of rookverbod aan de ingang van de zone is aangebracht.

Art. 64.- De installaties moeten goed onderhouden worden. Aan ieder tekort dat een risico betekent of dat de veiligheid van het personeel nadelig kan beïnvloeden, moet onverwijld verholpen worden.

Art. 65.- Maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat onbevoegden de opslagplaatsen zouden betreden.

Onderafdeling 13.- Voorlichting van de werknemers

Art. 66.- Onverminderd de bepalingen van artikel 28ter van het ARAB neemt de werkgever de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de werknemers een adequate specifieke vorming krijgen en alle inlichtingen ontvangen voor de eigen veiligheid, deze van medewerknemers en deze van derden, overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.

De resultaten van de in dit besluit voorgeschreven controles moeten ter kennis gebracht worden van het comité voor preventie en bescherming op het werk, of bij ontstentenis ervan, aan de syndicale afvaardiging.

Onderafdeling 14.- Toezicht

Art. 67.- *opgeheven* (1)

Onderafdeling 15.- Overgangs- en slotbepalingen

Art. 68.- § 1. De bestaande enkelwandige, rechtstreeks in de grond bedolven reservoirs mogen slechts verder in gebruik gehouden worden, indien het gaat om vergunde reservoirs.

De bestaande reservoirs die niet voldoen aan de bepalingen van artikel 17, mogen slechts verder in gebruik gehouden worden, indien het gaat om vergunde reservoirs.

§ 2. Indien het bestaande reservoir niet volledig overeenstemt met de bepalingen van artikel 16, moet het reservoir aan een dichtheidsproef onderworpen worden onder het toezicht van een deskundige.

De periodiciteit van de dichtheidsproef wordt bepaald door de deskundige in functie van de vloeistof in kwestie, maar mag een termijn van vijf jaar niet overschrijden.

Art. 69.- De bestaande tanks die niet volledig voldoen aan alle bepalingen van de artikelen 40 tot 45 mogen slechts verder in gebruik gehouden worden, indien het gaat om vergunde tanks.

OPSLAG IN VERPLAATSBARE RECIPIËNTEN**1. INHOUD VAN DE OPVANGKUIPEN.**

- 1.1. Veiligheidskast: de minimuminhoud van de opvangkuip van een veiligheidskast is gelijk aan of groter dan de inhoud van het grootste erin geplaatste recipiënt en is tenminste gelijk aan één vierde van de inhoud van alle erin geplaatste recipiënten.
- 1.2. De minimuminhoud van de opvangkuip voor opslag van recipiënten in open en gesloten opslagplaatsen van de verplaatsbare recipiënten van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare en ontvlambare vloeistoffen is gelijk aan of groter dan de inhoud van het grootste erin geplaatste recipiënt en tenminste gelijk aan één vierde van de inhoud van alle erin geplaatste recipiënten. De inhoud mag tot één tiende teruggebracht worden indien er een aangepaste brandbestrijdingsinstallatie is aangebracht.

2. BRANDWEERSTAND.

De brandweerstand van de opslagplaats moet voldoen aan de volgende eisen:

- 2.1. Opslag in een gebouw: de opslagplaats moet geconstrueerd zijn op de wijze zoals voorgeschreven voor deze lokalen in artikel 52 van het ARAB.
- 2.2. Opslagplaatsen buiten gebouwen.
Gesloten opslagplaatsen die speciaal werden gebouwd voor de opslag van deze vloeistoffen en die niet beantwoorden aan de bepalingen van artikel 52 van het ARAB moeten voldoen aan de volgende voorwaarden:
  - zij worden opgetrokken uit onbrandbare materialen, metselwerk of beton;
  - zij moeten zich op een voldoende afstand bevinden van elk naburig gebouw om een eventuele brandoverslag te vermijden.

3. OPSLAG VAN ZEER LICHT ONTVLAMBARE, LICHT ONTVLAMBARE EN ONTVLAMBARE VLOEISTOFFEN SAMEN MET ANDERE STOFFEN.

De opslag van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare en ontvlambare vloeistoffen samen met andere stoffen is toegelaten mits deze laatste stoffen:

- * het risico op ongevallen en de gevolgen ervan niet verhogen;
- * bij een eventueel lek de houders van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare of ontvlambare stoffen niet kunnen aantasten doordat daartoe de nodige maatregelen zijn getroffen;
- * geen gevaarlijke reacties aangaan met de zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare of ontvlambare vloeistoffen.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 13 maart 1998.

BIJLAGE II

RECHTSTREEKS IN DE GROND BEDOLVEN RESERVOIRS

1. Rechtstreeks in de grond bedolven reservoirs moeten minstens een halve meter verwijderd blijven van de gemeenschapsmuren.
2. De ontluhtingspijpen van ondergrondse reservoirs moeten uitmonden op een hoogte van ten minste drie meter boven de belendende constructies.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 13 maart 1998.

BIJLAGE III

RESERVOIRS GEPLAATST IN EEN ONDERGRONDSE INKUIPING

1. De ruimte bedoeld in artikel 38 moet ten minste vijftig centimeter breed zijn.
2. De ontluhtingspijpen van het in de ondergrondse inkuiping geplaatste reservoir monden uit op ten minste drie meter boven de begane grond.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 13 maart 1998.

BIJLAGE IV

BOUW VAN DE OPVANGKUIP VAN TANKS

1. De inkuiping zal een inhoudsvermogen hebben dat gelijk is aan of groter dan:
  - 1° Voor zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare en ontvlambare stoffen, de grootste waarde van:
    - a) het inhoudsvermogen van de grootste tank, vermeerderd met 25% van het totale inhoudsvermogen van de andere in de inkuiping geplaatste tanks;
    - b) de helft van het totale inhoudsvermogen uitgedrukt in liters water van de erin geplaatste tanks.
  - 2° Voor de brandbare vloeistoffen met uitzondering van de extra zware stookolie: het waterinhoudsvermogen van de grootste tank.

Bij gemengde opstelling van enkelvoudige en dubbelmanteltanks, dienen deze laatste niet inrekening gebracht voor de bepaling van de capaciteit van de inkuiping.
2. De inkuiping zal derwijze berekend worden dat zij kan weerstaan aan de vloeistofmassa die bij breuk, uit de grootste in de kuip geplaatste tank zou kunnen ontsnappen. Daarenboven zal een afstand, minstens gelijk aan de helft van de hoogte der tanks, tussen deze en de binnenste onderkant van de inkuipdam worden gelaten. Deze afstand mag worden verminderd tot 30 centimeter indien de tank door een ringmantel is omgeven, welke belet dat ongeval van breuk, de vloeistof over de rand van de inkuiping zou terecht komen. De inkuiping kan eveneens gerealiseerd worden door een dubbelmanteltank indien de tussenruimte bewaakt wordt door een toestel dat automatisch alarmeert bij lekken.

Indien de inkuiping breder is dan 30 meter dienen de reddingsladders of -trappen zo geplaatst te worden dat een persoon die vlucht geen grotere afstand moet afleggen dan de halve breedte van de inkuiping plus 15 meter om een reddingsladder of -trap te bereiken.

De ruimte voor inspectie tussen de tanks onderling en tussen de tanks en de inkuiping moet tenminste 50 centimeter breed zijn.

Alle andere doorgangen voor bediening moeten minstens één meter breed zijn.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 13 maart 1998.

AFDELING X: RUIMTEN MET RISICO'S VOOR WERKNEMERS DOOR EEN EXPLOSIEVE ATMOSFEER

Koninklijk besluit van 26 maart 2003 betreffende het welzijn van de werknemers die door explosieve atmosferen gevaar kunnen lopen (B.S. 05.05.2003)

Artikel 1.- § 1. Dit besluit en zijn bijlagen zijn de omzetting in Belgisch recht van de Richtlijn 1999/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 1999 betreffende minimumvoorschriften voor de verbetering van de gezondheidsbescherming en van de veiligheid van werknemers die door explosieve atmosferen gevaar kunnen lopen (vijftiende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van de richtlijn 89/391/EEG).

§ 2. Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

§ 3. Dit besluit is van toepassing in ruimten waar de personen bedoeld in § 2 een risico kunnen lopen door explosieve atmosferen.

§ 4. Dit besluit is niet van toepassing op:

- 1° ruimten die direct gebruikt worden voor en gedurende de medische behandeling van patiënten;
- 2° het gebruik van gastoestellen waarop de voorschriften van het koninklijk besluit van 3 juli 1992 betreffende de veiligheid van gastoestellen van toepassing zijn, in die zin dat deze gastoestellen zelf niet beschouwd worden als emissiebronnen die een explosieve atmosfeer kunnen veroorzaken;
- 3° vervaardiging, bewerking, gebruik, opslag en transport van springstoffen of chemisch instabiele stoffen;
- 4° de winningindustrieën waarop het koninklijk besluit van 6 januari 1997 betreffende de minimumvoorschriften ter verbetering van de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers in de winningindustrieën die delfstoffen winnen met behulp van boringen, en het koninklijk besluit van 6 januari 1997 betreffende de minimumvoorschriften ter verbetering van de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers in de winningindustrieën in dagbouw of ondergronds, van toepassing zijn;
- 5° het gebruik van vervoermiddelen over land, over het water en door de lucht waarop de desbetreffende voorschriften van de wetten en besluiten tot omzetting in Belgisch recht van internationale overeenkomsten (zoals ADNR, ADR, ICAO, IMO, RID) en de communautaire richtlijnen, waarmee uitvoering wordt gegeven aan deze overeenkomsten, toegepast worden. Vervoermiddelen bestemd voor gebruik in een potentieel explosieve atmosfeer zijn niet uitgesloten.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° explosieve atmosfeer: een mengsel van lucht en brandbare stoffen in de vorm van gassen, dampen, nevels of stof, onder atmosferische omstandigheden, waarin de verbranding zich na ontsteking uitbreidt tot het gehele niet verbrande mengsel;
- 2° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 3° ADNR: het Reglement voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over de Rijn;
- 4° ADR: Het Europees verdrag betreffende het internationaal vervoer van gevaarlijke goederen over de weg;

- 5° ICAO: de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie;
- 6° IMO: de Internationale maritieme Organisatie;
- 7° RID: het Reglement betreffende het internationaal spoorwegvervoer van gevaarlijke stoffen.

Art. 3.- Bij het voldoen aan zijn verplichtingen die voortvloeien uit de bepalingen van artikel 5 van de wet dient de werkgever ter voorkoming van en bescherming tegen explosies, met de aard van zijn bedrijf overeenstemmende technische en/of organisatorische maatregelen te treffen, met prioriteitsaanduiding en volgens de volgende grondbeginselen:

- 1° het verhinderen van het ontstaan van explosieve atmosferen of, wanneer dat gezien de aard van het werk niet mogelijk is;
- 2° het vermijden van de ontsteking van explosieve atmosferen, en
- 3° het beperken van de schadelijke gevolgen van een explosie, teneinde het welzijn van de werknemers te verzekeren.

Deze maatregelen worden zo nodig gecombineerd en/of aangevuld met maatregelen tegen de uitbreiding van explosies en worden regelmatig herzien, in ieder geval telkens wanneer zich belangrijke veranderingen voordoen.

Art. 4.- § 1. Bij het voldoen aan zijn verplichtingen krachtens de bepalingen van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, beoordeelt de werkgever de specifieke risico's die voortvloeien uit explosieve atmosferen, daarbij ten minste rekening houdend met:

- 1° de waarschijnlijkheid van de aanwezigheid en het voortduren van explosieve atmosferen;
- 2° de waarschijnlijkheid dat ontstekingsbronnen, elektrostatische ontladingen daaronder begrepen, aanwezig zijn, actief worden en daadwerkelijk ontsteken;
- 3° de installaties, de gebruikte stoffen, de processen en hun mogelijke wisselwerkingen;
- 4° de omvang van de te verwachten gevolgen.

De explosierisico's moeten in hun geheel worden beoordeeld.

§ 2. Ruimten die via openingen verbonden zijn of kunnen worden verbonden met ruimten waar explosieve atmosferen aanwezig kunnen zijn, dienen bij de beoordeling van explosierisico's in aanmerking te worden genomen.

Art. 5.- Ter verzekering van de veiligheid en de gezondheid van werknemers treft de werkgever, overeenkomstig de algemene preventiebeginselen en de beginselen van artikel 3, de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat:

- 1° wanneer explosieve atmosferen kunnen ontstaan in hoeveelheden die het welzijn van werknemers of anderen in gevaar kunnen brengen, de werkomgeving zodanig is dat er veilig kan worden gewerkt;
- 2° in een werkomgeving waarin explosieve atmosferen kunnen ontstaan in hoeveelheden die het welzijn van werknemers in gevaar kunnen brengen, tijdens de aanwezigheid van werknemers passend toezicht gewaarborgd is, in overeenstemming met de risicobeoordeling door middel van passende technische middelen;
- 3° personen die geen werknemer zijn, en die om het even welke reden toegang hebben tot een werkomgeving waarin explosieve atmosferen aanwezig kunnen zijn, de veiligheid van de werknemers niet in het gedrang brengen.

Art. 6.- Onverminderd de voorschriften van artikel 7 van de wet, is elke werkgever verantwoordelijk voor alle zaken die onder zijn controle staan, wanneer zich op dezelfde arbeidsplaats werknemers van verschillende ondernemingen bevinden.

Onverminderd de voorschriften van hoofdstuk IV van de wet, coördineert de werkgever in wiens inrichting werknemers van ondernemingen van buitenaf of zelfstandigen werkzaamheden komen uitvoeren, de uitvoering van alle maatregelen inzake het welzijn van de werknemers en preciseert hij in het explosieveiligheidsdocument als bedoeld in artikel 8 het doel van de coördinatie en de maatregelen en de wijze van uitvoering ervan.

Art. 7.- § 1. De werkgever deelt de ruimten waar explosieve atmosferen aanwezig kunnen zijn overeenkomstig bijlage I in, in zones.

De interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, en indien nodig met het oog op de vereiste deskundigheid met betrekking tot de bescherming tegen explosies, de afdeling belast met de risicobeheersing van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk, worden overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, betrokken bij de indeling van de ruimten waar explosieve atmosferen kunnen voorkomen.

§ 2. De werkgever zorgt ervoor dat in de in § 1 bedoelde ruimten de minimumvoorschriften van bijlage II worden toegepast.

§ 3. Waar nodig worden aan de ingang van ruimten waar explosieve atmosferen kunnen ontstaan in hoeveelheden die het welzijn van de werknemers in gevaar kunnen brengen, waarschuwingsborden aangebracht overeenkomstig bijlage III.

Art. 8.- Bij het voldoen aan de verplichtingen van artikel 4 zorgt de werkgever ervoor dat er een document, hierna te noemen “explosieveiligheidsdocument”, wordt opgesteld en bijgehouden.

Uit het explosieveiligheidsdocument moet met name blijken:

- 1° dat de explosierisico's geïdentificeerd en beoordeeld werden;
- 2° dat afdoende maatregelen genomen zullen worden om het doel van dit besluit te bereiken;
- 3° welke ruimten overeenkomstig bijlage I in zones zijn ingedeeld;
- 4° in welke ruimten de minimumvoorschriften van bijlage II van toepassing zijn;
- 5° dat de arbeidsplaatsen en arbeidsmiddelen, met inbegrip van de alarminstallaties, met de vereiste aandacht voor de veiligheid worden ontworpen, bediend en onderhouden;
- 6° dat overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen, voorzorgsmaatregelen voor het veilig gebruik van de arbeidsmiddelen zijn getroffen.

Het explosieveiligheidsdocument dat betrekking heeft op arbeidsplaatsen, arbeidsmiddelen of arbeidsprocessen die op 30 juni 2003 of later voor het eerst worden gebruikt of ter beschikking van de werknemers worden gesteld, moet voor de aanvang van de werkzaamheden worden opgesteld.

Het explosieveiligheidsdocument dat betrekking heeft op arbeidsplaatsen, arbeidsmiddelen of arbeidsprocessen die al voor 30 juni 2003 werden gebruikt of ter beschikking van de werknemers werden gesteld, moet ten laatste op 30 juni 2003 opgesteld zijn.

Het explosieveiligheidsdocument moet worden herzien wanneer belangrijke wijzigingen, uitbreidingen of verbouwingen van de arbeidsplaatsen, arbeidsmiddelen of het arbeidsproces plaatsvinden.

De werkgever kan bestaande beoordelingen van de explosierisico's, documenten of andere gelijkwaardige rapporten die krachtens andere besluiten opgesteld zijn, combineren.

Art. 9.- § 1. Arbeidsmiddelen bestemd voor gebruik op plaatsen waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn, die reeds in gebruik zijn, of die vóór 30 juni 2003 voor de eerste maal ter beschikking van de werknemers worden gesteld, moeten vanaf die datum voldoen aan de minimumvoorschriften van bijlage II, deel A van dit besluit, wanneer de risico's die inherent zijn aan explosieve atmosferen niet gedekt zijn door de voorschriften van een ander koninklijk besluit dat een communautaire richtlijn geheel of gedeeltelijk omzet."

§ 2. Arbeidsmiddelen bestemd voor gebruik in ruimten waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn en die op 30 juni 2003 of later voor de eerste maal ter beschikking van de werknemers worden gesteld, moeten voldoen aan de voorschriften van bijlage II, deel A en deel B van dit besluit.

§ 3. Arbeidsplaatsen die ruimten bevatten waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn en die op 30 juni 2003 of later voor het eerst worden gebruikt, moeten voldoen aan de voorschriften van dit besluit.

§ 4. Arbeidsplaatsen die ruimten bevatten waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn en die al vóór 30 juni 2003 werden gebruikt, moeten uiterlijk 3 jaar na die datum voldoen aan de voorschriften van dit besluit.

§ 5. Indien op 30 juni 2003 of later enige wijziging, uitbreiding of verbouwing wordt ondernomen ten aanzien van arbeidsplaatsen die ruimten bevatten waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn, moet de werkgever maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat deze wijzigingen, uitbreidingen of verbouwingen aan de voorschriften van dit besluit voldoen.

Art. 10.- Bepaling tot invoeging in de codex over het welzijn op het werk

Art. 11.- Dit besluit treedt in werking op 30 juni 2003.

BIJLAGE I

INDELING VAN RUIMTEN WAAR EEN EXPLOSIEVE ATMOSFEER AANWEZIG KAN ZIJN

0. Opmerking vooraf

De navolgende indeling is van toepassing in ruimten waar voorzorgsmaatregelen overeenkomstig de artikelen 3, 4, 7 en 8 moeten worden genomen.

1. Ruimten waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn

Een ruimte waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn in zodanige hoeveelheden dat speciale voorzorgsmaatregelen vereist zijn voor de bescherming van het welzijn van de betrokken werknemers, geldt als een gevaarlijke ruimte in de zin van dit besluit.

Een ruimte waar een explosieve atmosfeer niet te verwachten is in zulke hoeveelheden dat speciale voorzorgsmaatregelen vereist zijn, wordt als niet-gevaarlijk beschouwd in de zin van dit besluit.

Ontvlambare en/of brandbare stoffen gelden als stoffen die een explosieve atmosfeer kunnen vormen, tenzij uit onderzoek naar de eigenschappen ervan blijkt dat zij in combinatie met lucht geen explosie zelfstandig kunnen voortplanten.

2.1. Indeling van gevaarlijke ruimten

Gevaarlijke ruimten worden op grond van de frequentie en duur van het optreden van een explosieve atmosfeer als volgt in zones onderverdeeld:

Zone 0

Een ruimte waar een explosieve atmosfeer, bestaande uit een mengsel van brandbare stoffen in de vorm van gas, damp of nevel met lucht voortdurend, gedurende lange perioden of herhaaldelijk aanwezig is.

Zone 1

Een ruimte waar een explosieve atmosfeer, bestaande uit een mengsel van brandbare stoffen in de vorm van gas, damp of nevel met lucht, onder normaal bedrijf waarschijnlijk af en toe aanwezig kan zijn.

Zone 2

Een ruimte waar de aanwezigheid van een explosieve atmosfeer, bestaande uit een mengsel van brandbare stoffen in de vorm van gas, damp of nevel met lucht, onder normaal bedrijf niet waarschijnlijk is en waar, wanneer dit toch gebeurt, het verschijnsel van korte duur is.

Zone 20

Een ruimte waar een explosieve atmosfeer, bestaande uit een wolk brandbaar stof in lucht voortdurend, gedurende lange perioden of herhaaldelijk aanwezig is.

Zone 21

Een ruimte waar een explosieve atmosfeer, in de vorm van een wolk brandbaar stof in lucht, in normaal bedrijf af en toe aanwezig kan zijn.

Zone 22

Een ruimte waar de aanwezigheid van een explosieve atmosfeer in de vorm van een wolk brandbaar stof in lucht bij normaal bedrijf niet waarschijnlijk is en wanneer dit toch gebeurt, het verschijnsel van korte duur is.

Lagen, afzettingen en hopen brandbaar stof worden op dezelfde wijze behandeld als alle andere mogelijke bronnen die een explosieve atmosfeer kunnen veroorzaken.

Onder normaal bedrijf wordt verstaan: een situatie waarin installaties binnen de ontwerpparameters worden gebruikt.

2.2. De omvang van de overeenkomstig bijlage II, deel A, te nemen maatregelen wordt op deze indeling gebaseerd.

BIJLAGE II

A. MINIMUMVOORSCHRIFTEN VOOR DE VERBETERING VAN DE GEZONDHEIDSBESCHERMING EN VAN DE VEILIGHEID VAN DE WERKNEMERS DIE DOOR EXPLOSIEVE ATMOSFEREN GEVAAR KUNNEN LOPEN

0. Opmerking vooraf

De verplichtingen uit deze bijlage gelden:

- voor de gevaarlijke ruimten in de zin van bijlage I, telkens wanneer zulks vereist is op grond van de kenmerken van de arbeidsplaats, de werkplek, de uitrusting of de gebruikte stoffen, of het gevaar dat voortvloeit uit de activiteit, in samenhang met de risico's die zijn verbonden aan explosieve atmosferen;
- voor installaties die zich in niet-gevaarlijke ruimten bevinden, en die vereist zijn voor of bijdragen tot explosie veilig gebruik van installaties die zich op plaatsen bevinden waar wel explosiegevaar heerst.

1. Organisatorische maatregelen

1.1. Opleiding van werknemers

De werkgever verschaft werknemers die werkzaam zijn in ruimten waar explosieve atmosferen aanwezig kunnen zijn, voldoende en passende opleiding met betrekking tot de bescherming tegen explosiegevaar.

1.2. Schriftelijke instructies, werkvergunningen

Indien het explosie veiligheidsdocument het voorschrijft:

- moet werk in gevaarlijke ruimten worden uitgevoerd volgens de schriftelijke instructies die door de werkgever vastgesteld zijn;
- moet een systeem van werkvergunningen worden toegepast voor gevaarlijk werk en werk dat samen met ander werk gevaren kan opleveren.

Werkvergunningen moeten voor de aanvang van het werk worden afgegeven door een bevoegde persoon.

2. Explosieveiligheidsmaatregelen

2.1. Ontsnappende en/of al dan niet bedoeld vrijkomende ontvlambare gassen, dampen, nevels of brandbaar stof die explosiegevaar kunnen doen ontstaan, worden op passende wijze afgevoerd of verwijderd naar een veilige plaats of, als zulks niet uitvoerbaar is, veilig opgevangen of met behulp van een andere passende methode ongevaarlijk gemaakt.

2.2. Wanneer een explosieve atmosfeer meerdere soorten ontvlambare en/of brandbare gassen, dampen, nevels of stoffen bevat, moeten de veiligheidsmaatregelen uitgaan van het grootste mogelijke risico.

2.3. Bij het vermijden van ontstekingsgevaar overeenkomstig artikel 3, wordt ook rekening gehouden met elektrostatische ontladingen die van werknemers of de arbeidsomgeving als ladingsdrager of ladingsproducent uitgaan. De werknemers worden uitgerust met geschikte werkkledij van materiaal dat niet tot elektrostatische ontladingen leidt die explosieve atmosferen tot ontsteking kunnen brengen.

2.4. Installaties, apparaten, beveiligingssystemen en alle erbij horende verbindingstukken die op 30 juni 2003 of later voor het eerst worden gebruikt of ter beschikking van de werknemers worden gesteld, mogen slechts dan in bedrijf worden genomen, en installaties, apparaten, beveiligingssystemen en alle erbij horende verbindingstukken die al vóór 30 juni 2003 werden gebruikt of ter beschikking van de werknemers werden gesteld mogen slechts dan in gebruik worden gehouden wanneer uit het explosieveiligheidsdocument blijkt dat aan het gebruik ervan geen explosiegevaar verbonden is. Dit geldt ook voor arbeidsmiddelen en de erbij horende verbindingstukken die geen apparaten of beveiligingssystemen zijn in de zin van het koninklijk besluit van 22 juni 1999 tot vaststelling van de veiligheidswaarborgen welke apparaten en beveiligingssystemen, bedoeld voor gebruik op plaatsen waar ontplofingsgevaar kan heersen, moeten bieden, indien hun opneming in de installatie aanleiding kan geven tot ontstekingsgevaar. Er moeten de nodige maatregelen worden getroffen om verwisseling van verbindingstukken te vermijden.

2.5. Alle nodige maatregelen moeten worden getroffen om ervoor te zorgen dat de arbeidsplaats, de arbeidsmiddelen en al de erbij horende verbindingstukken die ter beschikking van de werknemers wordt gesteld op zodanige wijze ontworpen, gebouwd, gemonteerd en geïnstalleerd zijn, en worden onderhouden en bediend dat het gevaar voor explosies tot een minimum beperkt wordt en dat, mocht er zich toch een explosie voordoen, de uitbreiding ervan binnen die arbeidsplaats en/of arbeidsmiddelen onder controle of tot een minimum beperkt blijft. Bij die arbeidsplaatsen worden de nodige maatregelen getroffen om er voor te zorgen dat de werknemers zo weinig mogelijk fysieke risico's lopen bij een explosie.

2.6. De werknemers worden waar nodig optisch en/of akoestisch gewaarschuwd en teruggetrokken voordat de omstandigheden worden bereikt waarin zich explosies kunnen voordoen.

2.7. Indien het explosieveiligheidsdocument het voorschrijft, moeten vluchtmiddelen beschikbaar en gebruiksklaar zijn zodat de werknemers gevaarlijke gebieden bij gevaar snel en veilig kunnen verlaten.

2.8. Voor de eerste inbedrijfstelling van een arbeidsplaats waar explosieve atmosferen aanwezig kunnen zijn, moet de explosieveiligheid van de gehele installatie worden geverifieerd.

Alle vereiste omstandigheden om de explosieveiligheid te waarborgen moeten gehandhaafd blijven.

Wat arbeidsplaatsen betreft die al vóór 30 juni 2003 werden gebruikt moet de explosieveiligheid van de gehele installatie geverifieerd zijn en moeten de nodige maatregelen om de explosieveiligheid te waarborgen getroffen zijn uiterlijk op 30 juni 2006.

Met de uitvoering van een dergelijke verificatie worden personen belast die door hun ervaring en/of beroepsopleiding deskundig zijn op het gebied van de explosieveiligheid.

2.9. Wanneer de risicobeoordeling de noodzaak daarvan aantoonst:

- moet het mogelijk zijn te verzekeren dat, wanneer een onderbreking van de energietoevoer bijkomende gevaren teweeg kan brengen, apparaten en beveiligingssystemen onafhankelijk van de rest van de installatie in alle veiligheid blijven functioneren, in geval van onderbreking van de energietoevoer;
- moeten automatisch gestuurde apparaten en beveiligingssystemen die van de voorziene bedrijfsomstandigheden afwijken zonder gevaar manueel kunnen worden uitgeschakeld. Dergelijke ingrepen mogen alleen door bevoegde werknemers uitgevoerd worden;
- moet, wanneer de noodstopinrichtingen in werking worden gesteld, de opgeslagen energie zo snel en zo veilig mogelijk afgevoerd of geïsoleerd worden, zodat zij niet langer een bron van gevaar vormt.

B. CRITERIA VOOR DE KEUZE VAN APPARATEN EN BEVEILIGINGSSYSTEMEN

Voorzover het explosieveiligheidsdocument op basis van een risicobeoordeling geen andere eisen stelt, moeten in alle ruimten waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn, apparaten en beveiligingssystemen worden gebruikt overeenkomstig de categorieën bepaald in het koninklijk besluit van 22 juni 1999 tot vaststelling van de veiligheidswaarborgen welke apparaten en beveiligingssystemen, bedoeld voor gebruik op plaatsen waar ontploffingsgevaar kan heersen, moeten bieden.

Met name de volgende categorieën apparatuur worden in die zones gebruikt, mits zij geschikt zijn voor de betrokken gassen, dampen, nevels en/of het betrokken stof, naargelang het geval:

- in zone 0 of zone 20, categorie 1-apparatuur;
- in zone 1 of zone 21, categorie 1- of categorie 2-apparatuur;
- in zone 2 of zone 22, categorie 1-, categorie 2- of categorie 3-apparatuur.

BIJLAGE III

Waarschuingsbord voor ruimten waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn, overeenkomstig artikel 7, § 3

Ruimte waar een explosieve atmosfeer aanwezig kan zijn

Kenmerken:

- driehoekig;
- zwarte letters op gele achtergrond met zwarte rand (de gele kleur moet tenminste 50 % van het oppervlak van het bord beslaan).

HOOFDSTUK V: TIJDELIJKE OF MOBIELE BOUWPLAATSEN

Koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen (B.S. 7.2.2001)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 19 december 2001 tot wijziging, wat de aanvullende vorming van de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid betreft, van het KB van 25.1.2001 (publicatiedatum: B.S. 23.1.2002, 2e editie; de tekst moet gelezen worden zoals gepubliceerd in B.S. 30.1.2002, 1e editie - erratum: B.S. 23.2.2002, 1e editie)
- (7) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (8) koninklijk besluit van 19 januari 2005 (B.S. 27.1.2005, 2e editie)
- (9) koninklijk besluit van 31 augustus 2005 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte (B.S. 15.9.2005)
- (10) koninklijk besluit van 22 maart 2006 (B.S. 12.4.2006)
- (11) koninklijk besluit van 23 oktober 2006 tot aanpassing van verschillende koninklijke besluiten naar aanleiding van de herstructurering van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (B.S. 21.11.2006)
- (12) koninklijk besluit van 17 mei 2007 tot wijziging van artikel 65 (B.S. 7.6.2007)

Omzetting in Belgisch recht van de achtste bijzondere richtlijn 92/57/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen

AFDELING I. - TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2, § 1 van de wet, evenals op de personen die betrokken zijn bij de werkzaamheden betreffende tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in artikel 2, § 2 en artikel 14 van de wet.

Art. 2.- § 1. Dit besluit is van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, namelijk de plaatsen waar de volgende bouwwerken of werken van burgerlijke bouwkunde worden uitgevoerd:

- 1° graafwerken;
- 2° grondwerken;
- 3° funderings- en verstevigingswerken;
- 4° waterbouwkundige werken;
- 5° wegenwerken;
- 9° plaatsing van nutsleidingen, inzonderheid, riolen, gasleidingen, elektriciteitskabels, en tussenkomsten op deze leidingen, voorafgegaan door andere in deze paragraaf bedoelde werken;
- 7° bouwwerken;

- 8° montage en demontage van, inzonderheid, geprefabriceerde elementen, liggers en kolommen;
- 9° inrichtings- of uitrustingswerken;
- 10° verbouwwerken;
- 11° vernieuwbouw;
- 12° herstellingswerken;
- 13° ontmantelingswerken;
- 14° sloopwerken;
- 15° instandhoudingswerken;
- 16° onderhouds-, schilder- en reinigingswerken;
- 17° saneringswerken;
- 18° afwerkingswerkzaamheden behorende bij één of meer werken bedoeld in 1° tot 17°.

§ 2. Dit besluit is niet van toepassing op:

- 1° de boor- en winningswerkzaamheden in de winningsindustrieën;
- 2° de montage van installaties, inzonderheid, productie-, transformatie-, transport- en behandelingsinstallaties en de tussenkomsten op deze installaties, met uitzondering van de werken bedoeld in § 1, 6° en van de werken die betrekking hebben op de funderingen, op de beton- en de metselwerken en op de dragende structuren;
- 3° de werken bedoeld in § 1 die door één enkele aannemer worden uitgevoerd in een inrichting waar de opdrachtgever werknemers tewerkstelt.

De bepalingen van afdeling VI zijn evenwel van toepassing op de werken bedoeld in het eerste lid, 3°.

Art. 3. Voor de toepassing van dit besluit, wordt verstaan onder:

- 1° “wet”: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° “tussenkomen partij”: elke persoon bedoeld in artikel 14 van de wet, met uitzondering van de werknemers;
- 3° “coördinator-ontwerp”: “coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk”, bedoeld in de wet;
- 4° “coördinator-verwezenlijking”: “coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk”, bedoeld in de wet.
- [5° “totale oppervlakte van een bouwwerk”: de som van de horizontaal gemeten oppervlaktes van de verschillende niveaus van het te verwezenlijken bouwwerk.

Maken deel uit van eenzelfde bouwwerk, alle al dan niet aan elkaar palende constructies die deel uitmaken van eenzelfde project.

De oppervlakte van de niveaus wordt berekend tussen de buitenwanden, de oppervlakte ingenomen door de wanden zelf inbegrepen.

Op de niveau's waar de buitenwanden van een bouwwerk of van een deel ervan, geheel of gedeeltelijk afwezig zijn, of in de gevallen waar het bouwwerk van dergelijke aard is dat het niet toelaat één of meer niveau's te definiëren, worden de oppervlaktes begrensd door de verticale projectie van de buitenste contouren van het bouwwerk.

Op de plaatsen waar openingen in de vloer van een niveau zijn aangebracht, inzonderheid voor de verwezenlijking van een atrium of voor de doorgang van trappen, liften of technische leidingen, worden de oppervlaktes van deze openingen opgeteld bij de vloeroppervlaktes.

De dakvlakken die uitsluitend de functie van dakbedekking hebben worden niet opgenomen in de berekening van de totale oppervlakte van het bouwwerk.

Worden evenmin opgenomen in de berekening van de totale oppervlakte van het bouwwerk, de oppervlaktes van de grondwerken die uitsluitend uitgevoerd worden om de verwezenlijking van een bouwwerk mogelijk te maken.

Bij verbouwing, uitbreiding, gedeeltelijke wederopbouw, of afbraak van een bouwwerk worden voor de berekening van de totale oppervlakte van het bouwwerk, per niveau, enkel de oppervlaktes in rekening gebracht van de lokalen of zones waar één of meer van de werken, opgesomd in artikel 2, § 1, worden uitgevoerd.

- 6° “veiligheids- en gezondheidsplan”: document of het geheel van documenten waarvan de inhoud beantwoordt aan de bijlage I, deel A, en dat de op basis van risicoanalyses vastgestelde preventiemaatregelen bevat ter voorkoming van de risico’s waaraan de werknemers kunnen blootgesteld worden als gevolg van:
- a. de aard van het bouwwerk;
  - b. de wederzijdse inwerking van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen die tegelijkertijd op de tijdelijke of mobiele bouwplaats aanwezig zijn;
  - c. de opeenvolging van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen op een tijdelijke of mobiele bouwplaats wanneer een tussenkomst, na het beëindigen ervan, risico’s laat bestaan voor de andere tussenkomende partijen die later zullen tussenkomen;
  - d. de wederzijdse inwerking van alle installaties of alle andere activiteiten op of in de nabijheid van de site waar de tijdelijke of mobiele bouwplaats is gevestigd, inzonderheid het openbaar of privaat goederen- of personenvervoer, het aanvatten of de voortzetting van het gebruik van een gebouw of de voortzetting van eender welke exploitatie;
  - e. de uitvoering van mogelijke latere werkzaamheden aan het bouwwerk;
- 7° “coördinatieboek”: document of geheel van documenten waarvan de inhoud beantwoordt aan de bijlage I, deel B, en dat door de coördinator wordt bijgehouden en dat de gegevens en bemerkingen vermeldt betreffende de coördinatie en gebeurtenissen op de bouwplaats;
- 8° “postinterventiedossier”: dossier waarvan de inhoud beantwoordt aan de bijlage I, deel C, en dat de voor de veiligheid en de gezondheid nuttige elementen bevat waarmee bij eventuele latere werkzaamheden moet worden rekening gehouden en dat aangepast is aan de kenmerken van het bouwwerk;
- 9° “coördinatiestructuur”: orgaan waarvan de samenstelling beantwoordt aan de bijlage I, deel D, en dat bijdraagt tot de organisatie van de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid op de bouwplaats door inzonderheid:
- a. te zorgen voor de vereenvoudiging van de informatie en de raadpleging van de verschillende tussenkomende partijen evenals van hun onderlinge communicatie;
  - b. te zorgen voor een efficiënt overleg tussen de tussenkomende partijen omtrent de toepassing van de preventiemaatregelen op de bouwplaats;
  - c. te zorgen voor de regeling van elke betwisting of onduidelijkheid inzake de naleving van de preventiemaatregelen op de bouwplaats;
  - d. adviezen inzake veiligheid en gezondheid uit te brengen. (3: KB 19.1.2005)]

[AFDELING II. - BOUWWERKEN MET EEN TOTALE OPPERVLAKTE KLEINER DAN 500 M² WAAR WERKEN WORDEN UITGEVOERD DOOR MEERDERE AANNEMERS

Art. 4.- § 1. De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen die betrekking hebben op bouwwerken waarvan de totale oppervlakte kleiner is dan 500 m² en waar werken worden uitgevoerd door ten minste twee aannemers, die tegelijkertijd of achtereenvolgens tussenkomen.

§ 2. Het bouwen en het afbreken van bouwwerken opgenomen in de lijst vastgesteld in de bijlage V zijn van de toepassing van de bepalingen van deze afdeling uitgesloten.

Onderafdeling I. - De coördinatie van het ontwerp van het bouwwerk

Art. 4bis.- Behalve indien met zekerheid vaststaat dat de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaats door één enkele aannemer zullen worden uitgevoerd, stelt de bouwdirectie belast met het ontwerp tijdens de studiefase van het ontwerp van het bouwwerk één coördinator-ontwerp aan.

[In afwijking van vorig lid mag een opdrachtgever die werkgever is, de verplichting van de bouwdirectie belast met het ontwerp te zijnen laste nemen. In dit geval vervult de opdrachtgever alle verplichtingen van de bouwdirectie belast met het ontwerp bedoeld in deze onderafdeling. (5: KB 22.3.2006)]

Indien het ontwerp van het bouwwerk de medewerking van een architect wettelijk vereist, wordt de functie van coördinator-ontwerp uitgeoefend door:

- 1° hetzij een architect die voldoet aan de bepalingen van artikel 65ter, § 1;
- 2° hetzij een coördinator-ontwerp die voldoet aan de bepalingen van artikel 65ter, § 1;
- 3° hetzij een coördinator-verwezenlijking met een continue praktische beroepservaring van ten minste drie jaar als coördinator-verwezenlijking en die voldoet aan de bepalingen van artikel 65ter, § 1.

Indien het ontwerp van het bouwwerk wettelijk niet de medewerking van een architect vereist, wordt de functie van coördinator-ontwerp uitgeoefend door:

- 1° hetzij één van de in het tweede lid bedoelde personen;
- 2° hetzij een bouwdirectie belast met de uitvoering of een aannemer die voldoen aan de bepalingen van, al naargelang het geval, artikel 65quater, § 2 of artikel 65quinquies, 3°.

Art. 4ter.- De bouwdirectie belast met het ontwerp mag de uitwerking van het project niet aanvatten of verder zetten, zolang de coördinator-ontwerp niet is aangesteld.

Art. 4quater.- § 1. De bouwdirectie belast met het ontwerp ziet erop toe dat de coördinator-ontwerp:

- 1° zijn opdrachten, bedoeld in artikel 4sexies, volledig en adequaat vervult;
- 2° betrokken wordt bij alle etappes van de werkzaamheden betreffende de uitwerking, wijzigingen en aanpassingen van het ontwerp van het bouwwerk;
- 3° alle informatie krijgt die nodig is voor de uitvoering van zijn opdrachten; hiertoe wordt de coördinator uitgenodigd op alle vergaderingen, georganiseerd door de bouwdirectie belast met het ontwerp, en ontvangt hij alle door deze bouwdirectie verwezenlijkte studies binnen een termijn die hem toelaat zijn opdrachten uit te voeren;

4° bij het einde van zijn opdracht een exemplaar van het geactualiseerde veiligheids- en gezondheidsplan, het eventuele geactualiseerde coördinatieboek en het geactualiseerde postinterventiedossier aan de opdrachtgever, of in het geval van meerdere opdrachtgevers, aan de opdrachtgevers overmaakt.

§ 2. Zonder afbreuk te doen aan de verantwoordelijkheden van de verschillende tussenkomende partijen, ziet de bouwdirectie belast met het ontwerp erop toe dat de verschillende tussenkomende partijen samenwerken en hun activiteiten coördineren, teneinde aan de coördinator-ontwerp de bevoegdheid, de middelen en de informatie te verzekeren, nodig voor de goede uitvoering van zijn opdrachten.

Art. 4quinquies.- § 1. Wanneer de bouwdirectie belast met het ontwerp niet de functie van coördinator-ontwerp uitoefent, maakt de aanstelling van deze laatste het voorwerp uit van een schriftelijke overeenkomst, gesloten tussen deze beide partijen.

Wanneer de coördinator-ontwerp een werknemer is van de bouwdirectie belast met het ontwerp, maakt de aanstelling van de coördinator het voorwerp uit van een document dat door deze bouwdirectie en de coördinator is ondertekend.

§ 2. De overeenkomst of het document, bedoeld in § 1, eerste en tweede lid, bepalen de regels voor het vervullen van de opdrachten van de coördinator-ontwerp en de hem ter beschikking gestelde middelen.

Deze overeenkomst, of dit document mogen geen clausules bevatten, die de verantwoordelijkheden, welke krachtens de wet of dit besluit aan de andere tussenkomende partijen toekomen, geheel of gedeeltelijk aan de coördinator overdragen.

§ 3. De overeenkomst, of het document bepalen inzonderheid nader:

- 1° de taken die de coördinator-ontwerp in toepassing van artikel 4sexies moet vervullen;
- 2° het ogenblik waarop de coördinator-ontwerp zijn opdracht aanvangt;
- 3° de verplichtingen van de bouwdirectie belast met het ontwerp, voortvloeiend uit de bepalingen van artikel 4quater;
- 4° de momenten in de verschillende fases van het ontwerp waarop de coördinator-ontwerp met de opdrachtgevers en de bouwdirectie belast met het ontwerp overlegt of kan overleggen en de door hen gemaakte keuzen, bedoeld in artikel 17 van de wet, in het veiligheids- en gezondheidsplan vastlegt.

§ 4. Het document bedoeld in § 1, tweede lid, bepaalt bovendien nader:

- 1° in voorkomend geval, de medewerkers, lokalen en arbeidsmiddelen, die ter beschikking gesteld worden van de coördinator-ontwerp;
- 2° de tijd die de coördinator-ontwerp en zijn eventuele medewerkers voor het vervullen van de coördinatieopdracht ter beschikking gesteld wordt.

Art. 4sexies.- Naast de uitvoering van de opdrachten bedoeld in artikel 18 van de wet is de coördinator-ontwerp, inzonderheid, belast met de volgende taken:

- 1° hij stelt het veiligheids- en gezondheidsplan op en neemt er de keuzen, bedoeld in artikel 17 van de wet in op, alsook de voor de veiligheid en de gezondheid kritieke fasen waarop de coördinator-verwezenlijking ten minste op de bouwplaats aanwezig moet zijn;
- 2° hij past het veiligheids- en gezondheidsplan aan aan elke wijziging aangebracht aan het ontwerp;

- 3° hij maakt de elementen uit het veiligheids- en gezondheidsplan over aan de tussenkomende partijen voor zover deze elementen hen betreffen;
- 4° hij zorgt ervoor dat de betrokkenen schriftelijk in kennis worden gesteld van hun eventuele gedragingen, handelingen, keuzen of nalatigheden die in strijd zijn met de algemene preventieprincipes; daartoe mag hij ook een coördinatiedagboek aanwenden;
- 5° hij adviseert de opdrachtgevers inzake de overeenstemming van het document gevoegd bij de offertes, bedoeld in artikel 30, tweede lid, 1°, met het veiligheids- en gezondheidsplan en stelt hen in kennis van eventuele niet-overeenstemmingen;
- 6° hij opent het postinterventiedossier, houdt het bij en vult het aan;
- 7° hij draagt het veiligheids- en gezondheidsplan, het eventuele coördinatiedagboek en het postinterventiedossier over aan de opdrachtgevers en stelt die overdracht en het einde van het ontwerp van bouwwerk schriftelijk vast.

Art. 4septies.- De opdracht van de coördinator-ontwerp wordt beëindigd door de overdracht bedoeld in artikel 4sexies, 7°.

Onderafdeling II. - De coördinatie van de verwezenlijking van het bouwwerk

Art. 4octies.- De coördinatie, uitgevoerd in de loop van het ontwerp van het bouwwerk, wordt tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk niet verder gezet, wanneer alle werken door één enkele aannemer worden uitgevoerd.

In dit geval passen de opdrachtgever en de aannemer de voorschriften van de artikelen 42 en 43 toe.

Art. 4nonies.- Wanneer de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaats door één enkele aannemer worden uitgevoerd, moet, behalve in geval van overmacht, de verplichting bedoeld in artikel 4decies worden nageleefd van zodra zich onvoorziene omstandigheden voordoen die de aannemer of de opdrachtgever ertoe aanzetten beroep te doen op één of meerdere bijkomende aannemers.

Art. 4decies.- § 1. Vóór het begin van de uitvoering van de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaats stelt de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering één coördinator-verwezenlijking aan.

§ 2. Bij ontstentenis van een bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering valt, de in § 1 bedoelde verplichting ten laste van:

- 1° de bouwdirectie belast met de uitvoering;
- 2° ingeval er meerdere bouwdirecties belast met de uitvoering zijn, de bouwdirectie die als eerste een overeenkomst afsluit met de opdrachtgevers;
- 3° ingeval er meerdere bouwdirecties belast met de uitvoering zijn, en waarbij geen bouwdirectie, noch haar aannemers of haar onderaannemers gelijktijdig met andere bouwdirecties, hun aannemers of onderaannemers op de bouwplaats tussenkomen, de bouwdirectie die als eerste op de bouwplaats tussenkomt; bij beëindiging van haar tussenkomst gaat voormelde verplichting over naar de volgende bouwdirectie tot beëindiging van haar tussenkomst en gaat alzo verder over van de ene bouwdirectie op de volgende, tot de beëindiging van het project.

De in vorig lid, 3°, bedoelde bouwdirectie die haar tussenkomst beëindigt, maakt de instrumenten bij de coördinatie met de nodige toelichtingen, over aan de bouwdirectie die haar

opvolgt. Indien deze bouwdirectie door haar niet gekend is, maakt zij de instrumenten bij de coördinatie met een schriftelijke toelichting over aan de opdrachtgever, die deze bewaart en ter beschikking houdt van de volgende tussenkomende bouwdirectie.

Indien de instrumenten bij de coördinatie hen niet verstrekt worden, vragen de in het eerste lid, 3°, bedoelde bouwdirecties die niet als eerste op de bouwplaats tussenkomen, deze op bij al naargelang het geval, de voorgaande bouwdirectie of de opdrachtgever.

[§ 2bis. In afwijking van § 1 en § 2, mag een opdrachtgever die werkgever is, de verplichting van de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, respectievelijk de bouwdirectie of de bouwdirecties belast met de uitvoering te zijnen laste nemen. In dit geval vervult de opdrachtgever alle verplichtingen van deze bouwdirectie of bouwdirecties bedoeld in deze onderafdeling. (5: KB 22.3.2006)]

§ 3. De functie van coördinator-verwezenlijking wordt uitgeoefend door:

- 1° hetzij een architect die voldoet aan de bepalingen van artikel 65ter, § 1;
- 2° hetzij een coördinator-verwezenlijking die voldoet aan de bepalingen van artikel 65ter, § 1;
- 3° hetzij een bouwdirectie belast met de uitvoering of een aannemer die voldoen aan de bepalingen van artikel 65ter, § 2.

Art. 4undecies.- Behalve in geval van overmacht mogen de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen slechts aangevat of verdergezet worden na de aanstelling van de coördinator-verwezenlijking.

Art. 4duodecies.- § 1. De bouwdirectie belast met de aanstelling van de coördinator-verwezenlijking ziet er op toe dat deze in het bezit gesteld wordt van een exemplaar van het veiligheids- en gezondheidsplan, van het eventuele coördinatiedagboek en van het postinterventiedossier.

§ 2. De bouwdirectie belast met de aanstelling van de coördinator-verwezenlijking ziet er op toe dat deze:

- 1° zijn opdrachten, bedoeld in artikel 4quinquies decies, volledig en adequaat vervult;
- 2° betrokken wordt bij alle etappes van de werkzaamheden betreffende de verwezenlijking van het bouwwerk;
- 3° alle informatie krijgt die nodig is voor de uitvoering van zijn opdrachten; hiertoe wordt de coördinator uitgenodigd op alle vergaderingen, georganiseerd door de bouwdirectie belast met de uitvoering of door de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, en ontvangt hij alle door deze bouwdirecties verwezenlijkte studies binnen een termijn die hem toelaat zijn opdrachten uit te voeren;
- 4° bij het einde van zijn opdracht een exemplaar van het veiligheids- en gezondheidsplan, het eventuele coördinatiedagboek en het postinterventiedossier, allen aangepast overeenkomstig de bepalingen van de bijlage I aan de opdrachtgevers tegen ontvangstbewijs overmaakt.

§ 3. Zonder afbreuk te doen aan de verantwoordelijkheden van de verschillende tussenkomende partijen, ziet de bouwdirectie belast met de aanstelling van de coördinator-verwezenlijking erop toe dat de verschillende tussenkomende partijen samenwerken en hun activiteiten coördineren, teneinde aan de coördinator-verwezenlijking de bevoegdheid, de middelen en de informatie te verzekeren, nodig voor de goede uitvoering van zijn opdrachten.

Art. 4ter decies.- De functies van coördinator-ontwerp en van coördinator-verwezenlijking mogen door een zelfde persoon vervuld worden.

Art. 4quater decies.- § 1. Wanneer de bouwdirectie belast met aanstelling van de coördinator-verwezenlijking niet de functie van coördinator-verwezenlijking uitoefent, maakt de aanstelling van deze laatste het voorwerp uit van een schriftelijke overeenkomst, gesloten tussen deze beide partijen.

Wanneer de coördinator-verwezenlijking een werknemer is van de bouwdirectie belast met aanstelling van de coördinator-verwezenlijking, maakt de aanstelling van de coördinator het voorwerp uit van een document dat door deze bouwdirectie en de coördinator is ondertekend.

§ 2. De overeenkomst of het document, bedoeld in § 1, eerste en tweede lid, bepalen de regels voor het vervullen van de opdrachten van de coördinator-verwezenlijking en de hem ter beschikking gestelde middelen.

Deze overeenkomst, of dit document mogen geen clausules bevatten, die de verantwoordelijkheden, welke krachtens de wet of dit besluit aan de andere tussenkommende partijen toekomen, geheel of gedeeltelijk aan de coördinator overdragen.

§ 3. De overeenkomst, of het document bepalen inzonderheid nader:

- 1° de taken die de coördinator-verwezenlijking in toepassing van artikel 4quinquies decies moet vervullen;
- 2° het ogenblik waarop de coördinator-verwezenlijking zijn opdracht aanvangt;
- 3° de verplichtingen van de bouwdirectie belast met de aanstelling van de coördinator-verwezenlijking, voortvloeiend uit de bepalingen van artikel 4duodecies;
- 4° de voor de veiligheid en de gezondheid kritieke fasen waarop de coördinator-verwezenlijking ten minste op de bouwplaats aanwezig zal zijn.

§ 4. Het document bedoeld in § 1, tweede lid, bepaalt bovendien nader:

- 1° in voorkomend geval, de medewerkers, lokalen en arbeidsmiddelen, die ter beschikking gesteld worden van de coördinator-verwezenlijking;
- 2° de tijd die de coördinator-verwezenlijking en zijn eventuele medewerkers voor het vervullen van de coördinatieopdracht ter beschikking gesteld wordt.

Art. 4quinquies decies.- Naast de uitvoering van de opdrachten bepaald in artikel 22 van de wet is de coördinator-verwezenlijking belast met de volgende opdrachten:

- 1° hij past het veiligheids- en gezondheidsplan aan overeenkomstig de bijlage I, deel A, afdeling II, tweede lid, en maakt de elementen van het aangepaste veiligheids- en gezondheidsplan over aan de tussenkommende partijen voor zover deze elementen hen aanbelangen;
- 2° hij zorgt ervoor dat de betrokkenen schriftelijk in kennis worden gesteld van hun eventuele gedragingen, handelingen, keuzen of nalatigheden die in strijd zijn met de algemene preventieprincipes; daartoe mag hij ook een eventueel coördinatieboek aanwenden;
- 3° hij roept een eventuele coördinatiestructuur samen overeenkomstig de bepalingen van artikel 40;
- 4° hij vult het postinterventiedossier aan in functie van de elementen van het geactualiseerde veiligheids- en gezondheidsplan die voor de uitvoering van latere werkzaamheden aan het bouwwerk van belang zijn;

5° hij draagt, bij de voorlopige oplevering van de werken, of bij ontstentenis, bij de oplevering van de werken, het geactualiseerde veiligheids- en gezondheidsplan, het eventuele coördinatiedagboek en het postinterventiedossier over aan de opdrachtgevers en stelt die overdracht vast in een proces-verbaal dat bij het postinterventiedossier wordt gevoegd; de coördinator aangesteld in toepassing van artikel 4decies, § 2, 3°, draagt deze documenten evenwel over aan de bouwdirectie die hem aanstelde.

Ongeacht de oprichting van een eventuele coördinatiestructuur of niet gaat de coördinator-verwezenlijking in op het op grond van de coördinatie van de veiligheid of de gezondheid gemotiveerd verzoek van één of meer tussenkomende partijen om op de bouwplaats aanwezig te zijn.

Art. 4sexies decies.- **De opdracht van de coördinator-verwezenlijking wordt beëindigd door de overdracht van de documenten bedoeld in artikel 4quinquies decies, 5°. (3: KB 19.1.2005)]**

[AFDELING III. - BOUWWERKEN MET EEN TOTALE OPPERVLAKTE GELIJK AAN OF GROTER DAN 500 M² OF DIE BEHOREN TOT DE BIJLAGE V, EN WAAR WERKEN WORDEN UITGEVOERD DOOR MEERDERE AANNEMERS

Art. 4septies decies.- § 1. De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar werken worden uitgevoerd door ten minste twee aannemers, die tegelijkertijd of achtereenvolgens tussenkomen en die betrekking hebben op bouwwerken waarvan de totale oppervlakte gelijk is aan of groter dan 500 m².

§ 2. Het bouwen en het afbreken van bouwwerken opgenomen in de lijst vastgesteld in de bijlage V wordt gelijkgesteld met de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in § 1, ongeacht de totale oppervlakte van het bouwwerk.

De Minister bevoegd inzake het welzijn op het werk kan de in vorig lid bedoelde lijst wijzigen. (3: KB 19.1.2005)]

Onderafdeling I. - De coördinatie van het ontwerp van het bouwwerk

Art. 5.- Behalve indien met zekerheid vaststaat dat de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaats door één enkele aannemer zullen worden uitgevoerd, stelt de opdrachtgever tijdens de studiefase van het ontwerp van het bouwwerk één coördinator-ontwerp aan.

Wanneer op een zelfde plaats gelijktijdig bouwwerken of werken van burgerlijke bouwkunde worden uitgevoerd voor rekening van meerdere opdrachtgevers, stellen zij tijdens de studiefase van het ontwerp van het bouwwerk één gemeenschappelijke coördinator-ontwerp aan via een schriftelijke overeenkomst.

Art. 6.- De bouwdirectie belast met het ontwerp mag de uitwerking van het project niet aanvatten of verderzetten, zolang de coördinator-ontwerp niet is aangesteld.

Art. 7.- § 1. De [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] zien erop toe dat deze:

- 1° zijn opdrachten, bedoeld in artikel 11, volledig en adequaat vervult;
- 2° betrokken wordt bij alle etappes van de werkzaamheden betreffende de uitwerking, wijzigingen en aanpassingen van het ontwerp van het bouwwerk;

- 3° alle informatie krijgt die nodig is voor de uitvoering van zijn opdrachten; hiertoe wordt de coördinator uitgenodigd op alle vergaderingen, georganiseerd door de bouwdirectie belast met het ontwerp, en ontvangt hij alle door deze bouwdirectie verwezenlijkte studies binnen een termijn die hem toelaat zijn opdrachten uit te voeren;
- 4° hen bij het einde van zijn opdracht een exemplaar van het geactualiseerde veiligheids- en gezondheidsplan, het geactualiseerde coördinatiedagboek en het postinterventiedossier overmaakt.

§ 2. Zonder afbreuk te doen aan de verantwoordelijkheden van de verschillende tussenkomende partijen, zien de [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] erop toe dat de verschillende tussenkomende partijen samenwerken en hun activiteiten coördineren, teneinde aan de coördinator de bevoegdheid, de middelen en de informatie te verzekeren, nodig voor de goede uitvoering van zijn opdrachten;

Art. 8.- De aangeduide coördinator-ontwerp kan bijgestaan worden door één of meerdere adjuncten.

Deze adjuncten zijn voor het vervullen van hun opdracht onderworpen aan dezelfde bepalingen als de coördinator-ontwerp.

[**Art. 9.-** De aanstelling van de coördinator-ontwerp maakt het voorwerp uit van een schriftelijke overeenkomst, gesloten tussen deze coördinator en de opdrachtgevers.

Wanneer de coördinator-ontwerp een werknemer is van een opdrachtgever, maakt zijn aanstelling het voorwerp uit van een document dat door de coördinator en deze opdrachtgever is ondertekend en, in de gevallen van meerdere opdrachtgevers, tevens van een schriftelijke overeenkomst gesloten tussen de werkgever van de coördinator en de andere opdrachtgevers. (3: KB 19.1.2005)]

Art. 10.- § 1. De overeenkomst of het document, bedoeld in artikel 9, eerste en tweede lid, bepalen de regels voor het vervullen van de opdrachten van de coördinator-ontwerp en de hem ter beschikking gestelde middelen.

Deze overeenkomst, of dit document mogen geen clausules bevatten, die de verantwoordelijkheden, welke krachtens de wet of dit besluit aan de andere tussenkomende partijen toekomen, geheel of gedeeltelijk aan de coördinator overdragen.

§ 2. De overeenkomst, of het document bepalen inzonderheid nader:

- 1° de taken die de coördinator-ontwerp in toepassing van artikel 11 moet vervullen;
- 2° het ogenblik waarop de coördinator-ontwerp zijn opdracht aanvangt;
- 3° de verplichtingen van de [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)], voortvloeiend uit de bepalingen van artikel 7.
- [4° de momenten in de verschillende fases van het ontwerp waarop de coördinator-ontwerp met de opdrachtgevers en de bouwdirectie belast met het ontwerp overlegt of kan overleggen en de door hen gemaakte keuzen, bedoeld in artikel 17 van de wet, in het veiligheids- en gezondheidsplan vastlegt. (3: KB 19.1.2005)]

§ 3. Het document bedoeld in artikel 9, tweede lid, bepaalt bovendien nader:

- 1° in voorkomend geval, het aantal adjuncten van de coördinator-ontwerp en de wijze waarop zij worden aangesteld;

- 2° in voorkomend geval, de medewerkers, lokalen en arbeidsmiddelen, die ter beschikking gesteld worden van de coördinator-ontwerp;
- 3° de tijd die de coördinator-ontwerp en zijn eventuele adjuncten en medewerkers voor het vervullen van de coördinatieopdracht ter beschikking gesteld wordt.

Art. 11.- Naast de uitvoering van de opdrachten bedoeld in artikel 18 van de wet is de coördinator-ontwerp, inzonderheid, belast met de volgende taken:

- 1° hij stelt het veiligheids- en gezondheidsplan op [en neemt er de keuzen, bedoeld in artikel 17 van de wet in op, alsook de voor de veiligheid en de gezondheid kritieke fasen waarop de coördinator-verwezenlijking ten minste op de bouwplaats aanwezig moet zijn (3: KB 19.1.2005)];
- 2° hij past het veiligheids- en gezondheidsplan aan aan elke wijziging aangebracht aan het ontwerp;
- 3° hij maakt de elementen uit het veiligheids- en gezondheidsplan over aan de tussenkomende partijen voor zover deze elementen hen betreffen;
- 4° hij adviseert de [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] inzake de overeenstemming van het document gevoegd bij de offertes, bedoeld in artikel 30, tweede lid, 1°, met het veiligheids- en gezondheidsplan en stelt hen in kennis van eventuele niet-overeenstemmingen;
- 5° hij opent het coördinatiedagboek en postinterventiedossier, houdt ze bij en vult ze aan;
- 6° hij draagt het veiligheids- en gezondheidsplan, het coördinatiedagboek en het postinterventiedossier over aan de [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] en stelt die overdracht en het einde van het ontwerp van bouwwerk vast in het coördinatiedagboek en in een afzonderlijk document.

Art. 12.- De opdracht van de coördinator-ontwerp wordt beëindigd door de overdracht bedoeld in artikel 11, 6°.

Onderafdeling II. - De coördinatie van de verwezenlijking van het bouwwerk

Art. 13.- De coördinatie, uitgevoerd in de loop van het ontwerp van het bouwwerk, wordt tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk niet verdergezet, wanneer alle werken door één enkele aannemer worden uitgevoerd.

In dit geval passen de opdrachtgever en de aannemer de voorschriften van de artikelen 42 en 43 toe.

Art. 14.- Wanneer de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen door één enkele aannemer worden uitgevoerd, moet, behalve in geval van overmacht, de verplichting bedoeld in artikel 15 worden nageleefd van zodra zich onvoorziene omstandigheden voordoen die de aannemer of de opdrachtgever ertoe aanzetten beroep te doen op één of meerdere bijkomende aannemers.

Art. 15.- Vóór het begin van de uitvoering van de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen stelt de opdrachtgever één coördinator-verwezenlijking aan.

Wanneer op een zelfde plaats gelijktijdig bouwwerken of werken van burgerlijke bouwkunde worden uitgevoerd voor rekening van meerdere opdrachtgevers, stellen zij vóór het begin van de uitvoering van de werken één gemeenschappelijke coördinator-verwezenlijking aan via een schriftelijke overeenkomst.

Art. 16.- § 1. De opdrachtgever kan een oproep doen tot kandidaten voor de functie van coördinator-verwezenlijking aan de hand van een bestek dat specifiek is opgesteld voor de uitvoering van de coördinatieopdracht.

De opdrachtgever die evenwel een oproep tot kandidaten voor de functie van coördinator-verwezenlijking doet aan de hand van een voor de opdracht van de werken opgesteld bestek, moet alle taken in verband met de coördinatieopdracht beschrijven in een afzonderlijke post van dit bestek.

§ 2. Behalve in geval van overmacht mogen de werken op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen slechts aangevat of verdergezet worden na de aanstelling van de coördinator-verwezenlijking.

Art. 17.- § 1. De [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] zien er op toe dat die coördinator in het bezit gesteld wordt van een exemplaar van het veiligheids- en gezondheidsplan, van het coördinatiedagboek en van het postinterventiedossier.

§ 2. De [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] zien erop toe dat deze:

- 1° zijn opdrachten, bedoeld in artikel 22, volledig en adequaat vervult;
- 2° betrokken wordt bij alle etappes van de werkzaamheden betreffende de verwezenlijking van het bouwwerk;
- 3° alle informatie krijgt die nodig is voor de uitvoering van zijn opdrachten; hiertoe wordt de coördinator uitgenodigd op alle vergaderingen, georganiseerd door de bouwdirectie belast met de uitvoering of door de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, en ontvangt hij alle door deze bouwdirecties verwezenlijkte studies binnen een termijn die hem toelaat zijn opdrachten uit te voeren;
- 4° hen bij het einde van zijn opdracht een exemplaar van het veiligheids- en gezondheidsplan, het coördinatiedagboek en het postinterventiedossier, allen aangepast overeenkomstig de bepalingen van artikel 22, 2° tot 4° tegen ontvangstbewijs overmaakt.

§ 3. Zonder afbreuk te doen aan de verantwoordelijkheden van de verschillende tussenkomende partijen, zien de [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] erop toe dat de verschillende tussenkomende partijen samenwerken en hun activiteiten coördineren, teneinde aan de coördinator de bevoegdheid, de middelen en de informatie te verzekeren, nodig voor de goede uitvoering van zijn opdrachten.

Art. 18.- De functies van coördinator-ontwerp en van coördinator-verwezenlijking mogen door een zelfde persoon vervuld worden.

Art. 19.- De aangeduide coördinator-verwezenlijking kan bijgestaan worden door één of meerdere adjuncten.

Deze adjuncten zijn voor het vervullen van hun opdracht onderworpen aan dezelfde bepalingen als de coördinator-verwezenlijking.

[**Art. 20.-** De aanstelling van de coördinator-verwezenlijking maakt het voorwerp uit van een schriftelijke overeenkomst, gesloten tussen deze coördinator en de opdrachtgevers.

Wanneer de coördinator-verwezenlijking een werknemer is van een opdrachtgever, maakt zijn aanstelling het voorwerp uit van een document dat door de coördinator en deze opdrachtgever is ondertekend en, in de gevallen van meerdere opdrachtgevers, tevens van een schriftelijke

overeenkomst gesloten tussen de werkgever van de coördinator en de andere opdrachtgevers. (3: KB 19.1.2005)]

Art. 21.- § 1. De overeenkomst, of het document, bedoeld in artikel 20, eerste en tweede lid, bepalen de regels voor het vervullen van de opdrachten van de coördinator-verwezenlijking en de hem ter beschikking gestelde middelen.

Deze overeenkomst, of dit document mogen geen clausules bevatten, die de verantwoordelijkheden, welke krachtens de wet of dit besluit aan de andere tussenkomende partijen toekomen, geheel of gedeeltelijk aan de coördinator overdragen.

§ 2. De overeenkomst, of het document bepalen inzonderheid nader:

- 1° de taken die de coördinator-verwezenlijking in toepassing van artikel 22 moet vervullen;
- 2° het ogenblik waarop de coördinator-verwezenlijking zijn opdracht aanvangt;
- 3° de verplichtingen van de [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)], voortvloeiend uit de bepalingen van artikel 17;
- 4° de voor de veiligheid en de gezondheid kritieke fasen waarop de coördinator-verwezenlijking ten minste op de bouwplaats aanwezig zal zijn. (3: KB 19.1.2005)]

§ 3. Het document bedoeld in artikel 20, tweede lid, bepaalt bovendien nader:

- 1° in voorkomend geval, het aantal adjuncten van de coördinator-verwezenlijking en de wijze waarop zij worden aangesteld;
- 2° in voorkomend geval, de medewerkers, lokalen en arbeidsmiddelen, die ter beschikking gesteld worden van de coördinator-verwezenlijking;
- 3° de tijd die de coördinator-verwezenlijking en zijn eventuele adjuncten en medewerkers voor het vervullen van de coördinatieopdracht ter beschikking gesteld wordt.

Art. 22.- Naast de uitvoering van de opdrachten bepaald in artikel 22 van de wet is de coördinator-verwezenlijking belast met de volgende opdrachten:

- 1° hij past het veiligheids- en gezondheidsplan aan overeenkomstig [de bijlage I, deel A, afdeling I, tweede lid, (3: KB 19.1.2005)] en maakt de elementen van het aangepaste veiligheids- en gezondheidsplan over aan de tussenkomende partijen voor zover deze elementen hen aanbelangen;
- 2° hij houdt het coördinatiedagboek bij en vult het aan;
- 3° hij noteert in het coördinatiedagboek de tekortkomingen van de tussenkomende partijen bedoeld in [bijlage I, deel B, 6°, en stelt de opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)], hiervan in kennis;
- 4° hij noteert de opmerkingen van de aannemers in het coördinatiedagboek en laat ze door de betrokken partijen viseren;
- 5° hij roept de coördinatiestructuur samen overeenkomstig de bepalingen van artikel 40;
- 6° hij vult het postinterventiedossier aan in functie van de elementen van het geactualiseerde veiligheids- en gezondheidsplan die voor de uitvoering van latere werkzaamheden aan het bouwwerk van belang zijn;
- 7° hij draagt, bij de voorlopige oplevering van de werken, of bij ontstentenis, bij de oplevering van de werken, het geactualiseerde veiligheids- en gezondheidsplan, het geactualiseerde coördinatiedagboek en het postinterventiedossier over aan de [opdrachtgevers (3: KB 19.1.2005)] en stelt die overdracht vast in een proces-verbaal dat bij het postinterventiedossier wordt gevoegd.

[Ongeacht de oprichting van een coördinatiestructuur of niet gaat de coördinator-verwezenlijking in op het op grond van de veiligheid of de gezondheid gemotiveerd verzoek van één of meer tussenkomende partijen om op de bouwplaats aanwezig te zijn. (3: KB 19.1.2005)]

Art. 23.- De opdracht van de coördinator-verwezenlijking wordt beëindigd door de overdracht van de documenten bedoeld in artikel 22, 7°.

[**Art. 24.-** *opgeheven* (3: KB 19.1.2005)]

[AFDELING IV. - BIJZONDERE VERPLICHTINGEN IN VERBAND MET DE INSTRUMENTEN BIJ DE COÖRDINATIE (3: KB 19.1.2005)]

Onderafdeling I.- Het veiligheids- en gezondheidsplan

[**Art. 25.-** *opgeheven* (3: KB 19.1.2005)]

Art. 26.- § 1. Ongeacht de voorziene preventiemaatregelen, is het opstellen en bijhouden van een veiligheids- en gezondheidsplan steeds verplicht voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen [waarvoor een coördinator-ontwerp of een coördinator-verwezenlijking moet worden aangesteld en (3: KB 19.1.2005)] waar één of meer van de volgende werkzaamheden uitgevoerd worden:

- 1° werkzaamheden, zoals bedoeld in het tweede lid, die de werknemers aan gevaren van bedelving, wegzinken of vallen blootstellen, gevaren die bijzonder vergroot worden door de aard van de werkzaamheden of van de toegepaste procédés of door de omgeving van de arbeidsplaats of de werken;
- 2° werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan chemische of biologische agentia die een bijzonder risico voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers inhouden;
- 3° elk werk met ioniserende stralingen waarvoor de aanwijzing van gecontroleerde of bewaakte zones zoals bepaald in artikel 2 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van de ioniserende stralingen, vereist is;
- 4° werkzaamheden in de nabijheid van elektrische hoogspanningslijnen of -kabels of van leidingen onder een inwendige druk van 15 bar of meer (3: KB 19.1.2005);
- 5° werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan een risico op verdrinking;
- 6° ondergrondse werken en tunnelwerken;
- 7° werkzaamheden met duikuitrusting;
- 8° werkzaamheden onder overdruk;
- 9° werkzaamheden waarbij springstoffen worden gebruikt;
- 10° werkzaamheden in verband met de montage of demontage van [zware (3: KB 19.1.2005)] geprefabriceerde elementen.

Voor de toepassing van het eerste lid, 1° worden inzonderheid als bijzonder vergrote gevaren beschouwd:

- a) het graven van sleuven of putten van meer dan 1,20 m diepte en het werken aan of in deze putten;
- b) het werken in de onmiddellijke nabijheid van materialen zoals drijfzand of slib;
- c) het werken met een valgevaar van een hoogte van 5 m of meer.

[§ 2. Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor een coördinator-ontwerp of een coördinator-verwezenlijking moet worden aangesteld, is het opstellen en het bijhouden van

een veiligheids- en gezondheidsplan bovendien verplicht wanneer de omvang van de bouwplaats van aard is dat:

- 1° hetzij, de vermoedelijke duur van de werkzaamheden langer is dan dertig werkdagen en waar op één of meer ogenblikken meer dan twintig werknemers tegelijkertijd aan het werk zijn;
- 2° hetzij, het vermoedelijke werkvolume groter is dan 500 mandagen. (3: KB 19.1.2005)]

Voor de bepaling van de omvang van tijdelijke of mobiele bouwplaatsen die het voorwerp uitmaken van een continue opdracht of van een pakket opdrachten zonder onderling verband, wordt het geheel van de werken die een onderling verband hebben, als een afzonderlijke tijdelijke of mobiele bouwplaats beschouwd.

[§ 3. Voor de andere tijdelijke of mobiele bouwplaatsen dan deze bedoeld in § 1 en § 2 en waarvoor een coördinator-ontwerp of een coördinator-verwezenlijking moet worden aangeesteld, is het opstellen en bijhouden van een veiligheids- en gezondheidsplan of een schriftelijke overeenkomst verplicht overeenkomstig de bepalingen van artikel 27, § 2, respectievelijk artikel 29. (3: KB 19.1.2005)]

[Art. 27.- § 1. Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in artikel 26, § 1, of artikel 26, § 2, en waarop de bepalingen van de afdeling III van toepassing zijn, beantwoordt de inhoud van het veiligheids- en gezondheidsplan ten minste aan de bijlage I, deel A, afdeling I.

§ 2. Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld artikel 26, § 3 en waarop de bepalingen van de afdeling III van toepassing zijn, wordt gebruik gemaakt van een vereenvoudigd veiligheids- en gezondheidsplan waarvan de inhoud ten minste beantwoordt aan de bijlage I, deel A, afdeling II. (3: KB 19.1.2005)]

[Art. 28.- Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in artikel 26, § 1, of artikel 26, § 2, en waarop de bepalingen van de afdeling II van toepassing zijn, wordt gebruik gemaakt van een vereenvoudigd veiligheids- en gezondheidsplan waarvan de inhoud ten minste beantwoordt aan de bijlage I, deel A, afdeling II. (3: KB 19.1.2005)]

[Art. 29.- Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in artikel 26, § 3, en waarop de bepalingen van de afdeling II van toepassing zijn, sluiten de tussenkomende partijen, op voorstel van de coördinator die het eerst tussenkomt, een schriftelijke overeenkomst af, waarin ten minste de volgende bedingen zijn opgenomen:

- 1° duidelijke afspraken betreffende alle werkzaamheden die gelijktijdig of achtereenvolgens zullen uitgevoerd worden met vermelding van de aannemers die ze zullen uitvoeren en de uitvoeringstermijn van elk van de werkzaamheden;
- 2° de gedetailleerde vaststelling van de preventiemaatregelen die zullen getroffen worden met de identificatie van de bouwdirecties, de aannemers, en in voorkomend geval, de opdrachtgevers die zullen instaan voor het treffen van deze maatregelen.

In toepassing van artikel 17 van de wet, zijn de uitvoeringstermijnen bedoeld in vorig lid, 1°, vastgesteld rekening houdend met de toepassing van de algemene preventieprincipes. (3: KB 19.1.2005)]

Art. 30.- De opdrachtgever neemt de nodige maatregelen opdat het veiligheids- en gezondheidsplan deel zou uitmaken van, al naargelang het geval, het bijzonder bestek, de prijsaan-

vraag of de contractuele documenten en daarin als een afzonderlijk en als dusdanig betiteld deel wordt opgenomen.

Opdat de maatregelen vastgesteld in het veiligheids- en gezondheidsplan daadwerkelijk zouden kunnen toegepast worden bij de uitvoering van de werken, zorgt hij ervoor dat:

- 1° de kandidaten bij hun offertes een document voegen dat verwijst naar het veiligheids- en gezondheidsplan en waarin zij beschrijven op welke wijze zij het bouwwerk zullen uitvoeren om rekening te houden met dit veiligheids- en gezondheidsplan;
- 2° de kandidaten bij hun offertes een afzonderlijke prijsberekening voegen in verband met de door het veiligheids- en gezondheidsplan bepaalde preventie maatregelen en -middelen, inbegrepen de buitengewone individuele beschermingsmaatregelen en -middelen;
- 3° de coördinator-ontwerp zijn taak, bedoeld in [de artikelen 4sexies, 5°, en 11, 4° (3: KB 19.1.2005)], kan volbrengen.

[De opdrachtgevers van de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarop de bepalingen van artikel 29 van toepassing zijn, zijn van de toepassing van dit artikel vrijgesteld. (3: KB 19.1.2005)]

Onderafdeling II.- Het coördinatiedagboek

[**Art. 31.-** Het coördinatiedagboek is verplicht op alle tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in afdeling III waarvoor een coördinator-ontwerp of een coördinator-verwezenlijking moet worden aangesteld.

In afwijking van vorig lid mag de coördinator op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen van de afdeling III, die tevens bouwplaatsen zijn bedoeld in artikel 26, § 3, de toepassing van de bepalingen betreffende het coördinatiedagboek beperken tot het schriftelijk in kennis stellen van de betrokkenen van hun eventuele gedragingen, handelingen, keuzen of nalatigheden die in strijd zijn met de algemene preventieprincipes. (3: KB 19.1.2005)]

[**Art. 32.-** Het coördinatiedagboek mag een afzonderlijk document of een geheel van afzonderlijke documenten zijn; het mag ook gecombineerd worden met het dagboek der werken of met andere documenten die gelijkaardige functie hebben. (3: KB 19.1.2005)]

[**Art. 33.-** De gegevens en de bemerkingen worden vermeld op genummerde bladzijden of geregistreerd aan de hand van een geschikt technologisch middel derwijze dat de verwijdering van de vermelde gegevens of bemerkingen onmogelijk is. (3: KB 19.1.2005)]

Onderafdeling III.- Het postinterventiedossier

[**Art. 34.-** Het postinterventiedossier is verplicht op alle tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar de bepalingen van de afdelingen II, III en V op van toepassing zijn. (3: KB 19.1.2005)]

[**Art. 35.-** Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in afdeling III, met uitzondering van deze vermeld in artikel 36, beantwoordt de inhoud van het postinterventiedossier aan de bijlage I, deel C, afdeling I. (3: KB 19.1.2005)]

[**Art. 36.-** Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bedoeld in de afdelingen II en V, alsook op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen van de afdeling III die tevens bouwplaatsen zijn bedoeld in artikel 26, § 3, beantwoordt de inhoud van het postinterventiedossier aan de bijlage I, deel C, afdeling II. (3: KB 19.1.2005)]

[Art. 36bis.- Voor de bouwwerken of groepen van bouwwerken waarop de beginselen met betrekking tot de gedwongen medeëigendom van toepassing zijn of kunnen zijn, worden de postinterventiedossiers die door de coördinator-verwezenlijking overgedragen worden na 30 april 2006, door deze laatste onderverdeeld in een gedeelte dat betrekking heeft op de delen van deze bouwwerken in gedwongen medeëigendom en gedeelten die betrekking hebben op de privatieve delen van deze bouwwerken.

Elk deel van een postinterventiedossier dat betrekking heeft op een privaat deel omvat niet alleen de informatie over het betrokken privaat deel, maar ook de informatie over de elementen die andere privatieve delen bedienen of die tot de delen in gedwongen medeëigendom behoren en die onontbeerlijk is om, bij het uitvoeren van werken in het betrokken privaat deel, de veiligheid, de gezondheid of het comfort van de gebruikers van de privatieve delen niet in het gedrang te brengen, inzonderheid, de ligging van in de muren ingewerkte leidingen en kokers of het dragend karakter van een ligger of een muur. (5: KB 22.3.2006)]

Onderafdeling IV.- De coördinatiestructuur

Art. 37.- Een coördinatiestructuur wordt opgericht op alle bouwplaatsen waarvan, hetzij, het vermoedelijk werkvolume meer dan 5000 mandagen bedraagt, hetzij de totale prijs van de werken, geschat door de bouwdirectie belast met het ontwerp, 2.500.000 EUR, BTW niet meegerekend overschrijdt, en waar ten minste drie aannemers gelijktijdig werken uitvoeren.

[Het in vorig lid vermeld bedrag wordt gekoppeld aan het indexcijfer van de consumptieprijzen overeenkomstig de beginselen bepaald door de artikelen 2, 4, 5 en 6, 1° van de wet van 1 maart 1977 houdende inrichting van een stelsel waarbij sommige uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk worden gekoppeld.

Artikel 4 van dezelfde wet, aangevuld bij artikel 18, § 2 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van het concurrentievermogen, voorziet dat enkel de gezuiverde gezondheidsindex in aanmerking mag genomen worden voor de sociale prestaties.

De basisspilindex bedraagt 107,30. (3: KB 19.1.2005)]

Op het gemotiveerd verzoek van de coördinator-verwezenlijking organiseert de opdrachtgever een coördinatiestructuur op andere bouwplaatsen dan deze bedoeld in het eerste lid.

[**Art. 38 en 39.-** *opgeheven* (3: KB 19.1.2005)]

Art. 40.- De coördinator-verwezenlijking zit de coördinatiestructuur voor.

Hij roept ze samen op eigen initiatief of op het gemotiveerd verzoek van een lid of van de met het toezicht belaste ambtenaar.

AFDELING V. - BOUWPLAATSEN WAAR DE WERKEN DOOR ÉÉN ENKELE AANNEMER WORDEN UITGEVOERD

Art. 41.- De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar de werken worden uitgevoerd door één enkele aannemer.

Art. 42.- § 1. Bij de toepassing van [de artikelen 4octies of 13 (3: KB 19.1.2005)] is de opdrachtgever ertoe gehouden een exemplaar van het veiligheids- en gezondheidsplan aan de aannemer over te maken.

§ 2. Wanneer het bouwwerk voor professioneel[, winstgevend, (3: KB 19.1.2005)] of commercieel gebruik bestemd is, is de opdrachtgever ertoe gehouden:

- 1° bij de toepassing van [de artikelen 4octies of 13 (3: KB 19.1.2005)], de bepalingen van het veiligheids- en gezondheidsplan die op hem, in de hoedanigheid van opdrachtgever, van toepassing zijn, na te leven;
- 2° erover te waken dat de aannemer de nodige informatie ontvangt met betrekking tot de risico's inzake het welzijn van de betrokken personen op de plaats waar de werken worden uitgevoerd;
- 3° indien de werken in een inrichting van een werkgever worden uitgevoerd, erover te waken dat de activiteiten op de plaats van uitvoering van de werken worden gecoördineerd en dat met de aannemer wordt samengewerkt bij de uitvoering van de maatregelen inzake veiligheid en gezondheid van de personen betrokken bij het uitvoeren van de werken;
- 4° in de andere dan de onder 3° bedoelde gevallen, de activiteiten op de plaats van uitvoering van de werken te coördineren en met de aannemer samen te werken bij de uitvoering van de maatregelen inzake veiligheid en gezondheid van de personen betrokken bij het uitvoeren van de werken.

§ 3. De aannemer is ertoe gehouden:

- 1° bij toepassing van § 2, aan de opdrachtgever de nodige informatie te verstrekken over de risico's eigen aan die werken;
- 2° zijn medewerking te verlenen aan de coördinatie en samenwerking bedoeld in § 2, 3° en 4°.

§ 4. Bij de toepassing van § 2, 3°, is de werkgever, in wiens inrichting de werken worden verricht, ertoe gehouden zijn medewerking te verlenen aan de coördinatie en samenwerking.

[Art. 43.- § 1. Een postinterventiedossier wordt opgesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 36. (3: KB 19.1.2005)]

§ 2. Het in § 1 bedoelde postinterventiedossier wordt opgesteld door de opdrachtgever of door een door hem aangestelde derde.

De opdrachtgever ziet er tevens op toe dat het postinterventiedossier wordt aangepast aan de eventuele wijzigingen die tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk aan het project worden aangebracht.

AFDELING VI. - BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE BOUWPLAATSEN

Onderafdeling I.- Toepassingsgebied

Art. 44.- De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar werken door één of meerdere aannemers worden uitgevoerd.

Onderafdeling II. - Voorafgaande kennisgeving

Art. 45.- De bouwdirectie belast met de uitvoering, doet een voorafgaande kennisgeving vóór de opening van de bouwplaats, wat betreft:

- 1° elke tijdelijke of mobiele bouwplaats waar één of meer werkzaamheden, opgesomd in artikel 26, § 1, uitgevoerd worden en waarvan de totale duur vijf werkdagen overschrijdt.
- 2° elke tijdelijke of mobiele bouwplaats waarvan de vermoedelijke omvang van de werken beantwoordt aan deze bedoeld in artikel 26, § 2.

Op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar meerdere bouwdirecties belast met de uitvoering actief zijn, valt de in het eerste lid bedoelde kennisgeving ten laste van elke bouwdirectie die als eerste activiteiten op de bouwplaats uitvoert.

Art. 46.- De voorafgaande kennisgeving wordt ten minste vijftien kalenderdagen vóór het begin van de werken op de bouwplaats gedaan aan de met het toezicht inzake arbeidsveiligheid belaste ambtenaar en bevat ten minste de in de bijlage II van dit besluit opgesomde gegevens.

Een kopie van de voorafgaande kennisgeving moet zichtbaar op de bouwplaats op een voor het personeel gemakkelijk toegankelijke plaats, worden aangeplakt ten minste tien kalenderdagen vóór het begin van de werken.

Art. 47.- In geval van onvoorziene en dringende werken, of in geval de periode tussen de ontvangst van de opdracht en de datum van de effectieve aanvang der werken niet toelaat om de kennisgeving binnen de door artikel 46 voorziene termijn te doen, wordt de voorafgaande kennisgeving vervangen door een mededeling aan de met het toezicht inzake arbeidsveiligheid belaste ambtenaar, gedaan ten laatste de dag zelf van het begin van de werken bij wijze van een geschikt middel.

Een kopie van de mededeling moet zichtbaar op de bouwplaats worden aangeplakt op een voor het personeel gemakkelijk toegankelijke plaats, ten laatste de dag zelf van het begin van de werken.

De gegevens vervat in deze mededeling zijn dezelfde als deze van de bijlage II van dit besluit.

Onderafdeling III. - De overdracht, de terbeschikkingstelling en de opvraging van het postinterventiedossier

Art. 48.- Teneinde de nieuwe eigenaar inzonderheid toe te laten zijn toekomstige verplichtingen als opdrachtgever van eventuele latere werken aan het bouwwerk uit te oefenen, overhandigt de persoon of overhandigen de personen, die, bij elke gehele of gedeeltelijke overdracht van het bouwwerk, het bouwwerk afstaan of overdragen, het postinterventiedossier aan de nieuwe eigenaar.

Deze overhandiging wordt in de akte die de overdracht bevestigt, opgetekend.

[In de gevallen van een overdracht van een bouwwerk of een deel ervan op het ogenblik dat de tijdelijke of mobiele bouwplaats voor dit bouwwerk nog niet beëindigd is, wordt in de akte die de overdracht bevestigt, vermeld dat de persoon die het bouwwerk afstaat of overdraagt, zich ertoe verbindt het postinterventiedossier aan de nieuwe eigenaar te overhandigen, zodra de voorlopige oplevering, of bij onstentenis, de oplevering van het bouwwerk heeft plaats gehad. (5: KB 22.3.2006)]

Tevens houdt elke eigenaar van het geheel of een gedeelte van het bouwwerk een exemplaar van het postinterventiedossier ter beschikking van elke persoon die hierin als opdrachtgever van latere werken aan het bouwwerk mag optreden, inzonderheid, een huurder.

Art. 49.- § 1. De opdrachtgever is ertoe gehouden de delen van het postinterventiedossier die hen aanbelangen, ter beschikking te stellen van de coördinator of, bij onstentenis, van de aannemer op het ogenblik dat deze personen betrokken worden bij de coördinatie of de uitvoering van de latere werken aan het bouwwerk.

§ 2. Vooraleer een later werk aan het bouwwerk aan te vatten, vragen de coördinator of, bij onstentenis, de aannemer aan de opdrachtgever dat de delen van het postinterventiedossier die hen aanbelangen, te hunner beschikking zou worden gesteld.

[Art. 49bis.- In de gevallen van bouwwerken of groepen van bouwwerken waarop de beginselen met betrekking tot de gedwongen medeëigendom van toepassing zijn, kunnen de mede-eigenaars, in hun hoedanigheid van eventuele toekomstige opdrachtgevers, hun taken en verplichtingen inzake het gedeelte van het postinterventiedossier dat betrekking heeft op de delen van deze bouwwerken in gedwongen mede-eigendom, aan de syndicus toevertrouwen.

De beslissing dienaangaande wordt opgenomen in de statuten bedoeld in artikel 577-4, §1 van het Burgerlijk Wetboek, wanneer de statuten voor de eerste maal zijn vastgesteld na 30 april 2006.

Wanneer de statuten vóór of op deze datum zijn vastgesteld, wordt de beslissing opgetekend in het proces-verbaal van de algemene vergadering van de vereniging van medeëigenaars en nadien in de statuten overgeschreven, naar aanleiding van de eerstvolgende statutenwijziging om andere redenen.

Bij toepassing van het eerste lid, bevindt het postinterventiedossier zich op het kantoor van de syndicus van de vereniging van mede-eigenaars, waar het kosteloos door iedere belanghebbende kan worden geraadpleegd, en wordt de verplichting tot het overhandigen van het dossier tussen opeenvolgende eigenaars bij een gedeeltelijke overdracht van het bouwwerk, beperkt tot de gedeelten ervan die betrekking hebben op de overgedragen privatieve delen.

(5: KB 22.3.2006)]

Onderafdeling IV.- Specifieke verplichtingen van de aannemers

Art. 50.- Onverminderd de verplichtingen die zij hebben ingevolge andere bepalingen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, passen de aannemers de algemene preventiebeginselen toe bedoeld in artikel 5 van de wet, inzonderheid wat betreft:

1° het in goede orde en met voldoende bescherming van de gezondheid in stand houden van de bouwplaats;

- 2° de keuze van de plaatsing van de werkplekken rekening houdend met de toegangsmogelijkheden tot de werkplekken, en de vaststelling van verplaatsings- of verkeerswegen of -zones;
- 3° de voorwaarden van intern transport en interne behandeling van de materialen en het materieel;
- 4° het onderhoud, de controle vóór inbedrijfstelling en de periodieke controle van de installaties en toestellen, ten einde gebreken te voorkomen die de veiligheid en gezondheid van werknemers in gevaar kunnen brengen;
- 5° de afbakening en inrichting van zones voor definitieve en tussenopslag van verschillende materialen, in het bijzonder wanneer het gaat om gevaarlijke materialen of stoffen;
- 6° de voorwaarden voor de verwijdering van gevaarlijke materialen;
- 7° de opslag en de verwijdering of afvoer van afval en puin;
- 8° de aanpassing van de daadwerkelijke duur van de verschillende soorten werken of werkfasen, afhankelijk van de evolutie van de bouwplaats;
- 9° de samenwerking tussen de aannemers;
- 10° de wederzijdse inwerkingen met exploitatie- of andere activiteiten ter plaatse op, of in de nabijheid van, de bouwplaats.

Hiertoe passen zij de voorschriften toe bedoeld in de bijlage III, voor zover er geen specifieke of strengere bepalingen zijn die zijn vastgesteld in uitvoering van de wet.

Art. 51.- In geval van gelijktijdige of achtereenvolgende aanwezigheid op eenzelfde bouwplaats van minstens twee aannemers, met inbegrip van de zelfstandigen, moeten deze samenwerken bij de uitvoering van de maatregelen inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Rekening houdend met de aard van de activiteiten, coördineren de aannemers hun optreden met het oog op de voorkoming van en de bescherming tegen beroepsrisico's.

Wanneer het gaat om werkgevers moeten deze hun respectievelijke werknemers en hun vertegenwoordigers over deze risico's en de preventiemaatregelen inlichten.

Art. 52.- § 1. De aannemers moeten, overeenkomstig de instructies die zij moeten raadplegen of die zij ontvangen hebben, zorg dragen voor de veiligheid en de gezondheid van de andere betrokken personen, en, indien zij persoonlijk een beroepsactiviteit op de bouwplaats uitoefenen, eveneens zorg dragen voor hun eigen veiligheid en gezondheid.

§ 2. Daartoe moeten zij, overeenkomstig de instructies:

- 1° op de juiste wijze gebruik maken van machines, toestellen, gereedschappen, gevaarlijke stoffen, vervoermiddelen en andere middelen;
- 2° op de juiste wijze gebruik maken van de persoonlijke beschermingsmiddelen die zij ter beschikking hebben en die na gebruik weer opbergen;
- 3° de specifieke veiligheidsvoorzieningen van met name machines, toestellen, gereedschappen, installaties en gebouwen niet willekeurig uitschakelen, veranderen of verplaatsen en deze veiligheidsvoorzieningen op de juiste manier gebruiken;
- 4° de coördinator-verwezenlijking, de andere aannemers en de diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, onmiddellijk op de hoogte stellen van elke werksituatie waarvan zij redelijkerwijs kunnen vermoeden dat ze een ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid of de gezondheid met zich meebrengt, evenals van elk gebrek vastgesteld in de beschermingsystemen;

- 5° bijstand verlenen aan de coördinator-verwezenlijking, aan de verschillende aannemers en aan de diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, zolang dat nodig is, om hen in staat te stellen alle taken uit te voeren of aan alle verplichtingen te voldoen die hen met het oog op de bescherming van het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en van de veiligheid en de gezondheid van de andere personen op het werk zijn opgelegd;
- 6° bijstand verlenen aan de coördinator-verwezenlijking, aan de verschillende aannemers en aan de diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, zolang dat nodig is, om alle aannemers in staat te stellen ervoor te zorgen dat het arbeidsmilieu en de arbeidsomstandigheden veilig zijn en geen risico's opleveren voor de veiligheid en de gezondheid binnen hun werkterrein.

Art. 53.- Teneinde hun eigen welzijn op het werk alsook dat van de andere op de tijdelijke of mobiele bouwplaats aanwezige personen te vrijwaren, gebruiken, onderhouden en controleren de zelfstandigen en de werkgevers, die zelf een beroepsactiviteit op de bouwplaats uitoefenen, de arbeidsmiddelen en de persoonlijke beschermingsmiddelen die zij op de bouwplaats inzetten, en laten deze controleren, overeenkomstig de bepalingen van de hierna opgesomde koninklijke besluiten en op dezelfde wijze als de werkgevers hiertoe verplicht zijn:

- 1° het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen;
- 2° het koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen;
- 3° het koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor het heffen of hijsen van lasten;
- 4° het koninklijk besluit van [13 juni 2005 (5: KB 22.3.2006)] betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen;
- [5° het koninklijk besluit van 31 augustus 2005 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte. (4: KB 31.8.2005)]

Onderafdeling V. - Specifieke verplichtingen van de tussenkomende partijen

Art. [54 (3: KB 19.1.2005)].- Van elk ernstig ongeval op een tijdelijke of mobiele bouwplaats, overkomen aan een aannemer die er zelf een beroepsactiviteit uitoefent, doet de bouwdirectie belast met de uitvoering aan de inzake arbeidsveiligheid bevoegde ambtenaar een kennisgeving.

De in vorig lid bedoelde kennisgeving wordt gedaan binnen de vijftien kalenderdagen na de dag van het ongeval en omvat ten minste volgende elementen:

- 1° de naam, de voornaam en het adres van het slachtoffer;
- 2° de datum van het ongeval;
- 3° het adres van de tijdelijke of mobiele bouwplaats, waar het ongeval zich heeft voorgedaan;
- 4° een bondige beschrijving van de opgelopen letsels;
- 5° een bondige beschrijving van de wijze waarop het ongeval is gebeurd;
- 6° de vermoedelijke duur van de arbeidsongeschiktheid.

[Voor de toepassing van dit artikel wordt onder ernstig arbeidsongeval verstaan, het ernstig arbeidsongeval omschreven in artikel 26 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betref-

fende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (3: KB 19.1.2005)]

AFDELING VII. - VOORWAARDEN VOOR DE UITOEFENING VAN DE FUNCTIE VAN COÖRDINATOR

[Onderafdeling I. - Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen met een totale oppervlakte gelijk aan of groter dan 500 m² (3: KB 19.1.2005)]

[Art. 55.- De bepalingen van deze onderafdeling zijn van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen met een totale oppervlakte gelijk aan of groter dan 500 m². (3: KB 19.1.2005)]

[Basisvorming en nuttige beroepservaring (3: KB 19.1.2005)]

Art. 56. - § 1. De personen die de functie van coördinator willen uitoefenen op een tijdelijke of mobiele bouwplaats waar een veiligheids- en gezondheidsplan vereist is in toepassing van artikel 26, § 1 of § 2, moeten het bewijs kunnen leveren dat zij voldoen aan de volgende vereisten inzake nuttige beroepservaring en diploma's:

- 1° twee jaar beroepservaring voor de houders van een diploma van ingenieur of een eindexamen van het hoger technisch onderwijs van universitair niveau of van het hoger technisch of kunstonderwijs van het lange type;
- 2° vijf jaar beroepservaring voor de houders van een eindexamen van het hoger technisch onderwijs van het korte type;
- 3° tien jaar beroepservaring voor de houders van een diploma van het hoger secundair onderwijs.

§ 2. De personen die de functie van coördinator willen uitoefenen [op een tijdelijke of mobiele bouwplaats bedoeld in artikel 26, § 3 (3: KB 19.1.2005)], moeten het bewijs kunnen leveren dat zij voldoen aan de volgende vereisten inzake nuttige beroepservaring en diploma's:

- 1° één jaar beroepservaring voor de houders van één van de diploma's bedoeld in § 1, 1° en 2°;
- 2° drie jaar beroepservaring voor de houders van een diploma van het hoger secundair onderwijs;
- 3° vijf jaar beroepservaring voor de houders van een diploma van het lager secundair onderwijs.

Art. 57.- Voor de toepassing van artikel 56 wordt onder beroepservaring verstaan:

- 1° voor de functie van coördinator-ontwerp: een beroepservaring in verband met het ontwerp van een bouwproject of met engineering;
- 2° voor de functie van coördinator-verwezenlijking: een beroepservaring in verband met de leiding van een tijdelijke of mobiele bouwplaats of het beheer en de opvolging van de werken op zulke bouwplaats;
- 3° voor de functie van coördinator-ontwerp en verwezenlijking: een beroepservaring in verband met de twee onder 1° en 2° vermelde activiteitstypes.

[Aanvullende vorming en andere kennis (3: KB 19.1.2005)]

[Art. 58.- § 1. De coördinator van een tijdelijke of mobiele bouwplaats waarvoor een veiligheids- en gezondheidsplan vereist is in toepassing van artikel 26, § 1 of § 2, moet bovendien het bewijs kunnen leveren dat hij:

- 1° hetzij, met vrucht elk van de volgende vormen beëindigd heeft:
- a) een erkende cursus van aanvullende vorming, bedoeld in het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming opgelegd aan de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en aan hun adjuncten.
Het bewijs betreft een aanvullende vorming van het eerste niveau wanneer voor de bouwplaats een coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid, en van het tweede niveau in de andere gevallen;
  - b) een erkende cursusmodule “aanvulling tot coördinator”, bedoeld in § 2.
De Minister van Werkgelegenheid kan bijkomende nadere regelen met betrekking tot de organisatie van de module vaststellen op advies van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 2° hetzij, met vrucht een erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, bedoeld in § 3, beëindigd heeft.
Het bewijs betreft een aanvullende vorming van het niveau A wanneer voor de bouwplaats een coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid, en van het niveau B in de andere gevallen.
De Minister van Werkgelegenheid kan bijkomende nadere regelen met betrekking tot de organisatie van de cursus vaststellen op advies van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 3° hetzij, geslaagd is in een erkend specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, bedoeld in § 4.
Het bewijs betreft een specifiek examen van het niveau A wanneer voor de bouwplaats een coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid, en van het niveau B in de andere gevallen.
De Minister van Werkgelegenheid kan bijkomende nadere regelen met betrekking tot de organisatie van het examen vaststellen op advies van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk.

De erkende cursusmodule “aanvulling tot coördinator”

§ 2. Om erkend te kunnen worden, voldoet de cursusmodule “aanvulling tot coördinator” aan de volgende voorwaarden:

- 1° De inhoud van het programma van de cursusmodule beantwoordt aan de inhoud, vastgesteld in de bijlage IV, deel A;
- 2° Het uurrooster van de module omvat ten minste 30 lessen;
- 3° De cursusmodule wordt afgesloten met een examen gericht op het testen van de parate kennis en het inzicht in de leerstof;
- 4° De organisatie van de cursusmodule is voorbehouden aan de organisatoren van een erkende cursus van aanvullende vorming, bedoeld in het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming opgelegd aan de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en aan hun adjuncten.
Deze organisatoren bieden de cursusmodule “aanvulling tot coördinator” aan afzonderlijk van de in vorig lid bedoelde erkende cursus, integreren haar in deze laatste, of bieden de beide formules aan;

5° Worden slechts toegelaten tot het volgen van een cursusmodule “aanvulling tot coördinator”, afzonderlijk aangeboden van een in 4° bedoelde erkende cursus, de kandidaten die zulke cursus met vrucht hebben beëindigd.

De organisatoren zien toe op de naleving van deze voorwaarde.

De cursusmodule “aanvulling tot coördinator” wordt erkend overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming opgelegd aan de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en aan hun adjuncten.

De erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

§ 3. Om erkend te kunnen worden, voldoet de cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen aan de volgende voorwaarden:

1° De cursus is zo opgevat en gestructureerd, dat hij de kandidaten in staat stelt de nodige kennis en vaardigheid te verwerven voor het vervullen van het geheel van de wettelijke en reglementaire opdrachten opgelegd aan de coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen.

Daartoe voldoet hij aan de eindtermen bepaald in de bijlage IV, deel B, afdeling I;

2° De inhoud van het programma van de cursus beantwoordt aan de inhoud, vastgesteld in de bijlage IV, deel B, afdeling II;

3° De organisatie van de cursus wordt overgelaten aan het vrij initiatief van de openbare, paritaire of privé-instellingen die de in deze afdeling vastgestelde vereisten naleven;

4° De cursus wordt afgesloten door een examen. Dit examen omvat:

- a) een deel gericht op het testen van de parate kennis en het inzicht in de leerstof;
- b) het uitwerken en verdedigen van een coördinatieproject overeenkomstig de nadere regelen vastgesteld in de bijlage IV, deel B, afdeling III.

Het examen dient in zijn geheel representatief te zijn voor het evalueren van de kennis, het begrip en de vaardigheid in het toepassen van de aangeboden leerstof.

Het examen wordt afgenomen in aanwezigheid van een jury.

De examenjury is samengesteld uit leden die als groep borg staan voor een degelijke evaluatie van de kennis, het begrip en de vaardigheid in het toepassen van de aangeboden leerstof;

De met het toezicht belaste ambtenaren kunnen de werkzaamheden van de jury als waarnemer bijwonen.

Ten minste vijftien kalenderdagen vóór de datum waarop de examens plaatshebben, delen de organisatoren de locatie en de data ervan mee aan de in vorig lid bedoelde ambtenaren.

5° De volgende bijzondere voorwaarden zijn van toepassing op de cursus van specifieke aanvullende vorming van niveau A:

- a) Slechts de houders van één van de diploma's bedoeld in artikel 56, § 1, 1°, worden tot de cursus toegelaten;
- b) Wat de risico-analyse en de vaststelling van de preventiemaatregelen betreft, is de cursus gericht op de uiteenzetting van hun wetenschappelijke achtergronden;
- c) Het uurrooster van de cursus beslaat ten minste 150 uren, de tijd besteed aan de uitwerking van het coördinatieproject en aan het examen niet meegerekend;

- d) Het coördinatieproject, bedoeld in 4°, eerste lid, b, heeft uitsluitend betrekking op praktijkgevallen van tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor een coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid;
- 6° De volgende bijzondere voorwaarden zijn van toepassing op de cursus van specifieke aanvullende vorming van niveau B:
- a) Wat de risico-analyse en de vaststelling van de preventiemaatregelen betreft, volgt de cursus van niveau B hetzelfde schema als de cursus van niveau A, maar wordt hij beperkt tot het onderwijs van de verworven kennis, zonder noodzakelijk ook de uiteenzetting van hun wetenschappelijke achtergronden te brengen;
  - b) Het uurrooster van de cursussen beslaat ten minste 80 uren, de tijd besteed aan de uitwerking van het coördinatieproject en aan het examen niet meegerekend;
  - c) Het coördinatieproject, bedoeld in 4°, eerste lid, b, heeft uitsluitend betrekking op praktijkgevallen van tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor geen coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid.
- Voor de kandidaten waarvan de nuttige beroepservaring zich beperkt tot deze bedoeld in artikel 60, heeft het coördinatieproject uitsluitend betrekking op het in datzelfde artikel bedoelde type van werken. Deze beperking wordt door de organisatoren ingeschreven op het bewijs dat de kandidaat de cursus met vrucht heeft gevolgd.

De cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen wordt erkend overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming opgelegd aan de diensthouders voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en aan hun adjuncten.

Het erkend specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

§ 4. Om erkend te kunnen worden, voldoet het specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen aan de volgende voorwaarden:

- 1° Het examen is gericht op de eindtermen bepaald in de bijlage IV, deel B, afdeling I.
- 2° De inhoud van het programma van het examen beantwoordt aan de inhoud, vastgesteld in de bijlage IV, deel B, afdeling II;
- 3° De organisatie van het examen is voorbehouden aan de organisatoren van een erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen;
- 4° Het examen omvat:
  - a) een deel gericht op het testen van de parate kennis en het inzicht in de materies vervat in het examenprogramma;
  - b) het uitwerken en verdedigen van een coördinatieproject overeenkomstig de nadere regelen vastgesteld in de bijlage IV, deel B, afdeling III.

Het examen dient in zijn geheel representatief te zijn voor het evalueren van de kennis, het begrip en de vaardigheid in het toepassen van de materies vervat in het examenprogramma.

Het examen wordt afgenomen in aanwezigheid van een jury.

De examenjury is samengesteld uit leden die als groep borg staan voor een degelijke evaluatie van de kennis, het begrip en de vaardigheid in het toepassen van de materies vervat in de eindtermen.

De met het toezicht belaste ambtenaren kunnen de werkzaamheden van de jury als waarnemer bijwonen.

Ten minste vijftien kalenderdagen vóór de datum waarop de examens plaatshebben, delen de organisatoren de locatie en de data ervan mee aan de in vorig lid bedoelde ambtenaren.

- 5° De volgende bijzondere voorwaarden zijn van toepassing op het specifiek examen van niveau A:
- a) Slechts de houders van één van de diploma's bedoeld in artikel 56, § 1, 1°, worden tot het examen toegelaten;
  - b) Wat de risico-analyse en de vaststelling van de preventiemaatregelen betreft, is het examen gericht op de kennis van de wetenschappelijke achtergronden;
  - c) Het coördinatieproject, bedoeld in 4°, eerste lid, b, heeft uitsluitend betrekking op praktijkgevallen van tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor een coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid;
- 6° De volgende bijzondere voorwaarden zijn van toepassing op het specifiek examen van niveau B:
- a) Wat de risico-analyse en de vaststelling van de preventiemaatregelen betreft, is het examen gericht op de verworven kennis, zonder noodzakelijk ook het bewijs van de wetenschappelijke achtergronden te brengen;
  - b) Het coördinatieproject, bedoeld in 4°, eerste lid, b, heeft uitsluitend betrekking op praktijkgevallen van tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor geen coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid.
- Voor de kandidaten waarvan de nuttige beroepservaring zich beperkt tot deze bedoeld in artikel 60, heeft het coördinatieproject uitsluitend betrekking op het in datzelfde artikel bedoelde type van werken. Deze beperking wordt door de organisatoren ingeschreven op het bewijs dat de kandidaat in het examen geslaagd is.

Het specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen wordt erkend overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 10 augustus 1978 tot vaststelling van de aanvullende vorming opgelegd aan de diensthoofden voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en aan hun adjuncten.

Toezicht op de toelating tot de cursussen van specifieke aanvullende vorming en tot de specifieke examens voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

§ 5. De organisatoren zien erop toe dat slechts de kandidaten toegelaten worden die:

- 1° hetzij, houder zijn van een gepast diploma, bedoeld in artikel 56, § 1;
- 2° hetzij, in toepassing van de overgangsmaatregelen voorzien in de artikel 63, tweede lid, of artikel 64, § 2, kunnen aantonen dat zij de in dezelfde artikelen bedoelde beroepservaring van ten minste 15 jaar bezitten.

Indien een organisator twijfelt of een kandidaat voldoet aan de voorwaarde bedoeld in vorig lid, 2°, vraagt hij het advies van de ambtenaar die de administratie, bevoegd voor de arbeidsveiligheid, vertegenwoordigt in de kwaliteitswaarborgcommissie, bedoeld in §6, derde lid.

De kwaliteitswaarborgcommissie

§ 6. Elke organisator van een erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, bedoeld in § 3, en elke organisator van een erkend specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, bedoeld in § 4, richt een kwaliteitswaarborgcommissie op.

De kwaliteitswaarborgcommissie is samengesteld uit:

- 1° een vertegenwoordiger van de organisator;
- 2° een afvaardiging bestaande uit minstens drie vertegenwoordigers van andere organisatoren die onafhankelijk zijn ten opzichte van de betrokken organisator.

De [directeur-generaal van de Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het Werk of zijn afgevaardigde en de directeur-generaal van de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid of zijn afgevaardigde (3: KB 19.1.2005)] wonen de vergaderingen van de kwaliteitswaarborgcommissie bij als waarnemer.

De kwaliteitswaarborgcommissie heeft als opdracht:

- na te gaan of de specifieke aanvullende vorming of het specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen beantwoorden aan de bepalingen van dit artikel;
- het in §7 bedoelde verslag te evalueren.

De kwaliteitswaarborgcommissie stelt van haar activiteiten een verslag op. Een afschrift van dit verslag wordt gestuurd naar de inrichter, de in het derde lid bedoelde directeurs-generaal en [de Vaste Operationele Commissie opgericht in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (6: KB 23.10.2006)].

De kwaliteitswaarborgcommissie vergadert telkens de organisator een in §7 bedoeld verslag heeft opgesteld en minstens eens om de drie jaar.

Verslag van de organisatoren

§ 7. De organisatoren bezorgen na afloop van elk burgerlijk jaar aan de in §6 bedoelde kwaliteitswaarborgcommissie en aan de in dezelfde paragraaf, derde lid, bedoelde directeurs-generaal een verslag.

Dit verslag vermeldt de volgende informatie:

- de wijzigingen in het programma en de organisatie van de cursus van aanvullende specifieke vorming of van het specifiek examen;
- de aangewende methoden;
- de namen en titels van de lesgevers en de leden van de examenjury;
- de voorzieningen voor de kandidaten;
- de evaluatie van de cursus, van de lesgevers en van het examen, door de kandidaten;
- de lijst van de kandidaten (naam, adres en eventueel de instelling of onderneming) die met vrucht de specifieke aanvullende vorming beëindigd hebben of die in het specifiek examen geslaagd zijn.

Het verslag wordt opgesteld binnen een termijn van drie maanden na afloop van het vorig burgerlijk jaar. (1: KB 19.12.2001)]

[§ 8. Worden met de personen die het bewijs kunnen leveren met vrucht een erkende cursus van specifieke aanvullende vorming van niveau A bedoeld in § 1, 2°, te hebben beëindigd, gelijkgesteld, de personen die het bewijs kunnen leveren met succes een opleiding van architect te hebben gevolgd, waarin alle eindtermen bedoeld in de bijlage IV, deel B, afdeling I, geïntegreerd zijn en die afgesloten wordt door een examen waarin de verificatie dat zij in voldoende mate aan deze eindtermen beantwoorden geïntegreerd is. (3: KB 19.1.2005)]

Art. 59.- De in artikel 56 bedoelde personen moeten kunnen aantonen dat zij een voldoende kennis bezitten van de reglementering en de technieken inzake welzijn op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen.

Bijzondere gevallen

Ondergrondse nutsleidingen

Art. 60.- In afwijking van de bepalingen van artikel 57 volstaat een nuttige beroepservaring inzake elk van de werken opgesomd in artikel 2, § 1, 1°, 2° en 6°, wanneer de tijdelijke of mobiele bouwplaats geen andere werken omvat dan de ondergrondse werken bedoeld in artikel 2, § 1, 6°.

[**Art. 61.-** *opgeheven* (3: KB 19.1.2005)]

[*Adjunct-coördinatoren (1: KB 19.12.2001)*]

Art. 62.- [§ 1. In afwijking van de bepalingen van de artikelen 8, tweede lid, en 19, tweede lid, kunnen personen op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen een coördinator, onder zijn leiding en zijn verantwoordelijkheid, als adjunct bijstaan, indien zij aan elk van de volgende voorwaarden voldoen:

1° houder zijn van één van de diploma's bedoeld in artikel 56, § 1;

2° geslaagd zijn in het in artikel 58, § 1, 3°, bedoeld erkend specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen of met vrucht een erkende cursus hebben beëindigd:

- a) hetzij, van aanvullende vorming en een erkende cursusmodule "aanvulling tot coördinator", bedoeld in artikel 58, § 1, 1°, waarbij de vrijstelling bedoeld in artikel 63 van toepassing is;
- b) hetzij, van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, bedoeld in artikel 58, § 1, 2°.

Voor de toepassing van het eerste lid, mogen adjuncten die houder zijn van een bewijs geslaagd te zijn in een erkend specifiek examen van niveau A of van een bewijs met vrucht een erkende cursus te hebben beëindigd van, hetzij, de aanvullende vorming van het eerste niveau, hetzij, de specifieke aanvullende vorming van niveau A, uitsluitend coördinatoren bijstaan die eveneens houder zijn van één van deze bewijzen. (1: KB 19.12.2001)]

§ 2. In afwijking van de bepalingen van artikel 56, § 1, mogen de personen bedoeld in § 1 die een coördinator als adjunct hebben bijgestaan, na de minimumduur vereist door het tweede lid van deze paragraaf, de functie van coördinator-ontwerp of van coördinator-verwezenlijking uitoefenen, afhankelijk van de nuttige beroepservaring die zij in hun hoedanigheid van adjunct hebben opgedaan inzake de opdrachten van een coördinator-ontwerp, van een coördinator-verwezenlijking, of van beiden.

Om de functie van coördinator uit te oefenen, wordt de vereiste ervaring als adjunct-coördinator, als volgt vastgesteld:

- 1° twee jaar voor de houders van een in artikel 56, § 1, 1° bedoeld diploma;
- 2° vijf jaar voor de houders van een in artikel 56, § 1, 2° bedoeld diploma;
- 3° tien jaar voor de houders van een in artikel 56, § 1, 3° bedoeld diploma.

Overgangsmaatregelen

[**Art. 63.-** De personen die aan de bepalingen van de artikelen 56 en 59 voldoen en in staat zijn binnen een termijn van drie jaar na de datum van inwerkingtreding van dit besluit het bewijs te leveren, bedoeld in artikel 58, § 1, 1°, a, zijn voor de uitoefening van de functie van coördinator vrijgesteld van het leveren van het bewijs bedoeld in artikel 58, § 1, 1°, b.

In afwijking van de bepalingen van de artikelen 56, § 1, 58, § 3, 5°, a, en 58, § 4, 5°, a, mogen de personen die niet voldoen aan de diplomaveisten bedoeld in artikel 56, zich binnen een termijn van 3 jaar na de datum van inwerkingtreding van dit besluit inschrijven voor het volgen van een erkende cursus van specifieke aanvullende vorming, bedoeld in artikel 58, § 1, 2°, of deelnemen aan een erkend specifiek examen, bedoeld in artikel 58, § 1, 3°, op voorwaarde dat zij voldoen aan de bepalingen van artikel 59 en dat zij het bewijs kunnen leveren te beschikken over een beroepservaring, bedoeld in artikel 57, van ten minste 15 jaar. (1: KB 19.12.2001)]

[**Art. 64.- § 1.** De personen die op de datum van inwerkingtreding van dit besluit reeds coördinatieactiviteiten, waarin de toepassing van de algemene preventiebeginselen is geïntegreerd, uitvoerden, mogen de functie van coördinator uitoefenen mits zij voldoen aan de voorwaarden gesteld in de artikelen 56 en 59 en binnen een termijn van drie jaar na de datum van inwerkingtreding van dit besluit in staat zijn:

- 1° hetzij, het bewijs te leveren bedoeld in artikel 58, § 1, 1°, a), en, binnen een termijn van één jaar na de datum van inwerkingtreding van dit besluit het bewijs van inschrijving voor te leggen voor het volgen van een erkende cursus aanvullende vorming, zoals bedoeld in het voormelde koninklijk besluit van 10 augustus 1978;
- 2° hetzij, het bewijs te leveren bedoeld in artikel 58, § 1, 2°, en, binnen een termijn van één jaar na de datum van inwerkingtreding van dit besluit het bewijs van inschrijving voor te leggen voor het volgen van een erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen;
- 3° hetzij, het bewijs te leveren geslaagd te zijn in het examen bedoeld in artikel 58, § 1, 3°, en binnen een termijn van één jaar na de datum van inwerkingtreding van dit besluit een door hen ondertekende verklaring op eer voor te leggen waaruit hun intentie blijkt vóór het verstrijken van de voormelde termijn van drie jaar aan zulk examen deel te nemen.

§ 2. Voor de toepassing van de bepalingen van § 1, 2° en 3°, en in afwijking van de bepalingen van de artikelen 56, § 1, 58, § 3, 5°, a, en 58, § 4, 5°, a, worden de personen die het bewijs kunnen leveren dat zij op de datum van inwerkingtreding van dit besluit beschikken over een beroepservaring, bedoeld in artikel 57, van ten minste 15 jaar, vrijgesteld van de diplomaveisten vastgesteld in artikel 56. (1: KB 19.12.2001)]

[Certificatie (3: KB 19.1.2005)]

[**Art. 65.-** Met uitzondering van de personen bedoeld in artikel 56, § 2, moet de persoon die de functie van coördinator-ontwerp of coördinator-verwezenlijking uitoefent, in staat zijn om

het bewijs te leveren gecertificeerd te zijn volgens de norm NBN EN ISO 17024 (deze norm kan bekomen worden bij het Belgisch Instituut voor Normalisatie).

Het in vorig lid bedoelde bewijs wordt geleverd aan de hand van een certificaat, uitgereikt door een certificatie-instelling die specifiek voor het uitvoeren van de certificatie van personen geaccrediteerd is door het Belgisch Accreditatiesysteem, overeenkomstig de wet van 20 juli 1990 betreffende de accreditatie van certificatie- en keuringsinstellingen alsmede van beproevingslaboratoria, of door een gelijkwaardige accreditatie-instelling opgericht binnen de Europese Economische Ruimte.

Het in het eerste lid bedoelde bewijs moet kunnen voorgelegd worden uiterlijk op [31 december 2009 (7: KB 17.5.2007)].

Uiterlijk op [31 december 2008 (7: KB 17.5.2007)] moet de in het eerste lid bedoelde persoon een door de certificatie-instelling verstrekt ontvangstbewijs kunnen voorleggen waaruit blijkt dat hij bij die instelling een aanvraagdossier heeft ingediend om als coördinator-ontwerp of coördinator-verwezenlijking te worden gecertificeerd. (3: KB 19.1.2005)]

[De Minister die het welzijn van de werknemers in zijn bevoegdheid heeft, stelt het certificatieschema vast. (5: KB 22.3.2006)]

[Onderafdeling II.- Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen met een totale oppervlakte kleiner dan 500 m²

Art. 65bis.- De bepalingen van deze onderafdeling zijn van toepassing op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen met een totale oppervlakte kleiner dan 500 m².

Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor de medewerking van een architect wettelijk vereist is

Art. 65ter.- § 1. Voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor de medewerking van een architect wettelijk vereist is, wordt de functie van coördinator-ontwerp en van coördinator-verwezenlijking uitgeoefend door personen die voldoen aan de voorwaarden van de onderafdeling I, [de certificatie uitgezonderd en (5: KB 22.3.2006)] met dien verstande dat de personen bedoeld in artikel 56, § 2, slechts deze functies mogen uitoefenen op bouwplaatsen waar geen werkzaamheden uitgevoerd worden opgesomd in artikel 26, § 1 en waarvan de omvang kleiner dan de omvang gedefinieerd in artikel 26, § 2.

§ 2. In afwijking van de bepalingen van § 1 mag de functie van coördinator-verwezenlijking uitgeoefend worden door personen die aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° op een tijdelijke of mobiele bouwplaats bedoeld in artikel 26, § 1, of artikel 26, § 2, voldoen zij aan de bepalingen van artikel 65quater, § 2;
- 2° op een tijdelijke of mobiele bouwplaats bedoeld in artikel 26, § 3, voldoen zij aan de bepalingen van artikel 65quater, § 2 of artikel 65quinquies.

Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor de medewerking van een architect wettelijk niet vereist is

Art. 65quater.- § 1. Op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor de medewerking van een architect wettelijk niet vereist is en waar ofwel werkzaamheden uitgevoerd worden opgesomd in artikel 26, § 1, ofwel de omvang van de werkzaamheden ten minste gelijk is aan de omvang gedefinieerd in artikel 26, § 2, wordt de functie van coördinator-ontwerp en van

coördinator-verwezenlijking uitgeoefend door de personen bedoeld in artikel 65ter, § 1, met uitzondering van de personen bedoeld in artikel 56, § 2.

§ 2. In afwijking van de bepalingen van § 1 mag de functie van coördinator-ontwerp en van coördinator-verwezenlijking uitgeoefend worden door de natuurlijke persoon die één van de betrokken bouwdirecties belast met de uitvoering leidt, of door één van zijn werknemers, indien aan de volgende voorwaarde voldaan is:

1° de persoon die de functie van coördinator uitoefent moet het bewijs kunnen leveren dat hij voldoet aan de volgende vereisten en, wat betreft c), levert naast de werknemer ook de natuurlijke persoon van de werkgever dit bewijs:

- a. ten minste tien jaar nuttige beroepservaring bezitten inzake de soorten werken, bedoeld in artikel 26, § 1, waarvoor de functie van coördinator wordt uitgeoefend, alsook kennis van de uitvoerings- en risicopreventietechnieken van de andere werken die het voorwerp van dezelfde coördinatieopdracht uitmaken;
- b. gedurende ten minste vijf jaar een onderneming hebben geleid die één of meer van de in artikel 2, § 1, bedoelde werken als voorwerp had, of een even lange praktische beroepservaring bezitten in verband met de leiding van een tijdelijke of mobiele bouwplaats of met het beheer en de opvolging van de werken op zulke bouwplaats;
- c. gedurende de in punt b) bedoelde periode, of, gedurende de laatste vijf jaar op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar hij de functie van coördinator heeft uitgeoefend, en wegens inbreuken op de voorschriften betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, niet het voorwerp hebben uitgemaakt van:
  - hetzij, een definitief geworden veroordeling;
  - hetzij, een administratieve geldboete;
  - hetzij, een niet vernietigd bevel tot stopzetting der werken in toepassing van de bepalingen van artikel 3 van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie;
- d. hetzij, een vervolmakingsvorming inzake het welzijn op het werk, hetzij, een opleiding in een erkend centrum voor middenstandsopleiding, een opleiding in het kader van een industriële leerlingenwezen of een andere beroepsopleiding, met gunstig gevolg hebben beëindigd, waarin gedurende ten minste 24 uur, de duur van het examen inbegrepen, ten minste de volgende onderwerpen worden behandeld:
  - de wettelijke en reglementaire voorschriften inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen;
  - de veiligheidsrisico's op bouwplaatsen;
  - de gezondheidsrisico's op bouwplaatsen;
  - het uitvoeren van risico-analyses en het integreren en vaststellen van passende preventiemaatregelen, met inbegrip van deze nodig voor het uitvoeren van latere werkzaamheden aan het bouwwerk;
  - de instrumenten bij de coördinatie en coördinatiepraktijken;

2° de bouwdirectie is opgenomen in een lijst die de Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het Werk publiceert op de webstek van de Federale Overheidsdienst bevoegd voor het welzijn op het werk en die de aannemers van bouwwerken vermeldt die aan alle onder 1° voorwaarden voldoen.

Om in de lijst te worden opgenomen richten de aannemers een aanvraag tot de in vorig lid bedoelde Algemene Directie, samen met een kopie van alle bewijsstukken waaruit moet blijken dat aan de onder 1° opgesomde voorwaarden voldaan is.

De Algemene Directie plaatst een aannemer op de lijst na verificatie van de bewijsstukken en vaststelling dat aan alle onder 1° opgesomde voorwaarden voldaan is en verwijderd een aannemer van de lijst zodra zij kennis krijgt dat hij aan één of meer van de voorwaarden niet langer beantwoordt.

Bij de uitoefening van haar in vorig lid opgedragen taak, kan de Algemene Directie een aannemer horen op het kantoor van haar buitendienst, bevoegd voor de hoofdzetel van de aannemer.

De aannemer die van de lijst is verwijderd om reden van een onverenigbaarheid met één of meer van de onder 1° opgesomde voorwaarden, kan slechts opnieuw in de lijst opgenomen worden, na het indienen van een nieuwe aanvraag na afloop van de termijn vermeld in de voorwaarde die de reden vormde van de verwijdering.

Art. 65quinquies.- Op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarvoor de medewerking van een architect wettelijk niet vereist is, waar geen werkzaamheden uitgevoerd worden opgesomd in artikel 26, § 1 en waarvan de omvang kleiner is dan de omvang gedefinieerd in artikel 26, § 2, wordt de functie van coördinator-ontwerp en van coördinator-verwezenlijking uitgeoefend door:

1° hetzij een persoon bedoeld in artikel 65ter, § 1;

2° hetzij een persoon bedoeld in artikel 65quater, § 2;

3° hetzij de persoon die één van de betrokken bouwdirecties belast met de uitvoering leidt, op voorwaarde dat hij in staat is om een attest voor te leggen dat algemeen door de bouwsector aanvaard wordt als bewijs dat hij met gunstig gevolg een opleiding heeft beëindigd van ten minste 12 uur, de duur van het examen inbegrepen, betreffende de maatregelen, de technieken en de regelgeving inzake de veiligheid en de gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen. (3: KB 19.1.2005)]

[Onderafdeling III.- Voorwaarden geldend voor alle coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op tijdelijke of mobiel bouwplaatsen

Burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering

Art. 65sexies.- De persoon die de functie van coördinator-ontwerp of coördinator-verwezenlijking als zelfstandige uitoefent, sluit in eigen naam een verzekering tegen burgerlijke aansprakelijkheid af, waarvan de dekking rekening houdt met de omvang en de risico's van de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar hij zijn functie uitoefent.

Voor de persoon die de functie van coördinator-ontwerp of coördinator-verwezenlijking als werknemer uitoefent, sluit de werkgever een verzekering tegen burgerlijke aansprakelijkheid af, waarvan de dekking rekening houdt met de omvang en de risico's van de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar hij zijn functie uitoefent, tenzij deze burgerlijke aansprakelijkheid door de Staat wordt gedekt.

Bijscholing

Art. 65septies.- Teneinde op de hoogte te blijven van de evolutie van de technieken en de regelgeving inzake de veiligheid en de gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen dragen de coördinatoren-ontwerp en de coördinatoren-verwezenlijking er zorg voor dat zij zich voortdurend bijscholen.

Deze bijscholing gebeurt door het deelnemen aan kennisverrijkende initiatieven in de vorig lid bedoelde domeinen, ingericht op privé-initiatief dan wel op initiatief van de overheid, inzonderheid specifieke bijscholingscursussen of studiedagen.

Voor de coördinatoren die gecertificeerd moeten zijn overeenkomstig de bepalingen van artikel 65, bedraagt het totaal aantal uren van de bijscholing ten minste 5 uur per jaar of 15 uur over een periode van drie jaar en vormt deze bijscholing een vereiste voor het verlengen van het certificaat. (3: KB 19.1.2005)]

AFDELING VIII - SLOTBEPALINGEN

[Uittreksel]

Art. 66.- Opheffingsbepalingen

[**Art. 67.-** *opgeheven* (2: KB 28.8.2002)]

Art. 68.- bepaling tot invoeging in de codex over het welzijn op het werk

[**Art. 69.-** De in artikel 58 bedoelde stukken die op onregelmatige wijze zijn bekomen, zijn van nul en gener waarde. (3: KB 19.1.2005)]

Art. 70.- De bepalingen van hoofdstuk V “Bijzondere bepalingen betreffende tijdelijke of mobiele bouwplaatsen” van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, hebben uitwerking met ingang van 1 augustus 1999.

Art. 71.- Dit besluit treedt in werking de eerste dag van de derde maand na die waarin het is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

DEEL A

INHOUD VAN HET VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDS- PLAN GEDEFINIEERD IN ARTIKEL 3, 6°

AFDELING I - INHOUD BEDOELD IN ARTIKEL 27, § 1

Het veiligheids- en gezondheidsplan bevat ten minste de volgende elementen:

- 1° de beschrijving van het te realiseren bouwwerk vanaf het ontwerp tot de volledige verwezenlijking ervan;
- 2° de beschrijving van de resultaten van de risicoanalyses bedoeld in artikel 3, 6°;
- 3° de beschrijving van de preventiemaatregelen bedoeld in artikel 3, 6°. Deze beschrijving omvat:
  - a. het geheel van de preventieregels en -maatregelen, bedoeld in afdeling III van dit deel, die aangepast zijn aan de kenmerken van het bouwwerk en voortvloeien uit de toepassing van de algemene preventieprincipes;
  - b. de specifieke maatregelen met betrekking tot de werkzaamheden bedoeld in artikel 26, § 1;
  - c. de instructies voor de tussenkomende partijen;
- 4° de raming van de duur van de verwezenlijking van de verschillende werken of werkfasen die tegelijkertijd of na elkaar plaatsvinden.
- 5° de lijst met de namen en de adressen van alle opdrachtgevers, bouwdirecties en aannemers, vanaf het moment dat deze personen bij de bouwplaats betrokken worden;
- 6° de naam en het adres van de coördinator-ontwerp;
- 7° de naam en het adres van de coördinator-verwezenlijking vanaf het moment van zijn aanstelling.

De inhoud van het veiligheids- en gezondheidsplan wordt aangepast in functie van de volgende elementen:

- 1° in voorkomend geval, de wijzigingen in verband met de uitvoeringsmodaliteiten, overeengekomen tussen de tussenkomende partijen, waarvan de weerslag op het welzijn bij het werk dezelfde waarborgen biedt als de oorspronkelijk in het plan voorziene uitvoeringsmodaliteiten;
- 2° in voorkomend geval, de opmerkingen van de tussenkomende partijen aan wie de elementen uit het veiligheids- en gezondheidsplan, die hen aanbelangen, zijn overgemaakt;
- 3° de stand van de werken;
- 4° het identificeren van onvoorziene risico's of onvoldoende onderkende gevaren;
- 5° het optreden of het vertrek van tussenkomende partijen;
- 6° de eventueel aan het ontwerp of de werken aangebrachte wijzigingen.

AFDELING II - INHOUD BEDOELD IN ARTIKEL 27, § 2, EN ARTIKEL 28

Het veiligheids- en gezondheidsplan bevat ten minste de volgende elementen:

- 1° de inventarisatie van de risico's bedoeld in artikel 3, 6°;
- 2° de vastgestelde preventiemaatregelen bedoeld in artikel 3, 6°;
- 3° de lijst met de namen en de adressen van alle opdrachtgevers, bouwdirecties en aannemers, vanaf het moment dat deze personen bij de bouwplaats betrokken worden;
- 4° de naam en het adres van de coördinator-ontwerp;

5° de naam en het adres van de coördinator-ver-wezenlijking vanaf het moment van zijn aanstelling.

De inhoud van het veiligheids- en gezondheidsplan wordt aangepast in functie van de volgende elementen:

- 1° in voorkomend geval, de wijzigingen in verband met de uitvoeringsmodaliteiten, overeengekomen tussen de tussenkomende partijen, waarvan de weerslag op het welzijn bij het werk dezelfde waarborgen biedt als de oorspronkelijk in het plan voorziene uitvoeringsmodaliteiten;
- 2° in voorkomend geval, de opmerkingen van de tussenkomende partijen aan wie de elementen uit het veiligheids- en gezondheidsplan, die hen aanbelangen, zijn overgemaakt;
- 3° de stand van de werken;
- 4° het identificeren van onvoorziene risico's of onvoldoende onderkende gevaren;
- 5° het optreden of het vertrek van tussenkomende partijen;
- 6° de eventueel aan het ontwerp of de werken aangebrachte wijzigingen.

AFDELING III - NIET LIMITATIEVE LIJST VAN DE PREVENTIEREGELS EN -MAATREGELEN BEDOELD IN AFDELING I, EERSTE LID, 3°, A.

- 1° de algemene maatregelen betreffende de organisatie van de tijdelijke of mobiele bouwplaats die vastgesteld zijn door de opdrachtgever en de bouwdirecties in samenspraak met de coördinator-ontwerp en de coördinator-verwezenlijking;
- 2° de algemene maatregelen die voortvloeien uit de verplichtingen die worden opgelegd door de opdrachtgever in wiens inrichting activiteiten betreffende een tijdelijke of mobiele bouwplaats worden verricht;
- 3° de vereisten die voortvloeien uit de wederzijdse inwerking van de activiteiten inzake gebruik en exploitatie op het terrein zelf of in de nabijheid van het terrein waar de tijdelijke of mobiele bouwplaats is gevestigd;
- 4° de coördinatiemaatregelen die inzonderheid betrekking hebben op:
  - de horizontale, verticale of andere verplaatsingsroutes of -zones of verkeersroutes of -zones;
  - het hanteren van materialen en materieel, in het bijzonder de problemen van de wederzijdse inwerking tussen hefwerktuigen op de bouwplaats of in de nabijheid ervan;
  - het beperken van het beroep doen op het manueel hanteren van lasten;
  - de afbakening en inrichting van opslagzones voor verschillende materialen, met name als het om gevaarlijke stoffen of producten gaat;
  - de voorwaarden voor het opslaan, verwijderen of afvoeren van aarde, afval, puin en gruis;
  - de voorwaarden voor de verwijdering van gevaarlijke materialen;
  - het installeren en gebruiken van collectieve beschermingsmiddelen en van tijdelijke toegangswegen;
  - het gebruik van de algemene elektrische installatie;
  - de wisselwerking met gebruiksactiviteiten op de site van de bouwplaats, inzonderheid het gebruik van gemeenschappelijke stellingen en toegangsmiddelen;
  - de wisselwerking met gebruiks- of exploitatieactiviteiten op de site van de bouwplaats of in de omgeving ervan;
  - het in goede orde houden van de bouwplaats;

- 5° de algemene modaliteiten ter verzekering van het in goede orde en met voldoende bescherming van de gezondheid in stand houden van de bouwplaats, inzonderheid de vastgestelde voorschriften en maatregelen tot vastlegging van de voorwaarden opdat de lokalen, bestemd voor het personeel op de bouwplaats in overeenstemming zouden zijn met de erop toepasselijke voorschriften inzake veiligheid, gezondheid en arbeidsvoorwaarden;
- 6° de praktische inlichtingen die specifiek zijn voor de bouwplaats wat betreft de hulpverlening, evacuatie van personen, evenals de gemeenschappelijke organisatorische maatregelen die ter zake zijn getroffen;
- 7° de algemene modaliteiten (tijdstippen, plaatsen, frequentie) voor overleg en samenwerking op de bouwplaats tussen de verschillende tussenkommende partijen en desgevallend de exploitanten of beheerders die een activiteit uitoefenen op de bouwplaats zelf of in de nabijheid ervan; evenals de algemene regels betreffende het verspreiden van informatie, instructies en bevelen aan deze personen en de algemene regels inzake het toezicht op de tenuitvoerlegging ervan;
- 8° de algemene regels (tijdstippen, plaatsen, frequentie) voor samenwerking en overleg op de bouwplaats tussen de werkgevers en werknemers evenals deze betreffende de informatie van de werknemers en het verspreiden van de instructies die voor hen bestemd zijn.

DEEL B

INHOUD VAN HET COÖRDINATIEDAGBOEK GEDEFINIEERD IN ARTIKEL 3, 7°

Het coördinatiedagboek vermeldt de volgende elementen:

- 1° de namen en adressen van de tussenkommende partijen, het ogenblik van hun tussenkomst op de bouwplaats en voor ieder van hen, het voorziene aantal op de bouwplaats tewerk te stellen werknemers evenals de voorziene duur van de werken;
- 2° de beslissingen, vaststellingen en gebeurtenissen die voor het ontwerp of de verwezenlijking van het bouwwerk van belang zijn;
- 3° de opmerkingen gemaakt aan de tussenkommende partijen, inzonderheid deze betreffende hun eventuele gedragingen, handelingen, keuzen of nalatigheden die in strijd zijn met de algemene preventieprincipes, en de gevolgen die ze eraan gegeven hebben;
- 4° de opmerkingen van de aannemers, aangevuld met het visum van de betrokken partijen;
- 5° de gevolgen gegeven aan de opmerkingen van de tussenkommende partijen en van de werknemersvertegenwoordigers die van belang zijn voor het ontwerp van het project of de verwezenlijking van het bouwwerk;
- 6° de tekortkomingen van de tussenkommende partijen ten opzichte van de algemene preventiebeginselen, de toepasselijke regels en de concrete maatregelen aangepast aan de specifieke kenmerken van de tijdelijke of mobiele bouwplaats, of ten opzichte van het veiligheids- en gezondheidsplan;
- 7° de verslagen van de vergaderingen van de coördinatiestructuur bedoeld in artikel 3, 9;
- 8° de ongevallen.

DEEL C

INHOUD VAN HET POSTINTERVENTIEDOSSIER GEDEFINIEERD IN ARTIKEL 3, 8°

AFDELING I - INHOUD BEDOELD IN ARTIKEL 35

Het postinterventiedossier bevat ten minste de volgende elementen:

- 1° de informatie betreffende de structurele en essentiële elementen van het bouwwerk;
- 2° de informatie betreffende de aard en de plaats van aantoonbare of verborgen gevaren, inzonderheid ingewerkte nutsleidingen;
- 3° de plannen die werkelijk met de uitvoering en de afwerking overeenstemmen;
- 4° de architecturale, technische en organisatorische elementen in verband met de verwezenlijking, de instandhouding en het onderhoud van het bouwwerk;
- 5° de informatie voor de uitvoerders van te voorziene latere werkzaamheden, inzonderheid de herstelling, vervanging of ontmanteling van installaties of constructie-elementen;
- 6° de relevante verantwoording van de keuzen in verband met onder andere de toegepaste uitvoeringsmethoden, technieken, materialen of architecturale elementen;
- 7° de identificatie van de gebruikte materialen.

AFDELING II - INHOUD BEDOELD IN ARTIKEL 36

Het postinterventiedossier bevat ten minste de volgende elementen:

- 1° de informatie betreffende de structurele en essentiële elementen van het bouwwerk;
- 2° de informatie betreffende de aard en de plaats van aantoonbare of verborgen gevaren, inzonderheid ingewerkte nutsleidingen;
- 3° de plannen die werkelijk met de uitvoering en de afwerking overeenstemmen;
- 4° de identificatie van de gebruikte materialen.

DEEL D

SAMENSTELLING VAN DE COÖRDINATIESTRUCTUUR GEDEFINIEERD IN ARTIKEL 3, 9°

De coördinatiestructuur is samengesteld uit:

- 1° de opdrachtgever of zijn vertegenwoordiger;
- 2° de coördinator-verwezenlijking;
- 3° de aanwezige aannemers of hun vertegenwoordigers;
- 4° de bouwdirectie belast met de uitvoering;
- 5° de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering;
- 6° een vertegenwoordiger van elk comité voor preventie en bescherming op het werk, of bij ontstentenis, van elke syndicale afvaardiging van de op de bouwplaats aanwezige aannemers;
- 7° indien nodig, de preventieadviseurs van de opdrachtgever en van de op de bouwplaats aanwezige aannemers;
- 8° twee vertegenwoordigers van het comité voor Preventie en Bescherming op het werk van de onderneming van de opdrachtgever, wanneer de tijdelijke of mobiele bouwplaats gelegen is in een instelling of een site waar de opdrachtgever personeel tewerkstelt en waarvoor hij zulk comité heeft opgericht;
- 9° iedere andere persoon die door de opdrachtgever wordt uitgenodigd. (3: KB 19.1.2005)]

BIJLAGE II

VOORAFGAANDE KENNISGEVING BEDOELD IN ARTIKEL 45

1. Datum van de mededeling: .....
2. Volledig adres van de bouwplaats: .....
3. Opdrachtgever(s) (naam/namen, adres(sen) en telefoon- en faxnummer(s)): .....
.....
4. Aard van het bouwwerk: .....
5. Bouwdirectie(s) (naam/namen, adres(sen) en telefoon- en faxnummer(s)):
.....
.....
6. Coördinator(en) inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk (naam/namen, adres(sen) en telefoon- en faxnummer(s)):
.....
.....
7. Coördinator(en) inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijkingsfase van het bouwwerk (naam/namen, adres(sen) en telefoon- en faxnummer(s)): .....
.....
8. Vermoedelijke datum van aanvang der werkzaamheden op de bouwplaats: .....
9. Vermoedelijke duur van de werkzaamheden op de bouwplaats: .....
10. Vermoedelijk maximaal aantal werknemers op de bouwplaats: .....
11. Gepland aantal ondernemingen en zelfstandingen op de bouwplaats: .....
12. Identificatie van de reeds geselecteerde ondernemingen: .....
.....

MINIMUMVOORSCHRIFTEN INZAKE VEILIGHEID EN GEZONDHEID VAN TOEPASSING OP BOUWPLAATSEN, ZOALS BEDOELD IN ARTIKEL 50**DEEL A****ALGEMENE MINIMUMVOORSCHRIFTEN VOOR DE ARBEIDSPLAATSEN OP BOUWPLAATSEN****1. Stabiliteit en stevigheid**

- 1.a. De materialen, de outillage en algemeen gesproken elk element dat bij welke verplaatsing dan ook de veiligheid en gezondheid van de werknemers in gevaar kan brengen, moeten op passende veilige wijze worden gestabiliseerd.
- 1.b. De toegang tot elke oppervlakte bestaande uit materialen die onvoldoende weerstand bieden, is slechts toegestaan indien de benodigde uitrusting of passende middelen worden geleverd om de werkzaamheden op een veilige manier te verwezenlijken.

2. Installaties voor energiedistributie

- 2.a. Deze installaties dienen zodanig te zijn ontworpen en uitgevoerd en te worden gebruikt dat zij geen brand- of ontploffingsgevaar opleveren en dat personen op afdoende wijze worden beschermd tegen het gevaar van elektrocutie door directe of indirecte aanraking.
- 2.b. Bij het ontwerp, de uitvoering en de keuze van het materiaal en de beschermingsvoorzieningen dient rekening te worden gehouden met de aard en het vermogen van de verdeelde energie, externe invloeden en de deskundigheid van de personen die tot delen van de installatie toegang hebben.

3. Vluchtroutes en nooduitgangen

- 3.a. Vluchtroutes en nooduitgangen dienen vrij te zijn van obstakels en via de kortste weg naar een veiligheidszone te voeren.
- 3.b. Bij gevaar moeten alle werkplekken snel en onder maximale veiligheidsomstandigheden kunnen worden geëvacueerd.
- 3.c. Het aantal, de verdeling en de afmetingen van de vluchtroutes en uitgangen zijn afhankelijk van de bestemming, de outillage en de afmetingen van de bouwplaats en de ruimten alsmede van het maximale aantal personen dat zich aldaar kan ophouden.
- 3.d. De specifieke vluchtroutes en nooduitgangen dienen gemarkeerd te zijn in overeenstemming met de bepalingen betreffende de veiligheids- of gezondheidssignalering op het werk.

Deze markering dient duurzaam te zijn en op daarvoor in aanmerking komende plaatsen te worden aangebracht.

- 3.e. De vluchtroutes en nooduitgangen alsmede de verkeersroutes en de deuren die daarop uitkomen dienen vrij te zijn van obstakels zodat ze te allen tijde zonder belemmeringen kunnen worden gebruikt.
- 3.f. Vluchtroutes en nooduitgangen waar verlichting noodzakelijk is, dienen te worden voorzien van een veiligheidsverlichting die bij het uitvallen van de elektrische stroom voldoende lichtsterkte bezit.

4. Brandmelding en -bestrijding

- 4.a. Afhankelijk van de kenmerken van de bouwplaats en de afmetingen en het gebruik van de ruimten, de aanwezige uitrusting, de fysische en chemische eigenschappen van de aanwezige stoffen of materialen alsmede het maximale aantal personen dat

aanwezig kan zijn, dient er een voldoende aantal passende brandbestrijdingsmiddelen en voor zover nodig brandmelders en alarmsystemen te worden geplaatst.

- 4.b. Deze brandbestrijdingsmiddelen, brandmelders en alarmsystemen dienen regelmatig te worden gecontroleerd en onderhouden.

Op gezette tijden moeten testen en relevante oefeningen plaatsvinden.

- 4.c. De niet-automatische brandbestrijdingsmiddelen dienen gemakkelijk bereikbaar en te gebruiken te zijn.

Zij dienen te worden voorzien van een markering in overeenstemming met de bepalingen betreffende de veiligheids- of gezondheidssignalering op het werk.

Deze markering dient duurzaam te zijn en op de daarvoor in aanmerking komende plaatsen te worden aangebracht.

5. Ventilatie

De werknemers dienen met inachtneming van de werkmethoden en de fysieke belemmeringen waaraan zij zijn onderworpen, over voldoende verse lucht te beschikken.

Bij gebruik van een ventilatie-inrichting dient deze in gebruiksklare toestand te worden gehouden en de werknemers niet bloot te stellen aan luchtstromingen die de gezondheid schaden.

Een controlesysteem dient storingen te melden wanneer dat voor de gezondheid van de werknemers nodig is.

6. Blootstelling aan bijzondere risico's

- 6.a. De werknemers mogen niet worden blootgesteld aan een schadelijk geluidsniveau noch aan schadelijke invloeden van buitenaf (bijvoorbeeld gassen, dampen of stof).

- 6.b. Indien werknemers een zone moeten betreden waar de atmosfeer mogelijk een giftige of schadelijke stof of onvoldoende zuurstof bevat, of ontvlambaar kan zijn, dient de atmosfeer in deze zone te worden gecontroleerd en moeten passende maatregelen worden genomen om elk gevaar te voorkomen.

- 6.c. Een werknemer mag in geen enkel geval worden blootgesteld aan een atmosfeer met verhoogd risico.

Hij moet in ieder geval permanent van buitenaf worden geobserveerd en alle passende voorzorgsmaatregelen moeten worden getroffen opdat hem onmiddellijk op doeltreffende wijze hulp kan worden geboden.

7. Temperatuur

De temperatuur dient, rekening houdende met de toegepaste werkmethoden en de van de werknemers verlangde lichaamsinspanningen, tijdens het werken te zijn afgestemd op het menselijk organisme.

8. Natuurlijke en kunstverlichting van werkplekken, ruimten en verkeersroutes op de bouwplaats.

- 8.a. Werkplekken, ruimten en verkeersroutes dienen zoveel mogelijk en voldoende natuurlijk te worden verlicht en 's nachts en overdag wanneer het daglicht niet volstaat op passende en voldoende wijze met kunstlicht te worden verlicht. Eventueel dienen verplaatsbare, schokbestendige lichtbronnen te worden gebruikt.

De voor de kunstverlichting gebruikte kleur mag de waarneming van de markerings-tekens of -borden niet wijzigen of beïnvloeden.

- 8.b. De installaties voor de verlichting van ruimten, werkplekken en verkeersroutes dienen zodanig te zijn geplaatst dat het type verlichting voor de werknemers geen ongevalrisico meebrengt.
- 8.c. Ruimten, werkplekken en verkeersroutes waar het uitvallen van de kunstverlichting grote risico's voor de werknemers kan opleveren dienen met een toereikende noodverlichting te zijn uitgerust.

9. Deuren en poorten

- 9.a. Schuifdeuren moeten voorzien zijn van een veiligheidssysteem waardoor verhinderd wordt dat zij uit de rails lopen en omvallen.
- 9.b. Deuren en poorten die naar boven toe opengaan dienen te zijn voorzien van een veiligheidssysteem waardoor zij niet kunnen terugvallen.
- 9.c. Deuren en poorten in het tracé van vluchtroutes dienen op passende wijze te zijn gemarkeerd.
- 9.d. In de onmiddellijke omgeving van poorten die hoofdzakelijk voor het verkeer van voertuigen zijn bestemd, dienen zich, althans wanneer de doorgang voor voetgangers niet veilig is, deuren voor voetgangers te bevinden die duidelijk zichtbaar als zodanig dienen te zijn gemarkeerd en te allen tijde toegankelijk dienen te zijn.
- 9.e. Automatische deuren en poorten dienen zodanig te functioneren dat zij geen gevaar voor de werknemers opleveren.
Zij dienen te zijn voorzien van gemakkelijk herkenbare en bereikbare noodstopvoorzieningen en dienen, behalve wanneer zij bij stroomonderbreking automatisch opengaan, met de hand te kunnen worden geopend.

10. Verkeersroutes - gevarenczones

- 10.a. Verkeersroutes, met inbegrip van trappen, vaste ladders en laadplatforms en -hellingen, moeten zodanig worden berekend, gesitueerd, ingericht en gereedgemaakt dat zij gemakkelijk, volledig veilig en overeenkomstig hun bestemming kunnen worden gebruikt en dat de werknemers die zich in de buurt van deze verkeersroutes bevinden geen enkel risico lopen.
- 10.b. De afmetingen van voor het verkeer van personen en/of goederen bestemde verkeersroutes, inclusief die waar wordt gelost of geladen, dienen te worden afgestemd op het mogelijke aantal gebruikers en de aard van het werk.
Wanneer op deze verkeersroutes vervoermiddelen worden gebruikt, dient voor de andere op de bouwplaats aanwezige personen een voldoende veiligheidsafstand in acht te worden genomen of dienen passende beschermende maatregelen te worden getroffen.
De routes dienen duidelijk te worden gemarkeerd, regelmatig gecontroleerd en onderhouden.
- 10.c. De voor voertuigen bestemde verkeersroutes dienen op voldoende afstand te zijn gelegen van deuren, poorten, doorgangen voor voetgangers, gangen en trappen.
- 10.d. Indien de bouwplaats zones bevat waarvoor een beperkte toegang geldt, dienen deze zones te worden uitgerust met voorzieningen die verhinderen dat onbevoegde werknemers deze zones betreden.
Er dienen de nodige maatregelen te worden getroffen om werknemers die gevarenczones mogen betreden te beschermen.
Gevarenczones dienen zeer duidelijk gemarkeerd te worden.

11. Laadplatforms en -hellingen

- 11.a. Laadplatforms en -hellingen dienen aangepast te zijn aan de omvang van de te vervoeren lasten.
- 11.b. Laadplatforms dienen over ten minste één uitgang te beschikken.
- 11.c. Laadhellingen dienen zo veilig te zijn dat werknemers er niet ten val kunnen komen.

12. Bewegingsruimte op de werkplek

Het oppervlak van de werkplek moet zodanig zijn ingedeeld dat de werknemers rekening houdend met de aanwezige noodzakelijke uitrusting of materialen, voldoende bewegingsvrijheid voor hun werkzaamheden hebben.

13. Eerste hulp

- 13.a. De werkgever dient ervoor te zorgen dat er op elk moment gekwalificeerd personeel aanwezig is om eerste hulp te verlenen.
Er dienen maatregelen te worden getroffen om werknemers die betrokken zijn bij een ongeval of die plotseling onwel worden, te kunnen vervoeren voor medische verzorging.
- 13.b. Wanneer de omvang van de bouwplaats of de aard van de werkzaamheden dat noodzakelijk maakt, dienen een of meer ruimten beschikbaar te zijn voor het verlenen van eerste hulp.
- 13.c. De voor het verlenen van eerste hulp bestemde ruimten dienen te worden voorzien van de uitrusting en de materialen die voor deze hulp absoluut noodzakelijk zijn en dienen gemakkelijk met brancards toegankelijk te zijn.
Zij moeten worden gemarkeerd overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk.
- 13.d. Ook op alle plaatsen waar de arbeidsomstandigheden dat vereisen dient materiaal voor eerste hulp aanwezig te zijn.
Dit materiaal dient te zijn voorzien van een passende markering en dient gemakkelijk bereikbaar te zijn.
Het adres en het telefoonnummer van de plaatselijke eerste hulppost moeten duidelijk zichtbaar zijn aangegeven.

14. Sanitaire voorzieningen

- 14.a. Kleedkamers en garderobekasten
  - 14.a.1°. Indien de werknemers speciale werkkleding moeten dragen en hun uit gezondheids- of betamelijkheidsoverwegingen niet kan worden verzocht zich in een andere ruimte om te kleden, dienen er voor hen geschikte kleedruimten beschikbaar gesteld te worden.
De kleedruimten dienen gemakkelijk toegankelijk, ruim genoeg en van zitplaatsen voorzien te zijn.
  - 14.a.2°. De kleedruimten dienen groot genoeg te zijn en zodanig te zijn uitgerust dat de werknemers eventueel hun werkkleding alsmede hun eigen kleding en persoonlijke eigendommen kunnen laten drogen en deze achter slot en grendel kunnen opbergen.
Indien de omstandigheden zulks vereisen (gevaarlijke stoffen, vocht en vuil) dienen werkkleding en eigen kleding en persoonlijke eigendommen afzonderlijk te kunnen worden bewaard.

- 14.a.3°. Er dienen aparte kleedruimten voor mannen en vrouwen te worden ingericht of die ruimten dienen gescheiden te worden gebruikt.
- 14.a.4°. Wanneer er geen kleedkamers in de zin van punt 14.a.1°, eerste alinea, nodig zijn, dient elke werknemer te kunnen beschikken over een ruimte waar hij zijn eigen kleding en persoonlijke eigendommen achter slot en grendel kan bewaren.
- 14.b. Douches en wastafels
- 14.b.1°. Wanneer de aard van het werk of de zorg voor de gezondheid dat noodzakelijk maakt, dienen er voldoende geschikte douches ter beschikking van de werknemers te worden gesteld.
Voor mannen en vrouwen dienen aparte doucheruimten te worden ingericht of de doucheruimten dienen gescheiden te worden gebruikt.
- 14.b.2°. De doucheruimten dienen groot genoeg te zijn om elke werknemer in staat te stellen zonder belemmeringen en onder passende hygiënische omstandigheden toilet te maken.
De douchecellen dienen van warm en koud stromend water te zijn voorzien.
- 14.b.3°. Wanneer er geen douches in de zin van punt 14.b.1°, eerste alinea, noodzakelijk zijn, dienen in de nabijheid van de werkplekken en de kleedruimten voldoende geschikte wastafels met stromend (zo nodig warm) water te worden geplaatst.
Voor mannen en vrouwen dienen er aparte wastafels te worden geplaatst of de wastafels dienen gescheiden te worden gebruikt, wanneer de betamelijkheid zulks vereist.
- 14.b.4°. Indien de douche- of wasruimten en de kleedruimten van elkaar gescheiden zijn, dienen deze ruimten onderling met elkaar in verbinding te staan.
- 14.c. Toiletten en wasgelegenheden
De werknemers dienen in de nabijheid van hun werkplek te kunnen beschikken over verpozingsruimten, kleedkamers en douche- of wasruimten en speciale ruimten voorzien van voldoende toiletten en wastafels.
Voor mannen en vrouwen dienen aparte toiletten te worden ingericht of de toiletten dienen gescheiden te worden gebruikt.

15. Verpozingsruimten en onderkomens

- 15.a. Wanneer de veiligheid of de gezondheid van de werknemers zulks met name vanwege de aard van het werk of het aantal werknemers of vanwege de afgelegenheid van de bouwplaats noodzakelijk maakt, dienen de werknemers de beschikking te hebben over gemakkelijk bereikbare verpozingsruimten en/of onderkomens.
- 15.b. De verpozingsruimten en/of onderkomens dienen voldoende ruim bemeten te zijn en uitgerust met een gezien het aantal werknemers voldoende aantal tafels en stoelen met rugleuning.
- 15.c. Bij ontbreken van dergelijke ruimten dienen de werknemers de beschikking te hebben over andere faciliteiten waar zij zich tijdens werkpauses kunnen ophouden.
- 15.d. Vaste onderkomens moeten voldoende sanitaire voorzieningen, een eetruimte en een ontspanningsruimte omvatten, behalve indien zij slechts bij uitzondering worden gebruikt.

Zij moeten uitgerust zijn met bedden, kasten, tafels en stoelen met rugleuning met inachtneming van het aantal werknemers, en bij de verdeling moet rekening worden gehouden met de eventuele aanwezigheid van werknemers van beide seksen.

- 15.e. In de verpozingsruimten en onderkomens dienen de nodige maatregelen te worden getroffen om niet-rokers te beschermen tegen de door tabaksrook veroorzaakte overlast.

16. Zwangere vrouwen en zogende moeders

Zwangere vrouwen en zogende moeders moeten de gelegenheid hebben om onder passende omstandigheden te gaan liggen om uit te rusten.

17. Gehandicapte werknemers

Bij de inrichting van werkplaatsen dient, in voorkomend geval, rekening te worden gehouden met gehandicapte werknemers.

Dit geldt met name voor deuren, verkeersroutes, trappen, douches, wastafels, toiletten en werkplekken die door gehandicapte werknemers worden gebruikt en werkplekken waar zij rechtstreeks werkzaam zijn.

18. Voorschriften van uiteenlopende aard

- 18.a. De omgeving en de omtrek van de bouwplaats dienen te worden gemarkeerd en te zijn omgeven door afzettingen, zodat zij duidelijk zichtbaar en als zodanig herkenbaar zijn.
- 18.b. De werknemers dienen zowel op de bouwplaats, als in de verschillende ruimten en in de nabijheid van de werkplek, over voldoende drinkwater en eventueel over een andere geschikte, alcoholvrije drank te kunnen beschikken.
- 18.c. De werknemers dienen:
- over faciliteiten te beschikken om hun maaltijden onder bevredigende omstandigheden te kunnen nuttigen;
  - zo nodig over faciliteiten te beschikken om hun maaltijden onder bevredigende omstandigheden te kunnen bereiden.

DEEL B

SPECIFIEKE MINIMUMVOORSCHRIFTEN VOOR DE WERKPLEKKEN OP BOUWPLAATSEN

Inleidende opmerking

Indien specifieke omstandigheden zulks vereisen, moet de indeling van de minimumvoorschriften in twee afdelingen, zoals hierna is gedaan, niet bindend worden geacht.

AFDELING I

WERKPLEKKEN IN RUIMTEN OP DE BOUWPLAATSEN

1. Stabiliteit en stevigheid
De ruimten moeten een constructie en een stabiliteit bezitten die aangepast zijn aan de aard van het gebruik dat ervan wordt gemaakt.
2. Deuren van nooduitgangen
De deuren van nooduitgangen dienen naar buiten open te gaan.
Deze deuren moeten op zodanige wijze zijn gesloten dat ze gemakkelijk en onmiddellijk kunnen worden geopend door iedereen die ze in geval van nood moet gebruiken.

Schuif- en draaideuren mogen niet als nooduitgang worden gebruikt.

3. Ventilatie

Indien klimaatregelings- of mechanische ventilatie-inrichtingen worden gebruikt moeten deze zodanig functioneren dat de werknemers niet aan hinderlijke luchtstromen worden blootgesteld.

Stortplaatsen van vuil en verontreinigingen die als gevolg van de vervuiling van de in te ademen lucht een direct gevaar voor de gezondheid van de werknemers kunnen opleveren, dienen snel te worden verwijderd.
4. Temperatuur
  - 4.a. De temperatuur van verpozingsruimten, ruimten voor personeelsleden die avond- of nachtdienst hebben, sanitaire ruimten, kantines en ruimten voor eerste hulp dient op de specifieke bestemming van deze ruimten te worden afgestemd.
  - 4.b. Ramen, bovenlichten en glazen wanden dienen zodanig te worden geconstrueerd dat, rekening houdende met de aard van het werk en het gebruik van de ruimte, een te grote zonsinstraling kan worden voorkomen.
5. Natuurlijke en kunstverlichting

De werkplaatsen dienen zoveel mogelijk met voldoende natuurlijk licht te worden verlicht en uitgerust te zijn met voorzieningen voor kunstverlichting die geschikt zijn om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers te beschermen.
6. Vloeren, muren en plafonds van de ruimten
  - 6.a. De vloeren van de ruimten mogen geen oneffenheden, gaten of gevaarlijke hellingen vertonen; zij moeten vast, stabiel en niet glad zijn.
  - 6.b. De oppervlakken van vloeren, muren en plafonds in de ruimten moeten gereinigd en afgekrabd kunnen worden om de juiste hygiënische omstandigheden te bereiken.
  - 6.c. Transparante of lichtdoorlatende wanden en met name volledig glazen wanden in de ruimten of in de onmiddellijke omgeving van werkplekken en verkeersroutes, dienen duidelijk te worden gemarkeerd en van veiligheidsmateriaal vervaardigd te zijn of goed gescheiden te zijn van deze werkplekken en verkeersroutes en wel zodanig dat de werknemers niet met deze wanden in aanraking kunnen komen en niet gewond kunnen raken bij verbrijzeling ervan.
7. Ramen en bovenlichten van de ruimten
  - 7.a. Ramen, bovenlichten en ventilatie-inrichtingen dienen door de werknemers zonder risico te kunnen worden geopend, gesloten, geregeld en vastgezet.
In geopende stand mogen zij geen gevaar voor de werknemers opleveren.
  - 7.b. Ramen en bovenlichten dienen zodanig te zijn ontworpen en uitgerust dat zij kunnen worden schoongemaakt zonder gevaar voor de werknemers die dit schoonmaakwerk verrichten of voor de aanwezige werknemers.
8. Deuren en poorten
  - 8.a. De lokatie, het aantal, de gebruikte materialen en de afmetingen van deuren en poorten zijn afhankelijk van de aard en de bestemming van de ruimten.
  - 8.b. Op doorzichtige deuren dient op ooghoogte een markering te worden aangebracht.
  - 8.c. Klapdeuren en poorten moeten transparant zijn of van transparante kijkvensters zijn voorzien.
  - 8.d. Wanneer de transparante of lichtdoorlatende oppervlakten van deuren en poorten niet van veiligheidsmateriaal zijn vervaardigd en de vrees bestaat dat werknemers bij het verbrijzelen van een van deze oppervlakten gewond kunnen raken, dienen deze oppervlakten tegen indrukken of induwen te zijn beschermd.

9. Verkeersroutes
Voor zover gebruik en uitrusting van de ruimten dat noodzakelijk maken om de veiligheid van de werknemers te garanderen, dienen de verkeersroutes duidelijk te worden afgebakend.
10. Specifieke maatregelen voor roltrappen en -paden
Roltrappen en -paden moeten veilig functioneren.
Zij dienen van de nodige veiligheidsinrichtingen te zijn voorzien.
Zij dienen met gemakkelijk herkenbare en toegankelijke noodstopvoorzieningen te zijn uitgerust.
11. Afmetingen en luchtvolume van de ruimten
Arbeidsruimten dienen een zodanige oppervlakte en hoogte te bezitten dat de werknemers zonder gevaar voor hun veiligheid, gezondheid of welzijn hun werk kunnen doen.

AFDELING II

WERKPLEKKEN IN DE OPEN LUCHT OP BOUWPLAATSEN

1. Stabiliteit en stevigheid
  - 1.a. Hoger of lager gesitueerde mobiele of vaste werkplekken moeten stevig en stabiel zijn, waarbij rekening wordt gehouden met:
    - het aantal werknemers dat zich op een plek bevindt;
    - de maximale belasting en de verdeling daarvan;
    - eventuele externe invloeden.Indien de ondersteunende en de andere samenstellende delen van deze werkplekken zelf niet stabiel zijn, moet men voor stabiliteit zorgen door middel van geschikte, veilige bevestigingsmiddelen ten einde een toevallige of ongewilde verplaatsing van de gehele werkplek of delen ervan te voorkomen.
  - 1.b. Controle
De stabiliteit en de stevigheid moeten adequaat en vooral na een eventuele wijziging van de hoogte of van de diepte van de werkplek worden gecontroleerd.
2. Installaties voor energiedistributie
  - 2.a. Op de bouwplaats aanwezige installaties voor energiedistributie, met name die welke aan externe invloeden blootstaan, dienen regelmatig te worden gecontroleerd en onderhouden.
  - 2.b. Installaties die al voor het begin van de werkzaamheden op de bouwplaats aanwezig waren dienen te worden geïdentificeerd, gecontroleerd en duidelijk gekenmerkt.
  - 2.c. Wanneer er bovengrondse elektriciteitsleidingen zijn, dienen deze zoveel mogelijk hetzij buiten de bouwplaats om te worden geleid, hetzij spanningloos te worden gemaakt.
Indien dit niet mogelijk is, moeten er hekken of waarschuwingen worden geplaatst om voertuigen en installaties op een afstand te houden.
Wanneer voertuigen op de bouwplaats onder elektriciteitsleidingen door moeten rijden, dienen passende waarschuwingen en een bescherming onder deze draden te zijn aangebracht.
3. Ongunstige weeromstandigheden
De werknemers moeten worden beschermd tegen ongunstige weersomstandigheden die hun veiligheid en gezondheid in gevaar kunnen brengen.
4. Vallende voorwerpen

De werknemers moeten, wanneer dat technisch mogelijk is, als groep met algemene middelen tegen vallende voorwerpen worden beschermd.

Materialen en uitrusting moeten zodanig worden geplaatst of gestapeld dat zij niet kunnen instorten, verschuiven, omvallen of kantelen.

Zo nodig moet er op de bouwplaats in overdekte doorgangen worden voorzien of moet de toegang tot gevaarlijke zones onmogelijk worden gemaakt.

5. Naar beneden vallen van een hoogte

5.a. Het vallen van een hoogte moet materieel worden voorkomen door met name stevige leuningen die hoog genoeg zijn en ten minste een kantplank, een handleuning en een tussenregel of een andere gelijkwaardige voorziening hebben.

5.b. Werkzaamheden op een hoogte mogen in beginsel alleen worden uitgevoerd met behulp van adequate uitrustingen en algemene beschermingsmiddelen zoals leuningen, platforms en vangnetten.

Indien het gebruik van dergelijke uitrustingen is uitgesloten op grond van de aard van de werkzaamheden, dient te worden voorzien in passende toegangsmiddelen en gebruik te worden gemaakt van een hangtuig of andere veiligheidsvoorzieningen met verankering.

6. Bouwsteigers en ladders

6.a. Iedere steiger moet naar behoren zijn ontworpen, geconstrueerd en onderhouden, zodat hij niet kan instorten of bij toeval gaan schuiven.

6.b. De platforms, doorgangen en ladders van de bouwsteiger moeten dusdanig worden geconstrueerd, gedimensioneerd, beschermd en gebruikt dat niemand kan vallen of door vallende voorwerpen kan worden getroffen.

6.c. De steigers moeten door een bevoegd persoon worden geïnspecteerd:

1° voor hun ingebruikname;

2° daarna, op gezette tijden;

3° na iedere wijziging, periode van niet-gebruiken, blootstelling aan weer en wind of aardshokken, of andere omstandigheden waardoor de stevigheid of stabiliteit ervan mogelijk is aangetast.

6.d. De ladders moeten stevig genoeg zijn en op de juiste wijze worden onderhouden.

Zij moeten op de juiste wijze worden gebruikt op de plaatsen waarvoor zij bestemd zijn.

6.e. De verrijdbare steigers moeten worden beveiligd tegen ongewilde verplaatsingen.

7. Hefwerktuigen

7.a. Ieder hefwerktuig en elk hulpstuk, met inbegrip van de bestanddelen, bevestigingspunten, verankeringen en steunen moeten:

1° goed zijn ontworpen en geconstrueerd en stevig genoeg zijn voor het gebruik dat ervan wordt gemaakt;

2° op de juiste wijze worden geïnstalleerd en gebruikt;

3° in een goede staat van onderhoud zijn;

4° overeenkomstig de vigerende wetsvoorschriften regelmatig worden nagekeken en aan tests en controles worden onderworpen;

5° worden bediend door gekwalificeerde werknemers die hiervoor speciaal zijn opgeleid.

7.b. Op elk hefwerktuig en elk hulpstuk moet het maximumlaadvermogen duidelijk zichtbaar zijn aangegeven.

7.c. De hefwerktuigen en de hulpstukken mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt dan die waarvoor zij bestemd zijn.

8. Voertuigen en grondverzet- en materiaalverladingsmachines
  - 8.a. Alle voertuigen en grondverzet- en materiaalverladingsmachines moeten:
    - 1°) vakkundig zijn ontworpen en geconstrueerd, waarbij zoveel mogelijk rekening is gehouden met de beginselen van de ergonomie;
    - 2°) in een goede staat van onderhoud zijn;
    - 3°) op de juiste wijze worden gebruikt.
  - 8.b. De bestuurders en bedieners van voertuigen en machines voor grondverzetwerkzaamheden en materiaalverlading moeten hiervoor speciaal zijn opgeleid.
  - 8.c. Er moeten voorzorgsmaatregelen worden getroffen om te voorkomen dat voertuigen of machines voor grondverzetwerkzaamheden en materiaalverlading in uitgravingen of in het water terecht komen.
  - 8.d. Evenwel moeten grondverzet- en materiaalverladingsmachines voorzien zijn van een constructie die moet voorkomen dat de bestuurder, in geval de machine omslaat, wordt verpletterd en die bescherming biedt tegen vallende voorwerpen.
9. Installaties, machines en uitrustingen
  - 9.a. Installaties, machines en uitrustingen, met inbegrip van al dan niet gemotoriseerde handwerktuigen, moeten:
    - 1°) vakkundig zijn ontworpen en geconstrueerd, waarbij zoveel mogelijk rekening is gehouden met de beginselen van de ergonomie;
    - 2°) in een goede staat van onderhoud zijn;
    - 3°) uitsluitend worden gebruikt voor werkzaamheden waarvoor zij zijn ontworpen;
    - 4°) worden bediend door werknemers die hiervoor speciaal zijn opgeleid.
  - 9.b. Installaties en toestellen onder druk moeten, overeenkomstig de vigerende wetsvoorschriften, regelmatig worden nagekeken en aan tests en controles worden onderworpen.
10. Uitgravingen, bouwputten, ondergrondse werkzaamheden, tunnels, grondverzetwerkzaamheden
  - 10.a. Bij een uitgraving, bouwput, ondergronds werk of tunnel moeten passende voorzorgsmaatregelen worden genomen:
    - 1°) door middel van passende stut- of taludwerkzaamheden;
    - 2°) om gevaren in verband met het vallen van personen, materiaal of voorwerpen dan wel overstromingsgevaar te voorkomen;
    - 3°) om te zorgen voor voldoende ventilatie op alle werkplekken zodat er een gezonde werkomgeving ontstaat die niet gevaarlijk of schadelijk is voor de luchtwegen;
    - 4°) om de werknemers de gelegenheid te bieden om zich in geval van brand, overstroming of instorting in veiligheid te brengen.
  - 10.b. Vóór het begin van de grondverzetwerkzaamheden moeten maatregelen worden getroffen om gevaren in verband met ondergrondse kabels en andere distributiesystemen op te sporen en tot een minimum te beperken.
  - 10.c. Er moeten veilige wegen naar en vanuit de uitgraving worden aangelegd.
  - 10.d. De uitgegraven aarde, het materiaal en de voertuigen die in gebruik zijn moeten op veilige afstand van de uitgravingen worden gehouden; in voorkomend geval moet passend hekwerk worden geplaatst.
11. Sloopwerkzaamheden

Indien de sloop van een gebouw of een werk gevaar kan opleveren:

  - 1°) moeten passende voorzorgen, methoden en procedures worden aanvaard;

- 2°) mogen de werkzaamheden slechts worden gepland en uitgevoerd onder toezicht van een bevoegd persoon.
12. Metaal- en betonconstructies, bekisting en zware prefabelementen
- 12.a. Metaal- en betonconstructies en hun onderdelen, bekistingen, prefabelementen of tijdelijke stutten en schoren mogen slechts worden gemonteerd of gedemonteerd onder toezicht van een bevoegd persoon.
- 12.b. Er moeten toereikende voorzorgsmaatregelen worden getroffen om de werknemers te beschermen tegen gevaren die samenhangen met de breekbaarheid of de tijdelijke instabiliteit van een werk.
- 12.c. Bekistingen, tijdelijke stutten en schoren moeten zodanig ontworpen, berekend, geïnstalleerd en onderhouden worden dat zij zonder gevaar de spanning kunnen dragen waaraan zij kunnen blootstaan.
13. Bouwkuipen en caissons
- 13.a. Alle bouwkuipen en caissons moeten:
- 1°) goed geconstrueerd zijn, met geschikt en stevig materiaal dat voldoende resistent is;
- 2°) voorzien zijn van een adequate uitrusting die de werknemers in staat stelt een veilig onderkomen te vinden wanneer water of materiaal binnendringt.
- 13.b. Een bouwkuip of caisson mag slechts worden gebouwd, geïnstalleerd, aangepast of gedemonteerd onder toezicht van een bevoegd persoon.
- 13.c. Alle bouwkuipen en caissons moeten regelmatig door een bevoegd persoon worden geïnspecteerd.
14. Werken op het dak
- 14.a. Indien zulks nodig is om risico's te voorkomen of wanneer de hoogte of de helling de waarden vastgesteld in de artikelen 462, 434.7. en 434.9.1. van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming overschrijden, moeten algemeen preventieve maatregelen worden getroffen om te vermijden dat werknemers, werktuigen of andere voorwerpen of materialen vallen.
- 14.b. Indien werknemers moeten werken op of in de nabijheid van een dak of een ander oppervlak van breekbaar materiaal waar men door kan vallen, moeten preventieve maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat zij het oppervlak van breekbaar materiaal per vergissing betreden of ten val komen.

BIJLAGE IV

DEEL A

De inhoud van het programma van de erkende cursusmodule “aanvulling tot coördinator”, bedoeld in artikel 58, § 2

- 1° Algemene en specifieke risico's betreffende het welzijn op het werk op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen en de reglementering terzake;
- 2° Coördinatietechnieken;
- 3° De burgerrechtelijke aansprakelijkheid, de strafrechtelijke verantwoordelijkheid en de bevoegdheden van de coördinator en van de andere tussenkomende partijen;
- 4° De algemene principes van de reglementeringen die een invloed kunnen hebben op de activiteiten op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, andere dan de reglementeringen betreffende het welzijn van de werknemers bij het uitoefenen van hun werk, inzonderheid:
  - de wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten en haar uitvoeringsbesluiten;
  - de reglementering betreffende de overeenkomsten en het opstellen van overeenkomsten;
  - de reglementeringen betreffende de wegsignalisatie;
  - de reglementeringen in verband met het leefmilieu;

DEEL B

De criteria waaraan de erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, bedoeld in artikel 58, § 3, en het erkend specifiek examen voor coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid op de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, bedoeld in artikel 58, § 4, moeten voldoen

AFDELING I

De eindtermen

Na het beëindigen van de cursus moeten de kandidaten in staat zijn om, of door te slagen in het specifiek examen moeten zij bewezen hebben in staat te zijn om, inzonderheid:

- veiligheids- en gezondheidsanalyses uit te voeren van concepten en arbeidsmethoden en -situaties op de bouwplaats, tijdens eventuele latere werken aan het bouwwerk en, in de mate dat zij de veiligheid en de gezondheid op de bouwplaats kunnen beïnvloeden, nabij de bouwplaats, door de verschillende vormen van risico's te identificeren en de preventie-maatregelen voor te stellen;
- de evolutie te kunnen volgen van het veiligheids- en gezondheidsniveau van installaties gedurende hun aanwezigheid op de bouwplaats;
- het geheel van de risico's op de bouwplaats te kunnen beheren en in het bijzonder de residuele risico's die geïdentificeerd zijn door de hierboven vermelde aanpak van de analyse;
- de andere tussenkomende partijen, wat ook hun niveau is, te kunnen motiveren en vormen, om hun eigen veiligheid en gezondheid, alsook deze van de andere personen die bij het bouwwerk of bij latere werken hieraan, betrokken zijn, te garanderen.

Tijdens de examens wordt vooral geverifieerd of de kandidaten de bovenvermelde capaciteiten in voldoende mate bezitten.

AFDELING II

De inhoud van de programma's

A. Inleiding

- 1° Voorstelling van de cursus (niet relevant voor de examens):
  - a) Onderlinge kennismaking van de deelnemers en de monitoren;
  - b) Uiteenzetting van de algemene doelstelling;
  - c) Toegepaste vormingsmethodes;
  - d) Evaluatie van de nuttige beroepservaring van de deelnemers;
  - e) Evaluatie van de verwachtingen en de behoeften van de deelnemers;
- 2° Voorstelling van de algemene risico's op bouwplaatsen;
- 3° Beschrijving van het algemene kader en van de functie van coördinator-ontwerp en coördinator-verwezenlijking.

B. Regelgeving

- 1° De relevante aspecten van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en van haar uitvoeringsbesluiten;
- 2° De relevante aspecten van andere reglementeringen die rechtstreeks of onrechtstreeks een verband kunnen hebben met het welzijn op het werk op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, inzonderheid deze betreffende:
  - a) de fabricage en het op de markt brengen van diverse goederen en producten, inzonderheid arbeidsmiddelen, persoonlijke beschermingsmiddelen, gevaarlijke producten en preparaten;
  - b) de ioniserende stralingen;
  - c) de arbeidsongevallen en de beroepsziekten;
  - d) de overheidsopdrachten;
  - e) het leefmilieu;
  - f) de signalisatie.

C. Ongevallen en gezondheidsschade bij het werk op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

- 1° Definities en statistische gegevens;
- 2° Gevolgen, sociaal en economisch:
  - voor het slachtoffer en de naastbestaanden;
  - voor de onderneming;
  - voor de maatschappij;
- 3° Juridische gevolgen voor de betrokken partijen, het verhaal, de burgerlijke partijstelling;
- 4° Arbeidsongevallenverzekeringen, het Fonds voor arbeidsongevallen, het Fonds voor beroepsziekten;
- 5° Situering van de bronnen van arbeidsongevallen ten opzichte van de verscheiden fasen van het ontwerp, impact van de deskundigheid tijdens het ontwerp;
- 6° Rendabiliteitanalyse van ongevals- en ziektebestrijding.

D. De verschillende actoren, hun rol en de juridische aspecten

De definities, de opdrachten, de bevoegdheden, de samenstelling, de werking, de verantwoordelijkheden, de aansprakelijkheden, hun erkenning en de onderlinge verhoudingen, welke naargelang het geval van toepassing kunnen zijn op de verscheidene actoren, die op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen kunnen tussenkomen, inzonderheid:

- 1° De werkgever, zijn lasthebbers of zijn aangestelden;

- 2° De interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk;
- 3° Het comité voor preventie en bescherming op het werk en de syndicale delegatie;
- 4° De externe diensten voor technische controles op de arbeidsplaats;
- 5° De opdrachtgever, de bouwdirecties, de aannemers;
- 6° De coördinator-ontwerp;
- 7° De coördinator-verwezenlijking;
- 8° Adviserende organen, inzonderheid het Nationaal Actiecomité voor Veiligheid en Hygiëne in het Bouwbedrijf;
- 9° Toezichthoudende overheden.

E. De risico's en de voorkomingsmaatregelen

- 1° Algemeen:
  - a) definitie van een risico;
  - b) uiteenzetting van de algemene preventiebeginselen en hun hiërarchie;
  - c) een bijzondere aandacht voor de uitschakeling van de risico's aan de bron, de verscherpte toepassing van materiële beschermingsmaatregelen bij risico op ernstig letsel en de integratie van de algemene preventieprincipes in het ontwerp en de activiteiten;
  - d) ergonomie;
  - e) psycho-sociale belasting.
- 2° Specifieke risico's en voorkomingsmaatregelen eigen aan de bouwactiviteiten:
  - a) de risico's, de preventie en de beheersmaatregelen eigen aan elkeen van de werkzaamheden bedoeld in artikel 26, § 1;
  - b) de risico's, de preventie en de beheersmaatregelen eigen aan andere werkzaamheden dan deze bedoeld in artikel 26, § 1, inzonderheid in de volgende domeinen (niet limitatieve lijst):
    - gevaarlijke stoffen en preparaten, vervangproducten, etikettering;
    - fysische, biologische en chemische agentia;
    - elektriciteit;
    - brand en explosie;
    - besloten ruimten;
    - afzonderlijk tewerkgestelde werknemers;
- 3° specifieke risico's van externe oorsprong aan de bouwactiviteiten, inzonderheid:
  - risico's eigen aan de industriële activiteiten in de nabijheid van of op de bouwplaats zelf;
  - risico's eigen aan het verkeer in de onmiddellijke nabijheid van de bouwplaats;
- 4° maatregelen in geval van nood en bij onmiddellijk en ernstig gevaar;
- 5° risico's bij het uitvoeren van latere werken aan het bouwwerk, inzonderheid, onderhouds-, herstellings- en vervangingswerken;
- 6° overzicht van alle op de markt beschikbare soorten collectieve beschermingsmiddelen en hun aanwending;
- 7° overzicht van alle op de markt beschikbare soorten persoonlijke beschermingsmiddelen en hun aanwending.

F. Methodes voor het opsporen en evalueren van risico's

- 1° Opsporing, analyse en evaluatie van de risico's;
- 2° Ongevalsonderzoek.
- 3° Audit;
- 4° Uiteenzetting en gebruik van diverse risico-evaluatietechnieken.

G. Opdrachten en vaardigheden van de coördinator

- 1° De uitdrukkelijk in de wet en dit besluit vermelde opdrachten;
- 2° De impliciete vaardigheden:
  - a) observatie-, sensibiliserings-, motiverings- en communicatietechnieken, met het oog op:
    - het overtuigen van de tussenkommende partijen van het belang van veiligheid en gezondheid en de noodzaak van coördinatie op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen;
    - conflictbeheersing en -oplossing;
  - b) kennis inzake de contractuele voorschriften en gebruiken inzake private en overheidsopdrachten.

H. De instrumenten bij de coördinatie

Uiteenzetting van de doelstellingen, de inhoud en de combinatie met, of integratie in, andere documenten of instrumenten:

- 1° Het veiligheids- en gezondheidsplan;
- 2° Het coördinatiedagboek;
- 3° Het postinterventiedossier;
- 4° De coördinatiestructuur;

I. De coördinatie in de praktijk

- 1° Inzonderheid, wat de ontwerpfase betreft:
  - a) kennisname van het voorontwerp van bouwwerk en selectie van de elementen die een invloed kunnen hebben op het welzijn van de werknemers, zowel tijdens het uitvoeren van het bouwwerk als tijdens het uitvoeren van latere werkzaamheden aan het bouwwerk, inzonderheid, de aard van het bouwwerk, de architectonische aspecten, de eventuele te behouden of aan te passen bestaande constructies, de te gebruiken materialen, de uitvoeringstermijnen, de inplanting en de industriële en andere activiteiten op of in de onmiddellijke nabijheid van de bouwplaats;
  - b) evaluatie van de risico's, uitwerking van beschermende maatregelen en alternatieve uitvoeringswijzen, nieuwe evaluatie van de restrisico's, gesprekken met de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met het ontwerp en met eventuele andere betrokken of te betrekken personen;
  - c) opstellen van het veiligheids- en gezondheidsplan, openen en bijhouden van het coördinatiedagboek en van het postinterventiedossier, de algemene en de specifieke regels, de bouwplaatsinrichting, het intern transport;
  - d) beoordeling van het deel van de offertes, bedoeld in artikel 30, waarin de kandidaten de uitvoeringswijzen beschrijven die zij voorstellen toe te passen;
- 2° Inzonderheid, wat de verwezenlijkingsfase betreft:
  - a) kennisname van het veiligheids- en gezondheidsplan, het coördinatiedagboek en het postinterventiedossier, kennisname van de uitvoeringswijzen voorgesteld door de geselecteerde bouwdirectie belast met de uitvoering of door de geselecteerde aannemers, gesprekken met de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, de bouwdirectie belast met de uitvoering, de oprichting van een coördinatiestructuur, de wisselwerking met de industriële en andere activiteiten op of in de onmiddellijke nabijheid van de bouwplaats;
  - b) aanpassing van het veiligheids- en gezondheidsplan, het coördinatiedagboek en het postinterventiedossier;

- c) maatregelen voor de bouwplaatsinrichting, verticaal en horizontaal intern transport, materiaalopslagplaatsen en zoneafbakening, toegang tot de bouwplaats, noodplannen en maatregelen bij onmiddellijk en ernstig gevaar;
- d) keuring en onderhoud van arbeidsmiddelen en, in het bijzonder, van deze onderworpen aan keuringen door een externe dienst voor technische controle op de werkplaats;
- e) interactie en samenwerking tussen de verschillende tussenkomende partijen;
- f) registratie en kennisgeving van inbreuken op de algemene en specifieke regels en instructies, motivatie en overtuiging;
- g) afsluiting en overdracht van het veiligheids- en gezondheidsplan, het coördinatiedagboek en het postinterventiedossier.

AFDELING III

VERDEDIGING VAN EEN COÖRDINATIEPROJECT - NADERE REGELEN BEDOELD IN ARTIKEL 58, § 3, EERSTE LID, 4°, B, EN IN ARTIKEL 58, § 4, EERSTE LID, 4°, B

A. Voor de erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming en het erkend specifiek examen van niveau A, gelden de volgende nadere regelen:

- 1° Slechts examinandi die geslaagd zijn voor het deel van het examen, bedoeld in artikel 58, § 3, eerste lid, 4°, a, respectievelijk het deel van het examen bedoeld in artikel 58, § 4, eerste lid, 4°, a, worden toegelaten een coördinatieproject op te stellen en te verdedigen zoals bedoeld in artikel 58, § 3, eerste lid, 4°, b, respectievelijk artikel 58, § 4, eerste lid, 4°, b;
- 2° Daartoe werken de organisatoren van deze examens een pakket uit van ten minste tien verschillende opgaven van praktijkgevallen van tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar een coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid.
De opgaven zijn derwijze opgesteld dat zij de nodige elementen en randvoorwaarden bevatten, opdat een examinandus op basis hiervan een praktijkgeval van coördinatieproject kan uitwerken;
- 3° De examinandus selecteert uit het pakket voorgestelde opgaven, aan de hand van een blinde keuze, een opgave die hij tot coördinatieproject uitwerkt;
- 4° De examinandus verdedigt zijn coördinatieproject voor de examenjury binnen een termijn van minimum vijftien kalenderdagen, die de dertig kalenderdagen evenwel niet overschrijdt;
- 5° De organisatoren van de examens, wijzigen de opgaven voldoende frequent om verspreiding ervan te vermijden.

B. Voor de erkende cursus van de specifieke aanvullende vorming en het erkend specifiek examen van niveau B, gelden de volgende nadere regelen:

- 1° Slechts examinandi die geslaagd zijn voor het deel van het examen, bedoeld in artikel 58, § 3, eerste lid, 4°, a, respectievelijk het deel van het examen bedoeld in artikel 58, § 4, eerste lid, 4°, a, worden toegelaten een coördinatieproject op te stellen en te verdedigen zoals bedoeld in artikel 58, § 3, eerste lid, 4°, b, respectievelijk artikel 58, § 4, eerste lid, 4°, b;
- 2° Daartoe werken de organisatoren van deze examens een pakket uit van ten minste tien verschillende opgaven van praktijkgevallen van tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar geen coördinatiestructuur vereist is in uitvoering van artikel 37, eerste lid.

De opgaven zijn derwijze opgesteld dat zij de nodige elementen en randvoorwaarden bevatten, opdat een examinandus op basis hiervan een praktijkgeval van coördinatieproject kan uitwerken;

- 3° De examinandus selecteert uit het pakket voorgestelde opgaven, aan de hand van een blinde keuze, een opgave die hij tot coördinatieproject uitwerkt;
- 4° De examinandus verdedigt zijn coördinatieproject voor de examenjury binnen een termijn van minimum vijftien kalenderdagen, die de dertig kalenderdagen evenwel niet overschrijdt;
- 5° De organisatoren van de examens wijzigen de opgaven voldoende frequent om verspreiding ervan te vermijden. (1: KB 19.12.2001)]

BIJLAGE V

LIJST VAN BOUWWERKEN BEDOELD IN ARTIKEL 4SEPTIES DECIES, § 2

- 1° de bruggen, tunnels, viaducten;
- 2° de aquaducten, watertorens;
- 3° de torens, pylonen;
- 4° fabriekschouwen. (3: KB 19.1.2005)]

HOOFDSTUK VI: WERKZAAMHEDEN IN EEN HYPERBARE OMGEVING

Koninklijk besluit van 23 december 2003 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij werkzaamheden in een hyperbare omgeving (B.S. 26.1.2004; errata: B.S. 8.3.2004)

Gewijzigd bij:

(1) koninklijk besluit van 25 april 2007 (B.S. 10.5.2007)

AFDELING I.- TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers evenals op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de activiteiten waarbij werknemers bij duikwerkzaamheden of werkzaamheden in persluchtcaissons, aan een hyperbare omgeving worden blootgesteld.

Van het toepassingsgebied worden uitgesloten:

- 1° duikwerkzaamheden uitgevoerd zonder ademhalingsapparatuur;
- 2° duikwerkzaamheden waarbij de werknemers gebruik maken van drukbestendige duikerklokken of duikpakken of beschikken over drukbestendige kleding en niet worden blootgesteld aan een druk die groter is dan of gelijk is aan de atmosferische druk verhoogd met ten minste 100 hectopascal.

Art. 3.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° koninklijk besluit van 27 maart 1998: koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 3° koninklijk besluit van 25 januari 2001: het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen;
- 4° hyperbare omgeving: omgeving waarin de werknemers worden onderworpen aan een druk die groter is dan of gelijk is aan de plaatselijke atmosferische druk verhoogd met ten minste 100 hectopascal;
- 5° duikwerkzaamheden: werkzaamheden die in een hyperbare omgeving door werknemers uitgerust met ademhalingsapparatuur onder een oppervlakte in een vloeistof worden uitgevoerd;
- 6° werkzaamheden in persluchtcaissons: werkzaamheden die verricht worden in horizontale, en verticale hyperbare caissons en die een tijdelijke of mobiele bouwplaats vormen zoals bepaald in artikel 2, §1 van het koninklijk besluit van 25 januari 2001.
- 7° recompressiekamer: ruimte die bestand is tegen binnendruk en bestemd is om de werknemers onder hyperbare druk te brengen en te behouden;
- 8° interne dienst: de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk;

- 9° comité: het comité voor preventie en bescherming op het werk of, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging of, bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging, de werknemers zelf, overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet;
- [10° reddingswerkzaamheden: alle duikwerkzaamheden die door werknemers van brandweer of civiele bescherming in het kader van hun wettelijke opdrachten worden uitgevoerd ongeacht of ze de redding van personen in nood tot doel hebben dan wel of ze betrekking hebben op oefeningen. (KB 25.4.2007)]

AFDELING II.- WERKZAAMHEDEN IN HYPERBARE OMGEVING

Onderafdeling I.- Algemene verplichtingen van de werkgever

Art. 4.- Overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 8 en 9 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998, voert de werkgever een risicoanalyse uit voor elke werkzaamheid in hyperbare omgeving teneinde elk risico voor het welzijn van de werknemers te evalueren en de preventiemaatregelen te bepalen die moeten worden genomen.

Art. 5.- De werkgever voert de risicoanalyse uit in samenwerking met de preventieadviseur van de interne dienst en de betrokken preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en houdt daarbij bovendien rekening met alle bestaande gegevens betreffende inzonderheid:

- 1° de aard van de werkzaamheden;
- 2° de aard van de gebruikte arbeidsmiddelen;
- 3° de gebruikte ademhalingsgasmengsels;
- 4° de gebruikte luchtdrukken;
- 5° de zwaarte en de duur van de werkzaamheden;
- 6° de persoonlijke beschermingsmiddelen;
- 7° in voorkomend geval, de vroegere ongevallen of incidenten.

Art. 6.- De werkgever bepaalt welke preventiemaatregelen moeten worden getroffen.

Hier toe:

- 1° zorgt hij er voor dat er voor werkzaamheden in hyperbare omgeving specifieke procedures worden opgesteld en toegepast zowel wanneer deze werkzaamheden gebeuren in normale omstandigheden als bij ongeval of incident;
- 2° stelt hij arbeidsmiddelen ter beschikking van de werknemers die geen risico inhouden voor de werknemers die ze gebruiken;
- 3° stelt hij persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking van de werknemers overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 7 augustus 1995 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen;
- 4° ziet hij er op toe dat voor elke werkzaamheid in een hyperbare omgeving de gebruikte ademhalingsgassen beantwoorden aan de eisen van de in bijlage I bedoelde bijzondere kwaliteitsnormen. Die normen worden onderworpen aan een permanente controle.

Art. 7.- De in artikel 6, 1° bedoelde procedures hebben, inzonderheid, betrekking op:

- 1° de inrichting van de gebruikte werfinstallaties en van de arbeidsplaatsen waar de werkzaamheden worden uitgevoerd;
- 2° de samenstelling van de werk- of duikploegen;
- 3° de veiligheidssystemen en -regels;
- 4° de toezichtsmiddelen;
- 5° de communicatie- en signaleringssystemen;

- 6° het alarmsysteem;
- 7° in voorkomend geval, het onderhoud van de duikuitrusting;
- 8° het gebruik en de beschikbaarheid van ademhalingsgassen;
- 9° de installatie van een decompressiekamer, de toegang tot die kamer en het gebruik ervan onder voorwaarden die verenigbaar zijn met de eisen inzake eerste hulp;
- 10° het verblijf in recompressiekamers en het gebruik van decompressietabellen;
- 11° de eerste hulp en dringende verzorging.

De procedures worden in voorkomend geval aangepast aan de resultaten van de risicoanalyse die is gemaakt van de te uit te voeren werken.

Zij worden bijgestuurd wanneer hun toepassing tot een slechte werking leidt die incidenten of ongevallen veroorzaakt.

Art. 8.- Deze procedures worden opgenomen in een basishandleiding voor veiligheid en gezondheid die ter beschikking wordt gesteld van de werknemers tewerkgesteld aan werkzaamheden in een hyperbare omgeving.

Art. 9.- De elementen die hebben bijgedragen tot de risicoanalyse, de resultaten van de risicoanalyse en de te nemen maatregelen worden vermeld in een document dat bij het globaal preventieplan wordt gevoegd. Dit document wordt ter advies aan het Comité voorgelegd en wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaren.

Onderafdeling II.- Specifieke verplichtingen van de werkgever

Art. 10.- Onverminderd de algemene verplichtingen bepaald in onderafdeling I:

- 1° bezorgt de werkgever een werkboekje aan elke werknemer die een werkzaamheid in hyperbare omgeving moet uitvoeren;
- 2° houdt de werkgever voor elke werkzaamheid in een hyperbare omgeving een register voor werkzaamheden in een hyperbare omgeving bij.

Art. 11.- Het werkboekje is individueel en onoverdraagbaar.

Het wordt door de werkgever bijgehouden en bevat de volgende inlichtingen:

- 1° de identificatie van de werkgever en van de betrokken werknemer;
- 2° de vorming bedoeld in artikel 14;
- 3° de datum van de laatste jaarlijkse periodieke gezondheidsbeoordeling en van de beslissing waarbij de arbeidsgeschiktheid werd vastgesteld;
- 4° de naam van de betrokken preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

Art. 12.- Na elke werkzaamheid die werd uitgevoerd in een hyperbare omgeving vermeldt de werkgever in het werkboekje van elke betrokken werknemer de volgende inlichtingen:

- 1° datum en plaats van de werkzaamheden;
- 2° de maximale druk tijdens de werkzaamheden;
- 3° duur van het verblijf in de decompressiekamer;
- 4° naam van de verantwoordelijke van de werkzaamheden.

Het werkboekje wordt door de werkgever of door de verantwoordelijke van de werkzaamheden die hij heeft aangeduid ondertekend.

Art. 13.- [Het register van werkzaamheden(KB 25.4.2007)] in hyperbare omgeving moet steeds op de werf blijven en ter beschikking worden gehouden van de werknemers en van de met het toezicht belaste ambtenaren.

Het bevat de volgende inlichtingen:

- 1° de identificatie van de werkgever en van de opdrachtgever;
- 2° de datum, duur en plaats van de werkzaamheden;
- 3° in voorkomend geval, de inhoud van het in artikel 29 bedoelde werkplan;
- 4° de aard van de werkzaamheden en gebruikte arbeidsmiddelen;
- 5° de naam en de functie van al de werknemers die ter plaatse bij de werkzaamheden betrokken zijn;
- 6° de samenstelling van de ademhalingsgassen;
- 7° de druk bij blootstelling;
- 8° het adres van het ziekenhuis of van de instelling waar de eerste hulp kan worden verstrekt;
- 9° elk ongeval of incident bij de uitvoering van de werkzaamheden;
- 10° het adres van de dichtstbijzijnde decompressiekamer.

[In geval van reddingswerkzaamheden bevat het register van werkzaamheden in hyperbare omgeving de inlichtingen, bedoeld in het vorige lid, 2°, en 4° tot 10°. Het wordt bijgehouden op de zetel van het korps van de plaats waar de reddingswerkzaamheden worden uitgevoerd. (KB 25.4.2007)]

Het register van werkzaamheden in een hyperbare omgeving wordt door de werkgever gedurende een periode van 20 jaar bewaard.

Onderafdeling III.- Vorming van de werknemers

Art. 14.- De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers die zullen worden tewerkgesteld aan werkzaamheden in een hyperbare omgeving een specifieke vorming ontvangen waardoor zij in staat zijn om die werkzaamheden uit te voeren met een minimum aan risico.

Deze vorming houdt rekening met de vereiste technische kennis om werkzaamheden in een hyperbare omgeving uit te voeren en houdt rekening met de procedures bedoeld in artikel 7.

Zij wordt gegeven voordat de werknemers aan deze werkzaamheden worden tewerkgesteld.

Bovendien verstrekt de werkgever aan de werknemers passende instructies betreffende de procedures bedoeld in artikel 7 evenals de basishandleiding voor veiligheid en gezondheid bedoeld in artikel 8.

Onderafdeling IV.- Gezondheidstoezicht

Art. 15.- Onverminderd de toepassing van de bepalingen van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers, neemt de werkgever de maatregelen bedoeld bij deze onderafdeling om te voorzien in het passende gezondheidstoezicht voor de werknemers die werkzaamheden in een hyperbare omgeving moeten verrichten.

Het gezondheidstoezicht omvat inzonderheid:

- 1° de voorafgaande gezondheidsbeoordeling;

- 2° de periodieke gezondheidsbeoordelingen en;
- 3° bij voorkomend geval, de onderzoeken bij werkhervatting.

Art. 16.- Vooraleer een werknemer effectief te werk te stellen aan werkzaamheden in een hyperbare omgeving, moet hij over een beoordeling van zijn gezondheidstoestand beschikken.

Die beoordeling omvat het gepersonaliseerd geneeskundig onderzoek bedoeld bij artikel 28, § 1 van het bij artikel 15 bedoelde besluit en de gerichte onderzoeken bedoeld in artikel 17, tweede en derde lid.

Art. 17.- De betrokken werknemer wordt onderworpen aan een jaarlijkse periodieke gezondheidsbeoordeling.

Die beoordeling bestaat in een algemeen klinisch onderzoek dat, naar gelang van het geval wordt aangevuld met gerichte onderzoeken met het oog op de vroegtijdige opsporing van aandoeningen die het gevolg zijn van blootstelling in een hyperbare omgeving.

Die gerichte onderzoeken omvatten:

- 1° een onderzoek van de ademhalingsorganen en van de longfunctie;
- 2° een onderzoek van de keel-, neus- en oorholten met daarbij in het bijzonder een audiometrie;
- 3° een bloedonderzoek;
- 4° een radiologisch onderzoek van de bovenste en onderste ledematen. Dit onderzoek wordt om de vijf jaar herhaald wanneer de gezondheidstoestand van de werknemer en zijn medische antecedenten dit rechtvaardigen.

Art. 18.- Zodra de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de jaarlijkse periodieke gezondheidsbeoordeling heeft verricht, stelt hij aan de werkgever de gepaste individuele en collectieve preventiemaatregelen voor die ten aanzien van elke werknemer moeten worden genomen.

De individuele maatregelen kunnen, in voorkomend geval, bestaan in een verbod voor de betrokken werknemer om werkzaamheden in een hyperbare omgeving uit te voeren. Zij worden genomen overeenkomstig de bepalingen van afdeling 6 van het bij artikel 15 bedoeld besluit.

Onderafdeling V.- Werkhervatting

Art. 19.- De werknemer die halfzwaar of zwaar werk heeft verricht, zoals bepaald in artikel 148decies 2.4. van het Algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, onder een relatieve overdruk van meer dan 1.200 hectopascal mag enkel met de toestemming van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer binnen een termijn van 12 uur na de uitschutting opnieuw in een hyperbare omgeving worden toegelaten of met zwaar of halfzwaar werk worden belast.

Art. 20.- De werkgever moet elke werknemer die geregeld onder een volstreekte overdruk van meer dan 1.200 hectopascal werkt, wekelijks een ononderbroken rustperiode van 48 uur toekennen.

Onderafdeling VI.- Kennisgeving aan de Inspectie

Art. 21.- Elke werkzaamheid in een hyperbare omgeving moet vooraf door de werkgever schriftelijk worden gemeld aan de bevoegde afdeling van de algemene directie Toezicht Welzijn op het werk.

De kennisgeving gebeurt ten minste veertien kalenderdagen vóór de geplande aanvang der werkzaamheden.

Een afschrift van die kennisgeving wordt door de werkgever toegezonden aan de betrokken preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

Die kennisgeving bevat de volgende inlichtingen:

- 1° de identificatie van de werkgever;
- 2° het juiste adres van de werkzaamheden;
- 3° de aanvangsdatum en de vermoedelijke duur van de werkzaamheden;
- 4° in voorkomend geval een samenvatting van het in artikel 29 bedoelde werkplan.

AFDELING III.- BEPALINGEN BETREFFENDE DE DUIKWERKZAAMHEDEN

Onderafdeling I.- Toepassingsgebied en definities

Art. 22.- Voor de toepassing van deze afdeling wordt verstaan onder:

- 1° duiker: elke werknemer die is uitgerust met ademhalingsapparatuur en onder een oppervlakte in een vloeistof duikwerkzaamheden verricht;
- 2° veiligheidsduiker: elke werknemer die niet direct deelneemt aan de duikwerkzaamheden maar die aan de oppervlakte paraat is om een duiker onder water ter hulp te komen op bevel van de chef van de duikwerkzaamheden;
- [3° chef van de duikwerkzaamheden: elke werknemer die over minimum drie jaar ervaring beschikt als duiker, die aan de oppervlakte blijft en belast is met het toezicht op de veiligheid van de duikers die duikwerkzaamheden verrichten, ongeacht of hij op het ogenblik van de aanduiding als chef van de duikwerkzaamheden nog zelf duikwerkzaamheden verricht; (KB 25.4.2007)]
- 4° oppervlakteassistent: elke werknemer, al dan niet duiker, die aan de oppervlakte assistentie verleent aan de chef van de duikwerkzaamheid.

Art. 23.- Onverminderd het resultaat van de procedures bedoeld in artikel 6, 1°, zal de minimale samenstelling van de duikploeg bestaan uit:

- 1° een duiker;
- 2° een veiligheidsduiker;
- 3° een chef van de duikwerkzaamheden die eveneens de taak van oppervlakteassistent op zich neemt.

[Bij reddingswerkzaamheden mag de functie van chef van de duikwerkzaamheden ook uitgeoefend worden door een werknemer, al dan niet duiker, die reeds minimum drie jaar actief betrokken is bij de uitoefening van reddingswerkzaamheden. (KB 25.4.2007)]

Onderafdeling II.- Specifieke verplichtingen van de werkgever

Art. 24.- De werkgever vermeldt de volgende aanvullende inlichtingen in het bij artikel 13 bedoelde register voor werkzaamheden in een hyperbare omgeving:

- 1° het gevolgde duikprofiel: de diepte, de duur, de duikinterval;
- 2° de druk van de duik, de decompressieprocedure en het eventueel gebruik van zuivere zuurstof tijdens de decompressiefase;
- 3° het type van de gebruikte duikuitrusting.

Onderafdeling III.- Voorwaarden om de activiteit van duiker uit te oefenen

Art. 25.- § 1. Enkel de duikers die beschikken over het getuigschrift van [beroepsbekwaamheid (KB 25.4.2007)] en een geschiktheidattest mogen duikwerkzaamheden uitvoeren.

§ 2. Met het oog op het behalen van het getuigschrift van [beroepsbekwaamheid (KB 25.4.2007)] volgen de duikers een passende beroepsopleiding.

Deze beroepsopleiding heeft tot doel er voor te zorgen dat de duikers de noodzakelijke know-how verwerven voor de uitoefening zonder risico's voor de gezondheid en de veiligheid van duikwerkzaamheden met lucht en met overmatige zuurstofmengsels met behulp van ademhalingsapparatuur met open omloop.

Ze heeft ten minste betrekking op de volgende materies:

- 1° de natuurkundige wetten die het duiken beheersen;
- 2° gassen en ademhalingsmengsels (lucht, nitrox, O²);
- 3° gebruik van duiktafels;
- 4° risico's te wijten aan de voornaamste onderzeese arbeidsmiddelen;
- 5° kennis en behandeling van decompressieongevallen en duikongevallen.

Deze opleiding wordt georganiseerd door een Belgische instelling die hiervoor erkend is volgens de gebruiken eigen aan de sector of door een buitenlandse instelling die hiervoor is erkend volgens de wetgeving van het land waar de instelling gevestigd is. Zij zijn bijgevolg gemachtigd het getuigschrift van [beroepsbekwaamheid (KB 25.4.2007)] uit te reiken.

Het getuigschrift van militair duiker wordt gelijkgesteld met het getuigschrift van [beroepsbekwaamheid (KB 25.4.2007)].

[Het getuigschrift van reddingsduiker uitgereikt door een Belgische instelling erkend volgens de gebruiken eigen aan de sector van de brandweer of de civiele bescherming wordt gelijkgesteld met het getuigschrift van beroepsbekwaamheid, voor de aspecten die betrekking hebben op reddingswerkzaamheden. (KB 25.4.2007)]

§ 3. Het geschiktheidattest bedoeld in § 1 stelt vast dat de duiker fysiek in staat is om te duiken met lucht en met overmatige zuurstofmengsels met behulp van ademhalingsapparatuur met open omloop.

Het wordt uitgereikt onder de voorwaarden en volgens de nadere regels bepaald door de gebruiken eigen aan de sector.

De arts die het geschiktheidattest uitreikt moet beschikken over een specifieke ervaring op het vlak van risico's verbonden aan duikwerkzaamheden, vastgesteld overeenkomstig de gebruiken eigen aan de sector.

§ 4. De duikers die niet voldoen aan deze voorwaarden beschikken over een termijn van twee jaren vanaf de datum van inwerkingtreding van dit besluit om de toestand te regulariseren.

Onderafdeling IV.- Kennisgeving aan de Inspectie

[Art. 26.- § 1. In afwijking van artikel 21, mag de werkgever de volgende werkzaamheden aanmelden op de dag zelf dat ze worden uitgevoerd:

- 1° werkzaamheden die niet kunnen worden uitgesteld, op voorwaarde dat de redenen die het dringend karakter rechtvaardigen in de kennisgeving worden opgenomen;
- 2° reddingswerkzaamheden die betrekking hebben op oefeningen en die niet van tevoren kunnen worden gepland.

§ 2. Het bepaalde in artikel 21 is niet van toepassing ingeval het reddingswerkzaamheden betreft die betrekking hebben op het redden van personen in nood. (KB 25.4.2007)]

AFDELING IV.- WERKZAAMHEDEN IN PERSLUCHTCAISSONS

Onderafdeling I.- Toepassingsgebied en definities

Art. 27.- Onverminderd de bepalingen van het koninklijk besluit van 25 januari 2001, is deze afdeling van toepassing op de werkzaamheden die verricht worden in persluchtcaissons.

Art. 28.- Elk persluchtcaisson moet bestaan uit ten minste de volgende vier compartimenten:

- 1° werkruimte: ruimte onder overdruk in rechtstreeks contact met het front;
- 2° sas of personenschutsluis: ruimte voor het in- of uitschutten van werknemers;
- 3° noodzas: ruimte voorbehouden om op elk ogenblik werknemers te kunnen inschutten zonder dat hiervoor in de drukluchtruimte speciale handelingen moeten worden verricht of zonder dat de druk in de werkruimte of het sas moet worden aangepast;
- 4° materiaal- of materieelsas: ruimte voor het versassen van klein materiaal of materieel.

Wanneer werkzaamheden in persluchtcaisson worden uitgevoerd, dient er steeds een werknemer, hierna chef van de hyperbare werkzaamheden genoemd, aangewezen te worden die instaat voor het inschutten en uitschutten in de hyperbare kamers en in de belendende sassen.

Onderafdeling II.- Algemene verplichtingen van de werkgever

Art. 29.- Onder voorbehoud van de verplichtingen in verband met het opstellen van het veiligheids- en gezondheidsplan vastgesteld in de artikelen 25 tot 30 van het koninklijk besluit van 25 januari 2001, maakt de werkgever een werkplan op.

Dit werkplan bevat:

- 1° de beschrijving van de resultaten van de risicoanalyse, bedoeld in de artikelen 4 en 5;
- 2° de beschrijving van de preventiemaatregelen, bedoeld in artikel 6;
- 3° de exploitatievergunning;
- 4° de resultaten van het geotechnisch onderzoek;
- 5° de schema's van het verluchttingsnet;
- 6° het uitvoeringsplan van de werkzaamheden.

Dit werkplan wordt in het register voor werkzaamheden in een hyperbare omgeving opgenomen.

Art. 30.- De werkgever vermeldt de volgende inlichtingen in het [register van werkzaamheden in hyperbare omgeving (KB 25.4.2007)]:

- 1° over alle werknemers die in een persluchtcaisson werkzaamheden verrichten en dit in afwijking van artikel 13, tweede lid, 5°:
- a) de naam van de werknemers die in persluchtcaissons werken, van de chef van de hyperbare werkzaamheden en van de bouwplaatsverantwoordelijken;
  - b) de gegevens betreffende het in- en uitschutten van de werknemers;
  - c) duur van de werken in de persluchtcaisson, namelijk de effectieve tijd tussen het einde van het inschutten en het begin van het uitschutten;
- 2° over elke werknemer die in een persluchtcaisson werkzaamheden verricht:
- a) de maximumdruk tijdens de werkzaamheden;
  - b) de tijdstippen van begin en einde van de werkzaamheden in de persluchtcaisson;
  - c) het eventueel gebruik van zuivere zuurstof tijdens het uitschutten;
- 3° over het verloop van de werkzaamheden:
- a) het eventueel gebruik van de recompressiekamer;
  - b) de gebruikte uitschuttingstabellen;
  - c) alle onontbeerlijke informatie voor de behandeling van een eventuele caissonziekte;
  - d) de rechtvaardiging van het eventueel gebruik van springstoffen, alsook de vastgestelde veiligheidsmaatregelen;
  - e) de rechtvaardiging van het gebruik van open vuur of van vloeibaar gemaakte gassen, alsook de vastgestelde veiligheidsmaatregelen.

Art. 31.- Wanneer de recompressiekamer werd gebruikt, vermeldt de werkgever de volgende inlichtingen in het register voor werkzaamheden in een hyperbare omgeving:

- 1° de recompressietijd;
- 2° de maximumdruk en de tijdsduur van de therapeutische recompressie;
- 3° de tijdsduur van het uitschutten;
- 4° de omstandigheden waaronder eventueel zuivere zuurstof is gebruikt.

Art. 32.- Wanneer het aanleggen en het bijhouden van een coördinatiedagboek verplicht zijn in toepassing van de bepalingen van het koninklijk besluit van 25 januari 2001, maakt het [register van werkzaamheden in hyperbare omgeving (KB 25.4.2007)] integrerend deel uit van het coördinatiedagboek voor de volledige duur van de werkzaamheden in een hyperbare omgeving.

Onderafdeling III.- Specifieke verplichtingen van de werkgever

Art. 33.- In overleg met de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer houdt de werkgever rekening met de ondergane maximumdruk evenals met de voorziene arbeidsbelasting teneinde de maximumduur van het werken in een persluchtcaisson te bepalen.

De arbeid in persluchtcaissons wordt zodanig georganiseerd dat de maximumwerkduur, welke ook de toegepaste uitschuttingsmethode is, in geen enkele omstandigheid de in bijlage II vastgestelde grenzen overschrijdt.

Onderafdeling IV.- Verbodsbepalingen

Art. 34.- Het is verboden werknemers toe te laten in een persluchtcaisson waarin de relatieve overdruk meer dan 4.000 hectopascal bedraagt.

Art. 35.- Het is verboden werknemers toe te laten in een persluchtcaisson waarin de relatieve overdruk meer dan 2.500 hectopascal bedraagt indien de installatie niet is uitgerust om met zuurstof uit te schutten.

Art. 36.- Het is verboden te roken in de persluchtcaissons.

BIJLAGE I

BIJZONDERE KWALITEITSNORMEN VAN DE ADEMHALINGSGASSEN BEDOELD IN ARTIKEL 6, 4°

Kwaliteit van de ademhalingsgassen

De ademhalingsgassen moeten op de werkingsdiepten de volgende kenmerken vertonen:

- 1° een partiële kooldioxidedruk (CO₂) van minder dan 10 hectopascal;
- 2° een partiële koolmonooxidedruk (CO) van minder dan 0,05 hectopascal;
- 3° de partiële zuivere zuurstofdruk mag in elk geval niet minder dan 200 hectopascal en hoger dan 1.900 hectopascal zijn;
- 4° een oliedampconcentratie van minder dan 5 mg/m³;
- 5° een waterdampconcentratie van minder dan 50 mg/m³;
- 6° vrij van geuren, stofdeeltjes, oxiden of metaaldeeltjes en toxische of irriterende stoffen.

De concentratie van eventuele onzuiverheden bij atmosferische druk moet zo laag mogelijk blijven en in ieder geval onder de grenswaarden, zoals vastgesteld in de bijlage I van het koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's verbonden aan chemische agentia op het werk, gedeeld door de waarde van de absolute druk van de hyperbare werkatmosfeer, uitgedrukt in duizend hectopascal.

BIJLAGE II

GRENZEN BETREFFENDE DE MAXIMALE ARBEIDSDUUR IN PERSLUCHT- CAISSONS BEDOELD IN ARTIKEL 34

Relatieve maximale druk	Maximale werkduur
Tot en met 800 hectopascal (hPa)	6 uur
van 801 hPa tot en met 1.500 hPa	5 uur
van 1.501 hPa tot en met 2.000 hPa	3 uur
van 2.001 hPa tot en met 2.500 hPa	2 uur
van 2.501 hPa tot en met 3.000 hPa	1 uur 30 minuten
van 3.001 hPa tot en met 3.500 hPa	1 uur
van 3.501 hPa tot en met 4.000 hPa	45 minuten

TITEL IV: OMGEVINGSFACTOREN EN FYSISCHE AGENTIA

HOOFDSTUK III: GELUIDSOMGEVING

Koninklijk besluit van 16 januari 2006 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van lawaai op het werk (B.S. 15.2.2006)

AFDELING I. - TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is de omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2003/10/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 februari 2003 betreffende de minimumvoorschriften inzake gezondheid en veiligheid met betrekking tot de blootstelling van werknemers aan de risico's van fysische agentia (lawaai) (zeventiende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1 van richtlijn 89/391/EEG).

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996, betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 3.- Dit besluit is van toepassing op activiteiten waarbij werknemers vanwege hun werk worden of kunnen worden blootgesteld aan risico's verbonden aan lawaai.

Art. 4.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° gevaar: de intrinsieke eigenschap van lawaai van schade te veroorzaken;
- 3° risico: de waarschijnlijkheid dat in de omstandigheden waaraan men blootstelt aan lawaai, een potentieel schadelijke situatie ontstaat;
- 4° blootstelling: de mate waarin het lawaai op het menselijk lichaam inwerkt;
- 5° meting: de meting op zich, de analyse en de berekening van het resultaat;
- 6° het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn: het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 7° Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet.

Art. 5.- Voor de toepassing van dit besluit worden volgende fysische grootheden als risico-indicator gebruikt en als volgt gedefinieerd:

- 1° piekgeluidsdruk (P_{pick}): maximumwaarde van de "C"-frequentiegewogen momentane lawaaidruk;
- 2° dagelijkse blootstelling aan lawaai ($L_{\text{EX, 8h}}$) (dB(A) re. 20 μ Pa): tijdgewogen gemiddelde van de niveaus van blootstelling aan lawaai op een nominale werkdag van acht uur, zoals

gedefinieerd in de norm NBN ISO 1999:1992 (, punt 3.6. Dit omvat alle op het werk aanwezige geluiden, met inbegrip van impulsgeluiden;

- 3° wekelijkse blootstelling aan lawaai ($L_{EX, sh}$): tijdgewogen gemiddelde van de dagelijkse niveaus van blootstelling aan lawaai in een nominale week van vijf werkdagen van acht uur, zoals gedefinieerd in de norm NBN ISO 1999:1992, punt 3.6 (noot 2).

AFDELING II. - GRENSWAARDEN EN ACTIEWAARDEN VAN BLOOTSTELLING

Art. 6.- Voor de toepassing van dit besluit worden de grenswaarden en actiewaarden voor de dagelijkse niveaus van blootstelling aan lawaai en voor de piekgeluidsdruk vastgesteld op:

- 1° grenswaarden voor blootstelling: respectievelijk $L_{EX, sh} = 87$ dB(A) en $P_{piek} = 200$ Pa, (140 dB(C) in verhouding tot 20 μ Pa);
- 2° bovenste actiewaarden voor blootstelling: respectievelijk $L_{EX, sh} = 85$ dB(A) en $P_{piek} = 140$ Pa, (137 dB(C) in verhouding tot 20 μ Pa);
- 3° onderste actiewaarden voor blootstelling: respectievelijk $L_{EX, sh} = 80$ dB(A) en $P_{piek} = 112$ Pa, (135 dB(C) in verhouding tot 20 μ Pa).

Art. 7.- Bij de toepassing van de grenswaarden voor blootstelling wordt ter bepaling van de daadwerkelijke blootstelling van de werknemer rekening gehouden met de dempende werking van door de werknemer gedragen individuele gehoorbeschermers. Bij de toepassing van de actiewaarden voor blootstelling wordt geen rekening gehouden met het effect van gehoorbeschermers.

AFDELING III. - BEPALING EN BEOORDELING VAN DE RISICO'S

Art. 8.- In het kader van de risicoanalyse en de op basis daarvan te nemen preventiemaatregelen overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, onderzoekt de werkgever of de werknemers tijdens hun werk worden of kunnen worden blootgesteld aan risico's verbonden aan lawaai.

Ingeval uit het in het eerste lid bedoelde onderzoek blijkt dat de werknemers tijdens hun werk worden of kunnen worden blootgesteld aan risico's verbonden aan lawaai, beoordeelt en, indien nodig, meet de werkgever het niveau van blootstelling van de werknemers aan dit lawaai.

Art. 9.- De voor de in artikel 8 bedoelde beoordeling en meting gebruikte methoden en apparaten zijn afgestemd op de heersende omstandigheden, in het bijzonder in het licht van de kenmerken van het te meten lawaai, de duur van de blootstelling, omgevingsfactoren en de kenmerken van de meetapparatuur.

Met de in het eerste lid bedoelde methoden en apparaten moet het mogelijk zijn de in artikel 5 gedefinieerde parameters vast te stellen en te besluiten of in een bepaald geval de in artikel 6 vastgestelde waarden zijn overschreden.

De in het eerste lid bedoelde methoden mogen onder meer bestaan uit steekproeven die representatief zijn voor de persoonlijke blootstelling van een werknemer.

Art. 10.- Voor de in artikel 8, tweede lid, bedoelde beoordeling en meting, die op deskundige wijze worden gepland en met passende tussenpozen worden uitgevoerd, doet de werkgever

een beroep op zijn, naar gelang het geval, interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk.

Indien de nodige deskundigheid voor de in het eerste lid bedoelde beoordeling en meting niet aanwezig is in de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk, doet de werkgever een beroep op een erkend laboratorium waarvan de erkenning betrekking heeft op het meten van lawaai.

Art. 11.- De gegevens die door middel van de beoordeling en/of meting van het niveau van blootstelling aan lawaai zijn verkregen, worden in een passende vorm bewaard, om latere raadpleging mogelijk te maken.

Art. 12.- Voor de beoordeling van de meetresultaten wordt rekening gehouden met de meetonzekerheden vastgesteld volgens de metrologische praktijk.

Art. 13.- In het kader van de risicobeoordeling en de op basis daarvan te nemen preventie-maatregelen overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, besteedt de werkgever met name aandacht aan:

- 1° het niveau, de aard en de duur van de blootstelling, met inbegrip van eventuele blootstelling aan impulsgeluid;
- 2° de in artikel 6 vastgelegde grenswaarden en actiewaarden voor de blootstelling;
- 3° de mogelijke gevolgen voor de gezondheid en veiligheid van werknemers die tot bijzonder gevoelige risicogroepen behoren;
- 4° voorzover dit technisch uitvoerbaar is, de mogelijke gevolgen voor de veiligheid en de gezondheid van werknemers van de wisselwerking tussen lawaai en werkgerelateerde ototoxische stoffen en tussen lawaai en trillingen;
- 5° de mogelijke indirecte gevolgen voor de veiligheid en de gezondheid van werknemers van de wisselwerking tussen lawaai en waarschuwingssignalen of andere geluiden waarop dient te worden gelet teneinde het risico op ongelukken te verkleinen;
- 6° de informatie over de lawaai-emissie die door fabrikanten van arbeidsmiddelen overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 5 mei 1995 tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de Lidstaten betreffende de machines is verstrekt;
- 7° het bestaan van alternatieve arbeidsmiddelen die ontworpen zijn om de lawaai-emissie te verminderen;
- 8° de voortzetting van de blootstelling aan lawaai buiten normale werktijd onder verantwoordelijkheid van de werkgever;
- 9° uit gezondheidstoezicht verkregen relevante informatie, met inbegrip van gepubliceerde informatie, voorzover dat mogelijk is;
- 10° de beschikbaarheid van gehoorbeschermers met voldoende dempende werking.

Art. 14.- De werkgever evalueert de risico's overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn en vermeldt welke maatregelen ter voorkoming of vermindering van de blootstelling zijn getroffen in toepassing van de artikelen 15 tot 20.

De risico-evaluatie moet naar behoren gedocumenteerd zijn en moet regelmatig worden bijgewerkt, met name indien ingrijpende veranderingen hebben plaatsgevonden waardoor zij verouderd kan zijn, of wanneer uit de resultaten van het gezondheidstoezicht blijkt dat bijwerking nodig is.

AFDELING IV. - MAATREGELEN TER VOORKOMING OF VERMINDERING VAN DE BLOOTSTELLING

Art. 15.- De risico's van blootstelling aan lawaai worden weggenomen aan de bron of tot een minimum beperkt, waarbij rekening wordt gehouden met de technische vooruitgang en de beschikbaarheid van maatregelen om het risico aan de bron te beheersen.

De beperking van deze risico's geschiedt met inachtneming van de in artikel 5, § 1 van de wet vermelde algemene preventiebeginselen, waarbij vooral rekening wordt gehouden met:

- 1° alternatieve werkmethode die leiden tot minder blootstelling aan lawaai;
- 2° de keuze van de juiste arbeidsmiddelen, rekening houdend met het te verrichten werk, die zo weinig mogelijk lawaai maken, met inbegrip van de mogelijkheid om de werknemers te laten beschikken over arbeidsmiddelen die voldoen aan de bepalingen van het koninklijk besluit van 5 mei 1995 tot uitvoering van de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de Lidstaten betreffende de machines, en die een beperking van de blootstelling aan lawaai tot doel of als gevolg hebben;
- 3° het ontwerp en de indeling van de werkpost en de arbeidsplaats;
- 4° een adequate voorlichting en opleiding om de werknemers te leren hoe arbeidsmiddelen juist te gebruiken teneinde de blootstelling aan lawaai tot een minimum te beperken;
- 5° technische maatregelen ter beperking van lawaai:
  - a) ingevolge luchtgeluid, inzonderheid door afscherming, omkasting of afdekking met geluidsabsorberend materiaal;
  - b) ingevolge constructiegeluid, inzonderheid door demping of isolatie;
- 6° passende onderhoudsprogramma's voor de arbeidsmiddelen, de arbeidsplaats en de systemen op de arbeidsplaats;
- 7° de organisatie van de werkzaamheden, met het oog op een beperking van het lawaai:
  - a) beperking van de duur en intensiteit van de blootstelling;
  - b) aangepaste werkschema's en voldoende rustpauzes.

Art. 16.- Wanneer de bovenste actiewaarden, vastgesteld in artikel 6, 2° worden overschreden, gaat de werkgever op basis van de in artikel 8 bedoelde risicobeoordeling over tot de opstelling en uitvoering van een programma van technische en/of organisatorische maatregelen om de blootstelling aan lawaai tot een minimum te beperken, met inachtneming van met name de in artikel 15 genoemde maatregelen.

Art. 17.- Op basis van de in artikel 8 bedoelde risicobeoordeling, worden arbeidsplaatsen waar werknemers kunnen worden blootgesteld aan lawaai dat de bovenste actiewaarden voor blootstelling, bedoeld in artikel 6, 2° overschrijdt, duidelijk aangegeven door middel van passende signaleringen. Deze zones worden ook afgebakend en de toegang ertoe wordt beperkt indien dit technisch uitvoerbaar is en het risico van blootstelling zulks rechtvaardigt.

Art. 18.- In geen geval mag de blootstelling van de werknemer, vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 7, de grenswaarden bedoeld in artikel 6, 1° overschrijden.

Indien, ondanks de maatregelen die ter uitvoering van dit besluit zijn getroffen, toch blootstellingen worden geconstateerd die de desbetreffende grenswaarden overschrijden, worden door de werkgever:

- 1° onmiddellijk maatregelen genomen om de blootstelling terug te brengen tot een niveau beneden de grenswaarden voor blootstelling,

- 2° de redenen van de overmatige blootstelling vastgesteld en
- 3° de beschermings- en preventie maatregelen aangepast om te voorkomen dat zulks opnieuw gebeurt.

Art. 19.- Wanneer de werknemer, vanwege de aard van het werk, gebruik kan maken van rustlokalen waarvoor de werkgever verantwoordelijk is, wordt het lawaai in deze ruimten teruggebracht tot een niveau dat verenigbaar is met de functie van de ruimten en de omstandigheden waarin zij worden gebruikt.

Art. 20.- Ten einde bijzonder gevoelige risicogroepen te kunnen beschermen tegen voor hen specifieke gevaren stemt de werkgever de maatregelen, bedoeld in de artikelen 15 tot 17 en in artikel 19 af op de behoeften van werknemers die tot die groepen behoren.

AFDELING V.- PERSOONLIJKE BESCHERMING

Art. 21.- Indien de risico's die voortvloeien uit blootstelling aan lawaai niet op andere wijze kunnen worden voorkomen, worden passende, naar behoren aangemeten individuele gehoorbeschermers beschikbaar gesteld aan de werknemers, die daarvan op grond van de bepalingen van het koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en van artikel 6 van de wet en in de hieronder omschreven omstandigheden gebruikmaken:

- 1° wanneer de blootstelling aan lawaai de onderste actiewaarden voor blootstelling, bedoeld in artikel 6, 3°, overschrijdt, stelt de werkgever individuele gehoorbeschermers ter beschikking van de werknemers;
- 2° wanneer de blootstelling aan lawaai de bovenste actiewaarden voor blootstelling, bedoeld in artikel 6, 2°, evenaart of overschrijdt, worden individuele gehoorbeschermers gebruikt;
- 3° de individuele gehoorbeschermers worden zodanig geselecteerd dat het risico op gehoorbeschadiging wordt uitgeband of tot een minimum wordt beperkt.

De werkgever is verantwoordelijk voor de doeltreffendheid van de in toepassing van dit artikel genomen maatregelen en zorgt ervoor dat de werknemers de gehoorbeschermers dragen.

AFDELING VI.- VOORLICHTING EN OPLEIDING VAN DE WERKNEMERS

Art. 22.- Onverminderd de artikelen 17 tot en met 21 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, draagt de werkgever er zorg voor dat de werknemers die op de arbeidsplaats worden blootgesteld aan lawaai dat gelijk aan of hoger is dan de onderste actiewaarden voor blootstelling, bedoeld in artikel 6, 3°, en het Comité voorlichting en opleiding ontvangen inzake de risico's die voortvloeien uit blootstelling aan lawaai, in het bijzonder betreffende:

- 1° de aard van dergelijke risico's;
- 2° maatregelen die uit hoofde van dit besluit zijn genomen om de risico's in verband met lawaai weg te nemen of tot een minimum te beperken, met inbegrip van de omstandigheden waaronder de maatregelen van toepassing zijn;
- 3° de in artikel 6 vastgelegde grenswaarden en actiewaarden voor blootstelling;
- 4° de resultaten van de overeenkomstig het artikel 8 verrichte beoordeling en meting van het lawaai en uitleg van de betekenis en de mogelijke risico's ervan;

- 5° het juiste gebruik van gehoorbeschermers;
- 6° waarom en hoe signalen van gehoorbeschadiging op te sporen en te melden zijn;
- 7° de omstandigheden waarin werknemers recht hebben op gezondheidstoezicht en het doel van het gezondheidstoezicht overeenkomstig de artikelen 24 tot 28;
- 8° veilige werkmethoden om de blootstelling aan lawaai tot een minimum te beperken.

AFDELING VII.- RAADPLEGING EN PARTICIPATIE VAN DE WERKNEMERS

Art. 23.- Raadpleging en deelneming van werknemers en/of hun vertegenwoordigers in aanlegenheden bestreken door dit besluit vinden plaats overeenkomstig de bepalingen van het KB van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comités voor Preventie en Bescherming op het werk.

Het Comité wordt geraadpleegd over en neemt deel aan inzonderheid:

- 1° de in artikelen 8 tot 14 bedoelde beoordeling van de risico's en vaststelling van genomen maatregelen;
- 2° de maatregelen ter voorkoming of vermindering van de risico's van blootstelling, bedoeld in de artikelen 15 tot 17 en in de artikelen 19 en 20;
- 3° de in artikel 21, 3° bedoelde selectie van individuele gehoorbeschermers.

AFDELING VIII.- GEZONDHEIDSTOEZICHT

Art. 24.- De werknemers die een activiteit met een aan lawaai te wijten risico uitvoeren, waarbij de blootstelling de onderste actiewaarden bedoeld in artikel 6, 3° overschrijdt, worden onderworpen aan een gezondheidstoezicht volgens de bepalingen van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Art. 25.- Voor iedere werknemer die overeenkomstig artikel 24 aan het gezondheidstoezicht onderworpen is, wordt een gezondheidsdossier aangelegd en bijgehouden overeenkomstig de bepalingen van koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Art. 26.- Alvorens een werknemer een activiteit, zoals bedoeld in artikel 24, wordt toegewezen, wordt deze laatste onderworpen aan een voorafgaande gezondheidsbeoordeling.

Deze voorafgaande gezondheidsbeoordeling bestaat uit een controle van het gehoor door middel van een preventief audiometrisch onderzoek dat wordt uitgevoerd volgens de voorschriften van de norm ISO 6189(.

Art. 27.- De betrokken werknemer wordt onderworpen aan een periodieke gezondheidsbeoordeling met audiometrisch onderzoek binnen de 12 maanden die volgen op de eerste beoordeling.

De periodiciteit van de periodieke gezondheidsbeoordeling wordt als volgt bepaald:

- 1° jaarlijks voor werknemers die worden blootgesteld aan een gemiddelde dagelijkse blootstelling gelijk aan of groter dan 87 dB(A) of een piekgeluidsdruk van 140 dB;
- 2° om de drie jaar voor werknemers die worden blootgesteld aan een gemiddelde dagelijkse blootstelling gelijk aan of groter dan 85 dB(A) of een piekgeluidsdruk van 137 dB;
- 3° om de vijf jaar voor werknemers die worden blootgesteld aan een gemiddelde dagelijkse blootstelling gelijk aan of groter dan 80 dB(A) of een piekgeluidsdruk van 135 dB.

Art. 28.- Wanneer uit de resultaten van de periodieke gezondheidsbeoordeling blijkt dat een werknemer een aantoonbare gehoorbeschadiging heeft:

- 1° informeert de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de werknemer over de uitslag die hem betreft,
- 2° treft de werkgever de volgende maatregelen:
  - a) hij herziet de in artikel 8 bedoelde risicoanalyse;
  - b) hij herziet de preventiemaatregelen, genomen om de risico's weg te nemen of te verminderen, zoals bedoeld in de artikelen 15 tot 17 en 19 tot 21;
  - c) hij houdt rekening met het advies van de preventieadviseur, van enig andere terzake deskundige preventieadviseur of van de met het toezicht belaste ambtenaar bij het nemen van preventiemaatregelen, genomen om de risico's weg te nemen of te verminderen, zoals bedoeld in de artikelen 15 tot 17 en 19 tot 21; met inbegrip van het geven van ander werk aan de werknemers waarbij geen blootstellingsrisico meer bestaat;
  - d) hij zorgt ervoor dat alle werknemers die een gelijkaardige blootstelling hebben ondergaan aan een gezondheidsbeoordeling worden onderworpen.

AFDELING IX.- AFWIJKINGEN

Art. 29.- Wanneer in uitzonderlijke omstandigheden het volledige en correcte gebruik van individuele gehoorbeschermers wegens de aard van het werk tot grotere risico's voor de gezondheid of de veiligheid zou kunnen leiden dan het niet gebruiken van deze beschermers, kan een afwijking van de bepalingen van de artikelen 18 en 21, 1° en 2° worden toegekend.

Art. 30.- Voor de toepassing van de grenswaarden en actiewaarden voor blootstelling ter beoordeling van de lawaainiveaus waaraan de werknemers zijn blootgesteld, kan het dagelijkse niveau van blootstelling aan lawaai vervangen worden door het wekelijkse niveau van blootstelling, op voorwaarde dat:

- 1° het activiteiten betreft waarbij de dagelijkse blootstelling aan lawaai per werkdag aanmerkelijk verschilt;
- 2° de omstandigheden naar behoren gemotiveerd zijn;
- 3° het wekelijkse niveau van blootstelling aan lawaai, zoals dit blijkt uit een adequate controle, niet meer bedraagt dan de grenswaarde voor blootstelling van 87 dB(A) en;
- 4° er adequate maatregelen worden genomen om het aan deze activiteiten verbonden risico tot een minimum te beperken.

Art. 31.- De in de artikelen 29 en 30 bedoelde afwijkingen worden verleend door de Minister die het Welzijn op het Werk onder zijn bevoegdheid heeft of door de ambtenaar aan wie hij daartoe delegatie heeft verleend.

De in het eerste lid bedoelde afwijkingen worden verleend na onderzoek en advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Bij gebrek aan advies binnen de twee maanden na de indiening van de aanvraag tot afwijking door de werkgever, wordt het geacht gunstig te zijn.

Art. 32.- De aanvraag tot afwijking wordt schriftelijk gericht aan de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en gaat vergezeld van het proces-verbaal van de vergadering van het comité, waarin het advies van de leden van het comité omtrent deze aanvraag tot afwijking werd

ingewonnen en van het advies van de bevoegde Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk.

De aanvraag bevat eveneens de vermelding van de bijzondere omstandigheden en redenen die de werkgever ertoe gebracht hebben deze afwijking aan te vragen en het voorstel van de maatregelen die hij zinnens is te nemen om, rekening houdende met deze omstandigheden, te waarborgen dat de eruit voortvloeiende risico's tot een minimum beperkt worden.

Art. 33.- De toelating tot afwijking bevat:

- 1° de voorwaarden die waarborgen dat de eruit voortvloeiende risico's, rekening houdende met bijzondere omstandigheden, tot een minimum beperkt worden;
- 2° de verplichting de betrokken werknemers onder verscherpt gezondheidstoezicht te stellen.

Art. 34.- De toelating tot afwijking heeft een geldigheidsduur van vier jaar. Ten laatste een maand voor het verstrijken van de lopende geldigheidsduur wordt opnieuw een aanvraag gedaan. De toelating tot afwijking vervalt bij het verstrijken van de geldigheidsduur indien de aanvraag niet binnen voornoemde termijn wordt gedaan.

Art. 35.- Wanneer tijdens de duurtijd van de afwijking, hetzij de werkgever, hetzij de met het toezicht belaste ambtenaar, vaststelt dat de omstandigheden die de afwijking rechtvaardigden, ophouden te bestaan, stellen zij hiervan de directeur-generaal van de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, onverwijld schriftelijk in kennis.

Nadat, in voorkomend geval, de werkgever werd gehoord, wordt de verleende toelating tot afwijking opgeheven.

De werkgever wordt in kennis gesteld van de gemotiveerde beslissing tot opheffing van de afwijking.

HOOFDSTUK IV: TRILLINGEN

Koninklijk besluit van 7 juli 2005 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van mechanische trillingen op het werk (B.S. 14.7.2005)

AFDELING I. - TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is de omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2002/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 juni 2002 betreffende de minimumvoorschriften inzake gezondheid en veiligheid met betrekking tot de blootstelling van werknemers aan de risico's van fysieke agentia (trillingen) (zestiende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1 van richtlijn 89/391/EEG).

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 3.- Dit besluit is van toepassing op alle activiteiten waarbij werknemers vanwege hun werk worden of kunnen worden blootgesteld aan risico's verbonden aan mechanische trillingen.

Art. 4.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° hand-armtrillingen: mechanische trillingen die, wanneer zij op het hand-armsysteem van de mens worden overgebracht, risico's voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers inhouden, met name vaat-, bot- of gewrichts-, zenuw- of spieraandoeningen;
- 2° lichaamstrillingen: mechanische trillingen die, wanneer zij op het lichaam in zijn geheel worden overgebracht, risico's voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers inhouden, met name aandoeningen van de lage rug en beschadigingen van de wervelkolom;
- 3° gezondheidstoezicht: de beoordeling van de gezondheidstoestand van een afzonderlijke werknemer gerelateerd aan de blootstelling aan mechanische trillingen op het werk;
- 4° gevaar: de intrinsieke eigenschap van mechanische trillingen om gezondheidsschade te kunnen veroorzaken;
- 5° risico: de waarschijnlijkheid dat in de omstandigheden van blootstelling aan mechanische trillingen, een schadelijke situatie ontstaat;
- 6° blootstelling: de mate waarin op het menselijk lichaam mechanische trillingen worden uitgeoefend;
- 7° meting: elke meetverrichting met inbegrip van de analyse en de berekening van het resultaat;
- 8° erkend laboratorium: het laboratorium of de dienst die met toepassing van het koninklijk besluit van 31 maart 1992 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden alsmede de criteria voor de uitrusting en werking van de laboratoria en diensten bedoeld in artikel 148decies 1 § 6, tweede lid van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming en in artikel 64nonies, tweede lid, van het Algemeen Reglement betreffende de maatregelen op gebied van hygiëne en gezondheid der werknemers in de mijnen, ondergrondse groeven en graverijen werd erkend;

- 9° het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn: het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 10° het koninklijk besluit betreffende het gezondheidstoezicht: het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers;
- 11° comité: het comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de voornoemde wet van 4 augustus 1996.

AFDELING II. - GRENSWAARDEN EN ACTIEWAARDEN VOOR DE BLOOTSTELLING

Art. 5.- Voor hand-armtrillingen wordt de grenswaarde voor dagelijkse blootstelling, herleid tot een standaardreferentieperiode van acht uur, vastgesteld op 5 m/s^2 en wordt de actiewaarde voor dagelijkse blootstelling, herleid tot dezelfde standaardreferentieperiode, vastgesteld op $2,5 \text{ m/s}^2$.

De blootstelling aan hand-armtrillingen wordt beoordeeld of gemeten volgens de bepalingen van deel A, punt 1 van de bijlage bij dit besluit.

Art. 6.- Voor lichaamstrillingen wordt de grenswaarde voor dagelijkse blootstelling, herleid tot een standaardreferentieperiode van acht uur, vastgesteld op $1,15 \text{ m/s}^2$ en wordt de actiewaarde voor dagelijkse blootstelling, herleid tot dezelfde standaardreferentieperiode, vastgesteld op $0,5 \text{ m/s}^2$.

De blootstelling aan lichaamstrillingen wordt beoordeeld of gemeten volgens de bepalingen van deel B, punt 1 van de bijlage bij dit besluit.

AFDELING III. - BEPALING EN BEOORDELING VAN DE RISICO'S

Art. 7.- Bij de toepassing van de verplichtingen bedoeld in het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn en inzonderheid van de artikelen 8 en 9 van dat besluit, gaat de werkgever eerst na of zich mechanische trillingen tijdens het werk voordoen of kunnen voordoen.

Is dat het geval, dan beoordeelt en, indien nodig, meet de werkgever de blootstelling van de werknemers aan deze mechanische trillingen. De meting vindt plaats overeenkomstig punt 2 van deel A, respectievelijk deel B, van de bijlage bij dit besluit.

In geval van betwisting van de meetresultaten door het comité worden deze metingen toevertrouwd aan een erkend laboratorium.

Art. 8.- Het niveau van blootstelling aan mechanische trillingen kan worden beoordeeld door middel van observatie van specifieke werkmethoden en door gebruikmaking van passende informatie over het waarschijnlijke trillingsniveau van het materieel of de soorten materieel in bijzondere gebruiksomstandigheden, met inbegrip van dergelijke informatie die door de fabrikant van het materieel wordt verstrekt. Deze procedure is verschillend van een meting, waarvoor specifieke apparaten en passende methoden nodig zijn.

Indien de verzamelde gegevens niet volstaan om te kunnen vaststellen dat de grenswaarden worden nageleefd, worden zij aangevuld met metingen zoals bedoeld in het artikel 7, tweede en derde lid.

Op verzoek van de bevoegde preventieadviseur of van de vertegenwoordigers van het personeel in het comité, laat de werkgever in elk geval metingen uitvoeren zoals bedoeld in het artikel 7, tweede en derde lid.

Art. 9.- De in artikel 8 bedoelde beoordeling en meting worden op deskundige wijze gepland en met passende tussenpozen uitgevoerd. Zij maken deel uit van het dynamisch risico-beheersingssysteem, bedoeld in het artikel 3 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn.

Indien de werkgever voor deze beoordelingen en metingen zelf de nodige deskundigheid niet bezit, doet hij, met toepassing van artikel 14, vierde lid van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor preventie en bescherming op het Werk, een beroep op een terzake deskundige preventieadviseur van een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk of op een erkend laboratorium waarvan de erkenning betrekking heeft op het meten van mechanische trillingen.

Art. 10.- De gegevens die door middel van de beoordeling en/of meting van het niveau van blootstelling aan mechanische trillingen zijn verkregen, worden in een passende vorm bewaard zodat zij later kunnen worden geraadpleegd.

Art. 11.- Bij de toepassing van de verplichtingen bedoeld in het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn en inzonderheid van de artikelen 8 en 9 van dat besluit, besteedt de werkgever bij de risicobeoordeling met name aandacht aan:

- 1° het niveau, de aard en de duur van de blootstelling, met inbegrip van eventuele blootstelling aan periodieke trillingen of herhaalde schokken;
- 2° de in artikelen 5 en 6 van dit besluit vastgelegde grenswaarden en actiewaarden voor de blootstelling;
- 3° mogelijke gevolgen voor de gezondheid en veiligheid van werknemers met een verhoogd risico;
- 4° mogelijke indirecte gevolgen voor de veiligheid van werknemers die worden veroorzaakt door de wisselwerking tussen mechanische trillingen en de arbeidsplaats, of andere arbeidsmiddelen;
- 5° de informatie die door fabrikanten van arbeidsmiddelen is verstrekt overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 5 mei 1995 tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de Lid-Staten betreffende de machines;
- 6° het bestaan van vervangende uitrusting die ontworpen is om de niveaus van blootstelling aan mechanische trillingen te verminderen;
- 7° voortzetting van de blootstelling aan lichaamstrillingen buiten normale werktijd onder verantwoordelijkheid van de werkgever;
- 8° bijzondere arbeidsomstandigheden, zoals het werken bij lage temperaturen;
- 9° door het gezondheidstoezicht verkregen relevante informatie, met inbegrip van gepubliceerde informatie, voorzover dat mogelijk is.

Art. 12.- De werkgever is in het bezit van een globaal preventieplan, zoals bepaald in artikel 10, § 1, tweede lid, 1° en 2° van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het wel-

zijn en vermeldt hierin bovendien welke preventiemaatregelen zijn getroffen met toepassing van de artikelen 13 tot 17 van dit besluit.

De risicobeoordeling is naar behoren gedocumenteerd. Indien een verdere uitvoerige risicobeoordeling niet wordt uitgevoerd, geeft de werkgever hiervoor een schriftelijke verantwoording, waarin hij aantoont dat de aard en de omvang van de met mechanische trillingen verbonden risico's dit overbodig maken.

De risicobeoordeling wordt bijgewerkt, met name indien ingrijpende veranderingen hebben plaatsgevonden waardoor zij verouderd kan zijn, of wanneer uit de resultaten van het gezondheidstoezicht blijkt dat bijwerking nodig is.

AFDELING IV. - MAATREGELEN TER VOORKOMING OF VERMINDERING VAN DE BLOOTSTELLING

Art. 13.- De risico's van blootstelling aan mechanische trillingen worden weggenomen aan de bron of tot een minimum verkleind, waarbij rekening wordt gehouden met de technische vooruitgang en de beschikbaarheid van maatregelen om het risico aan de bron te beheersen.

De verkleining van deze risico's geschiedt met inachtneming van de algemene preventieprincipes vermeld in artikel 5, § 1 van de voornoemde wet van 4 augustus 1996.

Art. 14.- Wanneer de in artikel 5 en 6 vastgestelde actiewaarden van dagelijkse blootstelling worden overschreden, gaat de werkgever op basis van de in afdeling III bedoelde risicobeoordeling over tot de opstelling en uitvoering van een programma van technische en/of organisatorische maatregelen om de blootstelling aan mechanische trillingen en de daarmee gepaard gaande risico's tot een minimum te beperken, met inachtneming van met name:

- 1° alternatieve werkmethoden die de noodzaak van blootstelling aan mechanische trillingen verminderen;
- 2° de keuze van de juiste arbeidsmiddelen, ergonomisch goed ontworpen en zo weinig mogelijk trillingen veroorzakend, rekening houdend met het te verrichten werk;
- 3° de verstrekking van hulpmiddelen om het risico van gezondheidsschade ten gevolge van trillingen te voorkomen, bijvoorbeeld stoelen die lichaamstrillingen doeltreffend afzwakken en handvatten die de trilling die op het hand-armsysteem wordt overgebracht, dempen;
- 4° passende onderhoudsprogramma's voor de arbeidsmiddelen, de arbeidsplaats en de systemen op de arbeidsplaats;
- 5° het ontwerp en de indeling van de arbeidsplaatsen en de werkposten;
- 6° een adequate voorlichting en opleiding van de werknemers, opdat zij de arbeidsmiddelen veilig en juist gebruiken, zodanig dat de blootstelling aan mechanische trillingen zo gering mogelijk is;
- 7° beperking van de duur en intensiteit van de blootstelling;
- 8° passende werkschema's met voldoende rustpauzes;
- 9° het verschaffen van kleding die de blootgestelde werknemers beschermt tegen koude en vocht.

Art. 15.- Werknemers mogen in geen geval worden blootgesteld aan trillingen boven de grenswaarden voor blootstelling, bepaald in de artikelen 5 en 6.

Indien de grenswaarde voor blootstelling ondanks de maatregelen die de werkgever uit hoofde van dit besluit heeft genomen, is overschreden, neemt de werkgever onmiddellijk maatregelen om de blootstelling terug te brengen tot onder de grenswaarde voor blootstelling. Hij gaat na waarom de grenswaarde voor blootstelling is overschreden en past de beschermings- en preventiemaatregelen dienovereenkomstig aan om te voorkomen dat zulks opnieuw gebeurt.

Art. 16.- Ten einde bijzonder kwetsbare risicogroepen te kunnen beschermen tegen voor hen specifieke gevaren stemt de werkgever de in de artikelen 13 tot 15 bedoelde maatregelen af op de behoeften van werknemers die tot die groepen behoren.

AFDELING V.- VOORLICHTING EN OPLEIDING VAN DE WERKNEMERS

Art. 17.- Onverminderd de artikelen 17 tot 21 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, draagt de werkgever er zorg voor dat de werknemers die aan risico's in verband met mechanische trillingen op het werk worden blootgesteld en het comité voorlichting en opleiding ontvangen met betrekking tot het resultaat van de in artikel 7 bedoelde risicobeoordeling, die met name betrekking heeft op:

- 1° maatregelen die met toepassing van dit besluit zijn genomen om de risico's veroorzaakt door mechanische trillingen weg te nemen of tot een minimum te beperken;
- 2° de grenswaarden en actiewaarden voor blootstelling;
- 3° de resultaten van de overeenkomstig de afdeling III verrichte beoordelingen en metingen van mechanische trillingen en de gezondheidsschade die de gebruikte arbeidsmiddelen kunnen veroorzaken;
- 4° het nut van en de methode voor het opsporen en melden van symptomen van gezondheidsschade;
- 5° de omstandigheden waarin werknemers met toepassing van het koninklijk besluit betreffende het gezondheidstoezicht hetzij recht hebben op gezondheidstoezicht, hetzij er verplicht worden aan onderworpen;
- 6° veilige werkmethoden om de blootstelling aan mechanische trillingen tot een minimum te beperken.

AFDELING VI.- RAADPLEGING EN PARTICIPATIE VAN DE WERKNEMERS

Art. 18.- Raadpleging en deelneming van werknemers en/of hun vertegenwoordigers in aanleggenheden bestreken door dit besluit vinden plaats overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de comités voor Preventie en Bescherming op het werk.

AFDELING VII.- GEZONDHEIDSTOEZICHT

Art. 19.- Het gezondheidstoezicht, waarvan de resultaten in aanmerking worden genomen voor de toepassing van preventieve maatregelen op de betrokken arbeidsplaats, beoogt de preventie en vroegtijdige diagnose van iedere aandoening die het gevolg is van blootstelling aan mechanische trillingen.

Art. 20.- De werknemers die blootgesteld worden aan mechanische trillingen worden onderworpen aan een passend gezondheidstoezicht, tenzij uit de resultaten van de risicobeoordeling blijkt dat zij geen gezondheidsrisico lopen.

Art. 21.- Dit gezondheidstoezicht is passend wanneer:

- 1° de blootstelling van de werknemer aan trillingen van dien aard is dat een verband kan worden gelegd tussen die blootstelling en een aantoonbare ziekte of schadelijke gevolgen voor de gezondheid;
- 2° het waarschijnlijk is dat de ziekte of de gevolgen zich in de specifieke werkomstandigheden van de werknemer zullen voordoen;
- 3° beproefde technieken bestaan om de ziekte of de schadelijke gevolgen voor de gezondheid op te sporen.

Art. 22.- Dit passend gezondheidstoezicht wordt uitgevoerd volgens de bepalingen van het koninklijk besluit betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Art. 23.- Werknemers die worden blootgesteld aan mechanische trillingen die de in artikelen 5 en 6 genoemde actiewaarden voor dagelijkse blootstelling overschrijden, worden in ieder geval onderworpen aan een passend gezondheidstoezicht.

Art. 24.- Voor iedere werknemer die overeenkomstig artikel 20 aan het gezondheidstoezicht onderworpen is, wordt een gezondheidsdossier aangelegd en bijgehouden overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit betreffende het gezondheidstoezicht.

Art. 25.- Wanneer in het kader van het gezondheidstoezicht bij een werknemer een aantoonbare ziekte of een schadelijke invloed op de gezondheid is vastgesteld, die volgens de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer het gevolg is van blootstelling aan mechanische trillingen op het werk:

- 1° wordt de werknemer door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op de hoogte gesteld van de uitslag die op hem persoonlijk betrekking heeft en krijgt hij informatie en advies over het gezondheidstoezicht dat hij na beëindiging van de blootstelling kan ondergaan;
- 2° wordt de werkgever op de hoogte gesteld van door het gezondheidstoezicht vastgestelde feiten van betekenis, waarbij het medisch geheim in acht wordt genomen;
- 3° treft de werkgever de volgende maatregelen:
  - a) hij herziet de risicobeoordeling die overeenkomstig afdeling III is uitgevoerd;
  - b) hij herziet de maatregelen die overeenkomstig afdeling IV zijn genomen om de risico's weg te nemen of te verkleinen;
  - c) hij houdt rekening met het advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, van enig andere terzake deskundige preventieadviseur of van de met het toezicht belaste ambtenaar bij het nemen van maatregelen die nodig zijn om het risico op te heffen of te verkleinen in overeenstemming met afdeling IV, met inbegrip van het geven van ander werk aan de werknemers waarbij geen blootstellingsrisico meer bestaat;
  - d) hij zorgt voor permanent gezondheidstoezicht en treft maatregelen voor een heronderzoek van de gezondheidstoestand van elke andere werknemer die op soortgelijke wijze is blootgesteld. In dergelijke gevallen kunnen de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, dan wel de met het toezicht belaste ambtenaar adviseren de blootgestelde personen aan een gezondheidstoezicht te onderwerpen.

AFDELING VIII.- OVERGANGSPERIODE

Art. 26.- De in artikel 15 bedoelde verplichtingen zijn niet van toepassing indien arbeidsmiddelen worden gebruikt die voor 6 juli 2007 ter beschikking van de werknemers zijn gesteld en waarbij de grenswaarden voor blootstelling gezien de laatste technische ontwikkelingen en/of ondanks de uitvoering van organisatorische maatregelen niet in acht genomen kunnen worden. Deze vrijstelling van verplichting eindigt op 6 juli 2010 en voor arbeidsmiddelen in de sectoren land- en bosbouw op 6 juli 2014.

AFDELING IX.- AFWIJKINGEN

Art. 27.- Met inachtneming van de algemene beginselen van bescherming van de veiligheid en gezondheid van werknemers, mogen de werkgevers, voor de sectoren zeevaart en luchtvaart, in naar behoren gerechtvaardigde omstandigheden afwijken van de toepassing van de verplichtingen, gesteld in het artikel 15, wat lichaamstrillingen betreft, wanneer het gezien de stand van de techniek en de specifieke kenmerken van de arbeidsplaats ondanks de uitvoering van technische en/of organisatorische maatregelen niet mogelijk is de grenswaarde voor blootstelling in acht te nemen.

Art. 28.- Indien de blootstelling van een werknemer aan mechanische trillingen gewoonlijk onder de in de artikelen 5 en 6 bepaalde actiewaarden voor dagelijkse blootstelling blijft, maar naar gelang van het tijdstip aanzienlijk verschilt en incidenteel de grenswaarde voor blootstelling kan overschrijden, is de toepassing van de in artikel 15 bedoelde verplichtingen niet verplicht indien de gemiddelde blootstelling over een periode van 40 uur onder de grenswaarde voor blootstelling blijft en indien de werkgever het bewijs levert dat de risico's van het blootstellingspatroon geringer zijn dan de risico's van blootstelling aan de grenswaarde voor blootstelling.

Art. 29.- De in de artikelen 27 en 28 bedoelde afwijkingen van de verplichtingen bedoeld in het artikel 15 worden verleend door de Minister die het Welzijn op het Werk onder zijn bevoegdheid heeft of door de ambtenaar aan wie hij daartoe delegatie heeft verleend.

De in het eerste lid bedoelde afwijkingen worden verleend na onderzoek en advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Bij gebrek aan advies binnen de twee maanden na de indiening van de aanvraag tot afwijking door de werkgever, wordt het geacht gunstig te zijn.

Art. 30.- De aanvraag tot afwijking wordt schriftelijk gericht aan de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en gaat vergezeld van het proces-verbaal van de vergadering van het comité, waarin het advies van de leden van het comité omtrent deze aanvraag tot afwijking werd ingewonnen en van het advies van de bevoegde Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk.

De aanvraag bevat eveneens de vermelding van de bijzondere omstandigheden en redenen die de werkgever ertoe gebracht hebben deze afwijking aan te vragen en het voorstel van de maatregelen die hij zinnens is te nemen om, rekening houdende met deze omstandigheden, te waarborgen dat de eruit voortvloeiende risico's tot een minimum beperkt worden.

Art. 31.- De toelating tot afwijking bevat naast de voorwaarden om, rekening houdend met bijzondere omstandigheden, te waarborgen dat de eruit voortvloeiende risico's tot een minimum beperkt worden, de verplichting de betrokken werknemers onder verscherpt gezondheidstoezicht te stellen.

Art. 32.- De toegekende afwijkingen hebben een geldigheidsduur van vier jaar. Minstens een maand voor het verstrijken van de lopende geldigheidsduur wordt opnieuw een aanvraag gedaan, op straffe van het verval van de afwijking op datum van verstrijking van de lopende geldigheidsduur.

Art. 33.- Wanneer tijdens de duurtijd van de afwijking, hetzij de werkgever, hetzij de met het toezicht belaste ambtenaar, vaststelt dat de omstandigheden die de afwijking rechtvaardigden, ophouden te bestaan, stellen zij hiervan de directeur-generaal van de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, onverwijld schriftelijk in kennis.

Nadat, in voorkomend geval, de werkgever werd gehoord, wordt de verleende toelating tot afwijking opgeheven.

De werkgever wordt in kennis gesteld van de gemotiveerde beslissing tot opheffing van de afwijking.

HAND-ARMTRILLINGEN**1. Beoordeling van de blootstelling**

De beoordeling van de blootstelling aan hand-armtrillingen is gebaseerd op de berekening van de waarde voor de dagelijkse blootstelling, herleid tot een standaardreferentieperiode van acht uur A(8), uitgedrukt als de vierkantswortel uit de som van de kwadraten (totale waarde) van de kwadratische gemiddelden van de frequentiegewogen versnellingen, bepaald langs de drie orthogonale assen (ahwx, ahwy, ahwz), overeenkomstig de hoofdstukken 4 en 5 en bijlage A bij ISO-norm 5349-1 (2001). [Deze norm kan worden geraadpleegd bij het Belgisch Instituut voor normalisatie (BIN) v.z.w., Brabançonnellaan 29 te 1000 Brussel.]

De beoordeling van het blootstellingsniveau kan geschieden door middel van een raming, gebaseerd op de door de fabrikanten van het materieel verstrekte informatie over het emissieniveau van de gebruikte uitrusting en door middel van observatie van de specifieke werkmethoden, dan wel door meting.

2. Meting

Wanneer overeenkomstig artikel 7 metingen worden verricht:

- a) kunnen de gebruikte methoden onder meer bestaan uit het nemen van steekproeven, die representatief zijn voor de persoonlijke blootstelling van een werknemer aan de betrokken mechanische trillingen; de gebruikte methoden en apparaten zijn aangepast aan de specifieke kenmerken van de te meten mechanische trillingen, de omgevingsfactoren en de kenmerken van de meetapparatuur, overeenkomstig ISO-norm 5349-2 (2001). [Deze norm kan worden geraadpleegd bij het Belgisch Instituut voor normalisatie (BIN) v.z.w., Brabançonnellaan 29 te 1000 Brussel.];
- b) bij apparaten die met beide handen worden vastgehouden, worden de metingen aan elke hand verricht. De blootstelling wordt bepaald door verwijzing naar de hoogste waarde die voor een van de twee handen wordt gemeten; tevens wordt informatie gegeven voor de andere hand.

3. Interferentie

Het bepaalde in artikel 11, 4°, is met name van toepassing wanneer de mechanische trillingen de juiste hantering van bedieningsorganen of het aflezen van aanwijsinstrumenten belemmeren.

4. Indirecte risico's

Het bepaalde in artikel 11, 4°, is met name van toepassing wanneer de mechanische trillingen de stabiliteit van constructies in gevaar brengen of tot het losraken van verbindingen kunnen leiden.

5. Persoonlijke beschermingsmiddelen

Persoonlijke beschermingsmiddelen tegen hand-armtrillingen kunnen bijdragen tot het in artikel 14 genoemde programma van maatregelen.

LICHAAMSTRILLINGEN

1. Beoordeling van de blootstelling

De beoordeling van de blootstelling aan trillingen is gebaseerd op de berekening van de dagelijkse blootstelling A(8), uitgedrukt als de continue versnelling die het equivalent is van blootstelling gedurende acht uur, berekend als het hoogste van de kwadratische gemiddelden van de frequentiegewogen versnellingen, gemeten langs de drie orthogonale assen (1,4awx, 1,4awy, awz, voor een zittende of staande werknemer), overeenkomstig de hoofdstukken 5, 6 en 7, bijlage A en bijlage B van ISO-norm 2631-1 (1997). [Deze norm kan worden geraadpleegd bij het Belgisch Instituut voor normalisatie (BIN) v.z.w., Brabançonnellaan 29 te 1000 Brussel.]

De beoordeling van het blootstellingsniveau kan geschieden door middel van een raming, gebaseerd op de door de fabrikanten van het materieel verstrekte informatie over het emissieniveau van de gebruikte uitrusting en door middel van observatie van de specifieke werkmethoden, dan wel door meting.

Wat de zeescheepvaart betreft, kan men zich beperken met slechts de trillingen van méér dan 1 Hz in aanmerking te nemen.

2. Meting

Wanneer overeenkomstig artikel 7 metingen worden verricht kunnen de gebruikte methoden onder meer bestaan uit het nemen van steekproeven, die representatief zijn voor de persoonlijke blootstelling van een werknemer aan de betrokken mechanische trillingen. De gebruikte methoden zijn aangepast aan de specifieke kenmerken van de te meten mechanische trillingen, de omgevingsfactoren en de kenmerken van de meetapparatuur.

3. Interferentie

Het bepaalde in artikel 11, 4°, is met name van toepassing wanneer de mechanische trillingen de juiste hantering van bedieningsorganen of het aflezen van aanwijsinstrumenten belemmeren.

4. Indirecte risico's

Het bepaalde in artikel 11, 4°, is met name van toepassing wanneer de mechanische trillingen de stabiliteit van constructies in gevaar brengen of tot het losraken van verbindingen kunnen leiden.

5. Langere blootsteldingsduur

Het bepaalde in artikel 11, 7°, is met name van toepassing wanneer een werknemer vanwege de aard van het werk gebruik kan maken van rustlokalen die onder de verantwoordelijkheid van de werkgever staan; behalve in gevallen van overmacht worden de lichaamstrillingen in deze ruimten teruggebracht tot een niveau dat verenigbaar is met de functie van de ruimten en de omstandigheden waarin zij worden gebruikt.

HOOFDSTUK VII: IONISERENDE STRALING

Koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling (B.S. 12.7.1997; errata: B.S. 20.9.1997)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 2 april 2002 tot wijziging van het KB van 25 april 1997 (B.S. 20.06.2002, Ed. 2)
- (2) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (3) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)

Omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 90/641/Euratom van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 4 december 1990 inzake de praktische bescherming van externe werkers die gevaar lopen aan ioniserende straling te worden blootgesteld tijdens hun werk in een gecontroleerde zone

AFDELING I.- TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de werkgevers en werknemers zoals bepaald in artikel 28 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de besluiten van de Regent van 11 februari 1946 en 27 september 1947.

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de activiteiten waarbij werknemers beroepshalve worden of kunnen worden blootgesteld aan een uit ioniserende straling voortkomend risico.

Art. 3.- Voor de toepassing van deze bepalingen worden de technische termen en uitdrukkingen van technische aard met betrekking tot de ioniserende straling waarnaar deze bepalingen verwijzen, verstaan in de betekenis die eraan is gegeven in artikel 2 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen.

Er wordt verstaan onder:

- exploitant: elke natuurlijke of rechtspersoon die krachtens de bepalingen van dit besluit, verantwoordelijk is voor een gecontroleerde zone waar een werkzaamheid wordt uitgeoefend waarvoor een vergunning of aangifte in de zin van hoofdstuk II, afdeling II van het bij het eerste lid bedoelde besluit vereist is;
- externe onderneming: elke natuurlijke of rechtspersoon, met uitzondering van de exploitant en zijn personeelsleden, die werkzaamheden van ongeacht welke aard in een gecontroleerde zone uitvoert;
- externe werker: iedere persoon beroepshalve onderworpen aan categorie A, die in een gecontroleerde zone werkzaamheden van ongeacht welke aard uitvoert, ongeacht of hij tijdelijk of vast werknemer van een externe onderneming is, alsook de stagiair, leerling en student of degene die werkzaamheden als zelfstandige verricht.

- [erkende arbeidsgeneesheer: de preventieadviseur van het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk waarop door de werkgever een beroep wordt gedaan, die in toepassing van artikel 22, eerste lid, 2° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk bevoegd is om de arbeidsgeneeskunde te beoefenen en die bovendien erkend is door de minister die bevoegd is voor de volksgezondheid, overeenkomstig de bepalingen van artikel 75 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van de ioniserende stralingen. (1)]

AFDELING II.- VERPLICHTINGEN VAN DE WERKGEVERS

Art. 4.- De werkgever neemt de nodige maatregelen opdat de werknemers die beroepshalve aan ioniserende straling worden of kunnen worden blootgesteld en die zijn gedefinieerd en ingedeeld in categorieën in het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van de ioniserende stralingen, verplicht onderworpen worden aan het [gezondheidstoezicht (3)].

Art. 5.- De werkgever is ertoe gehouden elke betrokken werknemer, vóór de blootstelling, aan een [voorafgaande gezondheidsbeoordeling (3)] te onderwerpen.

Wanneer deze blootstelling niet voortkomt uit de normale uitoefening van de taken, maar uit de uitoefening van niet-uitstelbare opdrachten na een radiologische noodtoestand, wordt [de voorafgaande gezondheidsbeoordeling (3)], uitgesteld.

Indien de blootstelling voortkomt uit opdrachten bedoeld bij het tweede lid, moeten de betrokken werknemers onverwijld worden onderworpen aan een geneeskundig onderzoek dat geldt als [periodieke gezondheidsbeoordeling (3)].

[De voorafgaande gezondheidsbeoordeling (3)] wordt herhaald bij elke tewerkstelling van externe werkers die aan ioniserende straling worden blootgesteld tijdens hun werkzaamheden in een gecontroleerde zone in inrichtingen van klasse I, bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen.

De beslissing van [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] volgend op [de voorafgaande gezondheidsbeoordeling (3)] wordt genomen vóór de tewerkstelling van de betrokken werknemer en mag in geen geval worden uitgesteld, behalve in geval van de in het tweede lid bedoelde radiologische noodtoestand.

De werknemer die binnen dezelfde onderneming op een andere plaats wordt tewerkgesteld, waarbij die verandering tot gevolg heeft dat hij beroepshalve wordt blootgesteld, wordt onderworpen aan een [voorafgaande gezondheidsbeoordeling (3)]. [... (3)]

Art. 6.- De werkgever is ertoe gehouden de beroepshalve aan ioniserende straling blootgestelde werknemers aan [de periodieke gezondheidsbeoordeling (3)] en, in voorkomend geval, aan het onderzoek bij werkhervatting te onderwerpen.

Art. 7.- [Naargelang de aanwijzingen van de erkende arbeidsgeneesheer dient het bijkomend onderzoek te bestaan uit: (1)]

- dosimetrie van het orgaan en van het volledig organisme, op grond van het aan de werkpost verbonden risico en de ontvangen doses;
- en/of dosimetrie van het bloed, de urine en het opperhuidbegroeiSEL;
- en/of bloedonderzoek;
- en/of dermatologisch-, oog-, genitaal onderzoek;
- en/of bepaling van het aminozuurgehalte in de urine;
- en/of opsporing van chromosomale afwijkingen.

De frequentie van [de jaarlijkse of halfjaarlijkse periodieke gezondheidsbeoordeling (3)] wordt door [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] bepaald op grond van het aan de werkpost verbonden risico en de ontvangen doses.

Er is geen minimumduur van blootstelling aan het risico om de uitvoering van het geneeskundig toezicht op te leggen.

Art. 8.- Ten aanzien van de geschiktheidsverklaring van de beroepshalve aan ioniserende straling blootgestelde werknemers geldt de volgende arbeidsgeneeskundige indeling:

- geschikt,
- geschikt onder bepaalde voorwaarden,
- ongeschikt.

Art. 9.- De werkgever ziet erop toe dat, voor de werknemers die beroepshalve aan het risico voortkomende uit ioniserende straling worden of kunnen worden blootgesteld, de volgende voorschriften worden nageleefd:

- 1° [de erkende arbeidsgeneesheren (1)] geven inlichtingen aan de werknemers over de risico's verbonden aan blootstelling aan ioniserende straling en over de aan te nemen gebruiksgewoonten, in verband met het systeem van dosislimitering en de optimalisering;
- 2° elk jaar zendt [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)], in samenwerking met de dienst voor fysieke controle, aan het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, op een globale en anonieme manier, een analyse, volgens de in die inrichting uitgevoerde activiteiten, van de gemeten doses die het gevolg zijn van ioniserende straling.

AFDELING III.- BIJZONDERE VERPLICHTINGEN VAN DE EXTERNE ONDERNEMINGEN

Art. 10.- De uitoefening, in gecontroleerde zones, van activiteiten van externe ondernemingen en van zelfstandige externe werkers, zoals die is gedefinieerd in artikel 2 van dit besluit, is onderworpen aan het stelsel van voorafgaande aangifte aan de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde.

Art. 11.- De voorafgaande aangifte wordt verricht door de externe onderneming en bevat de volgende inlichtingen:

- 1° de naam, voornamen, functie en woonplaats van de aangever en eventueel de naam van de onderneming, de hoofd- en maatschappelijke zetel;
- 2° het aansluitingsnummer bij de R.S.Z.;
- 3° de categorie van de activiteiten volgens de NACE-bedrijfsindeling;

4° de naam van [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)]die het geneeskundig toezicht uitoefent.

De voorafgaande aangifte wordt bijgewerkt zodra in een van de punten die ze bevat een wijziging optreedt, en de gewijzigde aangifte wordt doorgezonden aan de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde.

[**Art. 12.- § 1.** De externe onderneming ziet erop toe dat hij, onder de voorwaarden bepaald in afdeling VIII, voor elke externe werker, die in een gecontroleerde zone werkt, een individueel document voor radiologisch toezicht van de externe werker verkrijgt, hierna “bestralingspaspoort van externe werker” genoemd. Dit document wordt aan elke werknemer overhandigd en is niet overdraagbaar.

§ 2. De externe onderneming waakt, hetzij rechtstreeks, hetzij door middel van overeenkomsten met de exploitant, over de stralingsbescherming van zijn werkers overeenkomstig de artikelen 13 tot 19, en inzonderheid:

1° waarborgt hij dat zijn werkers onderworpen worden aan een beoordeling van de blootstelling en aan een geneeskundig toezicht overeenkomstig de voorwaarden bepaald in de artikelen 13 en 16;

2° verzekert hij zich dat de radiologische gegevens van het individueel toezicht op de blootstelling van elk van zijn werkers in het bestralingspaspoort van externe werker of in het gecentraliseerde nationale net actueel worden gehouden.

In het geval echter dat de externe werkers werken in een gecontroleerde zone van een exploitant van een inrichting, ingedeeld in de klasse I volgens artikel 3 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van de ioniserende stralingen, is de externe onderneming verplicht overeenkomsten met de exploitant te sluiten met het doel zijn werknemers te beschermen. (1)]

AFDELING IV.- BIJZONDERE VERPLICHTINGEN VAN DE EXPLOITANT

Art. 13.- De exploitant van een gecontroleerde zone waar externe werkers werkzaamheden uitvoeren, is rechtstreeks, dan wel via overeenkomsten, verantwoordelijk voor de praktische aspecten van hun bescherming tegen straling die rechtstreeks met de aard van de gecontroleerde zone en van de werkzaamheden verband houden.

In het bijzonder dient de exploitant voor elke externe werker die in een gecontroleerde zone werkzaamheden uitvoert:

1° erop toe te zien dat die werker medisch geschikt is bevonden voor het werk dat hem wordt opgedragen. Vóór het werk wordt uitgevoerd, bezorgt de externe onderneming [het bestralingspaspoort van externe werker bedoeld in afdeling VIII aan de erkende arbeidsgeneesheer (1)] van de exploitant, opdat wordt nagegaan of elke werker medisch geschikt is bevonden voor het werk dat hem wordt opgedragen;

2° er eveneens op toe te zien dat de blootstelling van die externe werker individueel gecontroleerd wordt volgens de aard van het werk en dat hij de eventueel noodzakelijke, praktische dosimetrische controle geniet;

- 3° alle nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat na elke werkzaamheid de radiologische gegevens van het individueel toezicht op de blootstelling van elke externe werker wordt bijgehouden in [het bestralingspaspoort van externe werker (1)] of in het gecentraliseerde nationale net.

AFDELING V.- TAKEN VAN DE ARBEIDSGENEESKUNDIGE DIENSTEN

Onderafdeling I.- Inrichtingen van klasse I, bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen

Art. 14.- De exploitant van een gecontroleerde zone ziet erop toe dat voor de externe werkers en voor de eigen werknemers die in een gecontroleerde zone werkzaamheden uitvoeren, [de erkende arbeidsgeneesheren van het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)], de voorschriften van de artikelen 15 tot 19 naleven.

Art. 15.- [De erkende arbeidsgeneesheren (1)] onderwerpen deze eigen werknemers en externe werkers aan de geneeskundige onderzoeken voorgeschreven in de artikelen 5 en 6.

Art. 16.- [De erkende arbeidsgeneesheren (1)] zien erop toe dat deze eigen werknemers en externe werkers hun zo spoedig mogelijk laten weten welke geneeskundige onderzoeken of behandelingen door middel van ioniserende straling zij door toedoen van hun behandelende geneesheer eventueel ondergaan hebben of nog ondergaan.

Zij vragen aan die werknemers hun de redenen, de aard, de datum alsmede de frequentie van die onderzoeken of behandelingen mede te delen, en noteren die gegevens in het [gezondheidsdossier (3)]. Indien zij dat nodig achten, vragen zij aan de behandelende geneesheer van de betrokken werknemers bijkomende inlichtingen over die onderzoeken of behandelingen.

Overeenkomstig de bepalingen van [artikel 88, § 1 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)] delen zij, in voorkomend geval, hun vaststellingen en de resultaten van de meting van de individuele blootstelling die is verricht en opgetekend door de dienst voor fysieke controle van de exploitant, mee aan [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] van de externe onderneming. Voor de zelfstandige externe werkers worden de gegevens meegedeeld aan de geneesheer van hun keuze.

Art. 17.- [De erkende arbeidsgeneesheer (1)] doet eveneens een uitspraak over de eventuele afzondering van de eigen werknemer of de externe werker, en over de toe te passen medische spoedbehandeling, de ontsmettingsmaatregelen inbegrepen. [De erkende arbeidsgeneesheer (1)] doet een voorstel over zijn behoud op of verwijdering van de post. De mededeling ervan gebeurt overeenkomstig de bepalingen voorzien in artikel 16, derde lid.

Elke ontsmetting van werknemers of externe werkers die wordt uitgevoerd onder toezicht van [de erkende arbeidsgeneesheer (1)], wordt in een register ingeschreven.

Art. 18.- Onverminderd de toepassing van [artikel 33, § 2, eerste lid, van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)] onderwerpen [de erkende arbeidsgeneesheren (1)] de eigen werknemers en externe werkers die een blootstelling hebben ondergaan die de limieten vastgesteld bij het koninklijk besluit van 28 februari

1963 houdende algemene reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen overschrijdt, aan een uitzonderlijk geneeskundig toezicht.

In dat geval worden de geneeskundige onderzoeken voorgeschreven in artikel 6 aangevuld met alle onderzoeken, ontsmettingsmaatregelen en dringende behandelingen die [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] noodzakelijk acht.

Deze geneesheer doet een uitspraak over het behoud van de werknemer op zijn post of zijn verwijdering, waarbij hij een oordeel geeft inzake geschiktheid, geschiktheid onder bepaalde voorwaarden of ongeschiktheid. De overlegprocedure en de beroepsprocedure geschieden overeenkomstig de bepalingen van de [onderafdelingen 3 en 4 van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)].

De toepassing van de bepalingen van [de artikelen 57 en 70 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)], behoort tot de verantwoordelijkheid van de werkgever van de externe onderneming.

Art. 19.- § 1. Op verzoek van [de erkende arbeidsgeneesheren (1)] en zolang deze laatsten het nodig oordelen om de gezondheid van de betrokkenen te vrijwaren, mogen de werknemers die niet meer beroepshalve aan ioniserende straling worden blootgesteld, aan voortgezet geneeskundig toezicht onderworpen blijven.

Dit voortgezet geneeskundig toezicht omvat al de onderzoeken die noodzakelijk zijn gelet op de gezondheidstoestand van de betrokken werknemer en de omstandigheden waarin deze is blootgesteld of besmet.

Wanneer de betrokken werknemer geen deel meer uitmaakt van het personeel van de onderneming waarvan [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] het nodig heeft geoordeeld hem aan het voortgezet geneeskundig toezicht te onderwerpen, moet hierin worden voorzien door het Fonds voor Beroepsziekten en op kosten van deze instelling. In dat geval moet een door dit fonds aangewezen geneesheer voor dit geneeskundig toezicht zorgen en over de duur ervan beslissen. [...(1)]

§ 2. Wanneer [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] het nodig acht de externe werkers aan het voortgezet geneeskundig toezicht te onderwerpen, deelt hij dit mede aan de werkgever van de externe onderneming. Als de externe werker niet langer wordt blootgesteld, zendt die werkgever hem naar het Fonds voor Beroepsziekten. Dit Fonds voorziet in het voortgezet geneeskundig toezicht op zijn kosten en treedt op onder dezelfde voorwaarden als die bepaald in § 1, derde lid.

Art. 20.- De werkgever doet, aan bovengenoemd fonds en op de manier bepaald in bijlage I (1), onverwijld aangifte van de werknemers voor wie in dit voortgezet geneeskundig toezicht moet worden voorzien.

De werkgever doet, onverwijld en op de manier bepaald in bijlage I (2) bij dit besluit, eveneens aangifte aan de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde, van de werknemers die zijn onderworpen aan het uitzonderlijk of voortgezet geneeskundig toezicht, voorgeschreven in de artikelen 18 en 19.

Onderafdeling II.- Andere inrichtingen dan die bedoeld in onderafdeling I

Art. 21.- De werkgever ziet erop toe dat, voor de werknemers die beroepshalve aan het risico van ioniserende straling worden of kunnen worden blootgesteld, de voorschriften van de artikelen 22 en 23 worden nageleefd.

[**Art. 22.-** De erkende arbeidsgeneesheren van het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk, waarop de werkgever een beroep doet, voeren de in de artikelen 15 tot 20 bepaalde voorschriften uit. (1)]

Art. 23.- § 1. Wanneer een externe werker een blootstelling heeft ondergaan die de limieten overschrijdt die zijn vastgesteld in het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van de ioniserende stralingen en moet worden onderworpen aan het uitzonderlijk geneeskundig toezicht, moet de exploitant deze beslissing aan de externe onderneming mededelen.

[In dat geval moet de externe onderneming dit toezicht laten uitoefenen door een erkende arbeidsgeneesheer aan wie elke nuttige informatie in verband met de blootstellings- en besmettingsomstandigheden of -omvang worden medegedeeld. (1)]

De externe onderneming dient eveneens de naam, de voornamen en het adres van de betrokken werknemer, alsook de beslissing die te zijnen opzichte werd genomen, kenbaar te maken aan [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)] waarvan zij zich de medewerking heeft verzekerd, zelfs als de erkende geneesheer die met het hierboven genoemde toezicht is belast geen deel uitmaakt van die dienst.

§ 2. In de mate dat uit de omstandigheden blijkt dat het dringend of noodzakelijk is, moet, in hetzelfde geval, het in het vorige lid bedoelde toezicht, ten minste in het begin, worden uitgeoefend door [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] van de exploitant van de inrichting waar de externe werker is blootgesteld of besmet. Deze geneesheer doet eveneens een uitspraak over de eventuele afzondering van de externe werker en de toe te passen medische spoedbehandeling, de ontsmettingsmaatregelen inbegrepen.

Art. 24.- Het uitzonderlijk en het voortgezet geneeskundig toezicht bedoeld in de artikelen 18 en 19 mogen eveneens door de geneesheren-arbeidsinspecteurs worden opgelegd.

Art. 25.- De bepalingen van de artikelen 14 tot 16 zijn niet van toepassing op de personen die met het toezicht zijn belast krachtens internationale of Europese verdragen, een wet, een decreet, een ordonnantie of een besluit, en die hierna worden opgesomd:

- 1° de inspecteurs van het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie;
- 2° de personen die belast zijn met het toezicht krachtens het verdrag van 25 maart 1957 tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;
- 3° de personen die belast zijn met het toezicht krachtens de wet van 4 augustus 1955 betreffende de veiligheid van de Staat op het gebied van kernenergie;
- 4° de sociale inspecteurs bedoeld bij de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie.

[5° de leden van de dienst van toezicht van het Federaal Agentschap voor Nucleaire controle, bedoeld bij artikel 9 van de wet van 15 april 1994 betreffende de bescherming van de

bevolking en van het leefmilieu tegen de uit ioniserende stralingen voortvloeiende gevaren en betreffende het Federaal agentschap voor Nucleaire Controle. (1)]

[De erkende arbeidsgeneesheren (1)] van de inrichtingen van klasse I doen bovendien geen uitspraak over het behoud of het werk of de verwijdering van deze personen.

AFDELING VI.- OPDRACHTEN VAN DE DIENST VOOR FYSISCHE CONTROLE

Art. 26.- Onverminderd de bepalingen opgenomen in artikel 23 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen, in artikel 148decies, 1, § 6, van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming en in de reglementering betreffende de organen voor de preventie en bescherming op het werk, is de dienst voor fysische controle [...(1)] ertoe gehouden:

- 1° de nominatieve boekhouding op te maken van de doses voor elke werknemer die tot een inrichting van klasse I, II of III behoort, bedoeld in artikel 3.1. van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen, en die beroepshalve blootgesteld is of kan worden aan ioniserende straling;
- 2° de praktische dosimetrische controle van iedere externe werker gedurende de werkzaamheden te organiseren;
- 3° zonder verwijl aan [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)] van die inrichting, alsook aan het hoofd van die inrichting, aan de werkgever van de externe onderneming en, in voorkomend geval, aan de door de zelfstandige externe werker gekozen geneesheer, de individuele opgemeten doses te bezorgen;
- 4° rekening te houden met de blootstellinggrenzen opgelegd door [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)] van die inrichting, op grond van de uitwendige en inwendige blootstellingen en de vroegere besmettingen, en van de eventueel overeengekomen praktische limietdoses.

AFDELING VII.- OPMAKEN VAN DE BLOOTSTELLINGS- EN ONTSMETTINGSTABEL

Art. 27.- § 1. Onverminderd de bepalingen van de artikelen 23 en 24 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen stelt de dienst voor fysische controle van de onderneming of, bij ontstentenis ervan, [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)] waarvan de werkgever zich de medewerking heeft verzekerd, elk jaar, voor alle beroepshalve blootgestelde werknemers een blootstellings- en ontsmettingstabel op.

Deze tabel bestaat uit de eigenlijke tabel, overeenkomstig het model opgenomen in bijlage II (2), en de inlichtingen betreffende de onderneming en de betrokken werknemer vermeld in bijlage II (1). Zij wordt op de daartoe voorgeschreven plaatsen getekend door de werkgever

of zijn afgevaardigde en door [de erkende arbeidsgeneesheer (1)] die voor de medische controle van die onderneming verantwoordelijk is.

Een tabel die anders is opgesteld dan in het model opgenomen in bijlage II (2), mag worden gebruikt op voorwaarde dat alle in het model voorkomende gegevens erin zijn opgenomen.

Elk jaar stuurt de werkgever, ten laatste op 31 maart, voor elk van de bovengenoemde werknemers drie exemplaren van die tabel betreffende het voorgaande jaar naar de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde.

§ 2. De Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde zendt, zonder verwijl, één van de drie exemplaren van de tabel bedoeld in § 1 door naar het Bestuur van de Volksgezondheid bij het Ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu.

§ 3. Op basis van de gegevens doorgestuurd door de dienst voor fysieke controle van de inrichting maakt [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de bevoegde interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (1)] van diezelfde inrichting voor de zelfstandige externe werkers, ten behoeve van de door de betrokkenen gekozen geneesheer, een document op dat de blootstellingdoses weergeeft zoals vermeld in [de artikelen 83, 2° en 3° van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)].

§ 4. Ingeval de hoofdzetel van de externe onderneming in een lidstaat van de Europese Unie is gevestigd, zijn de bepalingen van § 1 niet van toepassing.

AFDELING VIII.- OPRICHTING VAN HET GECENTRALISEERDE NATIONALE NET EN OPMAAK VAN HET INDIVIDUEEL DOCUMENT VOOR DE AAN IONISERENDE STRALING BLOOTGESTELDE EXTERNE WERKER

[Art. 28.- Er wordt een gecentraliseerd blootstellingnetwerk opgericht om een stralingsdosis-beheersysteem van de externe werkers te doen werken en te onderhouden.

Het gecentraliseerd netwerk bestaat enerzijds uit een centrale gegevensbank en anderzijds uit de gegevensbanken van de diensten voor fysieke controle van de exploitanten.

De centrale gegevensbank wordt opgericht en beheerd door de administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. (1)]

Art. 29.- [Binnen het kader van het in artikel 28 bedoelde systeem wordt aan de externe werkers een individueel document uitgereikt. (1)]

Dit individueel document omvat de inlichtingen met betrekking tot de identificatie van de externe onderneming en de betrokken externe werker, de medische classificatie van de externe werker, de datum van het laatste geneeskundig onderzoek, van de resultaten van het individueel toezicht op de blootstelling van de betrokken externe werker en de inlichtingen met betrekking tot zijn opleiding in stralingsbescherming bedoeld bij hoofdstuk III, sectie II, artikel 25 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen. Deze gegevens worden door de externe onderneming verstrekt

Het individueel document omvat eveneens de volgende inlichtingen over de periode waarin de werkzaamheden zijn uitgevoerd:

1. een raming van de eventueel door de betrokken werker ontvangen effectieve dosis;
2. in geval van niet-eenvormige blootstelling, een raming van het dosisequivalent in de verschillende delen van het lichaam;
3. in geval van interne besmetting, een raming van de opgenomen activiteit of te verwachten dosis.

Deze gegevens worden verstrekt door de exploitant of volgens de overeenkomsten met de externe onderneming, na elke prestatie van een externe werker.

[Dit individueel document wordt “bestralingspaspoort van externe werker” genoemd.

Het bestaat uit twee delen: enerzijds een map en anderzijds interventiebladen voor die map. Het model en de gebruikswijze ervan worden bepaald in bijlage IV.

De dosisgegevens van elke afzonderlijke externe werker worden beschouwd als medische persoonsgegevens in de zin van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

De Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde neemt alle praktische maatregelen voor het beveiligen van de dosisgegevens tijdens de gegevensoverdracht binnen het gecentraliseerde netwerk. (1)]

[**Art. 30.-** De administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde is belast met:

1. de aanmaak van de bestralingspaspoorten;
2. de levering van het bestralingspaspoort van externe werker;
3. de toevoeging van de na elke tussenkomst opgelopen dosis, aan de met betrekking tot de externe werker gekende dosis;
4. het bijwerken van de interventiebladen aan de hand van de door de exploitanten meegeleverde bestralingsgegevens: Bijlage IV bevat de wijze van actualisering;
5. de verzending, vóór de vervaldatum van de vorige reeks interventiebladen, van de gevraagde hoeveelheid interventiebladen;
6. het beheer en de exploitatie van de dosisgegevens.

De interventiebladen hebben een geldigheidsperiode van één jaar vanaf de afgifte datum. Indien de hoeveelheid benodigde interventiebladen voor de volgende geldigheidsperiode niet werd aangevraagd, zal eenzelfde aantal interventiebladen als voor de lopende geldigheidsperiode worden toegestuurd.

Tijdens een lopende geldigheidsperiode kunnen steeds bijkomende interventiebladen worden aangevraagd. (1)]

[**Art. 31.- § 1.** De diensten voor fysieke controle van de exploitanten zijn belast met:

1. de elektronische overdracht van de dosisgegevens naar de centrale gegevensbank na elke tussenkomst van de externe werker;
2. de bijwerking van het interventieblad van het bestralingspaspoort, volgens de aanwijzingen vermeld op de keerzijde van dit document.

§ 2. De gegevensoverdracht bedoeld in §1,1 gebeurt onmiddellijk na het beëindigen van de tussenkomst.

De administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde bepaalt er de praktische voorwaarden van.

§3. Het interventieblad bedoeld in §1,2 wordt bijgewerkt aan de hand van de tijdens de tussenkomst eventueel opgelopen dosissen en wordt onmiddellijk na het beëindigen van de tussenkomst aan de externe werker overhandigd, die het in zijn bestralingspaspoort bewaart.

Een afschrift van dit interventieblad wordt tegelertijd opgestuurd naar de externe onderneming.

Deze laatste stuurt, na kennisneming, het afschrift door naar de erkende arbeidsgeneesheer. (1)]

[**Art. 32.- § 1.** De bestralingspaspoorten worden door de externe onderneming aangevraagd bij de administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde.

De aanvraag moet de inlichtingen en documenten, opgesomd in bijlage III, bevatten

Een aanvraag moet eveneens worden verricht wanneer het bestralingspaspoort onbruikbaar is geworden, verloren is gegaan of wanneer de identiteitsgegevens, bedoeld in punt 2 van bijlage III, van de externe werker gewijzigd zijn.

Het voor een geldigheidsperiode van één jaar voorspelde aantal benodigde interventiebladen dient door de externe onderneming bij administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde te worden aangevraagd. Deze aanvraag moet minstens twee maanden voor het verstrijken van de geldigheidsdatum van de vorige reeks worden verricht.

§ 2. De externe onderneming overhandigt het bestralingspaspoort aan de externe werker, nadat de erkende arbeidsgeneesheer, de geactualiseerde interventiebladen heeft geïnspecteerd.

Slechts interventiebladen met een nog niet verstreken geldigheidsperiode mogen aan de externe werker ter beschikking worden gesteld.

§ 3. Op de interventiebladen van het bestralingspaspoort, die voorzien zijn van een volgnummer, staan de dosisgegevens van de externe werker vermeld, die op het ogenblik van afgifte door de administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde zijn gekend.

§ 4. Elk interventieblad is slechts geldig voor een reeks opeenvolgende werkzaamheden bij eenzelfde exploitant.

De interventiebladen moeten volgens het erop aangebrachte volgnummer worden gebruikt.

Indien interventiebladen tijdens de geldigheidsperiode niet werden gebruikt, moeten zij onmiddellijk na het verstrijken van de geldigheidsperiode naar de administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde worden teruggestuurd. (1)]

BIJLAGE I - 1ste deel

VOORTGEZET GENEESKUNDIG TOEZICHT OVER WERKNEMERS DIE NIET LANGER BEROEPSHALVE WORDEN BLOOTGESTELD AAN IONISERENDE STRALING

Aangifte aan het Fonds voor Beroepsziekten

(Codex over het Welzijn op het Werk, artikel 20 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling)

Onderneming (naam, voornaam en adres van de werkgever of naam en adres van de onderneming):

.....
.....

De ondergetekende (naam, voornaam en adres)

bestuurder (*) .....

.....

handelend in naam (*).....

van bovengenoemde onderneming

deelt het Fonds voor Beroepsziekten mee dat, overeenkomstig de beslissing van dokter

(naam, voornaam en adres) .....

.....

de volgende personen (naam, voornaam en adres van de betrokken werknemers):

.....

.....

het voortgezet geneeskundig toezicht moeten genieten bedoeld in artikel 19 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling.

Datum:

Handtekening:

(*) Het onnodige schrappen

UITZONDERLIJK GENEESKUNDIG TOEZICHT EN VOORTGEZET GENEESKUNDIG TOEZICHT OVER DE BEROEPSHALVE AAN IONISERENDE STRALING BLOOTGESTELDE WERKNEMERS

Aangifte aan de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde

(Codex over het Welzijn op het Werk, artikel 20 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling)

Onderneming (naam, voornaam en adres van de werkgever of onderneming):

.....

De ondergetekende (naam, voornaam en adres):

bestuurder (*) .....

.....

handelend in naam (*)..... van bovengenoemde onderneming
deelt de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde mee dat dokter

(naam, voornaam en adres): .....

.....

beslist heeft dat:

- a) de werknemers wier naam, voornaam en adres hieronder zijn opgegeven, dienen te worden onderworpen aan het uitzonderlijk geneeskundig toezicht waarin is voorzien in artikel 18 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling.
- b) aan de werknemers wier naam, voornaam en adres hieronder zijn opgegeven, het recht dient te worden verzekerd op het voortgezet geneeskundig toezicht waarin is voorzien in artikel 19 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling.

Datum:

Handtekening:

(*) Het onnodige schrappen

BIJLAGE II - 1ste deel

BLOOTSTELLINGS- EN ONTSMETTINGSTABEL

(Codex over het Welzijn op het Werk, artikel 27 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling)

Jaar:

Door de werkgever te verstrekken inlichtingen (1)

A. Betreffende de onderneming:

1. Naam:
2. Adres:
3. Aansluitingsnummer bij de R.S.Z. (2):
4. Hoofdactiviteit (3) en klasse van de inrichting (4):
5. Bronnen of apparaten en installaties (5):
6. Naam van de arbeidsgeneeskundige dienst op 31 december:

B. Betreffende de werknemer:

1. Naam en voorna(a)m(en): geslacht:
2. Adres:
3. Plaats en datum van geboorte - Nationaliteit:
4. Activiteiten van de werknemer en aard van de bronnen of apparaten en installaties (6):
5. Inschrijvingsnummer, in het Rijksregister (7):
6. Datum van indiensttreding (8):

Datum van vertrek (8):

Handtekening van de werkgever of van zijn afgevaardigde:

Datum:

BLOOTSTELLINGS- EN ONTSMETTINGSTABEL

(Codex over het Welzijn op het Werk, artikel 27 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling)

JAAR,....	GEBORTE DATUM:.....		ERKENNINGSNUMMER VAN DE DOSIMETER:.....		
NAAM EN VOORNAAM:.....	EFFECTIEVE DOSIS OP 31 DECEMBER.....(9) (mSv)		INWENDIGE BLOOTSTELLING (mSv)		OPMERKINGEN
NR. RIJKSREGISTER.....	ORGAAAN	BESMETTEND AGENS ONTSMETTING (11)	TE VERWACHTEN DOSIS (mSv)		
MAAND	UITWENDIGE BLOOTSTELLING(mSv) GEHEEL	GEDEELTELIJK (10)			
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
JAARTOTAAL					

Stempel en handtekening van de erkende geneesheer.

a. Blootstelling bij ongeval (12): mSv - datum:

b. Blootstelling in noodgeval (12): mSv - datum:

c. Bewust aanvaarde uitzonderlijke blootstelling (12): mSv - datum:

d. Dosis in het abdomen, in voorkomend geval (12): mSv - datum:

e. Overschrijding van de dosis van 50 mSv voor 12 glijdende opeenvolgende maanden (12) (13): ja/heen - duur:

TOELICHTINGEN

- (1) Indien de werkgever niet over de gevraagde inlichtingen beschikt, richt hij zich tot de hoofden van de inrichtingen waar de werknemer tewerkgesteld is geweest.
- (2) Voor de mijnwerkers, het aansluitingsnummer bij het Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers vermelden; voor de zeevarenden onder Belgische vlag, het aansluitings-nummer bij de Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden onder Belgische Vlag.
- (3) De volgende codes gebruiken:
  - GENEESKUNDIGE VERZORGING
    - Verpleeginrichting: – diagnose: 85.11a
    - radiotherapie: 85.11b
    - Artsenpraktijk: 85.12
    - Tandartspraktijk en tandheelkundige kliniek: 85.13
    - Gezondheidscentrum: 85.146
    - Laboratorium voor klinische biologie in vitro: 85.141
    - Ziekenvervoer: 85.142
    - Polikliniek: 85.146
    - Diergeneeskundige sector: 85.20
  - HANDEL EN NIJVERHEID
    - Productie van nucleaire elektrische energie: 40.10
    - Productie, distributie of invoer van radioactieve isotopen of stralingstoestellen: 33.10, 33.20, 33.30
    - Vervaardiging, behandeling, verpakking en vervoer van kernbrandstof: 23.30
    - Omhaling en behandeling van radioactieve afval: 23.30
    - Gebruik op werven van stralingsbronnen of -toestellen: 45.2
    - Technische testen en analyses in de nijverheid: 74.30
    - Andere (te specificeren).
  - ONDERZOEK EN ONDERWIJS
    - Rijksuniversiteit: 80.301 - Vrije: 80.304
    - Onderzoeks- en studiecentrum: 73.10a
    - Andere instelling: 73.10b
  - HULPDIENSTEN
    - Brandweer: 75.25
- (4) Klasse van de inrichting waarin de werknemer blootgesteld is (koninklijk besluit van 28 februari 1963).
- (5) Voor de stralingsbronnen, het scheikundig symbool vermelden van het voortge-brachte of gebruikte radioactieve isotoop alsook het massagetal; voor apparaten en installaties, vermelden of het kernreactoren betreft, deeltjesversnellers, apparaten die röntgenstralen, radioactieve isotopen, enz. opwekken.
- (6) De aard van de werkzaamheden van de werknemer vermelden, alsook de aard van de stralingsbronnen (ingekapseld of niet-ingekapseld) of van de apparaten en installaties waaraan hij blootgesteld is.
- (7) Het inschrijvingsnummer in het Rijksregister vermelden.
- (8) Deze inlichtingen enkel verstrekken in geval van indiensttreding of vertrek gedurende het referentiejaar.
- (9) Op 31 december van het voorafgaande jaar.
- (10) De volgende codes gebruiken:
  - 01: huid; 02: ooglens; 03: hand; 04: voorarm; 05: voeten; 06: enkels;
  - 07: andere lichaamsdelen.
- (11) Met de inlichtingen betreffende de aard van het besmettend agens, alsook de wijze en datum van ontsmetting wordt maar rekening gehouden als op een geneesheer een beroep werd gedaan. Zij mogen worden opgenomen in een bijlage bij deze tabel op voorwaarde dat de tabel op het bestaan van de bijlage wijst.
- (12) Deze inlichtingen mogen worden opgenomen in een bijlage bij deze tabel op voorwaarde dat de tabel op het bestaan van de bijlage wijst.
- (13) De onnodige vermelding schrappen.

**INLICHTINGEN EN DOCUMENTEN DIE BIJ DE
AANVRAAG VOOR EEN BESTRALINGSPASPOORT
MOETEN WORDEN GEVOEGD**

De aanvraag omvat inlichtingen betreffende de identiteit van de externe onderneming en van de betrokken externe werker.

1. Inlichtingen betreffende de identiteit van de externe onderneming
Indien het een natuurlijke persoon betreft:
naam, voornaam en woonplaats.
Indien het een rechtspersoon betreft:
maatschappelijke benaming, rechtsvorm en maatschappelijke zetel.
2. Inlichtingen betreffende de identiteit van de externe werker

Identificatienummer van de sociale zekerheid van de werknemer, bedoeld in artikel 1, 4° van het koninklijk besluit van 18 december 1996 houdende maatregelen met het oog op de invoering van een sociale identiteitskaart ten behoeve van alle sociaal verzekerden, met toepassing van de artikelen 38, 40, 41 en 49 van de wet van 26 juli 1996 houdende de modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de wettelijke pensioenstelsels, en het nummer van de sociale identiteitskaart, bedoeld in artikel 2, derde lid, 7°, van voormeld koninklijk besluit.

Indien bovenstaande inlichtingen niet ter beschikking zijn:

- 1° naam en voornamen;
- 2° geslacht;
- 3° geboortedatum;
- 4° nationaliteit;
- 5° woonplaats. (1)]

BIJLAGE IV

MODEL VAN INDIVIDUEEL DOCUMENT VOOR HET RADIOLOGISCH TOEZICHT VAN DE EXTERNE WERKER

1. Kaft

MINISTERE DE
L'EMPLOI
ET DU TRAVAIL

MINISTERIE VAN
TEWERKSTELLING
EN ARBEID

ROYAUME DE BELGIQUE

PASSEPORT RADIOLOGIQUE
DU TRAVAILLEUR EXTERIEUR

EXPOSE AUX

RAYONNEMENTS IONISANTS

KONINKRIJK BELGIE

BESTRALINGSPASPOORT
VOOR DE AAN

IONISERENDE STRALING

BLOOTGESTELDE EXTERNE WERKER

2. Interventieblad.

a. Voorzijde

A. Exploitant 1. Naam onderneming : 2. Adres : 3. Plaats : 4. Land : 5. Verantwoordelijke voor de fysieke controle : 6. Telefoon : 7. Fax : 8. Ingevuld door : 9. Naam van de dienst voor fysieke controle:		Plaats: _____ Tel.: _____				
B. Dosisgegevens voorafgaand aan de werkzaamheden 1. Gecumuleerde dosis vanaf begin registratie 2. Gecumuleerde dosis vanaf (x) tot (y) 3. Gecumuleerde dosis vanaf (x) tot boeking volgnummer...		Datum ijmdd	Hp(10)** (mSv)	Hp(0,07)** (mSv)	Hp(n)** (mSv)	Ingevuld door nr* naam
C. Dosisgegevens van huidige werkzaamheden 1. Datum begin 2. Datum einde 3. Dosis organen 4. Dosis ledematen 5. Dosis inwendige besmetting 6. Dosis gemeten met de praktische dosismeter 7. Gecumuleerde jaardosis (B3+C5+C6) 8. Dosis gemeten met de weettelijke dosismeter 9. Gecumuleerde jaardosis (B3+C5+C8)						
Dit blad onmiddellijk na invulling terugsturen naar: Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle: Ravenstein,..36 1000 Brussel		* 1=F.A.N.C.; 2=exploitant; 3=Externe onderneming; 4=Externe werker ** Hp(10)=lichaamsdosis, HP(0,07)=huidosis, Hp(n)=neutrondosis Zie ook op keerzijde		Dit document is eigendom van het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle		

Volgnummer:

Externe werker

Naam :

Geboortedatum :

Geslacht :

Nummer van de sociale

identiteitskaart

Nationaliteit:

Medische rangschikking
 geschikt
 voorwaardelijk geschikt
 ongeschikt

Datum medisch onderzoek :

Scholing :

Externe onderneming

Naam :

Adres :

Postcode :

Plaats :

Telefoon :

Fax :

Contactpersoon :

Afgifdatedum :

Geldig tot :

Handtekening

b. Keerzijde

Aanwijzingen voor de exploitant

Deel A van het interventieblad van het bestralingspaspoort moet volledig worden ingevuld.

- C1 dient te worden ingevuld voor het begin van de tussenkomst.
- C2 dient te worden ingevuld na het beëindigen van de tussenkomst.
- C3-C5 dient te worden ingevuld indien de betrokken metingen of schattingen werden uitgevoerd.
- C6 dient te worden ingevuld na het beëindigen van de tussenkomst.
- C7 is de som van: de dosis die gedurende het huidige jaar tot voor het begin van de tussenkomst werd opgelopen (B3)*, de dosis te wijten aan inwendige besmetting (C5) en de praktische dosis (C6) beide laatste gemeten tijdens de tussenkomst. C7 wordt aldus $B3 + C5 + C6$.
- C8 moet, indien beschikbaar, ingevuld worden na het beëindigen van de tussenkomst.
- C9 is de som van: de dosis die gedurende het huidige jaar tot voor het begin van de tussenkomst werd opgelopen (B3)*, de dosis te wijten aan inwendige besmetting (C5) en de wettelijke dosis (C8), beide laatste gemeten tijdens de tussenkomst.
- C9 wordt aldus $B3 + C5 + C8$.

*B3 moet worden ingevuld voor het begin van de tussenkomst door hetzij de centrale gegevensbank hetzij de externe onderneming of de externe werker.

Aanwijzingen voor de externe onderneming/werker

De interventiebladen moeten volgens hun volgnummer gebruikt worden.

De werker moet ervoor zorgen dat de exploitant de delen A en C correct invult. Indien de werker in het bezit is van meerdere interventiebladen, brengt hij de totale dosis zoals vermeld onder C7 of, indien gekend, onder C9 van zijn vorig interventieblad (actueel volgnummer -1) over op het volgende interventieblad onder B3, alvorens de nieuwe tussenkomst aan te vangen.

Na beëindiging van de activiteiten moet de externe onderneming het interventieblad van het individueel document terugsturen naar de centrale gegevensbank.

Toelichting bij het bestralingspaspoort.

Het bestralingspaspoort is het individueel document dat bedoeld wordt in Richtlijn 90/641 Euratom.

Het wordt uitgegeven op last van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid door de centrale gegevensbank.

Het bestralingspaspoort bestaat uit twee delen:

1. een titelblad, waarvan op de keerzijde een uittreksel staat afgedrukt uit artikel 12 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's voortkomende uit ioniserende straling.
2. een of meerdere interventiebladen, voorzien van een volgnummer, waarop de persoonlijke dosisgegevens van de externe werker staan vermeld op het ogenblik van afgifte.

Elk interventieblad is uitsluitend geldig voor een reeks opeenvolgende werkzaamheden bij dezelfde exploitant. De interventiebladen moeten in volgorde worden gebruikt.

Het interventieblad vermeldt de stralingsdosissen die de externe werker heeft opgelopen en die door de centrale gegevensbank worden geregistreerd. B1 en B2 worden door de centrale gegevensbank ingevuld. B1 bevat de gecumuleerde dosis vanaf de datum waarop de instelling met de registratie begonnen is. B2 bevat de door de centrale gegevensbank gecumuleerde dosis vanaf het begin van het beschouwde kalenderjaar (x) tot op het ogenblik van de afgifte van het interventieblad (y).

Het bestralingspaspoort blijft eigendom van de centrale gegevensbank.. De originele interventiebladen moeten onmiddellijk na het beëindigen van de activiteiten naar de centrale gegevensbank teruggestuurd worden.

Indien zij niet werden gebruikt tijdens de geldigheidsperiode, moeten zij eveneens onmiddellijk worden teruggestuurd.

De externe werker en zijn werkgever worden verondersteld vertrouwd te zijn zowel met de toelichting voor henzelf als voor de exploitant.

Dosisbegrippen

Hp (d) betekent: individueel dosisequivalent op een diepte d (volgens ICRU 47).

Wanneer "dosis" wordt gebruikt, is dit in de zin van "dosisequivalent" (ICRP 60) (1)]

TITEL V: CHEMISCHE, KANKERVERWEKKENDE, MUTAGENE EN BIOLOGISCHE AGENTIA

HOOFDSTUK I: CHEMISCHE AGENTIA

Koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van chemische agentia op het werk (B.S. 14.3.2002, Ed. 2; erratum: B.S. 26.6.2002, Ed. 2)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (2) koninklijk besluit van 11 oktober 2002 (B.S. 25.10.2002; errata: B.S. 4.12.2002, Ed. 1) [Omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2000/39/EG van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 8 juni 2000 tot vaststelling van een eerste lijst van indicatieve grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling ter uitvoering van Richtlijn 98/24/EG van de Raad betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van werknemers tegen risico's van chemische agentia op het werk]
- (3) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)
- (4) koninklijk besluit van 16 maart 2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest (B.S. 23.3.2006, Ed. 2)
- (5) koninklijk besluit van 29 januari 2007 (B.S. 13.2.2007)
- (6) koninklijk besluit van 17 mei 2007 (B.S. 7.6.2007) [Omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn 2006/15/EG van de Commissie van 7 februari 2006 tot vaststelling van een tweede lijst van indicatieve grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling ter uitvoering van Richtlijn 98/24/EG van de Raad en tot wijziging van de Richtlijnen 91/322/EEG en 2000/39/EG]

AFDELING I.- TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is de omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 98/24/EG van de Raad van de Europese Unie van 7 april 1998 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van werknemers tegen risico's van chemische agentia op het werk (14de bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1 van richtlijn 89/391/EEG).

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996, betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 3.- Dit besluit is van toepassing wanneer chemische agentia, die risico's opleveren die het gevolg zijn of vermoedelijk zullen zijn van de effecten van die agentia, op de arbeidsplaats

aanwezig zijn of aanwezig kunnen zijn of wanneer een beroepsactiviteit wordt uitgeoefend waarbij chemische agentia betrokken zijn.

Art. 4.- Dit besluit doet geen afbreuk aan de bepalingen betreffende chemische agentia waarop maatregelen voor stralingsbescherming van toepassing zijn uit hoofde van het koninklijk besluit van 20 juli 2001 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen.

Art. 5.- Dit besluit is van toepassing op carcinogene agentia, onverminderd strengere of specifiekere bepalingen in het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk.

Art. 6.- Dit besluit is van toepassing op het vervoer van gevaarlijke chemische agentia onverminderd strengere of specifiekere bepalingen in:

- 1° de besluiten die genomen zijn in toepassing van richtlijn 94/55/EG van de Raad van 21 november 1994 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het vervoer van gevaarlijke goederen over de weg en van Richtlijn 96/49/EG van de Raad van 23 juli 1996 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het vervoer van gevaarlijke goederen per spoor;
- 2° de internationale code voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over zee (IMGD-code);
- 3° de internationale IMO-code voor de bouw en de uitrusting van schepen die gevaarlijke chemicaliën in bulk vervoeren (IBC-code);
- 4° de internationale IMO-code voor de bouw en de uitrusting van schepen die vloeibaar gas in bulk vervoeren (IGC-code);
- 5° de Europese Overeenkomst betreffende het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de binnenwateren en het reglement voor het vervoeren van gevaarlijke stoffen over de Rijn zoals opgenomen in de Gemeenschapswetgeving;
- 6° de technische instructies inzake veilig vervoer van gevaarlijke stoffen die zijn uitgevaardigd door de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie.

Art. 7.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° chemisch agens: elk chemisch element of elke chemische verbinding, in zuivere vorm of in een mengsel, zoals deze in natuurlijke staat voorkomt of het resultaat is van, gebruikt of vrijgekomen is, ook in de vorm van afval, bij een beroepsactiviteit, al dan niet opzettelijk geproduceerd en al dan niet op de markt gebracht;
- 2° gevaarlijk chemisch agens:
  - a) elk chemisch agens dat voldoet aan de criteria van het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu om te worden ingedeeld bij de gevaarlijke stoffen, ongeacht of deze stof krachtens dit besluit wordt ingedeeld, en geen stof is die uitsluitend voldoet aan de criteria om als voor het milieu gevaarlijk te worden ingedeeld;
  - b) elk chemisch agens dat voldoet aan de criteria om te worden ingedeeld bij de gevaarlijke preparaten in de zin van het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, ongeacht of dit preparaat krachtens dit besluit wordt ingedeeld, en geen preparaat is dat uitsluitend voldoet aan de criteria om als voor het milieu gevaarlijk te worden ingedeeld;

- c) elk chemisch agens dat, hoewel het niet voldoet aan de criteria om te worden ingedeeld bij de gevaarlijke stoffen of bij de gevaarlijke preparaten overeenkomstig het bepaalde onder 1° en 2°, voor de veiligheid en gezondheid van de werknemers een risico kan opleveren door zijn fysisch-chemische, chemische of toxicologische eigenschappen en door de wijze waarop het op de arbeidsplaats wordt gebruikt of aanwezig is, met inbegrip van elk chemisch agens waarvoor in toepassing van artikel 47 een grenswaarde voor beroepsmatige blootstelling is bepaald;
- 3° stoffen: chemische elementen en hun verbindingen, zoals ze voorkomen in natuurlijke toestand of bij het productieproces ontstaan, met inbegrip van alle additieven die nodig zijn voor het behoud van de stabiliteit van het product en alle onzuiverheden ten gevolge van het productieproces, doch met uitzondering van elk oplosmiddel dat kan worden afgescheiden zonder dat de stabiliteit van de stof wordt aangetast of de samenstelling ervan wordt gewijzigd;
- 4° preparaten: mengsels of oplossingen die bestaan uit twee of meer stoffen;
- 5° werkzaamheid waarbij chemische agentia zijn betrokken: elk werk waarbij chemische agentia gebruikt worden of de bedoeling bestaat die te gebruiken in een proces, waaronder productie, behandeling, opslag, vervoer of verwijdering en verwerking, of waarbij chemische agentia worden geproduceerd;
- 6° grenswaarde voor beroepsmatige blootstelling: tenzij anders omschreven, de grenswaarde van de tijdgewogen gemiddelde concentratie van een chemisch agens in de lucht in de individuele ademzone van een werknemer in verhouding tot een bepaalde referentieperiode;
- 7° referentieperiode: vastgestelde tijdsduur verbonden met de grenswaarde van een agens;
- 8° biologische grenswaarde: de grenswaarde van de concentratie in het passende biologische medium van het agens in kwestie, de metabolieten daarvan of een indicator van het effect
- 9° gezondheidstoestand: de beoordeling van de gezondheidstoestand van een afzonderlijke werknemer gerelateerd aan de blootstelling aan specifieke chemische agentia op het werk;
- 10° gevaar: de intrinsieke eigenschap van een chemisch agens die schade kan veroorzaken;
- 11° risico: de waarschijnlijkheid dat in de omstandigheden waarin het gebruik of de blootstelling plaatsvindt, een potentieel schadelijke situatie ontstaat;
- 12° ademzone: de ruimte rond het aangezicht van de werknemer waarin hij ademhaalt en die is vastgesteld aan de hand van de criteria bedoeld in artikel 48, derde lid;
- 13° blootstelling: de mate waarin er contact is van het lichaam met het chemisch agens via volgende toegangswegen: ademhalingsstelsel, de huid en de slijmvliezen of het spijsverteringsstelsel.
- 14° meting: de monsterneming, de analyse en de berekening van het resultaat;
- 15° erkend laboratorium: het laboratorium dat in toepassing van het koninklijk besluit van 31 maart 1992 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden alsmede de criteria voor de uitrusting en werking van de laboratoria en diensten bedoeld in artikel 148decies 1 § 6, tweede lid van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming en in artikel 64nonies, tweede lid, van het Algemeen Reglement betreffende de maatregelen op gebied van hygiëne en gezondheid der werknemers in de mijnen, ondergrondse groeven en graverijen werd erkend;

- 16° het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn: het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 17° Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

AFDELING II.- RISICOBEOORDELING

Art. 8.- Bij de toepassing van de verplichtingen bedoeld in het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn en inzonderheid van de artikelen 8 en 9 van dat besluit, gaat de werkgever eerst na of er gevaarlijke chemische agentia op de arbeidsplaats aanwezig zijn of kunnen zijn.

Is dat het geval, dan beoordeelt hij de eventuele risico's voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers die het gevolg zijn van de aanwezigheid op de arbeidsplaats van die chemische agentia.

Hij houdt daarbij rekening met het volgende:

- 1° hun gevaarlijke eigenschappen;
- 2° informatie betreffende veiligheid en gezondheid die hij bij de leverancier moet inwinnen zoals het desbetreffende veiligheidsinformatieblad overeenkomstig artikel 9 § 2 van het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn milieu of artikel 12 van het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan;
- 3° het niveau, de aard en de duur van de blootstelling via het ademhalingsstelsel, de huid en andere blootstellingswijzen;
- 4° [de omstandigheden waarin en de belasting waaronder de werkzaamheden waarbij deze agentia betrokken zijn worden uitgevoerd, met inbegrip van hun hoeveelheid; (5)]
- 5° eventuele grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling, bedoeld in bijlage I of biologische grenswaarden;
- 6° de uitwerking van de genomen of te nemen preventie maatregelen;
- 7° indien beschikbaar, de conclusies die uit reeds uitgeoefend gezondheidstoezicht moeten worden getrokken.

De werkgever zorgt ervoor dat hij van de leverancier of uit andere makkelijk toegankelijke bronnen de aanvullende informatie verkrijgt die noodzakelijk is voor de risico-evaluatie. Indien de beoordeling van de risico's dit vereist, behelst deze informatie ook de specifieke evaluatie van de risico's voor de gebruikers, die op basis van de Europese wetgeving inzake chemische agentia is uitgevoerd.

Art. 9.- De werkgever is in het bezit van een [evaluatie van het risico vastgesteld in een geschreven document (5)], zoals bepaald in artikel 10, § 1, tweede lid, 1° en 2° van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn en vermeldt hierin bovendien welke preventie maatregelen zijn getroffen met toepassing van de artikelen 13 tot 22.

De risico-evaluatie moet naar behoren gedocumenteerd zijn. Indien een verdere uitvoerige risico-evaluatie niet wordt uitgevoerd, geeft de werkgever hiervoor een schriftelijke verantwoording, waarin hij aantoont dat de aard en de omvang van de met chemische agentia verbonden risico's dit overbodig maken. [Deze verantwoording wordt voorgelegd aan het voorafgaand advies van het comité. (5)]

De risico-evaluatie wordt bijgewerkt, met name indien veranderingen hebben plaatsgevonden waardoor zij verouderd kan zijn, of wanneer uit de resultaten van het gezondheidstoezicht blijkt dat bijwerking nodig is.

Art. 10.- Bepaalde bijzondere werkzaamheden binnen de onderneming of inrichting, zoals onderhoud, waarvan kan worden voorzien dat er een potentieel voor significante blootstelling bestaat of die om andere redenen schadelijke gevolgen voor de veiligheid en gezondheid kunnen hebben, zelfs nadat alle technische maatregelen zijn genomen, worden opgenomen in de risico-evaluatie.

Art. 11.- In het geval van werkzaamheden waarbij er blootstelling is aan verscheidene gevaarlijke chemische agentia, wordt het risico geëvalueerd op grond van het risico dat al die chemische agentia in combinatie opleveren.

In dit geval wordt de inwerking van de agentia als cumulatief beschouwd en moet de volgende formule worden toegepast:

$$\sum \frac{C_i}{VL_i} \leq 1$$

waarin:

C_i de concentratie in de lucht is van agens "i",
 GW_i de grenswaarde is voor agens "i".

Deze formule wordt niet toegepast indien de wetenschappelijke gegevens een betere beoordeling van de blootstelling mogelijk maken.

Art. 12.- Alvorens begonnen wordt met nieuwe werkzaamheden waarbij gevaarlijke chemische agentia zijn betrokken, wordt een evaluatie van het betreffende risico uitgevoerd en worden de nodige preventieve maatregelen genomen.

AFDELING III.- ALGEMENE PREVENTIEMAATREGELEN

Art. 13.- Om te voldoen aan zijn verplichting om, bij alle werkzaamheden waarbij gevaarlijke chemische agentia zijn betrokken de gezondheid en de veiligheid van de werknemers te waarborgen, neemt de werkgever de preventiemaatregelen bedoeld in het artikel 9 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn en past hij de algemene preventiebeginselen toe bedoeld in artikel 5, § 1 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, alsmede de maatregelen bedoeld in onderhavig besluit.

Art. 14.- De risico's voor de gezondheid en de veiligheid van werknemers bij werkzaamheden waarbij gevaarlijke chemische agentia betrokken zijn, moeten worden opgeheven of tot een minimum verkleind:

- 1° door het ontwerp en de organisatie van de arbeidssystemen op de arbeidsplaats;
- 2° door te voorzien in de passende uitrusting voor werkzaamheden met chemische agentia en in onderhoudsmethodes die de gezondheid en de veiligheid van de werknemers op het werk verzekeren;
- 3° door het aantal werknemers die (kunnen) worden blootgesteld tot een minimum te beperken;
- 4° door de duur en intensiteit van de blootstelling tot een minimum te beperken;
- 5° door passende maatregelen op het gebied van hygiëne;
- 6° door de hoeveelheid chemische agentia op de arbeidsplaats te beperken tot het minimum dat voor de aard van het werk noodzakelijk is;
- 7° door passende werkmethoden in te voeren, met inbegrip van regelingen voor de veilige behandeling, opslaan en vervoeren op de arbeidsplaats van gevaarlijke chemische agentia en van afvalstoffen die dergelijke chemische agentia bevatten;
- 8° door geen verpakkingen voor gevaarlijke stoffen en preparaten te gebruiken met een aanduidingsvorm of benaming gebruikt voor levensmiddelen, diervoeders, geneesmiddelen en cosmetische producten.

Art. 15.- Wanneer uit de resultaten van de in artikel 8 bedoelde evaluatie blijkt dat er een risico voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers bestaat, worden de in de afdelingen IV, V en IX vastgestelde specifieke beschermings-, preventie- en bewakingsmaatregelen toegepast.

[Deze specifieke maatregelen worden ingeschreven in het globaal preventieplan, bedoeld in artikel 10 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn. (5)]

Art. 16.- Wanneer uit de resultaten van de in artikel 8 bedoelde risico-evaluatie blijkt dat er, gelet op de hoeveelheden van een gevaarlijk chemisch agens die op de arbeidsplaats aanwezig zijn, slechts een gering risico voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers bestaat en dat de overeenkomstig de artikelen 13 en 14 genomen maatregelen voldoende zijn om dit risico terug te dringen, zijn de maatregelen, opgesomd in de afdelingen IV, V en IX niet van toepassing.

[In geval de resultaten van deze risico-evaluatie door de vertegenwoordigers van de werknemers in het comité worden betwist, dan worden de bepalingen bedoeld in artikel 20, derde en vierde lid, toegepast. (5)]

AFDELING IV.- BIJZONDERE PREVENTIEMAATREGELEN

Art. 17.- De werkgever zorgt ervoor dat het risico van een gevaarlijk chemisch agens voor de veiligheid en de gezondheid van werknemers op het werk wordt weggenomen of tot een minimum wordt verkleind.

Art. 18.- Voor de toepassing van artikel 17 wordt substitutie toegepast, waarbij de werkgever het gebruik vermijdt van een gevaarlijk chemisch agens door het te vervangen door een chemisch agens of proces dat in de gegeven gebruiksomstandigheden al naargelang het geval niet of minder gevaarlijk is voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers.

Wanneer het wegens de aard van de activiteit niet mogelijk is het risico door vervanging van het chemisch agens weg te nemen, rekening houdend met de werkzaamheid en de in artikel 8 tot 12 bedoelde risico-evaluatie, zorgt de werkgever ervoor dat het risico tot een minimum

wordt verkleind door de toepassing van beschermings- en preventiemaatregelen, in overeenstemming met de risico-evaluatie die krachtens de artikelen 8 tot 12 is gemaakt.

Deze maatregelen omvatten in orde van voorrang:

- 1° het ontwerpen van passende werkprocessen en technische maatregelen en het gebruiken van passende uitrusting en passend materiaal om het vrijkomen van gevaarlijke chemische agentia die een risico kunnen opleveren voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op de arbeidsplaats, te voorkomen of te beperken;
- 2° het toepassen van collectieve beschermingsmaatregelen bij de bron van het risico, zoals voldoende ventilatie en passende organisatorische maatregelen;
- 3° wanneer blootstelling niet met andere middelen kan worden voorkomen, de toepassing van individuele beschermingsmaatregelen, met inbegrip van persoonlijke beschermingsmiddelen.

[**Art. 19.-** De in artikel 18 bedoelde maatregelen gaan, rekening houdend met de aard van het risico, vergezeld van gezondheidstoezicht overeenkomstig afdeling IX. (5)]

Art. 20.- De werkgever voert regelmatig en steeds wanneer in de omstandigheden een wijziging optreedt die gevolgen kan hebben voor de blootstelling van de werknemers aan chemische agentia, de nodige metingen uit van de chemische agentia welke een risico kunnen opleveren voor de gezondheid van de werknemers op de arbeidsplaats, in het bijzonder in verband met de grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling, tenzij hij middels andere evaluatiemethoden duidelijk kan aantonen dat een optimale preventie en bescherming van de werknemers zijn gewaarborgd overeenkomstig artikel 18.

Rekening houdend met de aard en het niveau van de blootstelling bepaalt de werkgever de periodiciteit voor het uitvoeren van de metingen, bedoeld in het eerste lid. Hiertoe past hij de regels toe vermeld in de laatste editie van de norm NBN EN 689 “Werkplaatsatmosferen - Leidraad voor het evalueren van de blootstelling bij inademing aan chemische stoffen voor vergelijking met grenswaarden en meetstrategie”.

Tevens laat de werkgever metingen van de blootstelling of analyses van de gebruikte stoffen en preparaten verrichten op vraag van de bevoegde preventieadviseur of van de vertegenwoordigers van de werknemers in het Comité.

In geval van betwisting of twijfels over de betrouwbaarheid van de verrichte metingen of de resultaten van de analyses, of op vraag van de met het toezicht belaste ambtenaar of wanneer de werkgever geen beschikking heeft over betrouwbare meet- en analytische faciliteiten is hij gehouden deze metingen of analyse te laten verrichten door een erkend laboratorium waarvan de erkenning betrekking heeft op de specifieke verrichting.

Art. 21.- Bij het voldoen aan de verplichtingen die neergelegd zijn in of voortvloeien uit de artikelen 8 tot 12, dient de werkgever rekening te houden met de resultaten van de in artikel 20 genoemde procedures.

Indien de grenswaarde voor beroepsmatige blootstelling, zoals vastgesteld is in bijlage 1 is overschreden, dient de werkgever in elk geval onmiddellijk stappen te ondernemen om de situatie te verhelpen door preventie- en beschermingsmaatregelen te nemen.

Art. 22.- Op basis van de algemene evaluatie van de risico's in de artikelen 8 tot 12 en de algemene beginselen betreffende de preventie van risico's in de artikelen 13 tot 16, neemt de

werkgever technische of organisatorische maatregelen die zijn afgestemd op de aard van de activiteiten, waaronder begrepen opslag, behandeling en scheiding van onverenigbare chemische agentia die de werknemers beschermen tegen de gevaren van de fysisch-chemische eigenschappen van chemische agentia.

Met name neemt hij maatregelen om, in orde van voorrang:

- 1° de aanwezigheid van gevaarlijke concentraties van ontvlambare stoffen of gevaarlijke hoeveelheden chemisch onstabiele stoffen op de arbeidsplaats te voorkomen of, wanneer dat gezien de aard van de werkzaamheden niet mogelijk is,
- 2° ervoor te zorgen dat er geen ontbrandingsbronnen aanwezig zijn die brand en explosies kunnen veroorzaken, of om ongunstige omstandigheden te vermijden die ertoe kunnen leiden dat chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen ongelukken met ernstige fysieke gevolgen veroorzaken, en
- 3° de schadelijke gevolgen voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers als gevolg van brand en explosies ten gevolge van het ontbranden van ontvlambare stoffen, of ernstige fysieke gevolgen ten gevolge van ongelukken veroorzaakt door chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen te verminderen.

Door de werkgever voor de bescherming van de werknemers verstrekte werkuitrusting en beschermingssystemen moeten voldoen aan de relevante bepalingen betreffende ontwerp, vervaardiging en levering met betrekking tot gezondheid en veiligheid, bepaald in het koninklijk besluit van 31 december 1992 tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1989 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen en in het koninklijk besluit van 7 augustus 1995 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

Door de werkgever genomen technische of organisatorische maatregelen moeten rekening houden met de indeling van de groepen apparaten in categorieën, vermeld in het koninklijk besluit van 22 juni 1999 tot vaststelling van de veiligheidswaarborgen welke apparaten en beveiligingssystemen, bedoeld voor gebruik op plaatsen waar ontploffingsgevaar kan heersen, moeten bieden.

De werkgever neemt maatregelen om een doeltreffende controle van de installatie, de uitrusting en de machines te waarborgen of voorziet in een inrichting voor het onderdrukken van explosies, dan wel in voorzieningen voor het afvoeren van de explosiedruk.

AFDELING V.- MAATREGELEN BIJ ONGEVALLEN, INCIDENTEN EN NOODSITUATIES

Art. 23.- Onverminderd de verplichtingen van de artikelen 22 tot 25 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn stelt de werkgever, na hieromtrent het voorafgaand advies van het Comité te hebben ingewonnen en teneinde de veiligheid en gezondheid van de werknemers te beschermen bij ongevallen, incidenten of noodsituaties die verband houden met de aanwezigheid van gevaarlijke chemische agentia op de arbeidsplaats, noodplannen op die procedures vaststellen die in werking kunnen treden wanneer dergelijke situaties zich voordoen, zodat er passende maatregelen worden getroffen.

Deze noodplannen houden rekening met de principes vermeld in artikel 22 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn en omvatten alle terzake dienende, op gezette tijden uit te voeren, veiligheidsoefeningen en het ter beschikking stellen van passende eerstehulpvoorzieningen.

Art. 24.- Indien een van de in artikel 23 bedoelde situaties zich voordoet, neemt de werkgever onmiddellijk maatregelen om de effecten daarvan te verminderen en de werknemers hiervan in kennis te stellen.

Teneinde de normale situatie te herstellen:

- 1° voert de werkgever onmiddellijk passende maatregelen uit om de situatie zo spoedig mogelijk te verhelpen;
- 2° mogen alleen de werknemers die onmisbaar zijn voor het uitvoeren van reparaties en andere noodzakelijke werkzaamheden, in de getroffen zone werken.

Art. 25.- De werknemers die toestemming hebben om in de getroffen zone te werken, worden uitgerust met geschikte beschermende kleding, persoonlijke beschermingsmiddelen en speciale veiligheidsuitrusting en -apparaten, die zij moeten gebruiken zolang de abnormale situatie voortduurt; deze situatie mag niet permanent zijn.

Onbeschermde personen mogen niet in de getroffen zone verblijven.

Art. 26.- Onverminderd de artikelen 22 tot 25 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn neemt, de werkgever de nodige maatregelen om de waarschuwings- en andere communicatiesystemen ter beschikking te stellen die nodig zijn om een toegenomen risico voor de veiligheid en gezondheid te signaleren, zodat passend kan worden gereageerd en zo nodig onmiddellijk een aanvang kan worden gemaakt met herstelmaatregelen, hulpacties en evacuatie- en reddingsoperaties.

Art. 27.- De werkgever voorziet in het nodige, zoals nooddouches, oogspoelfontein, neutraliseringsmiddelen en adsorbentia, om de gevolgen van het ongewenst vrijkomen van chemische agentia zoveel mogelijk te beperken.

De ongewenst vrijgekomen producten en de materialen die bij het opruimen werden gebruikt, dienen zo snel mogelijk van de arbeidsplaatsen te worden verwijderd, zodanig dat zij geen gevaar kunnen opleveren voor mens en milieu binnen of buiten de onderneming.

Art. 28.- De werkgever draagt er zorg voor dat informatie over noodmaatregelen terzake van gevaarlijke chemische agentia beschikbaar is.

De interne en externe diensten die bij ongevallen en noodsituaties optreden ontvangen een afschrift van deze informatie, die is vastgesteld in een document, dat deel uitmaakt van het noodplan.

Deze informatie omvat:

- 1° voorafgaande melding van relevante gevaren van de werkzaamheid, maatregelen voor het vaststellen van gevaren, voorzorgsmaatregelen en procedures, zodat de nooddiensten hun eigen procedures om in te grijpen en voorzorgsmaatregelen kunnen voorbereiden; en
- 2° alle beschikbare informatie over specifieke gevaren die ontstaan of vermoedelijk zullen ontstaan bij een ongeval of noodsituatie, met inbegrip van informatie over procedures die overeenkomstig de artikelen 23 tot 28 zijn vastgesteld.

AFDELING VI. - INFORMATIE EN OPLEIDING VAN DE WERKNEMERS

Art. 29.- Onverminderd de artikelen 17 tot en met 21 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, draagt de werkgever er zorg voor dat het Comité en de betrokken werknemers worden voorzien van:

- 1° de overeenkomstig artikel 8 tot 12 verkregen gegevens, en dat ze opnieuw op de hoogte worden gebracht telkens wanneer een verandering op de arbeidsplaats een wijziging van die gegevens ten gevolge heeft;
- 2° informatie over gevaarlijke chemische agentia op de arbeidsplaats, zoals hun identiteit en de plaats waar ze zich bevinden, de risico's voor de veiligheid en de gezondheid, desbetreffende grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling en andere wettelijke bepalingen;
- 3° opleiding en informatie over passende voorzorgsmaatregelen en over maatregelen om zichzelf en de andere werknemers op de arbeidsplaats te beschermen;
- 4° toegang tot elk veiligheidsinformatieblad bedoeld in artikel 9 § 2 van het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn milieu en in artikel 12 van het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, en verkregen van de leverancier. Op eenvoudig verzoek van de vertegenwoordigers van de werknemers in het Comité wordt hen hiervan een afschrift bezorgd.
- 5° het verslag van de metingen bedoeld in artikel 59.

Deze voorlichting:

- 1° wordt verstrekt op een wijze die past bij de uitslag van de in artikel 8 tot 12 bedoelde risico-evaluatie: dit kan variëren van mondelinge communicatie tot individueel onderricht en opleiding, ondersteund met schriftelijke informatie, afhankelijk van de aard en de omvang van het risico dat is gebleken bij de in voornoemde bepalingen voorgeschreven evaluatie;
- 2° wordt steeds aangepast aan gewijzigde omstandigheden.

Art. 30.- Wanneer recipiënten en leidingen voor op de arbeidsplaats gebruikte gevaarlijke chemische agentia niet zijn voorzien van veiligheidsaanduidingen overeenkomstig het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu of overeenkomstig het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, dan zorgt de werkgever ervoor dat onverminderd de afwijkingen die in bovengenoemde wetgeving zijn voorzien, de inhoud van deze recipiënten en leidingen, samen met de aard van die inhoud en daarmee verband houdende gevaren, duidelijk aangeduid worden door middel van een eensluitende veiligheidsaanduiding als deze voorzien in de twee voornoemde besluiten.

Voor vaste tanks met een inhoud van meer dan 500 liter wordt hieraan voldaan wanneer aan iedere aftapinrichting een etiket aangebracht is met de naam van de stof of het preparaat, het gevaarsymbool, de waarschuwingszinnen ter aanduiding van de bijzondere gevaren (R-zinnen) en de veiligheidsaanbevelingen (S-zinnen).

Voor laboratoriumglaswerk wordt hieraan voldaan wanneer het dermate geïdentificeerd wordt, dat informatie over de inhoud en de eventuele gevaren ervan onmiddellijk beschikbaar is voor de werknemers

AFDELING VII.- VERBODSBEPALINGEN

Art. 31.- Om te voorkomen dat werknemers door bepaalde chemische agentia of bepaalde werkzaamheden waarbij chemische agentia worden gebruikt, worden blootgesteld aan risico's voor hun gezondheid, zijn het produceren, vervaardigen of gebruiken op het werk van de in bijlage III vermelde chemische agentia, alsmede de aldaar vermelde werkzaamheden, verboden voorzover aangegeven in genoemde bijlage.

Art. 32.- De Minister die de tewerkstelling en arbeid tot zijn bevoegdheid heeft kan afwijkingen van het in artikel 31 bedoelde verbod toestaan.

De vergunning wordt slechts toegestaan in de volgende gevallen en mits de werkgever de in het derde lid bedoelde maatregelen treft:

- 1° wanneer het gaat om louter wetenschappelijk onderzoek en beproeving, met inbegrip van analyse;
- 2° voor werkzaamheden die gericht zijn op de verwijdering van de chemische agentia die aanwezig zijn in de vorm van bijproducten of afvalproducten;
- 3° voor de productie van de in artikel 31 bedoelde chemische agentia voor gebruik als tussenproducten, en voor zodanig gebruik.

De blootstelling van werknemers aan de in artikel 31 bedoelde chemische agentia moet worden voorkomen, met name door de productie en het vroegst mogelijke gebruik van deze chemische agentia als tussenproducten in één gesloten systeem te laten plaatsvinden, waar deze chemische agentia slechts uitgenomen mogen worden voorzover dat nodig is voor de controle op het proces of voor het onderhoud van het systeem.

De vergunningen tot afwijkingen van het verbod worden individueel verleend en zijn slechts overdraagbaar onder volgende voorwaarden:

- de gebruiksomstandigheden blijven onveranderd;
- de overdracht wordt gemeld aan de Minister die de tewerkstelling en arbeid tot zijn bevoegdheid heeft en gaat vergezeld van een afschrift van de notulen van de vergadering van het Comité waarin het advies omtrent deze overdracht werd ingewonnen en van een geschreven advies van de bevoegde preventieadviseur;
- het gunstig advies van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Art. 33.- Wanneer overeenkomstig artikel 32 afwijkingen worden gevraagd, dient de werkgever de volgende gegevens aan de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde te bezorgen:

- 1° de reden voor het verzoek om afwijking;
- 2° de per jaar te gebruiken hoeveelheden van het chemische agens;
- 3° de betrokken werkzaamheden of reacties of processen;
- 4° het aantal werknemers dat waarschijnlijk betrokken is;
- 5° de geplande voorzorgsmaatregelen ter bescherming van de veiligheid en gezondheid van de betrokken werknemers;

- 6° de technische en organisatorische maatregelen die zijn genomen om blootstelling van de werknemers te voorkomen;
- 7° het advies van het Comité en van de bevoegde preventieadviseur.

Art. 34.- Het is verboden wittefosforhoudende lucifers te vervaardigen, te gebruiken en in voorraad te houden.

[**Art. 35.-** Het is verboden in lijm oplosmiddelen te gebruiken die meer dan 1 volumeprocent koolstofdissulfide bevatten. (5)]

Art. 36.- Het is verboden berylliumverbindingen te gebruiken bij de fabricage van verlichtingslampen, buislampen en fluorescerende schermen, alsmede bij elektronische buizen.

Art. 37.- § 1. Het is verboden bij straalbewerkings- en ontzandingswerkzaamheden zand of andere korrels te gebruiken die meer dan 1 % vrij siliciumdioxide bevatten.

Voor de toepassing van deze bepalingen wordt verstaan onder:

- 1° stralen: het met grote snelheid spuiten van korrels van één of andere stof op voorwerpen, met het doel het oppervlak ervan te reinigen of te bewerken, met uitzondering van bewerkingen die tot doel hebben er een laag materie op aan te brengen;
- 2° ontzanden: van aanhangend zand ontdoen door het stralen van voorwerpen.

§ 2. De straalbewerkings- en ontzandingswerkzaamheden waarbij zand of andere korrels worden gebruikt die meer dan 1 % vrij siliciumdioxide bevatten, zijn evenwel niet verboden wanneer ze plaatsvinden in hermetisch gesloten lokalen, cabines of installaties die bestemd zijn voor dit gebruik, voor zover:

- 1° ze zodanig zijn vervaardigd dat er gedurende de werking geen werknemer dient binnen te gaan of te verblijven;
- 2° ze enkel geopend worden na verwijdering van de stofdeeltjes die er in de lucht zweven;
- 3° de gebruikte ontstoftingssystemen voldoende doeltreffend zijn om verontreiniging van de werkplaatsatmosfeer te voorkomen; dit wordt nagegaan door aangepaste metingen van het stofgehalte.

§ 3. De Minister die de tewerkstelling en arbeid tot zijn bevoegdheid heeft kan aan een werkgever toestaan straalbewerkings- en ontzandingswerkzaamheden, in de open lucht uit te voeren, wanneer de behandeling aanzienlijke oppervlakten of vaste constructies betreft, zoals gevels, scheepsrompen, metalen geraamten of masten, en indien het technisch onmogelijk blijkt het product dat vrij siliciumdioxide bevat te vervangen door een minder schadelijk product.

De betreffende werkzaamheden moeten plaatshebben onder leiding van de werkgever zelf of van een aangestelde die hij bij naam aangewezen heeft.

De vergunning wordt door de Minister die de tewerkstelling en arbeid tot zijn bevoegdheid heeft verleend voor een bepaalde duur na advies van de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde.

De Minister die de tewerkstelling en arbeid tot zijn bevoegdheid heeft kan deze vergunning afhankelijk stellen van de naleving van alle bijzondere voorwaarden die nodig geacht worden om de gezondheid van de werknemers te beschermen.

De vergunning wordt ingetrokken wanneer de werkgever de opgelegde voorwaarden niet naleeft.

AFDELING VIII.- PRODUCTIE EN GEBRUIK MET VERPLICHTE KENNISGEVING

Art. 38.- Waterstofcyanide, zijn organische en anorganische cyaanverbindingen en de preparaten die deze stoffen bevatten, mogen, voor zover deze stoffen en preparaten als “zeer giftig” of “giftig” worden ingedeeld, slechts gebruikt worden nadat de gewestelijke directie van de Medische Arbeidsinspectie van het ambtsgebied hiervan schriftelijk in kennis werd gesteld.

Deze kennisgeving bevat de volgende gegevens:

- 1° de naam van de stof;
- 2° de activiteit waarbij de stof wordt gebruikt, het adres waar de activiteit wordt verricht, en de naam van de werkgever;
- 3° het aantal werknemers dat bij deze activiteit is betrokken;
- 4° een beschrijving van de in artikel 23 van dit besluit bedoelde maatregelen bij ongevallen, incidenten en noodsituaties;
- 5° het resultaat van de risicobeoordeling bedoeld in de artikelen 8 tot 12;
- 6° de genomen preventiemaatregelen bedoeld in de artikelen 13 à 22.

AFDELING IX.- GEZONDHEIDSTOEZICHT

Art. 39.- [De werkgever neemt de nodige maatregelen om de werknemers die blootgesteld worden aan gevaarlijke chemische agentia te onderwerpen aan een passend gezondheidstoezicht. (5)]

[Het gezondheidstoezicht is niet verplicht indien uit de resultaten van de risico-evaluatie, die werd uitgevoerd in samenwerking met de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en die werd voorgelegd aan het voorafgaand advies van het comité, blijkt dat dit zonder enig nut is. (5)]

Wanneer een bindende biologische grenswaarde is vastgesteld zoals bepaald in bijlage II, is het gezondheidstoezicht verplicht voor het werken met het betrokken agens, overeenkomstig de in die bijlage bepaalde procedures.

Werknemers moeten van die verplichting op de hoogte worden gebracht, alvorens hun de taak wordt opgedragen die een risico op blootstelling aan het vermelde gevaarlijke chemisch agens inhoudt.

Art. 40.- Het gezondheidstoezicht wordt uitgevoerd volgens de bepalingen van [het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)].

[Dit toezicht wordt aangevuld met de meest geschikte technieken voor het opsporen van aanwijzingen voor de ziekte of de aandoening. De bijlage IV bij dit besluit bevat een exemplatieve lijst van deze technieken evenals hun minimale uitvoeringstermijn. (5)]

Onze Minister die de tewerkstelling en de arbeid onder zijn bevoegdheid heeft kan deze bijlage aanpassen aan de stand van de wetenschap.

Art. 41.- Gezondheidstoezicht, waarvan de resultaten in aanmerking zullen worden genomen bij de toepassing van preventieve maatregelen op de specifieke arbeidsplaats, is passend wanneer:

- 1° het mogelijk is een verband te leggen tussen de blootstelling van de werknemer aan een gevaarlijk chemisch agens en een aantoonbare ziekte of aandoening; en
- 2° de ziekte of aandoening zich vermoedelijk zou voordoen in de specifieke werkomstandigheden van de werknemer; en
- 3° de onderzoeksmethode voor de werknemers slechts een verwaarloosbaar risico oplevert, dat niet opweegt tegen het gezondheidsrisico dat men loopt wanneer men de onderzoeksmethode niet zou toepassen;
- 4° er deugdelijke technieken voor het opsporen van de ziekte of de aandoening bestaan.

Art. 42.- Voor iedere werknemer die overeenkomstig artikel 39 gezondheidstoezicht ondergaat, wordt een [gezondheidsdossier, bedoeld in afdeling 8 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)], aangelegd en bijgehouden.

Art. 43.- Deze [gezondheidsdossiers (3)] bevatten naast de uitslagen van het uitgeoefende gezondheidstoezicht eveneens alle bewakingsgegevens die representatief zijn voor de blootstelling van de individuele werknemer.

Het uitgevoerde biologisch toezicht en daarmee verband houdende voorschriften maken deel uit van het gezondheidstoezicht.

[De blootstellingsgegevens zijn een onderdeel van het gezondheidsdossier en worden, met inachtneming van het medisch geheim, bewaard door het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht. (3)]

Indien, rekening houdend met het aantal blootgestelde werknemers, het medisch beroepsgeheim kan worden verzekerd, stelt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de anoniem gemaakte blootstellingsgegevens ter beschikking van het Comité.

[De gezondheidsdossiers worden bewaard volgens de bepalingen van onderafdeling 3 van afdeling 8 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers. (3)]

De geneesheren-arbeidsinspecteurs van de Medische Arbeidsinspectie van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid hebben toegang tot de [gezondheidsdossiers (3)] en ontvangen er desgevraagd een afschrift van.

Elke werknemer heeft op zijn verzoek toegang tot zijn [gezondheidsdossiers (3)].

[Indien een onderneming haar werkzaamheden staakt, worden de gezondheidsdossiers door de afdeling of het departement belast met het medisch toezicht verder bewaard of behandeld volgens de bepalingen van onderafdeling 3 van afdeling 8 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers. (3)]

Art. 44.- De werknemer wordt door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer op de hoogte gesteld van de uitslag die op hem persoonlijk betrekking heeft, en krijgt informatie en advies over het gezondheidstoezicht dat hij na beëindiging van de blootstelling zou moeten ondergaan, indien uit het gezondheidstoezicht blijkt:

- 1° ofwel dat bij hem een aantoonbare ziekte of schadelijke invloed op de gezondheid is vastgesteld die volgens de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer het gevolg is van blootstelling aan een gevaarlijk chemisch agens op het werk;
- 2° ofwel dat een bindende biologische grenswaarde is overschreden,

Art. 45.- In de gevallen bedoeld in artikel 44 treft de werkgever de volgende maatregelen:

- 1° hij herziet onverwijld de risico-evaluatie die overeenkomstig artikel 8 is uitgevoerd;
- 2° hij herziet onverwijld de maatregelen die overeenkomstig de artikelen 13 tot 22 genomen zijn om het risico op te heffen of te verkleinen;
- 3° hij houdt rekening met het advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en desgevals van de met het toezicht belaste ambtenaar bij het nemen van maatregelen die nodig zijn om het risico op te heffen of te verkleinen in overeenstemming met de artikelen 17 tot 22, met inbegrip van het geven van ander werk aan de werknemers waarbij geen blootstellingsrisico meer bestaat; en
- 4° hij zorgt voor voortgezet gezondheidstoezicht en treft maatregelen voor een heronderzoek van de gezondheidstoestand van elke andere werknemer die op soortgelijke wijze is blootgesteld. In dergelijke gevallen kunnen de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, dan wel de met het toezicht belaste ambtenaar adviseren de blootgestelde personen een medisch onderzoek te laten ondergaan.

AFDELING X.- GRENSWAARDEN VOOR BEROEPSMATIGE BLOOTSTELLING

Art. 46.- De werkgever is ertoe gehouden de blootstelling zo laag mogelijk te houden. In elk geval is het verboden de grenswaarden opgenomen in bijlage I te overschrijden.

Art. 47.- De vaststelling van de grenswaarden gebeurt in verhouding tot een bepaalde referentieperiode.

Deze bedraagt 8 uur tenzij anders is bepaald. Als de arbeidsduur minder dan acht uur bedraagt, wordt dit de referentieperiode.

Voor bepaalde agentia kan, bij kortstondige blootstelling, een referentieperiode van 15 minuten worden vastgesteld. In dit geval wordt de grenswaarde "kortetijdswaarde" genoemd;

Als er een kortetijdswaarde is vastgesteld, mogen blootstellingen boven de getalwaarde van de over acht uur gemeten grenswaarde slechts viermaal per dag voorkomen, telkens gedurende een periode van maximaal vijftien minuten. Tussen deze perioden met verhoogde blootstelling moeten minstens zestig minuten verlopen.

Voor sommige agentia kunnen grenswaarden worden vastgesteld met een referentieperiode waarvan de duur verschilt van de hierboven vermelde. Deze referentieperiodes zijn dan expliciet vermeld in bijlage I. Voor controlemetingen wordt in dat geval verwezen naar de over die referentieperiode gewogen concentratie.

Wanneer werknemers worden blootgesteld volgens een patroon dat duidelijk afwijkt van het normale (zoals een werkdag van meer dan 8 uur, een werkweek van meer dan 40 uur of een arbeidsweek van meer dan 5 dagen), formuleert de preventieadviseur arbeidsgeneesheer een gemotiveerd voorstel voor de in dat geval te hanteren grenswaarde. Dit voorstel wordt om advies voorgelegd aan het Comité van de betrokken onderneming en gemeld aan de directie van de Medische Arbeidsinspectie van dat gebied.

Art. 48.- De blootstelling via de ademhaling kan worden beoordeeld door de concentratie van het chemisch agens in de ademzone te meten.

Om technische redenen wordt deze ruimte gedefinieerd als een halve bol met een straal van 30 cm die zich bevindt voor het aangezicht. Het centrum van deze bol ligt op het middelpunt van een lijn die de oren verbindt. De basis van deze halve bol ligt in het vlak van deze lijn, het hoogste punt van het hoofd en het strottenhoofd.

Deze definitie is niet van toepassing wanneer ademhalingsbescherming gebruikt wordt.

Art. 49.- Indien de aanwezigheid van een of meer agentia in de vorm van gas, damp of deeltjes in suspensie in de lucht op de arbeidsplaats niet kan worden uitgesloten, moet de situatie worden beoordeeld om vast te stellen of de grenswaarden worden nageleefd.

Bij deze beoordeling moeten er zorgvuldig gegevens worden verzameld over alle factoren die van invloed kunnen zijn op de blootstelling, bijvoorbeeld:

- 1° de gebruikte of voortgebrachte agentia;
- 2° de activiteiten, de technische uitrustingen en de fabricageprocédés;
- 3° de verdeling in de tijd en in de ruimte van de concentraties van de agentia.

Art. 50.- § 1. Een grenswaarde wordt nageleefd indien uit de beoordeling blijkt dat de blootstelling de grenswaarde niet overschrijdt.

Indien de verzamelde gegevens niet volstaan om op betrouwbare wijze vast te stellen of de grenswaarden worden nageleefd, moeten zij worden aangevuld met metingen op de arbeidsplaats.

§ 2. Blijkt uit de beoordeling dat een grenswaarde niet wordt nageleefd, dan:

- 1° moeten de oorzaken van de onoverwijd worden vastgesteld en dienen er onmiddellijk maatregelen te worden uitgevoerd om verbetering te brengen in de situatie;
- 2° moet de situatie vervolgens opnieuw worden beoordeeld.

§ 3. Indien uit de beoordeling blijkt dat de grenswaarden worden nageleefd, moeten daarna met passende tussenpozen, bepaald in overleg met het Comité en met de bevoegde dienst voor preventie en bescherming op het werk, controlemetingen worden verricht.

Hoe dichter de gemeten concentratie bij de grenswaarde ligt, hoe vaker deze controlemetingen, plaats moeten hebben.

§ 4. Indien uit de beoordeling blijkt dat de grenswaarden, gezien het soort arbeidsproces, op langere termijn worden nageleefd en een ingrijpende wijziging van de omstandigheden op de arbeidsplaats die tot een verandering van de blootstelling van de werknemers zou kunnen leiden, niet werd aangebracht, dan kan de frequentie van de controlemetingen om na te gaan of de grenswaarden worden nageleefd, worden verminderd.

In dit geval dient evenwel regelmatig te worden nagegaan of de beoordeling die tot deze conclusie heeft geleid, nog steeds geldt.

De vermindering van de frequentie van de controlemetingen gebeurt volgens de regels vastgesteld in artikel 20, tweede lid.

Art. 51.- De metingen die verricht worden in het kader van de beoordeling van de blootstelling aan chemische agentia op het werk moeten voldoen aan de eisen gesteld in de artikelen 52 tot 60.

Art. 52.- Bij de keuze van een meetmethode worden de technische regels bedoeld in bijlage I, B, 1 nageleefd.

Art. 53.- De monsterneming wordt verricht door:

- 1° de werkgever; of
- 2° de preventieadviseur, of
- 3° de afgevaardigde(n) van het erkend laboratorium indien voor de meting een beroep wordt gedaan op een erkend laboratorium.

De werknemers en het Comité worden actief betrokken en geraadpleegd bij de organisatie en de uitvoering van de monsterneming, onder meer om de mogelijkheid te bieden de representativiteit van de metingen voor normale werkomstandigheden na te gaan.

In geval van betwisting betreffende de monsterneming wordt deze toevertrouwd aan een erkend laboratorium.

Art. 54.- Bij het plannen van metingen dient ervoor gewaakt dat aan de metingen een goede representativiteit wordt verzekerd.

Dit houdt in dat:

- 1° de productieniveaus, omgevingsfactoren en werkzaamheden niet gemanipuleerd of geoptimaliseerd worden;
- 2° de metingen willekeurig worden gespreid over een voldoende aantal dagen om rekening te houden met de fluctuaties volgens de verschillende productiecycli en seizoenen.

Indien om praktische redenen van de bepalingen van bovenvermelde twee punten wordt afgeweken, dient er rekening mee gehouden te worden dat het verkregen beeld op significante wijze kan afwijken van de realiteit.

Art. 55.- De persoon die de monsterneming verricht, heeft hiertoe een specifieke opleiding gevolgd en beschikt over de vereiste kwalificaties om deze te verrichten. Daarenboven beschikt hij over schriftelijke instructies met betrekking tot de wijze waarop de ingezette apparatuur moet worden gebruikt. Hij is tevens op de hoogte van de mogelijkheden en beperkingen van de gebruikte techniek.

Bij een actieve monsterneming gelden voor het gebruik van pompen de voorschriften opgenomen in bijlage I.,C.

De nodige maatregelen worden genomen om de monsters veilig en zonder risico voor contaminatie te vervoeren en te bewaren.

De gegevens die nodig zijn voor een correcte uitvoering van de analyse worden genoteerd door de persoon die instaat voor de monsterneming en worden aan het laboratorium overgemaakt.

Over deze aangelegenheid vindt vooraf overleg plaats met het laboratorium. Deze gegevens worden opgenomen in de instructies voor de persoon die de monsters neemt.

Art. 56.- Tijdens de monsterneming worden de gegevens die nodig zijn voor de verslaggeving en die moeten toelaten een uitspraak te kunnen doen over de representativiteit van de monsterneming, genoteerd. Deze gegevens worden gedurende minstens vijf jaar bewaard.

Art. 57.- De analyse van de monsters worden verricht door:

- 1° het laboratorium van de werkgever; of
- 2° een laboratorium dat erkend of geaccrediteerd is voor de meting van het beschouwde agens.

In het geval van betwisting betreffende de resultaten van deze analyses, worden deze toevertrouwd aan een dienst of laboratorium, met dat doel erkend door de Minister die de Tewerkstelling en Arbeid onder zijn bevoegdheid heeft.

Art. 58.- Wanneer blijkt dat de monsterneming niet correct werd uitgevoerd, bijvoorbeeld bij gebruik van een niet geschikt monsternemingsmedium of een ongeschikt debiet, weigert het laboratorium de analyse uit te voeren.

Het laboratorium ontvangt alle nuttige gegevens die nodig zijn om een correcte analyse uit te voeren.

Het laboratorium bewaart alle basisgegevens van de analyse gedurende minstens vijf jaar.

Wanneer blijkt dat het laboratorium niet voldaan heeft aan de algemene kwaliteitseisen, herhaalt het de analyse van de monsters of van soortgelijke monsters zonder kosten voor de opdrachtgever.

De kwaliteitseisen worden vooraf schriftelijk vastgelegd door de opdrachtgever en het laboratorium op basis van beoordelingsmethodes, werkwijzen en metingen die beantwoorden aan de algemene werkingsvereisten en die het mogelijk maken betrouwbare en bruikbare resultaten op te leveren.

Art. 59.- De werkgever stelt een verslag op over de metingen die tot doel hebben de blootstelling te vergelijken met de grenswaarde.

Wanneer van het agens geen grenswaarde is vastgesteld, wordt als referentie een grenswaarde gebruikt van een agens waarvan de fysico-chemische en toxicologische eigenschappen volgens de huidige stand van de kennis der wetenschap dermate gelijkaardig zijn dat dit agens als een referentie kan worden gebruikt.

Wanneer voor de metingen een beroep wordt gedaan op een erkend laboratorium, maakt het verslag van het laboratorium integraal deel uit van het verslag de werkgever.

De inhoud van het verslag over de meting moet voldoen aan de eisen van de gebruikte metingsmethode en van norm NBN EN 689. Het verslag bevat onder meer de elementen opgenomen in bijlage I, D.

Ingeval de analyse wordt uitbesteed draagt het externe laboratorium de verantwoordelijkheid voor het beproevingsverslag van de analyse.

De werkgever draagt de verantwoordelijkheid voor het volledige verslag van de meting, tenzij hij de meting heeft uitbesteed aan een erkend laboratorium.

Art. 60.- De laboratoria die analyses verrichten van dergelijke monsters, nemen deel aan interlaboratoriumvergelijkingen of vakbekwaamheidsprogramma's, of verrichten analyses

van proefmonsters wanneer de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde erom verzoekt.

Wanneer de resultaten van de deelneming aan deze proeven of programma's onvoldoende zijn, kunnen de verslagen van het laboratorium ongeldig worden verklaard en dienen de metingen te worden overgedaan, zonder kosten voor de klant. De herhaling van de metingen gebeurt slechts nadat het laboratorium heeft aangetoond dat het de analysetechniek beheerst. De criteria die voor de beoordeling van de resultaten van de proeven worden gebruikt, worden vóór de proef vastgelegd.

GRENSSWAARDEN VOOR BEROEPSMATIGE BLOOTSTELLING

De grenswaarde voor gassen en dampen wordt uitgedrukt in ml/m³ (ppm), een waarde die onafhankelijk is van de toestandsgrootheden temperatuur en atmosferische druk; zij mag ook worden uitgedrukt in mg/m³ bij een temperatuur van 20 °C en een druk van 101,3 kPa, een waarde die van die toestandsgrootheden afhankelijk is.

De grenswaarde voor deeltjes in suspensie wordt uitgedrukt in mg/m³ bij de heersende omstandigheden van druk en temperatuur op de arbeidsplaats. Alleen de inhaalbare fractie wordt beschouwd, tenzij anders vermeld.

A. Lijst van de grenswaarden voor blootstelling aan chemische agentia

[

EINECS- nr. CAS-nr (2), (1)	Naam van de agentia	Grenswaarde ppm (3) (5)	Grenswaarde mg/m ³ (3) (6)	Kortetijds- waarde ppm (4) (5)	Kortetijds- waarde mg/m ³ (4) (6)	Bijkomen- de in- deling (7)
200-836-8 00075-07-0	Acetaldehyde	25	46	*	*	M
202-708-7 00098-86-2	Acetofenon	10	50	*	*	
200-662-2 00067-64-1	Aceton	500	1210	1000	2420	
200-835-2 00075-05-8	Acetonitril	20	34	*	*	D
200-816-9 00074-86-2	Acetyleen	*	*	*	*	A
201-191-5 00079-27-6	Acetyleentetrabromide	1	14	*	*	
200-064-1 00050-78-2	Acetylsalicylzuur	*	5	*	*	
203-453-4 00107-02-8	Acroleïne	0,1	0,23	0,3	0,70	
201-173-7 00079-06-1	Acrylamide	*	0,03	*	*	C, D
203-466-5 00107-13-1	Acrylnitril	2	4,4	*	*	C, D
201-177-9 00079-10-7	Acrylzuur	2	6,0	*	*	D
204-673-3 00124-04-9	Adipinezuur	*	5	*	*	
203-896-3 00111-69-3	Adiponitril	2	8,9	*	*	D
206-215-8 00309-00-2	Aldrin	*	0,25	*	*	D
200-812-7 00074-82-8	Alifatische koolwaterstoffen in gasvorm: Alkanen	1000	*	*	*	
200-814-8 00074-84-0	(C1-C4)					
200-827-9 00074-98-6						
203-448-7 00106-97-8						
200-857-2 00075-28-5						
203-470-7 00107-18-6	Allylalcohol	2	4,8	4	9,6	D
203-457-6 00107-05-1	Allylchloride	1	3	2	6	
203-442-4 00106-92-3	Allylglycidylether	5	23	10	48	
218-550-7 02179-59-1	Allylpropyldisulfide	2	12	3	18	
231-072-3 07429-90-5	Aluminium (lasrook)	*	5	*	*	
231-072-3 07429-90-5	Aluminium (metaal)	*	10	*	*	
231-072-3 07429-90-5	Aluminium (pyrofoor poeder)	*	5	*	*	
231-072-3b 07429-90-5	Aluminiumalkylen (als Al)	*	2	*	*	
215-691-6 01344-28-1	Aluminiumoxide (als Al)	*	10	*	*	
-- --	Aluminiumzouten (oplosbaar) (als Al)	*	2	*	*	
203-992-5 01302-74-5	Amaril	*	10	*	*	
202-635-3 00092-67-1	4-Aminobifenyl	*	*	*	*	D
207-988-4 00504-29-0	2-Aminopyridine	0,5	1,9	*	*	
200-521-5 00061-82-5	Amitrol	*	0,2	*	*	
231-635-3 07664-41-7	Ammoniak	20	14	50	36	
235-186-4 12125-02-9	Ammoniumchloride (rook)	*	10	*	20	

223-320-4	03825-26-1	Ammoniumperfluorocanoaat	*	0,01	*	*	D
231-786-5	07727-54-0	Ammoniumpersulfaat	*	0,1	*	*	
231-871-7	07773-06-0	Ammoniumsulfamaat	*	10	*	*	
200-539-3	00062-53-3	Aniline en - homologen	2	7,7	*	*	D
249-496-2	29191-52-4	Anisidine isomeren (o.-p.-)	0,1	0,5	*	*	D
231-146-5	07440-36-0	Antimoon en verbindingen (als Sb)	*	0,5	*	*	
201-706-3	00086-88-4	ANTU	*	0,3	*	*	
--	07440-37-1	Argon	*	*	*	*	A
231-148-6	07440-38-2	Arseen en anorganische verbindingen (als As)	*	0,1	*	*	C
232-066-3	07784-42-1	Arsine	0,05	0,16	*	*	
--	--	Asbest (zie onder "vezels")					
232-490-9	08052-42-4	Asfalt (petroleum) (rook)	*	5	*	*	
217-617-8	01912-24-9	Atrazine	*	5	*	*	
201-676-1	00086-50-0	Aziënfos-methyl	*	0,2	*	*	D
200-580-7	00064-19-7	Azijnzuur	10	25	15	38	
203-564-8	00108-24-7	Azijnzuuranhydride	5	21	*	*	
231-149-1	07440-39-3	Barium (oplosbare verbindingen) (als Ba)	*	0,5	*	*	
231-784-4	07727-43-7	Bariumsulfaat	*	10	*	*	
241-775-7	17804-35-2	BenomyI	0,84	10	*	*	
200-753-7	00071-43-2	Benzeen	1	3,25	*	*	C, D
202-199-1	00092-87-5	Benzydine	*	*	*	*	D
232-349-1	08006-61-9	Benzine	300	903	500	1501	
200-028-5	00050-32-8	Benzo[a]pyreen	*	*	*	*	
202-634-5	00098-07-7	Benzotrichloride	*	*	0,1	0,81	C, D, M
202-710-8	00098-88-4	Benzoylchloride	*	*	0,5	2,8	M
205-399-7	00140-11-4	Benzylacetaat	10	62	*	*	
202-853-6	00100-44-7	Benzylchloride	1	5,3	*	*	
231-150-7	07440-41-7	Beryllium en -verbindingen (als Be)	*	0,002	*	*	C
202-163-5	00092-52-4	BifenyI	0,2	1,3	*	*	
221-220-5	03033-62-3	Bis(2-dimethylamino- ethyl)oxide	0,05	0,33	0,15	1	D
215-135-2	01304-82-1	Bismuttelluride (als Bi2Te3)	*	10	*	*	
215-135-2	01304-82-1	Bismuttelluride (gedrenkt in Se) (als Bi2Te3)	*	5	*	*	
215-125-8	01303-86-2	Booroxide	*	10	*	*	
233-657-9	10294-33-4	Boortribromide	1	10	*	*	M
231-569-5	07637-07-2	Boortrifluoride	*	*	1	3	M
215-540-4	01330-43-4	Boraat, anorganische verbindingen van	*	2	*	6	
	01303-96-4						
	12179-04-3						
233-139-2	10043-35-3						
206-245-1	00314-40-9	Bromacil	*	10	*	*	
200-854-6	00075-25-2	Bromofom	0,5	5,3	*	*	D
231-778-1	07726-95-6	Broom	0,1	0,67	0,2	1,3	
232-157-8	07789-30-2	Broompentafluoride	0,1	0,73	*	*	
203-445-0	00106-94-5	1-Broompropan	10	51	*	*	
203-450-8	00106-99-0	1,3-Butadieen	2	4,5	*	*	C
200-751-6	00071-36-3	n-Butanol	50	154	*	*	D, M
201-158-5	00078-92-2	sec-Butanol	100	307	*	*	
200-889-7	00075-65-0	tert-Butanol	100	307	*	*	
201-159-0	00078-93-3	2-Butanon	200	600	300	900	
215-661-2	01338-23-4	2-Butanonperoxide	0,2	1,5	*	*	M
203-905-0	00111-76-2	2-Butoxy-ethanol	20	98	50	246	D
203-961-6	00112-34-5	2-(2-Butoxyethoxy)ethanol	10	67,5	15	101,2	
203-933-3	00112-07-2	2-Butoxyethylacetaat	20	133	50	333	D
204-658-1	00123-86-4	n-Butylacetaat	150	723	200	964	
203-300-1	00105-46-4	sec-Butylacetaat	200	964	*	*	

208-760-7	00540-88-5	tert-Butylacetaat	200	964	*	*	
205-480-7	00141-32-2	n-Butylacrylaat	2	11	10	53	
203-699-2	00109-73-9	n-Butylamine	5	15	*	*	D, M
--	01189-85-1	tert-Butylchromaat (als CrO3)	*	0,1	*	*	D, M
201-933-8	00089-72-5	o-sec-Butylfenol	5	31	*	*	D
219-376-4	02426-08-6	n-Butylglycidylether	3	16,2	*	*	D
205-316-4	00138-22-7	Butyllactaat	5	30	*	*	
203-705-3	00109-79-5	Butylmercaptaan	0,5	1,8	*	*	
202-675-9	00098-51-1	p-tert-Butyltolueen	1	6,2	*	*	
231-152-8	07440-43-9	Cadmium en verbindingen, als Cd (inadembare deeltjes)	*	0,002	*	*	C
231-152-8	07440-43-9	Cadmium en verbindingen, als Cd (inhaleerbare deeltjes)	*	0,01	*	*	C
215-279-6	01317-65-3	Calciumcarbonaat	*	10	*	*	
237-366-8	13765-19-0	Calciumchromaat als Cr	*	0,001	*	*	C
205-861-8	00156-62-7	Calciumcyanamide	*	0,5	*	*	
209-740-0	00592-01-8	Calciumcyanide	*	*	*	5	D, M
215-137-3	01305-62-0	Calciumhydroxide	*	5	*	*	
215-138-9	01305-78-8	Calciumoxide	*	2	*	*	
215-710-8	01344-95-2	Calciumsilicaat (synthetisch)	*	10	*	*	
231-900-3	07778-18-9	Calciumsulfaat	*	10	*	*	
203-313-2	00105-60-2	Caprolactam (damp)	2,2	10	8,7	40	
203-313-2	00105-60-2	Caprolactam (stof)	*	1	*	3	
205-087-0	00133-06-2	Captaan	*	5	*	*	
219-363-3	02425-06-1	Captafol	*	0,1	*	*	C, D
200-500-0	00063-25-2	Carbaryl	*	5	*	*	
210-353-0	01563-66-2	Carbofuraan	*	0,1	*	*	
206-534-2	00353-50-4	Carbonylfluoride	2	5,5	5	13	
204-427-5	00120-80-9	Catechol	5	23	*	*	D
232-674-9	09004-34-6	Cellulose	*	10	*	*	
244-344-1	21351-79-1	Cesiumhydroxide	*	2	*	*	
203-405-2	00106-51-4	Chinon	0,1	0,45	*	*	
231-959-5	07782-50-5	Chloor	*	*	0,5	1,5	
203-472-8	00107-20-0	Chlooracetaldehyde	*	*	1	3,2	M
208-531-1	00532-27-4	_Chlooracetofenon	0,05	0,32	*	*	
201-161-1	00078-95-5	Chlooraceton	1	3,9	*	*	D, M
201-171-6	00079-04-9	Chlooracetylchloride	0,05	0,23	0,15	0,7	D
203-628-5	00108-90-7	Chloorbenzeen	5	23	15	70	
220-278-9	02698-41-1	o-Chloorbenzylideenmalonitril	0,05	0,40	*	*	D, M
--	53469-21-9	Chloorbifenyl (42 % Cl)	*	1	*	*	D
--	11097-69-1	Chloorbifenyl (54 % Cl)	*	0,5	*	*	D
--	31242-93-0	Chloorbifenyloxide	*	0,5	*	*	
200-826-3	00074-97-5	Chloorbroommethaan	200	1075	*	*	
200-349-0	00057-74-9	Chloordaan	*	0,5	*	*	D
200-871-9	00075-45-6	Chloordifluormethaan	1000	3600	*	*	
233-162-8	10049-04-4	Chloordioxide	0,1	0,28	0,3	0,84	
203-459-7	00107-07-3	2-Chloorethanol	*	*	1	3,3	D, M
232-283-3	08001-35-2	Chloorkamfeen (60% Cl)	*	0,5	*	1	D
208-832-8	00542-88-1	bis-Chloormethylether	0,001	0,0048	*	*	C
202-809-6	00100-00-5	p-Chloornitrobenzeen	0,1	0,65	*	*	D
209-990-0	00600-25-9	1-Chloor-1-nitropropan	2	10	*	*	
200-938-2	00076-15-3	Chloorpentafluorethaan	1000	6412	*	*	
200-930-9	00076-06-2	Chloorpicine	0,1	0,68	*	*	
204-819-6	00127-00-4	1-Chloor-2-propanol	1	4	*	*	D
201-154-3	00078-89-7	2-Chloor-1-propanol	1	4	*	*	D
209-952-3	00598-78-7	2-Chloorpropionzuur	0,1	0,45	*	*	D

220-864-4	02921-88-2	Chloorpyrifos (damp en aerosol)	*	0,1	*	*	D
215-557-7	02039-87-4	o-Chloorstyreen	50	287	75	431	
202-424-3	00095-49-8	o-Chloorlooleen	50	263	*	*	
232-230-4	07790-91-2	Chloortrifluoride	*	*	0,1	0,39	M
200-663-8	00067-66-3	Chloroform	2	10	*	*	D
204-818-0	00126-99-8	2-Chloropreen	10	37	*	*	D
--	--	Chromieterts (verwerking) (als Cr)	*	0,05	*	*	
239-056-8	14977-61-8	Chromylchloride	0,025	0,16	*	*	
231-157-5	07440-47-3	Chroom (metaal) en anorganische verbindingen (met uitzondering van Cr VI verbindingen)	*	0,5	*	*	
--	--	Chroom VI-wateronoplosbare verbindingen (als Cr) (elders niet ingedeeld)	*	0,01	*	*	C
--	--	Chroom VI-wateroplosbare verbindingen (als Cr) (elders niet ingedeeld)	*	0,05	*	*	C
221-008-2	02971-90-6	Clopidol	*	10	*	*	
215-293-2	01319-77-3	Cresol (alle isomeren)	5	22	*	*	D
204-647-1	04170-30-3	Crotonaldehyde	*	*	0,3	0,87	D, M
206-083-1	00299-86-5	Crufomaat	*	5	*	*	
202-704-5	00098-82-8	Cumeen	20	100	50	250	D
206-992-3	00420-04-2	Cyaanamide	0,58	1	*	*	D
207-306-5	00460-19-5	Cyanogeen	10	21	*	*	
208-052-8	00506-77-4	Cyanogeenchloride	0,3	0,76	*	*	M
203-806-2	00110-82-7	Cyclohexaan	200	700	*	*	
203-630-6	00108-93-0	Cyclohexanol	50	209	*	*	D
203-631-1	00108-94-1	Cyclohexanon	10	40,8	20	81,6	D
203-807-8	00110-83-8	Cyclohexeen	300	1025	*	*	
203-629-0	00108-91-8	Cyclohexylamine	10	42	*	*	
204-500-1	00121-82-4	Cycloniet	*	1,5	*	*	D
206-016-6	00287-92-3	Cyclopentaan	600	1800	*	*	
208-335-4	00542-92-7	1,3-Cyclopentadien	75	206	*	*	
236-049-1	13121-70-5	Cyhexatin	*	5	*	*	
202-361-1	00094-75-7	2,4-D	*	10	*	*	
200-024-3	00050-29-3	DDT (dichloorbifenyiltrichloorethaan)	*	1	*	*	
241-711-8	17702-41-9	Decaboraan	0,05	0,25	0,15	0,76	D
--	--	Deeltjes die niet elders worden ingedeeld (inadembare fractie)	*	3	*	*	
--	--	Deeltjes die niet elders worden ingedeeld (inhalerbare fractie)	*	10	*	*	
--	08065-48-3	Demeton (damp en aerosol)	*	0,05	*	*	D
213-052-6	00919-86-8	Demeton-S-methyl (damp en aerosol)	*	0,05	*	*	D
206-373-8	00333-41-5	Diazinon (damp en aerosol)	*	0,01	*	*	D
206-382-7	00334-88-3	Diazomethaan	0,2	0,34	*	*	C
202-327-6	00094-36-0	Dibenzoylperoxide	*	5	*	*	
242-940-6	19287-45-7	Diboraan	0,1	0,11	*	*	
203-057-1	00102-81-8	2-N-Dibutylamino-ethanol	0,5	3,6	*	*	D
--	02528-36-1	Dibutylfosfaat	0,3	3,6	*	*	D
203-509-8	00107-66-4	Dibutylfosfaat	1	8,7	2	17	
201-557-4	00084-74-2	Dibutylftalaat	*	5	*	*	
204-881-4	00128-37-0	Di-tert-butyl-4-methylfenol	*	10	*	*	
--	07572-29-4	Dichlooracetyleen	*	*	0,1	0,40	M
201-207-0	00079-43-6	Dichloorazijnzuur	0,5	2,7	*	*	D
202-425-9	00095-50-1	o-Dichloorbenzeen	20	122	50	306	D
203-400-5	00106-46-7	p-Dichloorbenzeen	10	61	50	306	
202-109-0	00091-94-1	3,3'-Dichloorbenzidine	*	*	*	*	D
212-121-8	00764-41-0	1,4-Dichloor-2-buteen	0,005	0,025	*	*	C, D
200-893-9	00075-71-8	Dichloordifluormethaan	1000	5022	*	*	

204-258-7	00118-52-5	1,3-Dichloor-5,5-dimethylhydatoïne	*	0,2	*	0,4	
200-863-5	00075-34-3	1,1-Dichloorethaan	100	412	*	*	D
203-458-1	00107-06-2	1,2-Dichloorethaan	10	41	*	*	C
200-864-0	00075-35-4	1,1-Dichloorethyleen	5	20	20	80	
208-750-2	00540-59-0	1,2-Dichloorethyleen	200	805	*	*	
203-870-1	00111-44-4	2,2'-Dichloorethylether	5	29	10	59	D
200-869-8	00075-43-4	Dichloorfluormethaan	10	43	*	*	
209-854-0	00594-72-9	1,1-Dichloor-1-nitro-ethaan	2	12	*	*	
201-152-2	00078-87-5	1,2-Dichloorpropaan	75	352	110	515	
208-826-5	00542-75-6	1,3-Dichloorpropoen	1	4,6	*	*	D
200-923-0	00075-99-0	2,2-Dichloorpropionzuur	*	5	*	*	
200-937-7	00076-14-2	Dichloortetrafluorethaan	1000	7092	*	*	
200-547-7	00062-73-7	Dichloorvos (damp en aerosol)	0,1	*	*	D	
205-494-3	00141-66-2	Dicrotosis	*	0,25	*	*	D
201-052-9	00077-73-6	Dicyclopentadien	5	27	*	*	
201-039-3	00102-54-5	Dicyclopentadi-enyljizer	*	10	*	*	
200-484-5	00060-57-1	Dieldrin	*	0,25	*	*	D
203-868-0	00111-42-2	Di-ethanolamine	0,46	2	*	*	D
203-716-3	00109-89-7	Di-ethylamine	5	15	10	30	D
202-845-2	00100-37-8	Di-ethylamino-ethanol	2	9,7	*	*	D
203-865-4	00111-40-0	Di-ethyleentriamine	1	4,3	*	*	D
200-467-2	00060-29-7	Di-ethylether	100	308	200	616	
201-550-6	00084-66-2	p-Di-ethylftalaat	*	5	*	*	
202-490-3	00096-22-0	Diethylketon	200	715	300	1074	
204-539-4	00122-39-4	Difenylamine	*	10	*	*	
202-966-0	00101-68-8	Difenylmethaan-4,4'-di-isocynaat (MDI)	0,005	0,052	*	*	
202-981-2	00101-84-8	Difenyloxyde (damp)	1	7	2	14	
200-885-5	00075-61-6	Diffuordibromomethaan	100	870	*	*	
200-867-7	00075-38-7	1,1-Difluoretheen	500	1330	*	*	
218-802-6	02238-07-5	Diglycidylether	0,1	0,54	*	*	
203-558-5	00108-18-9	Di-isopropylamine	5	21	*	*	D
204-826-4	00127-19-5	N,N-Dimethylacetamide	10	36	20	72	D
204-697-4	00124-40-3	Dimethylamine	2	3,8	5	9,4	
204-493-5	00121-69-7	N,N-Dimethylaniline	5	25	10	51	D
204-065-8	00115-10-6	Dimethylether	1000	1920	*	*	
--	14857-34-2	Dimethylethoxysilaan	0,5	2,1	1,5	6,5	
200-679-5	00068-12-2	N,N-Dimethylformamide	10	30	*	*	D
205-011-6	00131-11-3	Dimethylftalaat	*	5	*	*	
203-620-1	00108-83-8	2,6-dimethyl-4-heptanon	25	147	*	*	
200-316-0	00057-14-7	1,1-Dimethylhydrazine	0,01	0,025	*	*	C, D
201-058-1	00077-78-1	Dimethylsulfaat	0,1	0,53	*	*	C, D
200-846-2	00075-18-3	Dimethylsulfide	10	26	*	*	
246-673-6	25154-54-5	Dinitrobenzeen (alle isomeren)	0,15	1	*	*	D
208-601-1	00534-52-1	4,6-Dinitro-o-cresol	*	0,2	*	*	D
205-706-4	00148-01-6	3,5-Dinitro-o-toluamide	*	5	*	*	
246-836-1	25321-14-6	Dinitrotolueen (alle isomeren)	*	0,15	*	*	D
204-211-0	00117-81-7	Di-sec-octylftalaat	*	5	*	10	
204-661-8	00123-91-1	1,4-Dioxaan	25	91	*	*	D
201-107-7	00078-34-2	Dioxathion (damp en aerosol)	*	0,1	*	*	D
211-463-5	00646-06-0	1,3-Dioxolaan	20	62	*	*	
252-104-2	34590-94-8	Dipropyleenglycolmonomethylether	50	308	*	*	D
201-599-4	02764-72-9	Diquat (inadembaar stof)	*	0,1	*	*	D
201-599-4	02764-72-9	Diquat (inhalerbaar stof)	*	0,5	*	*	D
202-607-8	00097-77-8	Disulfiram	*	2	*	*	
206-054-3	00298-04-4	Disulfoton	*	0,1	*	*	D

206-354-4	00330-54-1	Diuron	*	10	*	*		
215-325-5	01321-74-0	1,4-Divinylbenzeen	10	54	*	*		
203-984-1	00112-55-0	Dodecylmercaptaan	0,1	0,84	*	*		
204-079-4	00115-29-7	Endosulfan	*	0,1	*	*		D
200-775-7	00072-20-8	Endrin	*	0,1	*	*		D
237-553-4	13838-16-9	Enfluraan	75	574	*	*		
203-439-8	00106-89-8	Epichloorhydrine	0,5	2	*	*		C, D
218-276-8	02104-64-5	EPN	*	0,1	*	*		D
200-578-6	00064-17-5	Ethanol	1000	1907	*	*		
205-483-3	00141-43-5	Ethanolamine	1	2,5	3	7,6		D
200-815-3	00074-85-1	Etheen	200	233	*	*		A
209-242-3	00563-12-2	Ethion (damp en aerosol)	*	0,05	*	*		D
203-804-1	00110-80-5	2-Ethoxy-ethanol	5	18	*	*		D
203-839-2	00111-15-9	2-Ethoxy-ethylacetaat	5	27	*	*		D
205-500-4	00141-78-6	Ethylacetaat	400	1461	*	*		
205-438-8	00140-88-5	Ethylacrylaat	5	20	15	62		
200-834-7	00075-04-7	Ethylamine	5	9,4	15	28,2		D
202-849-9	00100-41-4	Ethylbenzeen	100	442	125	551		D
200-825-8	00074-96-4	Ethylbromide	5	22	*	*		D
200-830-5	00075-00-3	Ethylchloride	100	268	*	*		D
203-468-6	00107-15-3	Ethyleendiamine	10	25	*	*		D
203-444-5	00106-93-4	Ethyleendibromide	*	*	*	*		D
203-473-3	00107-21-1	Ethyleenglycol	20	52	40	104		D, M
211-063-0	00628-96-6	Ethyleenglycolnitraat	0,05	0,31	*	*		D
205-793-9	00151-56-4	Ethyleenimine	0,5	0,89	*	*		C, D
200-849-9	00075-21-8	Ethyleenoxide	1	1,8	*	*		C
203-721-0	00109-94-4	Ethylformiaat	100	307	*	*		
205-743-6	00149-57-5	2-Ethylhexaanzuur (damp en aerosol)	*	5	*	*		
240-347-7	16219-75-3	5-Ethylideen-2-norborneen	5	25	*	*		M
200-837-3	00075-08-1	Ethylmercaptaan	0,5	1,3	*	*		
202-885-0	00100-74-3	N-Ethylmorpholine	5	24	*	*		D
201-083-8	00078-10-4	Ethylsilicaat	10	86	*	*		
211-309-7	00637-92-3	Ethyl tert-butyl ether (ETBE)	5	21	*	*		
244-848-1	22224-92-6	Fenamifos	*	0,1	*	*		D
203-632-7	00108-95-2	Fenol	2	7,8	*	*		D
202-196-5	00092-84-2	Fenothiazine	*	5	*	*		D
204-114-3	00115-90-2	Fensulfotion	*	0,01	*	*		D
200-231-9	00055-38-9	Fenthion	*	0,2	*	*		D
203-584-7	00108-45-2	m-Fenyleendiamine	*	0,1	*	*		
202-430-6	00095-54-5	o-Fenyleendiamine	*	0,1	*	*		
203-404-7	00106-50-3	p-Fenyleendiamine	*	0,1	*	*		
211-325-4	00638-21-1	Fenylfosfine	0,05	0,23	*	*		M
204-557-2	00122-60-1	Fenylglycidylether	0,1	0,6	*	*		D
202-873-5	00100-63-0	Fenylhydrazine	0,1	0,45	*	*		D
238-484-2	14484-64-1	Ferbam	*	10	*	*		
--	12604-58-9	Ferrovanadium (stof)	*	1	*	3		
231-954-8	07782-41-4	Fluor	1	1,58	2	3,16		
--	--	Fluoriden (anorganische)	*	2,5	*	*		
213-408-0	00944-22-9	Fonofos	*	0,1	*	*		D
206-052-2	00298-02-2	Foraat	*	0,05	*	0,2		D
200-001-8	00050-00-0	Formaldehyde	*	*	0,3	0,38		M
200-842-0	00075-12-7	Formamide	10	18	*	*		D
232-260-8	07803-51-2	Fosfine	0,1	0,14	0,2	0,28		
231-768-7	07723-14-0	Fosfor (wit)	0,02	0,1	*	*		
233-046-7	10025-87-3	Fosforoxidechloride	0,1	0,64	*	*		

233-060-3	10026-13-8	Fosforpentachloride	0,1	0,86	*	*		
215-242-4	01314-80-3	Fosforpentasulfide	*	1	*		3	
215-236-1	01314-56-3	Fosforpentoxide	*	1	*		*	
231-749-3	07719-12-2	Fosfortrichloride	0,2	1,1	0,5		2,8	
231-633-2	07664-38-2	Fosforzuur	*	1	*		2	
200-870-3	00075-44-5	Fosgeen	0,02	0,08	0,1		0,4	
210-933-7	00626-17-5	m-Flaaldinitril	*	5	*		*	
201-607-5	00085-44-9	Flaalzuuranhydride	1	6,2	*		*	
202-627-7	00098-01-1	2-Furaldehyde	2	8,0	*		*	D
202-626-1	00098-00-0	Furfurylalcohol	10	41	15	61		D
215-114-8	01303-00-0	Galliumarsenide (inadembare fractie)	*	0,0003	*		*	
231-961-6	07782-65-2	Germaniumtetrahydride	0,2	0,64	*		*	
--	--	Glasvezelstof	*	10	*		*	
203-856-5	00111-30-8	Glutaaraldehyde	*	*	0,05	0,21		M
200-289-5	00056-81-5	Glycerine (nevel)	*	10	*		*	
209-128-3	00556-52-5	Glycidol	2	6,2	*		*	
203-474-9	00107-22-2	Glyoxal (damp en aerosol)	*	0,1	*		*	
--	--	Graanstof	*	4	*		*	
231-955-3	07782-42-5	Grafiet (vezels uitgezonderd) (inadembare fractie)	*	2	*		*	
233-166-4	07440-58-6	Hafnium	*	0,5	*		*	
205-796-5	00151-67-7	Halothaan	50	410	*		*	
205-563-8	00142-82-5	n-Heptaan	400	1664	500	2085		
200-962-3	00076-44-8	Heptachloor	*	0,05	*	*	*	D
213-831-0	01024-57-3	Heptachloorepoxide	*	0,05	*	*	*	D
203-767-1	00110-43-0	2-Heptanon	50	238	100	475		D
203-388-1	00106-35-4	3-Heptanon	20	95	*		*	
204-608-9	00123-19-3	4-Heptanon	50	236	*	*	*	
--	73513-42-5	Hexaan (andere isomeren dan n-hexaan)	500	1786	1000	3551		
203-777-6	00110-54-3	n-Hexaan	20	72	*		*	
204-679-6	00124-09-4	1,6-Hexaandiamine	0,5	2,3	*		*	
203-489-0	00107-41-5	1,6-Hexaandiol	25	123	*	*	*	M
204-273-9	00118-74-1	Hexachloorbenzeen	*	0,002	*	*	*	C, D
201-765-5	00087-68-3	Hexachloorbutadieen	0,02	0,21	*	*	*	D
201-029-3	00077-47-4	Hexachloorcyclopentadieen	0,01	0,11	*	*	*	
200-666-4	00067-72-1	Hexachloorethaan	1	9,8	*	*	*	D
216-641-3	01335-87-1	Hexachlooraфтаaleen	*	0,2	*	*	*	D
211-676-3	00684-16-2	Hexafluoraceton	0,1	0,69	*		*	D
236-086-3	13149-00-3	Hexahydroftaalzuur-anhydride (cis-isomeer)	*	*	*		0,005	M
238-009-9	14166-21-3	Hexahydroftaalzuur- anhydride (trans-isomeer)	*	*	*		0,005	M
212-485-8	00822-06-0	Hexamethyleendi-isocynaat	0,005	0,034	*	*	*	
211-653-8	00680-31-9	Hexamethylfosforamide	*	*	*	*	*	D
209-731-1	00591-78-6	2-Hexanon	5	20	*	*	*	D
209-753-1	00592-41-6	1-Hexeen	50	175	*	*	*	
203-621-7	00108-84-9	sec-Hexylacetaat	50	299	*	*	*	
--	--	Houtstof (inhaleerbare fractie)	*	3	*		*	
--	--	Hout (stof van hard hout), (inhaleerbare fractie)	*	3	*		*	C
206-114-9	00302-01-2	Hydrazine	0,01	0,013	*	*	*	C, D
204-617-8	00123-31-9	Hydrochinon	*	2	*		*	
204-626-7	00123-42-2	4-Hydroxy-4-methyl-2-pentanon	50	241	*		*	
200-909-4	00075-86-5	2-Hydroxy-2-methylpropanitril	*	*	4,7	5,1		D, M
213-663-8	00999-61-1	2-Hydroxypropylacrylaat	0,5	2,8	*	*	*	D
215-168-2	01309-37-1	IJzeroxide (rook) (Fe2O3) (als Fe)	2	5	*	*	*	
236-670-8	13463-40-6	IJzerpentacarbonyl (als Fe)	0,1	0,23	0,2	0,46		
--	--	IJzerzouten (oplosbaar) (als Fe)	*	1	*	*	*	
202-393-6	00095-13-6	Indeen	10	49	*		*	

231-180-0	07440-74-6	Indium en -verbindingen (als In)	*	0,1	*	*		
203-745-1	00110-19-0	Isobutylacetaat	150	723	*	*		
201-148-0	00078-83-1	Isobutylalcohol	50	154	*	*		
208-819-7	00542-56-3	Isobutylnitriet (damp en aerosol)	*	*	1	4,3	C, M	
201-126-0	00078-59-1	Isoforon	*	*	5	28	M	
223-861-6	04098-71-9	Isoforondi-isocyanaat	0,005	0,046	*	*	D	
248-133-5	26952-21-6	Iso-octylalcohol	50	270	*	*	D	
204-663-5	00123-51-3	Isopentylalcohol	100	366	125	459		
203-685-6	00109-59-1	2-Isopropoxy-ethanol	25	108	*	*	D	
203-561-1	00108-21-4	Isopropylacetaat	100	424	200	849		
200-661-7	00067-63-0	Isopropylalcohol	400	997	500	1248		
200-860-9	00075-31-0	Isopropylamine	5	12	10	24		
211-397-7	00768-52-5	N-Isopropylaniline	2	11	*	*	D	
203-560-6	00108-20-3	Isopropylether	250	1055	310	1319		
223-672-9	04016-14-2	Isopropylglycidylether	50	241	75	361		
200-874-5	00075-47-8	Jodoform	0,6	10	*	*		
231-442-4	07553-56-2	Jood	0,1	1	*	*	M	
205-792-3	00151-50-8	Kaliumcyanide	*	*	*	5	D, M	
215-181-3	01310-58-3	Kaliumhydroxide	*	*	*	2	M	
--	07727-21-1	Kaliumpersulfaat	*	0,1	*	*		
200-945-0	00076-22-2	Kamfer (synthetisch)	2	12	3	19		
--	01332-58-7	Kaolien (inadembare fractie)	*	2	*	*		
--	--	Katoenstof (ruw; thoracaal stof)	*	0,2	*	*		
232-366-4	08008-20-6	Kerosine (als totale koolwaterstofdamp): toepassing beperkt tot omstandigheden met verwaarloosbare blootstelling aan aerosolen	*	200	*	*	D	
207-336-9	00463-51-4	Keteen	0,5	0,87	1,5	2,6		
233-514-0	10210-68-1	Kobaltcarbonyl (als Co)	*	0,1	*	*		
--	16842-03-8	Kobalthydrocarbonyl (als Co)	*	0,1	*	*		
231-158-0	07440-48-4	Kobaltmetaal (stof en rook)als Co	*	0,02	*	*		
204-696-9	00124-38-9	Koolstofdioxide	5000	9131	30000	54784	A	
211-128-3	00630-08-0	Koolstofmonoxide	25	29	*	*		
200-843-6	00075-15-0	Koolstofdissulfide	10	31	*	*	D	
232-361-7	65996-93-2	Koolteer (uit koolteer afkomstige deeltjes extra-heerbaar met cyclohexaan)	*	0,2	*	*	C	
215-609-9	01333-86-4	Koolzwart	*	3,6	*	*		
231-159-6	07440-50-8	Koper (rook) (als Cu)	*	0,2	*	*		
231-159-6	07440-50-8	Koper (stof en nevel) (als Cu)	*	1	*	*		
231-106-7	07439-97-6	Kwik (alkylverbindingen) (als Hg)	*	0,01	*	0,03	D	
231-106-7	07439-97-6	Kwik (anorganisch en metallisch) (als Hg)	*	0,025	*	*	D	
231-106-7	07439-97-6	Kwik (arylverbindingen) (als Hg)	*	0,1	*	*	D	
233-032-0	10024-97-2	Lachgas	50	91	*	*		
--	--	Lasrook (niet elders gespecificeerd)	*	5	*	*		
232-689-0	09006-04-6	Latex (natuurrubber)	*	0,001	*	*		
200-401-2	00058-89-9	Lindaan	*	0,5	*	*	D	
237-018-5	07580-67-8	Lithiumhydride	*	0,025	*	*		
231-100-4	07439-92-1	Lood, anorganisch, stof en rook, als Pb	*	0,15	*	*		
232-064-2	07784-40-9	Loodarsenaat (als PbHAsO4)	*	0,15	*	*		
231-846-0	07758-97-6	Lood(II)chromaat (als Cr)	*	0,012	*	*		
231-846-0	07758-97-6	Lood(II)chromaat (als Pb)	*	0,05	*	*		
270-704-2	68476-85-7	LPG	1000	1826	*	*		
208-915-9	00546-93-0	Magnesium	*	10	*	*		
215-171-9	01309-48-4	Magnesiumoxide (rook)	*	10	*	*		
204-479-7	00121-75-5	Malathion (damp en aerosol)	*	1	*	*	D	
203-571-6	00108-31-6	Malinezuuranhydride	0,1	0,41	*	*		
231-105-1	07439-96-5	Mangaan, en -verbindingen (als Mn)	*	0,2	*	*		

235-142-4	12079-65-1	Mangaancyclopentadi-enyltricarbonyl (als Mn)	*	0,1	*	*	D
--	--	Meelstof	*	0,5	*	*	
203-604-4	00108-67-8	Mesityleen (trimethylbenzenen)	20	100	*	*	
204-817-5	00126-98-7	Methacrylonitril	1	2,7	*	*	D
201-204-4	00079-41-4	Methacrylzuur	20	71	*	*	
200-659-6	00067-56-1	Methanol	200	266	250	333	D
240-815-0	16752-77-5	Methomyl	*	2,5	*	*	
200-779-9	00072-43-5	Methoxychloor	*	10	*	*	
203-713-7	00109-86-4	2-Methoxy-ethanol	5	16	*	*	D
203-906-6	00111-77-3	2-(2-Methoxyethoxy)ethanol	10	50,1	*	*	D
203-772-9	00110-49-6	2-Methoxy-ethylacetaat	5	24	*	*	D
205-769-8	00150-76-5	4-Methoxyfenol	*	5	*	*	
203-539-1	00107-98-2	1-Methoxy-2-propanol	100	375	150	568	D
203-603-9	00108-65-6	2-(1-Methoxy)propylacetaat	50	275	100	550	D
203-528-1	00563-80-4	3-Methyl-2-butanon	200	715	*	*	
201-185-2	00079-20-9	Methylacetaat	200	615	250	768	
200-828-4	00074-99-7	Methylacetyleen	1000	1664	*	*	
--	--	Methylacetyleen-propadieen (gasmengsel)	1000	1664	1250	2080	
202-500-6	00096-33-3	Methylacrylaat	2	7,2	*	*	D
203-714-2	00109-87-5	Methylal	1000	3155	*	*	
200-820-0	00074-89-5	Methylamine	5	6,6	15	19	
202-870-9	00100-61-8	N-Methylaniline	0,5	2,2	*	*	D
200-813-2	00074-83-9	Methylbromide	5	19	*	*	D
216-653-1	01634-04-4	Methyl tertiair butyl ether	40	146	*	*	
200-817-4	00074-87-3	Methylchloride	50	104	100	210	D
205-275-2	00137-05-3	Methyl-2-cyanoacrylaat	2	9,2	4	18	
203-624-3	00108-87-2	Methylcyclohexaan	400	1633	*	*	
247-152-6	25639-42-3	Methylcyclohexanol	50	237	*	*	
209-513-6	00583-60-8	o-Methylcyclohexanon	50	232	75	349	D
235-166-5	12108-13-3	2-Methylcyclopentadi-enylmangaantricarbonyl (als Mn)	*	0,2	*	*	D
--	08022-00-2	Methylidemeton	*	0,5	*	*	D
202-918-9	00101-14-4	4,4'-Methyleenbis(2-chlooraniline)	0,01	0,11	*	*	C, D
225-863-2	05124-30-1	Methyleen bis(4-cyclohexylisocynaat)	0,005	0,055	*	*	
200-838-9	00075-09-2	Methyleenchloride	50	177	*	*	
202-974-4	00101-77-9	4,4'-Methyleendianiline	0,1	0,82	*	*	C, D
203-481-7	00107-31-3	Methylformiaat	100	250	150	373	
203-737-8	00110-12-3	5-Methyl-2-hexanon	20	95	*	*	
200-471-4	00060-34-4	Methylhydrazine	0,01	0,019	*	*	D
210-866-3	00624-83-9	Methylisocynaat	0,02	0,048	*	*	D
200-819-5	00074-88-4	Methyljodide	2	12	*	*	D
200-822-1	00074-93-1	Methylmercaptaan	0,5	0,99	*	*	
201-297-1	00080-62-6	Methylmethacrylaat	100	416	*	*	
213-611-4	00994-05-8	2-Methyl-2-methoxybutaan	20	85	*	*	
206-050-1	00298-00-0	Methylparathion	*	0,2	*	*	D
203-551-7	00108-11-2	4-Methyl-2-pentanol	25	106	40	169	D
203-550-1	00108-10-1	4-Methyl-2-pentanon	20	83	50	208	
205-502-5	00141-79-7	4-Methyl-3-penteen-2-on	15	61	25	101	
211-656-4	00681-84-5	Methylsilicaat	1	6	*	*	
202-705-0	00098-83-9	_-Methylstyreen	50	246	100	492	
201-160-6	00078-94-4	Methylvinylketon	0,2	0,58	D, M		
244-209-7	21087-64-9	Metribuzine	*	5	*	*	
232-095-1	07786-34-7	Mevinfos (damp en aerosol)	*	0,01	*	*	D
--	12001-26-2	Mica	*	3	*	*	
200-579-1	00064-18-6	Mierenzuur	5	9,5	10	19	

231-107-2	07439-98-7	Molybdeenverbindingen (onoplosbaar) (als Mo)	*	10	*	*	
231-107-2	07439-98-7	Molybdeenverbindingen (oplosbaar) (als Mo)	*	5	*	*	
230-042-7	06923-22-4	Monocrotofos	*	0,25	*	*	D
203-815-1	00110-91-8	Morfoline	10	36	20	72	D
202-049-5	00091-20-3	Naftaleen	10	53	15	80	D
206-098-3	00300-76-5	Naled	*	3	*	*	D
247-852-1	26628-22-8	Natriumazide	*	0,1	*	0,3	D, M
231-548-0	07631-90-5	Natriumbisulfiet	*	5	*	*	
205-599-4	00143-33-9	Natriumcyanide	*	*	*	5	D, M
200-548-2	00062-74-8	Natriumfluoracetaat	*	0,05	*	*	D
215-185-5	01310-73-2	Natriumhydroxide	*	2	*	*	M
231-673-0	07681-57-4	Natriummetabisulfiet	*	5	*	*	
--	07775-27-1	Natriumpersulfaat	*	0,1	*	*	
231-767-1	07722-88-5	Natriumpropofosfaat	*	5	*	*	
--	07440-01-9	Neon	*	*	*	*	A
200-193-3	00054-11-5	Nicotine	*	0,5	*	*	D
231-111-4	07440-02-0	Nikkel (metaal)	*	1	*	*	
--	07440-02-0	Nikkel (onoplosbare verbindingen) (als Ni)	*	1	*	*	
--	07440-02-0	Nikkel (oplosbare verbindingen) (als Ni)	*	0,1	*	*	
236-669-2	13463-39-3	Nikkelcarbonyl (als Ni)	0,05	0,12	*	*	
234-829-6	12035-72-2	Nikkelsubsulfide (als Ni)	*	0,1	*	*	
234-349-7	11113-75-0	Nikkelsulfide (als Ni), stof en rook	*	1	*	*	
217-682-2	01929-82-4	Nitrapryne	*	10	*	20	
202-810-1	00100-01-6	p-Nitroaniline	*	3	*	*	D
202-716-0	00098-95-3	Nitrobenzeen	0,2	1	*	*	D
202-204-7	00092-93-3	4-Nitrobifenyyl	*	*	*	*	D
201-188-9	00079-24-3	Nitro-ethaan	100	311	*	*	
200-140-8	00055-63-0	Nitroglycerine	0,05	0,47	*	*	D
200-876-6	00075-52-5	Nitromethaan	20	51	*	*	
201-209-1	00079-46-9	2-Nitropropan	10	37	*	*	C
203-544-9	00108-03-2	1-Nitropropan	25	92	*	*	
200-549-8	00062-75-9	N-Nitrosodimethylamine	*	*	*	*	D
215-311-9	01321-12-6	Nitrotolueen (alle isomeren)	2	11	*	*	D
203-913-4	00111-84-2	Nonaan	200	1065	*	*	
203-892-1	00111-65-9	Octaan	300	1420	375	1775	
218-778-7	02234-13-1	Octachloornaftaleen	*	0,1	*	0,3	D
208-793-7	00541-85-5	3-Octanon	10	53	20	107	
232-384-2	08012-95-1	Olie (minerale-; nevel)	*	5	*	10	
244-058-7	20816-12-0	Osmiumtetroxide (als Os)	0,0002	0,0016	0,0006	0,0048	
205-634-3	00144-62-7	Oxaalzuur	*	1	*	2	
201-286-1	00080-51-3	4,4'-Oxybis(benzeensulfonylhydrazide)	*	0,1	*	*	
233-069-2	10028-15-6	Ozon	*	*	0,1	0,2	M
232-315-6	08002-74-2	Paraffinewas (rook)	*	2	*	*	
225-141-7	04685-14-7	Parathion (inadembare fractie)	*	0,1	*	*	
200-271-7	00056-38-2	Parathion (damp en aerosol)	*	0,05	*	*	D
201-142-8	00078-78-4	Pentaan, alle isomeren	600	1800	750	2250	
270-695-5	00109-66-0						
207-343-7	00463-82-1						
243-194-4	19624-22-7	Pentaboraan	0,005	0,013	0,015	0,04	
201-778-6	00087-86-5	Pentachloorfenol	*	0,5	*	*	D
215-320-8	01321-64-8	Pentachloornaftaleen	*	0,5	*	*	D
210-435-0	00082-68-8	Pentachloornitrobenzeen	*	0,5	*	*	
204-104-9	00115-77-5	Penta-erythritol	*	10	*	*	
203-528-1	00107-87-9	2-Pentanon	200	715	250	894	

211-047-3	00628-63-7	Pentyl acetaat, alle isomeren	50	270	100	540	
210-946-8	00626-38-0						
204-662-3	00123-92-2						
	00625-16-1						
210-843-8	00624-41-9						
	00620-11-1						
204-825-9	00127-18-4	Perchlooretheen	25	172	100	695	
231-526-0	07616-94-6	Perchloorfluoride	3	13	6	25	
209-840-4	00594-42-3	Perchloormethylmercaptaan	0,1	0,77	*	*	
243-053-7	19430-93-4	Perfluorbutyletheen	100	1023	*	*	
--	00382-21-8	Perfluorisobutyleen	*	*	0,01	0,08	M
--	93763-70-3	Perliet	*	10	*	*	
--	--	Persulfaten	*	0,1	*	*	
--	08032-32-4	Petroleumdestillaat kooktraject (100-16 C)	300	1390	*	*	
217-636-1	01918-02-1	Picloram	*	10	*	*	
201-865-9	00088-89-1	Pikrinezuur	*	0,1	*	*	
201-462-8	00083-26-1	Pindone	*	0,1	*	*	
203-808-3	00110-85-0	Piperazine	*	0,1	*	0,3	
205-551-2	00142-64-3	Piperazinedihydrochloride	*	5	*	*	
--	--	Plantaardige olie (nevel)	*	10	*	*	
231-116-1	07740-06-4	Platina (metaal)	*	1	*	*	
--	--	Platina (oplosbare zouten) (als Pt)	*	0,002	*	*	
266-043-4	65997-15-1	Portlandcement	*	10	*	*	
200-746-9	00071-23-8	n-Propanol	200	499	250	623	D
204-062-1	00115-07-1	Propeen	*	*	*	*	A
200-340-1	00057-57-8	_Propiolacton	0,5	1,5	*	*	C
204-623-0	00123-38-6	Propionaldehyde	20	48	*	*	
201-176-3	00079-09-4	Propionzuur	10	31	20	62	
204-043-8	00114-26-1	Propoxur	*	0,5	*	*	
203-686-1	00109-60-4	Propylacetaat	200	847	250	1055	
229-180-0	06423-43-4	Propyleenglycoldinitraat	0,05	0,34	*	*	D
200-878-7	00075-55-8	Propyleenimine	2	4,8	*	*	C, D
200-878-7	00075-56-9	Propyleenoxide	2	5	*	*	C
210-985-0	00627-13-4	n-Propylnitraat	25	109	40	174	
203-471-2	00107-19-7	2-Propynol	1	2,3	*	*	D
--	08003-34-7	Pyrethrum (gezuiverd van sensibiliserende lactonen)	*	1	*	*	
203-809-9	00110-86-1	Pyridine	5	16	*	*	
203-585-2	00108-46-3	Resorcinol	10	46	20	91	D
--	--	Rhodium (metaal, stof)	*	1	*	*	
231-125-0	07440-16-6	Rhodium (onoplosbare verbindingen) (als Rh)	*	1	*	*	
--	--	Rhodium (oplosbare verbindingen) (als Rh)	*	0,01	*	*	
206-082-6	00299-84-3	Ronnel	*	10	*	*	
201-501-9	00083-79-4	Rotenon	*	5	*	*	
231-714-2	07697-37-2	Salpeterzuur	*	*	1	2,6	
231-957-4	07782-49-2	Seleen en -verbindingen (als Se)	*	0,2	*	*	
--	07783-79-1	Seleenhexafluoride (als Se)	0,05	0,16	*	*	
--	00136-78-7	Seson	*	10	*	*	
231-130-8	07440-21-3	Silicium	*	10	*	*	
206-991-8	00409-21-2	Siliciumcarbide	*	10	*	*	
262-373-8	60676-86-0	Siliciumdioxide (amorf): gesmolten SiO ₂ (inademb. stof)	*	0,1	*	*	
--	112926-00-8	Siliciumdioxide (amorf): kiezel (neergeslagen)(silica gel)	*	10	*	*	
--	61790-53-2	Siliciumdioxide (amorf): kiezelaarde (niet gecalcineerd) (inadembare fractie)	*	3	*	*	

--	61790-53-2	Siiliciumdioxide (amorf): kiezelaarde (niet gecalcineerd) (inhaleerbare fractie)	*	10	*	*	
--	60676-86-0	Siiliciumdioxide (amorf): rook (inadembare fractie)	*	2	*	*	
--	14808-60-7	Siiliciumdioxide (kristallijn): kwarts (inadembaar stof)	*	0,1	*	*	
239-487-1	15468-32-3	Siiliciumdioxide (kristallijn): tridymite (inadembaar stof)	*	0,05	*	*	
231-487-1	01317-95-9	Siiliciumdioxide (kristallijn): tripoli (inadembaar stof)	*	0,1	*	*	
--	14464-46-1	Siiliciumdioxide (kristallijn): cristobaliet (inadembaar stof)	*	0,05	*	*	
--	07803-62-5	Siiliciumtetrahydride	5	6,7	*	*	
--	--	Stearaten	*	10	*	*	
--	--	Steenkoolpoeder: antraciet (inadembare fractie)	*	0,4	*	*	
--	--	Steenkoolpoeder: bitumen stof, (inadembare fractie)	*	0,9	*	*	
--	07803-52-3	Stibine	0,1	0,52	*	*	
--	07727-37-9	Stikstof	*	*	*	*	A
233-272-6	10102-44-0	Stikstofdioxide	3	5,7	5	9,5	
--	10102-43-9	Stikstofmonoxide	25	31	*	*	
232-007-1	07783-54-2	Stikstoftrifluoride	10	29	*	*	
265-149-8	64742-81-0	Straalmotorbrandstof (als totale koolwaterstofdamp): toepassing beperkt tot omstandigheden met verwaarloosbare blootstelling aan aerosolen	*	200	*	*	D
232-142-6	07789-06-2	Strontiumchromaat (als Cr)	*	0,0005	*	*	C
200-319-7	00057-24-9	Strychnine	*	0,15	*	*	
202-851-5	00100-42-5	Styreen	50	216	100	432	D
--	01395-21-7	Subtiilinen (proteolytische enzymen)	*	0,00006	*	*	M
200-334-9	00057-50-1	Sucrose	*	10	*	*	
--	74222-97-2	Sulfometuron methyl	*	5	*	*	
222-995-2	03689-24-5	Sulfotep	*	0,1	*	*	D
220-281-5	02699-79-8	Sulfyurfluoride	5	21	10	43	
252-545-0	35400-43-2	Sulprofos	*	1	*	*	
202-273-3	00093-76-5	2,4,5-T (2,4,5-Trichloorfenoxy-azijnzuur)	*	10	*	*	
238-877-9	14807-96-6	Talk (asbestvrij, inadembaar stof)	*	2	*	*	
231-135-5	07440-25-7	Tantaal (metaal)	*	5	*	*	
215-238-2	01314-61-0	Tantaaloxide (als Ta)	*	5	*	*	
236-813-4	13494-80-9	Telluur en -verbindingen (als Te)	*	0,1	*	*	
232-027-0	07783-80-4	Telluurhexafluoride (als Te)	0,02	0,1	*	*	
222-191-1	03383-96-8	Temefos	*	1	*	*	D
203-495-3	00107-49-3	TEPP	0,004	0,048	*	*	D
235-963-8	1307-79-9	Terbufos (damp en aerosol)	*	0,01	*	*	D
202-830-0	00100-21-0	Tereftaalzuur	*	10	*	*	
247-477-3	26140-60-3	Terfenylen	*	*	0,53	5	M
262-967-7	61788-32-7	Terfenylen (gehydrogeneerd)	0,5	5,0	*	*	
232-350-7	08006-64-2	Terpentijn en geselecteerde monoterpenen	20	*	*	*	
	00080-56-8						
	00127-91-3						
	13466-78-9						
209-189-6	00558-13-4	Tetraabromomethaan	0,1	1,4	0,3	4,2	
204-126-9	00116-14-3	Tetrafluoroethyleen	2	8,3			
200-934-0	00076-11-9	1,1,1,2-Tetrachloor-2,2-difluorethaan	500	4231	*	*	
200-935-6	00076-12-0	1,1,2,2-Tetrachloor-1,2-difluorethaan	500	4231	*	*	
201-197-8	00079-34-5	1,1,2,2-Tetrachloorethaan	1	7,0	*	*	D
200-262-8	00056-23-5	Tetrachloormethaan	5	31	10	64	D
215-642-9	01335-88-2	Tetrachloornafaleen	*	2	*	*	
201-075-4	00078-00-2	Tetra-ethyllood (als lood)	*	0,1	*	*	D
203-726-8	00109-99-9	Tetrahydrofuraan	50	150	100	300	D

--	00124-64-1	Tetrakis (hydroxymethyl) fosfoniumchloride	*	2	*	*	
--	55566-30-8	Tetrakis (hydroxymethyl) fosfoniumsulfaat	*	2	*	*	
200-897-0	00075-74-1	Tetramethyllood (als lood)	*	0,15	*	*	D
--	03333-52-6	Tetramethylsuccinonitril	0,5	2,8	*	*	D
208-094-7	00509-14-8	Tetranitromethaan	0,005	0,04	*	*	
207-531-9	00479-45-8	Tetryl	*	1,5	*	*	
231-138-1	07440-28-0	Thallium (oplosbare verbindingen) (als Tl)	*	0,1	*	*	D
202-525-2	00096-69-5	4,4'-Thiobis (6-tert-butyl-m-cresol)	*	10	*	*	
203-635-3	00108-98-5	Thiofenol	0,5	2,3	*	*	
200-677-4	00068-11-1	Thioglycolzuur	1	3,9	*	*	D
231-748-8	07719-09-7	Thionylchloride	1	5,0	*	*	M
205-286-2	00137-26-8	Thiram	*	1	*	*	
231-141-8	07440-31-5	Tin (metaal)	*	2	*	*	D
231-141-8	07440-31-5	Tin (organische verbindingen) (als Sn)	*	0,1	*	0,2	D
231-141-8	07440-31-5	Tin (oxide en anorganische verbindingen, behalve als SnH4) (als Sn)	*	2	*	*	D
236-675-5	13463-67-7	Titaandioxide	*	10	*	*	
204-358-0	00119-93-7	o-Tolidine	*	*	*	*	D
203-625-9	00108-88-3	Tolueen	50	192	100	384	D
209-544-5	00584-84-9	2,4-Tolueendi-isocynaat (TDI)	0,005	0,037	0,02	0,14	
202-039-0	00091-08-7	2,6-Tolueendi-isocynaat	0,005	0,037	0,02	0,14	
--	26471-62-5	Tolueendi-isocynaat (mengsel van isomeren)	0,005	0,037	0,02	0,14	
203-583-1	00108-44-1	m-Toluïdine	2	8,9	*	*	D
202-429-0	00095-53-4	o-Toluïdine	2	8,9	*	*	C, D
203-403-1	00106-49-0	p-Toluïdine	2	8,9	*	*	D
204-800-2	00126-73-8	Tributylfosfaat	0,2	2,2	*	*	
200-927-2	00076-03-9	Trichloorazijnzuur	1	6,8	*	*	
204-428-0	00120-82-1	1,2,4-Trichloorbenzeen	2	15,1	5	37,8	D, M
200-756-3	00071-55-6	1,1,1-Trichloorethaan	100	555	200	1110	
201-166-9	00079-00-5	1,1,2-Trichloorethaan	10	56	*	*	D
201-167-4	00079-01-6	Trichlooretheen	50	273	100	545	
200-149-3	00052-68-6	Trichloorfon	*	1	*	*	
200-892-3	00075-69-4	Trichloormonofluormethaan	1000	5702	*	*	M
215-321-3	01321-65-9	Trichloornaftaleen	*	5	*	*	D
202-486-1	00096-18-4	1,2,3-Trichloorpropaan	10	61	*	*	D
200-936-1	00076-13-1	1,1,2-Trichloor-1,2,2-trifluorethaan	1000	7781	1250	9729	
201-103-5	00078-30-8	Tri-o-cresylfosfaat	*	0,1	*	*	D
203-049-8	00102-71-6	Tri-ethanolamine	*	5	*	*	
204-469-4	00121-44-8	Tri-ethylamine	1	4,2	3	12,6	D
210-035-5	00603-34-9	Trifenyamine	*	5	*	*	
204-112-2	00115-86-6	Trifenyfosfaat	*	3	*	*	
200-887-6	00075-63-8	Trifluorbroomethaan	1000	6178	*	*	
219-514-3	02451-62-9	Triglycidylisocyanuraat	*	0,05	*	*	C
209-008-0	00552-30-7	Trimellietzuuranhydride	*	*	*	0,04	M
200-875-0	00075-50-3	Trimethylamine	5	12	15	37	
247-099-9	25551-13-7	Trimethylbenzeen (alle isomeren)	20	100	*	*	
204-471-5	00121-45-9	Trimethylfosfiet	2	10	*	*	
204-289-6	00118-96-7	2,4,6-Trinitrotolueen	*	0,1	*	*	D
231-170-6	07440-61-1	Uraan (natuurlijk en - verbindingen) (als U)	*	0,2	*	0,6	
233-784-4	00110-62-3	n-Valeraldehyde	50	179	*	*	
231-171-1	01314-62-1	Vanadium (inadempbaar stof en rook) (als V2O5)	*	0,05	*	*	
--	--	Vezels (amorfe synthetische anorganische vezels met inbegrip van keramische refractaire)	*	1.000.000	*	*	F
--	--	Vezels (-asbest) (actinoliet, anthofyllet, crocidoliet, tremoliet, amosiet)	*	100.000	*	*	C, F
--	--	Vezels (-asbest) (chrysotiel)	*	100.000	*	*	C, F

--	--	Vezels (koolstofvezels)	*	2.000.000	*	*	F
--	--	Vezels (kristallijne synthetische anorganische vezels)	*	500.000	*	*	F
203-545-4	00108-05-4	Vinylacetaat	10	36	15	54	
209-800-6	00593-60-2	Vinylbromide	5	22	*	*	
200-831-0	00075-01-4	Vinylchloride (monomeer van)	3	7,77	*	*	C
202-848-9	00100-40-3	4-Vinylcyclohexeen	0,1	0,45	*	*	D
203-437-7	00106-87-6	4-Vinylcyclohexeendioxide	0,1	0,58	*	*	D
203-437-7	00106-87-6	Vinylcyclohexeendioxide	0,1	0,58	*	*	D
200-832-6	00075-02-5	Vinylfluoride	1	2	*	*	
201-800-4	00088-12-0	N-vinyl-2-pyrrolidon	0,05	0,23	*	*	
246-562-2	25013-15-4	Vinyltolueen	50	246	100	490	
201-377-6	00081-81-2	Warfarine	*	0,1	*	*	
215-605-7	01333-74-0	Waterstof	*	*	*	*	A
233-113-0	10035-10-6	Waterstofbromide	*	*	2	6,7	
231-595-7	07647-01-0	Waterstofchloride	5	8	10	15	
200-821-6	00074-90-8	Waterstofcyanide	*	*	4,7	5	D, M
231-634-8	07664-39-3	Waterstoffluoride	1,8	1,5	3	2,5	M
231-765-0	07722-84-1	Waterstofperoxide	1	1,4	*	*	
231-978-9	07783-07-5	Waterstofselenide	0,02	0,07	0,05	0,17	
231-977-3	07783-06-4	Waterstofsulfide	10	14	15	21	
232-489-3	08052-41-3	White spirit	100	533	*	*	
231-143-9	07440-33-7	Wolfram (onoplosb. verb. als W)	*	5	*	10	
231-143-9	07440-33-7	Wolfram (oplosb. verb., als W)	*	1	*	3	
215-535-7	01330-20-7	Xyleen, mengsel van isomeren, zuiver	50	221	100	442	D
203-576-3	00108-38-3	m-Xyleen	50	221	100	442	D
216-032-5	01477-55-0	m-Xyleen, _ , _'-diamine	*	*	*	0,1	D, M
202-422-2	00095-47-6	o-Xyleen	50	221	100	442	D
203-396-5	00106-42-3	p-Xyleen	50	221	100	442	D
215-091-4	01300-73-8	Xylidine (mengsel van alle isomeren)	0,5	2,5	*	*	D
231-174-8	07440-65-5	Yttrium (metaal en verbindingen) (als Y)	*	1	*	*	
--	--	Zeepesteen (inademeerbaar stof)	*	3	*	*	
--	--	Zeepesteen (inhaleerbaar stof)	*	6	*	*	
232-679-6	09005-25-8	Zetmeel	*	10	*	*	
231-131-3	07440-22-4	Zilver (metaal)	*	0,1	*	*	
231-131-3	07440-22-4	Zilver (oplosbare verbindingen, als Ag)	*	0,01	*	*	
231-592-0	07646-85-7	Zinkchloride (rook)	*	1	*	2	
236-878-9	13530-65-9	Zinkchromaat (als Cr)	*	0,01	*	*	C
--	--	37300-23-5	Zinkkaliumchromaat (als Cr)	*	0,01	*	C
234-329-8	11103-86-9	zinkkaliumchromaathydroxide (als Cr)	*	0,01	*	*	C
215-222-5	01314-13-2	Zinkoxide (rook)	*	5	*	10	
215-222-5	01314-13-2	Zinkoxide (stof)	*	10	*	*	
231-176-9	07440-67-7	Zirkonium (en verbindingen) (als Zr)	*	5	*	10	
231-996-7	07783-41-7	Zuurstofdifluoride	*	*	0,05	0,11	M
233-036-2	10025-67-9	Zwavelchloride	*	*	1	5,6	M
231-195-2	07446-09-5	Zwaveldioxide	2	5,3	5	13	
219-854-2	02551-62-4	Zwavelhexafluoride	1000	6057	*	*	
227-204-4	05714-22-7	Zwavelpentafluoride	*	*	0,01	0,1	M
232-013-4	07783-60-0	Zwaveltetrafluoride	*	*	0,1	0,45	M
231-639-5	07664-93-9	Zwavelzuur	*	1	*	3	

(1) EINECS: European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances.

(2) CAS: Chemical Abstracts Service Registry Number.

(3) Gemeten of berekend voor een referentieperiode van acht uur, tijdsgewogen gemiddelde

(4) Een grenswaarde voor blootstelling die niet mag worden overschreden en geldt voor een periode van 15 minuten tenzij anders vermeld

(5) ppm: deel per miljoen in luchtvolume (ml/m₃)

(6) mg/m^3 = milligram per kubieke meter lucht bij 20 °C en 101,3 kPa

(7) Bijkomende indeling:

- * de vermelding "A" betekent dat dit agens gas of damp vrijgeeft dat of die op zich geen fysiologische werking heeft, maar het zuurstofgehalte in de lucht verlaagt. Wanneer het zuurstofgehalte daalt onder de 17-18% (vol/vol), veroorzaakt het zuurstoftekort verstikking, die zich manifesteert zonder dat er een waarschuwing aan voorafgaat.
- * de vermelding "C" betekent dat het betrokken agens valt onder het toepassingsgebied van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk.
- * de vermelding "D" betekent dat de opname van het agens via de huid, de slijmvliezen of de ogen een belangrijk deel van de totale blootstelling vormt. Deze opname kan het gevolg zijn van zowel direct contact als zijn aanwezigheid in de lucht.
- * de vermelding "F" betekent dat de blootstelling aan het betrokken agens geschiedt in de vorm van vezels. Hiermee wordt elk deeltje bedoeld met een lengte groter dan 5 μm en een diameter kleiner dan 3 μm , waarvan de verhouding van de lengte over de diameter groter is dan 3. In afwijking van de vermelde concentratie-eenheid (mg/m^3) wordt de vezelconcentratie uitgedrukt in aantal vezels per kubieke meter.
- * de vermelding "M" duidt aan dat bij de blootstelling boven de grenswaarde irritatie optreedt of er gevaar bestaat voor acute vergiftiging. Het werkprocédé moet zo zijn ontworpen dat de blootstelling de grenswaarde nooit overschrijdt. Bij een controle geldt dat de bemonsterde periode zo kort mogelijk moet zijn om een betrouwbare meting te kunnen verrichten. het meetresultaat wordt dan gerelateerd aan de beschouwde periode. (6)]

B. Keuze van de meetmethode

- Bij het uitvoeren van de metingen wordt bij voorkeur, in de volgorde, gebruik gemaakt van:
- 1° referentiemethoden: dit zijn methoden waarvan het gebruik door een reglementering wordt voorgeschreven;
  - 2° genormaliseerde methoden: dit zijn methoden die door de nationale of internationale normalisatie-instituten of instellingen worden gepubliceerd;
  - 3° methoden gepubliceerd door in de arbeidshygiëne gespecialiseerde instellingen;
  - 4° in huis gevalideerde methoden: dit zijn methoden die geheel of gedeeltelijk zelf ontworpen of aangepast zijn en waarvoor aangetoond is dat zij voldoen aan voor de gebruikte techniek relevante eisen.

Voor zover ze relevant zijn voor de te verrichten metingen of analyses, wordt gebruik gemaakt van de volgende Europese normen:

Nummer	Onderwerp
EN 481	Definities - deeltjesgrootteverdeling
EN 13205	Beoordeling van prestaties van instrumenten voor meting van deeltjes in lucht.
EN 482	Algemene eisen gesteld aan meetmethoden.
EN 689	Meetstrategie
EN 838	Diffusieve samplers voor gassen en dampen.
EN 1076	Buisjes voor pompen (actieve monsterneming van gassen en dampen).
EN 1231	Kortetermijndetectorbuisjes.
EN 1232	Pompen voor persoonlijke monsterneming.
EN 1540	Terminologie
EN 45544-1 tot en met EN 4544-4	Directe meting met elektrische apparatuur 4 delen

C. Gebruik van pompen

Het debiet van de pompen wordt vóór de monsterneming geijkt en erna gecontroleerd, bij voorkeur met een zeepvliesmeter of een ander toestel waarbij de herleidbaarheid tot een nationale of internationale standaard kan worden aangetoond.

Bij de ijking en de controle van de pompen wordt een filterhouder, met een filter, die representatief is voor de filter gebruikt voor de monsterneming, in serie geplaatst met een debietmeter. De lengte en de diameter van de leidingen zijn van dezelfde grootteorde als die van de leidingen gebruikt voor de monsterneming.

Het debiet wordt bepaald aan de hand van minstens zes waarnemingen. De relatieve standaardafwijking voor deze reeks waarnemingen mag ten hoogste 2,5 % bedragen, of minder naargelang de specificaties van de pomp.

Het verschil tussen het rekenkundig gemiddelde van de reeks waarnemingen vóór de monsterneming en die erna mag te hoogste 5 % bedragen, of minder naargelang de specificaties van de pomp.

De gebruikte apparatuur moet toelaten na te gaan of voldaan is aan de hierboven gestelde eisen.

Het voor de berekeningen gebruikte debiet is het rekenkundige gemiddelde van het debiet voor en na de monsterneming.

Wanneer voor de ijking gebruik wordt gemaakt van andere toestellen dan zeepvliesmeters moeten evaluatiecriteria vastgelegd worden die toelaten de variabiliteit op korte termijn (equivalent met de standaardafwijking) en de variabiliteit op lange termijn (equivalent met het verschil in debiet voor en na de monsterneming) te beoordelen.

Wanneer er belangrijke verschillen in temperatuur en/of druk zijn tussen de omstandigheden van de ijking en de monsterneming, dient, bij gebruik van een rotameter, een correctie uitgevoerd te worden volgens de formule:

$$Q_{\text{reel}} = Q_{\text{ijking}} \cdot \sqrt{\frac{P_{\text{ijk}} \cdot T_{\text{mon}}}{P_{\text{mon}} \cdot T_{\text{ijk}}}}$$

waarin:

Q_{reel} het reële debiet is;

Q_{ijking} het debiet van de ijking;

p_{ijk} en T_{ijk} respectievelijk de atmosferische druk en temperatuur tijdens de ijking, p_{mon} en T_{mon} respectievelijk de atmosferische druk en temperatuur tijdens de monsterneming.

In de praktijk zal slechts een correctie voor de temperatuur moeten uitgevoerd worden, tenzij extreme drukverschillen zouden optreden (extreme onderdruk of grote hoogteverschillen).

D. Inhoud van het meetverslag

Het meetverslag bevat:

- 1° een bondige beschrijving van het principe van de methode, met eventueel een verwijzing naar de procedure;
- 2° de naam en de kwalificatie van de persoon die de monsters heeft genomen en aan het laboratorium heeft toevertrouwd;
- 3° de datum, en het begin- en eindtijdstip van de monsterneming;
- 4° in het geval van een persoonlijke monsterneming, de functie van de bemonsterde werknemer en zijn activiteit tijdens de monsterneming;
- 5° in het geval van stationaire monsterneming, de plaats van monsterneming;
- 6° indien meetresultaten van een stationaire monsterneming worden gebruikt voor het bepalen van de persoonlijke blootstelling, een verantwoording voor het niet gebruiken van een persoonlijke monsterneming;
- 7° een beschrijving van de omstandigheden waarin de monsterneming is verricht;
- 8° een bondige beschrijving van de monsternemingsapparatuur;
- 9° het beproevingsverslag van de monsteranalyse met vermelding van de gebruikte methode;
- 10° het meetresultaat en de vergelijking van de blootstelling met de grenswaarde, met een uitspraak over de meetonzekerheid, uitgedrukt onder de vorm van een betrouwbaarheidsinterval. De werkgever die wil aantonen dat hij zijn werknemers niet blootstelt aan concentraties boven de grenswaarde, moet de bovenste grens van het betrouwbaarheidsinterval (meetonzekerheid opgeteld bij het meetresultaat) gebruiken. Om een overschrijding van de grenswaarde vast te stellen, dient de met toezicht belaste ambtenaar de onderste grens van het betrouwbaarheidsinterval te gebruiken (meetonzekerheid afgetrokken van het meetresultaat).
- 11° eventueel alle bijkomende gegevens die nodig zijn voor een correcte interpretatie van de resultaten.

BIJLAGE II

BINDENDE BIOLOGISCHE GRENSWAARDEN EN MAATREGELEN VOOR GEZONDHEIDSTOEZICHT

1° Lood en ionenverbindingen van lood

a) Biologische bewaking omvat meting van het bloedloodgehalte (PbB) aan de hand van absorptiespectrometrie of een methode die gelijkwaardige resultaten oplevert. De bindende biologische grenswaarde is:

70 g Pb/100 ml bloed

b) Gezondheidstoezicht wordt uitgeoefend wanneer:

- * de blootstelling aan loodconcentratie in de lucht groter is dan 0,075 mg/m³, berekend als een tijdgewogen gemiddelde over 40 uur per week, of
- * een individueel bloedloodgehalte van meer dan 40 g Pb/100 ml bloed bij de werknemers wordt gemeten

BIJLAGE III

VERBODEN

Het produceren, vervaardigen of gebruiken op het werk van de onderstaande chemische agentia en de hierna vermelde werkzaamheden waarbij chemische agentia worden gebruikt, zijn verboden. Het verbod geldt niet indien het chemisch agens aanwezig is in een ander chemisch agens of deel uitmaakt van een afvalproduct, mits de individuele concentratie daarin beneden volgende concentratielimiet voor vrijstelling blijft

a) Chemische agentia

Einecs (1) Nr.	CAS (2) Nr.	Naam van het agens	Concentratielimiet voor vrijstelling
202-080-4	91-59-8	2-naftylamine en de zouten daarvan	0,1 % w/w
202-177-1	92-67-1	4-aminobifenyl en de zouten daarvan	0,1 % w/w
202-199-1	92-87-5	benzidine en de zouten daarvan	0,1 % w/w
202-204-7	92-93-3	4-nitrobifenyl	0,1 % w/w

(1) Eines: european Inventory of Existing Commercial Substances (Europese Inventaris van bestaande chemische handelsstoffen).

(2) CAS: chemical Abstracts Service

b) Werkzaamheden

Geen.

BIJLAGE IV

OPSPORINGSTECHNIEKEN

Voor elk van de opgesomde agentia staat vermeld onder a) de opsporingstechniek en onder b) de minimale toepassingsfrequentie ervan.

De opsporingstechniek mag door een andere worden vervangen indien de stand van de wetenschap een gelijkwaardig of beter resultaat waarborgt. In dit geval licht de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer het Comité hiervan in.

De frequentie moet in voorkomend geval overeenkomstig de resultaten van de in de artikelen 8 tot 13 bedoelde risico-evaluatie worden aangepast.

I. Lijst van chemische agentia die vergiftigingen kunnen veroorzaken

Voor elke agens wordt telkens vermeld:

onder a), een exemplatieve lijst van de bijzondere onderzoeken;

onder b), de frequentie van het periodiek gezondheidstoezicht.

De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer kiest een techniek waarvan de gevoeligheid en de aard beantwoorden aan de vereisten van de toestand. Bij gebrek aan een specifiek biologisch onderzoek voert de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer een klinisch onderzoek uit dat gericht is op het (de) bijzondere bedreigde orga(a)n(en).

- 1.1. Arseen en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen (uitgezonderd arseenwaterstof)
  - a) Bepaling van het gehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.2. Beryllium en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
  - a) Radiografie van de longen, metingen van de vitale capaciteit, bepaling van het gehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks voor de vitale capaciteit; jaarlijks voor de radiografie of de bepaling van het gehalte in de urine.
- 1.3.1. Koolmonoxide.
  - a) Bepaling van het carboxyhemoglobinegehalte. In de beoordeling houdt de preventieadviseur arbeidsgeneesheer rekening met de buitenprofessionele oorzaken (tabak, stedelijk vervoer).
  - b) Jaarlijks.
- 1.3.2. Fosgeen.
  - a) Gericht onderzoek (ademhalingswegen).
  - b) Jaarlijks.
- 1.3.3. Waterstof[...cyanide], cyaniden en cyaanverbindingen.
  - a) Bepaling van het thiocynaatgehalte in de urine.
  - b) Jaarlijks.
- 1.4. Cadmium en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
  - a) Bepaling van het cadmiumgehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.5. Chroom en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.

- a) Bepaling van het chroomgehalte in de urine.
  - b) Jaarlijks.
- 1.6. Als gevaarlijk ingedeelde organische tinverbindingen.
- a) Gericht onderzoek (huid, zenuwstelsel).
  - b) Jaarlijks.
- 1.7. Stoffen met hormonale werking.
- a) Bepaling van het gehalte in het bloed of in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.8. Kwik en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Bepaling van het gehalte in het bloed of in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.9. Mangaan en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Bepaling van het mangaangehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.10.1. Salpeterzuur.
- a) Gericht onderzoek (ogen, ademhalingsstelsel).
  - b) Jaarlijks.
- 1.10.2. Stikstofmonoxide
- a) Gericht onderzoek (ogen, ademhalingsstelsel).
  - b) Jaarlijks.
- 1.10.3. Ammoniak.
- a) Gericht onderzoek (ogen ademhalingsstelsel).
  - b) Jaarlijks.
- 1.11. Nikkel en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Radiografie van de longen voor nikkelcarbonyl.
  - b) Jaarlijks.
- 1.12. Ozon.
- a) Meting van de vitale capaciteit.
  - b) Jaarlijks.
- 1.13.1. Fosfor en zijn anorganische als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Opzoeken van biologische tekens van lever- of nieraandoeningen voor witte fosfor.
  - b) Zesmaandelijks.
- 1.13.2. Als gevaarlijk ingedeelde organische fosforverbindingen.
- a) Bepaling van het cholinesterasegehalte in het serum of van p-nitrofenol (parathion) in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.14.1. Metallisch lood en zijn ionverbindingen (anorganische en organische, behalve loodalkylen).
- a) Bepaling van het loodgehalte in het bloed, eventueel aangevuld met de onderzoeken van één of meer van volgende biologische indicatoren:

- * (-aminolevulinezuur in de urine (ALAU))
  - * zinkprotoporfyrine (ZPP)
  - * (-aminolevulinezuurdehydratase (ALAD))
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.14.2. Als gevaarlijk ingedeelde organische loodverbindingen, andere dan de ionverbindingen (bv. loodalkylen).
- a) Bepaling van het lood- of coproporfyrinegehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.15. Seleen en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Bepaling van het seleengehalte in de urine.
  - b) Jaarlijks.
- 1.16.1. Koolstofdissulfide.
- a) Bepaling van het 2-thiothiazolidine-4-carboxylzuurgehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.16.2. Waterstofdissulfide.
- a) Gericht onderzoek (ogen, ademhalingssysteem).
  - b) Jaarlijks.
- 1.16.3. Zwavelzure esters.
- a) Gericht onderzoek (ademhalingssysteem).
  - b) Jaarlijks.
- 1.17. Thallium en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Bepaling van het thalliumgehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.18. Vanadium en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Bepaling van het vanadiumgehalte in de urine.
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.19. Als gevaarlijk ingedeelde zinkverbindingen.
- a) Gericht onderzoek (huid, ademhalingssysteem).
  - b) Jaarlijks.
- 1.20.1. Chloor en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Gericht onderzoek (huid, ademhalingssysteem).
  - b) Jaarlijks.
- 1.20.2. Broom en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Gericht onderzoek (huid, ademhalingssysteem).
  - b) Jaarlijks.
- 1.20.3. Jood en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Gericht onderzoek (huid).
  - b) Jaarlijks.
- 1.20.4. Fluor en zijn als gevaarlijk ingedeelde verbindingen.
- a) Bepaling van het fluorgehalte in de urine.
  - b) Jaarlijks.

- 1.21. Alifatische en alicyclische koolwaterstoffen.
- Gericht onderzoek (huid).
Voor n-hexaan: bepaling van het 2-hexanol- en/of 2,5-hexaandiongehalte in de urine.
Voor cyclohexaan: bepaling van het cyclohexanolgehalte in de urine.
  - Halfjaarlijks.
- 1.22.1. Halogeenderivaten van alifatische en alicyclische koolwaterstoffen.
- Gericht onderzoek van de huid, de leverfunctie en het zenuwstelsel.
Voor dichloormethaan: bepaling van carboxyhemoglobine in het bloed.
Voor vinylchloride: bepaling van het thiodiglycolzuurgehalte in de urine.
Voor trichloorethyleen: bepaling van het trichloorethanol- en/of trichloorazijnzuurgehalte
Voor 1,1,1-trichloorethaan: bepaling van het trichloorethanolgehalte al dan niet in combinatie met een bepaling van het trichloorazijnzuurgehalte in de urine.
Voor perchloorethyleen: bepaling van het perchloorethyleengehalte in het bloed.
Voor halothaan: bepaling van het trifluorazijnzuurgehalte in de urine.
  - Halfjaarlijks.
- 1.22.2. Aminoderivaten van alifatische en alicyclische koolwaterstoffen.
- Gericht onderzoek (huid, ogen, ademhalingsstelsel).
Voor triëthylamine: bepaling van het triëthylaminegehalte in de urine.
  - Halfjaarlijks.
- 1.23.1. Methanol, hogere alcoholen en halogeenderivaten van alcohol.
- Bepaling van het methanolgehalte in de urine; gericht onderzoek (zenuwstelsel).
  - Jaarlijks.
- 1.23.2. Glycolen en halogeenderivaten.
- Onderzoek van de urine; bepaling van het oxaalzuurgehalte in de urine (ethyleenglycol).
  - Jaarlijks.
- 1.23.3. Ethers en etherderivaten.
- Voor ethyleenglycolmonomethylether en zijn acetaat: bepaling van het methoxyazijnzuurgehalte in de urine.
Voor ethyleenglycolmonoethylether en zijn acetaat: bepaling van het ethoxyazijnzuurgehalte in de urine.
Voor ethyleenglycolmonobutylether en zijn acetaat: bepaling van het butoxyazijnzuurgehalte in de urine.
  - Jaarlijks.
- 1.23.4. Ketonen en halogeenderivaten.
- Gericht onderzoek (huid, ogen).
Voor aceton: bepaling van het acetongehalte in de urine.
Voor methylethylketon: bepaling van het methylethylketongehalte in de urine.
Voor methyl-n-butylketon: bepaling van het 2,5-hexaandion- en 4,5-dihydroxy-2-hexanongehalte in de urine.
  - Jaarlijks

- 1.23.5. Organische esters en halogeenderivaten.
- a) Voor acetaten van glycolethers: zie rubriek 1.23.3.
Voor organofosforesters: zie rubriek 1.13.2.
Voor carbamaatinsecticiden: bepaling van de cholinesterasewerking in het bloed.
  - b) Jaarlijks.
- 1.24.1. Als gevaarlijk ingedeelde organische zuren.
- a) Gericht onderzoek (huid, ogen). Niertesten (oxaalzuur).
  - b) Jaarlijks.
- 1.24.2. Aldehyden, halogeen- en amidederivaten.
- a) Gericht onderzoek (huid, ogen, ademhalingsstelsel).
Voor dimethylformamide: bepaling van het N-methylformamidegehalte in de urine.
  - b) Jaarlijks.
- 1.24.3. Aromatische anhydriden en halogeenderivaten.
- a) Gericht onderzoek (huid, ademhalingsstelsel).
  - b) Jaarlijks.
- 1.25.1. Nitroderivaten van alifatische koolwaterstoffen.
- a) Levertesten.
  - b) Jaarlijks.
- 1.25.2. Salpeterzure esters.
- a) E.C.G.
  - b) Jaarlijks.
- 1.26.1. Benzeen en homologen.
- a) Voor benzeen: bepaling van het fenolgehalte in de urine.
Voor toluen: bepaling van het hippuurzuur- en/of o-cresolgehalte in de urine.
Voor ethylbenzeen: bepaling van het amandelzuurgehalte in de urine.
Voor cumeen (isopropylbenzeen): bepaling van het fenylpropanolgehalte in de urine.
Voor styreen (vinylbenzeen): bepaling van het amandelzuur- en/of fenylglyoxylzuurgehalte in de urine.
Voor xyleen: bepaling van het methylhippaurzuurgehalte in de urine.
Voor hexachloorbenzeen: bepaling van het gehalte in het bloedserum.
Voor (-)hexachloorcyclohexaan: bepaling van het gehalte in het bloed of bloedserum.
  - b) Driemaandelijks voor benzeen; zesmaandelijks voor homologen van benzeen, de verdeling van brandstoffen en het onderhoud en de herstelling van autovoertuigen.
- 1.26.2. Naftaleen en homologen.
- a) Gericht onderzoek (gezichtsscherpte, bloedonderzoek).
  - b) Zesmaandelijks.
- 1.26.3. Bifenyl, decaline, tetraline, difenyloxyde.
- a) Gericht onderzoek (huid, ademhalingsstelsel).
  - b) Jaarlijks.

- 1.27. Halogeenderivaten van aromatische koolwaterstoffen.
  - a) Gericht onderzoek (ogen, huid, functie van de lever en van de nieren).
  - b) Halfjaarlijks.
- 1.28.1.1. Fenolen en homologen en hun halogeenderivaten.
  - a) Voor fenol: bepaling van het gehalte in de urine.
Voor p-tertiair-butylfenol: bepaling van het gehalte in de urine.
Voor pentachloorfenol: bepaling van het gehalte in de urine.
  - b) Jaarlijks
- 1.28.1.2. Thiofenolen, hun homologen en de halogeenderivaten ervan.
  - a) Gericht onderzoek (ogen, huid, functie van de lever, van de nieren).
  - b) Jaarlijks.
- 1.28.1.3. Naftolen, hun homologen en de halogeenderivaten ervan.
  - a) Gericht onderzoek (ogen, huid).
  - b) Jaarlijks.
- 1.28.2. Halogeenderivaten van alkyl-, aryl- en alkylaryloxiden en alkylarylsulfiden.
  - a) Bepaling van chloorazijnzuur in de urine (oxyderivaten); gericht onderzoek (huid, ogen, ademhalingsstelsel).
  - b) Jaarlijks.
- 1.28.3. Benzochinon en oxidatieproducten van hydrochinon.
  - a) Gericht onderzoek (huid, ogen).
  - b) Jaarlijks.
- 1.29. Aromatische aminen en hydrazinen, en hun halogeen-, fenol-, nitroso-, nitro-, en sulfonderivaten.
  - a) Bepaling van het methemoglobinegehalte in het bloed.
Voor aniline: bepaling van het p-aminofenolgehalte in de urine.
  - b) Driemaandelijks.
- 1.30. Nitroderivaten van aromatische koolwaterstoffen en fenolen.
  - a) Bepaling van het methemoglobinegehalte in het bloed.
Voor nitrobenzeen: bepaling van het p-nitrofenolgehalte in de urine
  - b) Jaarlijks.

II. - Lijst van agentia die huidziekten kunnen veroorzaken

Er is gevaar voor beroepsziekten bij personen die werken of verblijven in plaatsen waar een van de hiernavermelde agentia aanwezig is in de vorm van stof, gas, damp, rook, mist van vloeibare of vaste deeltjes, van plantaardige of dierlijke stoffen.

Het specifiek onderzoek omvat een dermatologisch onderzoek (eventueel cutane, epicutane en immunologische testen).

De frequentie van het periodiek onderzoek is jaarlijks.

- 2.1. Roet, teer, bitumen, pek, antracene, asfalt, minerale oliën, ruwe paraffine, verbindingen, fractioneringsproducten en residu's van deze stoffen.

- 2.2.1.1. metalen, metalloïden en hun verbindingen: nikkel, kobalt, kwik, vanadium, arseen, beryllium, zeswaardig chroom;
- 2.2.1.2. alkaliën: cement, verschillende was- en schoonmaakmiddelen, oxidantia, bleekmiddelen;
- 2.2.1.3. organische oplosmiddelen in het algemeen, gechloroerde organische derivaten, terpentijn en andere terpenen, gealkyleerde cumeenderivaten (p-methylisopropylbenzeen), en hun substitutieproducten;
- 2.2.1.4. formaldehyde, hexamethyleentetramine, bepaalde uitgangs- en tussenproducten van fenol-, styreen-, epoxyharsen en bepaalde andere uitgangs- en tussenproducten, hulpstoffen en vulstoffen voor plastics;
- 2.2.1.5. bepaalde halogeen-, nitro-, chloornitro-, amino-, azo-, hydroxyl- en sulfonderivaten van aromatische koolwaterstoffen;
- 2.2.1.6. bepaalde synthetische kleurstoffen;
- 2.2.1.7. bepaalde geneesmiddelen, zoals de derivaten van fenothiazine (chloorpromazine), en de antibiotica (streptomycine, chloramfenicol, penicilline, neomycine, en dergelijke);
- 2.2.1.8. bepaalde hulpproducten voor de fabricage van rubber, zoals tetramethylthiuramdisulfide, dithiocarbamaten, mercaptobenzothiazol;
- 2.2.1.9. bepaalde pesticiden, zoals de organische derivaten van fosfor, arseen, kwik en zwavel, en alle organische gechloroerde insecticiden;
- 2.2.1.10. bepaalde plantaardige stoffen, zoals aanwezig zijn in vanille, primula veris, exotische houtsoorten, kinine, bloembollen;
- 2.2.1.11. goudsmederijmetalen: zilver, platina.

III. - Lijst van agentia die door inademing ziekten kunnen veroorzaken

- 3.1.1. Vrij kiezelzuur.
Zijn onder meer hieronder begrepen: kwarts, tridymiet, cristobaliet, zandsteen, vuursteen, kwartsiet, arkose, schilfer, leisteen, coticule porfier.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas.
  - b) Jaarlijks.
- 3.1.2. Asbeststof.
Zijn onder meer hieronder begrepen: serpentijn- of chrysotiel-asbestsoorten, hoornblende of amfibool, asbestsoorten (crocidoliet, amosiet, actinoliet, tremoliet, anthofylliet, hoornblende...).
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Onderzoek van de fluiemen.
  - b) Jaarlijks.
- 3.1.3. Stofvormige silicaten (met uitzondering van asbeststof).
Zijn onder meer hieronder begrepen:
  - * de enkelvoudige silicaten: bentoniet, kaolien, talk, sepioliet, steatiet, zirkoon, willemiet, ortho- en metasilicaten van natrium, enz.;

- * de dubbele silicaten: mica-, topaas- en jadesoorten, veldspaten en puimsteen, permutiet.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Functionele ademhalingsproeven.
  - b) Jaarlijks.
- 3.1.4. IJzerstof.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Functionele ademhalingsproeven.
  - b) Jaarlijks.
- 3.1.5. Tinstof.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Functionele ademhalingsproeven.
  - b) Jaarlijks.
- 3.1.6. Bariumstof.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Functionele ademhalingsproeven.
  - b) Jaarlijks.
- 3.2. Stof- of rookdeeltjes van aluminium en verbindingen ervan.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Functionele ademhalingsproeven.
  - b) Jaarlijks.
- 3.3. Stofdeeltjes van gefrit of gecarboneerd metaalcarbide.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Functionele ademhalingsproeven.
  - b) Jaarlijks.
- 3.3.bis. Stofdeeltjes van kobalt.
  - a) Zesmaandelijks, gericht onderzoek: bepaling van het kobaltgehalte in de urine; Jaarlijks, gericht onderzoek: radiografisch onderzoek van de borstkas en functionele ademhalingsproeven.
  - b) Zesmaandelijks.
- 3.4. Stofdeeltjes van Thomasslakken.
  - a) Radiografisch onderzoek van de borstkas. Functionele ademhalingsproeven.
  - b) Jaarlijks.
- 3.5.1. Producten van plantaardige of dierlijke oorsprong: haren, lederen, pluimen, katoen, hennep, linnen, jute, sisal, parelmoer, melasse, stof.
  - a) Gericht onderzoek;
  - b) Jaarlijks.
- 3.5.2. Diisocyanaten, acrylaldehyde, chloorplatinaten, formaldehyde, p-fenyleendiamine, diazomethaan, ftaalzuuranhydride, polyvinylchloride;
  - a) Gericht onderzoek;
  - b) Jaarlijks.

HOOFDSTUK II: KANKERVERWEKENDE EN MUTAGENE AGENTIA

Koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan [kankerverwekkende en mutagene (4)] agentia op het werk (B.S. 29.12.1993; erratum: B.S. 1.3.1994)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 13 juni 1996 (B.S. 24.7.1996)
- (2) koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk (B.S. 19.9.1997)
- (3) koninklijk besluit van 4 mei 1999 (B.S. 8.10.1999; errata: B.S. 5.11.1999)
- (4) koninklijk besluit van 20 februari 2002 (B.S. 14.3.2002)
- (5) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (6) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)
- (7) koninklijk besluit van 9 november 2003 (B.S. 8.1.2004 - Ed. 2)
- (8) koninklijk besluit van 16 maart 2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest (B.S. 23.3.2006 - Ed. 2)

Omzetting in Belgisch recht van de zesde bijzondere richtlijn 90/394/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 28 juni 1990 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk, gewijzigd bij de richtlijn 97/42/EG van de Raad van de Europese Unie van 27 juni 1997

[**Artikel 1.-** Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers, en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (3)].

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op werkzaamheden waarbij werknemers ten gevolge van het werk worden of kunnen worden blootgesteld aan [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia.

Dit besluit is niet van toepassing wanneer de werknemers uitsluitend aan ioniserende stralingen worden blootgesteld.

[Dit besluit is evenwel slechts van toepassing op de agentia bedoeld in bijlage III, voor zover uit de risicoanalyse bedoeld in artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk blijkt dat er een carcinogeen effect is voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers (3)].

[**Art. 3.- § 1.** Voor de toepassing van dit besluit wordt onder kankerverwekkend agens verstaan:

- 1° een stof die op grond van punt 4.2.1. van bijlage VI "algemene criteria voor de indeling en het kenmerken van gevaarlijke stoffen en preparaten" bij het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaar-

lijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu, dient te worden ingedeeld als carcinogeen van categorie 1 of 2;

- 2° een uit een of meer van de onder 1° bedoelde stoffen samengesteld preparaat waarbij de concentratie van de afzonderlijke stoffen voldoet aan de eisen voor concentratiegrenzen voor de indeling van een preparaat als carcinogeen van de categorie 1 of 2 zoals vermeld in:
  - a) hetzij bijlage I bij het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn milieu;
  - b) hetzij bijlage I, tabel VI bij het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, voor zover de stof of stoffen niet voorkomt of voorkomen in bijlage I bij het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn milieu, ofwel erin voorkomt of voorkomen zonder vermelding van concentratiegrenzen;
- 3° een stof of preparaat bedoeld in bijlage I, Lijst met carcinogene stoffen en preparaten;
- 4° een stof, preparaat of procédé bedoeld in bijlage II, Lijst van de procédés tijdens welke een stof of preparaat vrijkomt, alsmede een stof of preparaat die (dat) vrijkomt bij een in bijlage II bedoeld procédé.

[§1bis. Voor de toepassing van dit besluit wordt onder mutageen agens verstaan:

- 1° een stof die op grond van punt 4.2.2. van bijlage VI “algemene criteria voor de indeling en het kenmerken van gevaarlijke stoffen en preparaten” bij het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu, dient te worden ingedeeld als mutageen van categorie 1 of 2;
- 2° een uit een of meer van de onder 1° bedoelde stoffen samengesteld preparaat waarbij de concentratie van één of meer van de afzonderlijke stoffen voldoet aan de eisen voor concentratiegrenzen voor de indeling van een preparaat als mutageen van de categorie 1 of 2, zoals vermeld in:
  - a) hetzij bijlage I bij het voornoemde koninklijk besluit van 24 mei 1982;
  - b) hetzij bijlage I, tabel VI bij het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, voor zover de stof of stoffen niet voorkomt of voorkomen in bijlage I bij het voornoemde koninklijk besluit van 24 mei 1982, ofwel erin voorkomt of voorkomen zonder vermelding van concentratiegrenzen. (4)]

§ 2. Bovendien wordt voor de toepassing van dit besluit onder grenswaarde de limiet verstaan van het tijdgewogen gemiddelde van de concentratie voor een [kankerverwekkend of mutageen (4)] agens in de lucht in de ademhalingszone van een werknemer gedurende een gespecificeerde referentieperiode als bepaald in [bijlage I “Grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling” bij het koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico’s van chemische agentia op het werk (7)].

§ 3. Voor de toepassing van dit besluit, wordt verstaan onder Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaar-

diging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers, overeenkomstig artikel 53 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (3)(.

Art. 4.- [De werkgever is ertoe gehouden voor alle werkzaamheden waarbij zich een blootstelling aan [kankerverwekkende of mutagene(4)] agentia kan voordoen, een risicoanalyse uit te voeren overeenkomstig artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

In dat geval bepaalt hij eveneens de aard, de mate en de duur van de blootstelling van de werknemers teneinde alle risico's voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers te kunnen beoordelen en te kunnen vaststellen welke maatregelen moeten worden genomen.

Voorts moet bij de beoordeling van het risico rekening worden gehouden met alle manieren van blootstelling, zoals absorptie in of via de huid (3)(.

Tijdens de beoordeling van het risico besteedt de werkgever eveneens bijzondere aandacht aan de eventuele gevolgen voor de veiligheid of de gezondheid van bijzonder kwetsbare risicogroepen en houdt hij onder andere rekening met de wenselijkheid de betrokken werknemers niet te werk te stellen op plaatsen waar zij in contact kunnen komen met [kankerverwekkende of mutagene(4)] agentia.

Deze beoordeling moet op gezette tijden worden herhaald en minstens eenmaal per jaar. In ieder geval dient de beoordeling opnieuw te worden uitgevoerd bij iedere wijziging van de omstandigheden die van invloed kunnen zijn op de blootstelling van de werknemers aan [kankerverwekkende of mutagene(4)] agentia.

De verslagen en de elementen die voor deze beoordeling hebben gediend, worden door de werkgever ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaren.

Art. 5.- Indien uit de resultaten van de in artikel 4 bedoelde beoordeling blijkt dat er een risico voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers bestaat, moet de blootstelling van de werknemers worden voorkomen.

Te dien einde neemt de werkgever de volgende maatregelen:

- 1° De werkgever vervangt, voor zover dat technisch uitvoerbaar is, het [kankerverwekkend of mutageen(4)] agens op het werk, met name door een stof, een preparaat of een procédé die (dat) in de omstandigheden waaronder zij (het) wordt gebruikt, niet of minder gevaarlijk is voor de gezondheid of, in voorkomend geval, voor de veiligheid van de werknemers.
- 2° Indien het technisch niet mogelijk is het [kankerverwekkend of mutageen (4)] agens te vervangen door een stof, een preparaat of een procédé die (dat), in de omstandigheden waaronder zij (het) wordt gebruikt, niet of minder gevaarlijk is voor de veiligheid of de gezondheid, dient de productie en het gebruik van het kankerverwekkend [of mutageen (4)] agens plaats te vinden in een gesloten systeem, voor zover dat technisch uitvoerbaar is.
- 3° Indien de toepassing van een gesloten systeem niet technisch uitvoerbaar is, wordt de blootstelling van de werknemers beperkt tot een zo laag mogelijk niveau als technisch uitvoerbaar is.
- [4° De blootstelling mag de grenswaarde van een [kankerverwekkend of mutageen (4)] agens niet overschrijven. [Kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia met een overeenkom-

stige grenswaarde zijn aangeduid door de bijkomende indeling “C” in de [bijlage I “Grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling” bij het koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico’s van chemische agentia op het werk (7)] (3).

Art. 6.- Onverminderd de bepalingen van [de artikelen 13 tot 28 van het koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico’s van chemische agentia op het werk (7)], neemt de werkgever in alle gevallen waarin een [kankerverwekkend of mutageen (4)] agens wordt gebruikt de volgende maatregelen:

- 1° beperking van de hoeveelheden van een [kankerverwekkend of mutageen (4)] agens op het werk;
- 2° beperking van het aantal werknemers dat wordt of kan worden blootgesteld tot het laagste mogelijke niveau;
- 3° een zodanige opzet van de arbeidsprocédés en de technische maatregelen, dat het vrijkomen van [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia op het werk wordt vermeden of tot een minimum beperkt;
- 4° passende verwijdering van de [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia aan de bron, passende plaatselijke afzuiging of passende algemene ventilatie die stroken met de noodzaak van bescherming van de volksgezondheid en het milieu;
- 5° gebruik van bestaande geschikte meetmethoden voor [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia, in het bijzonder voor de vroegtijdige opsporing van abnormale blootstellingen ten gevolge van een onvoorzien voorval of een ongeval;
- 6° toepassing van geschikte arbeidsprocédés en -methoden;
- 7° collectieve beschermingsmaatregelen en/of, wanneer de blootstelling niet met andere middelen kan worden vermeden, persoonlijke beschermingsmiddelen;
- 8° hygiënische maatregelen, met name het regelmatig reinigen van vloeren, muren en andere oppervlakken;
- 9° voorlichting en opleiding van de werknemers;
- [10° de afbakening van de gevarenezones, waar de werknemers aan [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia zijn of kunnen worden blootgesteld, en het gebruik in deze zones van adequate waarschuwings- en andere signalen, met inbegrip van de borden die het roken verbieden, overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk (2)];
- 11° het treffen van voorzieningen voor noodgevallen die tot abnormaal hoge blootstellingen kunnen leiden;
- 12° middelen voor risicovrij opslaan, hanteren en vervoeren, met name door gebruik van hermetisch gesloten en duidelijk zichtbaar gekenmerkte recipiënten;
- 13° middelen voor het veilig verzamelen, opslaan en verwijderen van afvalstoffen door de werknemers, met inbegrip van het gebruik van hermetisch gesloten duidelijk zichtbaar gekenmerkte recipiënten;

Art. 7.- Voor bepaalde werkzaamheden, zoals onderhoud, waarvoor een aanzienlijke toename van de blootstelling kan worden voorzien en waarbij alle mogelijkheden tot het nemen van andere preventieve maatregelen ter beperking van de blootstelling reeds zijn uitgeput, neemt de werkgever, na raadpleging van het comité, de volgende maatregelen, om de duur van de blootstelling van de werknemers zoveel mogelijk te beperken en om hen tijdens deze werkzaamheden te beschermen:

- 1° beschermende kleding en persoonlijke ademhalingsapparatuur worden ter beschikking gesteld van de betrokken werknemers. Deze moet worden gedragen zolang de voorziene blootstelling aanhoudt. Deze blootstelling wordt voor iedere werknemer tot het strikt noodzakelijke beperkt en mag in geen geval blijvend zijn;
- 2° alleen de werknemers die een adequate opleiding en specifieke instructies hebben gekregen hebben toegang tot die werken;
- 3° de zones waar die werkzaamheden plaatshebben worden duidelijk aangegeven en afgebakend overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk; de gepaste maatregelen worden genomen om de toegang aan niet bevoegde personen te ontzeggen. (2)

Art. 8.- Bij onvoorziene voorvallen of ongevallen die tot abnormale blootstelling van de werknemers kunnen leiden, worden de werknemers en de leden van het comité door de werkgever zo spoedig mogelijk ingelicht.

Zolang de normale toestand niet is hersteld en de oorzaken van de abnormale blootstelling niet zijn uitgeschakeld, worden de volgende maatregelen toegepast:

- 1° alleen de werknemers die onmisbaar zijn voor het uitvoeren van reparaties en andere noodzakelijke werkzaamheden mogen in de betrokken zone werken;
- 2° beschermende kleding en persoonlijke ademhalingsapparatuur worden ter beschikking gesteld van de betrokken werknemers, die deze moeten dragen; deze blootstelling mag niet blijvend zijn en wordt voor iedere werknemer tot het strikt noodzakelijke beperkt;
- 3° niet-beschermde werknemers mogen niet in de betrokken zone werken.

Art. 9.- De werkgevers nemen passende maatregelen om de zones waar werkzaamheden worden uitgevoerd die blijkens de in artikel 4 bedoelde beoordeling een risico voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers opleveren, alleen toegankelijk te maken voor werknemers die deze plaatsen wegens hun werk of functie moeten betreden.

Art. 10.- Onverminderd de toepassing van de bepalingen van titel II, hoofdstuk II, afdeling II en III van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming neemt de werkgever de volgende maatregelen:

- 1° In zones waar gevaar voor blootstelling aan [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia bestaat, verbiedt de werkgever uitdrukkelijk de werknemers:
  - a) het gebruik van maaltijden en drank;
  - b) het roken.
- 2° De werkgever stelt twee individuele kleerkasten ter beschikking van iedere werknemer die wordt of kan worden blootgesteld: één voor de werkkleding en één voor de stadskleding;
- 3° Bovendien stelt hij een stortbad (met warm en koud water) ter beschikking van de werknemers, naar verhouding van één per groep van drie werknemers die gelijktijdig hun arbeidstijd beëindigen.

Art. 11.- [De werkgever is ertoe gehouden de werknemers persoonlijke beschermingsmiddelen te bezorgen onder de voorwaarden van titel II, hoofdstuk III, afdeling II, onderafdeling II van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming en het koninklijk besluit van 7 augustus 1995 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (3)]. Wanneer er kans op besmetting door [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia bestaat, neemt hij bovendien de nodige maatregelen, opdat:

- 1° de persoonlijke beschermingsmiddelen aangepast zouden zijn aan de werkzaamheden;
- 2° de door de werknemers gedragen persoonlijke beschermingsmiddelen na het werk zouden worden bewaard in een uitsluitend daarvoor bestemd aangewezen plaats en aan een werknemer zouden worden toevertrouwd die ingelicht is over de te nemen maatregelen betreffende de eventuele reiniging, ontsmetting, controle en het eventuele herstel, vóór deze weer worden gebruikt.

Hij ziet erop toe dat in ieder geval de persoonlijke beschermingsmiddelen na ieder gebruik gecontroleerd en gereinigd worden.

Art. 12.- Desgevraagd verstrekt de werkgever de met het toezicht belaste ambtenaren relevante informatie over:

- 1° de verrichte werkzaamheden en/of toegepaste industriële procédés, met opgave van de redenen waarom er [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia worden gebruikt;
- 2° de resultaten van zijn opzoekingen;
- 3° de gefabriceerde of gebruikte hoeveelheden stoffen of preparaten die [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia bevatten;
- 4° het aantal blootgestelde werknemers;
- 5° de getroffen preventieve maatregelen;
- 6° het te gebruiken soort beschermende uitrusting;
- 7° de aard en de mate van de blootstelling;
- 8° de gevallen waarin agentia worden vervangen.

Art. 13.- Onverminderd [de bepalingen van artikel 21 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (3)], neemt de werkgever de volgende maatregelen:

- 1° De werkgever neemt passende maatregelen opdat de werknemers en de leden van het comité een voldoende en tevens adequate opleiding op basis van alle beschikbare gegevens krijgen, met name in de vorm van voorlichting en instructies. Deze opleiding moet betrekking hebben op:
  - a) de mogelijke gevaren voor de gezondheid, hierin begrepen de bijkomende gevaren ten gevolge van roken;
  - b) de voorzorgsmaatregelen om blootstelling te voorkomen;
  - c) de hygiënische voorschriften;
  - d) het dragen en het gebruik van beschermende kleding en persoonlijke beschermingsmiddelen;
  - e) de door de werknemers, meer bepaald het reddingspersoneel, te nemen maatregelen in geval van en ter voorkoming van ongevallen.

Iedere werknemer ontvangt een individuele nota waarin alle inlichtingen en instructies zijn opgenomen.

Zolang de werknemers in de risicozones tewerkgesteld blijven, dienen zij vervolgens bij tussenpozen die niet langer dan een jaar mogen duren een adequate opleiding en een exemplaar van de individuele nota te krijgen. De opleiding moet worden vernieuwd wanneer nieuwe risico's ontstaan en moet worden aangepast aan de ontwikkeling van de risico's.

- 2° De werkgever is gehouden de werknemers ervan op de hoogte te brengen welke installaties en bijbehorende recipiënten [kankerverwekkende of mutagene (4)] agentia bevatten en er voor te zorgen dat alle recipiënten, verpakkingen en installaties die [kankerverwek-

kende of mutagene (4)] agentia bevatten, duidelijk leesbaar worden gekenmerkt en dat er duidelijk zichtbare gevaarsignalen worden aangebracht.

3° De werkgever maakt een naamlijst op van de werknemers die belast zijn met de in artikel 4 bedoelde werkzaamheden, met vermelding van de blootstelling die zij hebben ondergaan. Elke werknemer krijgt inzage in de gegevens die hem persoonlijk betreffen.

[Het Comité krijgt (3)(inzage in de anonieme collectieve gegevens.

Die lijst wordt in een register ingeschreven en ter beschikking gehouden van [de bevoegde preventieadviseur (3)(en de met het toezicht belaste ambtenaren.

Art. 14.- Onverminderd de bepalingen van artikel 148decies 1, § 1 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, brengt het Comité advies uit over:

1° de beoordeling van het risico, zoals dat is gedefinieerd in artikel 4;

2° iedere maatregel die wordt overwogen om de blootstellingduur voor de werknemers zoveel mogelijk te beperken en hen te beschermen gedurende de werkzaamheden waar blootstelling te voorzien is, zoals die zijn gedefinieerd in artikel 4;

3° de opleidings- en voorlichtingsprogramma's voor de werknemers;

4° de etikettering van de recipiënten, de verpakkingen en de installaties;

5° de afbakening van de risicozones.

Art. 15.- [Onverminderd de bepalingen van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers, neemt de werkgever de volgende maatregelen om in het gepaste gezondheidstoezicht te voorzien voor de werknemers die werkzaamheden moeten verrichten waarbij zich het risico kan voordoen van blootstelling aan kankerverwekkende of mutagene agentia, zoals bedoeld in artikel 4:

1° Voorafgaand aan de blootstelling dient elke betrokken werknemer aan een aangepaste gezondheidsbeoordeling te worden onderworpen volgens de bepalingen van de artikelen 1 tot 37 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Deze gezondheidsbeoordeling omvat een biologisch toezicht, indien dat gepast is. De speciale onderzoeken die worden uitgevoerd bestaan in tests ter opsporing van de vroegtijdige en omkeerbare gevolgen na de blootstelling.

Zolang de blootstelling duurt, dient deze gezondheidsbeoordeling minstens eens per jaar te worden uitgevoerd.

2° Na de in 1° genoemde gezondheidsbeoordeling dient de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zich uit te spreken over, dan wel te bepalen welke individuele beschermings- en preventiemaatregelen dienen te worden genomen.

Die maatregelen kunnen in voorkomend geval bestaan in het onttrekken van de werknemer aan iedere blootstelling aan kankerverwekkende of mutagene agentia of in een vermindering van de duur van zijn blootstelling overeenkomstig de bepalingen van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

3° Wanneer blijkt dat een werknemer is getroffen door een afwijking die het resultaat is van de blootstelling aan kankerverwekkende of mutagene agentia, kan de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de werknemers die een analoge blootstelling hebben ondergaan, aan het gezondheidstoezicht onderwerpen. In dit geval wordt de beoordeling van het blootstellingsrisico herhaald overeenkomstig artikel 4.

- 4° Voor iedere werknemer wordt een gezondheidsdossier opgesteld overeenkomstig de bepalingen van afdeling 8 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.
- 5° De betrokken werknemer moet informatie krijgen over de mogelijkheid van een voortgezet gezondheidstoezicht, overeenkomstig artikel 38 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.
- 6° De betrokken werknemer kan overeenkomstig de bepalingen van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht over de werknemers een herziening van de in 1° bedoelde beoordeling vragen.
- 7° De werknemer heeft toegang tot de resultaten van het hem betreffende gezondheids- en biologisch toezicht.

Art. 16.- In afwijking van [artikel 85 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (6)] wordt het [gezondheidsdossier (6)] van een werknemer die zal zijn blootgesteld aan een [kankerverwekkend of mutageen (4)] agens waarvan sprake is in artikel 3, gedurende 40 jaar na het einde van de blootstelling bijgehouden door [het departement of de afdeling van de dienst voor Preventie en Bescherming op het werk, belast met het medisch toezicht (3)].

BIJLAGE I

LIJST MET CARCINOGENE STOFFEN EN PREPARATEN

A. Cytostatische geneesmiddelen

NAAM	CAS-nummer	SYNONIEM
azaserine	115-02-6	
azathioprine	446-86-6	
bleomycine	11056-06-7	
busulfan	55-98-1	
carmustine	154-93-08	BCNU, bischloroethylnitrosureum
chloorambucil	305-03-3	
chloormethine-N-oxide	126-85-2	stikstofmosterd-N-oxide
chloornafazine	494-03-1	N,N-Bis (2-chloorethyl)-2-naftylamine
cyclofosfamide	50-18-10	CP
dacarbazine	4342-03-4	DTIC
daunomycine	20830-81-3	Daunorubicine
doxorubicine	23214-92-8	Adriamycine
lomustine	13010-47-4	CCNU, 1-(2-chloorethyl)-3-cyclohexyl-1-nitrosureum
melfalan	148-82-3	L-vorm van melfalan
mustine	51-75-2	Stikstofmosterd
procarbazine hydrochloride	366-70-1	
semustine	13909-09-6	me-CCNU, 1-(2-chloorethyl)-3-(4-methylcyclohexyl)-1-nitrosureum
sterigmatocystine	10048-13-2	_chloorethylamine
streptozocine	18883-66-4	Stryptozotocine
thiotepa	52-24-4	tris(1-aziridimyl)-fosfinesulfide
treosulfan	299-75-2	dihydroxybusulfan
uramustine	66-75-1	uracilmosterd, fosfinesulfide

B. Overige stoffen

NAAM	CAS-nummer	SYNONIEM
aflatoxine AFB 1	1162-65-8	
aflatoxine AFB2	7220-81-7	
aflatoxine AFG1	1165-39-5	
aflatoxine AFG2	7241-98-7	
auramine (technisch)	492-80-8	basic yellow 2
aziridine	151-56-4	ethyleenimine
benzylchloride	100-44-7	_chloortolueen
4-chlooraniline	106-47-8	2-(p-tert-butylfenoxy)-isopropyl
-2-chloorethylsulfiet	140-57-8	aramiet, aratron
4-chloor-o-fenyleendiamine	95-83-0	2-amino-4-chlooraniline
chloroform	67-66-3	
cisplatine	15663-27-1	cis-DDP,CP
citrus red no. 2	6358-53-8	1-[(2,5-dimethoxyfenyl)azo]-2-naftalenol
p-cresidine	120-71-8	2-methoxy-5-methylbenzeenamine
cycasine	14901-08-7	
2,4-diamino-anisoolsulfaat	39156-41-7	2,4-DAAS
4,4'-diaminodifenylether	101-80-4	4,4'-DDE
dibenz(a,h)acridine	226-36-8	
dibenz(a,h)pyreen	189-64-0	
dibenz(a,i)pyreen	189-55-9	
7H-dibenzo(c,g)carbazol	194-59-2	
3,3'-dichloor-4,4'-diaminodifenyl-ether	28434-86-8	DDD-ether [...(4)]
diglycidylresorcinolether	101-90-6	1,3-bis(2,3-epoxy-propoxy) benzeen
p-dimethylamino-azobenzeen	60-11-7	DAB

dimethylcarbamoylechloride	79-44-7	
1,6-dinitropyreen	42397-64-8	
1,8-dinitropyreen	42397-65-9	
direct black 38	1937-37-7	
direct blue 6	2602-46-2	
disperse blue	2475-45-8	
1-epoxyethyl-1-3,4-epoxycyclohexeen	106-87-6	
ethylmethaansulfonaat	62-50-0	EMS
fenazopyridinehydrochloride	94-78-0	3-(fenylazo)-2,6-pyridinediamine
fenylglycidylether	122-60-1	
2-(2-formylhydrazino)-4-(5-nitro-2-furyl)thiazol	3570-75-0	
furazolidon	67-45-8	
indanol (1,2,3-cd)pyreen	193-39-5	
merfalan	531-76-0	
2-methyl-1-nitroantraquinon	129-15-7	1-nitro-2-methylantraquinon
methylazoxymethanol	590-96-5	
5-methylchryseen	3697-24-3	
methylmethaansulfonaat	66-27-3	MMS, methylmethaansulfonzuur
methylthiouracil	56-04-2	2-mercapto-4-hydroxy-6-methylpyrimidine
metronidazol	443-48-1	
mitomycine C	50-07-7	
N,N'-diacetylbenzidine	613-35-4	4,4'-diacetylbenzidine
N-(4-(5-nitro-2-furyl)-2-thiazolyl)acetamide	531-82-8	NFTA
N-4-(methylnitrosamino)-1-(3-pyridyl)-1-butanon	64091-91-4	4-(N-nitrosomethyl-amino)-1-(3-pyridyl)-1-butanon
N-nitrosodi-n-butylamine	924-16-3	
N-nitrosodiethylamine	55-18-5	diethylnitrosamine, NDEA, DENA
N-nitrosodiisopropylamine	601-77-4	diisopropylamine, NDiPA, DiPNA
N-nitrosoethylureum	759-73-9	ethylnitrosureum, NEU, ENU
N-nitrosomethylethylamine	10595-95-6	
N-nitrosomethylurethaan	615-53-2	
N-nitrosomethylureum	684-93-5	methylnitrosureum
N-nitrosomethylvinylamine	4549-40-0	
N-nitrosomorfoline	59-89-2	NMOR
N-nitrosomonnicotine	80508-23-2	NNOR
N-nitrosopiperidine	100-75-4	NPIP
N-nitrosopyrrolidine	930-55-2	NPYR
N-nitrososarcosine	13256-22-9	NSAR
niridazol	61-57-4	nitrothiamidazol, nitrothiazol
6-nitrochryseen	7496-02-8	6-NC
2-nitrofluoreen	607-57-8	2-NF
Panfuran S	794-93-4	dihydroxymethylfuratrizine
ptaquiloside	87625-62-5	
safrol	94-59-7	5-(2-propenyl)-1,3-benzodioxol
tetrachloormethaan	56-23-5	tetrachloorkoolstof
tris(2,3-dibroompropyl)fosfaat	126-72-7	TBPP

(3)(.

BIJLAGE II

LIJST VAN DE PROCÉDÉS TIJDENS WELKE EEN STOF OF EEN PREPARAAT VRIJKOMT.

1. Vervaardiging van auramine.
2. Werkzaamheden die blootstelling aan polycyclische aromatische koolwaterstoffen, aanwezig in roet, teer of pek van steenkool, met zich brengen.”
3. Werkzaamheden waarbij men wordt blootgesteld aan stof, dampen of nevels die vrijkomen bij roosting en elektroraffinage van nikkelsteen.
4. Procédé met sterk zuur bij de fabricage van isopropylalcohol.
5. Werkzaamheden waarbij nitrosamines kunnen vrijkomen:
  - 1° vulkanisering en de erna volgende procédés van technische rubberartikelen en banden (inclusief opslag), tenzij door metingen wordt aangetoond dat de concentratie in de lucht van nitrosamines lager ligt dan 1 µg per m₃;
  - 2° bereiding van polyacrylnitril met het droogspinningsproces bij gebruik van N,N-dimethylformamide.
6. Procédés waarbij uit N,N-dimethylformamide (of stoffen met een vergelijkbare structuur, zoals N,N-dimethylacetamide) N,N-dimethylcarbonylchloride kan ontstaan.
7. Blootstelling aan dieselrook boven de 100 µg elementaire koolstof per m₃ (inadembare fractie).
8. Werkzaamheden waarbij men wordt blootgesteld aan hexavalente chroomverbindingen die vrijkomen bij elektrolytische chromeringsprocessen, inclusief passivering.
9. Rubberververwerking waarbij stof en rook afkomstig van rubber vrijkomt.
10. [Werkzaamheden waarbij men wordt blootgesteld aan stof van hardhout (1).”

(1) Lijst van enkele soorten hardhout

Wetenschappelijke naam	Naam
Acer	Esdoorn
Alnus	Els
Betula	Berk
Carya	Amerikaanse notenboom
Carpinus	Haagbeuk
Castanea	Kastanje
Fagus	Beuk
Fraxinus	Es
Juglans	Walnoot
Platanus	Plataan
Populus	Populier
Prunus	Kerselaar
Salix	Wilg
Quercus	Eik
Tilia	Linde
Ulmus	Olm
Agathis Australis	Kauri
Chlorophora excelsa	Iroko
Dacrydium cupressinum	Rimu, rood Grenen
Dalbergia	Palissander
Dalbergia nigra	Brasiliaanse palissander
Diospyros	Ebbehout

Khaya	Afrikaanse mahonie
Mansonia	Mansonia
Ochrama	Balsa
Palaquium hexandrum	Nyatoh
Pericopsis elata	Afromosia
Shorea	Meranti
Tectona grandis	Teak
Terminalia superba	Limba
Triplochiton scleroxylon	Obeche (4)]

(3)(.

BIJLAGE III

NIET-LIMITATIEVE LIJST VAN STOFFEN, PREPARATEN EN PROCÉDÉS BEDOELD BIJ ARTIKEL 2, LID 4.

NAAM	CAS-nummer
1,2,3-Trichloorpropaan	96-18-4
1,3-Dichloorpropeen (technical grade)	542-75-6
1,4-Dioxaan	123-91-1
1-Chloor-2-methylpropeen	513-37-1
1-Nitropyreen	5522-43-0
2,3,7,8-Tetrachloordibenzo-para-dioxine	1746-01-6
2,4-Diaminoanisol	615-05-4
2,4-Dinitrotolueen	121-14-2
2,6-Dimethylaniline (2,6-Xylidine)	87-62-7
2,6-Dinitrotolueen	606-20-2
2-Amino-3,4-dimethylimidazo[4,5-f]quinoline	77094-11-2
2-Amino-3,8-dimethylimidazo[4,5-f]quinoxaline	77500-04-0
2-Amino-5-(5-nitro-2-furyl)-1,3,4-thiadiazol	712-68-5
3,7-Dinitrofluorantheen	105735-71-5
3,9-Dinitrofluorantheen	22506-53-2
3-(N-Nitrosomethylamino)propionitril	60153-49-3
4,4'-Thiodianiline	139-65-1
4-Nitropyreen	57835-92-4
4-Vinylcyclohexeen	100-40-3
5-(Morpholinomethyl)-3-[(5-nitrofurfurydine)amino]-2-oxazolidinon	3795-88-8
5-Methoxy-psoralen	484-20-8
A-alfa-C (2-Amino-9H-pyrido[2,3b]indol)	26148-68-5
Acetaldehyde	75-07-0
Acetamide	60-35-5
AF-2[2-(2-Furyl)-3-(5-nitro-2-furyl)acrylamide]	3688-53-7
Amitrol	61-82-5
Antimoontrioxide	1309-64-4
Arseen en samenstellingen	7440-38-2
Auramine	492-80-8
Benzofuraan	271-89-6
Benzylviolet 4B	1694-09-3
beta-Butyrolacton	3068-88-0

Bitumen, extracten van met stoomgerafineerde	8052-42-4
Broomdichloormethaan	75-27-4
Caffeïnezuur	331-39-5
[Carbon black (extracten van) (4)]	
Carrageenan, gedegradieerd	9000-07-1
Chloordecon	143-50-0
Chloorendisch zuur	115-28-6
Chlordaan	57-74-9
CI Acid Red 114	6459-94-5
CI Basic Red 9	569-61-9
CI Direct Blue 15	2429-74-5
Dantron (Chryszazine; 1,8-Dihydroxyanthraquinon)	117-10-2
DDT, p,p'-DDT	50-29-3
Di(2-ethylhexyl)ftalaat	117-81-7
Dibenz[a,j]acridine	224-42-0
Dibenzo[a,e]pyreen	192-65-4
Diëpoxybutaan	1464-53-5
Dihydrosafrol	94-58-6
Diisopropylsulfaat	2973-10-6
Ethyleenthioureum	96-45-7
Ethylmethaansulfonaat	62-50-0
Formaldehyde	50-00-0
Furaan	110-00-9
Gebutyleerd hydroxianisol (BHA)	25013-16-5
Glu-P-1 (2-Amino-6-methylpyrido[1,2-a:3',2'-d]imidazol)	67730-11-4
Glu-P-2 (2-Aminodpyrido[1,2-a:3',2'-d]imidazole)	67730-10-3
Glycidaldehyde	765-34-4
HC Blue No. 1	2784-94-3
Heptachloor	76-44-8
IQ (2-Amino-3-methylimidazol[4,5-f]quinoline)	76180-96-6
Isopreen	78-79-5
Kobalt en samenstellingen	7440-48-4
Kristallijn silicium	14808-60-7
Lood en anorganische samenstellingen	7439-92-1
Magenta (die CI Basic Red 9 bevat)	633-99-5
MeA-alpha-C (2-Amino-3-methyl-9H-pyrido [2,3-b]indol)	68006-83-7
Mirex	2385-85-5
Monocrotaline	315-22-0
Mosterdgas	505-60-2
N'-Nitrosornicotine	16543-55-8
N,N-Dimethylformamide	68-12-2
N-[4-(5-Nitro-2-furyl)-2-thiazolyl]acetamide	513-82-8
Nafenopine	3771-19-5
Natrium-ortho-fenylfenaat	132-27-4
Nikkel samenstellingen	
Nikkel, metallisch en legeringen	7440-02-0
Nitrioltriacetisch zuur en zijn zouten	139-13-9
Nitrobenzeen	98-95-3
Ochratoxine A	303-47-9
Oil Orange SS	2646-17-5
para-Chloor-ortho-toluïne en zijn zouten van sterk zuur.	95-69-2
para-Dichloorbenzeen	106-46-7
Pentachloorfenol	87-86-5
PhiP (2-Amino-1-methyl-6-phenylimidazo[4,5-b]pyridine	105650-23-5

Polygebromeerde bifenylen	59536-65-1
Polygechloreerde bifenylen	1336-36-3
Ponceau 3R	3564-09-8
Ponceau MX	3761-53-3
Radon en zijn vervalproducten	10043-92-2
Schalie-olie	63308-34-9
Styreen	100-42-5
Tetrachloroethyleen	127-18-4
Tetranitromethaan	509-14-8
Tolueendiisocyanaten	26471-62-5
Toxafeen (polygechloreerde camfenen)	8001-35-2
trans-2-[[Dimethylamino)methylimino]-5-[2-(5-nitro-2-furyl)-vinyl]-1,3,4-oxadiazol	25962-77-0
	[...(4)]
Trichloromethine (Trimustinehydrochloride)	817-09-4
Trp-P-1 (3-Amino-1,4-dimethyl-5H-pyrido[4,3-b]indol)	62450-06-0
Trp-P-2 (3-Amino-1-methyl-5H-pyrido[4,3-b]indol)	62450-07-1
Trypaanblauw	72-57-1
Vinylacetaat	108-05-4
Vinylfluoride	75-02-5

(3)(

HOOFDSTUK III

BIOLOGISCHE AGENTIA

Koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij blootstelling aan biologische agentia op het werk (B.S. 1.10.1996)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk (B.S. 19.9.1997)
- (2) koninklijk besluit van 29 april 1999 tot wijziging van het koninklijk besluit van 4 augustus 1996 (B.S. 7.10.1999)
- (3) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (4) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)

Omzetting in Belgisch recht van de zevende bijzondere richtlijn 90/679/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 26 november 1990 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk, gewijzigd bij de richtlijn 93/88/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 oktober 1993, aangepast aan de vooruitgang van de techniek bij de richtlijnen van de Commissie van de Europese Gemeenschap 95/30/EG van 30 juni 1995, 97/59/EG van 7 oktober 1997 en 97/65/EG van 26 november 1997

AFDELING I.- TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

[**Artikel 1.-** Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers, en de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (2)]

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op werkzaamheden waarbij werknemers ten gevolge van het werk worden of kunnen worden blootgesteld aan biologische agentia.

Art. 3.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° "biologische agentia": micro-organismen, met inbegrip van die welke genetisch zijn gemodificeerd, celculturen en menselijke endoparasieten die een infectie, allergie of intoxicatie kunnen veroorzaken;
- 2° "micro-organisme": een al dan niet cellulaire microbiologische entiteit, met het vermogen van replicatie of overdracht van genetisch materiaal;
- 3° "celcultuur": het resultaat van het in vitro kweken van cellen afkomstig van meercellige organismen.
- [4° Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers, overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet;
- 5° interne dienst: Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk;
- 6° externe dienst: Externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk;

- 7° preventieadviseur: de bevoegde preventieadviseur van hetzij de interne dienst of de externe dienst belast met de opdrachten bedoeld in artikel 5 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk;
- 8° preventieadviseur-arbeidsgeneesheer: de preventieadviseur belast met de opdrachten bedoeld in artikel 6 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk;
- 9° de wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 10° het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn: het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (2)]

AFDELING II.- RISICOBEOORDELING

Art. 4.- De biologische agentia worden in vier gevaargroepen ingedeeld, naar gelang van het risico van infectieziekte dat zij met zich brengen:

- 1° een biologisch agens van groep 1 is een agens waarvan het onwaarschijnlijk is dat het bij de mens een ziekte kan veroorzaken;
- 2° een biologisch agens van groep 2 is een agens dat bij de mens een ziekte kan veroorzaken en een gevaar voor de werknemers kan opleveren; het is onwaarschijnlijk dat het zich onder de bevolking verspreidt; er bestaat gewoonlijk een effectieve profylaxe of behandeling;
- 3° een biologisch agens van groep 3 is een agens dat bij de mens een ernstige ziekte kan veroorzaken en een groot gevaar voor de werknemers kan opleveren; er is een kans dat het zich onder de bevolking verspreidt, doch gewoonlijk bestaat er een effectieve profylaxe of behandeling;
- 4° een biologisch agens van groep 4 is een agens dat bij de mens een ernstige ziekte veroorzaakt en een groot gevaar voor de werknemers oplevert; er is een grote kans dat het zich onder de bevolking verspreidt; gewoonlijk bestaat er geen effectieve profylaxe of behandeling.
- 5° De lijsten van deze biologische agentia en hun classificatie voor de groepen 2, 3 en 4 zijn opgenomen in bijlage I bij dit besluit.

Art. 5.- Onverminderd de bepalingen van [de artikelen 6 tot 10, 19 en 20 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn (2)] zijn de werkgevers gehouden:

- 1° voor alle werkzaamheden waarbij zich een risico bij blootstelling aan biologische agentia kan voordoen, de aard, de mate en de duur van de blootstelling van de werknemers te bepalen, teneinde:
  - a) elk risico voor de gezondheid of de veiligheid van de werknemers te kunnen beoordelen;
  - b) vast te stellen welke maatregelen moeten worden genomen;
  - c) vast te stellen voor welke werknemers speciale beschermende maatregelen en maatregelen in verband met het geneeskundig toezicht nodig kunnen zijn;
- 2° voor werkzaamheden die blootstelling aan verscheidene groepen van biologische agentia met zich brengen, het risico te beoordelen op basis van het gevaar dat wordt opgeleverd door alle biologische agentia die bij die werkzaamheden aanwezig zijn;

3° voor werkzaamheden die blootstelling aan biologische agentia met zich brengen, de periodiciteit van de beoordeling vast te stellen volgens de aard van de verkregen resultaten en onverminderd de in artikel 8 bepaalde gevallen.

Art. 6.- De werkgever verricht de beoordeling in samenwerking met [de preventieadviseur en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)], en baseert zich daarbij op alle beschikbare informatie, inzonderheid:

- 1° de in bijlage I bedoelde classificatie van biologische agentia die een gevaar voor de menselijke gezondheid zijn of kunnen zijn;
- 2° de aanbevelingen, verstrekt door de instanties die door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid als bevoegd worden beschouwd, om het biologische agens aan preventiemaatregelen te onderwerpen teneinde de gezondheid van de werknemers te beschermen wanneer die ten gevolge van hun werk aan een dergelijk agens worden of kunnen worden blootgesteld;
- 3° de informatie over ziekten die de werknemers kunnen oplopen ten gevolge van hun beroepsactiviteiten;
- 4° de allergene of toxogene effecten van de biologische agentia die de werknemers ten gevolge van hun werk kunnen ondervinden;
- 5° het feit dat een werknemer is getroffen door een infectie of een ziekte die rechtstreeks verband houdt met zijn werk.

Art. 7.- Voor de diensten op het gebied van gezondheidszorg en diergeneeskunde, met uitzondering van diagnoselaboratoria, is de werkgever gehouden ten behoeve van de beoordeling, speciaal aandacht te besteden aan:

- 1° onzekerheid over de aanwezigheid van biologische agentia in het organisme van patiënten of van dieren en in de daaruit afkomstige monsters en afval;
- 2° het gevaar van in het organisme van patiënten of van dieren en in de daaruit genomen materialen en monsters aanwezige of vermoede biologische agentia;
- 3° de aan de aard van het werk verbonden risico's.

Art. 8.- De in artikel 5 bedoelde beoordeling moet op gezette tijden worden herhaald en in ieder geval telkens wanneer er een wijziging plaatsvindt van de omstandigheden die van invloed kunnen zijn op de blootstelling van werknemers aan biologische agentia, en indien blijkt dat een werknemer getroffen wordt door een infectie of een ziekte die het resultaat zou zijn van zo'n blootstelling.

Art. 9.- De elementen die bij de beoordeling hebben meegespeeld, inzonderheid deze bedoeld in de artikelen 6 en 7, de resultaten van de beoordeling en de te nemen algemene maatregelen worden bijgehouden in een geschreven document dat wordt voorgelegd aan het advies van [het Comité (2)].

Art. 10.- De werkgever stelt, desgevraagd, het geschreven document bedoeld in artikel 9 ter beschikking van de met het toezicht belaste ambtenaar.

AFDELING III.- LIJST VAN DE BLOOTGESTELDE WERKNEMERS

Art. 11.- Onverminderd de bepaling van [artikel 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (4)] houdt de werkgever, op de arbeidsplaats en ter beschikking van de met het toezicht belaste ambtenaren, een naamlijst bij

van de werknemers die de in artikel 5 bedoelde werkzaamheden verrichten en die worden blootgesteld aan biologische agentia van groep 3 of 4, waarbij wordt aangegeven welk soort werk werd verricht, met zo mogelijk de vermelding van het biologisch agens waaraan de werknemers worden blootgesteld en, in voorkomend geval, de in artikel 75 bedoelde ongevallen of incidenten.

Art. 12.- De lijst wordt in de hoofdzetel van [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst (2)] van de werkgever bewaard gedurende ten minste tien jaar na het einde van de blootstelling.

De lijst wordt op dezelfde plaats gedurende een periode van dertig jaar na de laatst bekende blootstelling bewaard ingeval het gaat om blootstellingen die kunnen resulteren in infecties die:

- 1° worden veroorzaakt door biologische agentia waarvan bekend is dat zij hardnekkige of latente infecties teweeg kunnen brengen;
- 2° op basis van de huidige kennis pas vele jaren later, wanneer de ziekte zich ontwikkelt, kunnen worden onderkend;
- 3° een bijzonder lange incubatieperiode hebben, alvorens de ziekte zich ontwikkelt;
- 4° behandeling ten spijt, gedurende lange tijd steeds opnieuw de kop opsteken;
- 5° of ernstige gevolgen op lange termijn kunnen hebben.

[Het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst (2)] die zijn werkzaamheden staakt, verwittigt de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde ten minste drie maanden op voorhand, ten einde deze de gelegenheid te geven te beslissen welke maatregelen moeten worden genomen betreffende de bestemming van de naamlijst.

Art. 13.- [De preventieadviseur en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] krijgen inzage in de lijst.

Art. 14.- Iedere werknemer krijgt inzage in de informatie van de lijst die hem persoonlijk betreft.

AFDELING IV.- ALGEMENE PREVENTIEMAATREGELEN

Art. 15.- Indien de aard van het werk het toelaat, vermijdt de werkgever het gebruik van een gevaarlijk biologisch agens door het te vervangen door een biologisch agens dat, volgens de huidige stand van de kennis, in de omstandigheden waaronder het wordt gebruikt niet of minder gevaarlijk is voor de gezondheid van de werknemers.

Art. 16.- Onverminderd de bepalingen van artikel 15 moet de blootstelling van de werknemers door passende fysieke beheersingsmaatregelen worden voorkomen, indien de resultaten van de in artikel 5 bedoelde beoordeling op een risico voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers wijzen.

Art. 17.- Indien het gezien de werkzaamheden en de risicobeoordeling technisch niet mogelijk is de blootstelling van de werknemers te voorkomen, brengt de werkgever de risico's terug tot een zodanig laag niveau als voor een adequate bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de betrokken werknemers noodzakelijk is, met name door onderstaande maatregelen toe te passen met inachtneming van het resultaat van de beoordeling:

- 1° een zodanige opzet van de arbeidsprocédés en de technische controlemaatregelen, dat het vrijkomen van biologische agentia op de arbeidsplaats vermeden of tot een minimum beperkt wordt;
- 2° maximale beperking van het aantal werknemers dat wordt of kan worden blootgesteld;
- 3° collectieve beschermingsmaatregelen of, wanneer de blootstelling niet met deze maatregelen kan worden vermeden, individuele beschermingsmaatregelen;
- 4° hygiënische maatregelen die verenigbaar zijn met de doelstelling om gevallen waarin een biologisch agens per ongeluk van de arbeidsplaats naar buiten wordt overgebracht of vrijkomt, te voorkomen of te beperken;
- 5° maatregelen voor het veilig omgaan met en vervoeren van biologische agentia op de arbeidsplaats;
- 6° middelen voor het veilig verzamelen, opslaan en verwijderen van afvalstoffen door werknemers, door het gebruik van veilige en herkenbare recipiënten, zo nodig na passende behandeling;
- 7° [het gebruik van het bord voor biologisch gevaar afgebeeld in de bijlage IV en van andere waarschuwingssignalen, overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk; (1)]
- 8° opstelling van actieplannen voor gebruik bij ongevallen met biologische agentia;
- 9° waar nodig en technisch mogelijk, het opsporen van de aanwezigheid van op het werk gebruikte biologische agentia buiten de eerste fysieke omhulling.

AFDELING V.- BIJZONDERE PREVENTIEMAATREGELEN

Art. 18.- Indien de resultaten van de beoordeling aantonen dat de blootstelling of de eventuele blootstelling verband houdt met een biologisch agens van groep 1 zonder identificeerbaar risico voor de gezondheid van de werknemers, inclusief de levende, verzwakte vaccins, is de werkgever ertoe gehouden de principes voor een goede arbeidsveiligheid en -hygiëne na te leven.

[**Art. 19.-** Indien de resultaten van de beoordeling aantonen dat de werkzaamheid niet het welbewuste voornemen impliceert te werken met een biologisch agens of een dergelijk agens te gebruiken, maar wel blootstelling van de werknemers aan een biologisch agens met zich kan brengen, zoals bij de werkzaamheden van de indicatieve lijst bedoeld bij het volgende lid, is de werkgever gehouden de maatregelen toe te passen van de artikelen 11 tot 15, 18 en 26 tot 47, tenzij uit de beoordeling blijkt dat dit niet noodzakelijk is. (2)]

De in het eerste lid bedoelde werkzaamheden zijn inzonderheid:

- 1° werk in de voedingsindustrie;
- 2° werkzaamheden waarbij sprake is van rechtstreeks contact met voedingswaren of -stoffen;
- 3° werk in de landbouw;
- 4° werkzaamheden waarbij sprake is van contact met dieren of producten van dierlijke oorsprong;
- 5° werk in de gezondheidszorg, met inbegrip van werk in isolatie- en post-mortem-eenheden;
- 6° werk in klinische, veterinaire en diagnoselaboratoria, met uitsluiting van microbiologische diagnoselaboratoria;
- 7° werkzaamheden in diensten voor sociale hulp, noodhulp en in strafinrichtingen;

- 8° werk in vuilverwerkingsbedrijven;
- 9° werk in installaties voor de zuivering van afvalwater.

Art. 20.- In diensten op het gebied van de gezondheidszorg en de diergeneeskunde omvatten de maatregelen voor een adequate bescherming van de gezondheid en veiligheid van de betrokken werknemers inzonderheid:

- 1° de omschrijving van passende ontsmettings- en desinfectieprocedures;
- 2° de uitwerking van procedures voor veilige omgang met en verwijdering van besmette afvalmaterialen.

Art. 21.- In isolatieafdelingen met patiënten of dieren die besmet zijn of zouden zijn met biologische agentia van groep 3 of 4 moeten passende beheersingsmaatregelen uit bijlage II, kolom A, worden gekozen om de kans op infectie tot een minimum te beperken.

Art. 22.- In laboratoria, met inbegrip van diagnoselaboratoria, en verblijven voor proefdieren die opzettelijk zijn besmet met biologische agentia van de groepen 2, 3 of 4 dan wel dragers zijn of zouden zijn van die agentia, dienen de volgende maatregelen te worden getroffen:

- 1° op grond van de beoordeling moeten in overeenstemming met bijlage II maatregelen worden vastgesteld, nadat het voor de biologische agentia vereiste fysieke beheersingsniveau is vastgesteld op basis van de classificatie bedoeld in artikel 4.

Activiteiten waarbij wordt gewerkt met een biologisch agens mogen slechts worden uitgevoerd:

- voor een biologisch agens van groep 2, op werkplekken met ten minste een beheersingsniveau 2;
- voor een biologisch agens van groep 3, op werkplekken met ten minste een beheersingsniveau 3;
- voor een biologisch agens van groep 4, op werkplekken met ten minste een beheersingsniveau 4;

Activiteiten waarbij wordt gewerkt met meerdere biologische agentia mogen slechts worden uitgevoerd op werkplekken met ten minste een beheersingsniveau overeenstemmend het biologisch agens van de hoogste groep;

- 2° in de laboratoria die werkzaamheden verrichten waarbij met biologische agentia van de groepen 2, 3 of 4 wordt gewerkt met het oog op onderzoek, ontwikkeling, onderwijs of diagnose, moeten in overeenstemming met bijlage II, beheersingsmaatregelen vastgesteld worden, om de kans op infectie tot een minimum te beperken;
- 3° in de laboratoria waar wordt omgegaan met materialen waarvan het onzeker is of hierin voor de mens mogelijk ziekteverwekkende biologische agentia aanwezig zijn, maar die zich niet ten doel stellen om met die biologische agentia als zodanig te werken (dat wil zeggen deze te kweken of te concentreren), dienen ten minste beheersingsniveau 2 in aanmerking te nemen. Indien nodig moet beheersingsniveau 3 of 4 gelden wanneer bekend is of vermoed wordt dat dit noodzakelijk is, tenzij de Minister van Tewerkstelling en Arbeid op advies van de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde bepaalt in welke gevallen en onder welke voorwaarden een lager beheersingsniveau mag worden gebruikt.

Art. 23.- Wanneer industriële procédés biologische agentia van de groepen 2, 3 of 4 gebruiken, moeten de volgende maatregelen worden genomen:

- 1° uitgaande van de materiële en procedurele maatregelen van bijlage III gelden de beginse-
len inzake niveau van beheersing uiteengezet in artikel 22, 1, tweede lid ook voor indu-
striële procédés;
- 2° op grond van de beoordeling van het risico in verband met het gebruik van biologische
agentia van de groepen 2, 3 of 4 kan de Minister van Tewerkstelling en Arbeid op advies
van de door hem als bevoegd beschouwde instanties beslissen tot passende maatregelen
die moeten worden toegepast op het industriële gebruik van die biologische agentia.

Art. 24.- Alle onder de artikelen 22 en 23 vallende werkzaamheden waaromtrent nog geen
definitieve beoordeling van een biologisch agens mogelijk is geweest, maar waarvoor wel
aanwijzingen bestaan dat het voorgenomen gebruik ervan tot een ernstig risico voor de
gezondheid van de werknemers kan leiden, mogen slechts worden uitgevoerd op arbeidsplaat-
sen met ten minste een beheersingsniveau 3.

Art. 25.- Ingeval een stam verzwakt is of bekende virulentiegenen heeft verloren, zijn de uit
de classificatie van de hoofdstam voortvloeiende beheersingsmaatregelen mogelijksterwijs niet
noodzakelijk, afhankelijk van een nadere beoordeling van het risico op de arbeidsplaats. Dit
is het geval wanneer een dergelijke stam gebruikt wordt als een product of deel van een pro-
duct voor profylactische of therapeutische doeleinden.

AFDELING VI.- HYGIËNISCHE MAATREGELEN

Art. 26.- Onverminderd de toepassing van de bepalingen van titel II, hoofdstuk II, afdeling II
van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, is de werkgever gehouden voor
alle werkzaamheden waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan biolo-
gische agentia, de volgende passende maatregelen te treffen:

- 1° de werknemers verbieden te eten of te drinken in werkzones waar een kans op besmetting
met biologische agentia bestaat;
- 2° er passende en voldoende was- en toiletfaciliteiten ter beschikking stellen van de werkne-
mers, met indien nodig oogdouches of huidantiseptica;
- 3° tot in details procedures voor het nemen van, werken met en behandelen van monsters van
menselijke of dierlijke oorsprong vaststellen.

Art. 27.- De werkgever is ertoe gehouden de werknemers werkkleding en persoonlijke
beschermingsmiddelen te verschaffen overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk
besluit van 7 augustus 1995 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen
en van titel II, hoofdstuk III, afdeling II, onderafdeling II van het Algemeen Reglement voor
de Arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de besluiten van de Regent van 11 februari 1946 en
27 september 1947.

Voor werkzaamheden waarbij er een risico bestaat voor de gezondheid of de veiligheid van de
werknemers door werk met biologische agentia stelt hij bovendien passende beschermende
kleding of andere geschikte bijzondere kleding ter beschikking van de werknemers.

Hij neemt de nodige maatregelen opdat al de noodzakelijke beschermende uitrusting:

- 1° op correcte wijze op een daartoe aangewezen plaats wordt bewaard;
- 2° zo mogelijk vóór, maar in ieder geval na ieder gebruik wordt gecontroleerd en gerei-
nigd;
- 3° indien defect, wordt hersteld, of vervangen voordat zij weer wordt gebruikt.

Art. 28.- De werkgever moet ervoor zorgen dat:

- 1° de werkkleding en de beschermende uitrusting, met inbegrip van de in artikel 27, tweede lid bedoelde passende beschermende kleding of andere geschikte bijzondere kleding, die door biologische agentia verontreinigd kunnen zijn, bij het verlaten van de werkplek worden uitgetrokken en, alvorens de onder punt 2° bedoelde maatregelen worden genomen, van andere kleding gescheiden worden bewaard;
- 2° dergelijke kleding en beschermende uitrusting ontsmet en gereinigd of zo nodig vernietigd wordt.

De kosten van de hygiënische maatregelen mogen niet ten laste komen van de werknemers.

AFDELING VII.- OPLEIDING EN VOORLICHTING VAN DE WERKNEMERS EN HUN VERTEGENWOORDIGERS

Art. 29.- [Onverminderd de bepalingen van artikel 8 van de wet en artikel 21 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, neemt de werkgever passende maatregelen opdat de werknemers en de leden van het comité een voldoende en adequate opleiding op basis van alle beschikbare gegevens krijgen, met name in de vorm van voorlichting en instructies met betrekking tot:

- 1° mogelijke risico's voor de gezondheid;
- 2° voorzorgsmaatregelen om blootstelling te voorkomen;
- 3° hygiënische voorschriften;
- 4° het dragen en gebruiken van beschermende uitrusting en kleding;
- 5° de door de werknemers te nemen maatregelen in geval van en ter voorkoming van incidenten. (2)]

Deze opleiding moet:

- 1° worden gegeven bij de aanvang van het werk waarbij de werknemers met biologische agentia in aanraking komen;
- 2° worden aangepast aan de ontwikkeling van de risico's en aan het ontstaan van nieuwe risico's;
- 3° indien nodig, op gezette tijden worden herhaald.

Art. 30.- De leden van [het Comité (2)] krijgen inzage in anonieme collectieve informatie.

Art. 31.- De werkgever verstrekt de leden van [het Comité (2)] de in de artikelen 74 en 80 bedoelde informatie.

AFDELING VIII.- MAATREGELEN INZAKE INFORMATIE VOOR SPECIFIEKE SITUATIES

Art. 32.- Onverminderd de bepalingen van [de artikelen 23 tot 25 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn (2)] zorgt de werkgever op de arbeidsplaats voor schriftelijke instructies en zo nodig voor aanplakbiljetten welke ten minste de procedure vermelden die moet worden gevolgd ingeval:

- 1° er zich een ongeval of ernstig incident voordoet met een biologisch agens;
- 2° er gewerkt wordt met een biologisch agens van groep 4.

Art. 33.- Onverminderd de bepalingen van [de artikelen 23 tot 25 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn (2)] moet de werkgever de werknemers en de leden van [het Comité (2)] onmiddellijk op de hoogte stellen van ieder ongeval of incident dat mogelijkerwijs heeft geleid tot het vrijkomen van een biologisch agens dat een infectie of ernstige ziekte bij de mens kan veroorzaken.

Bovendien moet de werkgever de werknemers en de leden van [het Comité (2)] zo snel mogelijk op de hoogte stellen van ieder ongeval of ernstig incident, de oorzaken ervan en van de genomen of te nemen maatregelen om de situatie te verhelpen.

Art. 34.- Onverminderd de toepassing van [artikel 6 van de wet (2)] delen de werknemers elk ongeval of incident met een biologisch agens aan de werkgever, [de preventieadviseur, of de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] mede.

AFDELING IX.- GEZONDHEIDSTOEZICHT

Art. 35.- Onverminderd de bepalingen van het [koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (4)] neemt de werkgever de maatregelen bedoeld in de artikelen 36 tot 41 om in het gepaste gezondheidstoezicht te voorzien voor de werknemers die werkzaamheden moeten verrichten waarvoor de beoordeling wijst op een risico voor hun gezondheid.

[Te dien einde is de werkgever gehouden de werknemers, tewerkgesteld aan activiteiten voor de welke de beoordeling een risico aantoot betreffende hun gezondheid, te onderwerpen aan [voorafgaande gezondheidsbeoordeling, periodieke gezondheidsbeoordeling, en in voorkomend geval aan een onderzoek bij werkhervatting (4)]. (2)]

Art. 36.- Voorafgaand aan de blootstelling aan biologische agentia van de groepen 2, 3 en 4 moet elke betrokken werknemer een [voorafgaande gezondheidsbeoordeling (4)] genieten.

Dat onderzoek omvat een anamnese met de beroepsantecedenten en een geïndividualiseerde beoordeling van zijn gezondheidstoestand.

Art. 37.- De betrokken werknemer moet worden onderworpen aan [een periodieke gezondheidsbeoordeling (4)],

1° om het jaar, indien de biologische agentia het volgende kunnen veroorzaken:

- a) hardnekkige en latente infecties;
- b) infecties die ondanks behandeling gedurende een lange periode recidiveren;
- c) infecties die een ernstige nasleep kunnen hebben;

[2° in de andere gevallen wordt de frequentie bepaald door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer na advies van het Comité. (2)]

[De periodieke gezondheidsbeoordeling (4)] bestaat in een algemeen klinisch onderzoek dat, naar gelang van het geval, wordt aangevuld door gerichte onderzoeken.

Deze gerichte onderzoeken bestaan in voorkomend geval in het biologisch toezicht, alsmede in de opsporing van de eerste en nog reversibele effecten, en omvatten:

1° ofwel een bloed- en serumonderzoek;

2° ofwel bacteriologische, virologische, parasitaire of mycologische onderzoeken;

3° ofwel een intradermotest.

Wanneer er na uitvoering van tuberculinetests virage is of als de test positief is, is een jaarlijks radiologisch onderzoek van de borstorganen gedurende de volgende vijf jaar verplicht.

Na [de periodieke gezondheidsbeoordeling (4)] moet de arbeidsgeneesheer zich uitspreken over alle te nemen beschermings- of preventiemaatregelen ten aanzien van elke individuele werknemer.

Deze maatregelen kunnen, in voorkomend geval, bestaan in het onttrekken van de betrokken werknemer aan elke blootstelling aan de gelaakte biologische agentia overeenkomstig de bepalingen van [afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (4)].

Art. 38.- Wanneer werknemers getroffen zijn door een infectie of -ziekte, een vergiftiging of allergie die kunnen worden toegeschreven aan hun werk, verwittigen zij onverwijld de arbeidsgeneesheer.

Indien blijkt dat een werknemer is getroffen door een infectie of -ziekte, een vergiftiging of allergie die het resultaat zou zijn van blootstelling aan biologische agentia, onderwerpt de arbeidsgeneesheer de werknemers die een analoge blootstelling hebben ondergaan aan het [gezondheidstoezicht (4)]. In dit geval wordt de risicobeoordeling hernieuwd.

Art. 39.- Wanneer werknemers werden blootgesteld of mogelijk werden blootgesteld aan infectieuze micro-organismen, mag de arbeidsgeneesheer de werknemers die hij aanwijst aan [gezondheidstoezicht (4)] onderwerpen om zich vertrouwd te maken met de aard en de oorsprong van de risico's en om, op die manier, aan de werkgever de meest passende beschermings- en preventiemaatregelen te kunnen voorstellen overeenkomstig de bepalingen van [de artikelen 5, § 2, 34, § 2, 5° en 43 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (4)].

In dezelfde omstandigheden en met hetzelfde doel, mogen de geneesheren-arbeidsinspecteurs eveneens overgaan tot de in het voorgaande lid bepaalde opsporingen of deze opleggen.

Art. 40.- De werknemer wordt ingelicht door [de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] over de aard en de resultaten van de onderzoeken waarin in het kader van het geneeskundig en biologisch toezicht is voorzien. De werknemer krijgt inzage in deze resultaten. Deze worden, op verzoek van de werknemer en na zijn schriftelijk akkoord, naar een geneesheer van zijn keuze gezonden.

Art. 41.- [de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] houdt bij het gezondheidstoezicht rekening met het verhoogde risico voor de werknemers met eventuele verhoogde vatbaarheid als gevolg van toestanden en situaties zoals bijvoorbeeld preëxistente ziekte, medicijngebruik, stoornissen van het immuunsysteem, zwangerschap of borstvoeding, waarop de biologische agentia bijzondere effecten kunnen hebben.

Art. 42.- [Voor elke werknemer die aan het gezondheidstoezicht is onderworpen, wordt een gezondheidsdossier opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van afdeling 8 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers. (4)]

In afwijking van [artikel 85 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (4)] wordt het [gezondheidsdossier (4)] van een werknemer die is blootgesteld aan biologische agentia die kunnen resulteren in infecties zoals

bedoeld in artikel 12, gedurende dertig jaar na het einde van de blootstelling bijgehouden door [het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst (2)].

Art. 43.- De werkgever neemt de nodige maatregelen opdat de werknemers die zijn blootgesteld aan agentia die kunnen resulteren in de in artikel 12 bedoelde infecties, informatie en raad krijgen over elke beoordeling van hun gezondheid en over het [voortgezet gezondheids-toezicht (4)].

AFDELING X.- INENTINGEN

Onderafdeling I.- Algemene bepalingen

Art. 44.- Indien uit de beoordeling blijkt dat er werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan biologische agentia waarvoor een doeltreffend vaccin beschikbaar is, moet de werkgever die werknemers de mogelijkheid bieden zich te laten inenten indien dezen hiervoor nog niet immuun zijn.

Art. 45.- De werkgever licht de betrokken werknemers bij de indiensttreding en vóór de blootstelling aan de biologische agentia in over het bestaan van een doeltreffend vaccin. Zij worden eveneens op de hoogte gebracht van de voor- en nadelen van zowel inenting als de afwezigheid van inenting.

Art. 46.- De voorgeschreven inenting, hernieuwde inenting en tuberculinetests worden verricht hetzij door [preventieadviseurs-arbeidsgeneesheren (2)], hetzij door andere artsen die door de betrokken werknemers zijn gekozen.

Art. 47.- Het is de werkgevers verboden werknemers te werk te stellen of aan het werk te houden die onderworpen zijn aan verplichte inenting of tuberculinetests en waarvoor zij geen geldige [inentings- of tuberculinetestkaart (2)] bezitten, opgesteld overeenkomstig bijlage V en ondertekend door een [arts (2)].

Art. 48.- De werkgever houdt een naamlijst bij van de werknemers die onderworpen zijn aan verplichte inenting of tuberculinetests.

De naamlijst en de oproepingen tot inenting worden opgesteld overeenkomstig de bepalingen van [de artikelen 6, 8 en 9 en afdeling 7 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (4)].

Art 49.- Telkens als een werknemer aan een inenting, hernieuwde inenting of tuberculinetest moet worden onderworpen, stelt de werkgever hem een formulier [“Verzoek om inenting of tuberculinetest” (2)] ter hand met de nodige instructies voor de arts-inenter. Wenst de werknemer zich voor die handelingen te wenden tot een dokter van zijn keuze liever dan tot [de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] van de onderneming, dan voegt de werkgever bij dat verzoek een formulier “Bewijs van inenting en tuberculinetest”. Deze twee documenten moeten volkomen overeenstemmen met de in bijlage V opgenomen modellen. De werkgever vult ze in en brengt er de nodige inlichtingen op aan overeenkomstig de verwijzingen naar de voetnoten. Vervolgens legt de werknemer ze over aan de arts-inenter van zijn keuze.

Art. 50.- De keuzemogelijkheid bedoeld in artikel 49 is evenwel afhankelijk van de voorwaarde dat de andere arts zich volkomen richt naar de in deze afdeling opgelegde verplichtingen en formaliteiten.

Wanneer de werknemers van deze mogelijkheid gebruik maken, moeten zij zelf de kosten van bovengenoemde handelingen dragen en mag de tijd die zij er gedurende de werktijd aan besteden, worden afgetrokken van hun effectieve werkuren en moet die geenszins worden bezoldigd of vergoed.

Art. 51.- Vooraleer zij de inentingen of testen verrichten, moeten de artsen-inenters:

- 1° de betrokken werknemers vragen of zij onlangs geen inenting hebben ondergaan en, zo ja, hen om een geneeskundige verklaring verzoeken waarin de aard en de datum van die inenting is vermeld;
- 2° zich ervan vergewissen of er geen contra-indicaties zijn.

Art. 52.- Wanneer de werknemers onlangs een inenting hebben ondergaan of wanneer zij aan verplichte inenting of hernieuwde inenting tegen verschillende ziekten moeten worden onderworpen, voeren de artsen-inenters de inenting of hernieuwde inenting uit volgens het voor elk vaccin passende tijdschema, zodat de verwerving van immunisatie geldig is.

Art. 53.- Werknemers aan wie wordt ontraden een inenting of test te ondergaan, mogen, zolang die tijdelijke contra-indicatie er is, het in deze afdeling bedoelde werk verrichten of blijven verrichten zonder zich aan die medische handelingen te moeten onderwerpen.

De arts-inenter moet de betrokken werknemer te gepasten tijde opnieuw ontbieden om hem zo spoedig mogelijk de gewenste immuniteit te verstrekken.

Art. 54.- Zodra hij de gevraagde handelingen heeft verricht, bezorgt de door de werknemer gekozen arts-inenter die niet de [preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] is het behoorlijk ingevulde, gedateerde en ondertekende “Bewijs van inenting en tuberculinetest” onder gesloten en persoonlijke omslag aan de [preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] wiens naam, voornaam en adres op dat bewijs zijn vermeld.

Bij contra-indicatie geeft hij in het vak “Opmerkingen” van dat document, de reden van zijn beslissing. Hij vermeldt eveneens de datum waarop hij de betrokken werknemer zal weerzien.

Art. 55.- [De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2)] bezorgt de werkgever een behoorlijk ingevulde, gedateerde en ondertekende [“Inentings- of tuberculinetestkaart” (2)] waaruit blijkt dat de werknemer voldaan heeft aan de verplichtingen voorgeschreven inzake de verplichte inenting.

Deze kaart moet overeenstemmen met het in bijlage V gegeven model.

De werkgever houdt voor elke betrokken werknemer de laatste drie inentingskaarten bij.

Die kaarten worden gevoegd bij de [formulieren voor de gezondheidsbeoordeling bedoeld in onderafdeling 1 van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (4)].

Zij moeten te allen tijde ter beschikking van de geneesheren-arbeidsinspecteurs en de adjunct-inspecteurs arbeidshygiëne worden gehouden.

Wanneer de werknemer de onderneming verlaat, overhandigt de werkgever hem die kaarten opdat hij ze zou kunnen overleggen aan de arts die hem eventueel later opnieuw zal moeten inenten.

Onderafdeling II.- Verplichte inenting

A. Inenting tegen tetanus

Art. 56.- Voor de toepassing van deze bepalingen dient te worden verstaan onder:

- 1° antitetanusvaccin: een entstof bestaande uit geadsorbeerd tetanusanatoxine;
- 2° basisinenting: een reeks van drie opeenvolgende intramusculaire inspuitingen van 0,5 ml antitetanusvaccin, waarvan de eerste twee worden uitgevoerd met een tussentijd van vier à acht weken en de derde, zes à twaalf maanden na de tweede inspuiting;
- 3° rappelinenting: een intramusculaire inspuiting van 0,5 ml antitetanusvaccin volgend op de basisinenting.

Art. 57.- In de ondernemingen die zijn vermeld in bijlage VI, mogen de in de tweede kolom van de lijst bedoelde werknemers het in diezelfde kolom genoemde werk enkel verrichten of blijven verrichten, als zij:

- 1° ofwel aan de hand van een geneeskundige verklaring kunnen aantonen dat zij over voldoende immuniteit tegen tetanus beschikken;
- 2° ofwel, indien zij dit bewijs niet kunnen leveren, een inenting tegen tetanus ondergaan.

De bepalingen van het eerste lid zijn ook van toepassing in de ondernemingen waar de resultaten van de beoordeling wijzen op een kans op blootstelling aan *Clostridium tetani* voor de tewerkgestelde werknemers.

Art. 58.- De arts-inenter beslist of een basisinenting of een rappelinenting nodig is. Behalve in het geval van contra-indicatie, zal de eerste inspuiting met het vaccin plaatshebben uiterlijk veertien dagen nadat de werknemer met de uitvoering van bovenbedoelde werkzaamheden is begonnen.

Art. 59.- Zolang zij, zelfs maar gedeeltelijk of met tussenpozen, werkzaamheden blijven verrichten die een verplichte inenting tegen tetanus vergen, moeten de werknemers periodiek rappelinentingen ondergaan. Deze moeten tien jaar na de basis- of de vorige rappelinenting worden toegediend.

Art. 60.- Onverminderd de bepalingen van artikel 51, dient de arbeidsgeneesheer onmiddellijk een rappelinenting toe aan de werknemer bij wie hij meer dan vijf jaar na de basisinenting of de rappelinenting een wonde vaststelt waarvan hij denkt dat ze besmetting door *Clostridium tetani* tot gevolg kan hebben.

B. Inenting tegen tuberculose en tuberculinetest

[**Art. 61.- § 1.** Behalve in het geval van contra-indicatie mogen in de ondernemingen waarvan de lijst is gegeven in bijlage VI, de in de tweede kolom van die lijst bedoelde werknemers het in diezelfde kolom genoemde werk enkel verrichten of blijven verrichten, zelfs maar gedeeltelijk of met tussenpozen, als zij een tuberculinetest ondergaan en, indien deze test een negatief resultaat oplevert, jaarlijks opnieuw een tuberculinetest ondergaan.

Bij tuberculine-omslag neemt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer contact op met de behandelende arts van de werknemer om zich van een follow-up te vergewissen.

§ 2. In diezelfde ondernemingen kunnen, op voorstel van de arbeidsgeneesheer, gerechtvaardigd door een bijzondere epidemiologische toestand en na advies van het Comité, de werknemers alleen aan het werk blijven indien zij een tuberculinetest met positief resultaat hebben

ondergaan of indien zij in het bezit zijn van een geneeskundige verklaring waaruit blijkt dat zij sinds drie jaar tegen tuberculose zijn ingeënt.

De bepalingen van de § 1 en § 2 zijn ook van toepassing in de ondernemingen en instellingen waar de resultaten van de beoordeling wijzen op een kans op blootstelling aan de bacil *Mycobacterium tuberculosis*. (2)]

Art. 62.- De werknemers die in eenzelfde onderneming aan een andere post worden verbonden moeten, zonder verwijl, naar de arbeidsgeneesheer worden verwezen indien zij, ingevolge die werkverandering de voorgescreven inenting tegen tuberculose moeten ondergaan.

[C. inenting tegen hepatitis B (2)]

[**Art. 63.-** Behalve in geval van contra-indicatie, mogen in de ondernemingen waarvan de lijst is gegeven in bijlage VI, de in de tweede kolom van die lijst bedoelde werknemers het in diezelfde kolom genoemde werk enkel verrichten of blijven verrichten, als zij:

- 1° ofwel aan de hand van een geneeskundige verklaring kunnen aantonen dat zij over voldoende immuniteit tegen hepatitis B beschikken;
- 2° ofwel, indien zij dit bewijs niet kunnen leveren, een inenting tegen hepatitis B ondergaan.

De bepalingen van het eerste lid zijn ook van toepassing in de ondernemingen waar de resultaten van de beoordeling wijzen op een kans op blootstelling aan het hepatitis B-virus.

Art. 64.- De arts-inenter vervult zelf de nodige formaliteiten tot het verkrijgen van het vaccin tegen hepatitis B.

De arts-inenter voert de basisinenting uit volgens een werkschema en een tijdschema dat de hoogste serobescherming waarborgt.

De arts-inenter voert een systematische controle van de immunoreactie uit binnen een termijn van twee maanden na de basisinenting.

Art. 65.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer stelt voor elke onderneming en instelling een herinentingsstrategie op, waarbij hij rekening houdt met het beschermingsniveau van het gebruikte inentingsschema en inentingstype, en met de resultaten van de controle van de immunoreactie. Deze strategie wordt ter advies aan het Comité voorgelegd.

Art. 66.- Wanneer een werknemer toevallig in contact komt met bloed dat wordt beschouwd als zijnde besmet door het hepatitis B-virus, controleert de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer zo vlug mogelijk zijn immuniteit ervoor.

Wanneer deze werknemer onvoldoende immuun blijkt te zijn, wordt hij aan een rappelinenting onderworpen. (2)]

Art. 67 tot 73.- *opgeheven* (2)

AFDELING XI.- INFORMATIE EN KENNISGEVING AAN DE INSPECTIE

Art. 74.- Onverminderd de bepalingen van artikel 10 verstrekt de werkgever, indien uit de resultaten van de beoordeling blijkt dat er een risico voor de gezondheid of de veiligheid van de werknemers bestaat, desgevraagd de volgende relevante gegevens schriftelijk aan de met het toezicht belaste ambtenaar:

- 1° de werkzaamheden waarbij de werknemers aan biologische agentia zijn of mogelijk zijn blootgesteld;
- 2° het aantal blootgestelde werknemers;
- 3° [de naam van de preventieadviseur en de naam van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer; (2)]
- 4° de getroffen preventieve en beschermende maatregelen, inclusief arbeidsprocédés en werkmethoden;
- 5° een noodplan voor de bescherming van de werknemers tegen blootstelling aan een biologisch agens van groep 3 of groep 4 in geval van een falende fysieke omhulling.

Art. 75.- De werkgever moet de plaatselijke Medische Arbeidsinspectie onmiddellijk op de hoogte stellen van ieder ongeval of incident dat mogelijkerwijs heeft geleid tot het vrijkomen van een biologisch agens en dat een infectie of ernstige ziekte bij de mens kan veroorzaken.

Art. 76.- De werkgever meldt vooraf aan de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde, het gebruik, voor de eerste maal, van:

- 1° biologische agentia van groep 2;
- 2° biologische agentia van groep 3;
- 3° biologische agentia van groep 4.

Deze kennisgeving vindt ten minste dertig dagen vóór de aanvang van de werkzaamheden plaats.

Art. 77.- Er wordt ook vooraf kennis gegeven aan de Administratie van de Arbeidshygiëne en -geneeskunde van het gebruik voor de eerste maal van elk opeenvolgend biologisch agens van groep 4.

Art. 78.- Laboratoria die diagnostisch werk verrichten dat betrekking heeft op biologische agentia van groep 4, behoeven slechts een eerste kennisgeving van hun geplande werkzaamheden te doen.

Art. 79.- De kennisgeving moet opnieuw plaatsvinden wanneer er in de procédés of procedures wezenlijke veranderingen plaatsvinden die gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers en waardoor de eerdere kennisgeving wordt achterhaald.

Art. 80.- De in de artikelen 76 tot 79 bedoelde kennisgeving omvat:

- 1° de naam en het adres van de werkgever of de onderneming;
- 2° [de naam van de preventieadviseur en de naam van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer; (2)]
- 3° de resultaten van de in artikel 5 bedoelde beoordeling;
- 4° de soort waartoe het biologische agens behoort;
- 5° de voorgenomen beschermende en preventieve maatregelen.

[**Art. 81.-** De werkgever die op 1 november 1996 al biologische agentia van de groepen 2, 3 en 4 gebruikte, meldt dit zonder verwijl aan de Administratie van de arbeidshygiëne en -geneeskunde. Deze melding wordt aangevuld met de informatie van de kennisgeving bedoeld bij artikel 80, ten laatste zes maanden na deze melding. (2)]

LIJST VAN DE BIOLOGISCHE AGENTIA EN HUN CLASSIFICATIE, BEDOELD IN ARTIKEL 4, TWEDE LID

INLEIDENDE OPMERKINGEN

1. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 4 worden alleen biologische agentia waarvan bekend is dat zij bij de mens infectieziekten kunnen verwekken, in deze lijst opgenomen.
Agentia die wel bij dieren en planten, maar voor zover bekend niet bij mensen ziekten kunnen verwekken, zijn niet opgenomen.
Bij de opstelling van deze lijst van geclassificeerde biologische agentia zijn genetisch gemodificeerde micro-organismen buiten beschouwing gelaten.
2. Bij het opstellen van de lijst is uitgegaan van de werking van de agentia op gezonde werknemers.
In het kader van bepaalde industriële processen, bepaalde laboratoriumwerkzaamheden of bepaalde activiteiten in dierenverblijven die een blootstelling van de werknemers aan biologische agentia van groep 3 of 4 inhouden of kunnen inhouden, moeten technische preventiemaatregelen overeenkomstig het bepaalde in artikel 21, 22 en 23 worden opgesteld.
Er is niet specifiek rekening gehouden met bijzondere effecten op werknemers met een eventuele verhoogde vatbaarheid als gevolg van toestanden en situaties zoals bijvoorbeeld preëxistente ziekte, medicijngebruik, stoornissen van het immuunsysteem, zwangerschap of borstvoeding.
3. Biologische agentia die niet in groep 2, 3 of 4 ingedeeld zijn, vallen niet automatisch onder groep 1.
In het geval van agentia waarvan van meer dan één soort bekend is dat zij pathogeen zijn voor de mens, omvat de lijst die soorten die meestal worden aangetroffen bij ziektegevallen, en wordt vermeld dat andere soorten van dat geslacht ook van invloed kunnen zijn op de gezondheid.
De vermelding “spp” bij de biologische agentia van deze lijst verwijst naar de andere soorten waarvan bekend is dat ze pathogeen zijn bij de mens.
Indien een heel geslacht in de lijst is opgenomen, zijn de soorten en stammen waarvan bekend is dat zij niet pathogeen zijn, impliciet van de classificatie uitgesloten.
4. De in deze classificatie voor de agentia gehanteerde nomenclatuur is in overeenstemming met de meest recente internationale conventies inzake de taxonomie en nomenclatuur van de agentia ten tijde van de samenstelling van de lijst.
5. De lijst van geclassificeerde biologische agentia is in overeenstemming met de stand van de kennis ten tijde van de opstelling ervan.
6. Bepaalde in groep 3 ingedeelde en in de bijgevoegde lijst met een dubbele asterisk (**) aangeduide biologische agentia kunnen voor de werknemers een beperkte kans op besmetting opleveren, omdat zij normaliter niet via de lucht besmettelijk zijn.
7. De voorschriften inzake beheersingsmaatregelen die uit de classificatie van parasieten voortvloeien, hebben uitsluitend betrekking op de verschillende voor de mens op de arbeidsplaats infectieuze stadia in de levenscyclus van de parasiet.
8. Voorts bevat de lijst afzonderlijke aanwijzingen wanneer biologische agentia allergische of toxische reacties kunnen veroorzaken, of wanneer de lijst van de aan het agens blootgestelde werknemer langer dan tien jaar dient te worden bewaard, wanneer een doeltreffend vaccin beschikbaar is.

Deze aanwijzingen zijn gesystematiseerd in de vorm van de volgende noten:

A: Allergische reacties mogelijk.

D: De lijst van aan dit biologisch agens blootgestelde werknemers dient 30 jaar na de laatste bekende blootstelling te worden bewaard.

T: Productie van toxinen.

V: Doeltreffend vaccin beschikbaar.

Biologische agentia	Classificatie	Noten
BACTERIËN en soortgelijke biologische agentia		
Actinobacillus actinomycetemcomitans	2	
Actinomadura madurae	2	
Actinomadura pelletieri	2	
Actinomyces gerencseriae	2	
Actinomyces israelii	2	
Actinomyces pyogenes	2	
Actinomyces spp	2	
Arcanobacterium haemolyticum (Corynebacterium haemolyticum)	2	
Bacillus anthracis	3	
Bacteroides fragilis	2	
Bartonella bacilliformis	2	
Bartonella quintana (Rochalimaea quintana)	2	
Bartonella (Rochalimea) spp	2	
Bordetella bronchiseptica	2	
Bordetella parapertussis	2	
Bordetella pertussis	2	V
Borrelia burgdorferi	2	
Borrelia duttonii	2	
Borrelia recurrentis	2	
Borrelia spp	2	
Brucella abortus	3	
Brucella canis	3	
Brucella melitensis 1	3	
Brucella suis	3	
Burkholderia mallei (Pseudomonas mallei)	3	
Burkholderia pseudomallei (Pseudomonas pseudomallei)	3	
Campylobacter fetus	2	
Campylobacter jejuni	2	
Campylobacter spp	2	
Cardiobacterium hominis	2	
Chlamydia pneumoniae	2	
Chlamydia trachomatis	2	
Chlamydia psittaci (gevogeltestammen)	3	
Chlamydia psittaci (niet-gevogeltestammen)	2	
Clostridium botulinum	2	T
Clostridium perfringens	2	
Clostridium tetani	2	T,V
Clostridium spp	2	
Corynebacterium diphtheriae	2	T,V
Corynebacterium minutissimum	2	
Corynebacterium pseudotuberculosis	2	
Corynebacterium spp	2	
Coxiella burnetii	3	
Edwardsiella tarda	2	

<i>Ehrlichia sennetsu</i> (<i>Rickettsia Sennetsu</i>)	2	
<i>Ehrlichia</i> spp	2	
<i>Eikenella corrodens</i>	2	
<i>Enterobacter aerogenes/cloacae</i>	2	
<i>Enterococcus</i> spp	2	
<i>Erysipelothrix rhusiopathiae</i>	2	
<i>Escherichia coli</i> (met uitzondering van de niet-pathogene stammen)	2	
<i>Escherichia coli</i> , verocytoxicogene stammen (b.v. O157:H7 of O103)	3(**)	T
<i>Flavobacterium meningosepticum</i>	2	
<i>Fluoribacter bozemanae</i> (<i>Legionella</i>)	2	
<i>Francisella tularensis</i> (Type A)	3	
<i>Francisella tularensis</i> (Type B)	2	
<i>Fusobacterium necrophorum</i>	2	
<i>Gardnerella vaginalis</i>	2	
<i>Haemophilus actinomycetem - comitans</i> (<i>Actinobacillus</i>)	2	
<i>Haemophilus ducreyi</i>	2	
<i>Haemophilus influenzae</i>	2	
<i>Haemophilus</i> spp	2	
<i>Helicobacter pylori</i>	2	
<i>Klebsiella oxytoca</i>	2	
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	2	
<i>Klebsiella</i> spp	2	
<i>Legionella pneumophila</i>	2	
<i>Legionella</i> spp	2	
<i>Leptospira interrogans</i> (alle serotypes)	2	
<i>Listeria monocytogenes</i>	2	
<i>Listeria ivanovii</i>	2	
<i>Morganella morganii</i>	2	
<i>Mycobacterium africanum</i>	3	V
<i>Mycobacterium avium/intracellulare</i>	2	
<i>Mycobacterium bovis</i> (uitgezonderd BCG-stam)	3	V
<i>Mycobacterium chelonae</i>	2	
<i>Mycobacterium fortuitum</i>	2	
<i>Mycobacterium kansasii</i>	2	
<i>Mycobacterium leprae</i>	3	
<i>Mycobacterium malmoense</i>	2	
<i>Mycobacterium marinum</i>	2	
<i>Mycobacterium microti</i>	3(**)	
<i>Mycobacterium paratuberculosis</i>	2	
<i>Mycobacterium scrofulaceum</i>	2	
<i>Mycobacterium simiae</i>	2	
<i>Mycobacterium szulgai</i>	2	
<i>Mycobacterium tuberculosis</i>	3	V
<i>Mycobacterium ulcerans</i>	3(**)	
<i>Mycobacterium xenopi</i>	2	
<i>Mycoplasma caviae</i>	2	
<i>Mycoplasma hominis</i>	2	
<i>Mycoplasma pneumoniae</i>	2	
<i>Neisseria gonorrhoeae</i>	2	
<i>Neisseria meningitidis</i>	2	V
<i>Nocardia asteroides</i>	2	
<i>Nocardia brasiliensis</i>	2	
<i>Nocardia farcinica</i>	2	
<i>Nocardia nova</i>	2	
<i>Nocardia otitidiscaviarum</i>	2	

<i>Pasteurella multocida</i>	2		
<i>Pasteurella</i> spp	2		
<i>Peptostreptococcus anaerobius</i>	2		
<i>Plesiomonas shigelloides</i>	2		
<i>Porphyromonas</i> spp	2		
<i>Prevotella</i> spp	2		
<i>Proteus mirabilis</i>	2		
<i>Proteus penneri</i>	2		
<i>Proteus vulgaris</i>	2		
<i>Providencia alcalifaciens</i>	2		
<i>Providencia rettgeri</i>	2		
<i>Providencia</i> spp	2		
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	2		
<i>Rhodococcus equi</i>	2		
<i>Rickettsia akari</i>	3(**)		
<i>Rickettsia canada</i>	3(**)		
<i>Rickettsia conorii</i>	3		
<i>Rickettsia montana</i>	3(**)		
<i>Rickettsia typhi</i> (mooseri)	3		
<i>Rickettsia prowazekii</i>	3		
<i>Rickettsia rickettsii</i>	3		
<i>Rickettsia tsutsugamushi</i>	3		
<i>Rickettsia</i> spp	2		
<i>Salmonella arizonae</i>	2		
<i>Salmonella enteritidis</i>	2		
<i>Salmonella typhimurium</i>	2		
<i>Salmonella paratyphi</i> A, B, C	2	V	
<i>Salmonella typhi</i>	3(**)	V	
<i>Salmonella</i> (andere serologische variëteiten)	2		
<i>Serpulina</i> spp	2		
<i>Shigella boydii</i>	2		
<i>Shigella dysenteriae</i> (Type 1)	3(**)	T	
<i>Shigella dysenteriae</i> , verschillend van type 1	2		
<i>Shigella flexneri</i>	2		
<i>Shigella sonnei</i>	2		
<i>Staphylococcus aureus</i>	2		
<i>Streptobacillus moniliformis</i>	2		
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	2		
<i>Streptococcus pyogenes</i>	2		
<i>Streptococcus suis</i>	2		
<i>Streptococcus</i> spp	2		
<i>Treponema carateum</i>	2		
<i>Treponema pallidum</i>	2		
<i>Treponema pertense</i>	2		
<i>Treponema</i> spp	2		
<i>Vibrio cholerae</i> (inclusief El Tor)	2		
<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	2		
<i>Vibrio</i> spp	2		
<i>Yersinia enterocolitica</i>	2		
<i>Yersinia pestis</i>	3	V	
<i>Yersinia pseudotuberculosis</i>	2		
<i>Yersinia</i> spp	2		

VIRUSSEN		
Adenoviridae		2
Arenaviridae		
LCM-Lassa-Virus-Complex (Oude Wereld-arenavirussen)		
Lassa-virus		4
Lymfocytair choriomeningitis-virus (neurotrope stammen)		3
Lymfocytair choriomeningitis-virus (andere stammen)		2
Mopeia-virus		2
Andere LCM-Lassa-complex-virussen		2
Tacaribe-Virus-Complex (Nieuwe Wereld-arenavirussen)		
Guanarito-virus		4
Junin-virus		4
Sabia-virus		4
Machupo-virus		4
Flexal-virus		3
andere Tacaribe-complex-virussen		2
Astroviridae		2
Bunyaviridae		
Bunyamweravirussen:		
Belgrade (ook bekend als Dobrava)		3
Bhanja		2
Bunyamweravirus		2
Oropouchevirus		3
California encefalitis-virus		2
Germiston		2
Sin Nombre (vroeger Muerto Canyon)		3
Hantavirussen:		
Hantaan (Koreaanse hemorragische koorts)		3
Seoulvirus		3
Puumalavirus		2
Prospect-Hillvirus		2
Andere hantavirussen		2
Nairovirus:		
Kongo/Krim hemorragische koorts		4
Hazaravirus		2
Flebovirussen:		
Rift Valley-koorts		3 V
Zandvliegkoorts		2
Toscanavirus		2
Andere als pathoogen bekend staande bunyaviridae		2
Caliciviridae		
Norwalkvirus		2
Hepatitis E-virus		3(**)
Andere Caliciviridae		2
Coronaviridae		2
Filoviridae:		
Ebolavirus		4
Marburgvirus		4
Flaviviridae:		
Australië-encefalitis (Murray Valley-encefalitis)		3
Middeneuropees tekenencefalitisvirus		3(**) V
Absettarov		3
Hanzalova		3
Hepatitis G		3(***) D
Hypr		3

Kumlinge	3	
Denguevirus Type 1-4	3	
Hepatitis C-virus	3(**)	D
Japanse B-encefalitis	3	V
Kyassur Forest	3	V
Louping ill	3(**)	
Omsk(1)	3	V
Powassan	3	
Rocio	3	
Russische voorzomer-meningo-encefalitis(1)	3	V
St. Louis-encefalitis	3	
Wesselsbronnvirus	3(**)	
West-Nijlvirus	3	
Gele koorts	3	V
Andere als pathogeen bekend staande flavivirussen	2	
Hepadnaviridae		
Hepatitis B-virus	3(**)	V, D
Hepatitis D-virus (Delta)(2)	3(**)	V, D
Herpesviridae		
Cytomegalovirus	2	
Epstein-Barr-virus	2	
Herpesvirus simiae (B-virus)	3	
Herpes simplex-virussen, types 1 et 2	2	
Humaan herpesvirus 7	2	
Humaan herpesvirus 8	2	D
Varicella-zoster-herpesvirus	2	
Humaan B-lymfotroop virus (HBLV-HHV6)	2	
Orthomyxoviridae		
Influenzavirussen types A, B en C	2	V(3)
Door teken overgedragen orthomyxoviridae: Dhori- en Thogotovirussen	2	
Papovaviridae		
BK- en JC-virussen	2	D(4)
Humaan papilloomvirus	2	D(4)
Paramyxoviridae Bofvirus	2	V
Mazelenvirus (rubeola)	2	V
Newcastle disease-virus	2	
Para-influenzavirussen types 1-4	2	
Respiratoir-syncytiumvormend virus	2	
Parvoviridae		
Humaan parvovirus (B 19)	2	
Picornaviridae		
Acute hemorrhagische conjunctivitisvirus (AHC)	2	
Coxsackievirus	2	
ECHO-virussen	2	
Hepatitis-A-virus (humaan enterovirus type 72)	2	V
Poliomyelitisvirus	2	V
Rhinovirus	2	
Poxviridae		
Buffelpokkenvirus(5)	2	
Koepokkenvirus	2	
Olifantepokkenvirus(6)	2	
Melkersknobbelvirus	2	
Molluscum contagiosum-virus	2	
Apenpokkenvirus	3	V
Orf-virus	2	

Konijnepokkenvirus(7)		
Vacciniavirus	2	
Variolavirus (maior & minor)	4	V
Witte-pokkenvirus ("variolavirus")	4	V
Yatapokkenvirus (Tana & Yaba)	2	
Reoviridae		
Collitvirussen	2	
Humane rotavirussen	2	
Orbivirussen	2	
Reovirussen	2	
Retroviridae		
Humane immunodeficiëntievirussen (AIDS)	3(**)	D
Humane T-lymfotrope virussen (HTLV) type 1 en 2	3(**)	D
SIVvirus(8)	3(**)	
Rhabdoviridae		
Rabiesvirus	3(**)	V
Vesiculaire-stomatitisvirus	2	
Togaviridae		
Alfavirussen:		
Eastern paardenencefalomyelitis	3	V
Bebaruvirus	2	
Chikungunya virus	3(**)	
Evergladesvirus	3(**)	
Mayarovirus	3	
Mucambovirus	3(**)	
Ndumuvirus	3	
O'nyong-nyongvirus	2	
Ross River-virus	2	
Semliki Forest-virus	2	
Sindbisvirus	2	
Tonatevirus	3(**)	
Venezolaanse paardenencefalomyelitis	3	V
Western paardenencefalomyelitis	3	V
Andere bekende alfavirussen	2	
Rubivirus (rubella)	2	V
Toroviridae	2	
Niet-geclassificeerde virussen		
Equine morbillivirus	4	
Nog niet geïdentificeerde hepatitisvirussen	3(**)	D
Onconventionele agentia die in verband worden gebracht met overdraagbare spongiforme encefalopathieën (TSE):		
de ziekte van Creutzfeldt-Jakob	3(**)	D(10)
variant van de ziekte van Creutzfeldt-Jakob	3(**)	D(10)
bovine spongiforme encefalopathie (BSE) en andere daaraan verwante dierlijke TSE(9)	3	D(10)
het Gerstmann-Sträussler-Scheinkersyndroom	3(**)	D(10)
Koeroe	3(**)	D(10)
PARASieten		
Acanthamoeba castellanii	2	
Ancylostoma duodenale	2	
Angiostrongylus cantonensis	2	
Angiostrongylus costaricensis	2	
Ascaris lumbricoides	2	A
Ascaris suum	2	A
Babesia divergens	2	
Babesia microti	2	

Balantidium coli	2
Brugia malayi	2
Brugia pahangi	2
Capillaria philippinensis	2
Capillaria spp	2
Clonorchis sinensis	2
Clonorchis viverrini	2
Cryptosporidium parvum	2
Cryptosporidium spp	2
Cyclospora cayetanensis	2
Dipetalonema streptocerca	2
Diphyllobothrium latum	2
Dracunculus medinensis	2
Echinococcus granulosus	3(**)
Echinococcus multilocularis	3(**)
Echinococcus vogeli	3(**)
Entamoeba histolytica	2
Fasciola gigantica	2
Fasciola hepatica	2
Fasciolopsis buski	2
Giardia lamblia (Giardia intestinalis)	2
Hymenolepis diminuta	2
Hymenolepis nana	2
Leishmania brasiliensis	3(**)
Leishmania donovani	3(**)
Leishmania ethiopica	2
Leishmania mexicana	2
Leishmania peruviana	2
Leishmania tropica	2
Leishmania major	2
Leishmania spp	2
Loa loa	2
Mansonella ozzardi	2
Mansonella perstans	2
Naegleria fowleri	3
Necator americanus	2
Onchocerca volvulus	2
Opisthorchis felineus	2
Opisthorchis spp	2
Paragonimus westermani	2
Plasmodium falciparum	3(**)
Plasmodium spp (bij mensen en apen)	2
Sarcocystis sui hominis	2
Schistosoma haematobium	2
Schistosoma intercalatum	2
Schistosoma japonicum	2
Schistosoma mansoni	2
Schistosoma mekongi	2
Strongyloides stercoralis	2
Strongyloides spp	2
Taenia saginata	2
Taenia solium	3(**)
Toxocara canis	2
Toxoplasma gondii	2
Trichinella spiralis	2

Trichuris trichiura	2	
Trypanosoma brucei brucei	2	
Trypanosoma brucei gambiense	2	
Trypanosoma brucei rhodesiense	3(**)	
Trypanosoma cruzi	3	
Wuchereria bancrofti	2	
SCHIMMELS		
Aspergillus fumigatus	2	A
Blastomyces dermatitidis (Ajellomyces dermatitis)	3	
Candida albicans	2	A
Candida tropicalis	2	
Cladophialophora bantiana (vroeger: Xylohypha bantiana, Cladosporium bantianum of trichoides)	3	
Coccidioides immitis	3	A
Cryptococcus neoformans var. neoformans		
(Filobasidiella neoformans var. neoformans)	2	A
Cryptococcus neoformans var. gattii		
(Filobasidiella bacillispora)	2	A
Emmonsia parva var. parva	2	
Emmonsia parva var. crescens	2	
Epidermophyton floccosum	2	A
Fonsecaea compacta	2	
Fonsecaea pedrosi	2	
Histoplasma capsulatum var capsulatum (Ajellomyces capsulatus)	3	
Histoplasma capsulatum duboisii	3	
Madurella grisea	2	
Madurella mycetomatis	2	
Microsporium spp	2	A
Neotestudina rosatii	2	
Paracoccidioides brasiliensis	3	
Penicillium marneffeii	2	A
Scedosporium apiospermum (Pseudallescheria boydii)	2	
Scedosporium prolificans (inflatum)	2	
Sporothrix schenckii	2	
Trichophyton rubrum	2	
Trichophyton spp	2	

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 29 april 1999 (2)]

(**) Voir note introductive n° 6.

- (1) Tick-borne encephalitis.
- (2) Le virus de l'hépatite D nécessite une infection simultanée ou secondaire à celle déclenchée par le virus de l'hépatite B pour exercer son pouvoir pathogène chez le travailleur. Le vaccination contre le virus de l'hépatite B protégera dès lors les travailleurs qui ne sont pas affectés par le virus de l'hépatite B contre le virus de l'hépatite D (Delta)
- (3) Uniquement en ce qui concerne les types A et B.
- (4) Recommandé pour les travaux impliquant un contact direct avec ces agents.
- (5) Deux virus peuvent être identifiés sous cette rubrique, un genre "buffalopox" virus et une variante de "vaccinia" virus.
- (6) Variante de "Cowpox".
- (7) Variante de "Vaccinia".
- (8) Il n'existe actuellement aucune preuve de maladie de l'homme par les autres Rétrovirus d'origine simienne. Par mesure de précaution, un confinement de niveau 3 est recommandé pour les travaux exposant à ces Rétrovirus.
- (9) Il n'y a pas de preuves concernant l'existence chez l'homme d'infections dues aux agents responsables d'autres EST animales. Néanmoins, les mesures de confinement des agents classifiés dans le groupe de risque 3 (**) sont recommandées par précaution pour les travaux en laboratoire, à l'exception des travaux en laboratoire portant sur un agent identifié de tremblante du mouton, pour lequel le niveau de confinement 2 est suffisant.
- (10) Pour les travaux impliquant un contact direct avec ces agents.

BIJLAGE II

AANWIJZINGEN VOOR BEHEERSINGSMATREGELEN EN BEHEERSINGSNIVEAUS (bedoeld bij artikel 22)

Voorafgaande opmerking

Bij de toepassing van de maatregelen in deze bijlage wordt rekening gehouden met de aard van de werkzaamheden, de beoordeling van de risico's voor de werknemers en de aard van het betrokken biologisch agens.

	Beheersingsmaatregelen	Beheersingsniveaus		
		2	3	4
1.	De werkplek moet gescheiden zijn van de andere werkzaamheden in hetzelfde gebouw.	Nee	Aanbevolen	Ja
2.	De luchttoevoer naar en -afvoer van de werkplek moeten gefiltreerd worden met behulp van absolute filter of soortgelijke middelen.	Nee	Ja, op de luchtafvoer	Ja, op de luchttoevoer en de luchtafvoer
3.	Alleen bevoegde werknemers hebben toegang.	Aanbevolen	Ja	Ja, via een luchtsluis
4.	De werkplek moet hermetisch afgesloten kunnen worden om desinfectie mogelijk te maken.	Nee	Aanbevolen	Ja
5.	Specifieke desinfectieprocedures.	Ja	Ja	Ja
6.	De werkplek moet ten opzichte van de atmosfeer op een lagere luchtdruk worden gehouden.	Nee	Aanbevolen	Ja
7.	Doeltreffende vectorcontrole, bij voorbeeld knaagdieren en insecten.	Aanbevolen	Ja	Ja
8.	Voor water ondoorlaatbare oppervlakken die gemakkelijk zijn schoon te maken.	Ja, voor werktafel	Ja, voor werktafel en vloer	Ja, voor werktafel, muren, vloer en plafond
9.	Tegen zuren, alkaliën, oplosmiddelen en desinfectiemiddelen bestendige oppervlakken.	Aanbevolen	Ja	Ja
10.	Veilige opslag van biologische agentia.	Ja	Ja	Ja, veilige opslag
11.	Er moet een kijkvenster of iets dergelijks aanwezig zijn in de ruimten zodat men kan zien wat er binnen gebeurt.	Aanbevolen	Aanbevolen	Ja
12.	Elk laboratorium dient over een volledige uitrusting te beschikken.	Nee	Aanbevolen	Ja
13.	Geïnfecteerd materiaal, inclusief dieren, moet worden gehanteerd in een veiligheidskast of isolatieruimte of met gebruik van een andere passende afscherming.	Alleen indien nodig	Ja, indien infectie via de lucht kan plaatsvinden	Ja
14.	Incinerator voor karkassen van dieren.	Aanbevolen	Ja (beschikbaar)	Ja, ter plaatse

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 4 augustus 1996

BIJLAGE III

BEHEERSING BIJ INDUSTRIËLE PROCÉDÉS (bedoeld bij artikel 23, 1)

Biologische agentia van de groepen 2, 3 en 4

Het kan dienstig zijn beheersingsvoorschriften uit verschillende van de hierna genoemde categorieën te kiezen en te combineren op basis van een risicobeoordeling betreffende een specifiek procedé of gedeelte van een procedé.

	Beheersingsmaatregelen	Beheersingsniveaus		
		2	3	4
1.	Het omgaan met levensvatbare organismen moet plaatsvinden in een systeem dat het proces fysiek van de omgeving scheidt	Ja	Ja	Ja
2.	Aan het gesloten systeem onttrokken gassen moeten zodanig worden behandeld dat	Lozing wordt geminimaliseerd	Lozing wordt voorkomen	Lozing wordt voorkomen
3.	Monsterneming, toevoeging van stoffen aan het gesloten systeem en overdracht van levensvatbare organismen naar een ander gesloten systeem moeten op zodanige wijze plaatsvinden dat	Lozing wordt geminimaliseerd	Lozing wordt voorkomen	Lozing wordt voorkomen
4.	Bulkweekvloeistoffen mogen alleen uit het gesloten systeem worden verwijderd indien de levensvatbare organismen zijn	Geïnactiveerd met gevalideerde methoden	Geïnactiveerd met gevalideerde chemische of fysieke methoden	Geïnactiveerd met gevalideerde chemische of fysieke methoden
5.	Afdichtingen moeten zodanig zijn ontworpen dat	Lozing wordt geminimaliseerd	Lozing wordt voorkomen	Lozing wordt voorkomen
6.	Gesloten systemen moeten zich binnen een gecontroleerde zone bevinden	Facultatief	Facultatief	Ja, en speciaal daarvoor gebouwd
	a) er moeten biorisicotekens worden aangebracht;	Facultatief	Ja	Ja
	b) de toegang moet worden beperkt tot bevoegd personeel;	Facultatief	Ja	Ja, via een luchtsluis
	c) het personeel moet beschermende kleding dragen;	Ja, werkkleding	Ja	Volledig omkleden
	d) het personeel moet beschikken over was- en ontsmettingsvoorzieningen;	Ja	Ja	Ja
	e) het personeel dient een douche te nemen alvorens de gecontroleerde zone te verlaten;	Nee	Facultatief	Ja
	f) afvalwater van gootstenen en douches moet worden verzameld en geïnactiveerd alvorens te worden geloosd;	Nee	Facultatief	Ja
	g) de gecontroleerde zone moet afdoende worden geventileerd om besmetting van de lucht tot een minimum te reduceren;	Facultatief	Facultatief	Ja
	h) de luchtdruk in de gecontroleerde zone moet lager zijn dan de atmosferische druk;	Nee	Facultatief	Ja
	i) de toegevoerde en afgevoerde lucht van de gecontroleerde zone moet met een absolute filter worden gezuiverd;	Nee	Facultatief	Ja
	j) de gecontroleerde zone moet erop zijn berekend bij een lek de totale inhoud van het gesloten systeem op te vangen;	Nee	Facultatief	Ja
	k) de gecontroleerde zone moet hermetisch afsluitbaar zijn ten behoeve van fumigatie;	Nee	Facultatief	Ja
	l) effluentbehandeling voor uiteindelijke lozing.	Geïnactiveerd met gevalideerde methoden	Geïnactiveerd met gevalideerde chemische of fysieke methoden	Geïnactiveerd met gevalideerde chemische of fysieke methoden

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 4 augustus 1996

BIJLAGE IV

[BORD VOOR BIOLOGISCH GEVAAR (Bedoeld bij artikel 17, 7°)

(1]

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 4 augustus 1996

[MODEL VAN "VERZOEK OM INENTING OF TUBERCULINETEST"

bedoeld bij artikel 49

Verzoek om inenting of tuberculinetest (1) (Codex over het Welzijn op het Werk)

De ondergetekende, (naam, voornaam en adres van de werkgever of benaming en adres van de onderneming) . . . . .

verzoekt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (2) . . . . .

de dokter gekozen door de hieronder vermelde werknemer . . . . .

de heer/mevr. (naam, voornaam en adres van de werknemer) . . . . .

overeenkomstig de bij dit verzoek gevoegde reglementaire instructies te onderwerpen aan

inenting/hernieuwde inenting (3)

tegen tetanus/hepatitis B..... (3)

tuberculinetest (3)

(1) Door de werkgever of diens afgevaardigde in te vullen.

(2) Indien de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de inenting verricht en het een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk betreft, het adres van die dienst opgeven.

(3) Doorhalen wat niet van toepassing is

Datum . . . . .

Handtekening van de werkgever of van diens afgevaardigde, ...

MODEL VAN HET "BEWIJS VAN INENTING" bedoeld bij artikel 49**Bewijs van inenting en tuberculinetest (Codex over het Welzijn op het Werk)**

De ondergetekende, (naam, voornaam en adres) (1) . . . . . , dokter in de geneeskunde,

verklaart het "Verzoek om inenting" d.d. (2) . . . . . ,

hem toegestuurd door (naam, voornaam en adres van de werkgever of benaming en adres

van de onderneming) (2) . . . . .

te hebben ontvangen en bevestigt dat hij, ingevolge dat verzoek en overeenkomstig de erbij gevoegde instructies,

de heer/mevr. (naam, voornaam en adres van de werknemer) (2) . . . . .

heeft onderworpen aan:

(3) een inenting tegen tetanus:

- waarvan de eerste injectie van anatoxine werd gegeven op .....
- waarvan de tweede injectie van anatoxine werd gegeven op .....
- waarvan de derde injectie van anatoxine werd gegeven op .....

een hernieuwde inenting tegen tetanus op .....

een intradermotest op tuberculine op.....die een positieve/negatieve(3) uitslag gaf

een inenting/hernieuwde(3) inenting tegen tuberculose op .....

een inenting/hernieuwde(3) inenting tegen hepatitis B op .....

een inenting/hernieuwde(3) inenting tegen ... op .....

Opmerkingen: (4) . . . . .

N.B.: De arts-inenter moet dit bewijs zo spoedig mogelijk, onder gesloten en persoonlijke omslag,**terugsturen naar dokter (5) . . . . .****arbeidsgeneesheer bij . . . . .**

(1) In te vullen door de arts-inenter.

(2) In te vullen door de werkgever of door diens afgevaardigde.

(3) Doorhalen wat niet van toepassing is.

(4) Zie "Instructies ten behoeve van de arts-inenter" die bij het "Verzoek om inenting" zijn gevoegd.

(5) In te vullen door de werkgever of door diens afgevaardigde, die de naam en voornaam opgeeft van de arbeidsgeneesheer die voor het betrokken bedrijf optreedt, alsmede het volledig adres van de arbeidsgeneeskundige dienst waaraan die dokter verbonden is.

Wat de inenting tegen tetanus betreft, kennis nemen van de "Instructies ten behoeve van de arts-inenter". Indien slechts twee injecties werden gegeven, opmerken dat het om geadsorbeerd anatoxine gaat.

Datum . . . . . Handtekening van de arts-inenter . . . . .

[MODEL VAN DE "INENTINGS- OF TUBERCULINETESTKAART"

bedoeld bij artikel 55

Inentings- of tuberculinetestkaart (Codex over het Welzijn op het Werk)

Naam, voornaam en adres van de werkgever (of benaming en adres van de onderneming) .....

.....
.....

Naam, voornaam en adres van de persoon die aan de reglementaire inenting of hernieuwde inenting onderworpen is ...

.....
.....

Aard van de voor deze persoon voorgestelde of door deze laatste beklede betrekking .....

.....
.....

Verklaring van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer

De ondergetekende, ...

bevestigt hierbij dat bovengenoemde persoon zich op onderstaande data heeft onderworpen aan de reglementaire voorschriften inzake:

inenting/hernieuwde(1) inenting
tegen tetanus/hepatitis B.....(1)
tuberculinetest (1)
op (2).....

(1) Doorhalen wat niet van toepassing is.

(2) Voor de tetanusinenting, de datum van de derde anatoxine-injectie of, in voorkomend geval, van de tweede injectie van geadsorbeerd anatoxine opgeven.

Datum.....

Handtekening van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.....

Stempel van de Dienst voor Preventie en Bescherming,
departement of afdeling belast met het medisch toezicht

INSTRUCTIES TEN BEHOEVE VAN DE ARTS-INENTER

Luidens de bepalingen van het koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij blootstelling aan biologische agentia op het werk moet de arts-inenter de volgende richtlijnen in acht nemen:

1. Voorealer hij de werknemer inent of opnieuw inent, moet de arts-inenter:
  - a) hem vragen of hij onlangs niet een of andere inenting of hernieuwde inenting heeft ondergaan en, in voorkomend geval, hem om de overlegging van een geneeskundige verklaring verzoeken ten bewijze van de aard en de datum van die inenting of hernieuwde inenting.
Indien de werknemer in dat geval verkeert of indien hij terzelfder tijd tegen verschillende ziekten moet worden ingeënt, moet de arts-inenter tussen de opeenvolgende inentingen of hernieuwde inentingen de nodige tijd laten verlopen; hij zal er evenwel op toezien dat ze binnen de korst mogelijke termijn die verenigbaar is met deze noodzakelijke tussentijd worden uitgevoerd.
  - b) zich ervan vergewissen of er geen contra-indicatie bestaat.
2. Onder "basisinenting tegen tetanus" moet worden verstaan: een reeks van drie opeenvolgende intramusculaire inspuitingen van 0,5 ml antitetanusvaccin, waarvan de eerste twee worden uitgevoerd met een tussentijd van vier à acht weken en de derde, zes à twaalf maanden na de tweede inspuiting.
Onder "rappeinenting tegen tetanus": een intramusculaire inspuiting van 0,5 ml antitetanusvaccin volgend op de basisinenting.
3. De inenting of hernieuwde inenting tegen tuberculose mag enkel worden verricht wanneer geen reactie optreedt of geen reactie meer optreedt tegen tuberculine.
4. In geval van contra-indicatie moet de arts-inenter, indien hij voor de betrokken onderneming niet als arbeidsgeneesheer optreedt, in het vak "Opmerkingen" van het "Bewijs van inenting" dat ten behoeve van die arbeidsgeneesheer bij dit document is gevoegd, de redenen opgeven die hem ertoe hebben aangezet van de inenting af te zien en tevens de datum waarop hij de werknemer zal weerzien.
De arts-inenter mag niet nalaten de werknemer bij wie contra-indicaties bestaan te gepasten tijde opnieuw te ontbieden om hem zo spoedig mogelijk de gewenste immuniteit te verstrekken.
5. Inenting tegen hepatitis B.
De arts-inenter vervult zelf de nodige formaliteiten tot het verkrijgen van het vaccin tegen hepatitis B.
Hij verricht de inenting overeenkomstig de bepalingen van artikel 66, 6".
Hij overhandigt de werknemer die hij heeft ingeënt een bewijs van inenting met vermelding van de data en het gebruikte vaccin, en een verklaring van inenting, bestemd voor de arbeidsgeneesheer, met dezelfde inlichtingen.

[NIET-LIMITATIEVE LIJST VAN ONDERNEMINGEN EN WERKNEMERS DIE ONDERWORPEN ZIJN AAN EEN RISICO VERBONDEN AAN BLOOTSTELLING AAN BIOLOGISCHE AGENTIA EN VOOR WIE EEN INENTING OF EEN TEST ZIJN VOORGESCHREVEN (2)]

1. INENTING TEGEN TETANUS

Ondernemingen	Werknemers
Land- en tuinbouwbedrijven (inclusief de sierteelt), boomkwekerijen en tuinderijen.	De werknemers die in deze ondernemingen enigerlei werk verrichten, met uitzondering van kantoorwerk.
Vee- of pluimveebedrijven.	
Paardestallen, vee- en varkensstallen.	
Haarsnijderijen.	
Slachthuizen en slachterijen.	
Vilbeluiken (destructiebedrijven).	
Darmwasserijen en penserijen.	
Broeibakken.	
Dorsondernemingen.	
Ondernemingen of diensten voor het reinigen van de wegen, voor het laden, lossen, storten, uitspreiden of sorteren van vuilnis en voor het ledigen van riool-, beer- of gierputten.	
Ondernemingen of diensten voor bestratingswerk.	De werknemers die enigerlei werk aan de wegen verrichten.
Ondernemingen of diensten voor het onderhoud of de reiniging van de riolen.	
Opslagplaatsen voor slijk, vuilnis of mest.	
Ondernemingen of diensten voor het storten van afvalwater.	
Ondernemingen of diensten voor de zuivering van afvalwater.	
Ondernemingen voor de verbranding van vuilnis.	
Huidendepots.	
Beenderdepots.	
Ondernemingen voor het ophalen van beenderen.	
Fabrieken voor been, huidenlijm of gelatine.	
Laboratoria voor biologisch onderzoek of klinische biologie, zowel menselijk als diergeneeskundige, waar dieren worden gebruikt of gefokt.	
Autopsiediensten en collegezalen voor anatomie.	
Leerlooierijen en zeemtuwerijen.	De werknemers die belast zijn met het weken van de huiden, het slichten en met enig werk waarbij de huiden voor het looien worden geprepareerd of bewerkt. De werknemers die enigerlei werk verrichten in lokalen waar die huiden worden ondergebracht of behandeld.
Voddenopslagplaatsen en -magazijnen, papierfabrieken, spinnerijen en andere ondernemingen die vodden ophalen, behandelen of sorteren.	De werknemers die belast zijn met het ophalen, in ontvangst nemen, vervoeren, sorteren of het hanteren van niet doeltreffend ontsmette vodden. De werknemers die enigerlei werk verrichten in lokalen waar die vodden worden ondergebracht of behandeld.
Alle andere hierboven niet vermelde ondernemingen waar handel wordt gedreven in of gebruik wordt gemaakt van niet ontsmet en voor consumptie ongeschikt dierlijk afval, zoals huiden, huidsnippers, haar, beenderen, manen, hoornen, hoornbeen, enz.	De werknemers die enigerlei werk verrichten waarbij ze in contact kunnen komen met die niet ontsmette producten, met de voertuigen, kuilen, recipiënten of toestellen die gebruikt worden om ze te vervoeren, te verzamelen of te bewerken, of met het erdoor bevuilde was- of proceswater. De werknemers die enigerlei werk verrichten in lokalen waar die producten worden ondergebracht of behandeld.

2. INENTING TEGEN TUBERCULOSE

Ondernemingen	Werknemers
Diensten of eenheden voor verzorging van bacillendragers in ziekenhuizen.	Al de werknemers die in deze diensten of eenheden met enigerlei werk zijn belast, ongeacht of zij al dan niet deel uitmaken van het ziekenhuispersoneel.
Laboratoria voor menselijke en diergeneeskundige klinische biologie waar produkten worden gehanteerd die door de tuberculosebacil zijn besmet.	Al de werknemers die in deze laboratoria enigerlei werk verrichten, ongeacht of zij al dan niet deel uitmaken van het laboratoriumpersoneel. De met de verzorging van de laboratoriumdieren belaste werknemers.

3. INENTING TEGEN HEPATITIS B

Ondernemingen	Werknemers
Diensten waar medische onderzoeken worden verricht en/of die waar geneeskundige verzorging wordt verstrekt.	Al de werknemers die in deze diensten zijn tewerkgesteld (medisch, paramedisch, technisch en onderhoudspersoneel), met uitzondering van het administratief personeel, d. w.z. degenen die nooit in contact komen met stoffen die het virus kunnen bevatten, ongeacht of zij al dan niet deel uitmaken van de dienst. Inzonderheid zijn beoogd: de werknemers die tewerkgesteld zijn in diensten voor nierdialyse, anesthesieafdelingen, operatiezalen, sterilisatieafdelingen, diensten voor intensieve verzorging, verzorgingsdiensten van de interne geneeskunde (vooral hepatologie) en spoed-gevallendiensten.
Laboratoria voor bloedtransfusie.	Al het personeel, behalve het administratief personeel, meer bepaald degenen die nooit in contact komen met stoffen die het virus kunnen bevatten.
Laboratoria voor klinische biologie.	Idem
Laboratoria voor oncologisch onderzoek	Idem
Laboratoria voor de aanmaak van het hepatitis B-vaccin	Idem
Laboratoria voor pathologische anatomie	Idem
Tandartspraktijken	Idem
Wasserijen die werken voor verzorgingsinstellingen.	Idem
Diensten voor sociale hulp en noodhulp	Idem
Instellingen waar de geesteszieken verblijven.	Al het verplegend en opvoedend personeel.
Begrafenisondernemingen.	Al het personeel dat belast is met het afleggen en de balseming van de overledenen.
Proefdierenparken en dierenparken.	De werknemers die rechtstreeks in aanraking komen met mensapen.
Strafinrichtingen.	De cipiers.
Andere ondernemingen.	De werknemers die om beroepsredenen herhaaldelijk of langdurig in streken verblijven waar hepatitis B sterk verspreid is (Zuidoost-Azië en Afrika). [De werknemers voor wie de resultaten van de beoordeling wijzen op een kans op blootstelling aan het hepatitis B-virus. (2)]

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 4 augustus 1996

HOOFDSTUK IV: BIJZONDERE BEPALINGEN BETREFFENDE ASBEST

Koninklijk besluit van 16 maart 2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest (B.S. 23/3/2006)

Gewijzigd bij:

(1) koninklijk besluit van 8 juni 2007 (B.S. 22.6.2007)

AFDELING I. -TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is de omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 83/477/EEG van de Raad van 19 september 1983 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest op het werk (tweede bijzondere richtlijn in de zin van artikel 8 van richtlijn 80/1107/EEG), gewijzigd door de richtlijn 91/382/EEG van de Raad van 25 juni 1991, door de richtlijn 98/24/EG van de Raad van 7 april 1998 en door de richtlijn 2003/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 maart 2003.

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers, en de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Het is eveneens van toepassing op de erkende ondernemingen bedoeld in artikel 6bis van dezelfde wet.

Art. 3.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° asbest: de volgende vezelachtige silicaten:
  - a) actinolietasbest, CAS-nummer 77536-66-4;
  - b) amosiet, CAS-nummer 12172-73-5*;
  - c) anthofyllietasbest, CAS-nummer 77536-67-5*;
  - d) chrysotiel, CAS-nummer 12001-29-5*;
  - e) crocidoliet, CAS-nummer 12001-28-4*;
  - f) tremolietasbest, CAS-nummer 77536-68-6*;
- 2° hechtgebonden asbest: asbestcement, asbesthoudende tegels en vloerbekledingen, asbesthoudende bitumen en roofingproducten en asbesthoudende pakkingen en dichtingen waarvan het bindmiddel bestaat uit cement, bitumen, kunststof of lijm die niet beschadigd zijn of in goede staat verkeren.
- 3° losgebonden asbest: alle andere asbesthoudende materialen;
- 4° grenswaarde: de concentratie van asbestvezels in de lucht die gelijk is aan 0,1 vezel per cm³, berekend als tijdgewogen gemiddelde (TGG);
- 5° werknemer blootgesteld aan asbest: werknemer die tijdens zijn werk wordt of kan worden blootgesteld aan vezels afkomstig van asbest of van asbesthoudende materialen;
- 6° blootstelling aan asbest: blootstelling aan vezels afkomstig van asbest of van asbesthoudende materialen
- 7° meting: de monsterneming, de analyse en de berekening van het resultaat;
- 8° comité: het comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de

- werknemers zelf, overeenkomstig artikel 53 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 9° koninklijk besluit van 31 maart 1992: het koninklijk besluit van 31 maart 1992 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden alsmede de criteria voor de uitrusting en werking van de laboratoria en diensten bedoeld in artikel 148decies, 1, § 6, tweede lid, van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming en in artikel 64nonies, tweede lid, van het Algemeen Reglement betreffende de maatregelen op gebied van hygiëne en gezondheid der werknemers in de mijnen, ondergrondse groeven en graverijen;
- 10° koninklijk besluit van 2 december 1993: het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
- 11° koninklijk besluit van 23 oktober 2001: het koninklijk besluit van 23 oktober 2001 tot beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten (asbest);
- 12° koninklijk besluit van 28 mei 2003: het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Art. 4.- De bepalingen van het koninklijk besluit van 2 december 1993 zijn van toepassing op werkzaamheden waarbij werknemers tijdens hun werk worden blootgesteld aan asbest, voor zover er geen specifieke bepalingen zijn opgenomen in dit besluit.

AFDELING II. - INVENTARIS

Art. 5.- §1. De werkgever maakt een inventaris op van al het asbest en alle asbesthoudend materiaal in alle delen van de gebouwen (met inbegrip van de eventuele gemeenschappelijke delen), en in de arbeidsmiddelen en beschermingsmiddelen op de arbeidsplaats. Indien nodig vraagt hij hiertoe alle nuttige informatie op bij de eigenaren.

De bepaling, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op de gedeelten van gebouwen, de machines en installaties die moeilijk bereikbaar zijn en die in normale omstandigheden geen aanleiding kunnen geven tot blootstelling aan asbest. Intact materiaal dat in normale omstandigheden niet wordt beroerd, mag door monsternemingen, bedoeld om de inventaris op te stellen, niet beschadigd worden.

§2. Voor de aanvang van de werkzaamheden, die asbestverwijderingswerken, sloopwerkzaamheden, of andere werkzaamheden die aanleiding kunnen geven tot blootstelling aan asbest kunnen inhouden, vult de werkgever die tevens opdrachtgever voor deze werkzaamheden is, de in § 1 bedoelde inventaris aan met gegevens over de aanwezigheid van asbest en asbesthoudend materiaal in de gedeelten van gebouwen, de machines en installaties die moeilijk bereikbaar zijn en die in normale omstandigheden geen aanleiding kunnen geven tot blootstelling aan asbest. In dat geval mag intact materiaal dat in normale omstandigheden niet wordt beroerd, beschadigd worden door monsternemingen.

Art. 6.- De inventaris bestaat uit:

- 1° een algemeen overzicht van het asbest of de asbesthoudende materialen die aanwezig zijn op de plaatsen bedoeld in artikel 5;
- 2° een algemeen overzicht van de gedeelten van gebouwen, de machines en installaties die moeilijk bereikbaar zijn en die in normale omstandigheden geen aanleiding kunnen geven tot blootstelling aan asbest;

3° per lokaal of bouwdeel of per arbeidsmiddel of beschermingsmiddel:

- a) de toepassing waarin asbest is verwerkt;
- b) een beoordeling van de toestand van het asbest of van het asbesthoudende materiaal;
- c) de werkzaamheden die aanleiding kunnen geven tot blootstelling aan asbest.

Art. 7.- Deze inventaris wordt bijgewerkt.

De werkgever kan zich bij het opstellen en het bijwerken van de inventaris laten bijstaan door een dienst of laboratorium, erkend voor de identificatie van asbestvezels in materialen, volgens de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 maart 1992.

Ingeval een ambtenaar belast met het toezicht het nodig oordeelt, of ingeval van betwisting door het comité doet de werkgever voor het opmaken van de inventaris een beroep op een erkende dienst of laboratorium.

Art. 8.- De preventieadviseur deskundig op het vlak van de arbeidsveiligheid, en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk geven elk schriftelijk advies over de inventaris.

Deze adviezen, alsmede de inventaris en de wijzigingen die erin worden aangebracht worden ter informatie voorgelegd aan het comité.

Art. 9.- De inventaris wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaren.

Art. 10.- De werkgever in wiens inrichting werkzaamheden worden uitgevoerd door werknemers van een onderneming van buitenaf die kunnen worden blootgesteld aan risico's te wijten aan asbest, overhandigt een kopie van de inventaris tegen ontvangstbewijs aan de werkgever van die werknemers.

Art. 11.- De werkgever van een onderneming van buitenaf die bij een werkgever, een zelfstandige of een particulier onderhoudswerken of herstellingswerken, verwijderingswerken van materialen of sloopwerken komt uitvoeren treft, vooraleer de werken aan te vatten, alle nodige maatregelen om de materialen te identificeren waarvan vermoed wordt dat ze asbest bevatten.

Wanneer hij deze werken voor een werkgever uitvoert, vraagt hij hem de inventaris bedoeld in artikel 5.

Het is hem verboden de werkzaamheden aan te vatten zolang de inventaris hem niet ter beschikking is gesteld.

Indien er ook maar de geringste twijfel bestaat over de aanwezigheid van asbest in een materiaal of constructie past hij de bepalingen van dit besluit toe.

AFDELING III. - BEHEERSPROGRAMMA

Art. 12.- §1. De werkgever die uit de inventaris opmaakt dat er asbest aanwezig is in zijn onderneming, stelt een beheersprogramma op.

Dit programma heeft tot doel de blootstelling aan asbest van de werknemers, die al dan niet behoren tot het personeel van de onderneming, zo laag mogelijk te houden.

Dit programma wordt regelmatig bijgewerkt.

§ 2. Het beheersprogramma omvat:

- 1° een regelmatige beoordeling, minstens eenmaal per jaar, door middel van visuele inspectie van de toestand van het asbest en het asbesthoudend materiaal;
- 2° de toe te passen preventiemaatregelen;
- 3° de maatregelen die genomen worden met een overeenkomstige werkplanning wanneer blijkt dat het asbest en het asbesthoudend materiaal in slechte staat verkeert of zich bevindt op plaatsen waar het beroerd of beschadigd kan worden.

De maatregelen bedoeld in het eerste lid, 3° kunnen inhouden dat het asbesthoudend materiaal wordt gefixeerd, ingekapseld, onderhouden, hersteld of verwijderd volgens de voorwaarden en de nadere regels bepaald bij dit besluit.

Art.13.- Na advies van de preventieadviseur, deskundig op het gebied van de arbeidsveiligheid en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk wordt het beheersprogramma aangepast aan de evolutie van de toestand en wordt het voor advies voorgelegd aan het comité.

AFDELING IV. - VERBODSBEPALINGEN

Art. 14.- Onder voorbehoud van de toepassing van de bepalingen van het koninklijk besluit van 23 oktober 2001 zijn de activiteiten die de werknemers aan asbestvezels blootstellen bij de winning van asbest, de vervaardiging en de verwerking van asbestproducten, dan wel de vervaardiging en de verwerking van producten die doelbewust toegevoegde asbest bevatten, verboden.

In afwijking van het eerste lid zijn het behandelen en storten van materialen die afkomstig zijn van sloop- en asbestverwijderingswerken toegelaten.

Art. 15.- Het gebruik van mechanische werktuigen met grote snelheid, hogewaterdrukreinigers, luchtcompressoren, schuurschijven, en slijpmachines voor het bewerken, snijden of schoonmaken van objecten of ondergronden in asbesthoudend materiaal of ermee bekleed met asbesthoudend materiaal, of voor het verwijderen van asbest is verboden.

Het gebruik van droge straalmiddelen voor dezelfde werkzaamheden is eveneens verboden.

In afwijking van het eerste lid mogen slijpmachines en schuurschijven gebruikt worden bij de verwijdering van asbesthoudende lijmsorten onder de voorwaarden vastgesteld in afdeling X, onderafdeling V en voor zover deze machines uitgerust zijn met een individuele en rechtstreekse stofafzuiging met absoluutfilter.

AFDELING V. - RISICOBEOORDELING

Art. 16.- Bij alle werkzaamheden waarbij het gevaar van blootstelling aan asbest kan bestaan, wordt het risico beoordeeld, ten einde de aard, de mate en de duur van de blootstelling van de werknemers aan asbest vast te stellen.

Deze risicobeoordeling wordt uitgevoerd volgens de bepalingen van artikel 4 van het koninklijk besluit van 2 december 1993.

Art. 17.- De betrokken werknemers en het comité worden om advies gevraagd over de risicobeoordeling, die hen onder geschreven vorm wordt voorgelegd.

In geval het toegelaten werkzaamheden, bedoeld in artikel 14, tweede lid, op vaste werkplaten betreft, wordt het comité voorafgaandelijk om advies gevraagd.

De betwistingen en geschillen omtrent de beoordeling of haar herziening worden beslecht door de met het toezicht belaste ambtenaar.

AFDELING VI. - METINGEN

Art. 18.- Afhankelijk van de resultaten van de risicobeoordeling laat de werkgever, om de naleving van de grenswaarde te waarborgen, de concentratie aan asbestvezels in de lucht op de arbeidsplaats meten.

Deze metingen worden volgens plan en regelmatig uitgevoerd.

Art. 19.- De metingen worden uitgevoerd door laboratoria die, in toepassing van de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 maart 1992, erkend zijn voor de bepaling van de asbestvezelconcentratie in de lucht overeenkomstig de in het artikel 20 vermelde methode.

Het laboratorium doet hiervoor een beroep op zijn eigen werknemers.

Art. 20.- De meting van het asbestgehalte in de lucht op de arbeidsplaats wordt verricht volgens de norm NBN T96-102(of elke andere methode die gelijkwaardige resultaten oplevert.

Art. 21.- De monsterneming is representatief voor de persoonlijke blootstelling van de werknemer aan asbest.

De duur van de monsterneming wordt zo gekozen dat, hetzij door meting hetzij door tijdgewogen berekening, de representatieve blootstelling voor een achturige referentieperiode (één ploeg) kan worden vastgesteld.

Art. 22.- De metingen worden uitgevoerd na advies van het comité.

Art 23. - Het comité wordt volledig geïnformeerd over de monsternemingen, de analyses en de resultaten.

De werknemers en het comité krijgen inzage in de resultaten van de metingen van het asbestgehalte in de lucht en krijgen uitleg over de betekenis van deze resultaten.

Art. 24.- De werkgever treft eveneens passende maatregelen opdat, indien de resultaten de grenswaarde overschrijden, de betrokken werknemers en het comité onmiddellijk hiervan op de hoogte worden gesteld alsook van de oorzaak van de overschrijding en de getroffen maatregelen.

Art. 25.- De bepalingen van de artikelen 26 en 27 zijn uitsluitend van toepassing in de volgende gevallen:

- 1° wanneer de werknemers belast worden met de toegelaten werkzaamheden bedoeld in artikel 14, tweede lid, waarbij asbest behandeld wordt;
- 2° wanneer de werken tot sloop of verwijdering van asbest worden uitgevoerd in de omgeving van een plaats waar er werknemers werken van de werkgever in wiens inrichting de verwijderingswerken worden uitgevoerd.

Art. 26.- De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer wijst na overleg met de preventieadviseur, deskundig op het gebied van de arbeidsveiligheid van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk, en na akkoord van het comité, de werkposten aan waar de monsternemingen zullen plaatshebben en bepaalt er de duur van.

De duur van de afzonderlijke monsternemingen wordt eveneens bepaald door rekening te houden met de optimale filterbelasting, vermeld onder punt 4.4 van de norm NBN T96-102.

In geval er geen akkoord wordt bereikt binnen het comité wordt dit voorgelegd aan de met het toezicht belaste ambtenaar die ambtshalve deze werkposten en de duur van deze monsternemingen bepaalt. Deze laatste kan te allen tijde bijkomende metingen opleggen.

Art. 27.- §1. Het asbestgehalte in de lucht wordt ten minste maandelijks gemeten en telkens wanneer zich een technische wijziging voordoet.

Deze meetfrequentie kan verminderd worden tot éénmaal om de drie maanden wanneer beide volgende voorwaarden vervuld zijn:

- 1° de situatie op de arbeidsplaats zich niet wezenlijk wijzigt;
- 2° de resultaten van de twee vorige metingen niet hoger liggen dan de helft van de grenswaarde voor asbestvezels.

§2. Wanneer groepen werknemers op dezelfde plaats identieke of gelijkaardige taken uitvoeren en hun gezondheid derhalve aan hetzelfde risico wordt blootgesteld, mag de monsterneming groepsgewijze worden verricht en mogen de resultaten van individuele monsternemingen derhalve worden geëxtrapoleerd naar de individuen van die groep.

AFDELING VII. - ALGEMENE MAATREGELEN BIJ BLOOTSTELLING AAN ASBEST

Onderafdeling I. - Melding

Art. 28.- De werkgever die werkzaamheden uitvoert waarbij werknemers tijdens hun werk worden blootgesteld aan asbest doet voor de aanvang van deze werkzaamheden een melding aan de met het toezicht belaste ambtenaar van het ambtsgebied waar de werken worden uitgevoerd en aan zijn preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

Voor werken omschreven in afdeling X, wordt, onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 45 van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, deze melding uiterlijk vijftien kalenderdagen voor de geplande aanvang van de werkzaamheden gedaan.

Deze melding bevat minstens een beknopte beschrijving van:

- 1° de ligging van de bouwplaats;
- 2° de gebruikte of gehanteerde soorten en hoeveelheden asbest of de beschrijving van het asbest waaraan de werknemers kunnen worden blootgesteld;
- 3° de verrichte werkzaamheden en toegepaste procédés;
- 4° het aantal betrokken werknemers;
- 5° de begindatum van de werken, alsmede de duur ervan;
- 6° de maatregelen die zijn genomen om de blootstelling van de werknemers aan asbest te beperken.

Telkens wanneer een verandering in de arbeidsomstandigheden kan leiden tot een aanzienlijke toename van de blootstelling aan asbest, wordt een nieuwe melding gedaan.

Art. 29.- De werkgever stuurt tegelijkertijd met de melding aan de met het toezicht belaste ambtenaar, een kopie van deze melding naar zijn comité en naar de betrokken werknemers. Zij hebben initiatiefrecht en worden voorafgaandelijk aan de melding geraadpleegd.

Er wordt eveneens een kopie van deze melding gestuurd naar de werkgever van de onderneming die bedrijvig is op de plaats waar de werken zullen worden uitgevoerd.

De werkgever bedoeld in het tweede lid informeert volgende personen of organen over deze melding:

- 1° de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 2° de preventieadviseur, deskundig op het gebied van de arbeidsveiligheid van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk;
- 3° het comité, opgericht in zijn onderneming.

Onderafdeling II. - Register

Art. 30.- Onder voorbehoud van de toepassing van de bepalingen van artikel 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 houdt de werkgever op de arbeidsplaats een register bij van de werknemers die worden blootgesteld aan asbest, dat de naam van de werknemers, de aard en de duur van de werkzaamheden en de individuele blootstelling (uitgedrukt als de concentratie van asbestvezels in lucht) vermeldt.

Dit register wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaren en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

Art 31.- Dit register wordt gedurende veertig jaar na het einde van de blootstelling bewaard in de hoofdzetel van het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst voor Preventie en Bescherming op het werk van de werkgever.

Het departement of de afdeling, belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst voor Preventie en Bescherming op het werk die zijn werkzaamheden staakt, verwittigt de Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het Werk ten minste drie maanden op voorhand, ten einde deze de gelegenheid te geven te beslissen welke maatregelen moeten genomen worden betreffende de bestemming van het register.

Art. 32.- Elke werknemer heeft inzage in zijn persoonlijke gegevens, vermeld in het register, bedoeld in artikel 30.

Het comité heeft inzage in de anonieme collectieve gegevens, die in het register vermeld staan.

Onderafdeling III.- Gezondheidstoezicht

Art. 33.- Onverminderd de specifieke bepalingen van deze afdeling zijn de bepalingen van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 van toepassing.

Art. 34.- Voor hij wordt blootgesteld aan asbest wordt elke werknemer aan een voorafgaande gezondheidsbeoordeling onderworpen. De praktische aanbevelingen voor het gezondheids-toezicht van de werknemers staan vermeld in bijlage I.

De betrokken werknemers worden, zolang er blootstelling is, ten minste éénmaal per jaar onderworpen aan een periodieke gezondheidsbeoordeling.

Art. 35.- De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers onderworpen worden aan het voortgezet gezondheidstoezicht wanneer de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer verklaart dat dit vereist is voor de gezondheid van de betrokkenen.

De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer verstrekt aan de betrokken werknemers alle informatie en advies omtrent dit voortgezet gezondheidstoezicht.

Art. 36.- Het gezondheidsdossier wordt gedurende ten minste 40veertig jaar na het einde van de blootstelling bewaard.

Onderafdeling IV. - Informatie aan de werknemers

Art. 37.- Vóór elke werkzaamheid waarbij de werknemers tijdens hun werk worden blootgesteld aan asbest krijgen deze werknemers en het comité de gepaste voorlichting over:

- 1° de mogelijke risico's voor de gezondheid van blootstelling aan asbest;
- 2° de grenswaarde en de noodzaak van toezicht op het asbestgehalte in de lucht;
- 3° de voorschriften betreffende hygiënische maatregelen, met inbegrip van het rookverbod;
- 4° de te nemen voorzorgsmaatregelen voor het dragen en gebruiken van beschermingsmiddelen en -kledij;
- 5° de bijzondere voorzorgsmaatregelen om de blootstelling aan asbest zo laag mogelijk te houden.

Ingeval van werkzaamheden uitgevoerd op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, wordt het comité regelmatig ingelicht.

Onderafdeling V. - Opleiding van de werknemers

Art. 38.- Onverminderd de toepassing van de specifieke bepalingen van afdeling X, onderafdeling VI, verschaft de werkgever een passende opleiding aan alle werknemers die aan asbest worden blootgesteld.

Deze opleiding wordt jaarlijks verstrekt. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en het comité geven een voorafgaand advies over het opleidingsprogramma en zijn uitvoering.

De inhoud van de opleiding is voor de werknemers gemakkelijk te begrijpen. Zij verschaft hun de nodige kennis en vaardigheden inzake preventie en veiligheid, met name met betrekking tot:

- a) de eigenschappen van asbest en de gezondheidsrisico's bij blootstelling aan asbest, met inbegrip van het synergetische effect van roken;
- b) de soorten producten of materialen die asbest kunnen bevatten en hun aanwending in installaties en gebouwen;
- c) de handelingen die kunnen leiden tot blootstelling aan asbest en het belang van preventieve controles om blootstelling tot een minimum te beperken;
- d) de vereisten inzake het gezondheidstoezicht;

- e) de veilige werkmethoden en meettechnieken;
- f) het dragen en gebruiken van persoonlijke beschermingsmiddelen met inbegrip van de rol, de keuze, de beperkingen, het juiste gebruik en praktische kennis van het gebruik van ademhalingstoestellen;
- g) de noodprocedures, met inbegrip van eerste hulp op de bouwplaats;
- h) de ontsmettingsprocedures;
- i) de verwijdering van afvalstoffen

Onderafdeling VI. - Algemene technische preventiemaatregelen

Art. 39.- § 1. Onder voorbehoud van de toepassing van het koninklijk besluit van 2 december 1993 wordt bij alle werkzaamheden waarbij werknemers tijdens hun werk worden blootgesteld aan asbest, de blootstelling op de arbeidsplaats tot een minimum beperkt en wordt zij in ieder geval gehouden onder de grenswaarde.

De werkgever neemt hiertoe de volgende maatregelen:

- a) vóór aanvang van de werken stelt hij de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en de preventieadviseur, deskundig op het gebied van de arbeidsveiligheid, van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk hiervan op de hoogte;
- b) het aantal werknemers dat aan asbest wordt blootgesteld, wordt zo klein mogelijk gehouden;
- c) de arbeidsprocedures zijn zo ingericht dat er geen asbestvezels vrijkomen of dat, indien zulks onmogelijk is, er geen asbestvezels in de lucht vrijkomen;
- d) enkel handwerktuigen en mechanische werktuigen met lage snelheid die enkel grof stof of snijdsels doen ontstaan mogen gebruikt worden;
- e) alle lokalen en uitrustingen die dienen voor de behandeling van asbest of die met asbest of asbesthoudend materiaal in contact komen, kunnen en worden doeltreffend en regelmatig gereinigd en onderhouden;
- f) asbest en materialen waaruit asbestvezels vrijkomen of stof dat asbest bevat, worden opgeborgen en vervoerd in daartoe geschikte gesloten verpakkingen die voldoende bestand zijn tegen stoten en scheuren en gekenmerkt overeenkomstig de bepalingen van de bijlage bij het koninklijk besluit van 23 oktober 2001.

§ 2. Vóór de aanvang van de werken stelt de werkgever de procedures vast om het afval te verwijderen.

Er worden maatregelen genomen om te beletten dat asbestafval zou gemengd worden met ander bouw- en slooafval.

De afvalstoffen worden zo spoedig mogelijk verzameld, verpakt volgens de bepalingen van de bovenstaande paragraaf 1, tweede lid, f) en van de arbeidsplaats weggevoerd.

De in deze paragraaf bedoelde afvalstoffen worden vervolgens behandeld overeenkomstig de in het betrokken Gewest geldende bepalingen.

§ 3. Tenzij uit de resultaten van de risicobeoordeling blijkt dat het niet noodzakelijk is, neemt de werkgever bovendien de volgende maatregelen:

- a) de plaatsen waar de werken worden uitgevoerd, worden, volgens de bepalingen van het artikel 7 van het koninklijk besluit van 2 december 1993, afgebakend en gesignaleerd met

- borden die het gevaar van asbest aanduiden en de gevolgen die het voor de gezondheid kan hebben;
- b) enkel de werknemers die ze voor hun werk of hun functie moeten betreden, hebben toegang tot deze plaatsen;
  - c) er worden ruimtes ingericht waar de werknemers zonder gevaar voor besmetting door asbestvezels kunnen eten en drinken;
  - d) de passende werkkledij en beschermkledij die overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van het koninklijk besluit van 6 juli 2004 betreffende de werkkledij en het koninklijk besluit 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, ter beschikking wordt gesteld van de werknemers, worden dermate opgeborgen dat de werken de beschermkledij de normale kledij niet kunnen besmetten.

Het is verboden de werkkledij en beschermkledij buiten het bedrijf te brengen.

Indien het bedrijf niet zelf voor de reiniging ervan zorgt, wordt werkkledij en beschermkledij gewassen in daartoe bijzonder uitgeruste, buiten het bedrijf gelegen wasserijen. In dat geval wordt de kledij in hermetisch gesloten verpakkingen vervoerd;

e) indien het werk in een stoffige atmosfeer gebeurt, worden passende en adequate sanitaire voorzieningen met douches ter beschikking gesteld van de werknemers;

f) de persoonlijke beschermingsmiddelen worden, overeenkomstig de desbetreffende bepalingen, op een daartoe aangewezen plaats bewaard, voor ieder gebruik gecontroleerd en na ieder gebruik gereinigd en tijdig hersteld en vervangen;

g) wanneer de blootstelling niet met andere middelen kan worden beperkt en de naleving van de grenswaarde het dragen van individuele ademhalingstoestellen vereist, mag dit niet blijvend zijn en wordt het voor iedere werknemer tot het strikt noodzakelijke beperkt. Voor werkzaamheden waarbij het dragen van individuele ademhalingstoestellen vereist is worden rustpauzes voorzien, afhankelijk van de fysieke en klimatologische belasting.

De bepaling van de rustperiodes gebeurt na voorafgaand advies [van de leden van het comité en van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en in samenspraak met de betrokken werknemers (1)].

Art. 40.- De werkgever zorgt ervoor dat geen enkele werknemer wordt blootgesteld aan een asbestconcentratie in de lucht die groter is dan de grenswaarde.

Bij overschrijding van de grenswaarde wordt het werk onderbroken. De oorzaken van de overschrijding worden opgespoord en er worden zo snel mogelijk passende maatregelen genomen om deze situatie te verhelpen.

De werkgever vraagt het advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en het comité over deze maatregelen.

In spoedeisende gevallen informeert de werkgever het comité over de getroffen maatregelen.

Het is verboden het werk te hervatten zolang er geen passende maatregelen ter bescherming van de betrokken werknemers genomen zijn.

Om de doeltreffendheid van die maatregelen na te gaan, laat de werkgever het asbestgehalte in de lucht onmiddellijk opnieuw meten.

AFDELING VIII. - PREVENTIEMAATREGELEN BIJ ZEER BEPERKTE BLOOTSTELLING AAN ASBEST

Art. 41.- Indien de blootstelling van de werknemers sporadisch is, met een geringe intensiteit en uit de resultaten van de risicobeoordeling volgens artikel 16 blijkt dat de grenswaarde niet zal worden overschreden, zijn de bepalingen van de artikelen 24, 28 tot 36, 39 § 3 en afdeling X niet van toepassing, wanneer het werk bestaat in:

- a) korte niet-continue onderhoudsactiviteiten, waarbij men uitsluitend in contact komt met hechtgebonden asbest en die geen risico vormen op het vrijkomen van asbestvezels;
- b) verwijdering van niet-beschadigde materialen, zonder deze stuk te maken, waarin de asbestvezels stevig in een matrix zijn gebonden;
- c) inkapselen en omhullen van asbesthoudende materialen die in goede staat zijn;
- d) bewaking en onderzoek van de lucht en het nemen van monsters om vast te stellen of een bepaald materiaal asbest bevat.

AFDELING IX. - SPECIFIEKE TECHNISCHE PREVENTIEMAATREGELEN BIJ HERSTEL- OF ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN WAARBIJ VERWACHT WORDT DAT ONDANKS PREVENTIEVE TECHNISCHE MAATREGELEN DE GRENSWAARDE KAN Overschreden worden

Art. 42.- Voor bepaalde werkzaamheden zoals herstel en onderhoud waarvan wordt verwacht dat ondanks preventieve technische maatregelen ter beperking van de asbestvezelconcentratie in de lucht, de grenswaarde kan overschreden worden stelt de werkgever de beschermingsmaatregelen vast, bedoeld in deze afdeling, en past ze toe.

Deze maatregelen worden vóór de aanvang van de werken voorgelegd voor advies aan het comité.

Art. 43.- Vóór het uitvoeren van de eigenlijke werkzaamheden en voorzover dit technisch mogelijk is, bij werken aan installaties, machines, ketels, enz., onderzoekt de werkgever of en in hoeverre het asbest of het asbesthoudend materiaal eerst moet worden verwijderd, hersteld of ingekapseld.

Indien het asbest moet verwijderd worden, past hij de bepalingen van afdeling X toe.

Art. 44.- Vóór de aanvang van de werkzaamheden stelt de werkgever een werkplan op.

Dit werkplan vermeldt de maatregelen die worden genomen en de informatie die wordt verstrekt om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers te waarborgen, inzonderheid:

- a) het asbest en het asbesthoudend materiaal verwijderen voordat herstel- of onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd, behalve wanneer dit voor de werknemers een groter risico zou inhouden dan het asbest of de asbesthoudende materialen niet te verwijderen;
- b) de opgave van de aard, de opeenvolging en de waarschijnlijke duur van de werkzaamheden;
- c) de opgave door middel van een schema van de plaats waar de werkzaamheden worden verricht en van de collectieve preventiemaatregelen bedoeld in artikel 45;
- d) de opgave van de methodes die worden gebruikt wanneer met asbest of asbesthoudend materiaal wordt gewerkt;
- e) het verstrekken van de persoonlijke beschermingsmiddelen bedoeld in artikel 48;
- f) de opgave van de kenmerken van de apparatuur die gebruikt wordt voor:

- 1° de bescherming en ontsmetting van de met de werkzaamheden belaste werknemers;
  - 2° de bescherming van de andere personen die zich op of nabij de arbeidsplaats bevinden;
- g) de opgave van de procedure die zal worden gevolgd wanneer de herstelwerkzaamheden of onderhoudswerkzaamheden beëindigd zijn, om vast te stellen dat er geen risico's van blootstelling aan asbest op de arbeidsplaats meer zijn.

De met het toezicht belaste ambtenaren ontvangen op hun verzoek en vóór aanvang van de werkzaamheden een kopie van het werkplan.

Dit werkplan bevindt zich op de plaats waar de werkzaamheden worden uitgevoerd en kan door de werknemers, het comité en de met het toezicht belaste ambtenaren worden ingezien.

Art. 45.- De werkgever neemt collectieve preventiemaatregelen zoals de isolering, ventilatie, afzuiging, bevochtiging, onderhoud van de lokalen, keuze van de technieken, apparatuur en gereedschap, en het ter beschikking stellen van sanitaire installaties.

Art. 46.- Er worden maatregelen genomen om te voorkomen dat vezels afkomstig van asbest of asbesthoudende materialen zich buiten de arbeidsplaatsen waar de activiteiten plaatsvinden verspreiden.

De arbeidsplaatsen worden net gehouden, vrij van enig afval van asbesthoudend materiaal.

Art. 47.- Overeenkomstig de bepalingen inzake de veiligheids- en gezondheidssignalering worden er borden geplaatst die erop wijzen dat een overschrijding van de grenswaarde mogelijk is, en dat de werkzone enkel toegankelijk is voor daartoe opgeleide werknemers.

Art. 48.- De werkgever stelt passende ademhalingstoestellen en andere persoonlijke beschermingsmiddelen, waarvan het dragen verplicht is, ter beschikking van de werknemers.

Art. 49.- Hij stelt het programma van de vezelmetingen, en een verslag over het gevolg dat eraan wordt gegeven, op.

Art. 50.- In toepassing van de bepalingen van de artikelen 23, 24, 37 en 38 verstrekt hij aan de werknemers inlichtingen over de aard en het verloop van de werken en de specifieke bescherming in elk stadium ervan. Van deze inlichtingen is een schriftelijke neerslag voor de werknemers beschikbaar.

AFDELING X.- SPECIFIEKE TECHNISCHE PREVENTIEMAATREGELEN BIJ SLOOP- EN VERWIJDERINGSWERKEN VAN ASBEST OF ASBESTHOUDEND MATERIAAL

Onderafdeling I. - Organisatie van de werkzaamheden

Art. 51.- De sloop- en verwijderingswerken van asbest of asbesthoudend materiaal worden slechts uitgevoerd door ondernemingen die hun bekwaamheid op dit gebied hebben bewezen.

In afwijking van het bepaalde in het eerste lid, kunnen de eenvoudige handelingen, bedoeld in onderafdeling III, worden uitgevoerd door elke werkgever, op voorwaarde dat de betrokken werknemers een opleiding hebben genoten die beantwoordt aan de voorwaarden gesteld in onderafdeling VI.

Art. 52.- Onverminderd het bepaalde in artikel 45 van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, worden de werken overeenkomstig de bepalingen van afdeling VII, onderafdeling I, gemeld.

Art. 53.- Voor alle sloop- en of verwijderingswerken van asbest of asbesthoudende materialen stelt de werkgever een werkplan op.

Naast de gegevens bedoeld in artikel 44, tweede lid b) tot f) bepaalt dit werkplan:

- a) dat het asbest en het asbesthoudend materiaal worden verwijderd voordat sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd, behalve wanneer deze verwijdering voor de werknemers een groter risico zou inhouden dan het asbest of de asbesthoudende materialen niet te verwijderen;
- b) de procedure die zal worden gevolgd wanneer de sloop- en verwijderingswerkzaamheden van asbest of asbesthoudend materiaal beëindigd zijn, om vast te stellen dat er geen risico's van blootstelling aan asbest op de arbeidsplaats meer zijn bij de hervatting van het werk.

Onderafdeling II. - Toe te passen technieken

Art. 54.- De toepassing van de technieken bedoeld in deze afdeling doet geen afbreuk aan de toepassing van de andere bepalingen van dit besluit, tenzij er in deze afdeling specifieke bepalingen zijn vastgesteld.

Art. 55.- Al naargelang de toestand waarin het asbest of het asbesthoudend materiaal zich bevindt, past de werkgever één van de volgende technieken toe:

- 1° eenvoudige handelingen;
- 2° de couveusezak-methode;
- 3° de hermetisch afgesloten zone.

De werkgever die de sloop- of asbestverwijderingswerken zal uitvoeren vraagt het advies over de keuze van te gebruiken technieken van zijn preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en van zijn preventieadviseur, deskundig op het gebied van arbeidsveiligheid van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk.

Hij informeert zijn comité en de werkgever bij wie de werkzaamheden worden verricht over de gekozen techniek.

Deze laatste werkgever informeert op zijn beurt zijn preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en zijn preventieadviseur, deskundig op het gebied van de arbeidsveiligheid van de bevoegde dienst voor Preventie en Bescherming op het werk, en zijn comité.

Onderafdeling III. - Eenvoudige handelingen

Art. 56.- Eenvoudige handelingen zijn methodes van verwijdering van asbest of asbesthoudend materiaal, waarbij het risico op vrijkomen van asbest in alle gevallen zo beperkt is dat de concentratie van 0,01 vezels per cm³ niet wordt overschreden.

De techniek van eenvoudige handelingen wordt uitsluitend toegepast voor de gevallen bepaald in bijlage II, A bij dit besluit.

Hierbij worden steeds de preventie maatregelen, zoals bedoeld in bijlage II, B bij dit besluit, in acht genomen.

Onderafdeling IV. - De Couveusezak-methode

Art. 57.- [§ 1. Het verwijderen van de isolatie rond leidingen die losgebonden asbest bevat, mag uitgevoerd worden door middel van de couveusezak-methode indien het werken in open lucht betreft en voor zover de volgende voorwaarden vervuld zijn: (1)]

- 1° de totale diameter van de leiding inclusief de isolatie is ten hoogste 60 cm;
- 2° het gaat om een enkelvoudige leiding die gemakkelijk bereikbaar is;
- 3° de temperatuur van de leiding bedraagt zowel intern als extern maximum 30°C;
- 4° de isolatie is nauwelijks of niet noemenswaardig beschadigd of er zijn weinig vezels zichtbaar en kleine beschadigingen moeten van die aard zijn dat ze door kleefband kunnen worden gedicht;
- 5° de isolatie is niet omgeven door een harde mantel;
- 6° de isolatie bevat geen structuren die onverenigbaar zijn met het vlotte gebruik van de couveusezak;
- 7° de couveusezak moet zonder problemen rond de leiding kunnen aangebracht worden;
- [8° de concentratie aan asbestvezels in de omgevingslucht is niet hoger dan 0,01 vezel per cm³. (1)]

[§ 2. In afwijking van het bepaalde in § 1 mag de couveusezak-methode voor het verwijderen van de isolatie rond leidingen, die losgebonden asbest bevat eveneens worden toegepast in gesloten ruimten indien aan volgende bijkomende voorwaarden is voldaan:

- 1° uit de in afdeling V bedoelde risicobeoordeling blijkt dat de toepassing van deze methode betere garanties biedt voor het welzijn van de werknemers dan de toepassing van enige andere methode;
- 2° de afwijking wordt vermeld en omstandig gemotiveerd in de melding, bedoeld in afdeling VII, onderafdeling I. (1)]

Art. 58.- De voorwaarden en nadere regels voor de toepassing van de couveusezak-methode zijn vervat in bijlage III bij dit besluit.

Art. 59.- De werkgever stelt werkkledij en beschermkledij ter beschikking van zijn werknemers en zorgt er voor dat deze gedragen worden.

[De beschermkledij bestaat inzonderheid uit wegwerp of katoenen onderkledij, kousen, een overall, een wegwerpooverall en veiligheidsschoenen of veiligheidslaarzen. Ze biedt een maximale bescherming tegen de blootstelling aan asbest, conform de desbetreffende bepalingen van het koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen. (1)]

Art. 60.- De werkgever stelt een passend ademhalingstoestel van het type volgelaatsmasker al dan niet met gedwongen luchtcirculatie en P3-filter of volgelaatsmasker met een persluchtstelsel ter beschikking van de werknemers en zorgt er voor dat het gedragen wordt.

Art. 61.- Tijdens het werken met couveusezakken voert een erkend laboratorium per achturige werkdag minstens één representatieve persoonlijke meting en minstens één omgevingsmeting uit.

De werkgever bepaalt vooraf welke maatregelen zullen genomen worden wanneer het resultaat van de meting van de concentratie aan asbestvezels in de omgevingslucht hoger is dan 0,01 vezel per cm³.

Indien een overschrijding van deze concentratie wordt vastgesteld, wordt de met het toezicht belaste ambtenaar hiervan op de hoogte gesteld evenals van de meetresultaten en de maatregelen die door de werkgever werden genomen.

Art. 62.- De werkgever stelt vóór de uitvoering van de werken de maatregelen vast die zullen genomen worden in noodsituaties.

[Het is verboden de werken aan te vatten of verder te zetten wanneer vastgesteld wordt dat niet voldaan is aan de voorwaarden zoals bedoeld in artikel 57, § 1. (1)]

Onderafdeling V. - De hermetisch afgesloten zone

Art. 63.- Alle sloop- en verwijderingswerkzaamheden van asbest of asbesthoudende materialen die niet voorzien zijn in de onderafdelingen III en IV worden uitgevoerd volgens de methode van de hermetisch afgesloten zone.

Hiertoe neemt de werkgever preventiemaatregelen met betrekking tot de werkzone, waarvan de inhoud is bepaald in bijlage IV, 1.A, van dit besluit.

Art. 64.- Tijdens de werken worden dagelijks metingen van de concentratie aan asbestvezels in de omgevingslucht uitgevoerd, volgens de bepalingen van de bijlage IV, 1.B, van dit besluit.

Art. 65.- De werkgever stelt de werkkledij en beschermkledij, evenals ademhalingstoestellen, ter beschikking van de werknemers en zorgt er voor dat deze gedragen worden.

1. [De beschermkledij bestaat inzonderheid uit wegwerp of katoenen onderkledij, kousen, een overall, een wegwerpooverall, handschoenen en veiligheidsschoenen of veiligheidslaarzen. Ze biedt een maximale bescherming tegen de blootstelling aan asbest, conform de desbetreffende bepalingen van het koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen. (1)]

De nadere regels voor het gebruik van de ademhalingstoestellen zijn bepaald in de bijlage IV, 1.C, van dit besluit.

De beschermingsmiddelen worden - in zoverre zij niet binnen de sluis op passende wijze en zonder risico op contaminatie met asbestvezels worden gereinigd - na gebruik in hermetisch gesloten verpakking vervoerd, en behandeld en gereinigd in daartoe geschikte installaties.

De werkgever stelt bezoekers geschikte beschermingsmiddelen ter beschikking, die dezelfde bescherming bieden.

Art. 66.- De na te leven werkwijze bij verwijdering is als bijlage IV, 1.D bij dit besluit gevoegd.

De beschrijving van de maatregelen bedoeld in bijlage IV, 1.A, 1.B, 1.C en 1.D, wordt toegevoegd aan het werkplan bedoeld in artikel 53.

Art. 67.- Tijdens de werkzaamheden houdt de werkgever die de werken uitvoert op de arbeidsplaats een werfregister bij. De inhoud is bepaald in bijlage IV, 2.

Dit werfregister wordt ter beschikking gehouden van het comité voor inzage.

Art. 68.- De werkgever organiseert de arbeidstijd volgens de bepalingen van bijlage IV, 3, na voorafgaand advies van het comité.

Onderafdeling VI. - Specifieke opleiding voor werknemers belast met het slopen en verwijderen van asbest of asbesthoudende materialen

Art. 69.- Enkel de werknemers die voorafgaand de in deze onderafdeling bedoelde basisopleiding met jaarlijkse bijscholing hebben gevolgd mogen de sloop- en verwijderingswerkzaamheden van asbest of asbesthoudende materialen uitvoeren.

Deze opleiding wordt op een adequate en voor de betrokken werknemers passende manier georganiseerd, opdat zij de nodige vaardigheden verwerven om deze werkzaamheden zonder risico voor de gezondheid en veiligheid uit te voeren.

Er wordt eveneens een jaarlijkse bijscholing georganiseerd.

De werkgever doet voor het verstrekken van deze opleiding en deze bijscholing een beroep op een instelling extern aan de onderneming.

De opleiding gaat vooraf aan het uitvoeren van de taken waarvoor zij is bedoeld.

Art. 70.- Voor werknemers belast met het slopen of verwijderen van die asbest of asbesthoudende materialen slopen of verwijderen bedraagt de basisopleiding ten minste 32 uur en de jaarlijkse bijscholing ten minste 8 uur.

Deze basisopleiding en jaarlijkse bijscholing zijn voor de helft van de duurtijd gewijd aan praktijkoefeningen waarbij de werkomstandigheden van een bouwplaats voor de sloop of verwijdering van asbest of asbesthoudende materialen worden gesimuleerd, zonder dat hiervoor asbest of asbesthoudende materialen worden gebruikt.

Art. 71.- De opleiding zorgt ervoor dat de werknemers ten minste de nodige kennis verwerven over de onderwerpen bedoeld in artikel 38, derde lid en over de volgende onderwerpen:

- 1° de reglementering inzake sloop en verwijdering van asbest of asbesthoudende materialen;
- 2° de technieken voor sloop en verwijdering van asbest of asbesthoudende materialen en de daaraan verbonden risico's voor de veiligheid en gezondheid;
- 3° de specifieke regels voor het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, de noodprocedures en de ontsmettingsprocedures die voortvloeien uit het feit dat het gaat om sloop- en verwijderingswerkzaamheden;
- 4° de specifieke regels en technieken voor de behandeling en de verwijdering van asbestafval.

Werfleiders krijgen dezelfde basisopleiding. Zij volgen een jaarlijkse bijscholing van 8 uur die gericht is op de specifieke taken van werfleiders.

Voor werknemers die uitsluitend eenvoudige handelingen, bedoeld in artikel 56, verrichten mag de opleiding zich beperken tot 8 uur en dient ze de reglementering inzake de sloop en verwijdering van asbest of asbesthoudende materialen niet te bevatten.

BIJLAGE I

PRAKTISCHE AANBEVELINGEN VOOR HET GEZONDHEIDSTOEZICHT OP DE WERKNEMERS BEDOELD IN ARTIKEL 34

1. Volgens de huidige kennis kan blootstelling aan asbest de volgende aandoeningen veroorzaken:
  - asbestose;
  - mesothelioom;
  - longkanker;
  - larynxkanker.
2. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en de geneesheer-arbeidsinspecteur, die hun opdrachten vervullen in het kader van de toepassing van dit besluit, zijn vertrouwd met de voorwaarden en omstandigheden van de blootstelling van de werknemer.
3. Het gezondheidstoezicht van de werknemers wordt uitgevoerd volgens de beginselen en de gebruiken van de arbeidsgeneeskunde. Het omvat minstens de volgende maatregelen:
  - een persoonlijk gesprek;
  - een algemeen klinisch onderzoek, met name van de borstkas;
  - een onderzoek van de ademhalingsfunctie (spirometrie en flow-volumecurve);
  - een larynxonderzoek.

De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer of de geneesheer-arbeidsinspecteur besluiten op grond van de jongste inzichten van de arbeidsgeneeskunde tot verder onderzoek, zoals cytologisch onderzoek van het sputum, röntgenonderzoek van de borstkas of computertomografie.

BIJLAGE II

DE TECHNIEK VAN DE EENVOUDIGE HANDELINGEN, ZOALS BEDOELD IN ARTIKEL 56

A.De techniek van eenvoudige handelingen wordt uitsluitend toegepast bij de verwijdering van:

- 1° hechtgebonden asbest die niet beschadigd is of waarbij er geen vrije vezels zichtbaar zijn en waarbij verwijdering geen aanleiding geeft tot een wijziging van de toestand;
- 2° hechtgebonden asbest die beschadigd is of waarbij er vrije vezels zichtbaar zijn en die verwerkt is in een buitenoepassing waarbij geen derden aanwezig zijn, voor zover de verwijdering geen aanleiding geeft tot een wijziging van de toestand;
- 3° asbesthoudende dichtingen of pakkingen;
- 4° asbesthoudende koorden en geweven materialen;
- 5° asbesthoudende remvoeringen en analoge materialen;
- [6° losgebonden asbesthoudend plaatmateriaal, asbestkarton, voor zover het asbest gefixeerd is en het eenvoudig gedemonteerd, weggenomen en verpakt kan worden zonder de asbesthoudende materialen te breken of te beschadigen; (1)]
- 7° asbestcontaminatie van een lokaal, ruimte, gebouw of technische installatie waarbij er geen zichtbare asbestresten aanwezig zijn, voorzover het lokaal, de ruimte, het gebouw of de technische installatie gereinigd wordt met stofzuigers met een absoluutfilter en door middel van vochtige doeken.

B. Bij de toepassing van de techniek van de eenvoudige handelingen worden steeds de volgende preventie maatregelen in acht genomen:

- 1° de te verwijderen of te demonteren materialen worden voorafgaand gefixeerd met een daarvoor speciaal ontwikkelde vloeistof teneinde de hoeveelheid asbestvezels in de lucht zo laag mogelijk te houden;
- 2° de techniek voor de uitvoering van de werken werd overeenkomstig afdeling VI, geëvalueerd door luchtmetingen uitgevoerd door een erkend laboratorium, om na te gaan of door de toepassing van deze techniek, het asbestgehalte in de lucht niet hoger is dan 0,01 vezel per cm³;
- 3° indien de in punt 2° vermelde concentratie wordt overschreden, wordt een andere techniek toegepast;
- 4° bij het uitvoeren van de werkzaamheden dragen de werknemers een ademhalingstoestel dat filtreert met doelmatigheid P3 of elk ander toestel met een gelijkwaardige of hogere doelmatigheid;
- 5° de werknemers hebben de specifieke opleiding bedoeld in afdeling X, onderafdeling VI gevolgd.

BIJLAGE III

BIJZONDERE VOORWAARDEN EN NADERE REGELS VOOR DE TOEPASSING VAN DE COUVEUSEZAK-METHODE ZOALS BEDOELD IN ARTIKEL 58

- * De couveusezak-methode wordt enkel toegepast door werkgevers die bewezen hebben te beschikken over de nodige bekwaamheid om deze methode toe te passen.
- * De couveusezak beantwoordt aan de volgende voorwaarden:
  - 1° vervaardigd zijn uit stevige doorzichtige plasticfolie met een minimale dikte van 200 (µm);
  - 2° twee handschoenen en een gereedschapszakje ingebouwd hebben;
  - 3° gemakkelijk hermetisch af te sluiten zijn;
  - 4° voorzien zijn van een afsluitbare opening voor de spuitmond van de vloeistofverstuiver en de stofzuiger.
- * Wanneer tijdens de uitvoering van de verwijderingswerken de couveusezak scheurt, worden onverwijld de volgende maatregelen getroffen:
  - 1° alle materiaal wordt onmiddellijk gefixeerd;
  - 2° de overblijvende asbestvezels worden onmiddellijk verwijderd met een stofzuiger die uitgerust is met een absoluutfilter;
  - 3° het afval wordt verwijderd volgens de regels bepaald in artikel 39 § 2;
  - 4° er worden overeenkomstig de artikelen 19 tot 22 metingen uitgevoerd om te bepalen of de omgeving niet door het asbest werd besmet;
  - 5° de werknemers nemen een douche.
- * De couveusezak met inbegrip van de arbeidsmiddelen wordt op dergelijke wijze rond de leiding aangebracht dat deze niet beschadigd wordt en er vanaf het moment van de verwijderingswerken geen asbestvezels in de omgevingslucht kunnen vrijkomen.
- * Tijdens de verwijdering van het asbest wordt er voor gezorgd dat alle zichtbare asbestvezels verwijderd worden.
- * Na de verwijdering van het asbest worden de ontblote leiding en het asbestafval gefixeerd.

- * De arbeidsmiddelen worden verwijderd en gereinigd op een wijze die geen enkele verspreiding van asbestvezels in de omgevingslucht veroorzaakt.
- * Het asbestafval, dat onderaan in de zak werd opgevangen, wordt afgesloten van de rest van de zak en dit afzonderlijk ingepakte afval wordt van de leiding verwijderd. Een asbestafvalzak wordt rond de couveusezak met daarin het asbestafval aangebracht, waarna de asbestafvalzak hermetisch wordt afgesloten. De hele procedure gebeurt zodanig dat het vrijkomen van asbestvezels in de omgevingslucht wordt voorkomen.
- * De beide uiteinden van de nog niet verwijderde asbestisolatie worden afgekleefd.

BIJLAGE IV

DE TECHNIEK VAN DE HERMETISCH AFGESLOTEN ZONE ZOALS BEDOELD IN ARTIKEL 63

1. De werkgever treft de volgende preventiemaatregelen

1.A De werkzone:

- 1° de werkzone wordt met een dubbele luchtdichte laag afgesloten. De twee lagen worden zo aangebracht dat ze makkelijk van elkaar kunnen verwijderd worden zonder de hermetische afsluiting teniet te doen. Een reeds bestaande luchtdichte afsluiting, zoals een muur, vloer of zoldering mag beschouwd worden als een buitenste laag.
Indien deze dubbele afsluiting om technische of veiligheidsredenen niet uitvoerbaar is, wordt dit omstandig in het werkplan gemotiveerd;
- 2° alle apparatuur die zich in de werkzone bevindt wordt na uitschakeling en nadat ze is afgekoeld uit deze werkzone verwijderd of luchtdicht ingepakt;
- 3° het elektriciteitsnet wordt uitgeschakeld, tenzij dit om technische of veiligheidsredenen niet mogelijk is;
- 4° de toegang tot de werkzone wordt beperkt door een inkomsluis die uit minstens drie afzonderlijke afdelingen bestaat: een buitenste afdeling, een tussenafdeling, voorzien van een doucheceel, en een binnenste afdeling;
- 5° er wordt een afzonderlijke materiaalsluis voorzien waarvan het gebruik in het punt 1.D, 3° wordt omschreven;
- 6° vóór het begin van de werken wordt met een rooktest of een evenwaardige test de luchtdichtheid van de werkzone gecontroleerd.
Deze test wordt uitgevoerd vóór de werkzone in onderdruk wordt gebracht.
Voor het uitvoeren van de test worden de minst schadelijke producten gebruikt. De nodige maatregelen worden genomen om de blootstelling van de werknemers aan de rook te beperken;
- 7° de werkzone wordt 24 uur op 24 in blijvende onderdruk gehouden tussen min tien en min veertig Pascal, met één of meer centrale afzuiginrichtingen die zijn uitgerust met een absoluutfilter. Deze onderdruk wordt gedurende de werkzaamheden continu geregistreerd.
De afzuiging verzekert minimum vier maal per uur een totale luchtverversing van de werkzone. Hiervan kan om technische redenen afgeweken worden mits opname in het werkplan van een omstandige motivering. De efficiëntie van de absoluutfilter en van de afzuiging wordt minstens dagelijks gecontroleerd aan de hand van luchtmetingen zoals bepaald in het punt 1.B). De afzuiginrichting voert de gefilterde lucht rechtstreeks naar de buitenlucht;

- 8° bij het betreden van de werkzone wordt in de buitenste afdeling de werkkledij gewisseld met de persoonlijke beschermingsmiddelen waaronder de ademhalingstoestellen. Vervolgens wordt de werkzone betreden via de tussenafdeling en de binnenste afdeling;
- 9° bij het verlaten van de werkzone ontkleedt met zich vooreerst volledig in de binnenste afdeling, maar houdt men voorlopig het ademhalingstoestel aan. De overige persoonlijke beschermingsmiddelen worden onmiddellijk opgeborgen in een luchtdichte zak en achtergelaten in deze afdeling. Vervolgens wordt de tussenafdeling betreden die voorzien is van een doucheceel met warm water. Hier wordt een douche genomen waarbij aanvankelijk het ademhalingstoestel wordt aangehouden. Na de eerste douche met masker op wordt de afsluitdop op de P3-filter gezet (langs de aanzuigkant) en wordt het masker afgezet. Vervolgens wordt een tweede douche genomen en wordt het masker grondig afgespoeld. De P3-filter wordt losgeschroefd van het masker en in een asbestafvalzak opgeborgen. Vervolgens gaat men met het gereinigde masker naar de buitenste afdeling (propre zone) om zich aldaar af te drogen en aan te kleden.
- Deze drie afdelingen staan in onderdruk ten opzichte van de omgeving buiten de werkzone en zij worden dagelijks gereinigd;
- 10° tijdens de werken worden dagelijks metingen van het asbest in de omgevingslucht uitgevoerd zoals bepaald in het punt 1.B.
- 11° bij het einde van de werkzaamheden wordt de luchtdichte afsluiting van de werkzone als volgt afgebouwd:
- nadat alle asbest werd verwijderd, wordt op de vaste oppervlakken en op de binnenste laag van de luchtdichte afsluiting een fixatielaag aangebracht;
  - na het drogen van deze laag wordt de binnenste laag verwijderd;
  - vóór het verwijderen van de rest van de luchtdichte afsluiting, bedoeld in 1), worden metingen, zoals bedoeld in 12) uitgevoerd;
- Deze metingen mogen slechts uitgevoerd worden nadat is vastgesteld dat de ruimte net, droog en vrij is van zichtbare resten van asbest of asbesthoudend materiaal. Hiertoe verstrekt de persoon belast met de leiding van de werkzaamheden op de bouwplaats aan de werkgever een geschreven verklaring waarin hij bevestigt dat een visuele inspectie werd uitgevoerd en dat hij heeft vastgesteld dat aan de voornoemde voorwaarden werd voldaan. Het laboratorium, dat de metingen uitvoert, ontvangt een afschrift van deze verklaring;
- wanneer blijkt dat de bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval van de meting van de concentratie van asbestvezels onder 0,01 vezel per cm³ ligt, mag het resterende gedeelte van afdichting worden verwijderd en mag de lucht in de werkzone in onmiddellijk contact gebracht worden met de omgevingslucht.
- 12° De metingen, vereist voor het verwijderen van de rest van de luchtdichte afsluiting, beantwoorden aan de volgende criteria:
- tijdens de monsterneming staat de afzuiginstallatie af en wordt de lucht verstoord om de latere werkomstandigheden te simuleren;
  - de filterhouders worden aangebracht op een hoogte tussen 1 à 2 meter boven de vloer en worden naar beneden gericht;
  - in verticale ruimten met belangrijke afmetingen (zoals kokers en liftkooien) worden de filterhouders geplaatst op een hoogte die representatief is voor de blootstelling van de werknemers;
  - de meetapparatuur staat verspreid opgesteld over de volledige werkzone.

Het minimum aantal monsters wordt bepaald door het geheel getal dat juist lager is dan het resultaat van de volgende formule:

$$A^{1/3} - 1$$

“A” wordt als volgt bepaald:

- 1° wanneer de hoogte van de werkzone lager is dan 3 meter, of wanneer deze hoogte minstens zoveel bedraagt maar waar de blootstelling normalerwijze alleen op grondniveau gebeurt, dan is “A” de oppervlakte van de werkzone uitgedrukt in vierkante meter;
- 2° In de andere gevallen is “A” één derde van het volume van de werkzone uitgedrukt in kubieke meter.

Wanneer zich binnen de werkzone grote voorwerpen bevinden (zoals ketels), dan mag hun volume worden afgetrokken van het totale volume van de werkzone.

(De formule heeft geen theoretische betekenis maar is een vuistregel die een cijfer van de juiste grootteorde oplevert voor het minimum aantal te nemen monsters).

In elk geval worden er ten minste twee monsters genomen. Indien het volume van de werkzone minder dan 10 kubieke meter bedraagt, volstaat één monster.

De persoon die instaat voor het plannen van de metingen kan oordelen dat meer monsters nodig zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een werkzone duidelijk onderverdeeld is, bijvoorbeeld wanneer een hele verdieping van een gebouw, met daarin verschillende kamers, de werkzone vormt.

Voorbeelden van het aantal te nemen monsters bij gebruik van de hierboven vermelde formule:

Oppervlakte van de werkzone in m ²	of	Volume van de werkzone in m ³	Minimum aantal monsternemingen
		<10	1
<50		150	2
200		600	4
500		1.500	6
1.000		3.000	9
5.000		15.000	16
10.000		30.000	20

De minimum monsternemingsduur bedraagt vier uur en het minimaal aangezogen volume bedraagt 0,48 kubieke meter.

Indien vier of minder monsters genomen worden, ligt de bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval van alle resultaten beneden 0,01 vezel per cm³.

Indien meer dan vier monsters worden genomen, ligt de bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval voor alle monsters onder 0,015 vezel per cm³ en voor tenminste 80% van deze monsters onder 0,01 vezel per cm³. Wordt aan deze voorwaarden niet voldaan, dan wordt opnieuw gereinigd en worden de metingen daarna overgedaan.

Referenties: MDHS 39/4 (Asbestos fibres in air). Health and Safety Executive (Verenigd Koninkrijk).

Een afgevaardigde van de dienst of het laboratorium, waaraan de metingen worden toevertrouwd, is voortdurend aanwezig tijdens de metingen om toezicht te houden op de monsterneming. De voortdurende aanwezigheid van deze afgevaardigde kan vervangen worden door het inzetten van gepaste middelen om controle uit te oefenen op het verloop van de monsternemingen, op het zich voordoen van incidenten en op de toegang van derden tot de installatie en de bijhorende uitrustingen.

Het beginnen en het stopzetten van de monsterneming wordt door de afgevaardigde zelf van de erkende dienst of het erkend laboratorium uitgevoerd.

1.B Metingen van de concentratie van asbestvezels in de omgevingslucht

Tijdens de werken worden [per achturige werkdag (1)] metingen van de concentratie van asbestvezels in de omgevingslucht uitgevoerd op de volgende plaatsen:

- de buitenste afdeling van de inkomsluis;
- de uitgang(en) van de afzuiginrichting(en);
- de uitgang van de materiaalsluis;
- op nader te bepalen kritieke plaatsen, afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden.

Het resultaat van deze analyses, uitgedrukt als bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval, mag niet hoger liggen dan 0,01 vezel per cm³. De duur van de monsterneming bedraagt minimum 4 uur en het aangezogen volume minimum 0,48 kubieke meter.

De werkgever bepaalt vooraf welke maatregelen zullen genomen worden wanneer de meting van de concentratie aan asbestvezels in de omgevingslucht hoger is dan 0,01 vezel per cm³.

Elke overschrijding van deze concentratie wordt in het werfregister, bedoeld in artikel 67, genoteerd, samen met de maatregelen die door de werkgever worden genomen. Indien er een overschrijding is van de grenswaarde (0,1 vezel per cm³) uitgedrukt als bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval wordt de met het toezicht belaste ambtenaar hiervan op de hoogte gesteld evenals van de meetresultaten en de maatregelen die door de werkgever werden genomen.

Een afgevaardigde van de dienst of het laboratorium, aan wie de metingen worden toevertrouwd, is voortdurend aanwezig tijdens de metingen om toezicht te houden op de monsterneming.

1.C Gebruik van ademhalingstoestellen, zoals bedoeld in artikel 65

De ademhalingstoestellen zijn ofwel van het onafhankelijke type, ofwel werken zij met luchttoevoer, ofwel bieden zij een evenwaardige bescherming door een combinatie van overdruk met totale filtering van de lucht.

De werkgever stelt voor de ademhalingstoestellen een sluitende procedure op die garanties biedt voor de volledige bescherming van elke afzonderlijke werknemer, alsook een onderhoudsprocedure die volledige garanties biedt voor een correct functioneren ervan tussen de onderhoudsbeurten. Deze procedures worden schriftelijk vastgesteld en gemotiveerd. Ze worden voor advies aan het comité voorgelegd.

1.D Te volgen werkwijze bij verwijdering

- 1° de stofemissie binnen de werkzone wordt zoveel mogelijk beperkt. Dit betekent inzonderheid dat het materiaal grondig wordt bevochtigd vóór het verwijderd wordt. Bij het bevochtigen wordt de hoeveelheid water zo gedoseerd dat geen water vanuit de werkzone naar buiten dringt en dat er geen plassen in de werkzone blijven staan. Indien om technische redenen of veiligheidsredenen het vochtig verwijderen niet uitvoerbaar is, wordt dit omstandig in het werkplan gemotiveerd;
- 2° er wordt gelijke tred gehouden met het losmaken van het materiaal en het verwijderen ervan door opzuigen of verpakken zodat verder geen verontreiniging binnen de werkzone wordt veroorzaakt;

3° het asbestafval wordt verpakt in stofdichte verpakkingen. Deze worden gesloten en door manuele druk voldoende ontlucht om het risico op scheuren te voorkomen. Dit afval wordt verwijderd langs een andere weg dan die welke door de werknemers wordt gebruikt om zich in en uit de hermetische zone te begeven, en met name via een materiaalsluis met watergordijn. De verpakkingen worden vervolgens van een tweede verpakking voorzien. Die dubbele verpakking wordt hermetisch gesloten, geëtiketteerd volgens de bijlage van het koninklijk besluit van 23 oktober 2001 en volledig stofvrij en zonder beschadiging buiten de materiaalsluis opgevangen.

Alle in de werkzone gebruikt materiaal dat niet gemakkelijk ontstoft kan worden, wordt als afval beschouwd.

2. Inhoud van het werfregister, zoals bedoeld in artikel 67

Het werfregister bevat de volgende rubrieken:

1. de identiteit van de persoon belast met de leiding van de werkzaamheden op de bouwplaats;
2. een afschrift van de formulieren voor de gezondheidsbeoordeling van alle werknemers die betrokken zijn bij de sloop of verwijdering van asbest of asbesthoudende materialen, uitgevoerd met de techniek van de hermetisch afgesloten zone;
3. de vaststellingen gemaakt tijdens de rooktest, bedoeld in punt 1.A, 6 van deze bijlage;
4. de bijzondere maatregelen die door de ambtenaar belast met het toezicht worden opgelegd of toegelaten, rekening houdend met de technische kenmerken van de bouwplaats of het uit te voeren werk en met de aard van het risico voor de werknemers;
5. de verslagen van de metingen, bedoeld in punt 1.A, 11), derde streep en punt 1.B;
6. het verslag van de incidenten die zich tijdens de werkzaamheden hebben voorgedaan en die een besmetting van de inkomsluizen of aangrenzende zones of een blootstelling van de werknemers hebben veroorzaakt;
7. de overschrijdingen van 0,01 vezel per cm³ en van 0,1 vezel per cm³ uitgedrukt als bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval en de maatregelen die werden genomen;
8. de dagelijkse vermelding van de naam van de werknemers die op de bouwplaats aanwezig zijn. Bij elke werknemer wordt het beginuur en het einduur van zijn dagtaak vermeld en de aard van de uitgevoerde activiteit;
9. de naam van de bezoekers en hun functie;
10. eventuele opmerkingen van de met het toezicht belaste ambtenaren.

3. De organisatie van de arbeidstijd, bedoeld in artikel 68

De organisatie van de arbeidstijd is het voorwerp van een risicoanalyse, die rekening houdt met de bijzondere arbeidsomstandigheden. Geen enkele werknemer mag langer dan twee uur ononderbroken in een hermetisch afgesloten werken.

Mits gunstig advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer mag onder welomschreven voorwaarden gedurende langere periodes worden gewerkt.

Pauzes worden ingelast om te vermijden dat er een belasting ontstaat ten gevolge van de zwaarte van het werk.

Visueel of auditief contact met een persoon buiten de hermetische zone is op elk ogenblik mogelijk.

TITEL VI:

ARBEIDSMIDDELEN

HOOFDSTUK I:

ALGEMENE BEPALINGEN

Koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen (B.S. 28.9.1993)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk (B.S. 19.9.1997)
- (2) koninklijk besluit van 4 mei 1999 tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 (B.S. 4.6.1999)
- (3) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)

Omzetting in Belgisch recht van de tweede bijzondere richtlijn 89/655/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen op de arbeidsplaats, gewijzigd bij: de richtlijn 95/63/EG van 5 december 1995

[**Artikel 1.-** Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (2)]

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° arbeidsmiddelen: alle op de arbeidsplaats gebruikte machines, apparaten, gereedschappen en installaties;
- 2° gebruik van arbeidsmiddelen: elke activiteit met betrekking tot een arbeidsmiddel, zoals ingebruikneming of buitengebruikstelling, aanwending, vervoer, reparatie, ombouw, onderhoud, verzorging, waaronder met name ook reiniging;
- 3° A.R.A.B.: het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de besluiten van de Regent van 11 februari 1946 en 27 september 1947.

Art. 3.- De werkgever neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de arbeidsmiddelen die in de onderneming of in de inrichting ter beschikking van de werknemers worden gesteld, geschikt zijn voor het uit te voeren werk of daartoe behoorlijk zijn aangepast, zodat de veiligheid en de gezondheid van de werknemers tijdens het gebruik van deze arbeidsmiddelen kunnen worden gewaarborgd.

[Bij de keuze van de arbeidsmiddelen die hij overweegt te gebruiken, houdt de werkgever rekening met de arbeidsomstandigheden en de specifieke kenmerken van de arbeid en met de in de onderneming of inrichting, met name op de werkpost, bestaande risico's voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers en, in voorkomend geval, de risico's die daaraan zouden kunnen worden toegevoegd door het gebruik van de desbetreffende arbeidsmiddelen. (2)]

[Wanneer het niet mogelijk is de veiligheid en de gezondheid van de werknemers aldus volledig te waarborgen bij het gebruik van arbeidsmiddelen, treft de werkgever passende maatregelen om de risico's tot een minimum te beperken. (2)]

[**Art. 4.-** De werkpost en de houding van de werknemers bij het gebruik van arbeidsmiddelen, alsmede de ergonomische beginselen, moeten door de werkgever ten volle in aanmerking worden genomen bij de toepassing van de minimumvoorschriften van de bijlage I. (2)]

[**Art. 5.-** De werkgever treft de nodige maatregelen opdat de arbeidsmiddelen worden opgesteld, gebruikt en, in voorkomend geval gemonteerd en gedemonteerd, in overeenstemming met de bepalingen van bijlage II.

Wanneer het gebruik van een arbeidsmiddel een specifiek gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers kan opleveren, neemt de werkgever de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat:

- 1° het gebruik van het arbeidsmiddel voorbehouden blijft aan de werknemers die met het gebruik belast zijn;
- 2° de betrokken werknemers in geval van herstelling, ombouwing, onderhoud of verzorging daartoe een specifieke bekwaamheid bezitten. (2)]

[**Art. 6.-** Onverminderd de bepalingen van de artikelen 17 tot 21 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk neemt de werkgever de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de werknemers, bedoeld in artikel 5, tweede lid, 2°, een adequate specifieke opleiding krijgen. (2)]

Art. 7.- De werkgever neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de werknemers over voldoende informatie en, in voorkomend geval, over gebruiksaanwijzingen betreffende de op het werk gebruikte arbeidsmiddelen beschikken.

Deze informatie en deze gebruiksaanwijzingen moeten ten minste bevatten:

- * de omstandigheden waaronder de arbeidsmiddelen dienen te worden gebruikt;
- * voorzienbare abnormale situaties;
- * de conclusies die, in voorkomend geval, kunnen worden getrokken uit de bij het gebruik van arbeidsmiddelen opgedane ervaringen.

Deze informatie en deze gebruiksaanwijzingen moeten voor de betrokken werknemers begrijpelijk zijn.

[De werknemers dienen te worden gewezen op de gevaren die zij lopen, op de arbeidsmiddelen in hun onmiddellijke werkomgeving en op de veranderingen die voor hen van belang zijn, voor zover die betrekking hebben op de in hun onmiddellijke werkomgeving gesitueerde arbeidsmiddelen, ook al maken de werknemers hiervan geen rechtstreeks gebruik. (2)]

Voor elke installatie, machine of gemechaniseerd werktuig moeten de nodige schriftelijke instructies bestaan voor hun werking, hun gebruikswijze, hun inspectie en hun onderhoud. De inlichtingen betreffende de veiligheidstoestellen worden gevoegd bij die instructies.

[De instructies worden geïllustreerd en, als het past aangevuld door de preventieadviseurs van de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk die belast zijn met de opdrachten en taken bedoeld in artikel 5 en artikel 7,§1 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk en die beschik-

ken over de toepasselijke vaardigheden bedoeld in artikel 14, derde lid van hetzelfde koninklijk besluit van 27 maart 1998. (2)]

[**Art. 8.1.-** Iedere bestelling van installaties, machines en gemechaniseerde werktuigen omvat in de bestelbon of in het lastencohier de eis van de naleving van:

- 1° de vigerende wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne;
- 2° de voorwaarden inzake veiligheid en hygiëne, niet noodzakelijk bij de vigerende wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne opgelegd, maar onontbeerlijk om het objectief te bereiken vooropgesteld door het dynamisch risicobeheersingssysteem bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

De preventieadviseurs van de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk die belast zijn met de opdrachten en taken bedoeld in artikel 5 en artikel 7,§1 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk en die beschikken over de toepasselijke vaardigheden bedoeld in artikel 14, derde lid van hetzelfde koninklijk besluit van 27 maart 1998 nemen deel aan de werkzaamheden voor het opstellen van de bestelbon. Gebeurlijk doen zij aanvullende vereisten bijvoegen op het gebied van de veiligheid en hygiëne na raadpleging, indien nodig, van andere bevoegde personen.

De bestelbon wordt gevisieerd door de preventieadviseur belast met de leiding van de interne dienst of, in voorkomend geval, van de afdeling van de interne dienst. (2)]

Art. 8.2.- Bij de levering geeft de leverancier aan de klant een document, waarin de naleving van de bij de bestelling geformuleerde vereisten inzake veiligheid en hygiëne verantwoord wordt.

[**Art. 8.3.-** Vóór elke indienststelling is de werkgever in het bezit van een verslag dat de naleving vaststelt van:

- 1° de vigerende wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne;
- 2° de voorwaarden inzake veiligheid en hygiëne, niet noodzakelijk bij de vigerende wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne opgelegd, maar onontbeerlijk om het objectief te bereiken vooropgesteld door het dynamisch risicobeheersingssysteem bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Het verslag wordt opgesteld door de preventieadviseur belast met de leiding van de interne dienst of, in voorkomend geval, van de afdeling van de interne dienst, in overleg met de andere preventieadviseurs van de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk die belast zijn met de opdrachten en taken bedoeld in artikel 5 en artikel 7,§1 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk en die beschikken over de toepasselijke vaardigheden bedoeld in artikel 14, derde lid van hetzelfde koninklijk besluit van 27 maart 1998, en na raadpleging, indien nodig, van andere bevoegde personen. (2)]

Art. 8.4.- Wat betreft de installaties, de machines en de gemechaniseerde werktuigen reeds in exploitatie op 25 juli 1975 wordt bij ontstentenis van een reeds bestaand gelijkaardig verslag een verslag opgesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 8.3.

Art. 8.5.- De bepalingen van de artikelen 8.2., 8.3. en 8.4. zijn niet van toepassing:

- 1° voor de machines, gemechaniseerde werktuigen, onderdelen van machines of van installaties die voorzien zijn van een merk van keuring, goedkeuring of overeenkomst aangebracht bij toepassing van een uitvoeringsbesluit van de wet van 11 juli 1961 betreffende [de waarborgen welke de machines, de onderdelen van machines, het materieel, de werktuigen, de toestellen, de recipiënten en de beschermingsmiddelen inzake veiligheid en gezondheid (2)] moeten bieden;
- 2° voor de machines, toestellen, installaties en onderdelen van machines, van toestellen en van installaties, gecontroleerd in toepassing van het A.R.A.B. door een erkend organisme;
- 3° voor de voorwerpen bedoeld in artikel 8.1. inzake veiligheid en hygiëne gelijkvormig aan een exemplaar waarvoor aan de vereisten van de artikelen 8.1., 8.2., 8.3. en 8.4. reeds voldaan werd; althans wat de aspecten betreft die gedekt zijn door het merk van keuring, goedkeuring of overeenkomst aangebracht in toepassing van een uitvoeringsbesluit van de voornoemde wet van 11 juli 1961, gedekt zijn ingevolge de controle die in toepassing van het A.R.A.B. werd uitgevoerd door een erkend organisme of gedekt zijn ingevolge een in toepassing van het A.R.A.B. verleende erkenning.

Zij zijn wel van toepassing wat betreft de verklaringen en de vaststellingen met betrekking tot de naleving van de aanvullende voorwaarden gesteld met het oog op het bereiken van [het objectief vooropgesteld door het dynamisch risicobeheersingssysteem bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (2)] en tot de aspecten die niet gedekt zijn door het merk van keuring, goedkeuring of overeenkomst aangebracht in toepassing van een uitvoeringsbesluit van de voornoemde wet van 11 juli 1961, niet gedekt zijn ingevolge de controle die in toepassing van het A.R.A.B. werd uitgevoerd door een erkende instelling of niet gedekt zijn ingevolge een in toepassing van het A.R.A.B. verleende erkenning.

Deze verklaringen en vaststellingen zijn respectievelijk:

- * het attest van de leverancier bedoeld in artikel 8.2.;
- * het verslag van [de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk of, in voorkomend geval, de afdeling ervan (2)] bedoeld in artikel 8.3.

[**Art. 8.6.-** De documenten en attesten bedoeld in dit artikel worden ter beschikking gehouden van de ambtenaren belast met het toezicht.

De documenten bedoeld in dit artikel worden medegegeeld aan het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk of, bij ontstentenis van een comité, aan de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging, de werknemers, overeenkomstig artikel 53 van de wet betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (2)]

[**Art. 9.-** Onverminderd de bepalingen van artikel 3, moeten de arbeidsmiddelen die ter beschikking van de werknemers zijn gesteld in de onderneming of inrichting, voldoen aan de bepalingen van de besluiten genomen in uitvoering van de communautaire richtlijnen die op deze arbeidsmiddelen van toepassing zijn.

Voor zover de bepalingen bedoeld in het eerste lid niet of slechts ten dele van toepassing zijn moeten de arbeidsmiddelen die ter beschikking van de werknemers zijn gesteld in de onderneming of inrichting voldoen aan de minimumvoorschriften bedoeld in de bijlage I van dit besluit en aan de bepalingen van het A.R.A.B. die er op van toepassing zijn. (2)]

[Art. 10.- De werkgever neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de arbeidsmiddelen door een adequaat onderhoud in zodanige staat worden gehouden dat zij tijdens de gehele gebruiksduur voldoen aan de toepasselijke bepalingen. (2)]

[Art. 11.- De werkgever ziet erop toe dat de arbeidsmiddelen waarvan de veiligheid afhangt van de wijze van installatie, worden onderworpen, na de installatie en vóór de eerste ingebruikneming, aan een eerste controle, alsmede aan een controle na elke montage op een nieuwe locatie of een nieuwe plek, teneinde ervoor te zorgen dat deze arbeidsmiddelen op de juiste wijze worden geïnstalleerd en goed functioneren.

De werkgever ziet erop toe dat de arbeidsmiddelen die onderhevig zijn aan invloeden die leiden tot verslechtingen welke aanleiding kunnen geven tot het ontstaan van gevaarlijke situaties, worden onderworpen aan:

- 1° periodieke controles en, in voorkomend geval, aan periodieke proeven;
- 2° bijzondere controles, telkens wanneer zich uitzonderlijke gebeurtenissen hebben voorgedaan die schadelijke gevolgen kunnen hebben voor de veiligheid van het arbeidsmiddel, zoals ombouw, ongevallen, natuurverschijnselen en lange perioden van buitengebruikstelling.

De in het tweede lid bedoelde controles hebben tot doel te garanderen dat de veiligheids- en gezondheidsvoorschriften worden nageleefd en deze verslechtingen tijdig worden opgespoord en hersteld.

De resultaten van de controles moeten schriftelijk worden vastgelegd en ter beschikking worden gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaar. Zij moeten gedurende een gepaste tijd worden bewaard.

Wanneer de betrokken arbeidsmiddelen buiten de onderneming worden gebruikt, moeten zij vergezeld gaan van een materieel bewijs van de laatste controle.

Onverminderd de wettelijke verplichtingen inzake controles door erkende organismen, worden de in dit artikel bedoelde controles uitgevoerd door deskundige personen, intern of extern aan de onderneming of inrichting. (2)]

MINIMUMVOORSCHRIFTEN bedoeld in artikel 9 (2)]

1. Voorafgaande opmerking.
De in deze bijlage genoemde verplichtingen zijn van toepassing met inachtneming van de voorschriften van [het artikel 9 (2)] en wanneer het overeenkomstig gevaar voor het betrokken arbeidsmiddel bestaat.
[De onderstaande minimumvoorschriften, voor zover van toepassing op arbeidsmiddelen die in gebruik zijn, vergen niet noodzakelijkerwijs dezelfde maatregelen als de fundamentele eisen die van toepassing zijn op nieuwe arbeidsmiddelen. (2)]
2. Voor die bijlage verstaat men onder:
  - 2.1. gevaarlijke zone: elke zone in of rondom een arbeidsmiddel waar de aanwezigheid van een blootgestelde werknemer een gevaar voor diens veiligheid of gezondheid oplevert;
  - 2.2. bij het gebruik van een arbeidsmiddel blootgestelde werknemer: elke werknemer die zich geheel of gedeeltelijk in een gevaarlijke zone bevindt;
  - 2.3. bediener: de werknemer(s) die tot taak heeft (hebben) een arbeidsmiddel te gebruiken.
3. Algemene minimumvoorschriften voor de arbeidsmiddelen.
  - 3.1. De bedieningssystemen van een arbeidsmiddel die van invloed zijn op de veiligheid, moeten duidelijk zichtbaar en herkenbaar zijn en, waar nodig, op passende wijze zijn gemerkt.
De bedieningssystemen dienen zich buiten de gevaarlijke zones te bevinden, behalve zo nodig in bepaalde gevallen, en zodanig te zijn geplaatst dat de bediening geen extra gevaren met zich brengt. Zij mogen bij onopzettelijke handelingen geen gevaar opleveren.
Zo nodig moet de bedienaar vanaf de hoofdbedieningspost kunnen vaststellen of zich personen in de gevaarlijke zones bevinden.
Indien dit onmogelijk is, moet elke inschakeling automatisch worden voorafgegaan door een veilig systeem zoals een waarschuwend geluids- of lichtsignaal.
De blootgestelde werknemer moet de tijd of de middelen hebben om het gevaar dat ontstaat door het starten of stoppen van het arbeidsmiddel snel te ontlopen.
[De bedieningssystemen moeten veilig zijn en bij de keuze moet rekening worden gehouden met defecten, storingen en belastingen die bij het gebruik kunnen worden verwacht. (2)]
  - 3.2. Het in werking stellen van een arbeidsmiddel mag alleen kunnen geschieden door een opzettelijk verrichte handeling met een hiervoor bestemd bedieningssysteem. Dit geldt ook:
    - * voor het opnieuw in werking stellen na stilstand, ongeacht de oorzaak daarvan;
    - * voor het bewerkstelligen van een belangrijke wijziging in de werking (bijvoorbeeld snelheid, druk, enz.), behalve indien dit opnieuw inwerking stellen of deze wijziging geen risico voor de blootgestelde werknemers inhoudt.
Het opnieuw in werking stellen of wijzigen van de werking in het kader van het normale programma van een automatische cyclus valt niet onder dit voorschrift.

- 3.3. Elk arbeidsmiddel moet voorzien zijn van een bedieningssysteem waarmee het op veilige wijze binnen de kortst mogelijke tijd volledig kan worden stopgezet. De bediening van deze systemen moet geplaatst zijn binnen handbereik van de bediener.
- Elke werkpost moet voorzien zijn van een bedieningssysteem waarmee, naargelang van het risico, hetzij het gehele arbeidsmiddel, hetzij een deel daarvan kan worden stilgelegd, zodat het arbeidsmiddel in veilige toestand is.
- De stopopdracht aan het arbeidsmiddel moet voorrang hebben op startopdrachten.
- Wanneer het arbeidsmiddel of gevaarlijke onderdelen ervan tot stilstand zijn gekomen, moet de energievoorziening van de betrokken aandrijfmechanismen onderbroken zijn.
- 3.4. Indien dit nodig is met het oog op de gevaren van het arbeidsmiddel en de normale uitschakeltijd, moet een arbeidsmiddel voorzien zijn van een noodstopinrichting.
- 3.5. Een arbeidsmiddel dat gevaar van vallende of wegschietende voorwerpen oplevert, moet voorzien zijn van geschikte veiligheidsinrichtingen die op dat gevaar zijn afgestemd.
- Een arbeidsmiddel dat gevaar van gas-, damp- of stofontwikkeling dan wel het vrijkomen van vloeistoffen oplevert, moet voorzien zijn van geschikte opvang- of afvoerinrichtingen nabij de bron van die gevaren.
- 3.6. Arbeidsmiddelen en hun onderdelen moeten, door bevestiging of met andere middelen, gestabiliseerd zijn, indien zulks noodzakelijk is voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers.
- 3.7. Indien het risico bestaat dat delen van het arbeidsmiddel uiteenspringen of breken, waardoor reële gevaren voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers zouden kunnen ontstaan, moeten passende beveiligingsmiddelen worden genomen.
- De gereedschappen van werktuigmachines die aan de invloed van de middelpuntvliedende kracht onderworpen zijn moeten zodanig bevestigd zijn dat zij niet uitgeslingerd kunnen worden.
- 3.8. Wanneer bij bewegende delen van een arbeidsmiddel het risico bestaat van mechanisch contact waardoor zich ongelukken zouden kunnen voordoen, moeten zij uitgerust zijn met schermen of inrichtingen waarmee de toegang tot de gevaarlijke zones wordt verhinderd of de bewegingen van gevaarlijke delen worden stilgezet voordat de gevaarlijke zones worden bereikt.
- De schermen en beveiligingsinrichtingen:
- * moeten stevig zijn uitgevoerd;
  - * mogen geen bijkomende gevaren met zich brengen;
  - * mogen niet op eenvoudige wijze omzeild of buiten werking kunnen worden gesteld;
  - * moeten voldoende ver van de gevaarlijke zone verwijderd zijn;
  - * moeten het zicht op het verloop van het werk zo min mogelijk belemmeren;
  - * moeten de noodzakelijke handelingen voor het aanbrengen of de vervanging van de delen alsmede voor de verzorgingswerkzaamheden mogelijk maken, waarbij de toegang wordt beperkt tot de sector waar het werk moet worden

verricht en, zo mogelijk, demontage van het scherm of de beveiligingsinrichting niet nodig is.

- 3.9. De werk- en onderhoudspunten van een arbeidsmiddel moeten voor de te verrichten werkzaamheden voldoende zijn verlicht.
- 3.10. Delen van een arbeidsmiddel met een hoge of zeer lage temperatuur moeten zo nodig tegen gevaar van aanraking of nabijheid van werknemers zijn beveiligd.
- [3.11. De waarschuwings- en alarmsignalen van een arbeidsmiddel moeten overeenstemmen met de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk; inzonderheid moeten zij gemakkelijk en zonder onduidelijkheid waarneembaar en te begrijpen zijn. (1)]
- 3.12. Een arbeidsmiddel mag niet worden gebruikt voor bewerkingen en onder omstandigheden waarvoor het niet geschikt is.
- 3.13. Onderhoudswerkzaamheden moeten kunnen plaatsvinden wanneer het arbeidsmiddel uitgeschakeld is.

Indien dat niet mogelijk is, moeten er passende beveiligingsmaatregelen voor het verrichten van deze werkzaamheden worden genomen of moeten de werkzaamheden buiten de gevaarlijke zones kunnen plaatsvinden.

Terwijl de werktuigen of toestellen in beweging zijn, is het verboden:

- * ze te reinigen of te herstellen;
- * de wiggen, bouten of andere dergelijke stukken vast te draaien, wanneer deze verrichtingen ongevallen kunnen veroorzaken of indien zij op of nabij gevaarlijke, in beweging zijnde werktuigdelen moeten geschieden.

Het is insgelijks verboden de in werking zijnde gevaarlijke delen der drijfwerken, drijf- of andere machines te smeren, tenzij de daarvoor aangenomen procédés al de wenselijke veiligheidswaarborgen bieden.

Bij arbeidsmiddelen horende onderhoudsboekjes dienen consequent te worden bijgehouden.

- 3.14. Elk arbeidsmiddel moet voorzien zijn van duidelijk identificeerbare inrichtingen waarmee het van elk van zijn krachtbronnen kan worden losgekoppeld.
De herverbinding mag geen gevaar voor de betrokken werknemers opleveren.
- 3.15. Arbeidsmiddelen moeten voorzien zijn van de waarschuwingen en signaliseringen die noodzakelijk zijn voor de veiligheid van de werknemers.
- 3.16. Voor het verrichten van productie-, afstel- en onderhoudswerkzaamheden met of aan de arbeidsmiddelen moeten de werknemers onder voortdurend veilige omstandigheden alle nodige punten kunnen bereiken.
- 3.17. Elk arbeidsmiddel moet de werknemers op passende wijze beschermen tegen de gevaren van brand of verhitte van de arbeidsmiddelen, gas-, stof- of dampontwikkeling dan wel het vrijkomen van vloeistoffen of andere stoffen die in het arbeidsmiddel worden gebruikt of opgeslagen of tegen schadelijke stralingen.
- 3.18. Elk arbeidsmiddel moet op passende wijze voorkomen dat er risico's van ontploffing van het arbeidsmiddel of van in het arbeidsmiddel vrijkomende, gebruikte of opgeslagen stoffen bestaat.
- 3.19. Elk arbeidsmiddel moet de blootgestelde werknemers op passende wijze beschermen tegen het gevaar van rechtstreeks of indirect contact met elektriciteit.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 12 augustus 1993

BIJLAGE II

BEPALINGEN BETREFFENDE HET GEBRUIK VAN ARBEIDSMIDDELEN CONFORM ARTIKEL 5, EERSTE LID

0. Voorafgaande opmerking.

De bepalingen van deze bijlage zijn van toepassing met inachtneming van het bepaalde in dit besluit en wanneer het overeenkomstige risico voor het betrokken arbeidsmiddel bestaat.

1. Arbeidsmiddelen moeten zodanig geïnstalleerd, opgesteld en gebruikt worden dat de gevaren voor de gebruikers van het arbeidsmiddel en de andere werknemers beperkt worden, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat er voldoende vrije ruimte is tussen de bewegende delen van de arbeidsmiddelen en de vaste of de bewegende delen van hun omgeving en dat alle gebruikte of geproduceerde energieën of stoffen op veilige wijze kunnen worden aan- en/of afgevoerd.
2. De montage en de demontage van arbeidsmiddelen moeten op veilige wijze plaatsvinden, met name onder naleving van de eventuele aanwijzingen van de fabrikant.
3. Arbeidsmiddelen die bij gebruik door bliksem kunnen worden getroffen, moeten door passende inrichtingen of maatregelen tegen blikseminslag worden beschermd. (2)]

HOOFDSTUK II: SPECIFIEKE BEPALINGEN

AFDELING I: BEELDSCHERMEN

Koninklijk besluit van 27 augustus 1993 betreffende het werken met beeldschermapparatuur (B.S. 7.9.1993)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 20 februari 2002 tot wijziging van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk wat betreft de verplichte forfaitaire minimumbijdragen uit hoofde van de prestaties van de preventieadviseurs van die diensten, en wat betreft de erkenning van die diensten, en tot wijziging van verscheidene reglementaire bepalingen (B.S. 8.3.2002)
- (2) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (3) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)

Omzetting in Belgisch recht van de vijfde bijzondere richtlijn 90/270/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 mei 1990 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid met betrekking tot het werken met beeldschermapparatuur

Artikel 1.- De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de werkgevers en werknemers, zoals bepaald in artikel 28 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de besluiten van de Regent van 11 februari 1946 en 27 september 1947.

Art. 2.- § 1. Dit besluit is van toepassing op de werkposten uitgerust met beeldschermen.

§ 2. Dit besluit is niet van toepassing op:

- 1° bestuurdersplaatsen op voertuigen of machines;
- 2° computersystemen in transportmiddelen;
- 3° computersystemen die in de eerste plaats bestemd zijn voor gebruik door het publiek;
- 4° zogenaamde “draagbare” systemen die niet aanhoudend worden gebruikt op een werkpost;
- 5° rekenmachines, kassa's en andere apparatuur die voorzien is van een klein beeldscherm voor gegevens of hoeveelheden, dat nodig is voor het directe gebruik van die apparatuur;
- 6° conventionele schrijfmachines met leesvenster.

Art. 3.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- a) beeldscherm: een alfanumeriek of grafisch scherm, ongeacht het gebruikte afbeeldingsprocédé;
- b) beeldschermwerkpost: het geheel dat bestaat uit beeldschermapparatuur, in voorkomend geval voorzien van een toetsenbord of voorziening voor gegevensinvoer of de interface mens/machine bepalende programmatuur, facultatieve accessoires, nevenapparatuur met inbegrip van de schijfveenheid, een telefoon, een modem, een printer, een documenthouder, een stoel en een werktafel of werkvlak, alsmede de onmiddellijke werkomgeving.

Art. 4.- § 1. Onverminderd de bepalingen van artikel 28bis van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming zijn de werkgevers ertoe gehouden:

- 1° een analyse van de beeldschermwerkposten te verrichten om de omstandigheden inzake veiligheid en gezondheid te evalueren die deze voor hun werknemers inhouden, met name inzake de eventuele risico's voor het gezichtsvermogen en de problemen van lichamelijke en geestelijke belasting;
- 2° passende maatregelen te nemen op grond van de in 1° bedoelde evaluatie, teneinde de aldus vastgestelde risico's te voorkomen of te verhelpen, rekening houdend met de samenvoeging of de combinatie van de gevolgen ervan.

§ 2. Na voorafgaand advies van de arbeidsgeneesheer en na advies van het Comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, stelt de werkgever de maatregelen vast die nodig zijn om de activiteit van de werknemer zodanig te organiseren dat de dagelijkse werktijd met een beeldscherm op gezette tijden wordt onderbroken door rustpausen of andersoortige activiteiten, waardoor de belasting van het werken met een beeldscherm wordt verlicht.

Art. 5.- § 1. Onverminderd de bepalingen van artikel 28ter van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming moet iedere werknemer een voorafgaande opleiding krijgen betreffende de wijze van gebruik van de beeldschermwerkpost en telkens wanneer de organisatie ervan ingrijpend wordt gewijzigd.

§ 2. Onverminderd de bepalingen van artikel 28quater van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming moeten de werknemers alle informatie ontvangen over alles wat verband houdt met de veiligheid en de gezondheid op hun beeldschermwerkpost en inzonderheid over de maatregelen die krachtens de artikelen 4 en 7 en [artikel 6, § 1 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (3)] worden genomen.

Art. 6.- § 1. De werkgevers moeten passende maatregelen nemen opdat beeldschermwerkposten die na 31 december 1992 voor het eerst in gebruik worden genomen, aan de minimumvoorschriften bedoeld in de bijlage bij dit besluit voldoen.

§ 2. De werkgevers moeten passende maatregelen nemen opdat de beeldschermwerkposten die op 31 december 1992 reeds in gebruik zijn, uiterlijk op 31 december 1996 worden aangepast aan de minimumvoorschriften bedoeld in de bijlage bij dit besluit.

Art. 7.- Voor de werknemers die gewoonlijk en gedurende een aanzienlijk deel van hun normale werktijd gebruik maken van beeldschermapparatuur, moet de werkgever ervoor waken dat de volgende maatregelen worden genomen:

- [1° Alvorens aangesteld te worden aan het werken met een beeldscherm, wordt de betrokken werknemer onderworpen aan een [voorafgaande gezondheidsbeoordeling, die (3)] zal worden aangevuld met een gepast onderzoek van de ogen en het gezichtsvermogen, als ook een onderzoek van de spieren en het beendergestel.

De betrokken werknemer wordt ten minste om de vijf jaar onderworpen aan een [periodieke gezondheidsbeoordeling (3)] en dit zolang de aanstelling aan het werk met beeldschermapparatuur duurt. Voor de werknemers die vijftig jaar zijn en ouder moet [deze periodieke gezondheidsbeoordeling (3)] om de drie jaar worden hernieuwd. [Deze periodieke gezondheidsbeoordeling (3)] wordt aangevuld met een gepast onderzoek van de

ogen en het gezichtsvermogen en met een onderzoek van de spieren en het beendergestel. (1)]

[Een gezondheidsdossier wordt opgemaakt voor elke werknemer in overeenstemming met de bepalingen van onderafdeling 2 van afdeling 8 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers. (3)]

- 2° [Als de resultaten van het oftalmologisch onderzoek (1)] het vereisen en indien een normaal correctiemiddel de uitoefening van werk op een beeldscherm niet mogelijk maakt, moet de werknemer beschikken over een speciaal correctiemiddel dat uitsluitend met het betrokken werk verband houdt. De kosten van dit speciale middel vallen ten laste van de werkgever.

MINIMUM VOORSCHRIFTEN MET BETREKKING TOT DE APPARATUUR, DE OMGEVING EN DE INTERFACE COMPUTER/MENS

Voor de beeldschermwerkposten bedoeld bij artikel 3, dienen volgende minimumvoorschriften in acht te worden genomen, voor zover de betrokken onderdelen op de werkpost voorhanden zijn en de intrinsieke eisen of kenmerken van de taak dit niet beletten.

1° APPARATUUR:

a) Algemene opmerking:

Het gebruik op zich van de apparatuur mag voor de werknemers geen bron van risico's vormen.

b) Beeldscherm:

De tekens op het beeldscherm moeten voldoende scherp, duidelijk van vorm en voldoende groot zijn, met voldoende afstand tussen de tekens en de regels.

Het beeld op het scherm moet stabiel zijn, zonder flikkering of andere vormen van onstabieleit.

De luminantie van en/of het contrast tussen de tekens en de achtergrond moeten/moet door de gebruiker van beeldschermterminals gemakkelijk kunnen worden bijgesteld en gemakkelijk aan de omgevingsomstandigheden kunnen worden aangepast.

Het beeldscherm moet vrij en gemakkelijk verstelbaar en kantelbaar zijn om aan de behoeften van de gebruiker te kunnen worden aangepast.

Er kan van een afzonderlijke voet voor het beeldscherm of van een instelbare tafel gebruik worden gemaakt.

Het beeldscherm moet vrij zijn van glans en spiegelingen die de gebruiker kunnen hinderen.

c) Toetsenbord:

Het toetsenbord moet hellend kunnen worden geplaatst en mag geen geheel vormen met het beeldscherm, ten einde voor de gebruiker een comfortabele houding mogelijk te maken die geen vermoeidheid in armen of handen veroorzaakt.

Er moet vóór het toetsenbord voldoende ruimte zijn om steun te bieden voor handen en armen van de gebruiker.

Het toetsenbord moet een mat oppervlak hebben om reflecties te voorkomen.

De indeling van het toetsenbord en de vorm van de toetsen moeten zodanig zijn dat het gebruik van het toetsenbord wordt vergemakkelijkt.

De symbolen op de toetsen moeten voldoende contrastrijk en vanuit de normale werkhouding voldoende leesbaar zijn.

d) Werktafel of werkvlak:

De werktafel of het werkvlak moet een reflectiearm oppervlak hebben, voldoende groot zijn en een flexibele opstelling van beeldscherm, toetsenbord, documenten en accessoires mogelijk maken.

De documentenhouder moet stabiel en regelbaar zijn en zodanig zijn geplaatst dat oncomfortabele hoofd- en oogbewegingen tot een minimum worden beperkt.

Er moet voldoende ruimte zijn om een comfortabele houding mogelijk te maken.

e) Werkstoel:

De werkstoel moet stabiel zijn, de gebruiker bewegingsvrijheid geven en hem een comfortabele werkhouding verschaffen.

De zitting moet in de hoogte verstelbaar zijn.

De hoogte en de hellingshoek van de rugleuning moeten verstelbaar zijn.

Desgewenst moet een voetsteun worden aangebracht.

2° OMGEVING:

a) Ruimte:

De werkpost moet, wat afmetingen en inrichting betreft, voldoende plaats bieden om veranderingen van houding en werkbewegingen mogelijk te maken.

b) Verlichting:

De algemene en/of gerichte verlichting (werklampen) moeten zorgen voor voldoende verlichting en een passend contrast tussen beeldscherm en omgeving, rekening houdende met de aard van het werk en de visuele behoeften van de gebruiker.

Mogelijke verblinding en hinderlijke reflecties op het scherm of op alle andere apparaten moeten vermeden worden door de inrichting van de ruimten en de werkposten te coördineren met de situering en de technische kenmerken van de kunstmatige lichtbronnen.

c) Verblinding en reflecties:

De werkpost moet zo worden ingericht dat lichtbronnen zoals ramen en andere openingen, doorzichtige of doorschijnende wanden, alsmede helgekleurde apparaten en wanden, geen directe verblinding en geen hinderlijke reflecties op het beeldscherm veroorzaken.

De ramen moeten zijn uitgerust met een passende instelbare helderheidsvering om de intensiteit van het licht dat op de werkpost valt, te verminderen.

d) Geluid:

Bij de inrichting van de werkpost moet rekening worden gehouden met het geluid dat wordt voortgebracht door de bij de werkpost(en) behorende apparatuur, ten einde vooral verstoring van de aandacht en van het gesproken woord te voorkomen.

e) Warmte:

De tot de werkpost(en) behorende apparatuur mag geen voor de werknemers hinderlijke warmte veroorzaken.

f) Straling:

Alle straling, met uitzondering van het zichtbare deel van het elektromagnetisch spectrum, moet worden verminderd tot uit het oogpunt van de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers verwaarloosbare niveaus.

g) Vochtigheid:

Er moet een toereikende vochtigheidsgraad worden gecreëerd en gehandhaafd.

3° INTERFACE COMPUTER/MENS:

Bij de uitwerking, de keuze, de aankoop en de wijziging van programmatuur alsmede bij de definitie van de taken die het gebruik van beeldschermen meebrengen, moet de werkgever met de volgende factoren rekening houden:

- a) de programmatuur moet zijn aangepast aan de te verrichten taak;
- b) de programmatuur moet gemakkelijk kunnen worden gebruikt en moet in voorkomend geval kunnen worden aangepast aan het kennis- en ervaringsniveau van de gebruiker; er mag zonder medeweten van de werknemers geen gebruik worden gemaakt van een kwantitatief of kwalitatief controlemechanisme;
- c) de systemen moeten de werknemers gegevens verschaffen over de werking ervan;
- d) de systemen moeten de informatie visualiseren in een vorm en een tempo die zijn aangepast aan de operators;
- e) in het bijzonder bij de verwerking van informatie door de mens moeten de beginselen van de ergonomie worden toegepast.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 27 augustus 1993.

AFDELING II MOBIELE ARBEIDSMIDDELEN

Koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen (B.S. 4.6.1999)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)

Omzetting in Belgisch recht van de tweede bijzondere richtlijn 89/655/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen op de arbeidsplaats, gewijzigd bij: de richtlijn 95/63/EG van 5 december 1995

Onderafdeling I. - Algemene beginselen

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op mobiele arbeidsmiddelen, al dan niet met eigen aandrijving.

Art. 3.- De bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen en zijn bijlagen zijn van toepassing op mobiele arbeidsmiddelen.

Art. 4.- Onverminderd de bepalingen van artikel 3 van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen, moeten de mobiele arbeidsmiddelen die ter beschikking van de werknemers zijn gesteld in de onderneming of inrichting, voldoen aan de bepalingen van de besluiten genomen in uitvoering van de communautaire richtlijnen die op deze arbeidsmiddelen van toepassing zijn.

Art. 5.- Voor zover de bepalingen bedoeld in artikel 4 niet of slechts ten dele van toepassing zijn moeten de mobiele arbeidsmiddelen die ter beschikking van de werknemers zijn gesteld in de onderneming of inrichting voldoen aan de bepalingen van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming die er op van toepassing zijn, aan de bepalingen van bijlage I van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen, alsook aan de specifieke minimumvoorschriften bedoeld in artikel 6.

Onverminderd de bepalingen van artikel 4 moeten de mobiele arbeidsmiddelen die op de datum van inwerkingtreding van dit besluit reeds ter beschikking van de werknemers staan in de onderneming of inrichting, uiterlijk op 5 december 2002 voldoen aan de bepalingen van de artikelen 6 tot 13.

Onderafdeling II. - Specifieke minimumvoorschriften van toepassing op mobiele arbeidsmiddelen

Art. 6.- De hierna vermelde specifieke minimumvoorschriften zijn van toepassing met inachtnaam van de voorschriften van de artikelen 4 en 5.

Art. 7.- Voor zover van toepassing op mobiele arbeidsmiddelen die in gebruik zijn, vergen deze voorschriften niet noodzakelijkerwijs dezelfde maatregelen als de fundamentele eisen die van toepassing zijn op nieuwe mobiele arbeidsmiddelen.

Art. 8.- Mobile arbeidsmiddelen waarop een of meer werknemers worden meegevoerd, moeten zodanig uitgevoerd zijn dat het risico voor de werknemer(s) tijdens de verplaatsing beperkt wordt.

Onder dit risico valt ook het risico dat de werknemers in aanraking komen met banden of rupsbanden, of daartussen beklemd raken.

Art. 9.- Wanneer er bij het onverhoeds blokkeren van de elementen voor de energieoverbrenging tussen een mobiel arbeidsmiddel en zijn hulpstukken en/of aanhangers specifieke risico's kunnen ontstaan, moet dit arbeidsmiddel zodanig uitgerust of uitgevoerd zijn dat wordt verhinderd dat de elementen voor energieoverbrenging blokkeren.

Wanneer een dergelijke blokkering niet kan worden verhinderd, moeten alle mogelijke maatregelen worden genomen om te vermijden dat schadelijke gevolgen voor de werknemers ontstaan.

Art. 10.- Wanneer de elementen voor de energie-overbrenging tussen mobiele arbeidsmiddelen vervuild of beschadigd dreigen te worden doordat zij over de grond slepen, moeten bevestigingsmiddelen voorhanden zijn.

Art. 11.- Mobile arbeidsmiddelen met een of meer meerijsende werknemers moeten zodanig zijn uitgevoerd dat onder de werkelijke gebruiksomstandigheden de risico's als gevolg van het kantelen of omvallen van het arbeidsmiddel worden beperkt door:

1. hetzij een beschermingsconstructie die verhindert dat het arbeidsmiddel meer dan een kwartslag kantelt;
2. hetzij een constructie die ervoor zorgt dat er rond de meegevoerde werknemer(s) voldoende vrije ruimte voorhanden is, wanneer het arbeidsmiddel zich meer dan een kwartslag kan bewegen;
3. hetzij door een andere voorziening van gelijke waarde.

Deze beschermingsconstructies kunnen een integrerend onderdeel van het arbeidsmiddel zijn.

Deze beschermingsconstructies zijn niet vereist wanneer het arbeidsmiddel tijdens het gebruik wordt gestabiliseerd of wanneer het arbeidsmiddel zodanig is ontworpen dat het niet kan kantelen of omvallen.

Als het risico bestaat dat een meerijsende werknemer bij kanteling of omslaan wordt platgedrukt tussen de delen van het arbeidsmiddel en de grond, moet een systeem worden geïnstalleerd waarmee de meegevoerde werknemer(s) kan (kunnen) worden tegengehouden.

Art. 12.- Heftrucks met een of meer meerijsende werknemers moeten zodanig worden uitgevoerd of uitgerust, dat het gevaar voor kanteling wordt beperkt, bijvoorbeeld:

1. hetzij door de installatie van een bestuurderscabine;
2. hetzij door een inrichting die verhindert dat de heftruck kantelt;
3. hetzij door een inrichting die ervoor zorgt dat, wanneer de heftruck kantelt, er voor de meerijsende werknemer(s) voldoende vrije ruimte is tussen de grond en bepaalde delen van de heftruck;
4. hetzij door een inrichting die ervoor zorgt dat de werknemer(s) op de bestuurdersstoel wordt (worden) vastgehouden, zodat hij (zij) niet door delen van de kantelende heftruck kan (kunnen) worden gegrepen.

Art. 13.- Mobiele arbeidsmiddelen met eigen aandrijving waarvan de verplaatsing risico's voor de werknemers kan opleveren, moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a) uitgerust zijn met middelen om te vermijden dat zij door onbevoegden in werking kunnen worden gesteld;
- b) uitgerust zijn met passende middelen ter beperking van de gevolgen van een eventuele botsing, ingeval verschillende, op rails rijdende arbeidsmiddelen tegelijkertijd worden verplaatst;
- c) uitgerust zijn met een rem- en stop-voorziening; voor zover dit om veiligheidsredenen nodig is, moet een door gemakkelijk toegankelijke besturingsorganen of via automatische systemen in werking gestelde noodvoorziening worden aangebracht, waarmee bij het uitvallen van het hoofdsysteem het arbeidsmiddel kan worden afgeremd en tot stilstand kan worden gebracht;
- d) uitgerust zijn met adequate hulpmiddelen die een toereikend zicht mogelijk maken wanneer het directe gezichtsveld van de bestuurder ontoereikend is om de veiligheid te waarborgen;
- e) als zij 's nachts of op donkere plaatsen gebruikt moeten worden moeten zij zijn voorzien van een verlichtingsinstallatie die aangepast is aan het uit te voeren werk, en aan de werknemers voldoende veiligheid bieden;
- f) indien zij zelf of door hun aanhangers en/of ladingen brandrisico's opleveren waardoor werknemers in gevaar kunnen worden gebracht, moeten zij van passende brandbestrijdingsmiddelen zijn voorzien, tenzij de plaats van gebruik hiermee op voldoende korte afstand van het arbeidsmiddel is uitgerust;
- g) wanneer zij op afstand worden bediend, moeten zij automatisch tot stilstand komen, wanneer zij het controlegebied verlaten;
- h) wanneer zij op afstand worden bediend en onder normale gebruiksomstandigheden werknemers kunnen aan- of klemrijden, moeten zij zijn uitgerust met voorzieningen die bescherming tegen deze risico's bieden, tenzij er andere geschikte inrichtingen aanwezig zijn om het gevaar voor aanrijdingen te beperken.

Onderafdeling III.- Specifieke bepalingen betreffende het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen

Art. 14.- De werkgever treft de nodige maatregelen opdat de mobiele arbeidsmiddelen worden gebruikt in overeenstemming met volgende specifieke bepalingen:

1. Mobiele arbeidsmiddelen met eigen aandrijving mogen alleen worden bestuurd door werknemers die een adequate opleiding voor het veilig besturen van deze arbeidsmiddelen hebben gekregen.
2. Wanneer een arbeidsmiddel zich binnen een werkzone beweegt, moeten adequate verkeersregels worden vastgesteld en nageleefd.

3. Er moeten organisatorische maatregelen worden genomen om te vermijden dat zich werknemers te voet bevinden in de werkzone van arbeidsmiddelen met eigen aandrijving. Indien de aanwezigheid van blootgestelde werknemers te voet voor de goede uitvoering van de werkzaamheden vereist is, moeten passende maatregelen worden genomen om te voorkomen dat deze door de arbeidsmiddelen worden verwond.
4. Het meerijden van werknemers op mechanisch voortbewogen mobiele arbeidsmiddelen is slechts toegestaan op speciaal daartoe ingerichte veilige plaatsen.
Als tijdens de verplaatsing werkzaamheden moeten worden uitgevoerd, moet de snelheid zo nodig worden aangepast.
5. Met een verbrandingsmotor uitgeruste mobiele arbeidsmiddelen mogen in de werkzones slechts worden gebruikt als er wordt gezorgd voor voldoende lucht die geen gevaar oplevert voor de veiligheid en gezondheid van de werknemers.

AFDELING III ARBEIDSMIDDELEN VOOR HET HIJSEN OF HEFFEN VAN LASTEN

Koninklijk besluit van 4 mei 1999 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten (B.S. 4.6.1999)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)

Omzetting in Belgisch recht van de tweede bijzondere richtlijn 89/655/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen op de arbeidsplaats, gewijzigd bij: de richtlijn 95/63/EG van 5 december 1995

Onderafdeling I. - Algemene beginselen

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten.

Art. 3.- De bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen en zijn bijlagen zijn van toepassing op arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten.

Art. 4.- Onverminderd de bepalingen van artikel 3 van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen, moeten de arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten die ter beschikking van de werknemers zijn gesteld in de onderneming of inrichting, voldoen aan de bepalingen van de besluiten genomen in uitvoering van de communautaire richtlijnen die op deze arbeidsmiddelen van toepassing zijn.

Art. 5.- Voor zover de bepalingen bedoeld in artikel 4 niet of slechts ten dele van toepassing zijn moeten de arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten die ter beschikking van de werknemers zijn gesteld in de onderneming of inrichting voldoen aan de bepalingen van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming die er op van toepassing zijn, aan de bepalingen van bijlage I van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen en in voorkomend geval aan de bepalingen betreffende het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen alsook aan de specifieke minimumvoorschriften bedoeld in de artikelen 6 tot 11.

Onverminderd de bepalingen van artikel 4 moeten de arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten die op de datum van inwerkingtreding van dit besluit reeds ter beschikking van de werknemers staan in de onderneming of inrichting, uiterlijk op 5 december 2002 voldoen aan de bepalingen van artikel 6.

Onderafdeling II. - Specifieke minimumvoorschriften van toepassing op arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten.

Art. 6.- De minimumvoorschriften van deze onderafdeling zijn van toepassing met inachtnaam van de voorschriften van de artikelen 4 en 5.

Art. 7.- Voor zover van toepassing op arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten die in gebruik zijn, vergen deze voorschriften niet noodzakelijkerwijs dezelfde maatregelen als de fundamentele eisen die van toepassing zijn op nieuwe arbeidsmiddelen.

Art. 8.- Wanneer arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten vast worden opgesteld, moet er worden gezorgd voor hun stevigheid en stabiliteit tijdens het gebruik, met name rekening houdend met de te hijsen of te heffen lasten en de belastingen waaraan de ophangings- of bevestigingspunten aan de draagconstructies worden onderworpen.

Art. 9.- Op machines voor het hijsen of heffen van lasten moet de nominale last op een duidelijk zichtbare wijze worden aangegeven en, in voorkomend geval, moet op een plaat de nominale last voor elke configuratie van de machine worden vermeld.

Hijs- en hefhelpstukken moeten zodanig worden gemarkeerd dat de voor een veilig gebruik essentiële kenmerken daarvan kunnen worden geïdentificeerd.

Wanneer een arbeidsmiddel niet bestemd is voor het hijsen of heffen van werknemers en er een mogelijkheid tot verwarring bestaat, moet een passende signalering op zichtbare wijze worden aangebracht.

Art. 10.- Vast opgestelde arbeidsmiddelen moeten zodanig worden opgesteld dat het risico beperkt wordt dat de lasten:

- a) de werknemers raken;
- b) ongewild, op gevaarlijke wijze uit hun baan of in vrije val geraken, of
- c) ongewild losraken.

Art. 11.- Arbeidsmiddelen voor het hijsen, heffen of verplaatsen van werknemers, moeten zodanig worden uitgerust dat:

- a) met behulp van passende voorzieningen wordt voorkomen dat de kooi, indien aanwezig, naar beneden valt;
- b) wordt voorkomen dat de gebruiker uit de eventuele kooi valt;
- c) wordt voorkomen dat de gebruiker wordt verpletterd, beklemd geraakt of wordt aangestoten, met name als gevolg van een onopzettelijk contact met een voorwerp;
- d) de veiligheid van de bij een ongeval in de kooi opgesloten werknemers wordt gegarandeerd en hun bevrijding mogelijk wordt gemaakt.

Wanneer de in het eerste lid, onder a) vermelde risico's om redenen in verband met de reinomstandigheden en het hoogteverschil niet met behulp van een veiligheidsvoorziening kunnen worden vermeden, moet een kabel met een verhoogde veiligheidscoëfficiënt worden geïnstalleerd en moet de goede staat daarvan elke werkdag worden gecontroleerd.

Onderafdeling III.- Algemene bepalingen betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten

Art. 12.- De werkgever treft de nodige maatregelen opdat de arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van lasten worden gebruikt in overeenstemming met de bepalingen van de onderafdelingen III tot VI.

Art. 13.- Demonteerbare of mobiele arbeidsmiddelen die dienen voor het hijsen of heffen van lasten moeten zodanig worden gebruikt dat de stabiliteit van het arbeidsmiddel tijdens het gebruik onder alle voorzienbare omstandigheden, rekening houdend met de aard van de bodem, wordt gewaarborgd.

Art. 14.- Het hijsen of heffen van werknemers is uitsluitend toegestaan met behulp van speciaal daarvoor bestemde arbeidsmiddelen.

Bij wijze van uitzondering mogen niet daarvoor bestemde arbeidsmiddelen worden gebruikt voor het hijsen of heffen van werknemers, mits passende maatregelen zijn genomen om de veiligheid te waarborgen, overeenkomstig de bepalingen van de onderafdelingen V en VI.

Art. 15.- Er moeten maatregelen worden getroffen opdat werknemers zich niet ophouden onder hangende lasten, tenzij zulks is vereist voor het goede verloop van de werkzaamheden.

Het is niet toegestaan hangende lasten te verplaatsen boven niet beschermde werkplekken waar zich gewoonlijk werknemers bevinden. Indien het goede verloop van de werkzaamheden anders niet kan worden gewaarborgd, moeten passende procedures worden vastgesteld en toegepast.

Art. 16.- De hijs- en hefhelpstukken moeten worden gekozen op grond van de te hanteren lasten, de aanvatpunten, de haakvoorziening en de weersomstandigheden, daarbij rekening houdend met de wijze van aanslaan van de last en het gebruikte soort hijs-of hefmiddel.

De tot een geheel samengevoegde hijs- en hefhelpstukken moeten duidelijk worden gemarkeerd om de gebruiker in staat te stellen de kenmerken daarvan te kennen, wanneer zij na gebruik niet worden losgemaakt.

Art. 17.- De hijs- en hefhelpstukken moeten zodanig worden opgeslagen dat zij niet kunnen worden beschadigd of aangetast.

Onderafdeling IV.- Specifieke bepalingen betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor het hijsen of heffen van niet-geleide lasten

Art. 18.- Wanneer twee of meer arbeidsmiddelen die dienen voor het hijsen of heffen van niet-geleide lasten zodanig op een werkplek worden geïnstalleerd of gemonteerd dat hun werkgebieden elkaar overlappen, moeten passende maatregelen worden genomen om botsingen tussen de lasten en/of delen van de arbeidsmiddelen zelf te voorkomen.

Art. 19.- Tijdens het gebruik van een mobiel arbeidsmiddel dat dient voor het hijsen/ heffen van niet-geleide lasten moeten maatregelen worden genomen om te vermijden dat het arbeidsmiddel kantelt, omkipt en eventueel in beweging komt of wegglijdt. Er moet op worden toegezien dat de maatregelen naar behoren worden uitgevoerd.

Art. 20.- Wanneer de bediener van een arbeidsmiddel dat dient voor het hijsen of heffen van niet-geleide lasten noch rechtstreeks noch door middel van de nodige informatie verstrekende hulpmiddelen de volledige baan van de last kan volgen, moet een met de bediener in verbinding staande seingever worden aangewezen om hem te leiden en moeten organisatorische maatregelen worden genomen om botsingen van de last te voorkomen die de werknemers in gevaar kunnen brengen.

Art. 21.- De werkzaamheden moeten zodanig worden georganiseerd dat, wanneer een werknemer een last met de hand vast- of losmaakt, deze handelingen in alle veiligheid kunnen worden verricht, door er met name voor te zorgen dat de werknemer hierover direct of indirect de controle behoudt.

Art. 22.- Alle handelingen voor het hijsen of heffen moeten correct gepland en onder adequaat toezicht worden uitgevoerd teneinde de veiligheid van de werknemers te garanderen.

Met name wanneer een last gelijktijdig moet worden gehesen/geheven door twee of meer arbeidsmiddelen die dienen voor het hijsen/ heffen van niet-geleide lasten moet een procedure worden opgesteld en toegepast om een goede coördinatie van de handelingen van de bedieners te waarborgen.

Art. 23.- Wanneer arbeidsmiddelen die dienen voor het hijsen of heffen van niet-geleide lasten bij het geheel of gedeeltelijk uitvallen van de energietoevoer de lasten niet meer kunnen houden, moeten passende maatregelen worden genomen om te vermijden dat de werknemers aan de daarmee gepaard gaande risico's worden blootgesteld.

De aan een hijs- of hefwerktuig hangende lasten mogen niet zonder toezicht blijven, tenzij de toegang tot de gevarenzone wordt verhinderd en de last volkomen veilig is vastgemaakt en wordt vastgehouden.

Art. 24.- In de open lucht gebruikte arbeidsmiddelen die dienen voor het hijsen of heffen van niet-geleide lasten moeten worden stilgelegd zodra de weersomstandigheden zodanig verslechteren dat de bedrijfsveiligheid in gevaar wordt gebracht en de werknemers aan risico's worden blootgesteld. Er moeten adequate beschermingsmaatregelen, met name om te verhinderen dat het arbeidsmiddel omkantelt, worden genomen om risico's voor de werknemers te voorkomen.

Onderafdeling V. - Bepalingen betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen bestemd voor het hijsen of heffen van lasten die uitzonderlijk gebruikt worden voor het hijsen of heffen van personen

Art. 25.- In toepassing van artikel 3 van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen en van de voorschriften van artikel 14 moet vermeden worden arbeidsmiddelen te gebruiken voor het hijsen of heffen van personen die hiervoor niet ontworpen of bestemd zijn. Dit kan derhalve slechts worden toegepast voor uitzonderlijke situaties waarvoor de risicobeoordeling bovendien heeft aangetoond dat, mits naleving van de toepasselijke reglementaire bepalingen alsook van gepaste maatregelen en procedures, de veiligheid van de betrokken werknemers wordt verzekerd, in het bijzonder ten aanzien van het val- en knellingsrisico.

Alleen de volgende arbeidsmiddelen kunnen voor dit gebruik in aanmerking komen: de kranen, de vorkheftrucks, de teleporters, de mobiele kranen met telescopische giek en de hijswerktuigen van het type autolaadkraan.

Het gebruik van andere arbeidsmiddelen die niet bestemd zijn voor het hijsen of heffen van personen, inzonderheid van bouwterreinmachines, is verboden voor het hijsen of heffen van personen.

Art. 26.- De arbeidsmiddelen bestemd voor het hijsen of heffen van lasten die door het gebruik van hulpmiddelen aangepast worden voor het hijsen of heffen van personen worden gelijkgesteld met hefwerktuigen zoals bedoeld in artikel 267.2.1. van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming. De reglementaire bepalingen inzake controle voor ingebruikname en periodieke controles zijn derhalve van toepassing op het geheel, arbeidsmiddel en werkbak, en moeten de aspecten van het vervoer van personen dekken.

De totale nuttige belasting van deze arbeidsmiddelen mag niet groter zijn dan de helft van de nuttige belasting voorzien voor het hijsen of heffen van lasten. Voor de bepaling van de nuttige last in de werkbak wordt rekening gehouden met een gewicht van 80 kg per persoon en van minstens 40 kg uitrusting en materieel per persoon.

Art. 27.- Wanneer werknemers aanwezig zijn in een gegeven werkbak moet de bedieningspost van het arbeidsmiddel permanent zijn bemand.

De werknemers die worden gehesen of geheven moeten over een geschikt communicatiemiddel beschikken.

De nodige voorzieningen worden getroffen om de werknemers veilig te kunnen evacueren.

Onderafdeling VI. - Specifieke bepalingen betreffende het gebruik van werkbakken en werkplatformen opgehangen aan een kraan

Art. 28.- De bepalingen van artikel 453, inzonderheid artikel 453.1, van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming, zijn van toepassing.

De bepalingen van artikel 453.12 inzake het maximaal aantal personen dat toegelaten is in de draaginrichting is niet van toepassing bij het louter vervoer van personen naar een hoger- of lagergelegen werkpost. Aanbevolen wordt evenwel het aantal personen dat in eenmaal vervoerd wordt te beperken.

AFDELING IV: WERKZITPLAATSEN EN RUSTZITPLAATSEN

Koninklijk besluit van 27 april 2004 betreffende de werkszitplaatsen en rustzitplaatsen (B.S. 24.6.2004)

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en op de werknemers, en op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- § 1. De werkgever is ertoe gehouden voor elke activiteit die staande wordt verricht, een risicoanalyse uit te voeren overeenkomstig artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Deze risicoanalyse houdt rekening met het feit of de activiteit aanhoudend of doorgaans staande wordt uitgeoefend, evenals met de duur en de intensiteit van de blootstelling aan de statische belasting, teneinde elk risico voor het welzijn van de werknemers te beoordelen.

§ 2. Indien uit de resultaten van de risicoanalyse bedoeld in § 1, blijkt dat er een risico voor het welzijn van de werknemers bestaat, neemt de werkgever de nodige maatregelen om er voor te zorgen dat elke betrokken werknemer over een rustzitplaats beschikt waarop hij bij tussenpozen of na bepaalde tijdsruimten kan gaan zitten.

Wanneer de aard van de activiteiten van de betrokken werknemer niet toelaat een rustzitplaats te gebruiken, organiseert de werkgever de activiteiten op dergelijke wijze dat deze werknemer bij tussenpozen of na bepaalde tijdsruimten zittend kan werken op een werkszitplaats.

§ 3. De rusttijden of de zittende werktijden moeten ten minste een kwartier tijdens de eerste helft van de arbeidsdag en ten minste een kwartier tijdens de tweede helft van de arbeidsdag bereiken. Deze rusttijden of deze zittende werktijden moeten genomen worden ten vroegste na anderhalf uur en ten laatste na twee en een half uur prestaties.

Art. 3.- Voor de werknemers die activiteiten uitoefenen waarvan de aard verenigbaar is met zittend werk, stelt de werkgever een werkszitplaats ter beschikking.

Art. 4.- § 1. De werkszitplaatsen en de rustzitplaatsen beantwoorden aan de comfort- en gezondheidseisen. Voorafgaandelijk aan hun keuze maken ze het voorwerp uit van een risicoanalyse overeenkomstig artikel 2, § 1, eerste lid, om het welzijn van de werknemers te waarborgen tijdens het gebruik ervan.

§ 2. De rustzitplaatsen zijn gemakkelijk bereikbaar, kunnen onmiddellijk gebruikt worden en mogen in geen geval een hindernis vormen voor de doorgang.

Art. 5.- De werknemers worden ingelicht omtrent alle maatregelen die genomen worden in toepassing van dit besluit.

AFDELING V: ARBEIDSMIDDELEN VOOR TIJDELIJKE WERKZAAMHEDEN OP HOOGTE

Koninklijk besluit van 31 augustus 2005 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte (B.S. 15.9.2005; errata: B.S. 22.8.2006)

Onderafdeling I. - Toepassingsgebied en algemene beginselen

Art. 1.- Dit besluit is de omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2001/45/EG van 27 juni 2001 tot wijziging van Richtlijn 89/655/EEG van de Raad betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen op de arbeidsplaats (2e bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1 van richtlijn 89/391/EEG).

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 3.- Dit besluit is van toepassing op de arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte die ter beschikking gesteld worden van de werknemers.

Art. 4.- De bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen en zijn bijlagen zijn van toepassing op de arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte, voor zover er geen specifieke bepalingen zijn opgenomen in dit besluit.

Onderafdeling II. - Risicobeoordeling en preventiemaatregelen

Art. 5.- De werkgever treft, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 8 en 9 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, de nodige materiële en organisatorische maatregelen opdat de arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte die ter beschikking van de werknemers worden gesteld geschikt zijn voor het uit te voeren werk zodat het welzijn van de werknemers bij het gebruik van deze middelen wordt verzekerd.

Art. 6.- § 1. Bij de vaststelling van de materiële maatregelen houdt de werkgever rekening met de principes bedoeld in §§ 2 tot 6.

§ 2. De werkgever zorgt er voor dat de uitvoering van de werkzaamheden onder passende ergonomische omstandigheden gebeurt van op een daartoe geschikte werkvloer die zodanig ontworpen, geïnstalleerd en uitgerust is dat de veiligheid wordt gewaarborgd en dat doorgang mogelijk is zonder gevaar.

§ 3. De afmetingen, eigenschappen en kenmerken van het arbeidsmiddel worden aangepast aan de aard van de te verrichten werkzaamheden en aan de voorzienbare belastingen.

§ 4. De werkgever voorziet in het aanbrengen van beveiligingsmiddelen om vallen te voorkomen, waarbij voorrang wordt gegeven aan collectieve beschermingsmaatregelen boven persoonlijke beschermingsmaatregelen.

Deze beveiligingsmiddelen hebben een zodanige configuratie en sterkte dat vallen van hoogte wordt voorkomen of dat een eventuele val wordt gestopt, zodanig dat lichamelijk letsel bij de werknemers wordt voorkomen.

De collectieve beveiligingsmiddelen om vallen te voorkomen mogen alleen onderbroken worden waar zich een toegang tot een ladder of trap bevindt.

§ 5. De werkgever kiest, in functie van de frequentie van het verkeer, de te bereiken hoogte en de gebruiksduur, de meest geschikte toegangsmiddelen tot de werkposten voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte.

Het gekozen toegangsmiddel biedt de mogelijkheid van ontruiming bij dreigend gevaar.

Het overstappen van een toegangsmiddel op platformen, vloeren of loopbruggen en omgekeerd mag geen bijkomende risico's op vallen opleveren.

§ 6. Wanneer de uitvoering van specifieke werkzaamheden vereist dat een collectief beveiligingsmiddel om vallen te voorkomen tijdelijk wordt verwijderd, wordt gezorgd voor doeltreffende vervangende veiligheidsvoorzieningen.

De werkzaamheden mogen niet worden uitgevoerd zolang deze vervangende voorzieningen niet zijn getroffen.

Na de definitieve of tijdelijke beëindiging van de specifieke werkzaamheden worden de collectieve beveiligingsmiddelen om vallen te voorkomen weer aangebracht.

Art. 7.- De organisatorische maatregelen hebben inzonderheid tot doel er voor te zorgen dat:

- 1° bij de keuze van elk arbeidsmiddel dat ter beschikking wordt gesteld voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte, voorrang wordt gegeven aan de arbeidsmiddelen die gebouwd zijn, overeenkomstig de bepalingen van de besluiten genomen ter uitvoering van de communautaire richtlijnen die op deze arbeidsmiddelen van toepassing zijn, of bij ontstentenis van dergelijke bepalingen, overeenkomstig gelijkwaardige technische voorschriften;
- 2° tijdelijke werkzaamheden op hoogte alleen worden uitgevoerd wanneer de weersomstandigheden de veiligheid en de gezondheid van de werknemers niet in gevaar brengen.

Onderafdeling III.- Specifieke bepalingen betreffende het gebruik van ladders, trapladders en platformladders

Art. 8.- De werkgever beperkt het gebruik van ladders, trapladders en platformladders als werkpost op hoogte tot omstandigheden waarin, gelet op de bepalingen van artikel 5, het gebruik van andere, veiligere arbeidsmiddelen niet verantwoord is, gelet op het geringe risico en gelet op, hetzij de korte gebruiksduur, hetzij de bestaande kenmerken van de arbeidsplaats en werkposten die de werkgever niet kan veranderen.

Art. 9.- Onverminderd de bepalingen van artikel 7,1°, zorgt de werkgever er voor dat de ladders, trapladders en platformladders worden gebruikt binnen de grenzen die worden opgelegd door het ontwerp ervan en zodanig worden geïnstalleerd en uitgerust dat het vallen van hoogte wordt voorkomen.

De ladders, trapladders en platformladders worden zodanig geplaatst dat hun stabiliteit bij de toegang en tijdens het gebruik ervan gewaarborgd is en dat hun sporten of trappen horizontaal blijven.

Draagbare ladders worden ondersteund en rusten op stabiele en stevige steunpunten met passende afmetingen zodanig dat zij, inzonderheid, onbeweeglijk blijven.

Het wegglijden van de voet van draagbare ladders tijdens het gebruik wordt tegengegaan hetzij door de boven- of onderkant van de ladderbomen vast te zetten, hetzij door middel van een antislipinrichting of een andere gelijkwaardige doeltreffende oplossing.

Hangladders worden stevig vastgemaakt en wel op dergelijke wijze dat zij, met uitzondering van touwladders, niet kunnen verschuiven en dat heen en weer zwaaien wordt vermeden.

Toegangsladders steken voldoende boven het toegangsniveau uit, tenzij andere voorzieningen werden getroffen om een veilig houvast te waarborgen.

Meerdelige ladders en schuifladders worden zodanig gebruikt dat de verschillende delen niet ten opzichte van elkaar kunnen bewegen.

Beweegbare ladders worden vastgezet voordat zij worden betreden.

Art. 10.- Ladders worden zodanig gebruikt dat de werknemers steeds veilige steun en houvast hebben.

Met name blijft het dragen van lasten beperkt tot lichte lasten en mag het een veilig houvast niet belemmeren.

Onderafdeling IV.- Specifieke bepalingen betreffende het gebruik van steigers

Art. 11.- De werkgever die de steiger gebruikt wijst een persoon aan, hierna de bevoegde persoon genoemd, die door middel van een opleiding de vereiste kennis heeft verworven voor het uitvoeren van de volgende taken:

- 1° waken over de toepassing van de maatregelen ter preventie van de risico's dat personen of voorwerpen vallen;
- 2° waken over de toepassing van de veiligheidsmaatregelen bij veranderende weersomstandigheden die afbreuk zouden kunnen doen aan de veiligheid van de betrokken steiger;
- 3° waken over de naleving van de voorwaarden inzake toelaatbare belasting;
- 4° uitvoeren van controles vereist om de bepalingen van artikel 17 na te leven.

Onverminderd de toepassing van het eerste lid is de bevoegde persoon die aangewezen wordt door de werkgever die de steiger monteert, demonteert of ombouwt tevens belast met het opstellen en het aanpassen van een montage-, demontage- en ombouwschema van een steiger.

Art. 12.- De werkgever die de steiger monteert, demonteert of ombouwt moet beschikken over de gebruiksaanwijzing van de fabrikant, opdat de montage, demontage of ombouw van de steiger zou gebeuren overeenkomstig de voorschriften van de fabrikant.

De gebruiksaanwijzing van de fabrikant is vergezeld van een nota die een sterkte- en stabiliteitsberekening bevat.

Indien deze berekeningsnota niet beschikbaar is of niet voorziet in de overwogen structuurconfiguratie, dan moet een sterkte- en stabiliteitsberekening worden uitgevoerd door een persoon die kan aantonen dat hij over de nodige kennis beschikt om deze berekeningen uit te voeren.

Wanneer de werkgever die de steiger gebruikt een andere werkgever is dan deze die de steiger monteert, demonteert of ombouwt, bezorgt deze laatste de berekeningsnota aan de werkgever die de steiger gebruikt.

Art. 13.- De werkgever die de steiger monteert, demonteert of ombouwt zorgt er voor dat de bevoegde persoon bedoeld in artikel 11, tweede lid een montage-, ombouw- en demontage-schema opstelt, wanneer dit niet aanwezig is in de gebruiksaanwijzing van de fabrikant.

Dit schema neemt de vorm aan van een algemeen uitvoeringsschema, maar wordt aangevuld met elementen die betrekking hebben op de details die eigen zijn aan de betrokken steiger, indien de complexiteit van de steiger dit vereist.

Het schema wordt gedurende de ganse duur der werken ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaren.

Art. 14.- De werkgever die de steiger monteert, demonteert of ombouwt zorgt er voor dat de bevoegde persoon bedoeld in artikel 11, tweede lid een instructienota opstelt betreffende het gebruik van de steiger.

Deze nota bevat alle nuttige instructies die moeten nageleefd worden om de risico's verbonden aan, al naargelang het geval, hetzij de montage, de demontage of de ombouw, hetzij het gebruik van de steiger te ondervangen.

Wanneer de werkgever die de steiger gebruikt een andere werkgever is dan deze die de steiger monteert, demonteert of ombouwt, bezorgt deze laatste de instructienota aan de werkgever die de steiger gebruikt.

Art. 15.- § 1. Elke steiger wordt zodanig opgebouwd dat geen enkel onderdeel, tijdens het gebruik van de steiger, ten opzichte van het geheel kan bewegen.

De steigers worden zodanig opgebouwd dat zij de lasten waaraan ze worden blootgesteld kunnen dragen en ze kunnen weerstaan aan de belasting die voortvloeit uit atmosferische omstandigheden, inzonderheid de invloed van de wind.

Ze moeten verankerd of bevestigd zijn aan een punt dat voldoende weerstand biedt of beschermd zijn tegen elk risico van wegglijden of omvallen door elk ander middel met een gelijkwaardige doeltreffendheid.

Het draagvlak moet voldoende stevig zijn om elke vervorming van de ondersteunende delen te voorkomen.

§ 2. De afmetingen, de vorm en de ligging van de vloeren van een steiger zijn aangepast aan de aard van de te verrichten werkzaamheden en aan de te dragen lasten, opdat er veilig verkeer kan plaatsvinden en er veilig kan worden gewerkt.

De vloeren van de steigers zijn zodanig gemonteerd dat hun onderdelen bij normaal gebruik niet kunnen bewegen.

§ 3. Tussen de randen van de vloeren en het bouwwerk waartegen de steiger is geplaatst, mogen geen gevaarlijke openingen voorkomen.

Wanneer de configuratie van het bouwwerk of het arbeidsmiddel niet toelaat deze afstand te eerbiedigen moet het risico op vallen worden voorkomen door middel van beschermingsmaatregelen waarbij voorrang wordt gegeven aan de collectieve beschermingsmaatregelen boven de persoonlijke beschermingsmaatregelen.

§ 4. Er worden veilige toegangswegen die in voldoende aantal aanwezig zijn voorzien tussen de verschillende vloeren van de steiger.

§ 5. Tijdens de montage, de demontage, de ombouw en het gebruik van de steiger wordt er een aangepaste bescherming tegen het risico van vallen en tegen het risico van vallende voorwerpen aangebracht op elk niveau van de steiger.

§ 6. Ongewilde bewegingen van rolsteigers tijdens werkzaamheden op hoogte worden door een passende voorziening voorkomen.

Wanneer een rolsteiger verplaatst wordt, mag er zich geen enkele werknemer op bevinden, tenzij de rolsteiger speciaal ontworpen is zodanig dat de veiligheid van de werknemers op de rolsteiger niet in het gedrang komt door de verplaatsing.

Art. 16.- Als bepaalde gedeelten van een steiger niet gebruiksklaar zijn, bijvoorbeeld tijdens de montage, demontage of ombouw, markeert de werkgever die de steiger monteert, demonteert of ombouwt deze met waarschuwingssignalen voor algemeen gevaar, overeenkomstig de voorschriften inzake de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk.

Deze gedeelten worden behoorlijk afgebakend door materiële elementen die de toegang tot de gevarezone beletten.

Art. 17.- De werkgever die de steiger gebruikt zorgt er, onder zijn verantwoordelijkheid voor dat de bevoegde persoon bedoeld in artikel 11, eerste lid nagaat of de steiger, in alle omstandigheden, blijft beantwoorden aan de berekeningsnota bedoeld in artikel 12.

De werkgever die de steiger gebruikt zorgt er voor dat de steiger, tijdens het gebruik, te allen tijde blijft beantwoorden aan de bepalingen van artikel 15 en dat zijn werknemers geen toegang hebben tot de gedeelten van de steiger die niet gebruiksklaar zijn.

Indien de werkgever die de steiger gebruikt aan die steiger wijzigingen aanbrengt die betrekking hebben op de montage, demontage of ombouw van die steiger moet hij de verplichtingen die opgelegd worden aan de werkgever die de steiger monteert, demonteert of ombouwt naleven.

Art. 18.- § 1. De werkgever die werknemers tewerkstelt die zullen werken op een steiger zorgt er voor dat deze werknemers een opleiding ontvangen die hen in staat stelt de kennis en vaardigheden te verwerven die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van hun taken.

Deze opleiding heeft inzonderheid betrekking op:

- 1° de maatregelen ter preventie van de risico's dat personen of voorwerpen vallen;
- 2° de veiligheidsmaatregelen bij veranderende weersomstandigheden die afbreuk zouden kunnen doen aan de veiligheid van de betrokken steiger;
- 3° de voorwaarden inzake toelaatbare belasting.

§ 2. De werkgever die werknemers tewerkstelt die zullen meewerken aan de montage, de demontage of de ombouw van een steiger zorgt er voor dat deze werknemers een opleiding ontvangen die hen in staat stelt de kennis en vaardigheden te verwerven die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van hun taken.

Deze opleiding heeft inzonderheid betrekking op:

- 1° het begrijpen van het montage-, demontage- of ombouwschema van de betreffende steiger;
- 2° het veilig monteren, demonteren of ombouwen van de betreffende steiger;
- 3° de maatregelen bedoeld in § 1, tweede lid;

4° ieder ander risico dat de montage-, demontage- of ombouwwerkzaamheden met zich kunnen brengen.

Art. 19.- Alleen werknemers die de in artikel 18 bedoelde kennis en vaardigheden hebben verworven mogen op een steiger werken of meewerken aan de montage, de demontage of de ombouw ervan.

De werknemers moeten de instructies naleven die voorkomen in het montage-, demontage- en ombouwschema bedoeld in artikel 13 en in de instructienota bedoeld in artikel 14.

Onderafdeling V.- Specifieke bepalingen betreffende het gebruik van toegangs- en positioneringstechnieken met touwen

Art. 20.- Het gebruik van toegangs- en positioneringstechnieken met touwen voor het uitvoeren van werkzaamheden op hoogte die een systematisch of herhaaldelijk karakter hebben, is verboden.

Art. 21.- In afwijking van artikel 20 mogen de toegangs- en positioneringstechnieken met touwen gebruikt worden in de volgende gevallen:

- 1° wanneer de risicobeoordeling heeft aangetoond dat de toegang tot de werkpost onmogelijk is of gevaarlijker is bij gebruik van een veiliger arbeidsmiddel en de plaats waar het werk wordt verricht niet dermate kan gewijzigd worden dat het gebruik van een veiliger arbeidsmiddel mogelijk wordt of minder gevaarlijk is dan de toegangs- en positioneringstechnieken op basis van touwen;
- 2° wanneer de risico's verbonden aan het opstellen van deze veiligere arbeidsmiddelen groter zijn dan de risico's verbonden aan de uitvoering van het werk.

Art. 22.- Het gebruik van toegangs- en positioneringstechnieken met touwen gebeurt met eerbiediging van de volgende principes en voorwaarden:

- 1° De samenstellende delen die de werknemer toelaten om zich te verplaatsen of te positioneren, de samenstellende delen die deze werknemer beschermen tegen het vallen van op hoogte, alsook alle andere samenstellende delen die gebruikt worden bij de opbouw van het systeem stemmen overeen met deze waarvan het gebruik is opgelegd door het koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen;
- 2° Het systeem omvat tenminste twee afzonderlijk verankerde lijnen, waarvan de ene dient om op of uit de werkplek te komen en als steun (werklijn), terwijl de andere als flexibele ankerlijn dient voor een valbeveiligingsmechanisme (veiligheidslijn);
- 3° De werknemers beschikken over en maken gebruik van een antival harnas waardoor zij verbonden zijn met de veiligheidslijn via een beweegbaar valbeveiligingsmechanisme dat de werknemer in zijn bewegingen volgt;
- 4° De werklijn is voorzien van een veilig stijg- en daalmechanisme en is uitgerust met een zelfblokkerend en zelfregelend systeem van de snelheid waardoor de gebruiker, wanneer hij de controle over zijn bewegingen verliest, niet kan vallen.
- 5° Onverminderd de bepalingen van artikel 3 van het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen, hebben de verankeringspunten die bij deze techniek gebruikt worden een weerstand die ten minste gelijk is aan de verankeringspunten waarvan het gebruik is opgelegd door het koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

- 6° Er wordt voorzien in een zitje met voetsteunen en met geschikte toebehoren, rekening houdend met de risicobeoordeling en inzonderheid in functie van de duur van de werkzaamheden en de ergonomische vereisten.
- 7° De gereedschappen en andere hulpstukken die de werknemer moet gebruiken, zijn verbonden met het zitje van de werknemer, of indien er geen zitje aanwezig is, met het harnas of ze worden op een andere passende wijze bevestigd.
- 8° Geen enkele werkzaamheid op hoogte waarbij toegangs- en positioneringstechnieken met touwen gebruikt worden mag toevertrouwd worden aan een afgezonderd tewerkgestelde werknemer. De aanwezigheid van een andere werknemer die in staat is snel alarm te geven en de nodige kennis heeft van de procedures voor reddingsoperaties is verplicht.
- 9° De betrokken werknemers ontvangen een adequate en specifieke opleiding voor de beoogde werkzaamheden, inzonderheid op het vlak van de procedures voor reddingsoperaties.
- 10° De opbouw van het systeem om werken uit te voeren met toegangs- en positioneringstechnieken met touwen en de uitvoering van deze werken gebeurt onder het toezicht van een bevoegd persoon die door de werkgever werd aangewezen en waarvan de ervaring en de technische kennis hem moeten toelaten het werk op de juiste wijze te programmeren en te waken over de naleving van de voorwaarden bedoeld in dit artikel.

Art. 23.- § 1. Het gebruik van een tweede lijn die uitgerust is met een valbeveiligingsmechanisme is niet verplicht tijdens de redding van personen, indien de omstandigheden dit vereisen om de plaats waar de te redden persoon zich bevindt te kunnen bereiken.

Bij de evacuatie van redder en geredde moet een tweede lijn die uitgerust is met een valbeveiligingsmechanisme worden aangebracht.

Indien door het gebruik van een tweede lijn die uitgerust is met een valbeveiligingsmechanisme de evacuatie echter gevaarlijker wordt, is het toegelaten één enkele lijn te gebruiken.

§ 2. Het gebruik van een tweede lijn die uitgerust is met een valbeveiligingsmechanisme is niet verplicht bij werkzaamheden op niet verticale wanden waar het gebruik van een veiligheidslijn uitgerust met een valbeveiligingsmechanisme onmogelijk is.

De werknemer die de werkzaamheid uitvoert moet beschermd worden door een andere werknemer.

§ 3. Het gebruik van een tweede lijn die uitgerust is met een valbeveiligingsmechanisme is niet verplicht, voor het uitvoeren van snoeiwerken, wanneer de risicobeoordeling bedoeld in artikel 21, 1° bijzondere omstandigheden heeft vastgesteld waaruit blijkt dat het gebruik van een dergelijke lijn gevaarlijker is.

In dat geval moet de gebruikte techniek een gelijkwaardig beschermingsniveau voor de veiligheid van de werknemers waarborgen.

Deze werken moeten steeds uitgevoerd worden onder het toezicht van een bevoegd persoon bedoeld in artikel 22, 10°.

Onderafdeling VI. - Slotbepalingen

Art. 24.- § 1. De arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte die reeds ter beschikking werden gesteld van de werknemers vóór de datum van inwerkingtreding van dit besluit moeten uiterlijk op 19 juli 2006 worden vervangen door arbeidsmiddelen die beantwoorden aan de vereisten van dit besluit.

Indien de in het eerste lid bedoelde arbeidsmiddelen het voorwerp zijn van een herstelling of enige wijziging moeten zij onmiddellijk vervangen worden door arbeidsmiddelen die beantwoorden aan de vereisten van dit besluit.

§ 2. In afwijking van § 1, moeten de steigers die voor de datum van inwerkingtreding van dit besluit reeds ter beschikking van de werknemers werden gesteld niet vervangen worden door nieuwe steigers, indien zij de passende wijzigingen kunnen ondergaan zodat zij in overeenstemming kunnen gebracht worden met de bepalingen van dit besluit.

Deze wijzigingen moeten uiterlijk op 19 juli 2006 aangebracht zijn.

De wijzigingen moeten worden uitgevoerd onder het toezicht van een bevoegd persoon waarvan de kennis hem toelaat na te gaan of het arbeidsmiddel in overeenstemming is met de bepalingen die genomen werden ter uitvoering van de communautaire richtlijnen die op deze arbeidsmiddelen van toepassing zijn of, bij ontstentenis van dergelijke bepalingen, met gelijkwaardige technische voorschriften.

Art. 25 tot 27.- wijzigings- en opheffingsbepalingen

Art. 28.- bepaling tot invoeging in de codex over het welzijn op het werk

TITEL VII:

INDIVIDUELE UITRUSTING

HOOFDSTUK I: WERKKLEDIJ

Koninklijk besluit van 6 juli 2004 betreffende de werkkledij (B.S. 3.8.2004)

Gewijzigd bij:

(1) koninklijk besluit van 19 december 2006 (B.S. 15.1.2007)

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° werkkledij: hetzij een overall, hetzij een pak bestaand uit een broek en een jas of windpak, hetzij een kiel of stofjas, bestemd om te vermijden dat de werknemer zich vuil maakt door de aard van zijn activiteiten en die niet beschouwd wordt als beschermingskledij;
- 2° Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaardiging, en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging, de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 3.- De werknemers zijn ertoe gehouden tijdens hun normale activiteit werkkledij te dragen behalve:

- 1° indien de risicoanalyse bedoeld in artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk heeft aangetoond dat de aard van de activiteit niet bevuilend was en indien het Comité zijn akkoord heeft gegeven over de resultaten van deze risicoanalyse;
- 2° indien de werknemers, hetzij wegens de uitoefening van een overheidsfunctie, hetzij wegens gebruiken die eigen zijn aan het beroep en die toegelaten zijn door het bevoegd paritair comité, verplicht zijn een uniform of gestandaardiseerde werkkledij te dragen die voorgeschreven is door een koninklijk besluit of een algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst.

Art. 4.- § 1. De werkkledij moet:

- 1° alle veiligheids-, gezondheids- en kwaliteitswaarborgen bieden;
- 2° aangepast zijn aan de te voorkomen risico's zonder zelf een toegenomen risico in te voeren;
- 3° aangepast zijn aan de eisen voor het uitoefenen van de activiteiten door de werknemer en aan de geldende arbeidsvoorwaarden;
- 4° rekening houden met de ergonomische eisen;
- 5° aangepast zijn aan de maten van de werknemer;
- 6° vervaardigd zijn uit niet-allergeen materiaal, slijtvast en niet scheurbaar, en aangepast aan de seizoenen.

§ 2. De werkkledij mag aan de buitenkant geen opschriften vertonen, behalve, in voorkomend geval, de benaming van de onderneming, de naam van de werknemer, de merktekens van zijn functie en een "Streepjescode".

Art. 5.- De werkgever moet kosteloos werkkledij ter beschikking stellen van zijn werknemers vanaf het begin van hun werkzaamheden en hij blijft eigenaar van die werkkledij.

Rekening houdend met de criteria vastgelegd in artikel 4, § 1, betreft de werkgever de bevoegde preventieadviseur alsook het Comité bij de keuze van de werkkledij.

Art. 6.- De werkgever zorgt of laat op zijn kosten zorgen voor de reiniging van de werkkledij door middel van producten die zo weinig mogelijk allergeen zijn, voor de herstelling en het onderhoud in de normale staat van gebruik, alsook voor de hernieuwing ervan op gepaste tijden.

[Het is verboden de werknemer toe te laten zijn eigen werkkledij aan te schaffen, zelf voor de reiniging, de herstelling en het onderhoud ervan in te staan, of zelf voor de hernieuwing ervan te zorgen, zelfs tegen de betaling van een premie of vergoeding, tenzij dit wordt toegelaten in een algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst die enkel kan worden gesloten voor zover uit de resultaten van de risicoanalyse bedoeld in artikel 8 van voornoemd koninklijk besluit van 27 maart 1998 blijkt dat de werkkledij geen risico vormt voor de gezondheid van de werknemer en zijn directe omgeving. (KB 19.12.2006)]

Art. 7.- § 1. Het is verboden de werkkledij mee naar huis te nemen.

§ 2. In afwijking van § 1, mag de werknemer de werkkledij mee naar huis nemen onder de volgende voorwaarden:

- 1° de activiteiten worden op verschillende arbeidsplaatsen uitgeoefend;
- 2° het verbod is om organisatorische redenen niet uitvoerbaar;
- 3° de werkkledij vormt geen risico voor de gezondheid van de werknemers en van zijn directe omgeving.

[Bovendien mag de werknemer, in afwijking van § 1, de werkkledij mee naar huis nemen ingeval een algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst, zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid, van toepassing is. (KB 19.12.2006)]

Art. 8.- De werkgever kan maatregelen nemen zodat de werkkledij voorbehouden wordt aan een zelfde werknemer omwille van de lichamelijke kenmerken van deze werknemer en rekening houdend met de aard, de duur of de verscheidenheid van de uitgeoefende activiteiten.

HOOFDSTUK II: PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Koninklijk besluit van 13 juni 2005 betreffende het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (B.S. 14.7.2005)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 16 januari 2006 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van lawaai op het werk (B.S. 15.2.2006)

AFDELING 1. - ALGEMENE BEPALINGEN

Onderafdeling 1. - Toepassingsgebied en definities

Artikel 1.- Dit besluit is de omzetting in Belgisch recht van de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor het gebruik op het werk van persoonlijke beschermingsmiddelen door de werknemers (derde bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van Richtlijn 89/391/EEG).

Art. 2.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen, bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 3.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° De wet: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° Het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn: het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 3° Comité: het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging de werknemers, overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet;
- 4° Persoonlijk beschermingsmiddel, hierna "P.B.M." genoemd: iedere uitrusting die bestemd is om door de werknemer gedragen of vastgehouden te worden ten einde hem te beschermen tegen één of meer risico's die zijn veiligheid of gezondheid op het werk kunnen bedreigen, alsmede alle aanvullingen of accessoires die daartoe kunnen bijdragen, met uitzondering van:
  - a) gewone en uniforme werkkleding die niet specifiek bedoeld is om de veiligheid en de gezondheid van de werknemer te beschermen;
  - b) P.B.M.'s specifiek voor militairen, politieagenten en personeel van de ordediensten;
  - c) P.B.M. van wegvervoermiddelen;
  - d) sportuitrusting;
  - e) zelfverdedigings- of afschrikkingsmateriaal;
  - f) draagbare apparaten voor het opsporen en het signaleren van risico's en belastingsfactoren.

Onderafdeling 2. - Algemene beginselen

Art. 4.- De werkgever is er overeenkomstig de bepalingen van artikel 5 van de wet en de artikelen 8 en 9 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, toe gehouden de risico's inherent aan de arbeid op te sporen en de geëigende materiële maatregelen te treffen om hieraan te verhelpen.

Wanneer de risico's niet uitgeschakeld kunnen worden aan de bron of niet voldoende beperkt kunnen worden met maatregelen, methodes of procédés op het gebied van de arbeidsorganisatie of met collectieve technische beschermingsmiddelen, worden de P.B.M. gebruikt.

Art. 5.- De werkgever mag uitsluitend P.B.M. ter beschikking stellen van zijn werknemers die inzake ontwerp en constructie beantwoorden aan de bepalingen van de besluiten tot omzetting van de communautaire richtlijnen betreffende de fabricage van P.B.M.

Wanneer de werkgever P.B.M. moet ter beschikking stellen van zijn werknemers, waarvan de aanvullingen of de accessoires niet onderworpen zijn aan een Europese richtlijn die betrekking heeft op hun ontwerp en hun constructie, zorgt hij er voor dat deze aanvullingen of accessoires worden vervaardigd op basis van de meest geschikte erkende regels van goed vakmanschap.

De werkgever mag de P.B.M. die in gebruik genomen zijn vóór 1 juli 1995 en die niet in overstemming zijn met de bepalingen van de besluiten tot omzetting van de communautaire richtlijnen betreffende de fabricage van P.B.M., verder ter beschikking stellen van de werknemers, indien ze voldoen aan de eisen omschreven in artikel 6.

Art. 6.- Ieder P.B.M. moet in elk geval:

- 1° geschikt zijn voor de te voorkomen risico's, zonder zelf een vergroot risico in te houden;
- 2° beantwoorden aan de heersende omstandigheden op de arbeidsplaats;
- 3° afgestemd zijn op de vereisten met betrekking tot de ergonomie, het comfort en de gezondheid van de werknemer;
- 4° na de nodige afstelling geschikt zijn voor de drager.

Indien de aanwezigheid van meerdere risico's het nodig maakt tegelijkertijd meerdere P.B.M. te dragen, dan zijn deze op elkaar afgestemd en blijven zij doeltreffend voor de betrokken risico's.

Art. 7.- Onverminderd de toepassing van artikel 16, tweede lid van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, worden de P.B.M. door de werkgever gratis ter beschikking van de werknemers gesteld.

Onderafdeling 3. - Risicobeoordeling en keuze van P.B.M.

Art. 8.- De werkgever bepaalt welke gevaren aanleiding kunnen geven tot het gebruik van P.B.M.

Hiertoe kan hij het indicatief schema opgenomen in de bijlage I bij dit besluit gebruiken.

Art. 9.- § 1. De werkgever maakt, alvorens een P.B.M. te kiezen, een beoordeling van het P.B.M. dat hij van plan is te gebruiken om na te gaan in hoeverre dit beantwoordt aan de in de artikelen 5 en 6 gestelde voorwaarden.

Bij deze beoordeling houdt de werkgever, in voorkomend geval, rekening met de personen die een handicap of een lichamelijk gebrek hebben, zodat bijvoorbeeld rekening gehouden wordt met de noodzaak om correctieglazen of orthopedische schoenen te dragen.

Deze beoordeling omvat:

- 1° een analyse en een evaluatie van de risico's die niet met andere middelen voorkomen kunnen worden;
- 2° de omschrijving van de kenmerken die de P.B.M. moeten bezitten om de onder 1° vermelde risico's te kunnen ondervangen, rekening houdend met eventuele risicobronnen die de P.B.M. zelf kunnen vormen;
- 3° de evaluatie van de kenmerken van de P.B.M. die beschikbaar zijn, in vergelijking met de in 2° vermelde kenmerken.

De in deze paragraaf bedoelde beoordeling wordt herzien, telkens een wijziging optreedt in één van de onderdelen van deze beoordeling.

§ 2. Voor het opstellen van de in § 1 bedoelde beoordeling, vraagt de werkgever het advies van de preventieadviseur deskundig op het vlak van arbeidsveiligheid, evenals dat van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer belast met het gezondheidstoezicht op de werknemers.

§ 3. De verslagen en de elementen waarop deze beoordeling is gebaseerd, worden ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaren.

Art. 10.- De werkgever bepaalt de omstandigheden waaronder een P.B.M. gebruikt moet worden, inzonderheid wat betreft de duur van het dragen.

Deze omstandigheden worden bepaald in functie van de ernst van het risico, de frequentie van de blootstelling aan het risico en de kenmerken van de werkpost van iedere werknemer afzonderlijk, alsmede van de doeltreffendheid van het P.B.M.

Voor het bepalen van de omstandigheden waaronder een P.B.M. moet gebruikt worden, vraagt de werkgever het advies van de preventieadviseur deskundig op het vlak van arbeidsveiligheid, evenals dat van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer belast met het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Art. 11.- In elk geval is de werkgever ertoe gehouden voor de activiteiten en arbeidsomstandigheden bepaald in bijlage II bij dit besluit, de P.B.M. vermeld in die bijlage ter beschikking te stellen van de werknemers.

Art. 12.- De werkgever betreft het comité bij de beoordeling van de risico's en de keuze van de P.B.M. inzonderheid door voorafgaandelijk zijn advies te vragen over deze punten.

Onderafdeling 4.- Aankoop van PBM

Art. 13.- Voor iedere aankoop van een PBM wordt een bestelbon gemaakt die vermeldt:

- 1° dat het P.B.M moet voldoen aan de voorwaarden bedoeld in artikel 5, eerste lid;
- 2° dat de aanvullingen en accessoires bedoeld in artikel 5, tweede lid, moeten voldoen aan de meeste geschikte erkende regels van goed vakmanschap, waarvan de referentie nader kan worden bepaald in de bestelbon;
- 3° dat het P.B.M. moet voldoen aan de bijkomende vereisten, niet noodzakelijk opgelegd door bovenstaande bepalingen, maar onontbeerlijk om het objectief te bereiken vooropge-

steld in artikel 5 van de wet en van de artikelen 8 en 9 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn.

De preventieadviseur deskundig op het vlak van arbeidsveiligheid en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer belast met het gezondheidstoezicht op de werknemers nemen deel aan de voorbereiding van het opstellen van de bestelbon.

De bestelbon wordt voor gezien getekend door de preventieadviseur belast met de leiding van de Interne Dienst of, in voorkomend geval, van de afdeling van de Interne Dienst.

Art. 14.- § 1. Bovendien is de procedure bedoeld in §§ 2 en 3 van toepassing op de P.B.M. waarvoor de vereisten bedoeld in artikel 5, tweede lid en artikel 13, eerste lid, 3° worden voorgeschreven.

§ 2. Bij de levering geeft de leverancier aan de klant een document, waarin wordt verklaard dat de verplichtingen opgelegd door artikel 5, tweede lid en artikel 13, eerste lid, 3° werden nageleefd.

§ 3. Vóór elke indienststelling is de werkgever in het bezit van een verslag dat de naleving vaststelt van de bepalingen bedoeld in § 2.

Het verslag wordt opgesteld door de preventieadviseur deskundig op het vlak van arbeidsveiligheid.

Het advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer belast met het gezondheidstoezicht op de werknemers wordt erbij gevoegd.

§ 4. De werkgever kan op eigen initiatief of moet op vraag van de vertegenwoordigers van de werknemers in het comité voorafgaand andere diensten of instellingen die gespecialiseerd zijn in of bijzonder bevoegd zijn voor dit domein, raadplegen.

Diensten of instellingen worden geacht gespecialiseerd of bevoegd te zijn wanneer ze door de vertegenwoordigers van de werkgever en de werknemers in het comité als dusdanig worden aanvaard.

Art. 15.- De procedure bedoeld in artikel 14 is, met uitzondering van de aspecten die betrekking hebben op de vereisten bedoeld in artikel 13, eerste lid, 2°, niet van toepassing in geval van een bestelling van een nieuw P.B.M dat gelijk is aan een P.B.M. waarop de procedure bedoeld in artikel 14 reeds werd toegepast.

Art. 16.- De documenten bedoeld in deze onderafdeling worden medegedeeld aan het comité.

Ze worden ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Onderafdeling 5.- Gebruik van P.B.M.

Art. 17.- De P.B.M. mogen slechts worden gebruikt voor het doel waarvoor zij zijn bestemd.

Art. 18.- De P.B.M. worden gebruikt overeenkomstig de gebruiksaanwijzing van de fabrikant.

Telkens een P.B.M. ter beschikking wordt gesteld, waakt de werkgever erover dat de werknemers dit P.B.M., daadwerkelijk en juist gebruiken, inzonderheid rekening houdend met de instructies bedoeld in artikel 24.

Art. 19.- Onder geen voorwendsel mogen de werknemers de bij dit besluit voorgeschreven P.B.M. met zich mee naar huis nemen.

Die beschermingsmiddelen moeten in de onderneming, dienst, inrichting of werf waar zij tewerkgesteld zijn, blijven of er na de werkdag teruggebracht worden.

De bepalingen van dit artikel zijn evenwel niet van toepassing op de werknemers die deel uitmaken van reizende ploegen of die tewerkgesteld zijn op ver van de ondernemingen, diensten of inrichtingen waaraan zij verbonden zijn, gelegen plaatsen en die er uiteraard niet regelmatig komen na hun werkdag, voor zover de arbeid die deze werknemers verrichten geen risico op besmetting of infectie met zich meebrengt.

Art. 20.- Een P.B.M. is bestemd voor gebruik door één persoon.

Zij mogen niet achtereenvolgens door verschillende werknemers worden gebruikt tenzij zij, bij elke verandering van gebruiker, met zorg gereinigd, ontstof of gedesinfecteerd en, indien zij besmet zouden kunnen zijn door radioactieve stoffen, ontsmet worden.

Art. 21.- De werkgever zorgt op zijn kosten voor het onderhoud, reinigen, ontsmetten, herstellen en het tijdig vervangen van de P.B.M., dit met het oog op een goede werking ervan.

De P.B.M. worden onderhouden, gereinigd, ontsmet en hersteld volgens de aanwijzingen bepaald in de gebruiksaanwijzing van de fabrikant.

Art. 22.- De werkgever neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een lid van de hiërarchische lijn of een andere werknemer die hiertoe een specifieke opdracht heeft gekregen en over de nodige opleiding beschikt, bij elk gebruik, nagaat of het P.B.M. nog steeds conform is aan de bepalingen van dit besluit.

Hij zorgt er voor dat de P.B.M. na hun levensduur of de vervaldatum verwijderd worden.

Art. 23.- De werknemers moeten gebruik maken van de P.B.M. waarover zij krachtens dit besluit moeten beschikken, en zich gedragen naar de instructies die hun in dit verband worden gegeven.

Onderafdeling 6. - Informatie en opleiding van de werknemers

Art. 24.- § 1. Onverminderd de bepalingen van artikel 21 van het koninklijk besluit betreffende het beleid inzake het welzijn, neemt de werkgever de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de werknemers over voldoende informatie en over instructies betreffende de op het werk aangewende P.B.M. beschikken.

Deze informatie en instructies moeten schriftelijk opgesteld worden en voor de betrokken werknemers begrijpelijk zijn.

§ 2. De algemene informatienota bevat alle nuttige aanduidingen betreffende:

- 1° de diverse soorten P.B.M. die in de onderneming of inrichting gebruikt worden of kunnen gebruikt worden;
- 2° de risico's waartegen de P.B.M. de werknemer beschermen;

- 3° de omstandigheden waarin de P.B.M. dienen te worden gebruikt zoals bepaald in artikel 10;
- 4° de voorzienbare abnormale situaties die zich kunnen voordoen;
- 5° de conclusies genomen op basis van ervaring bij het gebruik van P.B.M.

De aanduidingen bedoeld in het eerste lid, 1° stellen het comité in staat deel te nemen aan de beoordeling bedoeld in artikel 9, § 1.

De instructienota opgesteld voor elk type P.B.M. dat in de onderneming wordt gebruikt bevat de nodige aanduidingen betreffende:

- 1° hun werking;
- 2° het gebruik;
- 3° het nazicht;
- 4° het onderhoud en de opslag;
- 5° de vervaldatum.

§ 3. De algemene informatienota en de instructienota's worden, zo nodig, aangevuld door de preventieadviseur deskundig op het vlak van arbeidsveiligheid en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer belast met het gezondheidstoezicht op de werknemers elk wat hem betreft, rekening houdend met de eisen betreffende het welzijn op het werk.

Ze worden voor gezien getekend door de preventieadviseur belast met de leiding van de Interne Dienst of, in voorkomend geval, van de afdeling van de Interne Dienst.

Art. 25.- De werkgever zorgt voor een opleiding en organiseert, in voorkomend geval, een trainingscursus voor het gebruik van de P.B.M.

AFDELING 2. - BIJZONDERE BEPALINGEN BETREFFENDE P.B.M. TEGEN HET VALLEN

Art. 26.- De P.B.M. tegen het vallen moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° alleen een harnasgordel mag gebruikt worden in een valbeveiligingssysteem;
- 2° de veiligheidsgordels en de zitgordels mogen uitsluitend gebruikt worden als werkplek positioneermiddel;
- 3° de harnasgordels moeten, gewoonlijk via een buigzame vanglijn met beperkte lengte, verbonden worden met hetzij een verankeringspunt, hetzij een bevestigingssysteem dat vastgehecht is aan één of meerdere verankeringspunten;
- 4° de verbinding tussen het bevestigingselement van het harnas en het verankeringspunt of het bevestigingssysteem moet zodanig zijn dat de valhoogte van de werknemer zo klein mogelijk is;
- 5° de minimale speling onder de gebruiker, ten opzichte van het opvangvlak of eender welke hindernis welke van aard is een vallende persoon te verwonden, moet bepaald worden op basis van de gegevens vermeld in de gebruiksaanwijzing van de fabrikant van de verschillende componenten van het gebruikte valbeveiligingssysteem;
- 6° het verankeringspunt moet voldoende stevig en stabiel zijn;
- 7° de veiligheidsgordels of harnassen, evenals de touwen en de singels zijn vervaardigd uit synthetische vezels. Het gebruik van dergelijke uitrusting is verboden in atmosferen waarvan de temperatuur 70° C overschrijdt. De bepalingen van dit punt zijn niet van toepassing

op de P.B.M. welke specifiek bestemd zijn om gebruikt te worden bij hogere temperaturen.

Art. 27.- § 1. Onverminderd de controle opgelegd door artikel 22 bij elk gebruik, zijn de P.B.M. tegen het vallen onderworpen aan een onderzoek door een externe dienst voor technische controles op de werkplaats, erkend voor de controle van hefwerktuigen:

- 1° wanneer deze P.B.M. blijvend bevestigd zijn: telkens de betrokken P.B.M. de val van een persoon hebben gestuit;
- 2° wanneer deze P.B.M. niet blijvend bevestigd zijn: ten minste om de twaalf maanden en telkens de betrokken P.B.M. de val van een persoon hebben gestuit.

Deze onderzoeken worden uitgevoerd overeenkomstig de instructies inzake controle bepaald in de gebruiksaanwijzing van de fabrikant van het P.B.M.

§ 2. De externe dienst voor technische controles op de werkplaats stelt een verslag op van zijn vaststellingen.

Dit verslag vermeldt inzonderheid dat elke uitrusting die geen voldoende veiligheidswaarborgen meer biedt, buiten dienst moet worden gesteld.

§ 3. De werkgever houdt het in § 2 vermelde verslag ter beschikking van de met het toezicht belaste ambtenaar.

BIJLAGE I

INDICATIEF SCHEMA VOOR DE INVENTARIS VAN DE RISICO'S MET HET OOG OP HET GEBRUIK VAN PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Lichaams deel	RISICO'S																					
	FYSISCH						CHEMISCH				BIOLOGISCH											
	MECHANISCH		THERMISCH		STRALING		AEROSOLS		VLOEISTOFFEN		Pathogene bacteriën		Pathogene virussen		Mycose veroorzakende schimmels		Niet microbiele biologische antigenen					
		Vallen van hoogte	Schokken, slagen, stoten, knellingen	Sleek, snij- en schatworden	Trillingen	Uitgliden, vallen (geïjktvoers)	Hitte, vuur	Koude	ELECTRICITEIT	Niet-ioniserend	Ioniserend	LAWAAL	Stof, vezels	Rook	Nevels	Onderdompeling	Spatten, e.d.	GASSEN, DAMPEN	Pathogene bacteriën	Pathogene virussen	Mycose veroorzakende schimmels	Niet microbiele biologische antigenen
	Hoofd	Schedel	Gehoor	Ogen	A demhalingswegen	Gelaat	Gehele hoofd	Hand	Arm (of delen daarvan)	Voet	Been (of delen daarvan)	Diversen	Huid/Romp/Buik	Langs parenterale weg	Gehele lichaam							

Gezien om te worden gevoegd bij

Ons besluit van 7 augustus 1995

LIJST VAN ACTIVITEITEN EN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN WAARVOOR HET TER BESCHIKKING STELLEN VAN P.B.M. NOODZAKELIJK IS**1. Beschermkledij:**

- a) de in riolen, kuilen, kelders, welpotten, regenputten, kuipen, vergaarbakken of andere soortgelijke plaatsen tewerkgestelde werknemers wanneer zij in contact komen met vochtige of doorweekte wanden;
- b) de buiten tewerkgestelde en aan regen of uitzonderlijke koude blootgestelde werknemers;
- c) werknemers tewerkgesteld in koelkamers;
- d) werknemers tewerkgesteld aan werkzaamheden waarbij de blootstelling aan chemische en biologische agentia, die een risico voor de gezondheid kunnen bieden, technisch niet kan vermeden worden;
- e) werknemers die aan kankerverwekkende en mutagene agentia kunnen blootgesteld worden:
  - * tijdens de werkzaamheden waarbij de blootstelling niet kan vermeden worden door preventieve maatregelen, zoals voorzien in de artikelen 5, 6, 8 en 9 van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
  - * tijdens werkzaamheden, zoals onderhoudswerken, afbraakwerken, vernieuwingswerken, verbouwingswerken, waarvoor de blootstelling aan deze agentia kan voorzien worden, niettegenstaande de genomen organisatorische maatregelen of de collectieve preventiemaatregelen;
- f) werknemers tewerkgesteld aan het hanteren van hete massa's of werknemers die aanwezig zijn in de nabijheid daarvan of die werken in een warme omgeving (hitte van technologische oorsprong).

2. Beschermingshoofddekkel:

- a) werknemers die blootgesteld zijn aan uitwasemingen van stof van giftige, bijtende of prikkelende producten of aan de spatten van deze producten;
- b) werknemers tewerkgesteld aan het vervoer, op het hoofd of op de schouders, van vleeskwartieren, van afval of andere voor rotting vatbare producten voortkomend van het slachten van dieren, van balen niet ontsmette lompen of van dierlijke stoffen, zelfs droge, die besmettende kiemen kunnen inhouden (zakken met beenderen, horens, manen, ruwe wol, huiden, enz.);
- c) werknemers tewerkgesteld aan het vervoer, op het hoofd of op de schouders, van zakken of pakken met andere om het even welke producten of stoffen;
- d) werknemers tewerkgesteld in riolen, kuilen, kelders, welpotten, regenputten, kuipen, vergaarbakken of andere soortgelijke plaatsen die bevuild zijn door ophopingen of afval van om het even welke stoffen of die door ongedierte geplaagd worden;
- e) de buiten tewerkgestelde en aan regen of uitzonderlijke temperaturen blootgestelde werknemers;
- f) werknemers tewerkgesteld in koelkamers;
- g) werknemers die blootgesteld zijn aan vallende stenen, materiaal, brokstukken of allerlei vallende voorwerpen, zoals in steengroeven, de bouw-, montage- of slopingswerken, scheepswerven, ijzergieterijen, staalfabrieken, moeten een beschermingshelm dragen;

- h) werknemers waarvan het haar kan worden gegrepen door in beweging zijnde machineonderdelen of mechanische toestellen;
- i) werknemers die aan kankerverwekkende en mutagene agentia kunnen blootgesteld worden:
  - * tijdens de werkzaamheden waarbij de blootstelling niet kan vermeden worden door preventieve maatregelen, zoals voorzien in de artikelen 5, 6, 8 en 9 van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
  - * tijdens werkzaamheden, zoals onderhoudswerken, afbraakwerken, vernieuwingswerken, verbouwingswerken, waarvoor de blootstelling aan deze agentia kan voorzien worden, niettegenstaande de genomen organisatorische maatregelen of de collectieve preventiemaatregelen;
- j) werknemers die het risico lopen zich te stoten tegen obstakels.

3. Beschermingsschort:

- a) werknemers die water, oplossingen, baden, deeg, oliën, vetten of andere vloeibare, vochtige, olieachtige of vette stoffen manipuleren, behandelen of gebruiken waardoor zij de voorkant van het lichaam kunnen nat maken of doorweken; werknemers die het risico lopen dat de voorkant van het lichaam wordt nat gemaakt of doorweekt door de projectie van voormelde stoffen;
- b) werknemers die gevaar lopen de voorkant van het lichaam te bevuilden door organische stoffen die kunnen rotten, zoals in de slachthuizen of slachterijen, broeiplaatsen, fabrieken van vlees- of visconserven, darmwasserijen en, over het algemeen, al de ondernemingen waar vlees, huiden, beenderen, horens en ander dierenafval worden bewerkt, behandeld of omgewerkt;
- c) werknemers die gevaar lopen de voorkant van het lichaam te bevuilden door voor verrotting vatbare of besmette stoffen of door vuilnis, zoals in de vilbeluiken, diensten voor lijkschouwing, biologische laboratoria, diensten voor reiniging der wegen, huisvuilophaaldiensten, diensten voor het ruimen van beer- of gierputten en andere bedrijven of werken die soortgelijke risico's voor bevuilding bieden;
- d) werknemers die blootgesteld zijn aan kwetsende projecties, aan projecties van gloeiende stoffen, aan het hanteren van hete massa's;
- e) werknemers die aan kankerverwekkende en mutagene agentia kunnen blootgesteld worden:
  - * tijdens de werkzaamheden waarbij de blootstelling niet kan vermeden worden door preventieve maatregelen, zoals voorzien in de artikelen 5, 6, 8 en 9 van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
  - * tijdens werkzaamheden, zoals onderhoudswerken, afbraakwerken, vernieuwingswerken, verbouwingswerken, waarvoor de blootstelling aan deze agentia kan voorzien worden, niettegenstaande de genomen organisatorische maatregelen of de collectieve preventiemaatregelen;
- f) werknemers tewerkgesteld aan werkzaamheden waarbij de blootstelling aan chemische en biologische agentia, die een risico voor de gezondheid kunnen bieden, technisch niet kan vermeden worden;

- g) werknemers tewerkgesteld aan de ontzanding van gietwerk of aan het afbijten van om het even welke voorwerpen door het bestralen met zand of met metaalkorrels of aan het gieten van gesmolten metaal;
- h) werknemers tewerkgesteld aan het uitbenen met messen.

4. Beschermingsschoeisel:

- a) werknemers tewerkgesteld in de riolen, kuilen, kelders, welputten, regenputten, kuipen, vergaarbakken, vijvers, waterlopen en alle andere soortgelijke plaatsen waar zich vloeistoffen of slijk bevinden;
- b) werknemers tewerkgesteld aan werken die aanleiding geven tot uitstorting of wegvloeiing van vloeistoffen en die door die vloeistoffen natte voeten kunnen krijgen, zoals in afwaskeukens en wasserijen;
- c) werknemers die hun voeten kunnen bevuilen met giftige, bijtende of prikkelende stoffen;
- d) werknemers die, in de ondernemingen, bedrijven en werken zoals deze voorzien onder punt 3, littera a, b en c hierboven, gevaar lopen hun voeten te bevuilen door organische stoffen die kunnen rotten of door vuilnis;
- e) werknemers tewerkgesteld in koelkamers;
- f) werknemers die gewoonlijk tewerkgesteld zijn aan de behandeling van zware stukken waarvan de val van aard is de voeten te kwetsen, dragen schoenen met toppen versterkt die voldoende weerstand bieden;
- g) werknemers tewerkgesteld aan het slopen van gebouwen, aan de bekisting en de ont-kisting van betonwerken, de ijzervlechters, de bouwsmeden, alsook de andere werknemers tewerkgesteld op bouwplaatsen en gewoonlijk blootgesteld aan voetwonden door uitstekende spijkers of puntige voorwerpen, dragen schoenen met versterkte zolen;
- h) werknemers die blootgesteld zijn aan het risico voor uitglijden.

5. Beschermingshandschoenen of -wanten:

- a) werknemers die gevaar lopen dat hun handen in contact komen met giftige, bijtende of prikkelende stoffen;
- b) werknemers wier handen gevaar lopen in contact te komen met besmette dieren of krenge, afval van dieren of voor de consumptie ongeschikte dierlijke stoffen, zoals in de vilbeluiken en de biologische laboratoria;
- c) werknemers die tewerkgesteld zijn aan het behandelen van de lijken en van de stukken of stoffen die ervan afkomstig zijn;
- d) werknemers die tewerkgesteld zijn aan de behandeling of aan het schiften van vuil linnen of vuile kledingsstukken, van lompen en van oude niet ontsmette klederen, van voor het gebruik ongeschikte beenderen of van vuilnis;
- e) werknemers tewerkgesteld in de riolen en andere instellingen voor de afvoer van vuil water of afvalstoffen, aan de reiniging met de hand van de goten of van de vertakkingen of aan andere bewerkingen waarbij de handen in contact komen met bovenbedoeld water of afvalstoffen;
- f) werknemers die tewerkgesteld worden aan elk ander werk waarbij de handen in contact komen met stoffen die besmettende kiemen kunnen inhouden;
- g) werknemers tewerkgesteld in koelkamers;

- h) werknemers die tewerkgesteld zijn aan het las- of snijwerk van metalen met de elektrische lichtboog en alle bewerkingen waarbij lampen met elektrische lichtboog of andere bronnen van ultraviolette stralen worden gebruikt;
- i) werknemers tewerkgesteld aan werkzaamheden waarbij de blootstelling aan chemische en biologische agentia, die een risico voor de gezondheid kunnen bieden, technisch niet kan vermeden worden;
- j) werknemers die aan kankerverwekkende en mutagene agentia kunnen blootgesteld worden:
  - * tijdens de werkzaamheden waarbij de blootstelling niet kan vermeden worden door preventieve maatregelen, zoals voorzien in de artikelen 5, 6, 8 en 9 van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
  - * tijdens werkzaamheden, zoals onderhoudswerken, afbraakwerken, vernieuwingswerken, verbouwingswerken, waarvoor de blootstelling aan deze agentia kan voorzien worden, niettegenstaande de genomen organisatorische maatregelen of de collectieve preventiemaatregelen;
- k) werknemers tewerkgesteld aan het hanteren van hete massa's;
- l) werknemers die scherpe, snijdende, stekende, brandende of bijzonder ruwe voorwerpen of materialen moeten behandelen of werkzaamheden verrichten waarbij hun handen zijn blootgesteld aan kwetsende projecties of aan projecties van gloeiende stoffen;
- m) werknemers tewerkgesteld aan de ontzanding van gietwerk of aan het afbijten van om het even welke voorwerpen door het bestralen met zand of met metaalkorrels of aan het gieten van gesmolten metaal;
- n) werknemers tewerkgesteld aan het uitbenen met messen, dragen een drie- of vijfvingerige handschoen van gelaste metalen maliën of, op voorwaarde dat dezelfde mechanische weerstand gewaarborgd is, een dergelijke handschoen van een andere stof of een handschoen op enig andere wijze vervaardigd.

6. Beschermingsbril of aangezichtsscherm van geschikt type:

- a) werknemers wier ogen worden blootgesteld aan het contact met stoffen die een uitgesproken prikkelende werking uitoefenen op de ogen, zoals het stof van steenkoolpek en andere stofdeeltjes of dampen van bijtende stoffen;
- b) werknemers die tewerkgesteld zijn aan het las- of snijwerk van metalen met de brander of met de elektrische lichtboog;
- c) werknemers die tewerkgesteld zijn aan het onderzoek van intense lichthaarden, zoals de binnenkant van ovens, of van stoffen die tot witte gloeihitte zijn gebracht, zoals staal en gesmolten glas;
- d) werknemers die tewerkgesteld zijn aan de bewerkingen waarbij infrarode stralen of stralingen die aanleiding geven tot een intense warmteverspreiding worden gebruikt;
- e) werknemers die tewerkgesteld zijn aan de bewerkingen waarbij lampen met elektrische lichtboog of andere bronnen van ultraviolette stralen worden gebruikt;
- f) werknemers die tewerkgesteld zijn aan het droog slijpen, het houwen met wegslingering van scherven, het bikken, het schoonhameren of aan andere bewerkingen die kunnen aanleiding geven tot het wegslingeren van kwetsende deeltjes, van weggesmolten metaal, van bijtende vloeistoffen, enz. die de ogen kunnen aantasten;

g) werknemers die aan kankerverwekkende en mutagene agentia kunnen blootgesteld worden:

- * tijdens de werkzaamheden waarbij de blootstelling niet kan vermeden worden door preventieve maatregelen, zoals voorzien in de artikelen 5, 6, 8 en 9 van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
- * tijdens werkzaamheden, zoals onderhoudswerken, afbraakwerken, vernieuwingswerken, verbouwingswerken, waarvoor de blootstelling aan deze agentia kan voorzien worden, niettegenstaande de genomen organisatorische maatregelen of de collectieve preventiemaatregelen;

7. Ademhalingstoestellen:

a) werknemers die het risico lopen op een vergiftiging of een aandoening van de ademhalingsorganen door de inhalatie van stof, gassen, dampen, rook of nevel;

b) werknemers die aan kankerverwekkende en mutagene agentia kunnen blootgesteld worden:

- * tijdens de werkzaamheden waarbij de blootstelling niet kan vermeden worden door preventieve maatregelen zoals voorzien in de artikelen 5, 6, 8 en 9 van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
- * tijdens werkzaamheden, zoals onderhoudswerken, afbraakwerken, vernieuwingswerken, verbouwingswerken waarvoor de blootstelling aan deze agentia kan voorzien worden, niettegenstaande de genomen organisatorische maatregelen of de collectieve preventiemaatregelen;

c) de ademhalingstoestellen, die bestemd zijn voor de aan onderstaande verrichtingen tewerkgestelde werknemers, moeten uitsluitend onafhankelijke ademhalingsbeschermende toestellen zijn:

- 1) verrichtingen op om het even welke plaats waar men door middel van aangepaste meetmiddelen niet heeft kunnen aantonen dat de lucht er meer dan 19 % zuurstof (vol/vol) inhoudt;
- 2) verrichtingen waarbij moet binnengegaan of verbleven worden in plaatsen bedoeld in artikel 53 van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming, of in verplaatsbare recipiënten, ondergrondse inkuipingen, reservoirs en tanks zoals bedoeld in de voorschriften van het koninklijk besluit van 13 maart 1998 betreffende de opslag van zeer licht ontvlambare, licht ontvlambare, ontvlambare en brandbare vloeistoffen, en waarvoor men door middel van aangepaste meetapparatuur niet heeft kunnen aantonen dat de genomen maatregelen het blootstellen van de werknemers aan gevaarlijke stoffen teruggebracht heeft tot een niveau waarbij het risico op een vergiftiging of een aandoening van de ademhalingsorganen zeer gering is, of wanneer niet kan vastgesteld worden dat de blootstelling op geen enkel ogenblik de grenswaarde zal overschrijden. Deze eisen betreffen de stoffen die deze plaatsen hebben ingehouden, evenals de stoffen die zouden kunnen ontstaan door de uitgevoerde werkzaamheden in deze plaatsen.

8. Beenbeschermingsmiddelen:

- a) werknemers van wie de benen zijn blootgesteld aan kwetsende projecties of aan projecties van gloeiende stoffen;
- b) werknemers tewerkgesteld aan de ontzanding van gietwerk of aan het afbijten van om het even welke voorwerpen, door het bestralen met zand of met metaalkorrels of aan het gieten van gesmolten metaal;
- c) werknemers tewerkgesteld aan werkzaamheden met behulp van een kettingzaag, zoals het snoeien en vellen van bomen.

9. Bescherming van de voorarm:

- a) werknemers tewerkgesteld aan het uitbenen met messen, dragen een manchet aangepast aan het risico die de voorarm van de pols tot de elleboog bedekt;
- b) werknemers van wie de voorarmen zijn blootgesteld aan kwetsende projecties of aan projecties van gloeiende stoffen.

10. Bescherming tegen het vallen:

Werknemers die blootgesteld zijn aan een val van een hoogte van meer dan 2 meter moeten P.B.M. tegen vallen gebruiken wanneer de omstandigheden vermeld in artikel 4 van dit besluit het gebruik ervan verplichten.

[11. Beschermingsmiddelen voor het gehoor:

De werknemers die blootgesteld worden aan lawaai beschikken over en gebruiken persoonlijke beschermingsmiddelen voor het gehoor overeenkomstig de bepalingen van artikel 21 en 29 van het koninklijk besluit van 16 januari 2006 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van lawaai op het werk. (KB 16/1/2006)]

12. Bescherming tegen trillingen:

Indien technische middelen ontoereikend zijn of onafdoend zijn om overdreven trillingen te vermijden, stelt de werkgever P.B.M. ter beschikking van de werknemers.

13. Bescherming tegen radioactieve straling:

- * in ondernemingen voor de bereiding en behandeling van natuurlijke of kunstmatige radioactieve stoffen of van alle producten die deze stoffen inhouden;
- * in laboratoria voor proefnemingen of opsporingen en alle andere instellingen waar zich radioactieve stoffen bevinden;
- * in ondernemingen voor het monteren van naalden, platen en andere toestellen die radioactieve stoffen inhouden;
- * in ondernemingen voor lichtgevend schilderwerk op om het even welk voorwerp door middel van producten die radioactieve stoffen inhouden, moeten de werknemers de hierna volgende P.B.M., verstrekt door de werkgever, dragen.

13.1. Beschermkledij als zij werk verrichten waardoor zij in contact kunnen komen met radioactieve stoffen of met stof, gassen, dampen, rook, vloeistoffen, afval of om het even welke materie die deze stoffen bevatten.

13.2. Een beschermingshoofddekseel of een aangezichtsscherm van geschikt type, naargelang van het geval, indien zij blootgesteld zijn aan uitwasemingen van radioactieve stoffen, gassen, dampen of rook of aan spatten van vloeistoffen of andere stoffen die radioactieve bestanddelen inhouden.

13.3. Een beschermingsschort indien zij tewerkgesteld zijn:

- aan werk waarbij door radioactieve stoffen aangetast water, oplossingen of andere vloeibare of vochtige stoffen worden behandeld of gebruikt;
  - aan het reinigen der lokalen waarin radioactieve stoffen of producten die deze stoffen inhouden worden ondergebracht, behandeld of gebruikt;
  - aan het reinigen van de toestellen, recipiënten of voorwerpen die in contact zijn geweest met bovengenoemde stoffen of producten, of met door deze stoffen of door deze producten besmette zaken.
- 13.4. Beschermingsschoeisel indien zij bewerkingen verrichten waardoor zij blootgesteld zijn aan het oplopen van natte voeten door vloeistoffen, afvalwater of andere om het even welke stoffen die radioactieve bestanddelen inhouden.
- 13.5. Beschermingshandschoenen of -wanten indien zij:
- radioactieve stoffen of producten die deze stoffen inhouden moeten behandelen;
  - om het even welke bewerkingen verrichten waardoor zij de kans lopen dat de handen in contact komen met voorwerpen, vloeistoffen of andere door deze stoffen of producten besmette stoffen.
- 13.6. Een beschermingsbril of een aangezichtsscherm van geschikt type indien zij bewerkingen verrichten waardoor de ogen aan de uitwerking van de uitstralingen zijn blootgesteld en voor zover in zulk geval het gebruiken van deze beschermingsmiddelen werkelijk nuttig is (bijvoorbeeld voortbrenging van bètastralingen of van zeer zwakke straling).
- 13.7. Een ademhalingstoestel indien zij radioactieve stoffen, gassen, dampen of rook moeten inademen.

14. Bescherming tegen uitwendige straling:

De werknemers die aan de uitwerking van röntgenstralen worden blootgesteld dragen beschermingsschorten en beschermingshandschoenen of -wanten:

1. in de studie-, opzoekings- of controlelaboratoria en om het even welke onderneming waar toestellen die röntgenstralen voortbrengen worden gebruikt;
2. bij bewerkingen voor medische, nijverheids- of handelsradioscopie of -radiografie;
3. bij het beproeven van röntgenbuizen;

15. Kleding met signaalfunctie:

deze kleding wordt gedragen door:

- 15.1. werknemers tewerkgesteld aan werkzaamheden op en langs de openbare weg waarbij het verkeer tijdens de duur van de werkzaamheden niet wordt verboden; dit geldt onder meer voor herstellingswerken, het onderhoud van bermen, onderhoudswerken, reiniging, schilderwerken, het aanbrengen, het controleren en het onderhouden van nutsvoorzieningen zoals leidingen voor gassen, water, telecommunicatie, elektriciteit, laden en lossen van vrachtwagens, enz.;
- 15.2. werknemers belast met het ophalen van vuilnis langs de openbare weg;
- 15.3. werknemers van brandweerdiensten, eerste hulpdiensten, diensten voor dringende verzorging en pechbestrijdingsdiensten en dit zo de omstandigheden en/of het tijdstip van de dag zorgen voor een onvoldoende zichtbaarheid van deze werknemers;
- 15.4. werknemers die krachtens een andere reglementering signalisatiekleding moeten dragen.

16. Dermatologische producten:

Onverminderd de toepassing van de bepalingen van dit besluit, kunnen aan de werknemers bijkomend dermatologische producten worden ter beschikking gesteld.

1. Neuszalf kan bijkomend gebruikt worden door:
  - a) werknemers die blootgesteld zijn aan inademing van alkalische chromaten of bichromaten of van chroomzuur en daardoor verzweringen of doorboringen van het neusbeschoot kunnen oplopen;
  - b) werknemers die neusletsels van dezelfde aard zouden opgedaan hebben ten gevolge van de inademing van andere bijtende of prikkelende stoffen.
2. Dermatologische bereidingen bestemd voor de bescherming van de huid van blote lichaamsdelen kunnen bijkomend gebruikt worden door:
  - a) werknemers die blootgesteld zijn aan de prikkelende inwerking van het stof van pek;
  - b) werknemers die blootgesteld zijn aan uitwasemingen van stof of van dampen die een soortgelijke prikkelende inwerking op de huid uitoefenen.

TITEL VIII: BIJZONDERE WERKNEMERSCATEGORIEËN EN WERKSITUATIES

HOOFDSTUK I: MOEDERSCHAPS BESCHERMING

Koninklijk besluit van 2 mei 1995 inzake moederschapsbescherming(B.S. 18.5.1995; errata: B.S. 12.10.1995)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (2) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)

Omzetting in Belgisch recht van de tiende bijzondere richtlijn 92/85/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 oktober 1992 inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie.

Artikel 1.- De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de werkgevers en werkneemsters bedoeld in artikel 1 van de arbeidswet van 16 maart 1971.

Zij zijn inzonderheid van toepassing op de in het eerste lid bedoelde werkneemsters tijdens de zwangerschap, tijdens de lactatie en na de bevalling.

Art. 2.- Zodra de in artikel 1, tweede lid, bedoelde werkneemsters hun toestand kennen, stellen zij hun werkgever ervan op de hoogte.

Art. 3.- Wanneer iemand dienstboden en huispersoneel tewerkstelt, worden de opdrachten die door dit koninklijk besluit aan de arbeidsgeneesheer worden toegewezen, toevertrouwd aan een andere geneesheer, naar keuze van bovengenoemde persoon.

Art. 4.- De werkgever verricht de in artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 bedoelde risico-evaluatie in samenwerking met de arbeidsgeneesheer en de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen.

De niet-limitatieve lijst van de te evalueren risico's is opgenomen in bijlage I bij dit besluit.

Art. 5.- De resultaten van de hiervoor genoemde evaluatie en de te nemen algemene maatregelen worden op schrift gesteld en bijgehouden in een document dat wordt voorgelegd aan het advies van het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen of, bij ontstentenis ervan, de vakbondsafvaardiging, en dat op verzoek van de ambtenaren die belast zijn met het toezicht op de bepalingen van dit besluit, te hunner beschikking wordt gesteld.

Art. 6.- In de betrokken onderneming of inrichting worden de in artikel 1 bedoelde werknemers ingelicht over de resultaten van de evaluatie en over al de te nemen algemene maatregelen bedoeld in artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971.

Art. 7.- Wanneer er met toepassing van artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, neemt de werkgever, rekening houdend met het resultaat van de evaluatie, één van de maatregelen bedoeld in artikel 42, § 1 van dezelfde wet en aangepast aan het geval van de betrokken werknemer.

Eén van die maatregelen moet onmiddellijk worden toegepast indien:

- 1° de zwangere werknemer een activiteit verricht waarbij zij volgens de evaluatie het risico loopt van blootstelling aan de in bijlage II, afdeling A, bij dit besluit bedoelde agentia of arbeidsomstandigheden die de veiligheid of de gezondheid van de werknemer of haar kind in gevaar brengt;
- 2° de werknemer tijdens de lactatie een activiteit verricht waarbij zij volgens de evaluatie het risico loopt van blootstelling aan de in bijlage II, afdeling B, bij dit besluit bedoelde agentia of arbeidsomstandigheden die de veiligheid of de gezondheid van de werknemer of haar kind in gevaar brengt.

Art. 8.- De werkgever brengt de arbeidsgeneesheer onverwijld op de hoogte van de toestand van de werknemer, zodra hij ervan in kennis is gesteld.

Art. 9.- De werknemer op wie één van de bepalingen van de artikelen 42 tot 43bis van de arbeidswet van 16 maart 1971 wordt toegepast, wordt onderworpen aan [het gezondheidstoezicht zoals geregeld in het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)].

De werknemer die met toepassing van artikel 43, § 1, eerste lid, 2° van de arbeidswet van 16 maart 1971 verzoekt geen nachtarbeid te verrichten, wordt onverwijld onderzocht door de arbeidsgeneesheer die in [het formulier voor de gezondheidsbeoordeling bedoeld in onderafdeling 1 van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)] verklaart dat zij ongeschikt is om nachtarbeid te verrichten voor een door hem te bepalen duur, of dat zij geschikt is om werk overdag te verrichten, of dat zij ongeschikt is om werk overdag te verrichten en met ziekteverlof moet worden gezonden.

Art. 10.- [Het formulier voor de gezondheidsbeoordeling bedoeld in onderafdeling 1 van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)] vormt de rechtvaardiging voor de schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst of de vrijstelling van arbeid bedoeld in de artikelen 42, § 1, eerste lid, 3° en 43, § 1, tweede lid, 2° van de arbeidswet van 16 maart 1971.

**NIET-LIMITATIEVE LIJST VAN AGENTIA, PROCÉDES EN
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN BEDOELD IN ARTIKEL 4 VAN HET KONINKLIJK
BESLUIT INZAKE MOEDERSCHAPSBESCHERMING****A. Agentia**

1. Fysische agentia

De fysische agentia waarvan wordt aangenomen dat zij embryonaal/foetaal letsel en/of loslating van de placenta tot gevolg kunnen hebben, met name:

- a) schokken, trillingen;
- b) tillen van zware lasten dat risico's kan opleveren;
- c) lawaai;
- d) ioniserende straling (onverminderd de bepalingen van hoofdstuk III, afdeling I, van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen);
- e) niet-ioniserende straling;
- f) extreme kou of hitte;
- g) bewegingen, houdingen en verplaatsingen (hetzij binnen, hetzij buiten de inrichting), geestelijke en lichamelijke vermoeidheid en andere lichamelijke belastingen in verband met de werkzaamheden met gevaar voor agressie voor de werkneemster.

2. Biologische agentia

Biologische agentia in de zin van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 26 november 1990 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk, voor zover bekend is dat deze agentia of de door deze agentia noodzakelijk geworden therapeutische maatregelen de gezondheid van zwangere vrouwen en ongeboren kinderen in gevaar brengen.

3. Chemische agentia

De volgende chemische agentia voor zover zij beschouwd worden als agentia die de gezondheid van zwangere vrouwen en van het ongeboren kind in gevaar brengen:

- a) de stoffen die, overeenkomstig het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu en het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, zijn geëtiketteerd als R 40, R 45, R 46, R 47 en R 49;
- b) de chemische agentia in bijlage I bij het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk;
- c) gevaarlijke chemische agentia die via de huid worden opgenomen, zoals de aromatische aminen, de nitro- of halogeenderivaten van aromatische koolwaterstoffen, pesticiden.
- d) koolstofmonoxide.

B. Procédés

Industriële procédés die zijn opgenomen in bijlage II bij het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk.

C. Arbeidsomstandigheden

- Handenarbeid bij grondwerk, op- en uitgravingswerk;
- Handenarbeid in atmosferen van overdruk;
- Ondergrondse werkzaamheden in de mijnen.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 2 mei 1995

**LIJST VAN DE VERBODEN AGENTIA EN ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN
BEDOELD IN ARTIKEL 7, TWEEDE LID, VAN HET KONINKLIJK BESLUIT
INZAKE MOEDERSCHAPSBESCHERMING****A) ZWANGERE WERKNEEMSTERS****1) Agentia**

a) Fysische agentia:

- Het manueel hanteren van lasten gedurende de laatste drie maanden van de zwangerschap
- Omgevingswarmte boven 30°C
- Ioniserende straling overeenkomstig artikel 20.1.2. van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van ioniserende stralingen.

b) Biologische agentia:

Biologische agentia die ernstige risico's kunnen meebrengen, waaronder:

- bacteriën
  - *Listeria monocytogenes*
  - *Neisseria gonorrhoeae*
  - *Treponema pallidum*
- virussen:
  - Enterovirussen:
  - Coxsackie Groep B-virussen
  - Echovirussen
  - Hepatitis B-virus
  - Herpesvirussen:
  - Cytomegalovirus
  - Epstein-Barr-virus
  - Herpes simplex-virus type 2
  - Herpesvirus varicella-zoster
  - Humane immunodeficiëntievirussen (HIV)
  - Humaan parvovirus B19
  - Rubivirus (Rubella)

parasieten: - *Toxoplasma gondii*.

Het risico is niet aanwezig als aangetoond wordt dat de zwangere werknemster door immunisatie voldoende tegen deze agentia beschermd is.

c) Chemische agentia:

- Antimitotische geneesmiddelen;
- Arseenverbindingen [7440-38-2];
- Basisch loodacetaat (zie loodacetaat) [301-04-2];
- Benzeen[71-43-2];
- Benzo[a]pyreen [50-32-8];
- Benzo[d, e, f]chryseen;
- Binapacryl (ISO);
- Chloroform [67-66-3];
- Cumafeen (Warfarin) [81-81-2];
- 2,4-dichloorfenyloxyde en 4-nitrofenyloxyde;
- Dimethylformamide [68-12-2];
- Dinoseb [88-85-7];

- Dinoseb (zouten en esters van, met uitzondering van degene die met naam zijn genoemd);
- Dinosebacetaat;
- 2-ethoxyethanol [110-80-5];
- 2-ethoxyethylacetaat [111-15-9];
- Ethyleenthiourem [96-45-7];
- Gechloreerde bifenylen (42 % cl) [53469-21-9];
- Gechloreerde bifenylen (54 % cl) [11097-69-1];
- Halothaan [151-67-7];
- 2-imidazoline-2-thiol;
- Koolstofdisulfide [75-15-0];
- Kwik en kwikderivaten;
- Lood en loodderivaten, voor zover deze agentia door het menselijk organisme kunnen worden opgenomen;
- Lood(II)methaansulfonaat [17570-76-2];
- Looddiaacetaat [6080-56-4];
- 2-methoxyethylacetaat;
- Methyl-ONN-azoxymethylacetaat;
- Methylchloride [74-87-3];
- Methylglycol [109-86-4];
- 2-(1-methylpropyl)-4,6-dinitrofenol;
- Nitrofeen (ISO);
- 2-sec-butyl-4,6-dinitrofenyl-3-methylcrotonaat;
- Tetrachloorkoolstof [56-23-5];
- Triloodbis(orthofosfaat)

2) Arbeidsomstandigheden:

- Ondergrondse werkzaamheden in de mijnen
- Handenarbeid bij grondwerk, op- en uitgravingwerk
- Handenarbeid uitgevoerd in persluchtcaissons.

B) WERKNEEMSTERS TIJDENS DE LACTATIE

1) Agentia

- a) Fysische agentia:
  - Het manueel hanteren van lasten gedurende de negende en de tiende week na de bevaling.
- b) Biologische agentia:
  - Cytomegalovirus
  - Hepatitis B-virus
  - Humane immunodeficiëntievirussen (HIV)
- c) Chemische agentia:
  - Antimitotische geneesmiddelen;
  - Arseenverbindingen [7440-38-2];
  - Basisch loodacetaat (zie loodacetaat) [301-04-2];
  - Benzeen[71-43-2];

- Benzo[a]pyreen [50-32-8];
- Benzo[d, e, f]chryseen;
- Binapacryl (ISO);
- Chloroform [67-66-3];
- Cumafeen (Warfarin) [81-81-2];
- 2,4-dichloorfenyloxyde en 4-nitrofenyloxyde;
- Dimethylformamide [68-12-2];
- Dinoseb [88-85-7];
- Dinoseb (zouten en esters van, met uitzondering van degene die met naam zijn genoemd);
- Dinosebacetaat;
- 2-ethoxyethanol [110-80-5];
- 2-ethoxyethylacetaat [111-15-9];
- Ethyleenthioureum [96-45-7];
- Gechloreerde bifenylen (42 % cl) [53469-21-9];
- Gechloreerde bifenylen (54 % cl) [11097-69-1];
- Halothaan [151-67-7];
- 2-imidazoline-2-thiol;
- Koolstofdissulfide [75-15-0];
- Kwik en kwikderivaten;
- Lood en loodderivaten, voor zover deze agentia door het menselijk organisme kunnen worden opgenomen;
- Lood(II)methaansulfonaat [17570-76-2];
- Looddiacetaat [6080-56-4];
- 2-methoxyethylacetaat;
- Methyl-ONN-azoxymethylacetaat;
- Methylchloride [74-87-3];
- Methylglycol [109-86-4];
- 2-(1-methylpropyl)-4,6-dinitrofenol;
- Nitrofeen (ISO);
- 2-sec-butyl-4,6-dinitrofenyl-3-methylcrotonaat;
- Tetrachloorkoolstof [56-23-5];
- Triloodbis(orthofosfaat)

2) Arbeidsomstandigheden:

- Ondergrondse werkzaamheden in de mijnen
- Handenarbeid bij grondwerk, op- en uitgravingwerk.

Gezien om te worden gevoegd bij Ons besluit van 2 mei 1995

HOOFDSTUK II: JONGEREN OP HET WERK

Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk (B.S. 3.6.1999; Errata: B.S. 5.11.1999)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (2) koninklijk besluit van 3 mei 2003 tot wijziging van het KB van 3.5.1999 en tot aanpassing van de artikelen 124 en 128bis van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming (B.S. 23.5.2003)
- (3) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)
- (4) koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs (B.S. 4.10.2004)
- (5) koninklijk besluit van 23 oktober 2006 (B.S. 13.11.2006, ed.2)

Omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 94/33/EG van de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1994 betreffende de bescherming van jongeren op het werk

AFDELING I.- TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers, de werknemers en de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, voor zover het de jongeren op het werk betreft.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° jongere op het werk: alle personen bedoeld in de punten 2° tot 5°, alsook alle minderjarige werknemers die 15 jaar zijn of ouder en die niet meer onder de voltijdse leerplicht vallen;
- 2° persoon verbonden door een leerovereenkomst: alle personen die een opleiding genieten in een onderneming krachtens een leerovereenkomst [, alsook alle personen in dienst genomen in het kader van een overeenkomst werk-opleiding overeenkomstig het koninklijk besluit nr. 495 van 31 december 1986 tot invoering van een stelsel van alternerende tewerkstelling en opleiding voor de jongeren tussen 18 en 25 jaar en tot tijdelijke vermindering van de sociale zekerheidsbijdragen van de werkgever verschuldigd in hoofde van deze jongeren. (KB 3.5.2003)];
- 3° opgeheven door KB 21.9.2004
- 4° student-werknemer: alle studenten die overeenkomstig titel VII van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, met de werkgever een arbeidsovereenkomst hebben gesloten voor een tewerkstelling als student, met uitzondering van de categorieën studenten die zijn uitgesloten krachtens artikel 122 van diezelfde wet, doch met inbegrip van de studenten die ten minste zes maanden werken, voor zover zij dit niet gedurende een ononderbroken periode van zes maanden bij dezelfde werkgever doen;

- 5° leerling en student: alle leerlingen en studenten die een studierichting volgen waarvan het opleidingsprogramma voorziet in een vorm van arbeid die in de onderwijsinstelling wordt verricht;
- 6° comité: comité voor preventie en bescherming op het werk, bij ontstentenis van een comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging, de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

AFDELING II.- RISICOANALYSE EN PREVENTIEMAATREGELEN

Art. 3.- § 1. Onverminderd de bepalingen van artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk moet de werkgever een analyse uitvoeren van de risico's waaraan jongeren bij hun arbeid blootgesteld zijn, met het oog op het beoordelen van alle risico's voor de veiligheid, de lichamelijke en geestelijke gezondheid of de ontwikkeling, ten gevolge van een gebrek aan ervaring, doordat zij zich van risico's niet bewust zijn of doordat hun ontwikkeling nog niet is voltooid.

De analyse vindt plaats voordat de jongeren met hun arbeid beginnen; zij moet ten minste eens per jaar worden hernieuwd of gewijzigd, alsook bij elke belangrijke wijziging van de werkpost.

§ 2. Die analyse moet het mogelijk maken in elk geval de agentia te herkennen waaraan de jongeren op het werk kunnen worden blootgesteld, de procédés en werkzaamheden waarbij ze kunnen worden betrokken en de plaatsen waar ze aanwezig kunnen zijn, bedoeld in de bijlage bij dit besluit.

Om elke activiteit te identificeren die een specifiek risico kan inhouden, moet de werkgever daartoe de volgende punten vaststellen, nader bepalen en evalueren:

- a) uitrusting en inrichting van de arbeidsplaats en de werkpost;
- b) aard, intensiteit en duur van de blootstelling aan chemische, fysische en biologische agentia;
- c) ordening, keuze en gebruik van agentia en arbeidsmiddelen, met name van machines, apparatuur en toestellen, en de bediening daarvan;
- d) organisatie van de arbeid, dat wil zeggen regeling van arbeidsmethoden en arbeidsprocédés, en wisselwerking;
- e) niveau van opleiding en voorlichting van de jongeren op het werk.

Art. 4.- § 1. De werkgever is ertoe gehouden de nodige preventiemaatregelen te treffen voor de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de jongeren op het werk, zodat zij beschermd zijn tegen elk risico dat hun veiligheid, lichamelijke of geestelijke gezondheid, of ontwikkeling kan schaden.

§ 2. Wanneer op grond van de in artikel 3 bedoelde risicoanalyse een risico is gebleken, past de werkgever de voor de situatie van de betrokken jongere passende maatregelen toe, waarbij hij rekening houdt met de samenvoeging of het gecombineerde effect ervan.

§ 3. De in § 2 bedoelde maatregelen bestaan in:

- 1° de preventiemaatregelen bedoeld in artikel 9 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 2° de in artikel 8 tot 12 voorgeschreven maatregelen.

Art. 5.- De werkgever verricht de in artikel 3 bedoelde risicoanalyse en bepaalt de in artikel 4 bedoelde te nemen maatregelen in samenwerking met de preventieadviseur(s) van de diensten voor preventie en bescherming op het werk, die beschikt(ken) over de toepasselijke vaardigheden bedoeld in artikel 14, derde lid, van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk.

Art. 6.- De resultaten van de analyse en de te nemen maatregelen worden opgenomen in het globaal preventieplan bedoeld in artikel 10 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 7.- De werkgever licht de jongeren op het werk in over mogelijke risico's en over alle maatregelen ter bescherming van hun gezondheid en veiligheid.

[Vooraleer de jongeren op het werk te werk te stellen, neemt de werkgever, na advies van de preventieadviseur belast met de leiding van de interne dienst of de afdeling ervan en na advies van het comité de nodige maatregelen inzake onthaal en begeleiding van deze jongeren, zulks met het oog op de bevordering van hun aanpassing en integratie in de werkomgeving en om er voor te zorgen dat zij in staat zijn hun arbeid naar behoren uit te oefenen. (KB 21.9.2004)]

AFDELING III.- VERBODSBEPALINGEN

Art. 8.- Het is verboden jongeren op het werk arbeid te laten verrichten die als gevaarlijk wordt beschouwd, zoals die:

- 1° welke de jongeren, objectief gezien, lichamelijk of psychisch niet aankunnen;
- 2° waardoor de jongeren blootgesteld worden aan giftige of carcinogene stoffen, stoffen die erfelijke genetische veranderingen veroorzaken, stoffen die tijdens de zwangerschap schadelijke gevolgen hebben voor de foetus of die voor de mens anderszins schadelijke chronische werking hebben;
- 3° welke blootstelling aan ioniserende straling meebrengen;
- 4° welke risicofactoren voor ongevallen inhouden waarvan vermoed kan worden dat jongeren, doordat ze nog niet veel inzicht hebben in veiligheid of onervaren of onvoldoende opgeleid zijn, deze meestal niet beseffen of kunnen voorkomen;
- 5° welke de jongeren blootstellen aan extreme koude of hitte, of aan lawaai of trillingen.

Het verbod bedoeld in het eerste lid is in elk geval van toepassing op:

- 1° arbeid die blootstelling meebrengt aan de chemische, fysische en biologische agentia bedoeld in de punten A.1, A.2 en A.3, a), b), c) en d), van de bijlage bij dit besluit;
- 2° arbeid waarbij het niet mogelijk is door analyse vast te stellen of de grenswaarden voor de chemische agentia bedoeld in punt A.3, e) van de bijlage bij dit besluit, voortdurend worden nageleefd;
- 3° de procédés en werkzaamheden bedoeld in punt B van de bijlage bij dit besluit;
- 4° de aanwezigheid van jongeren op het werk op de plaatsen opgesomd in punt C van de bijlage bij dit besluit.

Art. 9.- De in artikel 8, tweede lid, 2° bedoelde vaststelling van de voortdurende naleving van de grenswaarde kan maar worden gedaan als het arbeidsproces zodanig is ontworpen dat de grenswaarde gedurende een lange periode niet wordt overschreden.

Dit is het geval zodra een van de volgende voorwaarden is vervuld:

- 1° wanneer het arbeidsproces als dusdanig is erkend door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid;
- 2° wanneer, door voortdurende automatische meting gekoppeld aan een alarmsysteem en bijbehorende maatregelen, is gewaarborgd dat de grenswaarden niet worden overschreden;
- 3° wanneer uit de meting blijkt dat de concentraties niet hoger liggen dan een vierde van de 8-uur-grenswaarde, terwijl terzelfder tijd de kortetijdswaarden worden nageleefd.

AFDELING IV.- AFWIJKINGEN

Art. 10.- Met uitsluiting van de studenten-werknemers is het verbod bedoeld in artikel 8 niet van toepassing op de jongeren op het werk wanneer zij de arbeid verrichten, betrokken zijn bij de procédés of werkzaamheden, of aanwezig zijn op de plaatsen, bedoeld in artikel 8, tweede lid, wanneer de volgende voorwaarden worden vervuld:

- 1° het gaat om arbeid, betrokkenheid of aanwezigheid die onontbeerlijk is voor hun beroepsopleiding;
- 2° de werkgever vergewist zich ervan dat de in artikel 4, § 3, 1° bedoelde preventiemaatregelen effectief zijn en door een lid van de hiërarchische lijn, aangewezen door de werkgever, worden gecontroleerd;
- 3° de werkgever ziet erop toe dat de voormelde arbeid wordt uitgevoerd in het bijzijn van een ervaren werknemer en dat de aanwezigheid op de voormelde plaatsen gebeurt in het bijzijn van een ervaren werknemer.

Art. 11.- § 1. In afwijking van artikel 10 is het verbod bedoeld in artikel 8 niet van toepassing op de [studenten-werknemers die 18 jaar zijn of ouder (KB 3.5.2003)], onder de volgende voorwaarden:

- 1° zij worden niet betrokken bij het besturen van gemotoriseerde transportwerktuigen;
- 2° hun studierichting stemt overeen met de werkzaamheden waarvoor de verbodsbepaling geldt;
- 3° de werkgever vraagt, alvorens de studenten-werknemers tewerk te stellen, het advies van het comité en de preventieadviseur(s) van de diensten voor preventie en bescherming op het werk, die beschikt(ken) over de passende vaardigheden bedoeld in artikel 14, derde lid, van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk.

§ 2. Voor de toepassing van § 1 wordt onder gemotoriseerd transportwerktuig verstaan, alle voertuigen op wielen, uitgezonderd voertuigen op rails, die zijn bestemd voor het vervoeren, trekken, duwen, heffen of stapelen en het wegzetten in stellingen van lasten van ongeacht welke aard en die worden bediend door een bestuurder die hetzij naast het transportwerktuig meeloopt, hetzij meerijdt op een speciaal ingerichte op het chassis bevestigde of meestijgende bestuurdersplaats.

Nochtans mogen de studenten-werknemers die ouder zijn dan 18 jaar niet-stapelende gemotoriseerde transportwerktuigen met geringe hefhoogte bedienen, onder de volgende voorwaarden:

- 1° het betreft een platformtruck, d.w.z. een transportwerktuig waarbij de last op een vast platform of op een andere niet-hefbare inrichting wordt vervoerd, of een palettruck, d.w.z. een niet-stapelende heftruck met geringe hefhoogte met een gesteunde vork voor het vervoer van pallets, of een platformheftruck, d.w.z. een heftruck met een hefplatform met geringe hefhoogte of andere inrichting voor het vervoeren van lasten;
- 2° [Overeenkomstig de bepalingen betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen, inzonderheid artikel 14.1 van Titel VI, Hoofdstuk II, Afdeling II, onderafdeling III van de Codex, neemt de werkgever de nodige maatregelen om zich er van te verzekeren dat de studenten-werknemers die belast worden met de bediening van deze toestellen, voldoende zin voor verantwoordelijkheid hebben en zij een adequate opleiding hebben gekregen voor het veilig besturen van deze arbeidsmiddelen (KB 23.10.2006)];
- 3° de bedieningsorganen van de toestellen moeten van een type zijn dat een permanente actie van de bestuurder vereist en moeten wanneer ze aan zichzelf overgelaten worden, automatisch in de neutrale stand terugkeren [en de rem in werking stellen (KB 23.10.2006)];
- 4° de snelheid van het rijden in onbelaste toestand en op vlak terrein is beperkt tot 6 km/uur voor de toestellen met meelopende bestuurder en tot 16 km/uur voor de toestellen met meerijsende bestuurder.

[In afwijking van het tweede lid, mogen gemotoriseerde transportwerktuigen met geringe hefhoogte met meelopende bestuurder waarvan de snelheid beperkt is tot 6 km/uur ook bediend worden door studenten-werknemers van 16 tot 18 jaar.

De term “met geringe hefhoogte” duidt op het heffen van de last op een hoogte die juist voldoende is om deze last vrij te kunnen vervoeren. (KB 23.10.2006)]

AFDELING V. - GEZONDHEIDSTOEZICHT

[**Art. 12.- § 1.** De werkgever zorgt voor passend gezondheidstoezicht op de jongeren op het werk, overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers en staat in voor de kosten ervan.

§ 2. Bovendien onderwerpt de werkgever voor het begin van de tewerkstelling de volgende jongeren steeds aan een voorafgaande gezondheidsbeoordeling bedoeld in artikel 28 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers:

- 1° de jongeren op het werk die op het ogenblik van het begin van hun tewerkstelling de leeftijd van 18 jaar nog niet bereikt hebben;
- 2° de jongeren op het werk die nachtarbeid verrichten;
- 3° de jongeren op het werk die in toepassing van afdeling IV, blootgesteld worden aan de agentia en procédés of tewerkgesteld worden aan de werkzaamheden of op de plaatsen waar er een specifiek risico bestaat voor hun gezondheid en waarvan de niet-limitatieve lijst is opgenomen in de bijlage bij dit besluit.

De in het eerste lid bedoelde jongeren worden onderworpen aan een periodieke gezondheidsbeoordeling overeenkomstig de bepalingen van het voormeld koninklijk besluit van 28 mei 2003.

§ 3. De bepalingen van dit artikel treden, wat de toepassing ervan op de leerlingen en studenten bedoeld in artikel 2, 5° betreft, in werking op de datum bepaald door de Koning. (KB 21.9.2004)]

NIET LIMITATIEVE LIJST VAN AGENTIA, PROCÉDÉS EN WERKZAAMHEDEN EN PLAATSEN

bedoeld in artikel 3, § 2 en in artikel 8

A. AGENTIA**1. Fysische agentia**

- a) Ioniserende straling;
- b) Werk in een omgeving met overdruk, zoals bijvoorbeeld in hogedrukr ruimten of bij diepzeeduiken.

2. Biologische agentia

Biologische agentia van de groepen 3 en 4 in de zin van artikel 4 van het koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij blootstelling aan biologische agentia op het werk.

3. Chemische agentia

- a) Stoffen en bereidingen die, met verwijzing naar het koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan en naar het koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu, zijn ingedeeld als vergiftig (T), zeer vergiftig (Tx), bijtend (C) of ontplofbaar (E);
- b) Stoffen en bereidingen die, met verwijzing naar de voornoemde koninklijke besluiten van 11 januari 1993 en 24 mei 1982, zijn ingedeeld als schadelijk (Xn) en die zijn aangeduid met een of meer van de volgende R-standaardzinnen:
  - R 39: gevaar voor zeer ernstige onherstelbare effecten;
  - R 40: mogelijke gevaren voor onherstelbare effecten;
  - R 42: kan overgevoelighedsreacties bij inademing veroorzaken;
  - R 43: kan overgevoelighedsreacties bij aanraking met de huid veroorzaken;
  - R 45: kan kanker veroorzaken;
  - R 46: kan erfelijke, genetische schade veroorzaken;
  - R 48: gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling;
  - R 60: kan de vruchtbaarheid schaden;
  - R 61: kan schade veroorzaken aan het ongeboren kind;
- c) Stoffen en bereidingen die, met verwijzing naar de voornoemde koninklijke besluiten van 11 januari 1993 en 24 mei 1982, zijn ingedeeld als irriterend (Xi) en die zijn aangeduid met een of meer van de volgende R-standaardzinnen:
  - R 12: zeer licht ontvlambaar;
  - R 42: kan overgevoelighedsreacties bij inademing veroorzaken;
  - R 43: kan overgevoelighedsreacties bij aanraking met de huid veroorzaken.
- d) Stoffen en bereidingen bedoeld in het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk.
- e)
  - gesmolten lood en loodlegeringen, met uitzondering van soldeersel;
  - stof van lood en van loodverbindingen aangewend in fabrieken en reparatiewerkplaatsen voor loodaccumulatoren;

- loodhoudende verfstoffen aangebracht met het pistool of door middel van elektrostatische procédés;
- kwik of kwikverbindingen;
- koolstofdioxide;
- arseenverbindingen;
- fluor en zijn verbindingen;
- benzeen;
- tetrachloorkoolstof, 1,1,2,2-tetrachloorethaan en pentachloorethaan.

B. PROCÉDÉS EN WERKZAAMHEDEN

1. Vervaardiging, gebruik, distributie met het oog op het gebruik, opslag en vervoer van springstoffen of van projectielen, ontstekingsmiddelen of diverse voorwerpen die springstoffen bevatten.
2. Arbeid in persluchtcaissons en onder overdruk.
3. Werk waarbij gebruik gemaakt wordt van apparaten voor de vervaardiging, de opslag of het vullen van reservoirs met ontvlambare vloeistoffen en met samengeperste gassen, vloeibare of opgeloste gassen; werkzaamheden die een ernstige brand of zware ontploffingen kunnen veroorzaken.
4. Grond- en stutwerk bij uitgravingen van meer dan 2 m diep waarvan de breedte op halve diepte kleiner is dan de diepte; werk dat instortingen kan veroorzaken.
5. Besturen van graafwerktuigen en -machines.
6. Besturen van machines voor het heien van palen.
7. Besturen van hefwerktuigen en het geleiden van de bestuurders ervan met signalen.
8. Slopen van gebouwen.
9. Oprichten en afbreken van stellingen.
10. Las- of snijwerk met de elektrische boog of met de brander in tanks.
11. Gebruik van schietamers.
12. Onderhoud, reiniging en herstel van hoogspanningsinstallaties in transformatorhuisjes; arbeid met gevaar op het gebied van hoogspanningselektriciteit.
13. Laden en lossen van schepen.
14. Snoeien en vellen van hoogstammige bomen en behandelen van rondhout.
15. Bedienen, in metaalbedrijven, van fabricage- en transportinrichtingen die grote risico's kunnen vormen voor de veiligheid van het personeel, zoals hoogovens, smeltovens, convertoren en gietijzermengers, smeltpannen, warmwalsen; bedienen van coalcars, cokecars en uithaalmachines in cokesfabrieken.
16. Arbeid met gevaarlijke machines, behalve wanneer de machine vast is voorzien van afdoende beschermingsinrichtingen die onafhankelijk werken van de bediener.
Als gevaarlijke machines worden beschouwd:
  - de volgende houtbewerkingsmachines: cirkelzagen, lintzagen, vlakbanken, vandiktebanken, frezen, pennbanken, kettingfrezen, gecombineerde machines;
  - de volgende leerlooierijmachines: walsmachines, pers- en schaafmachines, machines voor het gladschuren, karrewalsen, stolmachines en vacuümdroogmachines;
  - de volgende metaalpersen: schroefpersen met wrijvingskoppeling, excenterpersen met mechanische, pneumatische of hydraulische koppeling, hydraulische persen;
  - de persen voor het vormen van plastische stoffen;
  - de mechanisch bewogen metaalscharen en snijmachines;

- de valhamers.
17. Procédés en werkzaamheden bedoeld in bijlage II van het koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk.
  18. Werkzaamheden met wilde of giftige dieren.
  19. Schilderwerk waarbij gebruik wordt gemaakt van loodwit, loodsulfaat of enig product dat die pigmenten bevat, indien het loodgehalte groter is dan 2 gewichtsprocent berekend in metallische toestand.
  20. Werk aan of met kuipen, bassins, reservoirs, korfflessen of buikflessen die chemische agentia bevatten, bedoeld in punt A.3.
  21. Arbeid met een door machines bepaald werktempo en met prestatiebeloning.

C. PLAATSEN

1. Plaatsen waar werkzaamheden worden verricht die ernstige branden of ontploffingen kunnen veroorzaken, zoals:
  - de vervaardiging van vloeibare zuurstof en waterstof;
  - de vervaardiging van collodion, celluloid, ontvlambare gassen en vloeistoffen;
  - de destillatie en raffinage van koolwaterstoffen voortkomende uit petroleum en steenkool;
  - het vullen van verplaatsbare recipiënten met samengeperste gassen, vloeibare of opgeloste gassen andere dan lucht, onder een druk van meer dan 1 kg/cm₂.
2.
  - de lokalen bestemd voor de autopsiediensten;
  - de plaatsen in de vilbeluiken waar kadavers en krenge behandeld en bewerkt worden;
  - de lokalen waar dieren worden geslacht;
  - de lokalen waar werkzaamheden worden verricht die een risico inhouden van contact met cyaanwaterstofzuur of met elke stof die dit zuur kan vrijmaken;
  - de lokalen of bouwplaatsen waar door werkzaamheden of werken asbestvezels kunnen worden vrijgemaakt.

HOOFDSTUK III: STAGIAIRS

Koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs (B.S. 4.10.2004; erratum: B.S. 3.1.2005)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 30 september 2005 (B.S. 13.10.2005, ed. 2)
- (2) koninklijk besluit van 2 juni 2006 (B.S. 17.7.2006) [de bepalingen van dit KB hebben uitwerking met ingang van 1 september 2005]

AFDELING I. - TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Artikel 1.- Dit besluit is van toepassing op de werkgevers, de stagiairs en de onderwijsinstellingen.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° stagiair: elke leerling of student die in het kader van een leerprogramma georganiseerd door een onderwijsinstelling, daadwerkelijk arbeid verricht bij een werkgever, in gelijkaardige omstandigheden als de werknemers in dienst van die werkgever, en dit met het oog op het opdoen van beroepservaring;
- 2° werkgever: de werkgever die de stagiair tewerkstelt;
- 3° onderwijsinstelling: elke instelling die onderwijs verschafft, met uitzondering van de instellingen die de beroepsopleidingen organiseren bedoeld in artikel 2, § 1, tweede lid, 1°, b) van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
- 4° passend gezondheidstoezicht: het gezondheidstoezicht zoals bedoeld in artikel 12, § 1, van het koninklijk besluit van 3 mei 1999;
- 5° specifiek gezondheidstoezicht: het gezondheidstoezicht zoals bedoeld in artikel 12, § 2, van het koninklijk besluit van 3 mei 1999;
- 6° type van gezondheidstoezicht: het passend gezondheidstoezicht of het specifiek gezondheidstoezicht;
- 7° het koninklijk besluit van 3 mei 1999: het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk;
- 8° het koninklijk besluit van 28 mei 2003: het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

AFDELING II. - VERPLICHTINGEN VAN DE WERKGEVER INZAKE RISICOANALYSE EN PREVENTIEMAATREGELEN

Art. 3.- De werkgever voert overeenkomstig artikel 3 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 een analyse uit van de risico's waaraan de stagiairs kunnen worden blootgesteld en stelt de preventiemaatregelen vast die moeten in acht genomen worden.

[Bij het vaststellen van deze preventiemaatregelen past hij de bepalingen van de artikelen 4 en 8 tot 10 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk toe. (KB 30.9.2005)]

Art. 4.- De werkgever stelt de onderwijsinstelling in kennis van de resultaten van de risico-analyse bedoeld in artikel 3.

Die resultaten vermelden inzonderheid, al naargelang het geval:

- 1° ofwel dat elk type van gezondheidstoezicht overbodig is, in toepassing van artikel 4, § 2 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003;
- 2° ofwel dat het passend gezondheidstoezicht van toepassing is;
- 3° ofwel dat het specifiek gezondheidstoezicht van toepassing is;
- 4° in voorkomend geval, de aard van de verplichte inenting;
- 5° de noodzaak onmiddellijk preventiemaatregelen te treffen die verband houden met de moederschapsbescherming.

Art. 5.- Vooraleer een stagiair te werk te stellen op een werkpost of aan een activiteit waarvoor een type van gezondheidstoezicht noodzakelijk is, verstrekt de werkgever aan de stagiair en aan de onderwijsinstelling waar deze stagiair is ingeschreven, een document dat informatie bevat betreffende:

- 1° de beschrijving van de werkpost of de activiteit die een passend gezondheidstoezicht vereist;
- 2° alle toe te passen preventiemaatregelen;
- 3° de aard van het risico dat een specifiek gezondheidstoezicht vereist;
- 4° de verplichtingen die de stagiair moet naleven in verband met de risico's eigen aan de werkpost of de activiteit;
- 5° in voorkomend geval, de aangepaste opleiding met het oog op de toepassing van de preventiemaatregelen.

Dit document wordt ter beschikking gehouden van de met het toezicht belaste ambtenaar.

Art. 6.- Wanneer uit de risicoanalyse blijkt dat de stagiair wordt tewerkgesteld aan een activiteit waarvoor een type van gezondheidstoezicht van toepassing is, zorgt de werkgever er voor dat dit type van gezondheidstoezicht wordt uitgevoerd.

Bovendien onderwerpt hij de stagiair, in voorkomend geval, aan de inenting of aan de dosimetrische controle, indien de stagiair, rekening houdend met het verbod bedoeld in artikel 8 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999, wordt blootgesteld aan ioniserende stralingen.

Elk type van gezondheidstoezicht wordt uitgevoerd door het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk van de werkgever.

Art. 7.- [§ 1. (KB 2.6.2006)] De eerste werkgever bij wie de stagiair wordt tewerkgesteld voor zijn allereerste stage, zorgt er voor dat de stagiair waarop een type van gezondheidstoezicht van toepassing is, de voorafgaande gezondheidsbeoordeling ondergaat, voordat hij hem belast met de arbeid.

Bij elke opeenvolgende stage wordt de voorafgaande gezondheidsbeoordeling enkel herhaald, indien de stagiair wordt blootgesteld aan een nieuw risico waarvoor er nog geen gezondheidsbeoordeling is gebeurd.

[Indien een stage een duurtijd heeft van meer dan zes maanden en indien de stagiair tijdens deze stage wordt blootgesteld aan de risico's die voorkomen in de bijlage bij het koninklijk besluit van 3 mei 1999, kan de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer beslissen dat de vooraf-

gaande gezondheidsbeoordeling wordt aangevuld met een periodieke gezondheidsbeoordeling. (KB 2.6.2006)]

Het bewijs dat de stagiair werd onderworpen aan de voorafgaande gezondheidsbeoordeling [en, in voorkomend geval, aan een periodieke gezondheidsbeoordeling (KB 2.6.2006)] wordt geleverd door het formulier voor de gezondheidsbeoordeling bedoeld in onderafdeling 1 van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003, dat de stagiair ter beschikking moet houden van elke nieuwe werkgever bij wie hij nadien zal worden tewerkgesteld.

[§ 2. De voorafgaande gezondheidsbeoordeling, bedoeld in § 1, eerste lid, is niet verplicht wanneer een stagiair:

- 1° ofwel jonger is dan 18 jaar en uit de resultaten van de risicoanalyse is gebleken dat elk type van gezondheidstoezicht overbodig is;
- 2° ofwel een activiteit verricht die er hoofdzakelijk in bestaat met een beeldscherm te werken.

De in het eerste lid bedoelde vrijstelling is enkel mogelijk wanneer de stagiair bedoeld in het eerste lid, 1° of 2°, beschikt over een attest dat bewijst dat hij minder dan vijf jaar geleden werd onderworpen aan het medisch schooltoezicht, in het kader van de van kracht zijnde onderwijsreglementering.

[Art. 7bis.- In afwijking van artikel 6, derde lid, kan de werkgever voor de uitvoering van het gezondheidstoezicht van de stagiairs een beroep doen op de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van de bevoegde dienst voor preventie en bescherming op het werk van de onderwijsinstelling. [Een exemplaar van het formulier voor de gezondheidsbeoordeling afgeleverd door deze preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, wordt aan de onderwijsinstelling bezorgd. De onderwijsinstelling overhandigt een kopie van dit formulier aan de werkgever en aan de stagiair (KB 2.6.2006)].

Indien, in geval van toepassing van het eerste lid, de werkgever een beroep doet op de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk van de onderwijsinstelling, is hij, in afwijking van afdeling IIbis van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, aan deze dienst een jaarlijkse bijdrage verschuldigd die gelijk is aan één derde van het bedrag bedoeld in artikel 13quater, § 1, 2° van hetzelfde besluit, vermenigvuldigd met het aantal medische onderzoeken voorzien voor de betrokken stagiairs. (KB 30.9.2005)]

Art. 8.- Vooraleer de stagiair te werk te stellen, neemt de werkgever, na advies van de preventieadviseur belast met de leiding van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk of de afdeling van deze dienst en na advies van het comité, de nodige maatregelen inzake onthaal en begeleiding van de stagiairs, zulks met het oog op de bevordering van hun aanpassing en integratie in de werkomgeving en om er voor te zorgen dat zij in staat zijn hun arbeid naar behoren uit te oefenen.

AFDELING III. - SPECIFIEKE TARIEFREGELING

Art. 9.- In afwijking van afdeling IIbis van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, is de werkgever die voor de uitvoering van de opdrachten bedoeld in dit besluit een beroep doet op een externe

dienst voor preventie en bescherming op het werk de bijdragen verschuldigd bepaald in deze afdeling.

Art. 10.- Indien de werkgever minder dan twintig werknemers tewerkstelt is de bijdrage opgenomen in het bedrag vastgesteld in toepassing van artikel 13septies van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk.

Art. 11.- Indien de werkgever twintig werknemers of meer tewerkstelt is de bijdrage gelijk aan het bedrag bedoeld in artikel 13quater, § 1, 2° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk vermenigvuldigd met het aantal stagiairs.

Het aantal stagiairs dat in aanmerking moet worden genomen voor de berekening van de bijdrage bedoeld in het eerste lid wordt berekend door het aantal uren waarop zij daadwerkelijk arbeid hebben verricht bij een werkgever in de loop van een kalenderjaar te delen door 1 750 uren.

Art. 12.- In afwijking van artikel 11, is de bijdrage gelijk aan één derde van het bedrag bedoeld in artikel 13quater, § 1, 2° van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, vermenigvuldigd met het aantal stagiairs indien de werkgever gedurende meer dan 580 uren ten minste één stagiair tewerkstelt.

Art. 13.- In afwijking van artikel 13undecies, van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, worden de in artikelen 11 en 12 bedoelde bijdragen betaald uiterlijk op 31 januari van het jaar dat volgt op het jaar waarop de prestaties betrekking hebben.

AFDELING IV. - VOORWAARDEN WAARONDER DE ONDERWIJSINSTELLING BELAST KAN WORDEN MET DE VERPLICHTINGEN VAN DE WERKGEVER

Art. 14.- Indien de kandidaat-stagiair in de onderwijsinstelling een activiteit uitvoert die gelijkaardig is aan de arbeid die hij zal uitvoeren bij de werkgever, is de onderwijsinstelling belast met de volgende opdrachten:

- 1° zij voert de risicoanalyse bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 uit voor de activiteiten verricht in de onderwijsinstelling;
- 2° zij stelt in toepassing van artikel 3 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 de preventiemaatregelen vast die van toepassing zijn in de onderwijsinstelling;
- 3° zij stelt de werkgever in kennis van de resultaten van de risicoanalyse en van de toe te passen preventiemaatregelen.

Wanneer de kandidaat-stagiairs gelijkaardige activiteiten verrichten als de werknemers van de onderwijsinstelling en voor zover er voor deze werknemers een risicoanalyse werd uitgevoerd overeenkomstig artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, blijft de in het eerste lid, 1° bedoelde risico-analyse beperkt tot een aanvulling van deze risicoanalyse met de gegevens die in toepassing van artikel 3 van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 specifiek zijn voor de jongeren op het werk.

In dat geval worden de preventiemaatregelen die vastgesteld werden voor de werknemers van de onderwijsinstelling aangevuld met de preventiemaatregelen die specifiek zijn voor de jongeren op het werk, om te beantwoorden aan de verplichting bedoeld in het eerste lid, 2°.

Voor het uitvoeren van de in het eerste lid bedoelde verplichtingen doet de onderwijsinstelling een beroep op de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk van de onderwijsinstelling.

Art. 15.- Indien uit de resultaten van de risicoanalyse bedoeld in artikel 14 blijkt dat de kandidaat-stagiair moet onderworpen worden aan een type van gezondheidstoezicht of aan inenting, laat de onderwijsinstelling de voorafgaande gezondheidsbeoordeling of de inenting uitvoeren door de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van het departement of de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk waarop zij een beroep doet.

In dat geval bezorgt de onderwijsinstelling aan de werkgever een afschrift van het formulier voor de gezondheidsbeoordeling.

Art. 16.- De bepalingen van deze afdeling treden in werking op de datum bepaald door de Koning.

HOOFDSTUK IV: UITZENDARBEID

Koninklijk besluit van 19 februari 1997 tot vaststelling van maatregelen betreffende de veiligheid en de gezondheid op het werk van uitzendkrachten (B.S. 18.12.1997)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (2) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)

Omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 91/383/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 juni 1991 ter aanvulling van de maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van de werknemers met arbeidsbetrekkingen voor bepaalde tijd of uitzendarbeidsbetrekkingen

Artikel 1.- § 1. Dit besluit is van toepassing op de arbeidsbetrekking bedoeld bij hoofdstuk II van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers.

§ 2. Voor zover er in dit besluit niet wordt van afgeweken, zijn de bepalingen van het [koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)] en het gezondheidstoezicht op de werkplaatsen van toepassing.

Art. 2.- § 1. De gebruiker moet, vóór de terbeschikkingstelling van de uitzendkracht, aan het uitzendbureau een nauwkeurige omschrijving geven van de verlangde beroepskwalificatie en de specifieke kenmerken van de in te nemen werkpost, evenals van het resultaat van de aan het uit te voeren werk verbonden risico-evaluatie, bedoeld in artikel 28bis, § 3, a) van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming.

§ 2. De in § 1 bedoelde informatie wordt verstrekt voor elke in te nemen werkpost en voor elke uitzendkracht via de overeenkomst tussen gebruiker en uitzendbureau, bedoeld in artikel 17 van de voornoemde wet van 24 juli 1987.

De in § 1 bedoelde informatie wordt daarenboven verstrekt via een werkpostfiche voor de uitzendkracht die tewerkgesteld wordt op een werkpost in de zin van [de artikelen 2, 1°, 2°, 3° en 4° en 4, § 1 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)].

§ 3. De in § 2 bedoelde werkpostfiche moet met name de volgende elementen inzake de werkpost bevatten:

- 1° een beknopte en precieze beschrijving van de te verrichten werkzaamheden;
- 2° de opgave van de werkzaamheden of arbeidsomstandigheden die een specifiek blootstellingsrisico of -verbod inhouden;
- 3° de vermelding van de verplichtingen waaraan de uitzendkracht is onderworpen op grond van de risico's verbonden aan de werkpost, met name betreffende:

- a) het dragen van werkkleding en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen waarvan de aard nauwkeurig wordt omschreven;
- b) de verplichting tot [gezondheidstoezicht (2)].

Indien de uitzendkracht een risicopost bekleedt, moet de aard van de fysieke, chemische en biologische agentia waaraan hij kan worden blootgesteld worden vermeld, evenals de specifieke kenmerken van de veiligheidspost. Indien de uitzendkracht een post bekleedt waardoor hij aan een beroepsgebonden uitwendige belasting wordt blootgesteld, moet de aard van die belasting worden vermeld.

§ 4. De gebruiker dient het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en de arbeidsgeneesheer te raadplegen voor het opstellen van de in de § 3 bedoelde informatie.

Het comité voor Preventie en Bescherming op het werk wordt om advies gevraagd aangaande de in § 3 te verstrekken informatie.

Art. 3.- § 1. Het uitzendbureau brengt de in artikel 2 bedoelde informatie ter kennis van de uitzendkracht.

§ 2. Indien een onderzoek bij indienstneming nodig is, overhandigt het uitzendbureau aan de uitzendkracht een formulier tot aanvraag van een geneeskundig onderzoek bij indienstneming ten behoeve van de arbeidsgeneeskundige dienst van het uitzendbureau.

De in artikel 2 bedoelde informatie wordt bij de aanvraag gevoegd en aan het in artikel 7 bedoelde medisch dossier van de uitzendkracht toegevoegd.

§ 3. Bij elke tewerkstelling van de uitzendkracht bij een gebruiker vergewist het uitzendbureau zich van de geldigheid van de arbeidsgeschiktheid. Als de geldigheidsduur is verstreken, wordt de in § 2 bedoelde procedure herhaald.

De geldigheid van de arbeidsgeschiktheid en de geldigheidsduur worden vastgesteld aan de hand van [het formulier voor de gezondheidsbeoordeling zoals bedoeld in onderafdeling 1 van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op werknemers (2)].

§ 4. Bij [elke voorafgaande gezondheidsbeoordeling (2)] en bij het nazicht van de geldigheid van de arbeidsgeschiktheid moet de arbeidsgeneeskundige dienst van het uitzendbureau in het bezit zijn van de nodige informatie, inzonderheid door het centraal medisch dossier te raadplegen, zodat de arbeidsgeneesheer van deze dienst een duidelijk overzicht heeft van de risico's waaraan de uitzendkracht al is blootgesteld.

Art. 4.- Het uitzendbureau staat in voor de naleving van de reglementaire bepalingen betreffende de inenting.

Het uitzendbureau staat in voor de naleving van de bepalingen betreffende de moederschapsbescherming, met uitzondering van de maatregelen die de gebruiker moet nemen in toepassing van artikel 42, § 1 van de arbeidswet van 16 maart 1971.

Art. 5.- § 1. De gebruiker staat in voor de voorwaarden voor het verrichten van de arbeid wat betreft arbeidsveiligheid en -hygiëne, zodanig dat de uitzendkracht hetzelfde niveau van bescherming geniet als de andere werknemers van de onderneming.

§ 2. Alvorens een uitzendkracht begint aan enige activiteit, vergewist de gebruiker zich van de bijzondere beroepskwalificatie en -vaardigheden van de uitzendkracht.

Hij brengt hem eveneens op de hoogte van de specifieke risico's inzake veiligheid en gezondheid eigen aan zijn inrichting en van deze verbonden aan de in te nemen werkpost.

§ 3. Voor de uitvoering van een activiteit waarvan de evaluatie bedoeld in artikel 28bis, § 3, a) van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming op een risico voor de veiligheid en de gezondheid heeft gewezen, neemt de gebruiker de volgende specifieke maatregelen:

- 1° hij bezorgt de uitzendkracht de nodige informatie en veiligheidsinstructies om de risico's inzake veiligheid en gezondheid te ondervangen, met name die welke eigen zijn aan de werkpost;
- 2° hij brengt de uitzendkracht op de hoogte van de gevaarlijke toegangszones;
- 3° hij neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de uitzendkracht een voldoende en aangepaste opleiding krijgt overeenkomstig de bepalingen van artikel 28ter van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming;
- 4° hij zorgt voor de levering van de werkkleding en de gepaste persoonlijke beschermingsmiddelen en voor de reiniging, de herstelling en het behoud in normale, gebruiksklare staat ervan.

§ 4. De gebruiker houdt een lijst bij van alle tewerkgestelde uitzendkrachten, waarop inzonderheid hun naam en de ingenomen werkpost zijn vermeld.

Het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en de arbeidsgeneesheer worden door de gebruiker in kennis gesteld van de tewerkstelling van uitzendkrachten, voor zover zij die informatie nodig hebben om zich op adequate wijze van hun beschermings- en preventieactiviteiten ten behoeve van alle werknemers te kunnen kwijten.

§ 5. De gebruiker betreft het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en de arbeidsgeneesheer bij de in § 3 bedoelde specifieke maatregelen.

Art. 6.- De gebruiker gaat na of de uitzendkrachten medisch geschikt zijn bevonden om de in te nemen werkpost te bekleden.

Te dien einde bezorgt het uitzendbureau aan de arbeidsgeneesheer van de gebruiker de [formulieren voor de gezondheidsbeoordeling zoals bedoeld in onderafdeling 1 van afdeling 6 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)].

De gebruiker vergewist zich ervan dat zijn arbeidsgeneesheer de volgende taken verricht:

- 1° toezicht op de hygiëne van de arbeidsomstandigheden;
- 2° onderzoek van de werkpost die de uitzendkracht bezet of zal bezetten;
- 3° advies over een eventuele aanpassing van die werkpost;
- [4° gezondheidsbeoordeling naar aanleiding van een spontane raadpleging (2)].

Art. 7.- Voor iedere uitzendkracht wordt een centraal beheerd, medisch dossier opgesteld, dat overeenkomstig de bepalingen van artikel 146quinquies tot 146decies van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming de gegevens en conclusies bevat met betrekking tot de geneeskundige onderzoeken waaraan die werknemer onderworpen werd, alsook de informatie bedoeld in de artikelen 2, 3, § 4, en 6.

Het centraal beheer van de [gezondheidsdossiers (2)] wordt toevertrouwd aan de arbeidsgeneeskundige dienst aangeduid door het paritair comité voor de uitzendarbeid.

De arbeidsgeneeskundige diensten van de uitzendbureaus en van de gebruikers zijn ertoe gehouden, overeenkomstig de bepalingen van [artikel 88 van koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)], de vaststellingen en de kopieën van de resultaten van de door hen verrichte geneeskundige onderzoeken te zenden naar de arbeidsgeneeskundige dienst belast met het centraal beheer. De verzending geschiedt onder medische geheimhouding.

Art. 8.- De arbeidsgeneeskundige diensten van de uitzendbureaus voeren de taken uit die voorgeschreven zijn in titel II, hoofdstuk III, afdeling I van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, met uitzondering van die van de arbeidsgeneesheer van de gebruiker zoals die zijn bepaald in artikel 6.

Art. 9.- § 1. Voor iedere tewerkgestelde uitzendkracht, worden de kosten verschuldigd voor het centraal beheer van het [gezondheidsdossier (2)] betaald op de wijze bepaald door het paritair comité voor de uitzendarbeid.

§ 2. De uitzendbureaus storten, voor iedere tewerkgestelde uitzendkracht, aan de arbeidsgeneeskundige dienst belast met het geneeskundig toezicht op hun werknemers, een bijdrage die gelijk is aan een derde van wat verschuldigd is voor een werknemer bedoeld in [de artikelen 2, 1°, 3° en 4° en 44, 1° en 2° van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)].

§ 3. De gebruiker stort, voor iedere tewerkgestelde uitzendkracht, aan de arbeidsgeneeskundige dienst belast met het geneeskundig toezicht op zijn werknemers, een bedrag dat is vastgesteld in een overeenkomst met die arbeidsgeneeskundige dienst.

§ 4. De hiervoor genoemde betalingsverrichtingen zullen, twee jaar na de inwerkingtreding van dit koninklijk besluit, worden onderworpen aan een evaluatie door het Paritair Comité voor de Uitzendarbeid.

Art. 10.- Voor de toepassing van artikel 9, § 2 wordt rekening gehouden met het effectieve aantal uitzendkrachten dat is tewerkgesteld in het jaar voorafgaand aan dat waarvoor de bijdrage moet worden vastgesteld.

Het effectieve aantal uitzendkrachten wordt vastgesteld door middel van een jaargemiddelde dat verkregen wordt door het totale aantal aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid aangegeven dagen te delen door het aantal werkdagen, met afronding naar boven.

Art. 11.- Het is verboden uitzendkrachten tewerk te stellen voor het verrichten van de volgende werkzaamheden:

- 1° afbraak en verwijdering van asbest;
- 2° de werkzaamheden bedoeld in het koninklijk besluit van 14 januari 1992 houdende reglementering van begassing;
- 3° verwijdering van giftige afvalstoffen zoals bedoeld bij de wet van 22 juli 1974 op de giftige afval.

HOOFDSTUK V: WERKNEMERS BELAST MET HET MANUEEL HANTEREN VAN LASTEN

Koninklijk besluit van 12 augustus 1993 betreffende het manueel hanteren van lasten (B.S. 29.9.1993)

Gewijzigd bij:

- (1) koninklijk besluit van 28 augustus 2002 tot aanwijzing van de ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan (B.S. 18.9.2002)
- (2) koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (B.S. 16.6.2003)

Omzetting in Belgisch recht van de vierde bijzondere richtlijn 90/269/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 mei 1990 betreffende de minimum veiligheids- en gezondheidsvoorschriften voor het manueel hanteren van lasten met gevaar voor met name rugletsel voor de werknemers

Artikel 1.- De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de werkgevers en werknemers, zoals bepaald in artikel 28 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de besluiten van de Regent van 11 februari 1946 en 27 september 1947.

Art. 2.- In de zin van dit besluit wordt onder manueel hanteren van lasten verstaan, elke handeling waarbij een last door één of meer werknemers wordt vervoerd of ondersteund, zoals het optillen, neerzetten, duwen, trekken, dragen of verplaatsen van een last, en die vanwege de kenmerken ervan of ergonomisch ongunstige omstandigheden voor de werknemers gevaaren inhoudt, met name voor rugletsels.

Art. 3.- Het manueel hanteren van een last kan gevaar opleveren, met name voor rugletsel, in de volgende gevallen:

- 1° wanneer de last:
  - * te zwaar of te groot is;
  - * onhandig of moeilijk vast te pakken is;
  - * onstabiel is of de inhoud ervan kan gaan schuiven;
  - * zo ligt dat hij op een afstand van de romp of met voorovergebogen of verdraaide romp gehanteerd moet worden;
  - * door zijn vorm en/of consistentie, met name in geval van stoten, voor de werknemer letsels kan veroorzaken;
- 2° wanneer de lichamelijke inspanning:
  - * te groot is;
  - * slechts mogelijk is door een draaiende beweging van de romp;
  - * kan leiden tot een plotselinge beweging van de last;
  - * wordt uitgevoerd met het lichaam in onstabiele positie;
- 3° wanneer de taak één of meer van de volgende factoren vereist:
  - * er moeten lichamelijke inspanningen worden verricht die met name de wervelkolom te vaak of te langdurig belasten;

- * er zijn onvoldoende rust- of recuperatieperiodes;
  - * de lasten moeten over te grote afstanden worden opgetild, neergezet of gedragen;
  - * het werktempo wordt bepaald door een proces dat door de werknemer niet kan worden aangepast;
- 4° wanneer de kenmerken van de arbeidsplaats en van de arbeidsomstandigheden het gevaar doen toenemen, d.w.z. wanneer:
- * er niet genoeg ruimte is, met name in verticale richting, om het werk te verrichten;
  - * de bodem oneffen is, en dus gevaar oplevert voor struikelen, of glad is, zodat de werknemer erop kan uitglijden met het schoeisel dat hij draagt;
  - * de ruimte of de arbeidsplaats zodanig is dat de werknemer de lasten niet manueel kan hanteren op een veilige hoogte of in een gunstige houding;
  - * de bodem of de werkplek hoogteverschillen vertoont, zodat de last op verschillende hoogten moet worden gehanteerd;
  - * de bodem of het steunpunt instabiel is;
  - * de temperatuur, luchtvochtigheid of luchtcirculatie niet aangepast is.

Art. 4.- De werkgever is ertoe gehouden passende organisatorische maatregelen te nemen, passende middelen te gebruiken, of zulke middelen aan de werknemers te bezorgen, met name mechanische uitrustingen, om te voorkomen dat de werknemers lasten manueel moeten hanteren.

Art. 5.- Wanneer niet kan worden vermeden dat de werknemers lasten manueel moeten hanteren, oordeelt de werkgever, zo mogelijk vooraf, de veiligheids- en gezondheidsaspecten van het soort werk, waarbij hij inzonderheid let op de kenmerken van de last, bedoeld in artikel 3, 1°.

Art. 6.- Op grond van het resultaat van de beoordeling bedoeld in artikel 5 richt de werkgever de werkposten zodanig in dat het hanteren zo veilig en zo gezond mogelijk gebeurt, en ziet hij erop toe dat het gevaar van met name rugletsel voor de werknemer door passende maatregelen wordt vermeden of verminderd, waarbij inzonderheid rekening wordt gehouden met de kenmerken van de arbeidsplaats en de arbeidsomstandigheden en met de eisen van de taak bedoeld in artikel 3, 3° en 4°.

Art. 7.- De werkgever stelt het resultaat van de evaluatie en de maatregelen bedoeld in de artikelen 5 en 6, vast na het advies van de arbeidsgeneesheer, van het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en dat van het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen te hebben ingewonnen.

De werkgever neemt de maatregelen bedoeld in dit besluit, onverminderd de bepalingen van artikel 28bis van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming.

Art. 8.- De werknemers dienen in kennis te worden gesteld van alle maatregelen die, in toepassing van dit besluit, betreffende het manueel hanteren van lasten worden genomen. Zij dienen inzonderheid algemene indicaties en, telkens wanneer het mogelijk is, nauwkeurige inlichtingen te krijgen betreffende het gewicht van de last en het zwaartepunt of de zwaarste kant, wanneer het gewicht van de inhoud van een verpakking niet gelijk is verdeeld.

Art. 9.- Onverminderd de bepalingen van artikel 28ter van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming dienen zij bovendien nauwkeurige inlichtingen te krijgen:

- 1° over de manier waarop lasten gehanteerd moeten worden;

- 2° over de risico's die zij lopen wanneer de werkzaamheden technisch verkeerd worden uitgevoerd, rekening houdend met de bepalingen van artikel 3;
- 3° over de risico's die zij lopen ten gevolge van hun fysieke conditie en het dragen van verkeerde kleding, schoeisel of andere persoonlijke uitrusting en in geval van een onvoldoende of onaangepaste kennis of opleiding.

Art. 10.- Onverminderd de bepalingen van artikel 28ter van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming dient elke werknemer die in de zin van artikel 2 een manuele handeling uitvoert, met het risico op rugletsel, een adequate opleiding in het correct hanteren van lasten te krijgen.

Art. 11.- Voor de werknemers belast met het manueel hanteren van lasten met gevaar voor met name rugletsel, dient de werkgever erop toe te zien dat de volgende maatregelen worden genomen:

- 1° vooraleer aangesteld te worden aan het werk, moet de betrokken werknemer beschikken over een evaluatie van zijn gezondheidstoestand. Deze evaluatie omvat een onderzoek van het spierstelsel en beendergestel, en van de hart- en bloedvaten;
- 2° een nieuwe evaluatie dient ten minste om de drie jaar te gebeuren en dit zolang de aanstelling duurt. Voor de werknemers die 45 jaar zijn of ouder, moet die evaluatie elk jaar worden hernieuwd;
- [3° een gezondheidsdossier wordt voor elke werknemer opgemaakt in overeenstemming met de bepalingen van afdeling 8 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers (2)].

HOOFDSTUK VII: NACTARBEIDERS EN WERKNEMERS IN PLOEGENDIENST

Koninklijk besluit van 16 juli 2004 betreffende bepaalde aspecten van nacht- en ploegenarbeid die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (B.S. 9.8.2004)

Omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 93/104/EG van 23 november 1993 van de Raad van de Europese Unie, betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd

Artikel 1.- De bepalingen van dit besluit zijn van toepassing op de werkgevers, de werknemers en de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Art. 2.- Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° nachtarbeid: alle arbeid die tussen 20 en 6 uur wordt verricht;
- 2° nachtarbeider: iedere werknemer die nachtarbeid verricht of iedere werknemer die nachtprestaties verricht waarin zijn arbeidsregeling voorziet, in de zin van artikel 1 van het koninklijk besluit van 16 april 1998 tot uitvoering van de wet van 17 februari 1997 betreffende de nachtarbeid;
- 3° ploegenarbeid: elke regeling van de arbeid in ploegen, waarbij werknemers na elkaar op dezelfde werkplek werken, volgens een bepaald rooster, ook bij toerbeurt en al dan niet continu, met als gevolg dat de werknemers over een bepaalde periode van dagen of weken op verschillende tijden moeten werken;
- 4° werknemer in ploegendienst: iedere werknemer die volgens een dienstrooster in ploegenarbeid werkt;
- 5° Comité: het Comité voor preventie en bescherming op het werk, bij ontstentenis van een Comité, de vakbondsafvaardiging en bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging, de werknemers zelf overeenkomstig de bepalingen van artikel 53 van de voornoemde wet van 4 augustus 1996.

Art. 3.- § 1. Onverminderd de toepassing van artikel 8 van het koninklijk besluit van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, verricht de werkgever een risicoanalyse van alle nacht- en ploegenarbeid om te achterhalen welke nachtprestaties bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen voor de werknemer met zich meebrengen, en rekening houdend met de risico's inherent aan nacht- of ploegenarbeid.

§ 2. Om de prestaties te achterhalen die bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen met zich meebrengen moet de werkgever in zijn risicoanalyse volgende punten vaststellen, nader bepalen en evalueren:

- 1° de oorzaken en de graad van de verminderde waakzaamheid van de werknemer, die reeds zelf is verminderd omwille van de biologische desactivering tijdens de nacht;
- 2° de oorzaken en graad van de verhoging van de biologische activering, veroorzaakt door de nachtprestatie die bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen met zich meebrengt.

Een indicatieve lijst van de onder 1° en 2° bedoelde prestaties is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Art. 4.- § 1. Als uit de resultaten van de in artikel 3 bedoelde risicoanalyse blijkt dat een bepaalde nachtprestatie bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen met zich meebrengt, moet de werkgever maatregelen nemen door waarborgen in te bouwen, zoals:

- 1° zorgen voor een gezondheidstoezicht dat specifiek is afgestemd op de bijzondere risico's en op de lichamelijke of geestelijke spanningen bedoeld in artikel 3, § 2;
- 2° aanpassen van de werkposten op basis van ergonomische criteria;
- 3° de risico's inherent aan alle nacht- en ploegenarbeid in overweging nemende, de bijzondere risico's en de lichamelijke of geestelijke spanningen zo veel mogelijk beperken, rekening houdend met de toevoeging van die risico's en de samenvoeging van hun effecten.

§ 2. De door de werkgever te nemen maatregelen zoals bepaald in § 1 worden vooraf ter advies voorgelegd aan het Comité en maken integraal deel uit van het globaal preventieplan, zoals bedoeld in artikel 10 van het voornoemde koninklijk besluit van 27 maart 1998.

Art. 5.- De nachtarbeiders of de werknemers in ploegendienst zijn werknemers die een activiteit met welbepaald risico uitoefenen zoals bepaald in artikel 2, 3° van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Art. 6.- § 1. De werkgever onderwerpt de nachtarbeiders en de werknemers in ploegendienst aan een voorafgaande gezondheidsbeoordeling, zoals bedoeld in artikel 26 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers, alvorens zij voor nacht- of ploegenarbeid worden ingezet, waarbij hij nagaat of de individuele eigenschappen van de werknemer verenigbaar zijn met alle risico's waarmee nachtarbeid of ploegenarbeid gepaard gaat.

§ 2. De nachtarbeiders en de werknemers in ploegendienst bij wie de in artikel 3 bedoelde risicoanalyse geen andere risico's heeft aangetoond dan die waarmee nachtarbeid of ploegenarbeid gepaard gaat, worden om de drie jaar, of elk jaar indien het Comité het vraagt, aan een periodieke gezondheidsbeoordeling onderworpen, overeenkomstig de bepalingen van artikel 30 van het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

Indien deze werknemers 50 jaar zijn of ouder, kunnen zij elk jaar een periodieke gezondheidsbeoordeling vragen.

§ 3. Wanneer de in artikel 3 bedoelde risicoanalyse bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen heeft aangetoond, zoals bedoeld in artikel 3, § 2, wordt de periodieke gezondheidsbeoordeling jaarlijks verricht en met gerichte onderzoeken aangevuld.

Die gerichte onderzoeken bestaan in de opsporing van de vroegtijdige en omkeerbare effecten van de met nacht- en ploegenarbeid gepaard gaande schade zoals slaapstoornissen, neuropsychologische stoornissen, gastro-intestinale aandoeningen, cardio-vasculaire aandoeningen en fysieke vermoeidheid.

Art. 7.- De werkgever moet er via gepaste organisatorische maatregelen voor zorgen dat de diensten voor preventie en bescherming op het werk in voldoende mate beschikbaar zijn voor de nachtarbeiders en de werknemers in ploegendienst om die werknemers een graad van

bescherming van hun gezondheid te garanderen die is afgestemd op de aard van hun werk en gelijkwaardig is aan die van de andere werknemers.

Hij moet eveneens de nodige maatregelen nemen om die werknemers de passende eerste en dringende hulpverlening te verschaffen.

Art. 8.- De werkgever zorgt ervoor dat aan de nachtarbeider en de werknemer in ploegen-dienst informatie wordt verstrekt over:

- 1° de risico's waarmee nacht- of ploegenarbeid gepaard gaat, en over de bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen, bedoeld in artikel 3, § 2;
- 2° de maatregelen genomen bij toepassing van artikel 4;
- 3° de wijze waarop de beschikbaarheid van de diensten voor preventie en bescherming op het werk alsook de verstrekking van de eerste en dringende hulpverlening wordt georganiseerd.

INDICATIEVE LIJST VAN PRESTATIES EN TAKEN DIE BIJZONDERE RISICO'S OF LICHAAMELIJKE OF GEESTELIJKE SPANNINGEN MET ZICH MEEBRENGEN ZOALS BEDOELD IN ARTIKEL 3, § 2

1. Prestaties die de vermindering van waakzaamheid van de werknemers die nachtarbeid of ploegenarbeid verrichten verergeren:
  - * werkzaamheden die het gebruik van neurotoxische stoffen inhouden, het gebruik van vluchtige organische stoffen (solventen) en producten die deze bevatten (verven, inktten,...);
  - * taken uitgevoerd in omstandigheden die de monotonie verhogen (afwezigheid van collega's, gebrek aan verandering van activiteit, van visuele en geluidsstimulatie, productiewerkzaamheden,...) en die leiden tot verminderde waakzaamheid, in taken die een bijzondere waakzaamheid vereisen, of die telkens herhaald moeten worden en/of weinig gevarieerd zijn.
2. Prestaties die een verhoging vereisen van de biologische activering van de werknemer die nachtarbeid of ploegenarbeid verricht:
  - * werkzaamheden die belangrijke inspanningen vereisen en een belangrijke werklast met zich meebrengen, gemeten in watts (vanaf 410 watts: duwen en trekken van karretjes, grondwerken, tillen van zware lasten,...);
  - * werkzaamheden uitgevoerd in extreme koude of warme omgeving;
  - * werkzaamheden die snelle visuele inspanningen vergen of die een grondige aandacht vereisen (bewakers, verzorgend personeel, ambulanciers,...).

ARAB

**A l g e m e e n
r e g l e m e n t
voor de arbeids-
b e s c h e r m i n g**

TITEL Ibis

TOEPASSINGSGBIED

Artikel 28.- Onverminderd de bepalingen betreffende de mijnen, graverijen en ondergrondse groeven, zijn de bepalingen van de titels II, III en V van dit reglement van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

De bepalingen van de onderafdeling II van afdeling I van hoofdstuk III van titel II zijn van toepassing op de personen bedoeld in artikel 2, § 1, tweede lid, 1°, e), onder de voorwaarden en nadere regels bepaald door Ons.

Artikel 28bis tot 28septies.- *opgeheven bij KB van 27 maart 1998, art. 3*

TITEL II

ALGEMENE BEPALINGEN BETREFFENDE DE ARBEIDSHYGIËNE ALSMEDE DE VEILIGHEID EN DE GEZONDHEID VAN DE ARBEIDERS

HOOFDSTUK I: BEPALINGEN BETREFFENDE DE VEILIGHEID VAN DE ARBEIDERS

AFDELING I: BESCHERMING TEGEN AANRAKING MET WERKTUIGEN EN WERKTUIGDELEN

Artikel 29 tot 36. Opgeheven bij K.B. van 4 mei 1999

Artikel 37. Het werkvolk, dat in de nabijheid van in beweging zijnde machines of drijfwerken, die gevaar opleveren, dient te staan of te gaan, moet sluitende en geen losse kleren dragen.

Het is verboden zich in de onmiddellijke nabijheid der machines of drijfwerken op te schikken, van kleren te veranderen of deze neer te leggen.

Artikel 38. Opgeheven bij K.B. van 12 augustus 1993

AFDELING II: BEVEILIGING TEGEN WEGGESLINGERDE BROKKEN, SCHERVEN EN ANDERE KWETSENDE OF SCHADELIJKE AGENTIA

Artikel 39 en 40. Opgeheven bij K.B. van 4 mei 1999

Artikel 40bis. De transparante of lichtdoorlatende wanden, met name volledig glazen wanden, in de lokalen of in de omgeving van werkposten en wegen worden duidelijk aangegeven.

Zij zijn vervaardigd uit aangepaste veiligheidsmaterialen of op zodanige wijze van de werkposten en de wegen afgescheiden dat de werknemers niet met deze wanden in aanraking kunnen komen noch gewond kunnen raken wanneer zij breken.

Wanneer de transparante of lichtdoorlatende wanden niet uit veiligheidsmaterialen zijn vervaardigd en als het gevaar bestaat dat de werknemers gewond raken als een wand breekt, moeten deze wanden tegen indrukken worden beveiligd.

De ramen, bovenlichtvoorzieningen en ventilatievoorzieningen welke geopend kunnen worden, moeten door de werknemers veilig kunnen worden geopend, gesloten, geregeld en vastgezet.

In geopende stand mogen zij geen gevaar opleveren voor de werknemers.

Wanneer de transparante of lichtdoorlatende oppervlakken van deuren en poorten niet van veiligheidsmateriaal zijn vervaardigd en als het gevaar bestaat dat werknemers gewond raken als een deur of een poort breekt, moeten deze oppervlakten tegen indrukken worden beveiligd.

Op transparante deuren moet op ooghoogte een markering zijn aangebracht.

Klapdeuren en -poorten moeten transparant zijn of van transparante panelen zijn voorzien.

Schuifdeuren moeten voorzien zijn van een veiligheidssysteem waardoor zij niet uit hun rails kunnen lopen of omvallen.

Deuren en poorten die naar boven toe opengaan, moeten voorzien zijn van een veiligheidssysteem waardoor zij niet kunnen terugvallen.

Artikel 41. *Opgeheven bij K.B. van 4 mei 1999*

AFDELING III: VOORKOMING VAN HET VALLEN VAN WERKNEMERS EN BESCHERMING TEGEN VALLENDE VOORWERPEN

Artikel 41ter. Arbeidsplaatsen waar door de aard van het werk zones met valgevaar voor werknemers of gevaar voor vallende voorwerpen voorkomen, moeten, voor zover mogelijk, zijn uitgerust met voorzieningen die moeten beletten dat werknemers deze zones zonder toestemming betreden.

Er moeten adequate maatregelen worden getroffen om de werknemers die de gevarezone mogen betreden, te beschermen.

De gevarezones moeten duidelijk zichtbaar en overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk worden gemarkeerd.

Artikel 41quater. Vloeren van ruimten moeten vrij zijn van hobbels, putten of gevaarlijke hellingen; zij moeten vast, stabiel en slipvrij zijn.

Artikel 41quinquies. Ramen en bovenlichtvoorzieningen moeten zodanig in combinatie met de uitrusting zijn ontworpen of zijn uitgerust met zodanige voorzieningen dat zij kunnen worden schoongemaakt zonder gevaar voor de werknemers die dit werk verrichten en voor de werknemers die zich in en om het gebouw bevinden.

Deze bepaling is enkel van toepassing op de arbeidsplaatsen die na 31 december 1992 voor de eerste maal worden gebruikt alsmede op de wijzigingen, uitbreidingen, of verbouwingen van op 1 januari 1993 in gebruik zijnde arbeidsplaatsen, die vanaf de laatste genoemde datum worden uitgevoerd.

Artikel 42: Welputten, regenputten, kommen, vergaarbakken, openingen

De welputten, regenputten, kommen, vaten, vergaarbakken en om het even welke openingen, indien zij voor de arbeiders gevaren bieden, moeten behoorlijk bedekt en met stevig opgestelde leuningen, van minstens een meter hoog, omschut worden.

Hetzelfde geldt voor de deuren, vensters en andere in de muren aangebrachte openingen, waarvan de drempel op minder dan 70 cm boven de vloer langs binnen van het lokaal en op meer dan 1,50 m van de grond langs buiten is gelegen. Deze bepalingen zijn evenwel niet van toepassing op de openingen in de muren van de gebouwen dienend voor de land-, tuin- en bosbouwondernemingen. In deze ondernemingen zijn de openingen in de muren aan beide zijden voorzien van handvatten of van elk ander toestel dat toelaat er zich aan vast te houden.

Artikel 43: Trappen, bruggetjes, gaanderijen, platformen

De trappen zijn voorzien van stevige leuningen, aangebracht op een minimumhoogte van 0,75 m en aan de zijde waar er eventueel gevaar tot vallen bestaat.

Als de trappen breder zijn dan 1,50 m of als er aan beide kanten gevaar tot vallen bestaat, zijn aan beide kanten leuningen aangebracht.

De verplaatsbare trappen steunen zo dat ze niet kunnen omvallen of glijden. De lengte ervan is voldoende en de nodige maatregelen worden genomen om het personeel in staat te stellen in alle veiligheid van die trappen op de vloeren, waartoe ze toegang verlenen, te gaan of, omgekeerd, van die vloeren op de trappen.

De bruggetjes, gaanderijen en andere gelijkaardige verkeersmiddelen, alsmede de werksteigers mogen niet schommelen onder de invloed van de last; ze zijn voorzien van leuningen van ten minste 1 m hoog.

Artikel 43bis: Ladders

Art. 26 van het KB van 31/8/2005

Art. 43bis is opgeheven, maar de bepalingen blijven evenwel van kracht tot de arbeidsmiddelen die vóór 25/9/2005 werden ter beschikking gesteld van de werknemers, werden vervangen of aangepast overeenkomstig art. 24 van het KB van 31/8/2005

Het voor het vervaardigen van ladders gebruikte hout is van goede hoedanigheid, heeft lange vezels, is in volmaakte staat van bewaring, vrij van kloven of gebreken die de weerstand ervan kunnen verminderen.

De afstand tussen de sporten is dezelfde over de gehele lengte van de ladder. De afmetingen van de sporten zijn toereikend om er de voeten in alle veiligheid op te steunen.

Genagelde sporten zijn slechts toegelaten als ze rusten in groeven van voldoende diepte, in de bomen aangebracht. De ronde sporten zijn zodanig vastgehecht dat ze niet kunnen draaien in de bomen.

De ladders zijn opgesteld en hebben zulk een lengte dat het personeel in alle veiligheid van die ladders op de vloeren of stellingen, waartoe ze toegang verlenen, kan gaan of, omgekeerd, van die vloeren of stellingen op de ladders.

De ladders waarop het personeel kan verplicht zijn te gaan, te werken of te staan, bieden in al de delen ervan de vereiste stevigheids-, stabiliteits- en rigiditeitswaarborgen, rekening houdend met de lasten en spanningen waaraan ze kunnen zijn onderworpen.

Er zijn er ten minste twee daar waar het personeel tegelijkertijd omhoog en omlaag gaat.

Ze steunen zo dat ze niet kunnen omvallen.

Het glijden van de voeten van de ladders wordt belet, hetzij door het vastmaken van het bovenste of onderste gedeelte van de bomen, hetzij door gelijk welke antislipinrichting of door elke andere oplossing die even doeltreffend is.

De ladders met meer dan 25 sporten worden bovenaan vastgemaakt.

De hangladders worden met alle vereiste zorg bevestigd en zo dat het schommelen belet wordt.

Elk overdreven doorbuigen van de ladders wordt verhinderd.

De voet van de ladders rust op een voldoende weerstandbiedend oppervlak. Hij is gevrijwaard tegen elke stoot waardoor een ongeval kan veroorzaakt worden. Het verkeer aan de voet van de ladders en elke verrichting, welke een schok kan veroorzaken, waardoor ze kunnen worden verplaatst, worden belet.

Het is verboden de ladders op één van hun sporten te doen dragen, tenzij deze sport stevig genoeg is en zo in de bomen bevestigd is, dat zij niet kan draaien.

De uitspreiding van een dubbele ladder is behouden door twee uitspreidingsstaven of touwen met voldoende doorsnede, vastgemaakt aan de twee bomen van elke ladder.

De scharnieren bovenaan bieden alle veiligheidswaarborgen en worden geregeld nagezien.

De ladders worden goed onderhouden en op geregelde tussenpozen nagezien door een bevoegd persoon.

Het is verboden ladders te gebruiken, waaraan een sport ontbreekt of waarvan een sport gebroken, gespleten of los is. De defecte ladders worden onmiddellijk hersteld of vernietigd.

De ladders, gebruikt voor het werk bepaald in artikel 525 van dit reglement, worden slechts dan beschouwd als voldoende veiligheidswaarborgen biedend als:

1. ze voor de voeten een steun bieden waarvan de diepte vermeerderd met de vrije ruimte achter deze steun ten minste gelijk is aan 0,115 m en waarvan de breedte ten minste gelijk is aan 0,25 m;
2. ze voor de handen een stevige steun bieden;
3. ze onder het dek niet meer inspringen dan redelijkerwijze nodig is om de luikgaten niet te belemmeren;
4. ze in dezelfde richting verlengd zijn met inrichtingen die een stevige steun voor handen en voeten bieden en op de luikhoofden geplaatst zijn (bij voorbeeld klampen);
5. de inrichtingen waarvan sprake in 4. voor de voeten een steun bieden waarvan de diepte vermeerderd met de vrije ruimte achter deze inrichtingen ten minste gelijk is aan 0,115 m voor een breedte van ten minste 0,25 m;
6. ingeval er afzonderlijke ladders aangebracht zijn tussen de lager gelegen dekken, die ladders in de mate van het mogelijke in een lijn liggen met de ladder die van het bovendek vertrekt.

Als de ladders gebruikt worden in een onoverdekt schip, moet de ondernemer van het werk die ladders verstrekken. Ze zijn aan het bovenste gedeelte voorzien van haken of andere inrichtingen die toelaten ze stevig te bevestigen.

AFDELING IV: BEHANDELING, VERVOER EN OPSLAG VAN VOORWERPEN BINNEN DE INRICHTING

Artikel 44 en 44bis. *Opgeheven bij KB van 4 mei 1999*

Artikel 44ter

1. Het is verboden zich onder enige last te begeven opgeheven door middel van één of meerdere dommekrachten, vijzels of gelijkaardige toestellen, tenzij de last ondersteund is door een stabiele inrichting die niet kan inzakken.

2. De oppervlakken waarop elke dommekracht, vijzel of gelijkaardig toestel steun vindt, zowel erboven als eronder, moeten het omkantelen of het wegglijden ervan beletten en de volledige stabiliteit ervan verzekeren onder normale gebruiksomstandigheden.

Artikel 44quater. Wegen, met inbegrip van trappen, vaste ladders en laadplatforms, moeten zodanig zijn gelegen en berekend dat zij gemakkelijk, veilig en overeenkomstig hun bestemming door voetgangers of voertuigen kunnen worden gebruikt, en de werknemers die in de buurt van die wegen werken, geen enkel risico lopen.

Bij het bepalen van de afmetingen van voor verkeer van personen of goederen bestemde wegen, moet uitgegaan worden van het mogelijke aantal gebruikers en het soort van onderneming.

Wanneer op de wegen transportmiddelen worden gebruikt, moet er een voldoende veilige afstand voorzien worden voor de voetgangers.

De voor voertuigen bestemde wegen moeten op voldoende afstand van deuren, poorten, doorgangen voor voetgangers, gangen en trappen liggen.

Wanneer het gebruik en de uitrusting van de plaatsen zulks vereisen om de bescherming van de werknemers te garanderen, dient het tracé van de wegen duidelijk en overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk te zijn afgebakend.

Artikel 44quinquies. Roltrappen en rolpaden moeten veilig functioneren.

Ze zijn uitgerust met de noodzakelijke veiligheidsvoorzieningen.

Zij moeten gemakkelijk herkenbare en toegankelijke noodstopvoorzieningen hebben.

Artikel 44sexies. De laadplatforms moeten zijn afgestemd op de afmetingen van de te vervoeren ladingen.

Laadplatforms moeten over ten minste één uitgang beschikken.

Voor zover dat technisch mogelijk is, moeten laadplatforms die een bepaalde lengte overschrijden, aan beide uiteinden een uitgang hebben.

Laadplatforms moeten, binnen de grenzen van het mogelijke, een zodanige veiligheid bieden dat de werknemers niet kunnen vallen.

Artikel 44septies. In de onmiddellijke nabijheid van poorten die hoofdzakelijk voor het verkeer van voertuigen zijn bestemd, moeten zich, tenzij de doorgang voor voetgangers veilig is, deuren voor voetgangers bevinden die voortdurend vrij moeten blijven en die duidelijk zichtbaar en overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk gemarkeerd zijn.

Artikel 44octies. Voor de arbeidsplaatsen die reeds vóór 1 januari 1993 in gebruik werden genomen en die niet aanzienlijk werden verbouwd na 31 december 1992, is het toegelaten de veiligheid van de wegen te verzekeren door aangepaste maatregelen, andere dan deze voorzien in artikel 44quater en artikel 44septies.

Artikel 45. Er zullen noodzakelijke voorzorgen worden genomen ten einde op de vervoerswegen ongevallen te verhinderen.

De sporen en zijsporen zullen op een vaste grond worden aangelegd.

Ten minste langs één zijde van de sporen zal er tussen de weg en de wanden van de voertuigen een vrije ruimte van 50 cm breedte bestaan, tenzij er op elke tien meter schuilplaatsen van 50 cm diepte op 60 cm breedte voorhanden zijn.

De wegen langs de sporen zullen goed onderhouden en vrijgehouden worden om elke versper- ring te vermijden waardoor ongevallen zouden kunnen gebeuren. Er zal generlei opslagplaats van materiaal of van om het even welke voorwerpen ook op minder dan 50 cm afstand van de wanden der voertuigen mogen aangelegd worden.

De draaiende platen en andere dergelijke toestellen zullen buiten de rangeerverrichtingen goed vastgezet worden.

Artikel 46. De voertuigen en de remmen er van zullen steeds in goede staat van werking worden gehouden.

Elk voertuig dat beschadigd werd en waardoor er een ongeval zou kunnen gebeuren, zal onmiddellijk aan het verkeer worden onttrokken.

De treinen zullen een voldoende aantal wagens met remmen bevatten en deze zullen doelmatig over de lengte van de trein verdeeld zijn om het konvooi met de gewenste spoed te kunnen doen stoppen.

De voertuigen waarop een remmer moet plaats nemen zullen voorzien zijn van een platform of van een andere inrichting waarop hij in volle veiligheid zal kunnen staan.

De voertuigen met beweeglijke bakken zullen derwijze gebouwd worden dat zij niet onver- wachts kunnen omslaan.

Artikel 47. De niet van remmen voorziene voertuigen mogen slechts tot staan gebracht wor- den met goed zichtbare remschoenen of klemmen met handvatten.

Deze toestellen worden in voldoende aantal ter beschikking van het personeel gesteld, op behoorlijk gekozen plaatsen langs de sporen. Hefbomen, knuppels of andere voorwerpen mogen niet als remmen worden aangewend en mogen niet tijdens het rijden tussen de spaken van de wielen gestoken worden.

De rijtuigen die geladen of gelost worden, worden onbeweeglijk gemaakt met behulp van remmen, remschoenen of klemmen, met uitsluiting van alle andere niet daartoe speciaal bestemde voorwerpen.

Het is verboden rijtuigen, waarop of waaromtrent personeel aan het werk is, hetzij recht- streeks, hetzij door stoten, in beweging te brengen zonder voorafgaande verwittiging.

Op de hellende vlakken, wordt gebruik gemaakt van remmen met doelmatige en zoveel moge- lijk geleidelijk toenemende werking.

De rijtuigen worden voorzien van een automatisch remtoestel en van een koppeling, waardoor elk gevaar voor toevallig loskomen vermeden wordt.

Artikel 48. Het is verboden het personeel tussen de rijtuigen van een trein te laten gaan, vooraleer deze volledig stilstaat.

De aangestelden voor het kantelen, waken er over dat niemand kan getroffen worden door de kantelende rijtuigen of door de uitgestorte materialen.

Een aangestelde baanopzichter geeft de nodige signalen op de overwegen van het verkeer en langs de baan, wanneer de treinen achteruitgedreven worden.

Het is verboden een rijtuig achteruit te drijven door een stuk hout of metaal, dat van het rijtuig, door te vallen, glijden of breken kan losraken, tussen dit rijtuig en de locomotief te plaatsen.

Goed zichtbare opschriften vestigen de aandacht op de plaatsen waar ongevallen kunnen gebeuren en het naderen van voertuigen wordt er door op een voldoende afstand waarneembare signalen aangekondigd.

De vertrek- en aankomstpunten der hellende vlakken worden van een doeltreffend signalisatiesysteem voorzien, waarvan de werking automatisch of door een daartoe aangestelde persoon wordt verzekerd.

Zodra de nacht valt en bij mist, dragen de locomotieven of de rollende treinen een wit licht langs vóór en een rood licht langs achter. De aanhakers en wisselwachters worden bovendien voorzien van handlantaarns.

Artikel 49. De voertuigen mogen niet dienen om het personeel te vervoeren tenzij deze voor dit gebruik speciaal zijn ingericht.

Elk vervoer van personen per luchtbak is ten strengste verboden, met uitzondering voor het smeren en het nakijken van de lijn.

In dergelijk geval zullen er voorzorgen worden genomen om elk losgaan van de bak onmogelijk te maken.

Het afrijden zal slechts mogen geschieden na waarschuwing en toelating van de eindstations en tussenstations.

Het vervoer van het personeel op voertuigen van de hellende vlakken of door middel van de voor het vervoer van wagentjes met materiaal bestemde hijstoestellen is verboden, tenzij er met het oog op dit vervoer bijzondere maatregelen werden getroffen.

Het verkeer van het personeel langs de hellende vlakken of het oversteken ervan zal tijdens het rijden van de voertuigen verboden zijn.

De werkplekken en de verkeersplaatsen zullen doeltreffend beschermd worden tegen de gevaren die uit het vervoer kunnen ontstaan.

Artikel 49bis. *Opgeheven bij KB van 4 mei 1999*

Artikel 50. Om het instorten van opeengestapelde koopwaren te verhinderen zullen er door de omstandigheden aangewezen voorzorgen genomen worden; de zakken zullen methodisch worden opeengestapeld, hetzij door afwisselende lagen van in de lengte en in de breedte geplaatste zakken, hetzij door opeenvolgende kleiner wordende lagen waardoor een pyramidevorm verkregen wordt.

Het opeenstapelen en het opslaan van materialen geschieden zodanig dat de stabiliteit verzekerd is.

De opeengestapelde vaten zullen door gepaste middelen worden vastgezet.

Artikel 51. Er zullen speciale maatregelen getroffen worden om de ongevallen te vermijden welke door het vervoer van bijtende, brandende of schadelijke stoffen zouden kunnen veroorzaakt worden.

Artikel 51bis. De bepalingen van de artikelen 45 tot 49 zijn in de land-, tuin- en bosbouwondernemingen slechts toepasselijk op het vervoer per spoor binnen de lokalen.

AFDELING IVbis: ARBEIDSPLAATSEN IN OPEN LUCHT

Artikel 51ter1. Werkposten, wegen en andere locaties of installaties in de open lucht die zich op het bedrijfsterrein bevinden waar werknemers werkzaam zijn, moeten zodanig zijn ontworpen of aangepast dat het verkeer van voetgangers en voertuigen er veilig kan plaatsvinden.

Artikel 51ter2 § 1. De voorschriften van de artikelen 44quater, 44quinquies, 44sexies en 44octies zijn eveneens van toepassing op de belangrijkste wegen op het bedrijfsterrein die leiden naar vaste werkposten, op de voor het periodieke onderhoud en de geregelde bewaking van de installaties van de onderneming gebruikte wegen, alsmede op de laadplatforms.

§ 2. Bovendien zijn de bepalingen van artikel 44quater van overeenkomstige toepassing op de arbeidsplaatsen in open lucht.

Artikel 51ter3. Wanneer er onvoldoende daglicht is, worden arbeidsplaatsen in de open lucht behoorlijk verlicht door middel van kunstlicht.

Artikel 51ter4. Wanneer werknemers tewerkgesteld zijn op werkposten in de open lucht worden deze, in de mate van het mogelijke, zodanig ingericht dat de betrokken werknemers:

- beschermd zijn tegen ongunstige weersomstandigheden en, zo nodig, tegen vallende voorwerpen;
- niet zijn blootgesteld aan schadelijke geluidsniveaus noch aan schadelijke invloeden van buiten van bijvoorbeeld gas, stoom, stof;
- bij gevaar hun werkpost snel kunnen verlaten of snel kunnen worden geholpen;
- niet kunnen uitglijden of vallen.

AFDELING IVter: STABILITEIT EN STEVIGHEID VAN DE GEBOUWEN

Artikel 51ter5. De gebouwen waarin zich arbeidsplaatsen bevinden, moeten structuren hebben en een stevigheid vertonen die zijn afgestemd op het gebruik dat ervan wordt gemaakt, in overeenstemming met de regels van goed vakmanschap.

AFDELING V: VOORZORGEN TEGEN BRANDGEVAAR, ONTPLOFFINGEN EN DE TOEVALLIGE ONTSNAPPING VAN SCHADELIJKE OF ONTVLAMBARE GASSEN

Artikel 52.1 - Algemeenheden

1.1. Onverminderd de andere wettelijke of reglementaire bepalingen ter zake, en onverminderd de bijzondere voorwaarden die bij de vergunningsbesluiten waarvan sprake in titel I van dit reglement kunnen opgelegd worden neemt de werkgever de nodige maatregelen door de omstandigheden aangewezen om:

- a. brand te voorkomen;

- b. ieder begin van brand snel en doeltreffend te bestrijden;
- c. in geval van brand:
  - te waarschuwen en alarm te geven;
  - de veiligheid van de personen te verzekeren en zo nodig voor hun snelle en gevaar-loze ontruiming te zorgen;
  - onmiddellijk de gemeentelijke of gewestelijke brandweer te verwittigen.

1.2. De graad van weerstand tegen brand bedoeld in dit reglement is bepaald bij de norm NBN 713.020/1968 betreffende de weerstand tegen brand van de bouwelementen.

1.3. Op aanvraag van de burgemeester of de bevoegde ambtenaar, is de werkgever verplicht het bewijs te leveren dat de bepalingen van de artikelen 52.3. en 52.7. nageleefd zijn wat het gedrag bij brand van bouwelementen betreft (kolommen en balken van het geraamte, muren, wanden, vloeren, zolderingen, valse zolderingen, trappen, deuren).

Indien hij dat bewijs niet kan leveren, is hij verplicht een schriftelijke en door hem ondertekende beschrijving te geven van de samenstelling van elk van de bouwelementen waarvoor het voormelde bewijs niet kan geleverd worden.

Artikel 52.2 - Classificatie

Voor de toepassing van de bepalingen van dit artikel, worden de lokalen in drie groepen ingedeeld:

2.1. De eerste groep omvat de lokalen waarin opgestapeld of dagelijks aangewend worden:

2.1.1. ontvlambare vloeistoffen waarvan het ontvlammingspunt lager is dan of gelijk is aan 21°C, in een hoeveelheid die groter is dan of gelijk is aan 50 l, met uitzondering van de ontvlambare vloeistoffen die zich in de voedingshouders van voertuigen bevinden;

2.1.2. ontvlambare vloeistoffen waarvan het ontvlammingspunt groter is dan 21°C maar geen 50°C overtreft, in een hoeveelheid die groter is dan of gelijk is aan 500 l;

2.1.3. zeer ontvlambare vaste stoffen of stoffen die, wanneer ze in aanraking komen met water, brandbare gassen vrijmaken, in een hoeveelheid die groter is dan of gelijk is aan 50 kg, zoals celluloiden, calciumcarbide, magnesium en natrium;

2.1.4. brandbare samengeperste, vloeibaar gemaakte of opgeloste gassen, in een hoeveelheid die groter is dan of gelijk is aan 300 l, dit volume zijnde het waterinhaltsvermogen van de recipiënten waarin ze zijn opgeslagen.

De eerste groep omvat eveneens:

2.1.5. de lokalen waarin een ontplofbare atmosfeer kan ontstaan tijdens de normale werking van de installaties;

2.1.6. in de winkels voor kleinhandel, de verkooplokalen, evenals de eraan grenzende lokalen die als warenopslagplaats dienen en die samen een totale oppervlakte hebben gelijk aan of groter dan 2.000 m², de oppervlakte ingenomen door toonbanken en andere meubelen inbegrepen.

2.2. De tweede groep omvat de lokalen waarin opgestapeld of dagelijks aangewend worden:

2.2.1. ontvlambare vloeistoffen waarvan het ontvlammingspunt groter is dan 50°C maar 100°C niet overtreft, in een hoeveelheid die groter is dan of gelijk is aan 3.000 l;

2.2.2. stoffen die kunnen branden wanneer ze in aanraking komen met een vlam en de brand snel kunnen doen uitbreiden, in een hoeveelheid die groter is dan of gelijk is aan 1.000 kg, zoals katoenweefsels, papierafval, droog stro, vette vodden;

2.2.3. vaste stoffen die snel kunnen branden en onder invloed van de warmte giftige gassen of belangrijke hoeveelheden rook kunnen voortbrengen, zoals sommige weefsels en voorwerpen in synthetische stoffen, in een hoeveelheid die groter is dan 1.000 kg;

2.2.4. vaste brandbare stoffen, zoals riemen of rollen papier, karton, natuurlijke- of kunstrubber, bewerkt of niet, stoffen, andere dan deze in wol en die niet elders vermeld zijn, textielvezels andere dan wol, in een hoeveelheid die groter is dan 10.000 kg.

2.3. de derde groep omvat de andere lokalen.

Artikel 52.3 - Bouw

3.1. Eerste groep - Op 1 juni 1972 bestaande of in opbouw zijnde gebouwen.

3.1.1. De lokalen van de eerste groep ingericht in deze gebouwen beantwoorden aan de volgende voorschriften:

a. de trappen, muren, wanden, vloeren, zolderingen en valse zolderingen van deze lokalen hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur of zijn gebouwd uit metselwerk, beton of andere onbrandbare materialen.

De vorige bepalingen zijn niet van toepassing op het dakwerk, noch in het algemeen, als de veiligheid tegenover andere zeer ernstige risico's het vereist;

b. deuren met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur, zijn aangebracht in de deuropeningen van de muren en wanden die de lokalen van de eerste groep scheiden van de rest van het gebouw.

Deuren uit hout en aan weerszijden bedekt met staalplaat zijn toegelaten.

Deze deuren sluiten automatisch. Ze zijn van geen enkel toestel voorzien dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden.

In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., zijn de voorgaande bepalingen bovendien van toepassing op de deuropeningen van de muren en wanden die de verkooplokale scheiden van de lokalen die grenzen aan de verkooplokale en als warenopslagplaats dienen.

3.1.2. In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., en die ten minste drie verdiepingen boven de benedenverdieping tellen:

a. is elke niet-mechanische trap, nodig om te voldoen aan de bepalingen opgenomen in 52.5., ingericht in een trappenhuis van het gebouw gescheiden door muren uit metselwerk of beton zonder enige andere opening dan de toegangsopeningen;

b. is elke personen-, goederen-, dossier- en bordenlift ingericht in een koker die volledig gesloten is, de toegangsopeningen uitgezonderd. De muren van de koker zijn gebouwd uit metselwerk of beton.

Als meerdere personen-, goederen-, dossier- of bordenliften in een batterij gegroepeerd zijn, dan moet niet elk van deze toestellen ingesloten zijn in een koker zoals bepaald bij vorig lid, op voorwaarde dat de batterij en haar borderessen het zijn;

c. zijn de toegangen tot deze trappenhuisen en kokers voorzien van deuren met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur.

Deuren uit hout en aan weerszijden bedekt met staalplaat zijn toegelaten.

- d. sluiten de deuren van de trappenhuizen automatisch en zijn ze van geen enkel toestel voorzien dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden;
- e. de bepalingen opgenomen in 3.1.2. zijn niet van toepassing op de trappen die de verscheidene niveaus van eenzelfde verdieping verbinden.

3.2. Tweede groep - Op 1 juni 1972 bestaande of in opbouw zijnde gebouwen.

De lokalen van de tweede groep opgericht in deze gebouwen beantwoorden aan de volgende voorschriften:

- trappen, muren en wanden van deze lokalen hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur of zijn gebouwd uit metselwerk, beton of andere onbrandbare materialen.
- dit geldt eveneens voor de vloeren en zolderingen van die lokalen als ze respectievelijk boven of onder andere lokalen gelegen zijn.
- de vorige bepalingen zijn niet van toepassing als de veiligheid tegenover andere zeer ernstige risico's het vereist.

3.3. Eerste groep - Gebouwen waarvan de bouw is aangevangen na 1 juni 1972.

3.3.1. De lokalen van de eerste groep moeten gelegen zijn in gebouwen, waarvan de dragende elementen, muren, wanden, vloeren, zolderingen, valse zolderingen en trappen voldoen aan de volgende bepalingen:

- a. de dragende elementen (dragende muren en dragende vloeren, kolommen en balken van het geraamte) hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste twee uur. Deze bepaling is niet van toepassing op de dragende elementen van gebouwen zonder verdieping.
De dragende elementen van gebouwen met slechts één verdieping boven de benedenverdieping hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur;
- b. de muren, wanden, vloeren en zolderingen die geen dragende elementen zijn, en de balken van het dakwerkgeraamte, hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur;
- c. de valse zolderingen zijn onbrandbaar of op beide zijden bedekt met een onbrandbare bekleding en hun ophangingselementen zijn onbrandbaar;
- d. de trappen zijn uit metselwerk, beton of andere onbrandbare materialen.

De vorige bepalingen zijn niet van toepassing als de veiligheid tegenover andere zeer ernstige risico's het vereist.

Als het gedeelte van het gebouw, dat de lokalen van de eerste groep omvat, van de rest van het gebouw gescheiden is door muren, wanden, vloeren en zolderingen, die geen enkele opening vertonen of slechts openingen vertonen afgesloten door een veiligheidsas, voorzien van twee deuren met elk een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur en ten minste twee meter van elkaar verwijderd, moet alleen dit gedeelte voldoen aan de bepalingen van het eerste lid.

De muren, wanden, vloeren en zolderingen, die de scheiding en de sassen vormen, hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste twee uur.

De deuren van de sassen, sluiten automatisch. Ze zijn van geen enkel toestel voorzien dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden.

3.3.2. De lokalen van de eerste groep zijn van de rest van het gebouw gescheiden door muren, wanden, vloeren en zolderingen, met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een uur, en waarin enkel de openingen onontbeerlijk voor de exploitatie en voor de veiligheid aangebracht zijn.

3.3.3. Deuren met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur, zijn aangebracht in de deuropeningen van de muren en wanden bedoeld in de bepalingen opgenomen in 3.3.2.

Deze deuren sluiten automatisch. Ze zijn van geen enkel toestel voorzien dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden.

In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., zijn de bepalingen van het eerste en tweede lid bovendien van toepassing op de deuropeningen van de muren en wanden die de verkooplokale scheiden van de eraan grenzende lokalen die als warenopslagplaats dienen.

3.3.4. In winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., en die ten minste drie verdiepingen boven de benedenverdieping tellen:

- a. is elke niet-mechanische trap, nodig om te voldoen aan de bepalingen opgenomen in 52.5., ingericht in een trappenhuis, van het gebouw gescheiden door muren zonder enige andere opening dan de toegangsoeningen. Deze muren hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste twee uur;
- b. is elke personen-, goederen-, dossier- en bordenlift ingericht in een koker die volledig gesloten is, de toegangsoeningen uitgezonderd. De muren van de koker hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste twee uur.
Als meerdere personen-, goederen-, dossier- of bordenliften in een batterij gegroepeerd zijn, dan moet niet elk van deze toestellen ingesloten zijn in een koker zoals bepaald bij vorig lid, op voorwaarde dat de batterij en haar borderessen het zijn;
- c. zijn de toegangen tot deze trappenhuizen en kokers voorzien van deuren met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur;
- d. sluiten de deuren van de trappenhuizen automatisch en zijn ze van geen enkel toestel voorzien dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden;
- e. zijn de bepalingen opgenomen in 3.3.4. niet van toepassing op de trappen die de verscheidene niveaus van eenzelfde verdieping verbinden.

3.4. Tweede groep - Gebouwen waarvan de bouw is aangevangen na 1 juni 1972.

3.4.1. De lokalen van de tweede groep moeten gelegen zijn in gebouwen waarvan de dragende elementen en de trappen voldoen aan de volgende bepalingen:

- a. de dragende elementen (dragende muren en dragende vloeren, kolommen en balken van het geraamte) hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste twee uur.
Deze bepaling is niet van toepassing op de dragende elementen van gebouwen zonder verdieping.

De dragende elementen van gebouwen met slechts één verdieping boven de benedenverdieping hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur;

- b. de trappen zijn uit metselwerk, beton of andere onbrandbare materialen.

De vorige bepalingen zijn niet van toepassing op het dakwerk noch, in het algemeen, als de veiligheid tegenover andere zeer ernstige risico's het vereist.

Als het gedeelte van het gebouw, dat de lokalen van de tweede groep omvat, van de rest van het gebouw gescheiden is door muren, wanden, vloeren en zolderingen, die geen enkele opening vertonen of slechts openingen vertonen afgesloten door deuren met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur, moet alleen dit gedeelte voldoen aan de bepalingen van het eerste lid.

De muren, wanden, vloeren en zolderingen die de scheiding vormen hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een uur.

De deuren sluiten automatisch. Ze zijn voorzien van geen enkel toestel dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden.

3.4.2. De lokalen van de tweede groep zijn van de rest van het gebouw gescheiden door muren, wanden, vloeren en zolderingen met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur.

Artikel 52.4 - Toegang

4.1. De deuren die naar buiten leiden moeten, wanneer de lokalen bezet zijn, op elk ogenblik kunnen geopend worden met het oog op de ontruiming van de inrichting en de doorgang van de hulpdiensten.

4.2. De private wegen die naar die deuren leiden moeten vrij blijven.

Artikel 52.5 - Uitgangswegen en ontruiming

5.1. De plaats, de verdeling en de breedte van de trappen, uitgangswegen, uitgangen, deuren en wegen die er naartoe leiden moeten een snelle en gemakkelijke ontruiming van de personen toelaten.

In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., hebben de bovenbedoelde wegen geen gedeeltes in zigzag.

5.2. De lokalen die op bovenverdiepingen of in de kelderverdiepingen gelegen zijn moeten door ten minste één trap bediend worden, niettegenstaande het bestaan van elk ander toegangsmiddel.

5.3. De breedte van de trappen, uitgangswegen, uitgangen en wegen die er naar toe leiden moet gelijk zijn aan of groter zijn dan 0,80 m.

De voorgaande bepaling is niet van toepassing op de doorgangen die bestaan tussen de kassa's van de winkels voor kleinhandel, van het type zelfbediening.

Ze is evenmin van toepassing op de op 1 juni 1972 bestaande of in opbouw zijnde gebouwen, wat de breedte van de trappen betreft. In deze gebouwen moet deze gelijk zijn aan of groter zijn dan 0,70 m.

De breedte van de deuren moet gelijk zijn aan of groter zijn dan 0,70 m.

5.4. De uitgangswegen, uitgangen, deuren en wegen die er naartoe leiden moeten een totale breedte hebben die ten minste gelijk is, in centimeters, aan het aantal personen die ze moeten gebruiken om de uitgangen van het gebouw te bereiken.

De trappen moeten een totale breedte hebben die ten minste gelijk is, in centimeters, aan dat getal vermenigvuldigd met 1,25 indien ze afdalen naar de uitgang en vermenigvuldigd met 2 indien ze er naar opstijgen.

Het berekenen van deze breedten moet gesteund zijn op de onderstelling dat, bij het verlaten van het gebouw, alle personen van een verdieping samen de naburige verdieping vervoegen en dat deze al ontruimd is als zij er aankomen.

Onder deze personen worden niet alleen het personeel van de onderneming verstaan maar eveneens de bezoekers, de klanten en de andere personen die deze trappen, uitgangswegen, uitgangen en wegen die er naar toe leiden, moeten gebruiken.

Wanneer het aantal van deze personen niet met voldoende benadering kan vastgesteld worden, stelt het bedrijfshoofd dit aantal onder zijn eigen verantwoordelijkheid vast.

In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., wordt het aantal van de bij dit artikel bedoelde personen als volgt bepaald:

- kelderverdieping: 1 persoon per 6 m² totale oppervlakte;
- gelijkvloers: 1 persoon per 3 m² totale oppervlakte;
- andere verdiepingen: 1 persoon per 4 m² totale oppervlakte.

5.5. De lokalen van de eerste groep, de lokalen waarin gewoonlijk ten minste honderd personen vertoeven en de verdiepingen waar gewoonlijk ten minste honderd personen vertoeven, moeten ten minste over twee afzonderlijke uitgangen beschikken.

Hetzelfde geldt voor het gelijkvloers en alle verdiepingen van de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6.

Deze groep is echter niet van toepassing op de lokalen van de eerste groep die uitsluitend als opslagplaats dienen.

5.6. De verdiepingen waar gewoonlijk ten minste honderd personen vertoeven moeten met het gelijkvloers verbonden zijn door ten minste twee afzonderlijke trappen.

Hetzelfde geldt voor elke verdieping van de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6.

5.7. De lokalen waarin gewoonlijk ten minste vijfhonderd personen vertoeven en de verdiepingen waar gewoonlijk ten minste vijfhonderd personen vertoeven moeten ten minste over drie afzonderlijke uitgangen beschikken.

5.8. De verdiepingen waar gewoonlijk ten minste vijfhonderd personen vertoeven moeten met het gelijkvloers verbonden zijn door ten minste drie afzonderlijke trappen.

5.9. Het is verboden om het even welke voorwerpen die de doorgang kunnen belemmeren te plaatsen in de trappen, uitgangswegen, uitgangen, nooduitgangen en wegen die er naar toe leiden of de nuttige breedte ervan te verminderen.

5.10. Wat de op 1 juni 1968 bestaande of in opbouw zijnde gebouwen betreft, moeten buitentrappen of buitenbrandladders aangebracht zijn, wanneer het aantal uitgangen of de afmetin-

gen van de uitgangswegen onvoldoende zijn en het materieel onmogelijk blijkt er binnen het gebouw in te richten.

5.11. De plaats van elke uitgang en van elke nooduitgang, nodig om te voldoen aan de bepalingen van artikel 52.5., evenals de richting van de wegen, doorlopen en trappen die naar deze uitgangen leiden, worden aangeduid door de reddingsborden die voldoen aan de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk.

In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., worden de in voorgaand lid vermelde borden bovendien op de grond of ter hoogte van de grond aangebracht.

5.12.

a. Uitgangsdeuren van de lokalen van de eerste groep.

Deze deuren moeten in de richting van de uitgang of in beide richtingen opendraaien.

b. Deuren van de nooduitgangen.

De deuren van de nooduitgangen moeten in de richting van de uitgang draaien. Zij mogen niet op zodanige wijze vergrendeld worden dat zij niet gemakkelijk en onmiddellijk kunnen worden geopend door iedereen die ze in geval van nood zou moeten gebruiken.

Schuifdeuren en draaideuren mogen niet als deuren van nooduitgangen gebruikt worden. Deze bepalingen zijn van toepassing op de gebouwen die in opbouw zijn of gebouwd worden na 1 januari 1993, alsmede op de gebouwen die voor die datum gebouwd zijn en die het voorwerp hebben uitgemaakt van een wijziging, een uitbreiding of een omvorming na 1 januari 1993.

Deze bepalingen zijn eveneens van toepassing op de gebouwen die op 1 januari 1993 in gebruik zijn en waartoe lokalen van de eerste groep behoren of wanneer de kenmerken van de arbeidsplaats, de omstandigheden of een risico zulks vereisen.

5.13. De deuren in de uitgangswegen die twee uitgangen verbinden moeten in beide richtingen opendraaien.

5.14. De draaideuren en de draaipaaltjes, zelfs in de binnen gelegen uitgangswegen geplaatst, zijn slechts toegelaten als aanvulling van de deuren en doorgangen die vereist zijn in toepassing van de bepalingen vervat in punt 5 van dit artikel.

5.15. De draaideuren zijn in elk geval verboden in de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6.

5.16. Elke deur met automatische sluitinrichting die niet gemakkelijk met de hand kan geopend worden, moet uitgerust zijn met een inrichting die zodanig werkt dat, wanneer de energiebron die de deur in werking stelt wegvalt, de deur automatisch opendraait en de totale breedte van de deuropening vrijmaakt.

Het gebruik van automatische schuifdeuren is slechts toegelaten voor de uitgangen die rechtstreeks buiten uitgeven.

De bepalingen van 5.16. zijn niet van toepassing op de branddeuren en op de liftdeuren.

5.17. De vleugels van de glazen deuren moeten een merkteken dragen dat toelaat zich reken-schap te geven van hun aanwezigheid.

5.18. De hellende vlakken waarvan de helling groter is dan tien ten honderd en de mechanisch bewogen trappen (roltrappen) worden niet in aanmerking genomen bij het berekenen van het

aantal en de breedte van de trappen die noodzakelijk zijn in toepassing van de bepalingen vervat in punt 5 van dit artikel.

5.19. Iedere trap die mechanisch wordt bewogen moet onmiddellijk kunnen worden stilgelegd door twee bedieningsinrichtingen, de ene aan de bovenzijde en de andere aan de onderzijde van de trap geplaatst.

Artikel 52.6 - Gasinstallaties

6.1. De onontbeerlijke voorzorgen zijn genomen om gaslekken te voorkomen.

6.2. De aanwezigheid van verplaatsbare recipiënten voor vloeibaar gemaakte petroleumgasen is verboden in de lokalen van de kelderverdiepingen en in deze waarvan de bodem, aan alle zijden lager is dan de omringende bodem van het gebouw, behalve voor toevallige werkzaamheden.

6.3. De verplaatsbare recipiënten voor vloeibaar gemaakte petroleumgassen die niet in gebruik zijn en de recipiënten die verondersteld worden leeg te zijn, moeten in open lucht of in een doelmatig verlucht en speciaal voor dit gebruik bestemd lokaal, opgeslagen zijn.

Artikel 52.7 - Verwarming van de lokalen

7.1.

- a. Op 1 juni 1972 bestaande of in opbouw zijnde stookplaatsen.
  - De muren, wanden, vloeren en zolderingen van de stookplaatsen hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een uur of zijn gebouwd uit metselwerk, beton of andere onbrandbare materialen.
  - Als er gebruik gemaakt wordt van vloeibare of gasvormige brandstoffen moet elke verbinding tussen de stookplaats en het gebouw, en tussen de stookplaats en de brandstofopslagplaats, afgesloten zijn door een deur met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur.
  - Deuren uit hout en aan weerszijden bedekt met staalplaat zijn toegelaten.
  - Die deuren sluiten automatisch. Ze zijn voorzien van geen enkel toestel dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden.
  - De stookplaatsen moeten behoorlijk verlucht zijn.
- b. Stookplaatsen waarvan de bouw is aangevangen na 1 juni 1972.
  - De muren, wanden, vloeren en zolderingen van de stookplaatsen hebben een graad van weerstand tegen brand van ten minste een uur.
  - Als er gebruik gemaakt wordt van vloeibare of gasvormige brandstoffen, moet elke verbinding tussen de stookplaats en het gebouw, en tussen de stookplaats en de brandstofopslagplaats, afgesloten zijn door een deur met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een half uur. Die deuren sluiten automatisch. Ze zijn voorzien van geen enkel toestel dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden.
  - De stookplaatsen moeten behoorlijk verlucht zijn.

7.2. Onverminderd de bepalingen van artikel 65, moeten de verwarmingstoestellen zodanig opgevat en opgesteld zijn dat ze voldoende veiligheidswaarborgen bieden, rekening gehouden met de plaatselijke omstandigheden.

7.3. De schoorstenen en rookgangen van de verwarmingstoestellen moeten gebouwd zijn uit onbrandbare materialen en behoorlijk onderhouden worden.

7.4. De warmtegeneratoren, de schoorstenen en de rookgangen moeten op een voldoende afstand van brandbare stoffen en materialen opgesteld zijn of er zodanig van afgezonderd zijn dat brandgevaar voorkomen wordt.

7.5. De warmtegeneratoren met automatisch aansteekmechanisme die vloeibare of een gasvormige brandstof gebruiken, moeten zodanig uitgerust zijn, dat de brandstoftoevoer automatisch afgesneden wordt in de volgende gevallen:

- bij het al dan niet automatisch stilvallen van de brander;
- van zodra de vlam toevallig uitdooft;
- van zodra er oververhitting of overdruk in de wisselaar voorkomt;
- in geval van onderbreking van de elektrische stroom, voor de warmtegeneratoren die vloeibare brandstoffen gebruiken.

7.6. De verwarmingsinstallaties met warme lucht moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

7.6.1. De temperatuur van de lucht mag op de verdelingspunten 80°C niet overschrijden;

7.6.2. De aanvoerkanalen van warme lucht moeten volledig uit onbrandbare materialen vervaardigd zijn;

7.6.3. Als de warmeluchtgenerator zich in een stookplaats bevindt:

- a. mag de te verwarmen lucht niet opgezogen worden in deze stookplaats, noch in zijn aanhorigheden;
- b. moeten de openingen voor het aanzuigen of voor het terug aanzuigen van de lucht voorzien zijn van doeltreffende stoffilters die geen brandbare dampen vrijmaken;

7.6.4. Wanneer de lucht rechtstreeks in de generator wordt verwarmd dan moet de druk van de warme lucht in de generator altijd hoger zijn dan deze van de gassen die doorheen de vuurhaard trekken.

7.7. In de lokalen met warme lucht verwarmd door een generator met rechtstreekse warmtewisseling, moet een inrichting automatisch de ventilator en de generator stilleggen in geval van abnormale stijging van de temperatuur van de warme lucht. Als de warmeluchtgenerator zich in een stookplaats bevindt, moet die inrichting aangevuld zijn met een handbediening buiten deze stookplaats aangebracht.

Deze laatste bepaling is niet van toepassing op de generatoren met rechtstreekse warmtewisseling die elektrisch verwarmd worden.

Artikel 52.8 - Voorkoming van brand

8.1. Het lassen en snijden met de brander of de elektrische boog zijn verboden aan de recipiënten die ontvlambare vloeistoffen of gassen, calciumcarbide of dergelijke producten inhouden of hebben ingehouden, tenzij de noodzakelijke voorzorgen worden genomen zodat deze recipiënten geen enkel spoor van die producten meer bevatten.

8.2. In de lokalen waarin een ontplofbare atmosfeer kan optreden zijn de aangepaste maatregelen genomen om het vormen van vonken en van gevaarlijke ladingen statische elektriciteit te voorkomen.

8.3. In de lokalen waarin een ontplofbare atmosfeer kan voorkomen, is het verboden te roken, vuur te maken, te lassen met de boog of met de brander, zich van andere lampen te bedienen dan veiligheidslampen, te werken met werktuigen die vonken kunnen voortbrengen of de lokalen binnen te treden met schoenen die met ijzer zijn beslagen of met schoenen die uit elektrisch oogpunt te volledig geïsoleerd zijn.

8.4. Wanneer de uitvoering van het werk het gebruik van ontvlambare of giftige vloeistoffen of gassen noodzakelijk maakt, moeten de hoeveelheden van die vloeistoffen en gassen die zich in de werkplaatsen bevinden beperkt worden tot het strikte minimum. Die vloeistoffen en gassen moeten opgeslagen zijn in onbreekbare recipiënten die hermetisch kunnen gesloten worden.

In de laboratoria is het gebruik van glazen recipiënten met een waterinhoudsvermogen van ten hoogste drie liter evenwel toegelaten.

8.5. Het is verboden ontvlambare of gemakkelijk brandende stoffen, recipiënten die ontvlambare stoffen bevatten of bevat hebben of recipiënten die samengeperste, vloeibaar gemaakte of opgeloste gassen bevatten, in de nabijheid te plaatsen van om het even welke vuurhaard of warmtebron, tenzij men er toe verplicht is en op voorwaarde dat de voorzorgen die de omstandigheden vereisten, zijn genomen.

8.6. Het is verboden in de lokalen reinigingsvodka en afval die spontaan of gemakkelijk kunnen ontvlammen, te laten ophopen.

Zij moeten geplaatst worden in aangepaste metalen recipiënten die voorzien zijn van deksels, of ter zijde gelegd worden zodanig dat elk brandgevaar uitgeschakeld wordt.

De afval moet zo dikwijls als nodig is verwijderd worden.

8.7. In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., moeten de gordijnen en andere loshangende voorwerpen die voor de versiering gebruikt worden vervaardigd zijn uit onbrandbare materialen ofwel onbrandbaar gemaakt zijn.

In de verkooplokalen en in de hieraan belendende lokalen die als warenopslagplaats dienen, is het verboden te roken, vuur te maken, demonstraties te houden waarbij gebruik wordt gemaakt van vuur, vlammen of brandende voorwerpen.

Het rookverbod geldt niet in de restaurants, kapperssalons en andere dergelijke lokalen van die winkels, op voorwaarde dat ze van de andere verkooplokalen duidelijk gescheiden zijn door muren of wanden.

8.8. Elke opslagplaats van vloeibare brandstoffen of van vloeibaar gemaakte petroleumgassen is buiten de werklokalen ingericht.

8.9. De ovens, drooginstallaties, droogovens en andere installaties die warmte voortbrengen of uitstralen, op een andere wijze dan door middel van warm water of stoom, moeten uit onbrandbare materialen vervaardigd zijn en behoorlijk onderhouden worden. Ze moeten op een voldoende afstand van brandbare stoffen en materialen opgesteld zijn of er zodanig van afgezonderd zijn dat brandgevaar voorkomen wordt.

Artikel 52.9 - Brandbestrijdingsmiddelen

9.1. De werkgever moet een uitrusting aanbrengen die voldoende is en aangepast is aan de omstandigheden om brand te bestrijden.

Voor de vaststelling van die uitrusting raadpleegt hij de bevoegde brandweer:

- a. als hij ten minste 50 werknemers tewerkstelt in eenzelfde gebouw of in verscheidene naburige gebouwen die een geheel vormen;
- b. of als het gebouw of het gedeelte van het gebouw dat hij bezet, een lokaal van de eerste groep bevat.

9.2. Het brandbestrijdingsmaterieel moet in goede staat van onderhoud verkeren, beschermd zijn tegen vorst, gemakkelijk bereikbaar, oordeelkundig verdeeld en doelmatig gesignaleerd overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk. Het moet onmiddellijk in werking kunnen gebracht worden.

9.3. In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., moeten de verkooplokalen en de eraan belendende lokalen die als warenopslagplaats dienen, uitgerust zijn met een automatisch werkend blussingsnet dat bestendig onder druk staat. Rond elke blussingskop moet een vrije ruimte van ten minste 60 cm aanwezig zijn.

Deze bepaling is niet van toepassing op de winkels waarin de hoeveelheid brandbare goederen die zich in de verkooplokalen bevinden geen 1.000 kg per verdieping overtreft.

9.4. Binnen de lokalen is het gebruik verboden van blustoestellen, met broommethyl, tetrachloorkoolstof, of alle andere producten, waardoor er bijzondere giftige uitwasemingen kunnen ontstaan.

Artikel 52.10 - Waarschuwing en alarm. Organisatie van de brandbestrijding

10.1. De werkgever moet waarschuwings- en alarmmiddelen aanbrengen:

- a. als hij ten minste 50 werknemers tewerkstelt in eenzelfde gebouw of in verscheidene naburige gebouwen die een geheel vormen;
- b. als het gebouw of het gedeelte van het gebouw dat hij bezet, een lokaal van de eerste groep omvat;
- c. of als hij verscheidene verdiepingen van een gebouw bezet.

Onder waarschuwing moet verstaan worden de inlichting gegeven aan bepaalde personen van het bestaan van een begin van brand of van een gevaar.

Onder alarm moet verstaan worden de verwittiging gegeven aan het geheel van de personen, die in een bepaalde plaats verblijven, om deze plaats te ontruimen.

10.2. De waarschuwings- en alarmposten moeten voldoende in aantal zijn, gemakkelijk bereikbaar, in goede staat van werking en onderhoud verkeren, oordeelkundig verdeeld en doeltreffend gesignaleerd zijn, overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk.

10.3. De waarschuwings- en alarmsignalen mogen geen verwarring kunnen stichten met elkaar of met andere signalen.

De alarmsignalen moeten door belanghebbende kunnen waargenomen worden.

10.4. De elektrische netten voor de waarschuwing en het alarm moeten verschillend zijn.

10.5. De waarschuwing van de bevoegde brandweer gebeurt telkens er een begin van brand is. Als deze waarschuwing gebeurt door een gezichts- of geluidssignaal, dan wordt ze per telefoon bevestigd.

10.6. De werkgever is verplicht een private dienst voor het voorkomen en bestrijden van brand op te richten, die een voldoende aantal personen omvat, geoefend in het gebruik van het brandbestrijdingsmaterieel:

- a. als hij ten minste 50 werknemers tewerkstelt in eenzelfde gebouw of in verscheidene naburige gebouwen die een geheel vormen;
- b. of als het gebouw of het gedeelte van het gebouw dat hij bezet, een lokaal van de eerste groep omvat.

Voor de samenstelling van deze dienst en de manier van werken ervan raadpleegt hij de bevoegde brandweer.

De lijst van de leden van die private dienst is in de inrichting uitgehangen.

Waarschuwings-, alarm- en ontruimingsoefeningen moeten ten minste eenmaal per jaar georganiseerd worden.

10.7. In geval van brand moeten de mechanisch bewogen trappen en de verwarmings- en luchtconditioneringsinstallaties stilgelegd worden.

Artikel 52.11 - Periodieke controle

Het materieel voor brandbestrijding, detectie en alarm alsmede de elektrische installatie, de gas- en de verwarmingsinstallaties, moeten geregeld door de werkgever, zijn aangestelde of zijn afgevaardigde, onderzocht worden.

De data van deze onderzoeken en de vaststellingen die tijdens deze onderzoeken werden gedaan worden in een notitieboekje ingeschreven, dat ter beschikking van de burgemeester en van de bevoegde ambtenaar wordt gehouden.

Artikel 52.12 - Informatie van het personeel

Onderrichtingen, in voldoende aantal aangeplakt op zichtbare plaatsen die gemakkelijk te bereiken zijn, lichten het personeel in over de gedragslijn die moet gevolgd worden in geval van brand, onder meer wat betreft:

1. waarschuwing van de directie en van de aangestelden voor de brandbestrijding;
2. waarschuwing van de bevoegde brandweer;
3. de schikkingen die moeten getroffen worden om het alarm te geven;
4. de schikkingen die moeten getroffen worden om de veiligheid of de ontruiming van de personen te waarborgen;
5. het aanwenden van de middelen voor brandbestrijding die beschikbaar zijn in de inrichting;
6. de te nemen schikkingen om het optreden van de bevoegde brandweer te vergemakkelijken.

Artikel 52.13 - Plannen

Een plan van de kelderverdiepingen wordt uitgehangen in de onmiddellijke nabijheid van de trappen die er naar toe leiden. Dit plan, op schaal getekend, duidt de verdeling en de bescherming aan van de lokalen evenals de plaats waar de lokalen van de eerste en van de tweede groep zich bevinden. Dit plan dient bijgehouden.

Artikel 52.14 - Verbouwingen en uitbreidingen

De bepalingen van de artikelen 52.3. en 52.7. betreffende de gebouwen en stookplaatsen waarvan de bouw is aangevangen na 1 juni 1972, zijn van toepassing op de verbouwingen en

uitbreidingen van op 1 juni 1972 bestaande of in opbouw zijnde gebouwen en stookplaatsen.

Artikel 52.15.1 - Afwijkingen

Onze bevoegde Ministers kunnen, ieder wat hen betreft, in buitengewone omstandigheden afwijkingen verlenen van de bepalingen van dit artikel, onder de voorwaarden voorzien bij artikel 3 van het besluit van de Regent van 27 september 1947.

Artikel 52.15.2 - Meubelwinkels

In de winkels voor kleinhandel, bedoeld in artikel 52.2.1.6., en waarin enkel meubelen, meubeleringsartikelen of elektrische huishoudartikelen worden verkocht, zijn de bepalingen van het laatste lid van artikel 52.5.4. niet van toepassing.

In die winkels is de naleving van de bepalingen van artikel 52.3. niet vereist indien de winkel uitgerust is met een automatisch werkend blussingsnet overeenkomstig artikel 52.9.3.

Indien de bepalingen van artikel 52.3. nageleefd zijn, moet de winkel evenwel niet uitgerust zijn met een automatisch werkend blussingsnet overeenkomstig artikel 52.9.3.

Om te kunnen genieten van de bepalingen van het tweede en het derde lid, zijn die winkels gescheiden van de bewoonde lokalen en de toegangen ervan door muren, wanden, vloeren en zolderingen die geen enkele opening vertonen, met een graad van weerstand tegen brand van ten minste twee uur.

Een verbindingsdeur met een graad van weerstand tegen brand van ten minste een uur mag evenwel bestaan in de scheidingsmuur tussen de winkel en de woning van de exploitant.

Die deur sluit automatisch. Ze is van geen enkel toestel voorzien dat het mogelijk maakt ze in geopende stand vast te zetten. Het is in alle omstandigheden verboden ze in open stand te houden.

Artikel 52.16 - Overgangsmaatregelen

16.1. De bepalingen van dit artikel opgenomen in 9.3. treden in werking op 1 juni 1971.

16.2. De bepalingen van dit artikel opgenomen in:

- 3.;
- 5.4., 5.5., 5.6., 5.7., 5.8., 5.10., treden in werking op 1 juni 1972.

Evenwel wordt voor de als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk ingedeelde winkels voor kleinhandel, die op 1 juni 1968 bestonden of in opbouw waren de toepassing van de bepalingen van dit artikel opgenomen in 3.1.2., a, c en d uitgesteld tot 1 oktober 1973, en de toepassing van de bepalingen opgenomen in 3.1.1., 3.1.2., b en 5.4. uitgesteld tot 31 december 1974 op voorwaarde:

- a. dat een realistisch programma van de werken die zullen uitgevoerd worden teneinde op de voormelde data de naleving van deze bepalingen te verzekeren, vóór 31 oktober 1972, in drie exemplaren, aan de Minister van Tewerkstelling en Arbeid gestuurd wordt;
- b. dat dit programma nageleefd wordt.

AFDELING VI: WERKZAAMHEDEN IN DE PLAATSEN WAAR GEVAARLIJKE GASSEN KUNNEN VOORHANDEN ZIJN

Artikel 53. §1. Onverminderd de bepalingen van de artikelen 624 en 625, die van toepassing zijn op de putten, houders en tanks der opslagplaatsen van ontvlambare vloeistoffen, moeten volgende voorzorgsmaatregelen worden getroffen wanneer de werknemers in welputten, regenputten, kuilen, vergaarbakken, kuipen, ondergrondse controleplaatsen, gistkamers en andere soortgelijke plaatsen moeten binnenkomen of verblijven:

a) Bescherming tegen de risico's voor intoxicatie of verstikking

- 1° Plaatsen waar zich stoffen bevinden die kunnen rotten en die, bijgevolg, schadelijke uitwasemingen kunnen afgeven (door kreuken besmette welputten, toegeslijkte kuilen of regenputten, enz.) of die andere stoffen inhouden welke gassen of dampen afgeven (houders van sommige producten, kuipen bestemd voor chemische reacties, gistkuipen of -toestellen, enz.) of waar uit de omgeving voortkomende gevaarlijke uitwasemingen in doorgedrongen zijn (ondergrondse controleplaatsen bij voorbeeld waarin ontsnappend lichtgas door de grond of langs leidingen heen is doorgedrongen):
  - Deze plaatsen moeten voldoende geventileerd worden en de werknemers mogen er slechts binnen komen of blijven indien zij beschermd zijn door middel van een ademhalingsstoestel dat beantwoordt aan de bepalingen van de artikelen 160, I en 161, 1°.
  - Met die ventilatie van bedoelde plaatsen moet begonnen worden vooraleer de werknemers zich er in begeven en op zulke wijze dat, wanneer deze zich erin begeven, de lucht er volledig werd ververst.
  - Deze ventilatie van die plaatsen moet zonder onderbreking worden voortgezet zolang de werknemers zich er ophouden.
  - Zij moet op zulke manier worden verricht dat de bedorven lucht naar rato van minstens 30 m³ per uur en per werknemer wordt ververst.
- 2° Plaatsen waar verrichtingen moeten gebeuren die gas, rook, dampen of andere uitwasemingen kunnen ontwikkelen (schilderwerk, las- of snijwerk met de elektrische lichtboog of met de brander aan werkstukken waarop dekmiddelen werden aangebracht, enz.):
  - Deze plaatsen moeten voldoende en overeenkomstig dezelfde eisen als onder 1° hierboven bepaald geventileerd worden.
  - De werknemers moeten beschermd zijn door middel van eenzelfde ademhalingsstoestel als onder ditzelfde 1° voorzien om bovenbedoelde werken te verrichten of om in die plaatsen binnen te komen of te blijven wanneer de lucht er bezoedeld is door bovengenoemde gassen, rook of uitwasemingen of door uitwasemingen die afgegeven worden door niet of onvolledig opgedroogde verf- of bestrijksellagen.
- 3° Plaatsen die de onder 1° en 2° bepaalde kenmerken niet bieden maar van dewelke niettemin moet worden gevreesd dat de lucht er plots en op elk ogenblik kan worden verontreinigd door uit de omgeving voortkomende gevaarlijke uitwasemingen (ondergrondse controleplaatsen bijvoorbeeld en andere inrichtingen van dezelfde aard die gelegen zijn dichtbij leidingen van lichtgas, hoogovengas, enz. of dichtbij andere kanalisaties of houders die ten gevolge van lekken, van breuken of van defecte werking verontreiniging der lucht zouden kunnen veroorzaken);
  - Deze plaatsen moeten voldoende en overeenkomstig dezelfde eisen als onder 1° hierboven bepaald geventileerd worden.

- De werknemers mogen er slechts binnenkomen of blijven zonder beschermd te zijn door middel van een ademhalingstoestel, indien aan de hand van detectieproeven die voor de gegeven omstandigheden geschikt zijn en voldoende gevoeligheidswaarborg bieden uitgemaakt is dat er geen uitwasemingen zijn zoals hierboven bedoeld.
  - Die proeven mogen worden verricht nadat de lucht van de plaats werd ververst doch onder de voorwaarde dat, op het ogenblik dat men ermee aanvangt, de ventilatie sinds ten minste drie minuten volledig werd stopgezet.
  - Die proeven moeten gebeuren door middel van zulke toestellen of inrichtingen dat men, om ze te verrichten, volledig buiten de plaats blijft. De betrokken personen moeten de aanzegging ontvangen dat het verboden is in die plaats binnen te komen om die proeven te verrichten.
  - Indien aan de hand van die proeven uitgemaakt wordt dat er wel gevaarlijke uitwasemingen zijn, zelfs zeer geringe, mogen de werknemers slechts in die plaatsen binnenkomen of blijven mits beschermd te zijn door eenzelfde ademhalingstoestel als onder 1° hierboven voorzien.
  - Ingeval die proeven een negatieve uitslag opleveren moeten de werknemers desondanks door middel van zulk toestel worden beschermd indien moet gevreesd worden dat de verrichtingen kunnen tot gevolg hebben dat plots gevaarlijke uitwasemingen in de plaats binnendringen (bij voorbeeld tijdens het doorboren of het neerhalen van de wanden van een controleplaats).
- 4° Plaatsen waar de onder 1°, 2° en 3° hierboven bedoelde risico's in geen geval te duchten zijn, doch waarvan te vrezen valt dat de lucht er, ingevalgeen een min of meer lange opsluiting, een tekort aan zuurstof vertoont:
- De werknemers mogen slechts in die plaatsen binnenkomen of blijven zonder door middel van een ademhalingstoestel beschermd te zijn nadat zij ze voldoende geventileerd hebben, derwijze dat de lucht er volledig ververst is, of nadat zij, aan de hand van een detectieproef die voor de gegeven omstandigheden geschikt is en die voldoende gevoeligheidswaarborg biedt, hebben uitgemaakt dat er geen tekort aan zuurstof bestaat.
- 5° Zelfs bijaldien zij geen enkele der onder 1°, 2°, 3° en 4° hierboven bedoelde risico's bieden, moeten de in dit artikel beoogde plaatsen, de gehele tijd dat er werknemers in blijven, geventileerd worden indien, wegens de bekrompenheid of de bijzondere inrichting van die plaatsen, te vrezen valt dat de lucht er, ingeval zij niet wordt ververst, niet volstaat voor die werknemers.
- Deze ventilatie moet op zulke manier worden verricht dat de verse lucht wordt ingebracht en de bedorven lucht naar buiten geleid onder dezelfde voorwaarden als bepaald in 1° hierboven.
- 6° Indien het wegens de bouw van de plaatsen of ingevalgeen andere bijzondere omstandigheden niet uitvoerbaar blijkt er ademhalingstoestellen te gebruiken, mogen de werknemers er toch binnenkomen zonder dat zij zulke ademhalingstoestellen dragen mits, vooraleer zij er binnengaan en zolang zij er blijven, die plaatsen voldoende krachtig worden geventileerd ten einde, zonder onderbreking, een snelle zuivering van de atmosfeer in stand te houden zodat elke onduldbare concentratie van giftige uitwasemingen wordt vermeden.

In dit geval evenwel moeten de nodige maatregelen worden genomen om de tijd die de betrokken werknemers in bedoelde plaatsen moeten doorbrengen tot het minimum te bekorten

Het ondernemingshoofd moet die aanwezigheidsduur bepalen na het comité voor veiligheid, hygiëne en verfraaiing der werkplaatsen, of, bij ontstentenis van zulk comité, de betrokken werknemers te hebben geraadpleegd, onverminderd de beslissingen die, in dit verband, door de bevoegde paritaire comités zouden getroffen zijn.

b) Bescherming tegen risico's voor brand en ontploffing

De proeven met het doel zich te overtuigen van de kwaliteit van de lucht in de door dit artikel bedoelde plaatsen of van de aard der uitwasemingen die zich er kunnen voordoen, moeten gebeuren met middelen en in omstandigheden die geen gevaar opleveren.

Alle andere nuttige maatregelen zullen worden genomen indien de uitwasemingen die men er aangetroffen heeft of waarvan men vreest dat zij zich kunnen voordoen ontvlambaar zijn en, bijgevolg, risico's voor brand of explosie kunnen bieden.

c) Toezicht en eventuele redding van de betrokken werknemers

De werknemers die te werk zijn gesteld in de onder dit artikel bedoelde plaatsen die moeten verlucht worden wanneer zij er binnen zijn, moeten voortdurend onder toezicht staan en, zo dikwijls als de omstandigheden het vergen, worden afgelost. Eén of meer personen, al naargelang van de omstandigheden, zullen speciaal worden aangewezen om dit toezicht uit te oefenen, met zorg het goede functioneren van de ventilatieinrichting gade te slaan en om tot de eventuele reddingen over te gaan.

De in het vorige lid bedoelde werknemers zullen, bovendien, een reddingsgordel met schouderbanden dragen. Deze banden moeten verbonden zijn met een veiligheidskoord die tot buiten leidt en vastgehouden wordt door de personen die met hoger bedoeld toezicht zijn belast, tenzij die koord, wegens de bouw van die plaatsen of de bijzondere werkomstandigheden uiteraard een belemmering kan zijn voor de eventuele redding. Indien die koord er evenwel niet is moeten de schouderbanden van het nodige voorzien zijn om er de reddingskoorden waarvan sprake in het laatste lid van deze paragraaf vlug en stevig te kunnen aan vastmaken.

Wanneer diezelfde werknemers niet aan bovenbedoelde veiligheidskoord zijn verbonden en te werk zijn gesteld in zulke omstandigheden dat zij onttrokken zijn aan het zicht van de personen die met het toezicht zijn belast, moeten zij in de mogelijkheid zijn op elk ogenblik met deze laatste door stemgeluid of door enig ander geschikt middel in verbinding te blijven

De personen die met de eventuele reddingswerken zijn belast moeten in hun onmiddellijke nabijheid het daarvoor nodig materieel hebben. Benevens ladders, koorden, enz., moet dit materieel bestaan in al naargelang van de omstandigheden nodige ademhalingstoestellen van het type «met toevoer van perslucht» of van het «onafhankelijk» type zoals die types bepaald zijn in artikel 160, I en die beantwoorden aan de bepalingen van dit artikel.

§ 2. De riolen, gasleidingen, rookkanalen en andere inrichtingen van die aard worden gelijkgesteld met de onder § 1 van dit artikel beoogde plaatsen en worden onderworpen aan de bepalingen van ditzelfde artikel in dezelfde mate als het gerechtvaardigd is de risico's op dezelfde voet te plaatsen.

AFDELING VII: VOORZORGEN TE NEMEN GEDURENDE DE SCHAFTTIJD

Artikel 54. Het is verboden te rusten in gevaarlijke of ongezonde plaatsen, zoals op daken, steigers, ketelmetselwerken, onder de pas geloste gewelven, alsook nabij putten, uitgravingen, ovens, machines of drijfwerken, vervoerwegen, straatgoten, gashouders, enz.

AFDELING IX: AFGEZONDERD TEWERKGESTELDE WERKNEMERS

Artikel 54ter. Elke afgezonderd tewerkgestelde werknemer beschikt over aan de omstandigheden aangepaste alarmmiddelen.

Geen enkel werk dat in gevaarlijke omstandigheden moet worden uitgevoerd mag worden toevertrouwd aan een afgezonderde werknemer. De aanwezigheid van een andere persoon die in staat is snel alarm te geven, is noodzakelijk.

AFDELING X: VOORKOMINGSBELEID

Artikel 54quater 1. en 2. *[Opgeheven bij KB van 27 maart 1998]*

Artikel 54quater 3. Specifieke maatregelen

Artikel 54quater 3.1. Iedere bestelling van collectieve beschermingsuitrustingen, omvat in de bestelbon of in het lastencohier de eis van de naleving van:

1. de vigerende wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne;
2. de voorwaarden inzake veiligheid en hygiëne, niet noodzakelijk bij de vigerende wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne opgelegd, maar onontbeerlijk om het objectief te bereiken vooropgesteld in artikel 54quater 2.

Het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen of een van zijn adjuncten en de arbeidsgeneesheer nemen deel aan de voorbereidende werkzaamheden voor het opstellen van de bestelling. Gebeurlijk doen zij aanvullende vereisten bijvoegen op het gebied van de veiligheid en de gezondheid, na raadpleging, indien nodig, van andere bevoegde personen.

De bestelbon wordt gevisieerd door het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen.

Artikel 54quater 3.2. Bij de levering geeft de leverancier aan de klant een document, waarin de naleving van de bij de bestelling geformuleerde vereisten inzake veiligheid en hygiëne verantwoord wordt.

Artikel 54quater 3.3. Vóór elke indienststelling is de werkgever in het bezit van een verslag dat de naleving vaststelt van:

1. de wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne;
2. de voorwaarden inzake veiligheid en hygiëne, niet noodzakelijk bij de wetten en reglementen inzake veiligheid en hygiëne opgelegd, maar onontbeerlijk om het objectief te bereiken vooropgesteld in artikel 54quater 2.

Het verslag wordt opgesteld door het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen of een van zijn adjuncten, na raadpleging, indien nodig, van

andere bevoegde personen. Het advies van de arbeidsgeneesheer wordt erbij gevoegd bij zijn eerstkomend bezoek in de onderneming.

Onder bevoegde personen dient, volgens het desbetreffende domein, te worden verstaan personen met een vorming van universitair of gelijkgesteld niveau of van hoger technisch niveau, aangevuld door een ondervinding in het domein waarvoor zij geraadpleegd worden of, bij ontstentenis hiervan, de personen die door de werkgever en de vertegenwoordigers van de werknemers aangezien worden als hebbende een vergelijkbare professionele waarde om met volkomen kennis van zaken een mening uit te drukken. De werkgever waakt over de raadpleging, door het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, van de bevoegde personen.

Artikel 54quater 3.4. Wat betreft de collectieve beschermingsuitrustingen, reeds in exploitatie op de datum van de inwerkingtreding van deze afdeling, wordt bij ontstentenis van een reeds bestaand gelijkaardig verslag een verslag opgesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 54quater 3. 3.

Artikel 54quater 3.5. De bepalingen van de artikelen 54quater 3.2., 3.3. en 3.4. zijn niet van toepassing:

1. *[Opgeheven bij KB van 12 augustus 1993];*
2. *[Opgeheven bij KB van 12 augustus 1993];*
3. *[Opgeheven bij KB van 7 augustus 1995];*
4. voor de voorwerpen bedoeld in artikel 54quater 3.1. inzake veiligheid en hygiëne gelijkvormig aan een exemplaar waarvoor aan de vereisten van de artikelen 54quater 3.1., 3.2., 3.3. en 3.4. reeds voldaan werd; althans wat de aspecten betreft die gedekt zijn door het merk van keuring, goedkeuring of overeenkomst aangebracht in toepassing van een uitvoeringsbesluit van de voornoemde wet van 11 juli 1961, gedekt zijn ingevolge de controle die in toepassing van dit reglement werd uitgevoerd door een erkend organisme of gedekt zijn ingevolge een in toepassing van dit reglement verleende erkenning.

Zij zijn wel van toepassing voor wat betreft de verklaringen en de vaststellingen met betrekking tot de naleving van de aanvullende voorwaarden gesteld met het oog op het bereiken van het objectief vooropgesteld in artikel 54quater 2 en tot de aspecten die niet gedekt zijn door het merk van keuring, goedkeuring of overeenkomst, aangebracht in toepassing van een uitvoeringsbesluit van de voornoemde wet van 11 juli 1961, niet gedekt zijn ingevolge de controle die in toepassing van dit reglement werd uitgevoerd door een erkend organisme of niet gedekt zijn ingevolge een in toepassing van dit reglement verleende erkenning.

Deze verklaringen en vaststellingen zijn respectievelijk:

- het attest van de leverancier bedoeld in artikel 54quater 3.2.;
- het verslag van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen bedoeld in artikel 54quater 3.3.

Artikel 54quater 4. Instructies

Voor elke collectieve beschermingsuitrusting moeten de nodige instructies bestaan voor hun werking, hun gebruikswijze, hun inspectie en hun onderhoud. De inlichtingen betreffende de veiligheidstoestellen worden gevoegd bij die instructies.

Die instructies worden geïmplementeerd en, als het past, aangevuld door het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en door de arbeidsgeneesheer, elk wat hen betreft, rekening houdend met de eisen betreffende de veiligheid en de hygiëne.

Artikel 54quater 5. *[Opgeheven bij KB van 27 maart 1998].*

Artikel 54quater 6. *[Opgeheven bij KB van 28 oktober 1993].*

Artikel 54quater 7. *[Opgeheven bij KB van 12 augustus 1993].*

Artikel 54quater 8. Gemeenschappelijke bepaling

De documenten en attesten bedoeld in de artikelen van deze afdeling worden ter beschikking gehouden van de inzake veiligheid en hygiëne bevoegde arbeidsinspecteur.

HOOFDSTUK II: BEPALINGEN BETREFFENDE DE HYGIËNE EN DE ARBEIDSPLEKKEN

AFDELING I: ARBEIDSKLIAMAAT

Artikel 55. Algemene bepalingen

In al de werklokalen moet een behoorlijke lucht- en klimaatregeling in stand worden gehouden. Het arbeidsklimaat mag er niet worden verstoord door de invloed van de volgende schadelijke factoren:

1. de aanwezigheid van bevuilde of bedorven lucht;
2. gevaarlijke tocht;
3. overmatige warmte of koude;
4. overmatige vochtigheid of droogte, alsook onaangename geuren, in al de lokalen waar de aard van de verrichtingen het niet belet.

De wanden van deze lokalen dienen in de regel zo gemaakt dat iedere overdreven straling, convectie of geleiding van warmte-energie vermeden wordt. Het is overigens verboden gewoonlijk voor het werk lokalen te gebruiken die ongezond zijn ingevolge de vochtigheid van de wanden voortvloeiende uit de constructie.

§1 Luchtverversing

Artikel 56. Werklokalen

De werklokalen moeten ten minste 2,5 meter hoog zijn. Iedere werknemer moet over een werkelijke ruimte van 10 m³ en over een vrije oppervlakte van 2 m² beschikken. De afmetingen van het vrije ongemeubileerde oppervlak van de werkpost moeten zodanig worden berekend dat het personeel bij zijn taakuitoefening over voldoende bewegingsruimte beschikt.

Indien om redenen die specifiek zijn voor de werkpost, niet aan deze eis kan worden voldaan, moet de werknemer op een andere plaats dicht bij zijn werkpost over voldoende vrije ruimte kunnen beschikken.

De toevoer van verse lucht en de afvoer van bevuilde lucht worden verzekerd naar rato van 30 m³ lucht per uur en per in de lokalen aanwezige werknemer. In de gesloten werklokalen wordt de toepassing van de voorgaande normen verzekerd door een natuurlijke luchtverversing of door het gebruik van enige inrichting die zich daarvoor leent.

Artikel 57. Natuurlijke luchtverversing

Wanneer de omstandigheden het mogelijk maken wordt de lucht van de werklokalen natuurlijk en volledig ververst tijdens de werkonderbrekingen door de vensters wijd open te zetten. Tenzij dwingende technologische redenen het beletten worden schikkingen genomen om een relatieve luchtvochtigheid van 40 tot 70 % te verzekeren of althans deze grenscijfers te benaderen voor zover de weersomstandigheden zulks mogelijk maken.

Artikel 58. Kunstmatige luchtverversing

De inrichtingen of installaties, die in gesloten werklokalen dienen voor de toepassing van de normen voorgeschreven in artikel 56 van dit reglement, moeten de volgende waarborgen bieden:

1. opvang van zuivere en stofvrije lucht;
2. gebruik van luchtkanalen zonder brokkelige bekleding;

3. gelijkmatige luchtregeling met name een verdeling en een verspreiding van de ingebrachte lucht en temperatuurschommelingen die de werknemer niet hinderen;
4. beperking tot 0,5 m/sec. van de luchtstroomsnelheid voor zover deze beperking niet strijdt met het toepassen van systemen voor specifieke bestrijding van bepaalde arbeidshinder;
5. storingen moeten door een controlesysteem worden gemeld als dat noodzakelijk is voor de gezondheid van de werknemers.

Deze inrichtingen of installaties moeten bovendien zodanig gebouwd zijn, dat ze geen geluid of trillingen veroorzaken die een bron van hinder of ongemak kunnen zijn voor de werknemers.

In de van dergelijke inrichtingen of installaties voorziene gesloten lokalen moet bovendien een relatieve luchtvochtigheid van 40 tot 70 % worden aangehouden tenzij dit wegens dwingende technologische redenen uitgesloten is.

Artikel 58bis. *[Opgeheven bij KB van 21 april 1975].*

§2 Verlichting

Artikel 59. De werkplaatsen moeten steeds behoorlijk verlicht zijn, tenzij het werk in het duister of met een aangepaste verlichting dient te geschieden.

Gedurende de dag, moeten de werkplaatsen voor het te leveren werk voldoende daglicht toelaten. Is dit niet mogelijk ingevolge de bouw van de plaatsen of ingevolge technische behoeften, dan mogen de werkplaatsen met kunstlicht worden verlicht. In dit geval en wanneer het werk een speciale inspanning van de ogen eist, zullen lichtbronnen worden gebruikt die een wit licht geven.

Artikel 60. In de lokalen waar de aard van het werk het vergt, omvat de kunstmatige verlichting een algemene verlichtingsinstallatie bestemd om het licht over de ganse uitgestrektheid van het lokaal te uniformiseren, alsook om gevaarlijke of hinderlijke schaduwen te vermijden.

Indien zij niet krachtig genoeg is om de werkzaamheden te verrichten, dan zal zij door een plaatselijk verlichtingsstelsel aangevuld worden.

Indien echter daar waar het werk plaats heeft een grotere lichtsterkte dan 200 lux moet bestaan, mag zij bekomen worden door middel van een bijkomende lokale kunstverlichting, mits de installatie voor algemene verlichting alleen reeds, in elk geval, op dezelfde plaats een lichtsterkte van minimum 200 lux verzekert.

Artikel 61. Bij het invallen van de duisternis zullen de binnenplaatsen, de loodsen en werkplekken in open lucht gedurende al de tijd waarop de arbeiders er toe geroepen worden er in te werken of rond te lopen, op voldoende wijze worden verlicht.

De kunstmatige verlichting moet zulke spectrale kenmerken bieden dat zij de kleuren van de veiligheidssignalen niet vervalst.

Artikel 62. Onderstaande tabel bepaalt de minimumverlichtingssterkte, in lux uitgedrukt, voor de verschillende plaatsen, werkzaamheden en toestellen, behoudens voor de in artikel 59, eerste lid, bedoelde verrichtingen.

Die verlichtingssterkte geldt voor het werkvlak of, indien dit niet juist kan worden bepaald, voor een horizontaal vlak dat 0,85 m boven de grond ligt.

Wat de in littera's a), b) en c) van onderstaande tabel genoemde plaatsen betreft, geldt die verlichtingssterkte, gemeten ter hoogte van de grond, evenwel voor het vlak dat loodrecht op de lichtstroom staat.

a. 2 lux:

Rangeerstations van de spoorwegen, op de plaatsen waar het personeel dient te komen, met uitzondering van de eigenlijke rangeeremplacementen.

b. 10 lux:

Eigenlijke rangeeremplacementen van de spoorwegstations, dit zijn emplacementen die zich uitstrekken van de rangeerheuvel, met inbegrip van deze, tot en met de laatste verspreidingswissels.

Binnenplaatsen en buitengelegen doorgangen.

c. 20 lux:

De volgende, buiten de gebouwen gelegen plaatsen: stations voor transformatie van elektrische stroom, laad- en losplaatsen waar niet wordt gewerkt, alsmede alle andere plaatsen van analoge aard.

d. 50 lux:

De volgende, binnen de gebouwen gelegen plaatsen: doorgangen, exclusief die in de warenhuizen, gangen, trappen, pakhuisen, opslagplaatsen en magazijnen voor ruwe of omvangrijke materialen, garages, alsmede alle andere plaatsen van analoge aard.

Koelkamers.

Werkzaamheden die geen enkele waarneming van de details vergen: behandeling van grove materialen (kolen, as, enz.), ruwe sortering, breken van leemhoudende producten, grof werk of ruwbouw op scheepswerven en bij werken van burgerlijke bouwkunde, alsmede alle andere werkzaamheden van analoge aard.

e. 100 lux:

Werkzaamheden die slechts een geringe waarneming van de details vergen: fabricage van half afgewerkte ijzeren of stalen producten, ruwe assemblage, malen van graan, uitpakken, sorteren en kaarden van wol, alsmede alle andere werkzaamheden van analoge aard. Machinekamers, stookplaatsen, personen- en goederenliften, pakkamers, lokalen voor ontvangst of verzending van goederen, laad- of losplaatsen waar gewerkt wordt, opslagplaatsen en magazijnen voor middelmatige en fijne materialen, alsmede alle andere plaatsen van analoge aard.

Kleedlokalen, toiletten, wasgelegenheden, eetvertrekken en andere plaatsen van analoge aard.

f. 200 lux:

Werkzaamheden die een matige waarneming van de details vergen: gewone assemblage, machinaal fatsoeneren, bewerken van niet-geverfde textiel en niet-geverfd leder, inblikken van levensmiddelen, versnijden van vlees, bewerken van hout op werkbanken, walsen en knippen van werkstukken met grote afmetingen, monteren en uitdeuken van koetswerk, alsmede alle andere werkzaamheden van analoge aard.

Doorgangen in warenhuizen.

g. 300 lux:

Werkzaamheden die een tamelijk scherpe waarneming van de details vergen: gewoon werk aan machines, precisieproeven, classificatie van meel, afwerken van leder, bewerken van niet-geverfde katoen, wol, zijde en kunstvezels, allerhande kantoorwerk, met inbegrip van intermitterend typewerk, confectiewerk behalve naaien en controle op de afwerking, herstellingen in garages, alsmede alle andere werkzaamheden van analoge aard.

Schakelborden, weegtoestellen, toetsenborden en andere toestellen of inrichtingen van analoge aard.

h. 500 lux:

Werkzaamheden die een scherpe waarneming van de details gedurende een lange tijd vergen: nauwkeurige assemblage, nauwkeurig werk aan machines, polijsten en afschrijven van glas, precisiewerk in de glasfabrieken, teken- en mecanografiewerk, permanent typewerk, bewerken van geverfde textiel en geverfd leder, fijn laswerk alsmede alle andere werkzaamheden van analoge aard.

Toonbanken.

i. 700 lux:

Werkzaamheden die een zeer scherpe waarneming van de details vergen: bewerken van geverfde katoen, wol, zijde en kunstvezels, teken- en mecanografiewerk, waarbij een bijzonder grote verlichtingssterkte nodig is, alsmede alle andere werkzaamheden van analoge aard.

j. 1 000 lux:

Werkzaamheden die een uiterst nauwkeurige waarneming van de details vergen: zeer nauwkeurige assemblage, beproeven van zeer gevoelige instrumenten, juweliers- en horlogemakerswerk, classificeren en sorteren van tabak, zetwerk, en nalezing van drukproeven in drukkerijen, naaien en controle op de afwerking in de confectieateliers, monteren van uiterst fijne onderdelen, bereiden, doseren en vermengen van kleurstoffen, alsmede alle andere werkzaamheden van analoge aard.

Wanneer het niet mogelijk is met precisie de werkplek of het werkvlak te omschrijven mag de nodige verlichting, op advies van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis van zulk Comité, van de Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk, worden bepaald en gemeten overeenkomstig de norm NBN 255 - leidraad voor de verlichting in de industrie. Het advies van dat comité of, bij ontstentenis van zulk comité, van die dienst, moet eveneens worden ingewonnen om te beslissen over de lichtsterkten die moeten worden voorzien in de gevallen die niet zijn gegeven in dit artikel.

Artikel 63. Elke installatie en elk toestel voor algemene of lokale verlichting moet zo gebouwd en geplaatst zijn dat gevaarlijke of hinderlijke verblindende lichtuitstralingen, stroboscopieverschijnselen, oververwarming van de lokalen en luchtbederf worden vermeden.

Artikel 63bis. Noodverlichting

De inrichtingen die moeten voorzien zijn van een kunstmatige verlichting, moeten uitgerust zijn met een noodverlichting die voldoende is om de ontruiming van de personen te verzekeren wanneer de kunstmatige verlichting uitvalt.

In de gebouwen waarin gewoonlijk meer dan honderd personen vertoeven, moet de noodverlichting automatisch aangestoken worden van zodra de algemene verlichting uitvalt. In dat geval moet ze gevoed worden:

- hetzij door een batterij elektrische accumulatoren;
- hetzij door een aansluiting op het openbaar laagspanningsnet, wanneer de algemene verlichting gevoed wordt door de stroom van een statische transformator die aangesloten is op het hoogspanningsnet en in de inrichting of in de nabijheid ervan is opgesteld;
- hetzij door een elektrogeengroep.

§3 Temperatuur

Artikel 64. Gesloten werklokalen

§ 1. In de gesloten en doorlopend bezette werklokalen worden minimum- en maximumtemperaturen bepaald, rekening houdend met de inspanningen die de werkposten vergen. Deze minima en maxima worden als volgt vastgesteld:

		minimum	maximum
zeer licht werk	ongeveer 90 kcal/uur	20°C	30°C
licht werk	ongeveer 150 kcal/uur	18°C	30°C
halfzwaar werk	ongeveer 250 kcal/uur	15°C	26,7°C
zwaar werk	ongeveer 350 kcal/uur	12°C	25°C

De minimumtemperaturen worden gemeten met een droge thermometer. De maximumtemperaturen worden gemeten met een vochtige globethermometer of met enige andere methode die op het stuk van effectieve temperatuur identieke conclusiemogelijkheden biedt.

§ 2. Na advies van de arbeidsgeneesheer en na akkoord van de vertegenwoordigers der werknemers in het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis van dit comité, van de vakbondsafvaardiging van het personeel, mag worden afgeweken van de bepalingen van § 1 van dit artikel voor de werklokalen die slechts met zijn pozen door personeel zijn bezet.

Deze afwijking is onderworpen aan de volgende voorwaarden:

1. de werknemers moeten de mogelijkheid krijgen om naargelang van het geval regelmatig in verwarmde of gekoelde lokalen te vertoeven;
2. de werknemers moeten met aangepaste beschermingsmiddelen zijn uitgerust.

Artikel 65. Open werklokalen of werkplaatsen in open lucht

Tijdens de periode tussen 1 november en 31 maart van het daaropvolgend jaar moeten de open werklokalen en de werkplaatsen in open lucht van een voldoende aantal verwarmingsinrichtingen zijn voorzien.

Wanneer het ingevolge de weersomstandigheden nodig blijkt en in elk geval wanneer de buitentemperatuur lager is dan 5°C, moeten deze verwarmingsinrichtingen in werking worden gesteld. Indien de vertegenwoordigers van de werknemers in het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis van dit comité, de vakbondsafvaardiging van het personeel, vooraf hun akkoord geven mogen deze verwarmingstoestellen worden opgesteld in lokalen of in voorlopige constructies, teneinde het personeel de mogelijkheid te bieden zich bij tussenpozen te verwarmen.

Artikel 66. Winkelbanken in open lucht

Bij een buitentemperatuur van minder dan 5°C is het de exploitanten van winkels voor detailverkoop verboden personeel tewerk te stellen aan toonbanken of winkelbanken die zich buiten en in de onmiddellijke nabijheid van de winkel bevinden.

Bij een buitentemperatuur van minder dan 10°C moet het aan voornoemde banken tewerkgestelde personeel over een voldoende krachtige verwarmingsinrichting beschikken, tenzij maatregelen worden genomen waardoor deze werknemers zich geregeld en zo dikwijls als nodig kunnen verwarmen. Bovendien moet dat personeel over een plankenvloer beschikken,

waardoor rechtstreeks contact met de grond wordt voorkomen, en moet het zoveel mogelijk tegen weer en wind worden beschermd. Dit personeel mag dergelijke arbeid niet verrichten vóór 8 uur of na 19 uur, ook niet langer dan 2 uur zonder onderbreking van ten minste één uur, noch meer dan 4 uren per dag.

Artikel 67. Gebruik van verwarmingstoestellen

De verwarmingstoestellen die gebruikt worden in de werklokalen moeten gebruiksklaar worden gehouden, verbonden zijn met een goed trekkende schoorsteen en zo zijn gemaakt dat een volledige en regelmatige afvoer van de verbrandingsgassen verzekerd is, zelfs bij maximale sluiting van het regelwerk.

Het gebruik van verwarmingstoestellen die niet met een dergelijke schoorsteen zijn verbonden kan worden toegestaan in gieterij-, constructie- en montagehalls, in pakhuizen, garages voor voertuigen en andere werkplaatsen van grote afmetingen op voorwaarde dat:

1. deze lokalen, zolang er wordt gewerkt, geregeld of althans dikwijls wijd naar buiten worden open gezet of zeer goed worden geventileerd; de doelmatigheid van de luchtverversing moet in beide gevallen geregeld worden gecontroleerd door het bepalen van het gehalte aan SO₂, CO en CO₂ in de atmosfeer;
2. als brandstof voor de bedoelde verwarmingstoestellen uitsluitend aardgas of vloeibaar gemaakt petroleumgas wordt gebruikt en die toestellen speciaal ontworpen zijn om te kunnen werken zonder verbonden te zijn met een schoorsteenpijp die de verbrandingsgassen naar buiten voert.

Open vuren mogen enkel in open lucht worden gebruikt.

Artikel 68. Zonnestraling

De werknemers moeten tegen de zonnestraling kunnen worden beschermd door om het even welke installatie die zich daarvoor leent.

§4 Zindelijkheid

Artikel 69. De werklokalen en hun bijgebouwen moeten in goede toestand van onderhoud en zindelijkheid gehouden worden. De afval en de opveegsels dienen elke dag weggenomen, opgestapeld en regelmatig weggeruimd, ontaard of ondergedolven zonder dat er schade voor het personeel kan uit voortkomen.

Het wegnemen van het stof moet met water of door opzuiging en bij voorkeur buiten de werkuren geschieden.

De glazen oppervlakten moeten goed doorschijnend gehouden worden.

Er dienen berichten aangebracht waarbij verboden wordt op de grond te spuwen.

In de voertuigen die hebben gediend of waarvan men vermoedt dat zij hebben gediend om giftige stoffen te vervoeren, moeten het kuisen en het wegruimen van het stof eveneens, al naargelang van het geval, met water of door opzuiging gebeuren.

Artikel 70. In de bureaus moet de grond voorzien zijn van een aaneengesloten waterdichte bedekking waardoor een gemakkelijk onderhoud mogelijk gemaakt wordt. Hetzelfde geldt voor de werkplaatsen, behalve wanneer de aard van de werkzaamheden zulks onmogelijk maakt.

Artikel 71. In de lokalen waar aanzienlijke hoeveelheden vloeistof kunnen verspreid worden dient de grond waterdicht gemaakt en aldus ingericht dat hij elke stilstand onmogelijk maakt en de gemakkelijke en snelle afloop naar de van een stankafsluiter voorziene leiding verzekert.

De muren dienen op een hoogte van ten minste één meter van een waterdichte bekleding voorzien.

Artikel 72. Het voor het onderhoud van de werklokalen gebezigd water mag niet besmet zijn.

Artikel 72bis. De voor het reinigen of het afdrogen van de machines, de werktuigen en, in het algemeen, van allerlei voorwerpen bestemde lompen en oud linnen zullen slechts nadat zij gewassen en ontsmet zijn mogen gebruikt worden.

Deze lompen en dit oud linnen zullen gewassen en ontsmet worden door ze gedurende ten minste tien minuten in kokend water te laten weken of door elk ander procédé met dezelfde doeltreffendheid, goedgekeurd door de geneesheer-inspecteur van de Dienst voor de medische arbeidsinspectie.

Het wassen en het ontsmetten moeten gebeuren door tussenkomst van het ondernemingshoofd of van de personen die hun de lompen en het oud linnen leveren. In dit laatste geval moet het ondernemingshoofd aan de bevoegde inspectiediensten een geschreven attest van zijn leverancier kunnen voorleggen waarbij verklaard wordt dat die voorwerpen gewassen en ontsmet werden.

AFDELING II: SANITAIRE VOORZIENINGEN

Artikel 73.- De werkgevers stellen ter beschikking van hun werknemers:

- a) een kleedkamer en een wasplaats;
- b) een refter en een verpozingslokaal;
- c) toiletten.

Zij moeten hun eveneens drinkwater of een aangepaste drank verstrekken.

De ligging, de toegangsmodaliteiten en de toegangsuren van de inrichtingen vermeld in het eerste lid, a) en b), worden vastgesteld door de werkgever, in akkoord met het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis ervan, met de syndicale afvaardiging.

De werknemers moeten zich vrij naar de toiletten kunnen begeven.

Indien de werknemers tijdens het werk hun handen moeten wassen, worden wastafels in de nabijheid van de arbeidsposten geïnstalleerd.

De in het eerste lid voorziene sanitaire installaties worden, in voorkomend geval, zodanig ingericht dat rekening is gehouden met de tewerkgestelde mindervalide werknemers.

A. Kleedkamers en Wasplaatsen

1. Algemene bepalingen

Artikel 74.- De kleedkamers en de wasplaatsen bevinden zich in één of verschillende lokalen die volledig gescheiden zijn van de werkplaatsen en bureaus. Ze mogen in één enkel lokaal worden ingericht of in belendende lokalen die met elkaar in verbinding staan.

In afwijking van het bepaalde in het eerste lid mogen in de bureaus, waarin niet meer dan drie bedienden werkzaam zijn, de voor hen benodigde kleed- en wasgelegenheden worden ingericht.

Artikel 75.- De lokalen waarin de kleedkamers en de wasplaatsen zijn ondergebracht zijn in duurzame materialen gebouwd.

Evenwel mogen op tijdelijke werven alsmede op de afgelegen werven in de openluchtgroeven, de kleedkamers en de wasplaatsen in uitneembare of verplaatsbare constructies, bestand tegen uitwendige en atmosferische agentia, ondergebracht zijn.

De wanden van deze constructies zijn vervaardigd uit harde en isolerende materialen en worden derwijze in elkaar gezet dat tocht en schadelijke infiltraties vermeden worden.

De grond en de muren van de kleedkamers en de wasplaatsen worden tot op een hoogte van twee meter van een effen en waterdichte bekleding voorzien, zodat ze tegen een dagelijkse schoonmaak bestand zijn.

Artikel 76.- De lokalen voor de kleedkamers en de wasplaatsen moeten alle waarborgen inzake veiligheid en salubriteit bieden.

Zij worden goed verlucht en verlicht en de temperatuur moet er, gemeten met een kamerthermometer, 20°C bedragen.

In de lokalen van de stortbaden moet de temperatuur, gemeten met een kamerthermometer, 22°C bedragen.

De lokalen voor de kleedkamers en de wasplaatsen worden ten minste eens per dag schoongemaakt. Bij ploegenarbeid worden de lokalen, vóór iedere ploegwisseling schoongemaakt.

Zij moeten met een sleutel kunnen worden gesloten.

Alleen de meubelen die aan de bestemming beantwoorden mogen er zich bevinden. Het is verboden er refters in te richten of het personeel toe te laten er maaltijd te houden.

Artikel 77.- De kleedkamers en wasplaatsen zijn vóór beiderlei kunne in afzonderlijke lokalen ondergebracht.

In de ondernemingen bedoeld in artikel 82 beschikken de werknemers die een stortbad moeten kunnen nemen over kleedkamers en wasplaatsen ondergebracht in lokalen die uitsluitend voor deze werknemers zijn bestemd.

2. Kleedkamers

Artikel 78.- De kleedkamers zijn uitgerust met hetzij kleeerhangers bevestigd aan een horizontale staaf, hetzij gewone kapstokken met kleeerhaken, hetzij individuele kleeerkasten, die roestvrij en gemakkelijk schoon te maken zijn. De keuze ervan wordt voor advies aan het Comité

voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis ervan, aan de syndicale afvaardiging voorgelegd.

Deze kleedkamers zijn gemakkelijk toegankelijk; de afstand tussen twee rijen kleeerhangers, kapstokken of individuele kleerkasten bedraagt ten minste 1,20 m.

Indien gebruik wordt gemaakt van kleeerhangers of gewone kapstokken, moeten bovendien rijen van individuele vakken aanwezig zijn, waarvan de minimum binnenafmetingen 30 cm breed, 25 cm hoog en 30 cm diep zijn en waarvan de deur doorboord is of voorzien is van traliewerk zodat de verluchting en discretie verzekerd zijn.

Indien gebruik wordt gemaakt van individuele kleerkasten, zijn deze volledig door volle tussenschotten van elkaar gescheiden. Deze kasten worden doeltreffend verlucht om het drogen van de kleren toe te laten. Binnenin moeten ze ten minste 30 cm breed, 48 cm diep en 1,60 m hoog zijn. Zij zijn voorzien van ten minste een kleeerhaak, alsmede, bovenaan, van een legplank voor het hoofddekseel.

Voor de kasten die vóór 1 april 1982 zijn geïnstalleerd volstaat een diepte van ten minste 40 cm.

De kleerkasten en de individuele vakken worden volkomen net gehouden.

Indien de kleerkasten mechanisch verlucht worden en in zoverre de uitgevoerde werken niet bevuilend zijn of niet bestaan in de behandeling of de aanwending van giftige producten mag de breedte van de kasten teruggebracht worden tot 25 cm, mits gunstig advies van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis ervan, van de syndicale afvaardiging.

Deze kleerkasten dienen evenwel bovenaan niet voorzien te zijn van een legplank en hun hoogte aan de binnenzijde moet slechts 1,40 m bedragen op voorwaarde dat ze van ten minste twee kleeerhaken voorzien zijn en dat de breedte aan de binnenzijde de in het vierde lid voorgeschrevene met ten minste 25 % overschrijdt.

De individuele vakken en kleerkasten zijn voorzien van een slot of van bevestigingshaken om ze met een hangslot te sluiten.

Indien gebruik wordt gemaakt van verplaatsbare kleeerhangers op een horizontale staaf, wordt het aantal kleeerhangers beperkt tot zes per meter; de inrichting wordt aangevuld met een blad van 40 cm breedte.

De kleeerhaken van de gewone kapstokken moeten door vrije tussenuitruimten van ten minste 30 cm van elkaar gescheiden zijn. Ingeval er verscheidene rijen van kleeerhaken bestaan, wordt ertussen een afstand van ten minste 1,20 m gelaten.

Artikel 79.- Elke gebruiker van de kleedkamers beschikt hetzij over ten minste een gewone kleeerhaak of een kleeerhanger en een individueel vak, hetzij over een individuele kleerkast.

Evenwel worden in de ondernemingen bedoeld in artikel 82 ofwel twee individuele kleerkasten ter beschikking gesteld van iedere werknemer, die stortbaden moet gebruiken, de ene voor de gewone kledij, de andere voor het werkpak ofwel een enkele kleerkast met twee volledig gescheiden vakken die ieder voldoen aan de afmetingen bepaald bij artikel 78. In dit laatste geval zijn er in elk geval een kleeerhaak alsmede, bovenaan, een legplank of wel ten minste twee kleeerhaken naargelang dat de vakken aan de binnenzijde al dan niet 1,60 m hoog zijn.

3. Wasplaatsen

a. Wastafels

Artikel 80.- De wasplaatsen bestaan uit individuele of gemeenschappelijke wastafels met leidingwater.

Deze wastafels hebben een doeltreffende afloop van het gebruikte water en zijn derwijze ingericht dat elke gebruiker ervan beschikt over een waterkraan en een vrije ruimte van ten minste 65 cm.

Boven de wastafels is een blad aangebracht waarop de werknemers hun persoonlijke toiletbehoeftigheden kunnen neerleggen.

Per drie werknemers die gelijktijdig hun werktijd beëindigen is er ten minste één kraan. Dit aantal mag evenwel verminderd worden tot één kraan per vijf werknemers die gelijktijdig hun arbeidsdag beëindigen telkens de aard van het werk en de omstandigheden deze vermindering rechtvaardigen. Deze vermindering is evenwel afhankelijk van het akkoord:

- 1° van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis ervan, van de syndicale afvaardiging;
- 2° van de Medische arbeidsinspectie.

Zo de onderneming over geen waterleiding beschikt zijn de wastafels individueel. Het water wordt via pompen of zuivere recipiënten bedield.

Aangepaste maatregelen worden genomen om te beletten dat uitwasemingen van afvoerkanalen zich in de lokalen of op de binnenplaatsen verspreiden.

Indien het werken betreft die bestaan in de behandeling of de aanwending van prikkelende, besmette, vette of bevuilende stoffen of kleurstoffen of indien het onderhoudswerken betreft, bepaalt de arbeidsgeneesheer of de wastafels moeten voorzien zijn van kranen met warm en koud water en welk soort zeep moet worden gebruikt.

Artikel 81.- opgeheven bij KB van 16 februari 1982, art. 1

b. Stortbaden

Artikel 82.- De werkgever stelt een stortbad met warm en koud water ter beschikking van zijn werknemers, naar verhouding van één stortbad per groep van zes werknemers die gelijktijdig hun arbeidsdag beëindigen, in:

- a) de inrichtingen waar de werknemers onderworpen zijn aan een overmatige warmte, zoals bepaald in artikel 148decies 2.4.2.;
- b) de gevallen waarin het werk het lichaam van de werknemer bevuilt door het gebruik van schadelijke, giftige, prikkelende, corrosieve, besmette, vette of bevuilende stoffen of kleurstoffen.

Artikel 83.- opgeheven bij KB van 16 februari 1982, art. 1

Artikel 84.- De inrichtingen van de stortbaden bestaan uit afzonderlijke cabines; binnen elke cabine is er een kleerkast opgesteld en één enkel stortbad.

Deze cabines zijn ruim genoeg en op zulke wijze ingericht dat de gebruikers er zich volledig kunnen in afzonderen. Zij zijn door ondoorzichtige wanden van ten minste 1,90 m hoog van elkander gescheiden.

Om het schoonmaken ervan te vergemakkelijken mag onderaan een vrije ruimte van ongeveer 15 cm worden gelaten.

Per vier of zes werknemers die gelijktijdig hun werkdag beëindigen is er een cabine met stortbad naargelang dat deze laatste van het type van enige deur of van doorgang voor het in- en uitgaan zijn.

Het water van de stortbaden moet een temperatuur van 36 tot 38°C hebben en in voldoende hoeveelheid gedeeld worden.

Artikel 85.- De vloer van de cabines van de stortbaden moet gemakkelijk schoongemaakt en ontsmet kunnen worden en zo vervaardigd zijn dat uitglijden en vallen vermeden worden. Het water moet naar een buizenet vloeien dat buiten het gebouw uitmondt. Dit buizenet is volledig bedekt en van een luchtafsluiting voorzien.

Maatregelen worden genomen om te voorkomen dat de gebruikers blootgesteld worden aan schadelijke tochten.

4. Gemeenschappelijke bepalingen

Artikel 86.- Indien het water bestemd voor de wastafels of de stortbaden niet drinkbaar is, biedt het niettemin alle waarborgen inzake salubriteit.

Verbodsborden, overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheids-signalering op het werk, op oordeelkundig gekozen plaatsen in de wasplaatsen aangebracht, duiden, in voorkomend geval, aan dat het water niet drinkbaar is.

Artikel 87.- De werkgevers stellen kosteloos voldoende wasmiddelen ter beschikking van de werknemers die de wasplaatsen gebruiken. Desgevallend stellen zij op advies van de arbeidsgeneesheer de door de aard van de behandelde stoffen vereiste speciale reinigingsproducten voor de handen alsook beschermende zalven ter beschikking. Teneinde vergiftiging of huid-aandoening te vermijden, verbieden zij uitdrukkelijk het gebruik van vluchtige oplosmiddelen of preparaten op basis van vluchtige oplosmiddelen voor de lichaamsverzorging.

Op advies van de arbeidsgeneesheer of van de Medische arbeidsinspectie verschaffen zij bovendien aan iedere arbeider die aan een bijzonder gevaar is blootgesteld een nagelborstel alsmede, eventueel, een tandenborstel, een drinkbeker en drinkwater om de mond voor de maaltijden en na de dagtaak te reinigen.

Zij stellen insgelijks de handdoeken voor de stortbaden en de wastafels ter beschikking.

Zij laten deze handdoeken te gepasten tijde wassen en vervangen, en verbieden uitdrukkelijk de werknemers ze onder welk voorwendsel ook uit de wasplaatsen te nemen.

De handdoeken die uitsluitend worden gebruikt voor het drogen van de handen mogen op gunstig advies van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis ervan, van de syndicale afvaardiging en van de arbeidsgeneesheer, vervangen worden door elk ander systeem dat dezelfde waarborgen biedt inzake salubriteit en opslorping.

B. Refters en verpozingslokalen

Artikel 88.- De refters worden ingericht in een of meer volledig van de werkplaatsen of bureaus afgescheiden lokalen. Indien er echter niet meer dan drie bedienden in een zelfde bureau zijn tewerkgesteld, mogen deze bedienden er hun maaltijden gebruiken.

Een verpozingslokaal wordt ingericht in de ondernemingen waarin de werknemers hetzij blootgesteld zijn aan een niveau van temperatuur dat, krachtens dit reglement, een beurtwisseling in het werk tot gevolg heeft, hetzij tewerkgesteld zijn aan werken die een energieverbruik van meer dan 1465 KJ/uur vereisen of die een psychische stress veroorzaken, evenals in de ondernemingen waarin de arbeidsgeneesheer het nodig acht.

Op de deur van het verpozingslokaal wordt een aangepast pictogram aangebracht.

Het verpozingslokaal mag hetzij een bijgebouw van de refter zijn, hetzij ondergebracht worden in een ander lokaal dat eventueel ook tot een ander doel is bestemd.

De werkgever stelt een onopvallende, goed verluchte, goed verlichte, propere en behoorlijk verwarmde plaats ter beschikking van zwangere vrouwen en zogende moeders, waar zij de mogelijkheid hebben in aangepaste omstandigheden in liggende positie te kunnen rusten.

Artikel 89.- De refter en het verpozingslokaal worden gebouwd overeenkomstig de bij artikel 75 voor de kleedkamers en de wasplaatsen opgelegde voorwaarden.

De minimumoppervlakte van de refters, in vrije oppervlakte, wordt berekend op basis van het maximum aantal werknemers die ze gelijktijdig gebruiken:

- tot 25 werknemers: 18,5 m²;
- van 26 tot 74 werknemers: 18,5 m² + 0,65 m² per werknemer meer dan 25;
- van 75 tot 149 werknemers: 51 m² + 0,55 m² per werknemer meer dan 75;
- van 150 tot 499 werknemers: 91 m² + 0,50 m² per werknemer meer dan 150;
- 500 werknemers en meer: 255 m² + 0,40 m² per werknemer meer dan 500.

De oppervlakte van het verpozingslokaal hangt af van het aantal werknemers dat aan de hinder bedoeld in artikel 88, tweede lid, blootgesteld is:

- tot 10 werknemers: 9 m²;
- per schijf van 10 werknemers meer: 2 m².

Artikel 90.- De refter en het verpozingslokaal bieden alle waarborgen inzake salubriteit. Zij worden goed verlucht, goed verlicht, dagelijks schoongemaakt en tijdens het koude seizoen behoorlijk verwarmd. De tafels in de refter worden na elk gebruik schoongemaakt.

De refters zijn voorzien van:

- a) een voldoende aantal tafels en zitgelegenheden met rugleuning;
- b) een drinkwaterbedeling;
- c) geschikte middelen om de vaat te wassen;
- d) geschikte inrichtingen om voedingswaren behoorlijk weg te bergen en op te warmen alsmede om water te koken;
- e) vuilnisbakken met deksel om afval en vuilnis in te werpen;
- f) een voldoende aantal asbakken.

In de refter en in het verpozingslokaal bevindt zich enkel meubilair dat aan de bestemming van deze lokalen beantwoordt.

Het verpozingslokaal is beschermd tegen de hinder die tot de inrichting ervan aanleiding gaf. De inrichting ervan is afgestemd op deze hinder. Het aantal rustzitplaatsen, aangepast aan de verpozing, is gelijk aan het aantal werknemers dat er gelijktijdig moet over beschikken.

Artikel 91.- In de ondernemingen waar risico voor intoxicatie of besmetting bestaat moeten de werknemers, voor zij de refter binnenkomen, de handen wassen en hetzij zich omkleden, hetzij overkleding aantrekken.

C. Toiletten

Artikel 92.- De toiletten bestaan uit waterclosets en urinoirs die aan de welvoegelijkheidsnormen voldoen en tegen regen en tocht beschermd zijn. Ze zijn zo geconstrueerd dat geen uitwasemingen zich in de werkplaatsen kunnen verspreiden.

Al de bijkomende installaties zijn aldus opgevat en geplaatst dat ze geen hinder kunnen veroorzaken.

De toiletten worden goed verlucht, behoorlijk verwarmd, voldoende verlicht en steeds zindelijk gehouden. Zij worden met water schoongemaakt voor elke arbeidshervatting en ten minste eens per dag.

De toiletten bevinden zich zo dicht mogelijk bij de arbeidsposten, ongeacht de aard van de werkzaamheden en het aantal tewerkgestelde werknemers.

De waterclosets worden verlucht, hetzij rechtstreeks naar buiten toe, hetzij via luchtopeningen die aangebracht zijn onder de deur tot op een hoogte van maximum 10 cm of boven de deur op een hoogte van meer dan 1,90 m.

De urinoirs mogen geplaatst worden in afzonderlijke uitsluitend ervoor voorbehouden lokalen die dezelfde waarborgen bieden als deze bepaald in het eerste lid. Het is verboden urinoirs binnen in de waterclosets te plaatsen.

Artikel 93.- Afzonderlijke en volledig van elkaar gescheiden toiletten worden aan beiderlei kunnen voorbehouden; de vermelding «Mannen» of «Vrouwen» of een aangepast pictogram duidt aan voor welke kunne zij zijn voorbehouden.

Per vier waterclosets of urinoirs is er één wastafel.

Er is toiletpapier ter beschikking; afvalbakjes worden in de waterclosets geplaatst.

In elk watercloset is er één kleeerhaak.

Artikel 94.- De toiletten worden op de volgende wijze ingericht:

a) Binnen de gebouwen:

De toiletten mogen niet rechtstreeks met de werkplaatsen, de refters of de kledkamers in verbinding staan; zij mogen enkel op gangen, voor- of trapportalen uitgeven.

De waterclosets zijn volledig van elkaar gescheiden door volle tussenschotten tot op de grond; er mag nochtans een vrije ruimte van maximum 15 cm onder aan die tussenschotten gelaten worden om het schoonmaken te vergemakkelijken. De waterclosets zijn voorzien van een volle deur, eventueel met luchtopeningen bedoeld in artikel 92, vijfde lid. Elk watercloset moet van binnen kunnen gesloten worden.

Geven de waterclosets rechtstreeks uit op gangen, voor- of trapportalen, dan worden ze naar de bepalingen van het vorige lid ingericht behoudens dat hun deur volledig de opening vult. Elk van deze waterclosets wordt voortdurend en doeltreffend verlucht.

De toiletten zijn voorzien van:

1° in de waterclosets: een closetpot al dan niet voorzien van een beweegbare bril. Deze zijn van duurzame, waterdichte en gladde materialen. Indien closetpotten worden gebruikt, reikt de bril of de pot van 40 tot 50 cm boven de grond en heeft hij bovenaan links en rechts, een effen en horizontale bovenkant van ten minste 20 cm lang en 3 cm breed.

Elk watercloset is voorzien van een waterspoeling.

De hurkclosets met voetsteunen en afvoeropening, geïnstalleerd vóór 1 april 1982, mogen in gebruik gehouden worden zolang ze aan de gestelde voorwaarden beantwoorden.

Indien anders niet mogelijk, mogen hetzij chemische waterclosets, hetzij waterclosets met opvangzakjes voor één enkel gebruik worden ingericht;

2° voor de urinoirs: uit vakken met individuele plaatsruimten, afgescheiden door zijschotten en voorzien van een afvoerkanaal. Deze urinoirs zijn van duurzame, waterdichte en gladde materialen.

De urinoirs worden door een voortdurende of met korte tussenpozen werkende waterstroming gespoeld.

b) Buiten de gebouwen:

De waterclosets worden ingericht zoals bepaald in het tweede lid van littera a). In de deuropening ervan is over heel haar breedte een open ruimte van 10 cm onderaan en een andere van 10 cm of meer bovenaan.

De urinoirs zijn door schotten afgescheiden zodat de gebruikers zich behoorlijk kunnen afzonderen.

In afwijking van het bepaalde in artikel 92, tweede lid, moeten de toiletten buiten de gebouwen niet verwarmd worden.

c) Zowel binnen als buiten de gebouwen:

De grond en de scheidingswanden van de waterclosets worden bedekt hetzij met tegels of met een laag glad gemaakt cement, hetzij met enig ander duurzaam en volledig waterdicht materiaal, zodat ze tegen een dagelijkse schoonmaak met water bestand zijn. Hetzelfde geldt voor de grond alsmede voor de muren, tot op een hoogte van twee meter, van de lokalen waarin de waterclosets eventueel ondergebracht zijn. De deuren zijn eveneens afwasbaar.

Artikel 95.- *opgeheven bij KB van 16 februari 1982, art. 1*

Artikel 96.- Het aantal waterclosets is ten minste 1 per 25 werknemers van het mannelijk geslacht die gelijktijdig tewerkgesteld zijn en ten minste 1 per 15 werknemers van het vrouwelijk geslacht die gelijktijdig tewerkgesteld zijn; het aantal urinoirs is onder dezelfde voorwaarden, ten minste 1 per 15 werknemers.

De urinoirs mogen vervangen worden door waterclosets.

D. Dranken

Artikel 97.- De werkgevers stellen drinkwater of een andere drank, die volgens het advies van de arbeidsgeneesheer, aangepast is in hoeveelheid, kwaliteit en temperatuur aan het soort werk dat uitgevoerd wordt, ter beschikking van hun personeel.

Wanneer de klimatologische omstandigheden het vereisen en in elk geval wanneer de buiten-temperatuur lager dan 5°C is, wordt warme drank in voldoende hoeveelheid verstrekt aan de werknemers op de werven.

Individuele drinkbekertjes, eventueel van het wegwerpsoort, worden ter beschikking gesteld. De distributiepunten zijn gemakkelijk bereikbaar.

Artikel 98.- Wanneer het werk bepaalde zware risico's voor vergiftiging of voor besmetting inhoudt of het is bijzonder bevuilend, kan de arbeidsgeneesheer de aanleg van drinkfonteinen of van waterbedelingspunten met wegwerpbekertjes ten behoeve van het voor dit werk aange-steld personeel voorschrijven.

Artikel 99.- Het is verboden gedistilleerde alcoholische dranken en gegiste dranken met een gehalte van meer dan 6 % volume alcohol binnen te brengen in de fabrieken, werkplaatsen en bureaus alsmede op elke arbeidswerf, de bijhorigheden inbegrepen.

E. Bijzondere bepalingen

Artikel 100.- In afwijking van de artikelen 74 tot 95 mogen de kleedkamers, de waterkranen, de verschillende lokalen en de toiletten van de woningen van de bedrijfshoofden dienst doen als was- en kleedkamers, verpozingslokalen, refters en toiletten naar de zin van dit reglement, voor zover ze als dusdanig bruikbaar zijn en op voorwaarde:

- 1° dat het aantal werknemers dat de inrichtingen moet kunnen gebruiken, niet groter is dan tien en dat artikel 82, geheel of gedeeltelijk, niet toepasselijk is;
- 2° dat deze woningen gelegen zijn op de werkplaats zelf of eraan palen ofwel dat ze op korte afstand ervan gelegen zijn, zodat voor de werknemers die zich ernaar moeten begeven geen aanzienlijk tijdverlies veroorzaakt wordt;
- 3° dat de vereiste inrichtingen in deze woningen werkelijk ter beschikking van de werknemers gesteld worden;
- 4° dat het gebruik van deze inrichtingen gebeurt onder alle voorwaarden van gewenste welvoeglijkheid;
- 5° dat de werkgever de geneesheren-arbeidsinspecteurs alsmede de bezoek(st)ers arbeidshygiëne toestaat tijdens de werkuren de ter beschikking van het personeel gestelde inrichting van zijn woning te inspecteren.

Artikel 101.- § 1. Met het akkoord van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis ervan, van de syndicale afvaardiging, en met het akkoord van de Medische arbeidsinspectie, mogen de bij de artikelen 74 tot 80 bedoelde kleedkamers en wasplaatsen afzonderlijk in van elkaar gescheiden lokalen ingericht worden, wanneer de aard van het werk en de bijzonder gunstige arbeidsvoorwaarden dergelijke afwijking rechtvaardigen. Bovendien mogen, onder dezelfde voorwaarden, de wastafels ingericht worden in de toiletkamers gelegen binnen de gebouwen voor zover ze aan de bepalingen van artikel 80 voldoen.

§ 2. De werkgevers moeten geen refter ten behoeve van hun werknemers inrichten, indien zij daaromtrent het akkoord hebben bekomen van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of, bij ontstentenis ervan, van de syndicale afvaardiging. In voorkomend geval mogen zij eveneens rekening houden met de specifieke toestand van elke werknemer in dit opzicht om het aantal tafels en zitgelegenheden in de refter, bepaald in artikel 90, derde lid, te berekenen.

§ 3. In de winkelgalerijen mogen de werkgevers de wastafels en de waterclosets alsmede de urinoirs, bedoeld in de artikelen 80 en 92, in één enkel lokaal inrichten. Indien dit niet mogelijk is, mogen zij deze inrichtingen onderbrengen in een voor meerdere werkgevers gemeenschappelijk lokaal, dat voorbehouden is aan het personeel en gelegen is in de galerij. De refter, bedoeld in artikel 88 mag vervangen worden door een gemeenschappelijke refter.

F. Algemene bepalingen

Artikel 102.- De werkgevers verbieden de werknemers uitdrukkelijk:

- 1° elders dan in de kleedkamers kledingstukken of toiletartikelen achter te laten;
- 2° elders dan in de refters of in de kleedkamers pakjes, servetten of dozen, die eetwaren bevatten, te bewaren;
- 3° elders dan in de refters de maaltijd te gebruiken, behalve in de bij artikel 88 bepaalde uitzondering;
- 4° de refters in werkkleding binnen te komen, ten minste wanneer deze kleding aan giftige, besmette of bijzonder bevuilende stoffen is blootgesteld geweest; deze bepaling is inzonderheid van toepassing op werknemers van de bij artikel 82 bedoelde ondernemingen;
- 5° de drinkbekertjes en dranken te nemen alvorens de handen te hebben gewassen of handschoenen te hebben aangetrokken.

Artikel 103.- De werknemers moeten:

- 1° de wasgelegenheden gebruiken en enig toilet maken voor de maaltijden en na de dagtaak;
- 2° zo hun stortbaden ter beschikking staan, na de dagtaak een stortbad of een bad nemen.

Het is hun verboden vrijwillig de sanitaire voorzieningen of de bijhorigheden ervan te bevullen of te beschadigen, of er verkwistingen te doen.

HOOFDSTUK III: BEPALINGEN BETREFFENDE DE GEZONDHEID VAN DE WERKNEMERS

AFDELING II: STRIJD TEGEN DE HINDER

Onderafdeling I: Maatregelen ter voorkoming van de hinder

Artikel 148decies 1.- § 1. Overeenkomstig hun opdrachten bepaald in het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de opdrachten en de werking van de Comités voor preventie en bescherming op het werk, worden de Comités voor preventie en bescherming op het werk ingezet in de strijd tegen de arbeidshinder.

§ 2. De werkgever is verplicht in de kortst mogelijke tijd voorkomingsmaatregelen te treffen tot het bestrijden van de hinder.

In elk geval verhelpt hij de hinder van de werkposten door, onder meer, te trachten stoffen en preparaten te gebruiken die het minst schadelijk zijn voor de gezondheid van de mens en meteen door alle maatregelen te nemen om de ongemakken te verminderen en het arbeidsklimaat te verbeteren.

§ 3. De werkgever stelt de werknemers onmiddellijk op de hoogte van de gevaarlijkheidsgraad van de stoffen en preparaten, waarmee de betrokkenen in aanraking komen, en houdt bovendien het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk regelmatig op de hoogte van de plaatsen in de onderneming waar dergelijke stoffen en preparaten worden gebruikt of opgeslagen.

Hij handelt op dezelfde wijze voor het ontstaan en de aanwezigheid van hinder te wijten aan overmatige warmte, koude of vochtigheid.

§ 4. De werkgever verschaft aan de arbeidsgeneesheer inlichtingen aangaande het arbeidsproces en de fabricagetechnieken, alsmede aangaande de gevaarlijke stoffen en preparaten die gebruikt worden in de door hem bestuurde onderneming.

Hij licht hem eveneens in omtrent ieder probleem met betrekking tot de toestand van het arbeidsklimaat.

Hij nodigt de arbeidsgeneesheer ertoe uit, de werkposten te onderzoeken, telkens de titularissen van deze posten blootgesteld worden aan een verhoging van de bestaande gevaren of aan nieuwe gevaren van de hinder, te wijten aan de werkmethoden of aan het milieu van de werkposten.

Hij raadpleegt de arbeidsgeneesheer betreffende ieder ontwerp, maatregel of middel, waarvan hij de toepassing overweegt en die rechtstreeks of onrechtstreeks, onmiddellijk of op termijn, gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid en de hygiëne van het personeel, inbegrepen de wijzigingen aangebracht in het arbeidsproces, de fabricagetechnieken en de inrichtingen, wanneer deze van aard zijn om de risico's van de hinder, overlast of ongemak, te verhogen of er andere te veroorzaken.

§ 5. Het advies verstrekt door de arbeidsgeneesheer in uitvoering van de bepalingen van deze onderafdeling wordt genoteerd in een verslag dat wordt afgegeven aan de werkgever. Deze laatste geeft een afschrift ervan aan het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk.

§ 6. Op aanvraag van de arbeidsgeneesheer, of van de afgevaardigden van het personeel bij het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk, laat de werkgever monsternemingen en analyses verrichten van de gevaarlijke stoffen en preparaten van de atmosfeer der werkplaatsen en van elke andere stof waarvan vermoed wordt dat ze schadelijk is; hij laat ook controles uitvoeren op de schadelijke fysische agentia, zoals ioniserende stralingen, ultraviolette stralingen, intens lawaai, verluchting, hoge en lage temperaturen, enz.

In geval van betwisting aangaande de resultaten van deze analyses en controles, is het verplicht deze toe te vertrouwen aan een dienst of laboratorium met dat doel erkend door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid.

De resultaten van deze analyses en controles worden in al de gevallen medegedeeld aan de arbeidsgeneesheer alsook aan het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk.

§ 7. De verslagen van de arbeidsgeneesheer opgesteld overeenkomstig de bepalingen van § 5 van dit artikel, alsook de uitslagen van de verrichte metingen en analyses, worden door de werkgever ter beschikking gehouden van de geneesheren-arbeidsinspecteurs en de bezoekers arbeidshygiëne.

Artikel 148decies 2.- Bijzondere maatregelen

1. STRIJD TEGEN HET LAWAAI EN DE TRILLINGEN

a) Strijd tegen het lawaai

Opgeheven bij KB van 16 januari 2006, art. 36, 2°

b) Strijd tegen de trillingen

Opgeheven bij KB van 7 juli 2005, art. 34, 1°

2. STRIJD TEGEN DE BEZOEDELING VAN DE WERKPLAATSEN

Opgeheven bij KB van 11 maart 2002, art. 62, 8°

2bis. STRIJD TEGEN DE HINDER TE WIJTEN AAN OMGEVINGSTABAKSROOK

Opgeheven bij KB van 19 januari 2005, art. 8

3. STRIJD TEGEN KANKERGEVAAR

Opgeheven bij KB van 2 december 1993, art. 17

4. STRIJD TEGEN DE OVERMATIGE WARMTE, KOUDE EN VOCHTIGHEID

4.1. Specifieke rol van de arbeidsgeneesheer

De arbeidsgeneesheer bepaalt welke maatregelen moeten worden genomen om een juiste acclimatisering van de werknemer aan de warmte of de koude te verzekeren. Hij geeft een voorafgaand advies nopens de keuze en het gebruik van de collectieve of individuele beschermingsmiddelen, alsook nopens het toepassen van de toegestane rusttijden en het gebruiken van de ontspanningslokalen. Hij licht de werknemers eveneens in over de aard van de dranken die hun door de onderneming moeten worden verstrekt.

4.2. Overmatige warmte van technologische oorsprong

§ 1. Wanneer in de gesloten werkllokalen de bron van hinder en ongemak voortkomt uit een overmatige temperatuur van technische oorsprong te wijten aan convectie, en van zodra de maximumtemperatuur, zoals deze is vastgesteld in artikel 64 van hetzelfde reglement, over-

schreden wordt op het niveau van de werkpost met zwaarste last, plaatst de werkgever kunstmatige ventilatieinrichtingen, overeenkomstig de bepalingen van artikel 58 van dit reglement.

§ 2. De overmatige warmte van technische oorsprong veroorzaakt door stralingen wordt gemeten op het niveau van iedere werkpost met een vochtige globethermometer of met enige andere methode die op het stuk van de effectieve temperatuur dezelfde resultaten oplevert.

De hieronder gegeven schaal bepaalt de temperaturen waarvan het overschrijden tot de toepassing van bijzondere beschermingsmiddelen verplicht:

- licht werk: ongeveer 150 kcal/uur: 30°C;
- halfzwaar werk: ongeveer 250 kcal/uur: 26,7°C;
- zwaar werk: ongeveer 350 kcal/uur: 25°C.

In geval van overschrijding van deze effectieve temperaturen moeten beveiligingsschermen en/of reflectorische beschermingskleding of beschermingskleding met ingebouwd koelsysteem worden gebruikt.

§ 3. Indien de in de paragrafen 1 en 2 hierboven voorgeschreven maatregelen niet kunnen genomen worden of ondoelmatig blijken, wordt de duur van de blootstelling aan de overmatige warmte ingekort. Deze inkortingen gebeuren door beperkte aanwezigheidslijsten op de betrokken werkpost af te wisselen met rusttijden ter plaatse of in ontspanningslokalen waar de effectieve temperatuur lager ligt dan 30°C.

De afwisseling van de beperkte aanwezigheidstijden op de werkpost en de rustperiodes wordt bepaald overeenkomstig de waardeschalen gegeven in de hiernavolgende tabel:

Niveau van de werkelijke temperaturen			Alternatie in het werk	
Licht werk	Halfzwaar werk	Zwaar werk	Tijdsduur van blootstelling aan de warmte	Toe te stane rusttijden
± 150 kcal/u	± 250 kcal/u	± 350 kcal/u		
30,1 °C	26,8 °C	25,1 °C	110 min.	10 min.
30,4 °C	27,5 °C	25,5 °C	100 min.	20 min.
30,6 °C	28,0 °C	25,9 °C	45 min.	15 min.
30,9 °C	28,5 °C	26,6 °C	40 min.	20 min.
31,2 °C	29,0 °C	27,3 °C	35 min.	25 min.
31,5 °C	29,5 °C	28,0 °C	30 min.	30 min.
31,8 °C	29,8 °C	28,7 °C	25 min.	35 min.
32,1 °C	31,1 °C	29,4 °C	20 min.	40 min.
32,4 °C	31,4 °C	30,1 °C	15 min.	45 min.
32,7 °C	31,7 °C	30,8 °C	10 min.	50 min.
33,0 °C	32,0 °C	31,5 °C	5 min.	55 min.

4.3. Overmatige warmte van klimatologische oorsprong

§ 1. De overmatige warmte van klimatologische oorsprong wordt gemeten op het niveau van elke werkpost met een vochtige globethermometer of met enige andere methode die op het stuk van de effectieve temperatuur dezelfde resultaten oplevert.

De effectieve temperaturen vanaf welke er aan klimatologische omstandigheden te wijten hinder bestaat, zijn de volgende:

- licht werk: ongeveer 150 kcal/uur: 30°C;
- halfzwaar werk: ongeveer 250 kcal/uur: 26,7°C;
- zwaar werk: ongeveer 350 kcal/uur: 25°C.

In geval van overschrijding van genoemde maximumtemperaturen, moeten volgende maatregelen genomen worden:

- 1) de werknemers blootgesteld aan rechtstreekse zonnestraling beschikken over individuele of collectieve beschermingsmiddelen;
- 2) de werkgever zorgt ervoor dat aangepaste frisdranken worden verstrekt overeenkomstig het terzake door de arbeidsgeneesheer verstrekte advies;
- 3) binnen de 48 uur, na het ogenblik van de vaststelling van de hinder, installeert de werkgever in de werklokale inrichtingen voor kunstmatige verluchting, overeenkomstig de bepalingen van artikel 58 van dit reglement.

Indien na dit tijdsverloop de hinder voortduurt, voert de werkgever een regime in van beperkte aanwezigheidstijd op de werkpost en van rusttijden zoals voorzien in punt 4.2., §3, van dit artikel.

De hierboven voorziene aanpassingstijd van 48 uur wordt niet in aanmerking genomen wanneer de overmatige warmte haar oorsprong vindt in een samenvallen van technologische en klimatologische factoren.

4.4. Overmatige koude van technologische oorsprong

De lage temperaturen die ter oorzake van technische redenen in sommige gesloten werklokale heersen worden gemeten met een droge thermometer.

Er is hinder wanneer de temperatuur lager ligt dan de volgende minima:

- zeer licht werk: ongeveer 90 kcal/uur: 20°C;
- licht werk: ongeveer 150 kcal/uur: 18°C;
- halfzwaar werk: ongeveer 250 kcal/uur: 15°C;
- zwaar werk: ongeveer 350 kcal/uur: 12°C.

Deze hinder verplicht tot het nemen van de volgende maatregelen:

- 1) de werknemers worden voorzien van gepaste beschermingskleding;
- 2) deze beschermingskleding is, indien zulks nodig blijkt, voorzien van een ingebouwd verwarmingssysteem;
- 3) de snelheid van de luchtstroom in de gekoelde lokale wordt beperkt tot een niveau dat verenigbaar is met de werking van de installaties.

Telkens hij het noodzakelijk oordeelt voor de gezondheid van de betrokkene schrijft de arbeidsgeneesheer bovendien een in de behoorlijk verwarmde ontspanningslokale door te brengen rusttijd voor.

4.5. Overmatige vochtigheidsgraad

De waterdamp, de nevel en de mist die voortkomen van de fabricageprocédés worden beperkt door een aan de in artikel 58 van dit reglement gestelde voorwaarden beantwoordende kunstmatige verluchting.

5. STRIJD TEGEN DE RISICO'S TE WIJTEN AAN ASBEST

Opgeheven bij KB van 16 maart 2006, art. 73

6. STRIJD TEGEN DE RISICO'S TE WIJTEN AAN LOOD EN ZIJN IONISCHE BESTANDELEN

Opgeheven bij KB van 11 maart 2002, art. 62, 9°

7. STRIJD TEGEN DE RISICO'S TE WIJTEN AAN IONISERENDE STRALING

Opgeheven bij KB van 25 april 1997, art. 32, 4°

BIJLAGE I

Opgeheven bij KB van 16 maart 2006, art. 73

BIJLAGEN II EN III

Opgeheven bij KB van 11 maart 2002, art. 62, 10° en 11°

BIJLAGE IV

Opgeheven bij KB van 16 maart 2006, art. 73

BIJLAGE V

Opgeheven bij KB van 16 januari 2006, art. 36, 5°

AFDELING III: AAN DE DOOR ONGEVAL OF DOOR ONGESTELDHEID GETROFFENEN TE VERLENEN EERSTE HULP EN DRINGENDE VERZORGING

Art. 174.- De in artikel 28 van dit reglement bedoelde werkgevers moeten de nodige maatregelen nemen om:

- 1° de door ongeval of ongesteldheid getroffen personen zo spoedig mogelijk de hulp, de dringende verzorging alsmede de bijstand van een dokter of van een persoon die bevoegd is om hem voor de gevaren van verwickelingen te vrijwaren en eveneens het voorlopig onderkomen te bezorgen die eventueel ingevolge de omstandigheden noodzakelijk zijn;
- 2° hun de eerste hulpmiddelen te kunnen verlenen in een behoorlijk lokaal;
- 3° hen naar dit lokaal te voeren indien zij zich er niet op eigen kracht kunnen naar begeven;
- 4° indien nodig, eveneens het vervoer, hetzij naar hun woonplaats, hetzij naar een hospitaal-inrichting te verzekeren;
- 5° in dat verband de nodige verbindingen te onderhouden met diensten van buitenaf.

Art. 175.- Het in voorgaand artikel bedoelde lokaal moet gevrijwaard zijn tegen elke schadelijke invloed, moet goed verlucht, goed verlicht en toegerust zijn met een verwarmingssysteem dat geschikt is om er in elk seizoen een voldoende hoge temperatuur te laten heersen, alsmede met de nodige middelen om zuiver warm water te bekomen en om de handen te wassen.

De door ongeval of ongesteldheid getroffen personen moeten naar dat lokaal kunnen gebracht worden met alle nodige voorzorg en er kunnen rusten in de wegens hun gezondheidstoestand noodzakelijke houding en in behoorlijk comfortabele voorwaarden.

Art. 176.- Onverminderd de bepalingen van artikel 180 moeten de eerste zorgen aan de door ongeval of ongesteldheid getroffen personen verleend worden:

- 1° in de ondernemingen waar gewoonlijk en tegelijkertijd ten minste 500 personen zijn te werk gesteld indien ze van industriële aard zijn, of ten minste 1.000 personen in het tegenovergestelde geval: door een of verschillende personen die minstens een brevet van verpleegassistent(e) of een ander gelijkwaardig diploma bezitten.
Op gemotiveerd advies van de Hoge raad voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen mag de Minister van Tewerkstelling en Arbeid evenwel de ondernemingen die een geringer getal personen te werk stellen ertoe verplichten zich de medewerking te verzekeren van personen die een van voormelde diploma's bezitten, wanneer de aard of het bijzonder karakter van hetgeen er wordt verricht, die maatregel wenselijk maakt.
- 2° in de andere ondernemingen die gewoonlijk en tegelijkertijd minstens twintig personen te werk stellen, indien ze van industriële aard zijn, of vijftig personen in het tegenovergestelde geval: door een of verschillende personen die minstens een getuigschrift van hulpverlener bezitten.
- 3° in de niet in bovenstaande 1° en 2° bedoelde ondernemingen: door een of verschillende door de werkgever aangewezen personen waaraan hij het bijhouden en het gebruik van de onder artikel 178 voorziene apotheek toevertrouwt.

In elke onderneming moet het getal der brevethouders van verpleegassistent(e), hulpverleners of andere bovenbedoelde personen, al naargelang van het geval, in verhouding zijn, met het personeelscijfer zodat het die personen mogelijk is hun opdracht uit te voeren onder voorwaarden die elke nodige waarborg bieden en tevens gedurende gans de werkdag en, indien het bedrijven betreft waar ook 's nachts wordt gewerkt, zowel tijdens de nacht als in de loop van de dag, onverwijld de nodige verzorging te verlenen.

De bepalingen van het 1° van dit artikel zijn evenwel niet toepasselijk op de tijdelijk bestaande bedrijven, op de seizoensbedrijven, noch op de ondernemingen die onderverdeeld zijn in afzonderlijke, van plaats veranderende en ver van elkaar gelegen werkposten, die uiteraard niet door eenzelfde centrum voor eerste verzorging kunnen bediend worden. In die ondernemingen mogen de eerste hulp en de dringende verzorging van de door ongeval of ongesteldheid getroffen personen verzekerd worden door personen die een bewijs van hulpverlener bezitten of door personen waarvan sprake in het 3° van dit artikel, al naargelang er gewoonlijk en tegelijkertijd twintig, bijaldien het een nijverheidsonderneming is, of vijftig, indien het geen nijverheidsonderneming is, werknemers worden te werk gesteld.

Art. 177.- Het getuigschrift van hulpverlener waarvan in het 2° van voorgaand artikel wordt afgeleverd door een met dat doel door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid of door diens afgevaardigde erkende organisme.

Mits zij beantwoorden aan de voorwaarden waarvan die aanneming afhankelijk is kunnen de arbeidsgeneeskundige diensten alsook de andere in artikel 182 bedoelde geneeskundige diensten die erkenning bekomen.

Die diensten moeten zoveel mogelijk op zulke manier georganiseerd zijn dat zij die erkenning kunnen bekomen en er in elk geval mee belast kunnen worden bovenbedoelde werknemers te vormen en deze laatsten geregeld op te leiden voor de verrichtingen met het oog op de redding van de door ongeval of ongesteldheid getroffen personen. Indien nodig moet die opleiding worden verwezenlijkt met de medewerking van de technische diensten der onderneming.

Art. 178.- In iedere door de in artikel 28 van dit reglement bedoelde werknemers bestuurde onderneming, moeten de eerste hulpmiddelen ten minste bestaan in een hulpapotheek onder-

gebracht in een of meer kisten of in een of meer dozen en waarvan de samenstelling bepaald is in de bijlage van deze afdeling volgens de aard van de onderneming of van de werkplaats.

Die kisten en die dozen moeten gemaakt zijn van materialen die voldoende weerstand bieden tegen schokken en tegen roest zodat zij gebruik niet kunnen misvormd worden, geen enkele spleet vertonen langs waar vloeistof of stof kunnen binnendringen en hermetisch sluiten. De dozen moeten voorzien zijn als er departementen of afdelingen zijn. In ieder departement of afdeling moet zich een van die dozen bevinden.

In de ondernemingen verdeeld over ver van elkaar gelegen werkposten, bedoeld in artikel 176, derde lid, moet zich ten minste een gebruiksklare doos op elk van die verschillende werkposten bevinden, hetzij het aantal tewerkgestelde werkplaatsen lager is dan vijf personen en dat ieder van hen uitgerust is met een individuele verbandtuit waarvan de inhoud wordt bepaald in de bijlage van deze afdeling.

Een gebruiksklare verbanddoos moet eveneens geplaatst worden op elk voertuig met mechanische beweegkracht dat op de openbare weg komt alsmede op elk schip, tenzij het voertuig of het schip reeds uitgerust zijn met een verbandkist of een verbandtuit overeenkomstig de reglementen inzake het vervoer.

Art. 179.- Het onder artikel 176, 1°, bedoelde verzorgingspersoneel moet over de nodige lokalen en uitrusting beschikken om zijn opdracht te kunnen vervullen onder voorwaarden die elke gewenste waarborg bieden.

Die lokalen moeten voldoende ruim, goed verlicht, goed verlucht en van een drinkwaterleiding, warm en koud, voorzien zijn alsmede van een verwarmingssysteem dat in elk seizoen een aan het gebruik waarvoor zij bestemd zijn aangepaste warmte biedt.

Die lokalen kunnen in de plaats komen van het in de artikelen 174 en 175 bedoelde lokaal.

Art. 180.- Voor de hierna opgesomde ondernemingen of werken moeten de bij artikel 178 voorgescreven eerste hulpmiddelen als volgt worden aangevuld:

- 1° ondernemingen, welk ook het aantal te werk gestelde personen mag zijn, waar herhaald of groot gevaar bestaat om te vallen, zoals de werven voor stellingbouw, bouwwerken, afbraakwerken alsmede alle andere ondernemingen van industriële aard waar gewoonlijk in totaal ten minste honderd personen zijn te werk gesteld: een met twee dekens beklede draagberrie of draagstoel moet zich op of in de nabijheid van de werkplaatsen bevinden zodat hij zonder verwijl kan worden gebruikt.
- 2° ondernemingen en werkposten waar verrichtingen gebeuren die bijzondere risico's bieden voor verbranding of invreting op de huid of op de slijmvliezen door zuren, basen of andere chemische stoffen: de eerste hulpmiddelen moeten bestaan in producten of bereidingen waarmee agentia die verbranding of invreting veroorzaken kunnen geneutraliseerd kunnen worden.
- 3° slachthuizen, slachterijen, darmwasserijen, vilbeluiken, ondernemingen voor het vergaren, het behandelen of het bewerken van huiden, beenderen, horens, manen of ander voor de voeding ongeschikt dierenafval; ondernemingen voor het laden of lossen van dat afval; ondernemingen voor de behandeling of het sorteren van vuilnis of van niet ontsmette voden; laboratoria voor biologie, autopsiediensten, leerzalen voor anatomie: de eerste hulpmiddelen moeten bestaan in een antiseptische oplossing waarmee elke verwonding, elke schram, hoe klein ook, kan worden ontsmet bij de personen die in contact kunnen komen

met de dieren, met dierenafval, met de lijken of met elke andere stof waardoor zij rechtstreeks of onrechtstreeks besmet kunnen worden door aanraking met de zakken, recipiënten, voertuigen, grond, verschillende voorwerpen die hebben gediend om ze te verpakken, te vervoeren, vast te nemen, enz.

De samenstelling van die antiseptische oplossing wordt bepaald door de arbeidsgeneesheren of door de aan andere onder artikel 182 bedoelde geneeskundige diensten verbonden geneesheren, al naargelang van het geval.

De personen die verwondingen vertonen of schrammen welke kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke besmettingen mogen het werk slechts hervatten of voortzetten nadat die verwondingen of schrammen ontsmet zijn en van een sluitend verband voorzien.

De evolutie van die verwondingen en van die schrammen moet van nabij worden gevolgd.

4° Opgeheven door art. 37, 1° van het KB van 23/12/2003 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's bij werkzaamheden in een hyperbare omgeving

5° ondernemingen en werkposten waar bijzondere risico's bestaan voor elektrocutie, overstroming, verdrinking, ontploffing, overvloedige en plotse ontsnapping van schadelijke gassen, ernstige vergiftiging door bijzonder gevaarlijke uitwasemingen (cyaanwaterstofzuur, zwavelwaterstof, fosforwaterstof, arseenwaterstof, koolmonoxyde, enz.): die ondernemingen en posten moeten over aangepast reddingsmaterieel beschikken (reddingsgordels, ladders, touwen, boeien, ademhalingstoestellen, bijzondere beschermingskledij, enz., al naargelang van het geval), waarmee de getroffen en uit hun netelige positie kunnen worden bevrijd, alsmede over de nodige toestellen en producten om ze opnieuw bij bewustzijn te brengen.

Een voldoende aantal hulpverleners die het bewijs waarvan sprake onder artikel 177 bezitten moet worden opgeleid voor de reddingswerken en het toepassen van de kunstmatige ademhaling opdat, indien nodig, die verrichtingen op elk ogenblik onverwijld in de beste omstandigheden zouden kunnen gebeuren.

Indien onder de reddingsmiddelen ook ademhalingstoestellen moeten voorhanden zijn moeten de hulpverleners eveneens vertrouwd gemaakt worden met het dragen van die toestellen.

De ademhalingstoestellen voor reddingswerk moeten van het type «met toevoer van lucht» of van het «onafhankelijk» type zijn, zoals die types worden bepaald in artikel 160, I, van dit reglement en moeten beantwoorden aan de bepalingen van dat artikel.

Die toestellen moeten worden onderhouden, hersteld en vervangen zoals voorzien in de artikelen 164 en 166 van dit reglement. Na elk gebruik moeten zij behoorlijk gereinigd, ontsmet en, ingeval zij door radioactieve stoffen gecontamineerd zijn, gedecontamineerd worden;

6° in afdeling I, bijlage II, rubriek 2.1., van dit hoofdstuk bedoelde ondernemingen: al naargelang van de bijzondere risico's voor bestraling waaraan de werknemers die er worden te werk gesteld kunnen blootgesteld worden, moeten die ondernemingen beschikken over geschikte middelen om, op doeltreffende wijze, alle door de omstandigheden genoodzaakte reddingsverrichtingen of decontaminaties alsmede alle dringende medische behandelingen toe te passen.

Art. 181.- De dozen en kasten waarin geneesmiddelen steken, alsmede de andere eerste hulpmiddelen en het reddingsmaterieel moeten ondergebracht zijn op plaatsen waar zij gevrijwaard zijn tegen elke oorzaak van contaminatie of van beschadiging.

Al die eerste hulpmiddelen en dat het reddingsmaterieel moeten te allen tijde bereikbaar zijn, volledig en in goede staat van bewaring worden gehouden en moeten onmiddellijk kunnen gebruikt worden.

Een voldoende voorraad van de apotheekartikels moet worden aangelegd om, dadelijk na het gebruik, de inhoud van bovenbedoelde dozen of kasten opnieuw volledig bij te vullen.

Die voorraad moet worden ondergebracht in een kast of op een plaats die beantwoorden aan de in het tweede lid van artikel 178, en in het eerste lid van dit artikel bepaalde voorwaarden. Men moet er eveneens te allen tijde de hand kunnen op leggen.

Art. 182.- De arbeidsgeneeskundige diensten oefenen het toezicht uit over de organisatie van de eerste hulp en de dringende verzorging, zo voorgeschreven door de artikelen 174 tot 181, en zorgen ervoor dat die eerste hulp en die dringende verzorging geschieden in de voorwaarden die alle gewenste voorwaarden bieden, behoudens de gevallen waar die opdracht voorbehouden wordt aan andere medische diensten die werden opgericht in toepassing van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.

Art. 183.- De arbeidsgeneesheren of de aan de andere in het voorgaand artikel bedoelde geneeskundige diensten verbonden dokters, al naargelang van het geval, moeten de betrokken ondernemingshoofden alle nuttige voorstellen doen inzake de uitbreiding die volgens hen moet worden gebracht aan de onder de artikelen 178 tot 180 voorziene eerste hulp en dringende verzorging, ingeval de oorzaken van de risico's voor ongeval of ongesteldheid, en de aard van deze laatste van bijzondere aard zijn of kenmerkende letsels of pathologische stoornissen met zich brengen, of indien zij zeer talrijk of zeer groot zijn.

De geneesheren-arbeidsinspecteurs mogen, van hun kant, en in zover zij oordelen dat het even noodzakelijk is, de ondernemingshoofden ertoe verplichten maatregelen van de zelfde aard toe te passen.

Wat betreft de reddingsmiddelen voor de door ongeval of ongesteldheid getroffen werknemers, mogen de ingenieurs van de Administratie van de arbeidsveiligheid of van de Administratie van het Mijnwezen, al naargelang van het geval, mits hetzelfde voorbehoud, de werkgevers ertoe verplichten zulke maatregelen toe te passen indien de middelen uiteraard onder de bevoegdheid vallen van die ambtenaren.

Art. 183bis.- In alle om het even welke onder de bepalingen van deze afdeling vallende lokalen en in alle inrichtingen die erbij behoren, moeten de verwarmingstoestellen met brandstof beantwoorden aan de voorschriften van artikel 65, eerste lid, van dit reglement.

Art. 183ter.- De dienst en het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen van de onderneming worden bij toepassing van het bepaalde in deze afdeling betrokken.

BIJLAGE

SAMENSTELLING VAN DE APOTHEEKKASTEN OF VERBANDDOZEN ALSMEDE VAN DE INDIVIDUELE VERBANDETUIS VOORGESCHREVEN IN ARTIKEL 178 VAN DEZE AFDELING

I. Minimum samenstelling van de apotheekkasten of verbanddozen.

- a) artikelen in vast verband:
- 1° elastisch knevelverband (5 cm breed): één
  - 2° reanimatiecanule: één
  - 3° roestvrije schaar (14 cm lang): één
  - 4° toelichtingsnota: «Dringende verzorging in afwachting van de komst van de geneesheer»;
- b) artikelen in wisselend aantal:
naargelang van de aard van het werk en de personeelssterkte per gedeelte of veelvoud van:
- tien industriële werknemers met maximum van drie veelvouden
  - vijftig niet-industriële werknemers met maximum van twee veelvouden
- 1° steriele snelverbanden:
    - twee snelverbanden waarvan de gaaszwachtel 2 m of 5 cm meet en het verbandplakje 10 cm of 7 cm
    - één snelverband waarvan de gaaszwachtel 2 m op 7 cm meet en het verbandplakje 14 cm op 12 cm
  - 2° steriel driekantig doekverband:
    - één - afmetingen: 90 cm, 90 cm, 127 cm
  - 3° lichte cambriczwachtels:
    - twee: van ten minste 5 m lang en 5 cm breed
    - twee: van ten minste 5 m lang en 7 cm breed
  - 4° samengeperste hydrofiele verbandwatten:
    - twee verpakkingen van netto 20 gr
  - 5° zijden kleefpleister:
    - één rol van ten minste 5 m lang en 2,5 cm breed
    - één rol van ten minste 5 m lang en 1,25 cm breed
  - 6° gaaspleisterverband:
    - hetzij één zwachtel van ten minste 1 m lang en 6 cm breed
    - hetzij één assortiment van verschillende breedten waarvan de totale lengte 1 m bedraagt
  - 7° antiseptische oplossing:
oplossing van jodium en alcohol à 1 % of chloorhexidinedigluconaat in alcoholische oplossing van ten minste 50 volumen % of elke oplossing die als equivalent wordt beschouwd:
    - 30 ml in een of meer hermetisch sluitende flesjes of in ampullen (met vijltje)
  - 8° roestvrije veiligheidsspelden:
    - tien (in een doosje of op een kaartje).

II. Minimum samenstelling van het individueel verbandetui.

- 1° steriele snelverbanden waarvan de hydrofiele gaaszwachtels ten minste twee meter lang is en 7 cm breed: twee
- 2° steriele driekantig doekverband: een
  - afmetingen: 90 cm, 90 cm, 127 cm.

III. Opmerking.

De onder I en II opgesomde artikelen alsmede hun verpakkingen moeten beantwoorden aan de eisen van de Belgische Farmacopee (Ve uitgave).

Toelatingsnota: «Dringende verzorging in afwachting van de komst van de geneesheer».

1. Deze toelichtingsnota dient opgemaakt te worden in de vorm van een brochure.
2. Op de omslag van die brochure moet vermeld worden:
  - a) op de buitenkant:

«DRINGENDE VERZORGING IN AFWACHTING VAN DE KOMST VAN DE GENEESHEER»

(Artikel 178 van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming - Bijlage).
  - b) op de binnenkant:

INHOUDSTAFEL.

I. Wonden, bloedingen
II. Verstuiking, ontwrichting, botbreuk
III. Brandwonden
IV. Verstikking
V. Elektrocutie
VI. VergiftigingVoorafgaande opmerkingen:
    - wat niet mag gedaan worden: het slachtoffer verplaatsen, behalve wanneer er onmiddellijk doodsgevaar is.
    - wat zo spoedig mogelijk gedaan moet worden: bij ademhalingsstilstand de kunstmatige ademhaling toepassen (zie rubriek IV).
3. de brochure dient verschillende bladen te bevatten waarop de volgende tekst voorkomt:

I. Wonden. - Bloedingen			
Wat u ziet	Wat moet worden gevreesd	Wat te doen	Hoe het te doen
Lichte verwonding	Besmetting	De wonde ontsmetten en beschutten met een steriel snelverband	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgvuldig de handen wassen • De wonde en de streek errond ontsmetten met het ontsmettingsmiddel dat zich in de verbanddoos bevindt • Een steriel snelverband of een aseptisch gaaspleistervverband aanbrengen Gebruiksaanwijzing: <ul style="list-style-type: none"> - de wikkel van een steriel snelverband losmaken - met elke hand een van de twee rolletjes van de zwachtel vastnemen - de handen uit elkaar brengen om het verband open te vouwen - de kompresprop op de wonde drukken zonder de wonde noch de binnenkant van de prop aan te raken - de zwachtels afwinden en de twee einden aan elkaar knopen om het verband vast te leggen
Ernstige verwonding	Besmetting	De wonde beschutten met één of zo nodig verscheidene steriele snelverbanden	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgvuldig de handen wassen • Een of meer snelverbanden aanbrengen Gebruiksaanwijzing: zie hierboven
Overvloedig bloedverlies langs een of meer wonden	Dood ingevolgd bloedverlies	De bloeding stelpen door een drukverband op de wonde aan te brengen	<ul style="list-style-type: none"> • Een steriel snelverband op de wonde aanbrengen • Gebruiksaanwijzing: zie hierboven • Indien nodig verscheidene steriele snelverbanden boven elkaar op dezelfde wonde aanbrengen en er met de hand op drukken • In geval van zeer ernstige bloeding aan een lid en als de andere middelen falen een knevelverband aanbrengen tussen de wonde en de romp, bij de wortel van het lid • Op het slachtoffer het uur leesbaar aanduiden waarop het knevelverband aangebracht werd. Het knevelverband om de twintig minuten langzaam losmaken en het slechts opnieuw aandrukken indien de bloeding aanhoudt

III. Brandwonden			
Wat u ziet	Wat moet worden gevreesd	Wat te doen	Hoe het te doen
Het slachtoffer staat in brand	Ernstige en uitgebreide brandwonden	<ul style="list-style-type: none"> • Het slachtoffer beletten zich te verplaatsen • De brandende kleding doven 	<ul style="list-style-type: none"> • Het slachtoffer neerleggen • Het slachtoffer in een deken rollen • Eens het vuur gedoofd het slachtoffer laten neerliggen, het hoofd horizontaal en de voeten een weinig omhoog • Het slachtoffer toedekken en kleine hoeveelheden water te drinken geven
Brandwonden	Besmetting	De brandwonden beschutten tegen vuil of vreemde voorwerpen	<ul style="list-style-type: none"> • De handen wassen • Steriele snelverbanden of een of meer steriele driekantige doekverbanden op de brandwonden aanbrengen
Chemische brandwonden	Besmetting	Het chemisch product verdunnen	<ul style="list-style-type: none"> • De getroffen streek overvloedig wassen met helder water en vermijden dat het water zich op de niet aangetaste huid verspreidt • Vervolgens een of meer steriele snelverbanden op de brandwonden aanbrengen
Chemische brandwonden in het aangezicht en aan de ogen	Besmetting Blijvende littekens Gezichtsverlies	De brandwonden beschutten tegen vuil of vreemde voorwerpen	<ul style="list-style-type: none"> • De handen wassen • Steriele snelverbanden of een of meer steriele driekantige doekverbanden op de brandwonden aanbrengen
IV. Verstikking			
Wat u ziet	Wat moet worden gevreesd	Wat te doen	Hoe het te doen
Het slachtoffer ademt niet meer	Dood door verstikking	<p>Onmiddellijk de kunstmatige ademhaling toepassen</p> <p>Methoden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «mond-op-neus-beademing» • «mond-op-mond-beademing» (met of zonder reanimatiecanule) 	<ul style="list-style-type: none"> • De hals vrijmaken • Alle vreemde lichamen uit de mond en de neus verwijderen (aarde, bloed, water, voedsel) • Het hoofd achterover buigen, de hals gestrekt, de kin vooruit • De neusgaten met een hand dichtknijpen (mond-op-mondbeademing) of de mond met een hand dicht doen (mond-op-neusbeademing) • Met de andere hand de kin vastnemen <p><i>Zonder canule</i> (mond-op-mond of mond-op-neusbeademing):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Inademen – Uw mond hermetisch op de lippen of de neus van het slachtoffer plaatsen – Lucht in de mond of neus van het slachtoffer blazen – Uw mond terugtrekken – Inademen en de beademing opnieuw beginnen <p><i>Met een canule:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Het ene uiteinde van de canule in de mond van het slachtoffer bren – Inademen – De mond van het slachtoffer om de canule sluiten – n het andere uiteinde van de canule blazen – Uw mond terugtrekken – Inademen en de beademing opnieuw beginnen <p><i>Opmerking:</i> het blazen moet 15 maal per minuut worden overgedaan</p>
V. Elektrocutie			
Wat u ziet	Wat moet worden gevreesd	Wat te doen	Hoe het te doen
Bewusteloze persoon, kan nog in contact zijn met een stroomgeleider	Elektrocutie Brandwonden	<ul style="list-style-type: none"> • Het contact met de stroom verbreken <p>Vervolgens:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De kunstmatige ademhaling toepassen <p>BELANGRIJK:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nooit iemand aanraken die nog in contact is met een stroombron zonder vooraf zichzelf te beschermen: DOODSGEVAAR 	<ul style="list-style-type: none"> • De stroom uitschakelen (een eventuele val van het slachtoffer voorzien) <i>Indien niet mogelijk:</i> • Dikke wollen of rubberen handschoenen aantrekken • Een stuk droog hout of elk ander isolerend voorwerp nemen • Zich van de grond isoleren door op een voorwerp van droog hout of elk ander isolerend materiaal te gaan staan • Door middel van het stuk droog hout of het isolerend voorwerp het slachtoffer verwijderen van de stroomgeleider waarmee hij (zij) in aanraking is • Zo nodig de kunstmatige ademhaling toepassen (zie rubriek IV) en de brandwonden beschutten (zie rubriek III)

VI. Vergiftiging			
Wat u ziet	Wat moet worden gevreesd	Wat te doen	Hoe het te doen
<p>In het begin misschien niets. Na enige tijd kan het dat het slachtoffer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • braakt • pijn heeft • zich onwel voelt • bezwijmt 	Vergiftiging	<ul style="list-style-type: none"> • Nagaan hoe de vergiftiging ontstond en welk het vergift was • De geneesheer roepen • Telefoneren naar het Nationaal Centrum ter voorkoming en behandeling van intoxicaties (Anti-Giftcentrum), Jozef Stallaertstraat 1, 1060 Brussel, tel. 02/49 29 29 - 02/45 45 45 • De eerste zorgen toedienen • Indien mogelijk het vergift en het braaksel bewaren 	<ul style="list-style-type: none"> • Het slachtoffer op zijn (haar) zijde leggen op een rustige en verluchte plaats • Zich schikken naar de door het Anti-Giftcentrum verstrekte onder-richtingen • Bij gebrek aan onderrichtingen beletten dat het slachtoffer iets zou innemen <p><i>Als er stuiptrekkingen optreden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Beletten dat het slachtoffer in zijn (haar) tong bijt door een in een zakdoek gewikkeld hard voorwerp tussen zijn (haar) kaken te plaatsen <p><i>Indien het slachtoffer niet meer ademt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De kunstmatige ademhaling toepassen (zie rubriek IV)

ALFABETISCHE TREFWOORDENLIJST

A	Arbeidshygië	577
	Arbeitsklimaat	604
	Arbeidsmiddelen	490
	Arbeidsmiddelen (hijsen of heffen van lasten)	509
	Arbeidsmiddelen (mobiele)	505
	Arbeidsmiddelen (tijdelijke werkzaamheden op hoogte)	515
	Arbeitsplaatsen (open lucht)	584
	Asbest	467
B	Beeldschermapparatuur	499
	Bezoedeling (werkplaatsen)	621
	Biologische agentia	436
	Bouwplaatsen (tijdelijke of mobiele)	270
	Brandgevaar	584
	Brokken (weggeslingerde)	577
C	Chemische agentia (risico's)	376
	Comités voor Preventie en Bescherming (opdrachten en werking)	189
D	Dranken	618
E	Eerste hulp	624
	Explosieve atmosferen	262
	Externe Diensten voor Preventie en Bescherming	160
	Externe Diensten voor technische controles op de werkplaats	179
G	Gassen (gevaarlijke)	598
	Gassen (ontsnapping van ontvlambare, schadelijke)	584
	Gebouwen (stabiliteit en stevigheid)	584
	Geweld	114
	Gezondheidssignalering	228
	Gezondheidstoezicht	78
H	Hinder (strijd tegen)	620
	Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk	199
	Hyperbare omgeving (bescherming werknemers)	326
I	Interne Dienst voor Preventie en Bescherming	127
	Ioniserende straling (risico's)	355
J	Jongeren op het werk (bescherming)	548
K	Kankerverwekkende agentia	422

	Kankergevaar	621
	Kleedkamers	611
	Koude	621
L	Lawaai	337
	Lood	624
	Luchtverversing	604
M	Manueel hanteren van lasten	565
	Moederschapsbescherming	541
	Mutagene agentia	422
N	Nachtarbeid	568
O	Omgevingstabaksrook	621
	Ongewenst seksueel gedrag	114
	Ontploffingen	584
	Opslag (voorwerpen)	580
P	Persoonlijke beschermingsmiddelen	525
	Pesterijen	114
	Ploegenarbeid	568
	Preventieadviseurs (deskundigheden externe diensten)	222
	Preventieadviseurs (vorming en bijscholing)	211
R	Refters	615
	Rustzitplaatsen	514
S	Sanitaire voorzieningen	610
	Schafttijd (voorzorgen)	601
	Scherven (weggeslingerde)	577
	Stagiairs	556
T	Tabaksrook (bescherming van de werknemers)	247
	Temperatuur	608
	Toiletten	616
	Trillingen (mechanische)	345
U	Uitzendkrachten (veiligheid en gezondheid)	561
V	Vallen (voorkoming)	578
	Vallende voorwerpen (bescherming)	578
	Veiligheidssignalering	228
	Verlichting	605

	Verpozingslokalen	615
	Vervoer (voorwerpen)	580
	Vloeistoffen (licht ontvlambaar, ontvlambare en brandbare)	249
	Vochtigheid	621
	Voorkomingsbeleid	601
W	Warmte	621
	Wasplaatsen	611
	Welzijn van de werknemers (wet)	17
	Welzijn van de werknemers (beleid)	65
	Werkkledij	523
	Werknemers (afgezonderd tewerkgesteld)	601
	Werktuigen (bescherming tegen aanraking)	577
	Werkzitplaatsen	514
Z	Zindelijkheid	609

De redactie van deze brochure werd afgesloten op 1 december 2007

Coördinatie: Algemene Directie van de humanisering van de arbeid

Redactie: Algemene Directie van de humanisering van de arbeid

Omslag: Serge Dehaes - Sylvie Peeters

Vormgeving: Boone-Roosens

Druk: Enschedé-Van Muysewinkel

Verdeling: Cel Publicaties

Verantwoordelijk uitgever: FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

Wettelijk depot: 2008/1205/37

REGIONALE DIENSTEN

De regionale diensten van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg zijn elke woensdag doorlopend toegankelijk voor het publiek van 9u tot 16u30. Voor informatie betreffende de andere openinguren of voor het maken van een afspraak, dient U zich rechtstreeks tot de dienst in kwestie te wenden.

TOEZICHT OP DE SOCIALE WETTEN

Aalst

Administratief Centrum
"De Pupillen"
Graanmarkt 1
9300 AALST
Tel.: 053 75 13 33
Fax: 053 75 13 44

Antwerpen

Theater Building
Italiëlei 124 bus 56
2000 ANTWERPEN
Tel.: 03 213 78 10
Fax: 03 213 78 34

Brugge

Breidelstraat 3
8000 BRUGGE
Tel.: 050 44 20 30
Fax: 050 44 20 39

Brussel

Ernest Blerotstraat 1
1070 BRUSSEL
Tel.: 02 235 54 01
Fax: 02 235 54 04

Gent

L. Delvauxstraat 2A
9000 GENT
Tel.: 09 265 41 11
Fax: 09 265 41 10

Halle-Vilvoorde

d'Aubremestraat 16
1800 VILVOORDE
Tel.: 02 257 87 30
Fax: 02 252 44 95

Hasselt

TT 14
Sint-Jozefsstraat 10 bus 9
3500 HASSELT
Tel.: 011 35 08 80
Fax: 011 35 08 98

Kortrijk

Ijzerkaai 26-27
8500 KORTRIJK
Tel.: 056 26 05 41
Fax: 056 25 78 91

Leuven

Philipssite 3A bus 8
3001 LEUVEN
Tel.: 016 31 88 00
Fax: 016 31 88 10

Mechelen

Louizastraat 1
2800 MECHELEN
Tel.: 015 45 09 80
Fax: 015 45 09 99

Roeselare

Kleine Bassinstraat 16
8800 ROESELARE
Tel.: 051 26 54 30
Fax: 051 24 66 16

Sint-Niklaas

Kazernestraat 16-Blok C
9100 SINT-NIKLAAS
Tel.: 03 760 01 90
Fax: 03 760 01 99

Tongeren

E. Jaminéstraat 13
3700 TONGEREN
Tel.: 012 23 16 96
Fax: 012 39 24 53

Turnhout

Warandestraat 49
2300 TURNHOUT
Tel.: 014 44 50 10
Fax: 014 44 50 20

Duitstalige directie

rue Fernand Houget 2
4800 VERVIERS
Tel.: 087 30 71 95
Fax: 087 35 11 18

Directie van het vervoer

Louizastraat 1
2800 MECHELEN
Tel.: 015 45 09 91
Fax: 015 45 09 97

Directie van het vervoer

Centre Mercator
rue du Marché 24 bte 1
4500 HUY
Tel.: 085 24 16 17
Fax: 085 24 16 40

TOEZICHT OP HET WELZIJN OP HET WERK

Antwerpen

Theater Building
Italiëlei 124 bus 77
2000 ANTWERPEN
Tel.: 03 232 79 05
Fax: 03 226 02 53

Brussel

Ernest Blerotstraat 1
1070 BRUSSEL
Tel.: 02 233 45 46
Fax: 02 233 45 23

Limburg

TT 14
Sint-Jozefsstraat 10 bus10
3500 HASSELT
Tel.: 011 35 08 60
Fax: 011 35 08 78

Oost-Vlaanderen

Administratief Centrum
«Ter Plaeten»
Sint-Lievenslaan 33 B
9000 GENT
Tel.: 09 268 63 30
Fax: 09 268 63 20

Vlaams Brabant

Philipssite 3A bus 8
3001 LEUVEN
Tel.: 016 31 88 30
Fax: 016 31 88 44

West-Vlaanderen

Breidelstraat 3
8000 BRUGGE
Tel.: 050 44 20 20
Fax: 050 44 20 29

**Federale Overheidsdienst
Werkgelegenheid, Arbeid
en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1 - 1070 Brussel
www.werk.belgie.be**